EUROOPA PARLAMENT

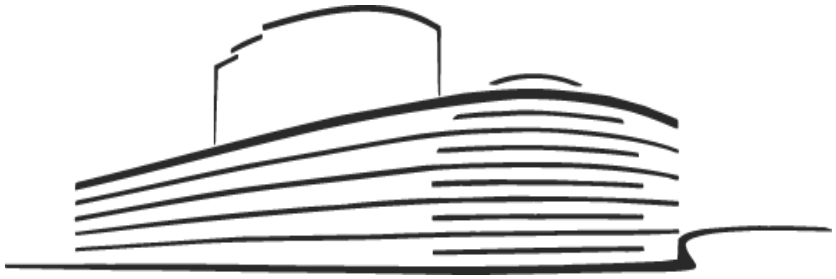
2026 - 2027

VÄLJAVÕTE

DOKUMENDIST „VASTUVÕETUD TEKSTID”

OSAISTUNGJÄRK

14. - 17. september 2026

SISUKORD

P10_TA(2026)0279 5
HOONETE, MAANTEETRANSPORDI JA TEATAVATE MUUDE SEKTORITE TURUSTABIILSUSRESERV

P10_TA(2026)0280 19
SELLISTE MEETMETE RAKENDAMINE LIIDU ÕIGUSES, MILLE ON VASTU VÕTNUD PIIRKONDLIKUD KALANDUSORGANISATSIOONID

P10_TA(2026)0281 119
VAHEMERE ÜLDINE KALANDUSKOMISJON (GFCM): KALAPÜÜK GFCMI LEPINGUGA HÕLMATUD PIIRKONNAS

P10_TA(2026)0282 289
ARMEENIA TOODETE SUHTES KOHALDATAVAD AJUTISED KAUBANDUSE LIBERALISEERIMISE MEETMED

P10_TA(2026)0290 345
LIIDU TOLLISEADUSTIKU KEHTESTAMINE JA EUROOPA LIIDU TOLLIAMETI LOOMINE

P10_TA(2026)0291 347
KAITSEVALMIDUSPROJEKTIDE LOAMENETLUSE KIIRENDAMINE (V KOONDPAKETT)

P10_TA(2026)0292 393
KAITSEOTSTARBELISTE TOODETE ELI-SISESTE VEDUDE LIHTSUSTAMINE NING JULGEOLEKU- JA KAITSEALASTE HANGETE LIHTSUSTAMINE (V KOONDPAKETT)

P10_TA(2026)0293 487
KAITSEVALMIDUS NING KAITSEINVESTEERINGUTE JA KAITSETÖÖSTUSE TINGIMUSTE LIHTSUSTAMINE (V KOONDPAKETT)

P10_TA(2026)0300 523
TUUMAOHUTUSALASE KOOSTÖÖ INSTRUMENT AJAVAHEMIKUKS 2028–2034

P10_TA(2026)0283 553
EUROOPA LIIDU 2026. AASTA PARANDUSEELARVE PROJEKT NR 2 – TULUDE AJAKOHASTAMINE (OMAVAHENDID) JA KULUDE KOHANDAMINE

P10_TA(2026)0286 559
EUROOPA DEMOKRAATIA KAITSE ERIKOMISJONI JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

P10_TA(2026)0295 629
FLUPÜRADIFUROONI JÄÄKIDE PIIRNORMID

P10_TA(2026)0296 635
ELI JA ŠVEITSI VAHELINE LEPING, MIS KÄSITLEB BRONEERINGUINFO EDASTAMIST TERRORIAKTIDE JA RASKETE KURITEGUDE ENNETAMISEKS, AVASTAMISEKS, UURIMISEKS JA NENDE EEST VASTUTUSELE VÕTMISEKS

P10_TA(2026)0297 637
ELI JA ÜHENDKUNINGRIIGI VAHELINE NENDE KONKURENTSIÕIGUSE KOHALDAMISEL TEHTAVAT

KOOSTÖÖD KÄSITLEV LEPING

P10_TA(2026)0298 639
ELI JA ISLANDI VAHELINE LEPING ISLANDI OSALEMISE KOHTA GOVSATCOMIS JA LIIDU TURVALISE ÜHENDUSE PROGRAMMIS

P10_TA(2026)0299 641
ELI JA NORRA VAHELINE LEPING NORRA OSALEMISE KOHTA GOVSATCOMIS JA LIIDU TURVALISE ÜHENDUSE PROGRAMMIS

P10_TA(2026)0304 643
ELI SÜDAME-VERESOONKONNA HAIGUSTE STRATEEGIA

P10_TA(2026)0306 685
VASTUVÄIDE KODUKORRA ARTIKLI 115 LÕIGETE 2 JA 3 ALUSEL: GENEETILISELT MUUNDATUD SOJAUBA GMB151 X DAS-44406-6

P10_TA(2026)0307 695
GENEETILISELT MUUNDATUD SOJAUBA MON 94313

P10_TA(2026)0308 703
GENEETILISELT MUUNDATUD MAIS MON 87460

P10_TA(2026)0312 711
ELI TERVISHOIUTÖÖTAJATE KRIISI KAVA: TERVISHOIUSÜSTEEMIDE KESTLIKKUS NING TERVISHOIUSEKTORI TÖÖHÕIVE JA TÖÖTINGIMUSED

P10_TA(2026)0313 739
SOTSIAALMEEDIA JA VEEBIKESKKONNA MÕJU NOORTELE

P10_TA(2026)0315 769
ÜHISE KALANDUSPOLIITIKA HINDAMINE JA JÄRELMEETMED

P10_TA(2026)0317 777
HILJUTISED HÜBRIIDRÜNNAKUD JA RÄNDAJATE ÄRAKASUTAMINE CEUTAS NING VAJADUS KOORDINEERITUD REAGEERIMISE JÄRELE ELI VÄLISPIIRIDE KAITSEKS

P10_TA(2026)0318 785
ÜLEMAAILMSE TERVISEHOIUALASE VASTUPANUVÕIME TUGEVDAMINE PARTNERRIIKIDES

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0279

Hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite turustabiilsusreserv

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite turustabiilsusreservi osas (COM(2025)0738 – C10-0320/2025 – 2025/0380(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0738),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 192 lõiget 1, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0320/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 21. jaanuari 2026. aasta arvamust[1],

– pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 24. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni raportit (A10-0098/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha[2];

---

1 ELT C, C/2026/1968, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1968/oj.

2 Käesoleva seisukohaga asendatakse 29. aprillil 2026 vastu võetud muudatusettepanekud (vastuvõetud tekstid P10_TA(2026)0139).

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0380

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 15. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2026/…, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite turustabiilsusreservi osas

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/1968, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1968/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe (edaspidi „Pariisi kokkulepe“)[3] jõustus 4. novembril 2016. Pariisi kokkuleppe osalised leppisid kokku hoida maailma keskmise temperatuuri tõus tööstusajastueelse tasemega võrreldes oluliselt alla 2 °C ning teha pingutusi temperatuuri tõusu piiramiseks 1,5 °C-ni, võrreldes tööstusajastueelse tasemega.

(2) Euroopa Ülemkogu 12. detsembri 2019. aasta järeldustes kinnitati eesmärki saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalne liit kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega.

[3] ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814[4] loodi turustabiilsusreserv, mis vähendab pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatuse riski, mis on seotud heitkogustega kauplemise süsteemi käivitamisega hoonete, maanteetranspordi ja teatavates muudes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/959[5] ette nähtud sektorites, ning muudab selle süsteemi turušokkidele vastupidavamaks.

(4) Turustabiilsusreservi eeldatava toimimise analüüsid näitavad hiljutist teavet arvesse võttes, et mõne parameetri sihipärased muudatused aitaksid parandada turu prognoositavust ja hinnamuutuse stabiilsust uue heitkogustega kauplemise süsteemi kasutuselevõtu algusaastatel.

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/1814/oj).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/959, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ja otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (ELT L 130, 16.5.2023, lk 134, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/959/oj).

(5) Liidu kliimaeesmärkide saavutamiseks tuleb liidu ja liikmesriikide tasandil teha märkimisväärseid avaliku ja erasektori investeeringuid, mis suunatakse kliimapöörde ja energiasüsteemi ümberkujundamise meetmetesse hoonete ja maanteetranspordi sektoris, kus prognooside kohaselt on vaja täiendavaid keskkonnahoidlikke investeeringuid kuni 2030. aastani. Hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi peaksid täiendama riiklikud meetmed. See võimaldaks leibkondadel ja transpordikasutajatel tulemuslikult reageerida, minnes üle puhastele kütte- ja maanteetranspordialternatiividele. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ[6] artikli 30d lõikega 6 peaksid liikmesriigid kulutama hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite heitkogustega kauplemisest saadud enampakkumistulu olemasoleva heitkogustega kauplemise süsteemi jaoks kindlaks määratud kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks, eelistades tegevusalasid, mis võivad aidata kaasa hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi sotsiaalsete aspektide käsitlemisele, või selliste konkreetsete meetmete elluviimiseks, mille eesmärk on nende sektoritega seotud probleemide lahendamine, sealhulgas liikmesriigi osalus kliimameetmete sotsiaalkava hinnangulise kogumaksumuse rahastamises vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/955[7] artiklile 15.

(6) Turu pikaajalise prognoositavuse suurendamiseks peaksid hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite turustabiilsusreservi lisatud LHÜd, mida reservist ei vabastata, jääma kehtivaks ka pärast 31. detsembrit 2030.

(7) Kui ringluses olevate LHÜde koguarv langeb allapoole 260 miljoni LHÜ taset, aitaks LHÜde järkjärgulisem ja reageerimisvõimelisem vabastamine veelgi parandada turu stabiilsust ja prognoositavust turuosaliste jaoks. Seepärast tuleks vabastusmehhanismi puhul arvesse võtta ringluses olevate LHÜde koguarvu ja madalama künnise vahelist erinevust.

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/87/oj).

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta määrus (EL) 2023/955, millega luuakse kliimameetmete sotsiaalfond ja muudetakse määrust (EL) 2021/1060 (ELT L 130, 16.5.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/955/oj).

(8) Selleks et veelgi parandada süsteemi suutlikkust reageerida põhjendamatutele hinnakõikumistele ja suurendada turu prognoositavust, tuleks hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteemi esimesel kolmel rakendamisaastal läbimõeldult tugevdada hinnastabiilsuse suurendamise mehhanismi. See võiks hõlmata varasemast suurema hulga LHÜde ***viivitamatut*** vabastamist turul. Kui seda mehhanismi kohaldatakse 12-kuulise ajavahemiku jooksul kaks korda, peaks täiendav vabastamine toimuma kaks korda.

(9) Hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite heitkogustega kauplemise süsteem ning liikmesriikide poolt nendes sektorites võetavad riiklikud meetmed tugevdavad teineteist vastastikku. Kõnealuse uue heitkogustega kauplemise süsteemi järkjärguline ja sujuv käivitamine toetab liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamiseks liikmesriikide meetmete õigeaegset rakendamist, tagades sotsiaalselt õiglase ülemineku ning vältides ülemäärast hinnamõju vähekaitstud leibkondadele ja transpordikasutajatele. Seepärast lisab komisjon direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30i kohase läbivaatamise raames Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatavasse uue heitkogustega kauplemise süsteemi rakendamist käsitlevasse aruandesse asjakohasel juhul põhjaliku hinnangu kõnealuse direktiivi artikli 30h kohaste hinnastabiilsusmehhanismide ning otsuse (EL) 2015/1814 kohaste hoonete, maanteetranspordi ja teatavate muude sektorite turustabiilsusreservi normide kohaldamise kohta, et tagada nii keskkonnaalane terviklikkus kui ka sotsiaalne õiglus. Läbivaatamisel kaalutakse eelkõige, kuidas toimib ülemäärase hinnatõusu korral võetav meede, mille eesmärk on suurendada kodanike kindlustunnet, et kõnealuse uue heitkogustega kauplemise süsteemi toimimise esimestel aastatel ei ületa süsiniku hind direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h kohast taset, ning kas seda meedet tuleks pärast 2029. aastat jätkata.

(10) Kuna liikmesriigid ei suuda piisavalt saavutada käesoleva otsuse eesmärki tugevdada hoonete, maanteetranspordi ja teatavate lisasektorite heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi, eelkõige parandades selle süsteemi reageerimissuutlikkust ja suurendades turu stabiilsust, küll aga saab seda kavandatava tegevuse ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev otsus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(11) Otsust (EL) 2015/1814 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Otsuse (EL) 2015/1814 muutmine

Otsust (EL) 2015/1814 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 1a muudetakse järgmiselt:

a) lõike 3 teine lause jäetakse välja;

b) lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Komisjon avaldab igal aastal direktiivi 2003/87/EÜ IVa peatükiga hõlmatud ringluses olevate LHÜde koguarvu järgmise aasta 1. juuniks eraldi käesoleva otsuse artikli 1 lõike 4 kohaselt ringluses olevate LHÜde arvust. Käesoleva artikli alusel konkreetsel aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu arvutamisel lähtutakse kõnealuse peatükiga hõlmatud välja antud LHÜde kumulatiivsest arvust, millest arvatakse maha ajavahemikul 1. jaanuarist ***2028*** kuni konkreetse aasta 31. detsembrini kõnealuse peatükiga hõlmatud tõendatud heitkoguste kumulatiivne kogus tonnides ning kõik kõnealuse peatükiga hõlmatud direktiivi 2003/87/EÜ artikli 12 lõike 4 kohaselt kehtetuks tunnistatud LHÜd. Esimest korda avaldatakse koguarv hiljemalt 1. juunil 2028.“;

c) lõikesse 5 lisatakse järgmine lõik:

„Kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb aasta jooksul vahemikku 210–260 miljonit, vabastatakse reservist täiendav kogus LHÜsid. Täiendava koguse arvutamiseks lahutatakse 100 miljonist LHÜst ringluses olevate LHÜde koguarvu ja 210 miljoni kahekordne vahe. See täiendav kogus lisatakse LHÜde kogusele, mille liikmesriigid müüvad alates sama aasta 1. septembrist direktiivi 2003/87/EÜ artikli 10 lõike 2 kohasel enampakkumisel.“;

d) lõige 7 asendatakse järgmisega:

„7. Direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h kohaselt reservist vabastatavad LHÜde kogused lisatakse direktiivi IVa peatükiga hõlmatud LHÜde kogusele, mille liikmesriigid müüvad direktiivi artikli 30d kohaselt enampakkumisel. Kui LHÜd vabastatakse direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h lõike 2 kohaselt reservist, lisatakse reservist vabastatavale kogusele veel 20 miljonit LHÜd. Reservist vabastatavad kogused jaotatakse võrdselt kolme kuu peale ning nende vabastamist alustatakse hiljemalt kahe kuu möödumisel päevast, mil Euroopa Liidu Teatajas avaldati direktiivi 2003/87/EÜ artikli 30h lõike 8 kohane teade tingimuste täitumise kohta.“

2) ***Artiklisse 3 lisatakse järgmine lõik:***

„***Käesoleva otsuse artikli 1a puhul võetakse käesoleva artikli esimeses lõigus osutatud läbivaatamise käigus ülejäänud LHÜde arvu hindamisel arvesse nii keskkonnaalast terviklikkust kui ka sotsiaalset õiglust.***“

Artikkel 2

Jõustumine

Käesolev otsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

...,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0280

Selliste meetmete rakendamine liidu õiguses, mille on vastu võtnud piirkondlikud kalandusorganisatsioonid

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2107 (millega kehtestatakse Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed), määrust (EL) 2018/975 (millega kehtestatakse majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldatakse Vaikse ookeani lõunaosa piirkondliku kalandusorganisatsiooni (SPRFMO) konventsiooni alal), määrust (EL) 2019/833 (millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed), määrust (EL) 2021/56 (millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed), määrust (EL) 2022/2056 (millega kehtestatakse Vaikse ookeani lääne- ja keskosa kalanduskonventsiooni alal kohaldatavad kaitse- ja majandamismeetmed), määrust (EL) 2022/2343 (millega kehtestatakse India Ookeani Tuunikomisjoni (IOTC) pädevusalasse kuuluval alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed) ning määrust (EL) 2023/2053 (millega kehtestatakse Atlandi ookeani idaosa ja Vahemere hariliku tuuni varude majandamise mitmeaastane kava) (COM(2025)0195 – C10-0082/2025 – 2025/0106(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0195),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 43 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0082/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 16. juuli 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 29. aprilli 2026. aasta kirjas

[1] ELT C, C/2025/5154, 28.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5154/oj.

võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse kalanduskomisjoni raportit (A10-0039/2026),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0106

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 15. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2107 (millega kehtestatakse Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed), määrust (EL) 2018/975 (millega kehtestatakse majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldatakse Vaikse ookeani lõunaosa piirkondliku kalandusorganisatsiooni (SPRFMO) konventsiooni alal), määrust (EL) 2019/833 (millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed), määrust (EL) 2021/56 (millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed), määrust (EL) 2022/2056 (millega kehtestatakse Vaikse ookeani lääne- ja keskosa kalanduskonventsiooni alal kohaldatavad kaitse- ja majandamismeetmed), määrust (EL) 2022/2343 (millega kehtestatakse India Ookeani Tuunikomisjoni (IOTC) pädevusalasse kuuluval alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed) ning määrust (EL) 2023/2053 (millega kehtestatakse Atlandi ookeani idaosa ja Vahemere hariliku tuuni varude majandamise mitmeaastane kava)

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 43 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/2107[3] rakendati liidu õiguses Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) poolt vastu võetud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldati ICCATi konventsiooni alal kuni selle aastakoosolekuni 2015. aastal (kaasa arvatud).

---

1 ELT C, C/2025/5154, 28.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5154/oj.

2 ***Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seisukoht.***

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. novembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2107, millega kehtestatakse Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1936/2001, (EÜ) nr 1984/2003 ja (EÜ) nr 520/2007 (ELT L 315, 30.11.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2107/oj).

(2) Määrust (EL) 2017/2107 muudeti seejärel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2019/1154[4], (EL) 2023/2053[5] ja (EL) 2024/897[6], et rakendada ICCATi poolt 2023. aastal toimunud 28. korralisel koosolekul vastu võetud täiendavad meetmed. Need hõlmavad vaalhai ja merisarviklaste kaitse meetmeid ning merikilpkonnade kaitsemeetmete kohaldamise geograafilist piirangut. Lisaks määratleti Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA) ülesanne tuvastusüksusena, kes tegeleb laevade tuvastamisega ja ICCATi sekretariaadi edasise teavitamisega.

(3) Määrusega (EL) 2023/2053 rakendati liidu õiguses meetmed, mille ICCAT on vastu võtnud hariliku tuuni varude majandamiseks.

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1154, mis käsitleb Vahemere mõõkkala varude taastamise mitmeaastast kava ning millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1967/2006 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/2107 (ELT L 188, 12.7.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1154/oj).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2053, millega kehtestatakse Atlandi ookeani idaosa ja Vahemere hariliku tuuni varude majandamise mitmeaastane kava ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1936/2001, (EL) 2017/2107 ja (EL) 2019/833 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2016/1627 (ELT L 238, 27.9.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2053/oj).

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2024. aasta määrus (EL) 2024/897, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2107, millega kehtestatakse Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, ning määrust (EL) 2023/2053, millega kehtestatakse Atlandi ookeani idaosa ja Vahemere hariliku tuuni varude majandamise mitmeaastane kava (ELT L, 2024/897, 19.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/897/oj).

(4) 2023. aastal toimunud 28. korralisel koosolekul ***ja 2024. aastal toimunud 24. erakorralisel koosolekul*** võttis ICCAT oma pädevusvaldkonda kuuluvate kalavarude kaitseks vastu ka kontrollimeetmed, mis on seotud kvootide vahetamisega ühiste püügioperatsioonide vahel, lossimise eelteadetega, hariliku tuuni üleviimistoimingute seirega videokaamera abil, sumpadesse paigutamisega ja kontrollitegevusega kalakasvandustes pärast sumpadesse paigutamist.

▌

(5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/975[7] rakendati liidu õiguses Vaikse ookeani lõunaosa piirkondliku kalandusorganisatsiooni (SPRFMO) poolt vastu võetud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldati SPRFMO konventsiooni alal kuni selle aastakoosolekuni 2017. aastal (kaasa arvatud).

(6) SPRFMO komisjon võttis oma 2018., 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. ja 2024. aasta koosolekutel oma pädevusvaldkonda kuuluvate kalavarude kaitseks vastu täiendavad meetmed, mis on seotud põhjapüügi, ümberlaadimise, nakkevõrkude, vaatlusprogrammide ja -andmete ning laevaseiresüsteemidega, samuti uued meetmed, näiteks uue protokolli avamerel pardalemineku ja inspekteerimise kohta, sealhulgas väidetavate rikkumiste puhul rakendatava korra, ning meetmed merereostuse ning kalalaevade märgistamise ja identifitseerimise kohta.

▌

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta määrus (EL) 2018/975, millega kehtestatakse majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldatakse Vaikse ookeani lõunaosa piirkondliku kalandusorganisatsiooni (SPRFMO) konventsiooni alal (ELT L 179, 16.7.2018, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/975/oj).

(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/833[8] rakendati liidu õiguses Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni (NAFO) poolt vastu võetud kaitse- ja rakendusmeetmed, mida kohaldati NAFO reguleerimispiirkonnas kuni selle aastakoosolekuni 2018. aastal (kaasa arvatud). Et rakendada liidu õiguses täiendavad NAFO meetmed, mis võeti vastu NAFO 2019., 2020., 2021. ja 2022. aasta koosolekutel, muudeti kõnealust määrust hiljem Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2021/1231[9], (EL) 2022/2037[10] ja (EL) 2023/2857[11].

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta määrus (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed, muudetakse määrust (EL) 2016/1627 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2115/2005 ja (EÜ) nr 1386/2007 (ELT L 141, 28.5.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/833/oj).

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1231, millega muudetakse määrust (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed (ELT L 274, 30.7.2021, lk 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1231/oj).

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2037, millega muudetakse määrust (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed (ELT L 275, 25.10.2022, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2037/oj).

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2857, millega muudetakse määrust (EL) 2019/833, millega kehtestatakse Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni reguleerimispiirkonnas kohaldatavad kaitse- ja rakendusmeetmed (ELT L, 2023/2857, 20.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2857/oj).

(8) NAFO võttis oma 2023. ja 2024. aasta koosolekutel vastu täiendavad meetmed oma pädevusvaldkonda kuuluvate tursavarude kaitseks rajoonides 2J3KL ning need hõlmavad püügikeeldu, kaaspüüki ja pardal hoidmist, vaatlejaid, järelevalvet ja asjakohast tõsiste rikkumiste puhul rakendatavat täiendavat korda.

▌

(9) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/56[12] rakendati liidu õiguses Ameerika Troopikatuunide Komisjoni (IATTC) poolt vastu võetud sätted, mida kohaldati IATTC konventsiooni alal kuni selle aastakoosolekuni 2019. aastal (kaasa arvatud).

(10) IATTC võttis oma 2020., 2021., 2022., 2023. ja 2024. aasta koosolekutel vastu oma pädevusvaldkonda kuuluvate kalavarude kaitse meetmed, mis on seotud peibutuspüügivahendite, poide aktiveerimise, peibutuspüügivahendite takerdumise vähendamise ja biolagunevate materjalide kasutamisega, idatuuni püügi aruannetega, laevaandmete miinimumnõuetega, laevade seiresüsteemi muudatustega, elektrooniliste seiresüsteemide kasutuselevõtuga, sealhulgas kalandusandmete kogumisega, siidhallhaide kaitsega, haide ohutu vabakslaskmise, hailiikide andmete kogumisega ja vastavusaruannete ajakohastamisega.

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. jaanuari 2021. aasta määrus (EL) 2021/56, millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 520/2007 (ELT L 24, 26.1.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/56/oj).

(11) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2022/2056[13] rakendati liidu õiguses Vaikse ookeani lääne- ja keskosa kalanduskomisjoni (WCPFC) poolt vastu võetud kaitse- ja majandamismeetmed, mida kohaldati WCPFC konventsiooni alal kuni selle aastakoosolekuni 2021. aastal (kaasa arvatud).

(12) WCPFC võttis oma 2022.***, 2023. ja 2024.*** aasta koosolekutel vastu meetmed, mis on seotud punkerdamisteenuste ja haide kaitsega ning jadaõnge lipsude, landitrosside ja haipüüginööride kasutamisega liidu õngejadalaevadel, haide pardal hoidmise keeluga ja vabastamise kohustusega ning tahtmatult püütud pikkuim-hallhaide ja siidhallhaide ***või vaalaliste*** isendite loovutamise või tagasiheitega.

(13) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2022/2343[14] rakendati liidu õiguses India Ookeani Tuunikomisjoni (IOTC) poolt vastu võetud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed, mida kohaldati IOTC pädevusalasse kuuluval alal kuni selle aastakoosolekuni 2021. aastal (kaasa arvatud).

---

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2056, millega kehtestatakse Vaikse ookeani lääne- ja keskosa kalanduskonventsiooni alal kohaldatavad kaitse- ja majandamismeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 520/2007 (ELT L 276, 26.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2056/oj).

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2343, millega kehtestatakse India Ookeani Tuunikomisjoni (IOTC) pädevusalasse kuuluval alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1936/2001, (EÜ) nr 1984/2003 ja (EÜ) nr 520/2007 (ELT L 311, 2.12.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2343/oj).

(14) IOTC võttis seejärel oma 2022., 2023. ja 2024. aasta koosolekutel ning kuuendal erakorralisel istungil vastu oma pädevusvaldkonda kuuluvate kalavarude kaitse meetmed seoses ankurdatud ja triivivate peibutuspüügivahendite haldamisega, vabatahtliku püügikeeluga, ümberlaadimistega, vaalaliste ja merelindude kaitsemeetmetega, piirkondlike vaatluskavadega, laevaseirekavadega, elektroonilise seire standarditega ja sadamate inspekteerimisega.

(15) IOTC resolutsiooniga 24/06 rakendati IOTC pädevuspiirkonnas tegutsevate IOTC loaregistrisse kantud laevade poolt püütud suursilm-tuuni, triiptuuni, kulduim-tuuni ja mittesihtliikide tagasiheite keeld. Liidu kalalaevu, mis kasutavad muud liiki kalapüügivahendeid kui seinnoodalaevad, ergutati hoidma pardal ja seejärel lossima kõik inimtoiduks kõlblikud kalad ning võtma kõik mõistlikud meetmed, et tagada võimalikult suurel määral kõikide elusalt püütud mittesihtliikide isendite ohutu vabakslaskmine, võttes arvesse laevapere ohutust, samuti hoidma pardal ja seejärel lossima kõik surnud mittesihtliikide isendid, välja arvatud need, mis on inimtoiduks kõlbmatud või mille hoidmine pardal on keelatud.

(16) Need ***ICCATist, SPRFMOst, NAFOst, IATTCst, WCPFCst ja IOTCst tulenevad*** meetmed on liidule siduvad. Seepärast tuleks need meetmed rakendada liidu õiguses***, välja arvatud juhul, kui selliseid meetmeid on juba täielikult käsitletud ja need on hõlmatud kehtivate liidu õigusaktidega***. Seetõttu tuleks määruseid (EL) 2017/2107, (EL) 2018/975, (EL) 2019/833, (EL) 2021/56, (EL) 2022/2056, (EL) 2022/2343 ja (EL) 2023/2053 vastavalt muuta.

(17) Tuleb tagada, et eri piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide vastu võetud soovitused rakendatakse liidu õiguses täielikult ja õigeaegselt, võimaldades seeläbi liidul täita usaldusväärse rahvusvahelise partnerina oma rahvusvahelisi kohustusi, ning tagada nende ühetaoline ja tulemuslik rakendamine liidus, kindlustades liidu kalalaevade käitajatele selguse ja prognoositavuse.

(18) On hädavajalik, et liit võtaks rahvusvaheliste lepingute, näiteks piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide poolt vastu võetud kaitse- ja majandamismeetmete üle peetavatel läbirääkimistel hoolikalt arvesse vajadust tasakaalustada kestlikkuse kolm sammast. Sellised meetmed peavad põhinema parimatel kättesaadavatel teaduslikel nõuannetel ning olema kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013[15] artikliga 2.

---

[15] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj).

(19) SPRFMO, NAFO, IATTC, IOTC ja ICCATi teatavaid sätteid muudetakse sagedamini ning tõenäoliselt muudetakse neid kõnealuste piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide tulevastel aastakoosolekutel. Selleks et rakendada sellised tulevased muudatused kiiresti liidu õiguses, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte, et teha järgmist: i) muuta SPRFMO puhul määrust (EL) 2018/975 seoses tähtaegade, kaugusega signaaltaseme ületamise piirkonnast, ümberlaadimise teatega seotud kaugustega, andme- ja teabenõuetega ning laevateabe esitamisega; ii) muuta NAFO puhul määrust (EL) 2019/833 seoses meetmetega, mis on seotud liikmesriigi kohustusega esitada teavet pardal hoitava kaaspüügi muudatuste, püügikeeluaegade, vaatlejate kvalifikatsiooni, ülesannete ja koolituse, vaatlusandmete valideerimise, vaatlejate ohutusvarustuse, liidu laevade käitajate ja kaptenite õiguste ja kohustuste ning hädaolukorras vajalike protseduuride kohta; iii) muuta NAFO poolt vastu võetud kaitse- ja rakendusmeetmete puhul määrust (EL) 2019/833 seoses püügikeeluaegade, saagi hoidmisega pardal, kapteni kohustustega seoses mahajäetud püügivahenditega, mahajäetud püügivahendite pardale võtmise, vaatlusprogrammist tehtavate erandite ja viitega laeva vaatlusdokumendile, mida liikmesriigid kasutavad; iv) muuta IATTC puhul määrust (EL) 2021/56 seoses meetmetega, mis on seotud IATTC viidetega haide ohutu vabakslaskmise suunistele ja liikmesriikide täidetavate standardküsimustikuga nõuetele vastavuse kohta; v) muuta IOTC puhul määrust (EL) 2022/2343 seoses meetmetega, mis on seotud IOTC kohustusega anda aru peibutuspüügivahenditest, ning vi) muuta ICCAT puhul määrust (EL) 2023/2053 seoses teabe esitamise tähtaegade, püügihooaegade perioodide, protsentide ja võrdlusväärtuste ning komisjonile esitatava teabega.

(20) On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[16] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(21) Tuleks selgitada, et käesoleva määrusega muudetavate määruste raames töödeldavaid andmeid tuleb käsitleda kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009[17] artiklites 112 ja 113 osutatud asjakohaste andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega. Et tagada muudetud määrustest (EL) 2017/2107, (EL) 2018/975, (EL) 2019/833, (EL) 2021/56, (EL) 2022/2056, (EL) 2022/2343 ja (EL) 2023/2053 tulenevate kohustuste täitmine, tuleks isikuandmeid säilitada kuni kümme aastat. Juhul kui kõnealuseid isikuandmeid on vaja rikkumiste, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluse järelmeetmete võtmiseks, peaks olema võimalik neid andmeid säilitada kauem kui kümme aastat, kuid mitte üle 20 aasta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

---

16 ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

17 Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/oj).

Artikkel 1

Määruse (EL) 2017/2107 muutmine

Määrust (EL) 2017/2107 muudetakse järgmiselt.

1) II jaotise V peatüki pealkiri asendatakse järgmisega: „Varilõpusesed“.

2) Lisatakse ***järgmine artikkel***:

„Artikkel 30a

Vaalhai (*Rhincodon typus*)

1. ***Keelatud on:***

   a) hoida pardal, ümber laadida või lossida koos ICCATi kalavarudega püütud vaalhaide ***rümpasid või nende osi;***

   b) asetada seinnoota ümber tuuniparve, milles on vaalhai, pärast seda, kui seda haid on märgatud.

2. ***Liidu kalalaevade kaptenid võtavad*** kõik mõistlikud meetmed, et tagada ***tahtmatult seinnoota püütud vaalhaide*** ohutu vabakslaskmine.

3. Liikmesriigid tagavad, et ▌ seinnoodaga püügi ajal registreeritakse nende ***riiklikes vaatlusprogrammides lõigetes 1 ja 2 osutatud kokkupuuted vaalhaiga*** ja et kogutakse järgmist teavet:

   a) üksikasjalikud andmed seinnoota sattumise põhjustanud ja sellega seotud asjaolude kohta;

   b) kokkupuutejuhtumis osalenud isendite arv;

   c) kokkupuutejuhtumi ***geograafiline asukoht***;

   d) seinnoota püütud isendite ohutu käitlemise ja vabakslaskmise tagamiseks võetud meetmed;

   e) hinnang vaalhai isendi(te) seisundi kohta vabakslaskmisel (elus/surnud/surev/ebaselge).

4. Liikmesriigid esitavad ***lõike 3*** kohaselt kogutud andmed ja teabe oma aastaaruannetes ▌ komisjonile kooskõlas ICCATi andmete esitamise nõuetega. Komisjon esitab need andmed ICCATi sekretariaadile.

5. ***Lõikeid 1–4*** kohaldatakse üksnes kalalaevade suhtes, mis tegutsevad 40° põhjalaiuse ja 40° lõunalaiuse vahel.“

3) Artiklisse 33a lisatakse järgmised lõiked:

„6. Liidu kalalaevadel, mille kogupikkus on ***üle 12 meetri***, lubatakse Lõuna-Atlandi lühiuim-makohaid pardal hoida üksnes juhul, kui kala on väljatõmbamisel surnud ja laeva pardal on vaatleja või toimiv elektrooniline seiresüsteem (EMS) haide seisundi kontrollimiseks.

7. Lisaks lõikes 6 sätestatud tingimustele ei tohi ***12-meetrise kogupikkusega või lühematel*** liidu kalalaevadel mis tahes püügireisiks pardal hoida rohkem kui ühte Lõuna-Atlandi lühiuim-makohai isendit.“

4) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 35a

Merisarviklased

1. ***Keelatud on pardal hoida, ümber laadida, lossida ja säilitada koos ICCATi kalavarudega püütud*** Alfredi sarvikraide (*Manta alfredi*), hiid-sarvikraide (*Manta birostris*), atlandi merisarvikute (*Mobula hypostoma*), astelsaba-merisarvikute (*Mobula japanica*), vahemere merisarvikute (*Mobula mobular*), sirpuim-merisarvikute (*Mobula tarapacana*) või silesaba-merisarvikute (*Mobula thurstoni*) (edaspidi „merisarviklased“) ***rümpasid või nende osi***.

2. Liidu püügilaevad vabastavad merisarviklased võimaluse korral viivitamata ja neid vigastamata kohe, kui neid võrgus, konksu küljes või tekil märgatakse, tehes seda viisil, millega tekitatakse püütud isendile võimalikult vähe kahju.

3. Liikmesriigid ***tagavad, et nende riiklikud vaatlusprogrammid registreerivad*** koos ICCATi kalavarudega püütud ning seejärel vette tagasi lastud ja vabastatud merisarviklaste arvu ning ***teevad*** võimaluse korral märke nende seisukorra kohta (surnud või elus). Liikmesriigid esitavad kõnealused andmed komisjonile. Komisjon esitab need andmed ICCATi sekretariaadile.

4. Seinnoodalaeva tegevuse käigus tahtmatult püütud ja külmutatud merisarviklaste puhul loovutavad liidu püügilaevad lossimiskohas terve merisarviklase ***pädevatele asutustele*** või heidavad selle vette tagasi. Sel viisil loovutatud merisarviklasi ei tohi müüa ega vahetada, aga need võib riigisiseselt inimtoiduks annetada.“

5) Artiklisse 41 lisatakse järgmine lõige:

„7. Atlandi ookeani lõunaosas:

a) ei kohaldata lõikeid 2a, 4 ja 5 laevade suhtes, mis tegutsevad üksnes põhja pool 55° põhjalaiust või lõuna pool 35° lõunalaiust ega laevade suhtes, mis tegutsevad üksnes Atlandi ookeani kaguosas ja lõuna pool 40° lõunalaiust Atlandi ookeani edelaosas***;***

b) kulgeb Atlandi ookeani kaguosa ja Atlandi ookeani edelaosa vaheline piir mööda meridiaani 20° läänepikkust.“

6) Artikli 66a lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Kui laev tuvastatakse lõike 1 kohaselt, registreerib asjaomane liikmesriik või Euroopa Kalanduskontrolli Amet (EFCA) (edaspidi „tuvastusüksus“) asjaolud ja edastab viivitamata aruande, võimaluse korral elektrooniliselt, tuvastatud laeva lipuliikmesriigi või konventsiooniosalise või mittekonventsiooniosalise lipuriigi asjaomastele asutustele ning koopia ICCATi sekretariaadile, komisjonile ja EFCA-le. Kui tuvastatud laev on liikmesriigi lipu all, võtab lipuliikmesriik põhjendamatu viivituseta asjaomase laeva suhtes asjakohased meetmed. Nii tuvastusüksus kui ka tuvastatud laeva lipuliikmesriik esitavad komisjonile ja EFCA-le tuvastamist käsitleva teabe, sealhulgas üksikasjaliku teabe võimalike järelmeetmete kohta.“

7) Artikkel 72 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 72

Konfidentsiaalsus ja andmekaitse

1. Käesoleva määruse raames kogutud ja vahetatud andmeid käsitletakse kooskõlas andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklitele 112 ja 113, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva määruse alusel kogutud isikuandmeid töödeldakse käesolevas määruses sätestatud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmete rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks, sealhulgas kaebuste ja rikkumistega seotud järelepärimiste ning nendega seotud kohtu- või haldusmenetluste jaoks.

3. Käesoleva määruse kohaselt töödeldud isikuandmeid ei säilitata kauem kui kümme aastat, välja arvatud juhul, kui need isikuandmed on vajalikud rikkumiste puhul võetavate järelmeetmete, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluste võimaldamiseks. Sellistel juhtudel võib isikuandmeid säilitada maksimaalselt 20 aastat. Kui andmeid säilitatakse pikema aja jooksul, isikuandmed anonüümitakse.“

Artikkel 2

Määruse (EL) 2018/975 muutmine

Määrust (EL) 2018/975 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 4 muudetakse järgmiselt:

a) punkt 7 ▌ asendatakse järgmisega:

„7) „põhjapüük“ – kalapüük mis tahes tüüpi püügivahenditega, sealhulgas põhjatraalid, pelaagilised traalid ja põhjaõnged, mis võivad tavalise püügitegevuse käigus tõenäoliselt kokku puutuda merepõhja või põhjaorganismidega;“;

b) lisatakse järgmised punktid:

„7a) „***kalapüük põhjatraaliga***“ – kalapüük traalnoodaga, mis on ette nähtud läbi vee vedamiseks ja kokkupuuteks merepõhjaga;

7b) „***kalapüük pelaagilise traaliga***“ – kalapüük bentopelaagiliste liikide püügiks kasutatava traalnoodaga, mis on ette nähtud merepõhja lähedasest veest läbivedamiseks ja mis ei ole ette nähtud pikaajaliseks kokkupuuteks merepõhjaga;

7c) „***kalapüük põhjaõngega***“ – kalapüük õngejadaga, mille külge on kinnitatud õngekonks või õngekonksud (söödaga või söödata) ja mis on varustatud raskustega kalapüügiks merepõhjas või selle lähedal, sealhulgas õngejadad, ridvata õnged, rippõngejadad, põhjaõngejadad ja dahni õngejadad;“;

c) punkt 11 ▌ asendatakse järgmisega:

„11) „uurimuslik kalapüük“ – kalapüük, mille puhul:

a) ei ole viimase kümne aasta jooksul kala püütud ***ja mis*** piirdus SPRFMO komisjoni poolt SPRFMO teaduskomitee nõuannete alusel lubatud sihtpüügiga ning sihtliiki määratleti kui suurimat osa püügivahendi iga haalamise, traalimise või püügile asetamisega püütud kogusaagi eluskaalust;

b) ei ole viimase kümne aasta jooksul konkreetset tüüpi püügivahendiga või püügiviisil kalapüügiks seda konkreetset tüüpi püügivahendit või püügiviisi kasutatud ***ja mis*** piirdus SPRFMO komisjoni poolt SPRFMO teaduskomitee nõuannete alusel lubatud sihtpüügiga ning sihtliiki määratleti kui suurimat osa püügivahendi iga haalamise, traalimise või püügile asetamisega püütud kogusaagi eluskaalust;

c) on püük eelneva kümne aasta jooksul toimunud uurimusliku kalapüügina ja SPRFMO komisjon ei ole veel vastu võtnud otsust kehtestada püügikeeld või majandada kalavarusid tavapärase kalapüügi abil;

d) kujutab püük endast põhjapüüki vastavalt artikli 12 lõikes 2 sätestatud tingimustele või

e) ei ole teaduskomitee püügiandmeid läbi vaadanud ega rakendanud teaduslikku seiret ning teaduskomitee ei ole esitanud kõnealuse kalapüügi kohta nõuannet või kui teaduskomitee on sellise nõuande esitanud, SPRFMO komisjon ei ole seda arvesse võtnud;

uurimusliku kalapüügi puhul on eluskaal terve kala kaal püügi ajal enne mis tahes töötlemist, muutmist või osade, näiteks pea eemaldamist, rookimist, kuivatamist või külmutamist;“;

d) lisatakse järgmised punktid:

„19) „kalandusüksus“ – ÜRO mereõiguse konventsiooni artikli 305 lõike 1 punktides c, d ja e osutatud üksus, kes on väljendanud kindlat kohustust järgida SPRFMO konventsiooni tingimusi ning järgib kõiki selle alusel vastu võetud kaitse- ja majandamismeetmeid, nagu on sätestatud SPRFMO konventsiooni IV lisas;

20) „SPRFMO volitatud inspekteerimislaevade ja inspekteerimislaeva ametiasutuste register“ – SPRFMO sekretariaadi hallatav ning ***komisjoni või EFCA,*** konventsiooniosaliste ja koostööpartnerite teadetel põhinev nimekiri inspekteerimislaevadest ja ametiasutustest, kes on volitatud SPRFMO konventsiooni alal pardale minema ja inspekteerima;

21) „inspekteerimislaeva ametiasutused“ – selle konventsiooniosalise ametiasutused, kelle lipu all inspekteerimislaev sõidab;

22) „volitatud inspekteerimislaev“ – laev, mis on kantud SPRFMO volitatud inspekteerimislaevade ja inspekteerimislaeva ametiasutuste registrisse;

23) „volitatud inspektor“ – SPRFMO volitatud inspekteerimislaevade ja inspekteerimislaeva ametiasutuste registrisse kantud pardalemineku ja inspekteerimise eest vastutavate ametiasutuste koolitatud ja määratud inspektor;

24) „mahajäetud püügivahendid“ – püügivahendid, mille laev on vääramatu jõu või muude ettenägematute asjaolude tõttu tahtlikult merele jätnud;

25) „kaotatud püügivahendid“ – püügivahendid, mille üle laev on juhuslikult kaotanud kontrolli ning mida ei ole võimalik leida ja/või kätte saada;

26) „kõrvaleheidetud püügivahendid“ – püügivahendid, mis lastakse merre tagasi, ilma et laev üritaks neid kontrollida või kätte saada;

27) „plast“ – tahke materjal, mis sisaldab olulise koostisosana ühte või mitut suure molekulmassiga polümeeri ning mis vormitakse (kujundatakse) soojuse ja/või rõhu mõjul kas polümeeri tootmise või lõpptoote valmistamise käigus.“

2) Artiklit 7 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Komisjon teavitab liikmesriike, kui kogupüük on jõudnud 70 %ni SPRFMO komisjoni poolt kokku lepitud piirmäärast kogu kalavaru levikuala ulatuses.

1b. Olenemata lõikest 1 rakendavad liikmesriigid pärast lõikes 1a osutatud teavitamist 15-päevaseid aruandlusperioode. Selleks jagatakse kalendrikuu kaheks aruandlusperioodiks, millest esimene hõlmab ajavahemikku 1.–15. päev ja teine ajavahemikku 16. päevast kuni kuu lõpuni.

1c. Esimese 15 päeva aruande puhul esitavad liikmesriigid komisjonile aruande oma saagi kohta 15 päeva jooksul pärast esimese ajavahemiku lõppu. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile 20 päeva jooksul pärast kõnealuse ajavahemiku lõppu. ***Järgmiste 15-päevaste ajavahemike puhul*** teatavad liikmesriigid oma püügist komisjonile viie päeva jooksul pärast iga ajavahemiku lõppu. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile kümne päeva jooksul pärast iga ajavahemiku lõppu.“

3) III jaotise I peatükki lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 11a

Põhjapüügi majandamispiirkonnad

1. Käesoleva peatüki kohane põhjapüük toimub SPRFMO konventsiooni alal üksnes XIV lisas sätestatud põhjatraaliga, pelaagilise traaliga ja põhjaõngega püügi majandamise piirkondades. Nendes piirkondades toimub

   a) kalapüük põhjatraaliga ainult põhjatraaliga ***kalapüügi*** majandamise piirkonnas;

   b) kalapüük pelaagilise traaliga ainult pelaagilise traaliga ***kalapüügi*** majandamise piirkonnas või põhjatraaliga ***kalapüügi*** majandamise piirkonnas ning

   c) põhjaõngega ***kalapüük*** ainult ***põhjaõngega kalapüügi majandamise piirkonnas***.

2. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1 toimub põhjapüük SPRFMO konventsiooni alal vastavalt uurimuslikku kalapüüki käsitlevatele II peatüki sätetele, kui see toimub:

a) väljaspool majandamispiirkonda;

b) majandamispiirkonnas, kus kasutatakse muid põhjapüügimeetodeid kui püük põhjatraaliga, pelaagilise traaliga või ***põhjaõngejadaga***;

c) pelaagilise traaliga püügi majandamise piirkonnas, kus kasutatakse põhjatraale, või põhjaõngega püügi majandamise piirkonnas, kus kasutatakse põhjatraale või pelaagilisi traale või

d) majandamispiirkonnas, kus ***püütavaid*** liike ***ei ole*** varem sihtliigina püütud, välja arvatud juhul, kui neid liike on pidevalt püütud olemasoleva püügi raames.“

4) Artikkel 12 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 12

Põhjapüügiluba

1. Liikmesriigid ei anna nende lipu all sõitvatele kalalaevadele luba tegeleda põhjapüügiga ilma SPRFMO eelneva loata.

2. Liikmesriigid, kelle laevadega kavandatakse põhjapüüki XIV lisas sätestatud põhjapüügi majandamispiirkondades, esitavad komisjonile loa taotluse hiljemalt 75 päeva enne SPRFMO teaduskomitee asjaomast koosolekut, kus nad soovivad, et nende taotlus läbi vaadataks. Komisjon edastab taotluse SPRFMO sekretariaadile hiljemalt 60 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut. Taotlus sisaldab kavandatud püügitegevusega seotud põhjapüügi mõju hinnangut.

3. Käesoleva artikli lõikes 2 osutatud mõjuhinnang tehakse kooskõlas SPRFMO põhjapüügi mõjuhinnangu standardiga[18] parimate kättesaadavate andmete põhjal ja see koostatakse ulatuses, mis ei ole suurem XV lisas sätestatud kalavarude majandamise piirkondadest, võttes arvesse eelnevat põhjapüüki kavandatud piirkondades ning varasema ja kavandatava kalapüügi kumulatiivset mõju, sealhulgas võimalikku märkimisväärset kahjulikku mõju ohualdistele mereökosüsteemidele, ning see hõlmab kavandatud leevendusmeetmeid sellise mõju vältimiseks.

4. Komisjon teatab asjaomasele liikmesriigile SPRFMO otsusest seoses loaga tegeleda põhjapüügiga SPRFMO konventsiooni alal, mille kohta mõjuhinnang koostati, tehes sealhulgas teatavaks seonduvad tingimused ja asjaomased meetmed, et vältida märkimisväärset kahjulikku mõju ohualdistele mereökosüsteemidele.

[18] Kättesaadav aadressil https://www.sprfmo.int/science/benthic-impact-assessments/.

5. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 2 osutatud mõjuhinnanguid ajakohastatakse vähemalt iga kolme aasta järel ja kui püügitegevuses on toimunud oluline muudatus, mis tõenäoliselt mõjutab riskitaset või kalapüügi mõju***. Liikmesriigid*** edastavad kõnealuse teabe komisjonile kohe, kui see on kättesaadav. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile.“ ▌

5) Artikkel 13 jäetakse välja.

6) Artiklid 14, 15 ja 16 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 14

Ohualtid mereökosüsteemid põhjapüügil

1. Kui mis tahes ühel traalimisel ulatub XVI lisas ***sätestatud*** ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide signaaltase XVII lisas sätestatud kaalukünniseni või üle selle või kolme või enama erineva ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliigi signaaltase ulatub XVIII lisas sätestatud kaalukünniseni või üle selle, ***lõpetavad kalalaevad*** viivitamata põhjapüügi signaaltaseme ületamise piirkonnas 1 meremiili laiusel alal kummalgi pool traalimisteed, mida pikendatakse 1 meremiili võrra kummaski otsas.

2. ***Kalalaevad*** teatavad ohualdiste mereökosüsteemide signaaltaseme ületamisest ***lipuliikmesriigile*** IV lisas sätestatud suuniste alusel, esitades sealhulgas signaaltaseme ületamise üksikasjaliku kirjelduse***. Lipuliikmesriik võrdleb signaaltaseme ületamist*** olemasoleva mudelprognoosiga ja esitab soovitatavad majandamismeetmed ohualdistele mereökosüsteemidele avalduva olulise kahjuliku mõju vältimiseks, et kontrollida, kas ohualti mereökosüsteemi olemasolu signaaltaseme ületamise piirkonnas ja/või ümbritseval alal on tõenäoline, kas on esinenud olulist kahjulikku mõju ja kas tulevikus võib tekkida oluline kahjulik mõju. ***Liikmesriik edastab selle teabe viivitamata komisjonile.*** Komisjon edastab selle teabe viivitamata SPRFMO sekretariaadile.

3. Komisjon teavitab liikmesriike kõikidest ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide signaaltaseme ületamistest, millest teised SPRFMO ***konventsiooni osalised või*** SPRFMO koostööpartnerid on SPRFMO sekretariaati teavitanud.

4. Liikmesriigid tagavad, et nende lipu all sõitvad kalalaevad ei tegele põhjapüügiga lõigete 2 ja 3 kohaselt teatatud ohualdiste mereökosüsteemide signaaltaseme ületamise piirkondades, välja arvatud juhul ja seni, kui SPRFMO komisjon määrab kindlaks majandamismeetmed, mis võimaldaksid põhjapüügi jätkamist piirkonnas.

Artikkel 15

Vaatleja pardalolek põhjapüügil

Liikmesriigid ***tagavad***, et nende lipu all sõitvad põhjapüügiga tegelevad kalalaevad rakendaksid XIX lisas sätestatud teadusliku vaatlemise miinimumtasemeid. ▌

Artikkel 16

Põhjapüügiga seotud andmete esitamine

1. Määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 33 kohaselt teatavad liikmesriigid komisjonile iga kuu 15. kuupäevaks eelmisel kuul põhjapüügi käigus püütud liikide kogused.

2. Liikmesriigid keelavad nende lipu all sõitvatel kalalaevadel tegeleda põhjapüügiga, kui V lisas sätestatud kalalaeva identifitseerimiseks vajalikke miinimumandmeid ei ole esitatud.

3. Erandina artikli 29 lõikest 2 tagavad liikmesriigid, et nende kalapüügi seirekeskused esitavad SPRFMO sekretariaadile automaatselt ja pidevalt laevaseiresüsteemi (VMS) andmed nende lipu all sõitvate SPRFMO konventsiooni alal põhjapüügiga tegelevate kalalaevade kohta iga püügireisi jooksul vähemalt kord 30 minuti jooksul, kusjuures püügireis algab laeva sadamast lahkumise ajast, hõlmab kogu perioodi, mil laev viibib SPRFMO konventsiooni alal, ja lõpeb pärast sadamasse sisenemist.“

7) Artikkel 17 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 17

Uurimusliku kalapüügi luba

1. Liikmesriigid, kes kavatsevad lubada nende lipu all sõitval kalalaeval tegeleda uurimusliku kalapüügiga, esitavad komisjonile ***järgmised*** dokumendid:

   a) hiljemalt 130 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut teavitamise eesmärgil oma kavandatava kalapüügi tegevuskava kokkuvõtliku kirjelduse, kasutades kalapüügi tegevuskava kokkuvõtliku kirjelduse vormi ▌. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile hiljemalt 120 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut;

   b) hiljemalt 80 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut järgmiste dokumentide koopiad:

▌

i) loa taotlus, milles on esitatud V lisa kohane teave;

ii) VI lisa kohane kalapüügi tegevuskava, sealhulgas kohustus järgida käesoleva määruse artikli 18 lõigetes 3, 4 ja 5 osutatud SPRFMO andmekogumiskava.

2. Komisjon edastab taotluse SPRFMO komisjonile ja kalapüügi tegevuskava SPRFMO teaduskomiteele hiljemalt 60 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut.

3. Komisjon teatab asjaomasele liikmesriigile uurimusliku kalapüügi loa asjus tehtud SPRFMO otsusest.“

8) Artikkel 21 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 21

Nakkevõrgud

Liikmesriigid, kelle laevadega, mille pardal on nakkevõrgud, kavatsetakse läbida SPRFMO konventsiooni ala:

a) annavad vähemalt 72 tundi enne laeva SPRFMO konventsiooni alale sisenemist sellest teada SPRFMO sekretariaadile ja komisjonile, teatades muu hulgas alale sisenemise ja sealt väljumise eeldatavad kuupäevad ning pardal oleva nakkevõrgu pikkuse;

b) tagavad, et nende lipu all sõitvatel laevadel kasutatakse laevaseiresüsteemi ja neilt edastatakse SPRFMO konventsiooni alal viibides andmed iga tunni järel;

c) esitavad SPRFMO konventsiooni ala läbimisel laevaseiresüsteemi asukohateated automaatselt oma kalapüügi seirekeskusele;

d) tagavad, et nende kalapüügi seirekeskus edastab punktis b osutatud laevaseiresüsteemi teated vähemalt kord tunnis automaatselt SPRFMO sekretariaadile, ning

e) juhul kui nakkevõrk kogemata kaotatakse või see kukub üle parda, teatavad SPRFMO sekretariaadile ja komisjonile esimesel võimalusel, kuid igal juhul 48 tunni jooksul alates püügivahendi kaotamisest nakkevõrgu kaotamise kuupäeva, kellaaja ja asukoha ning nakkevõrgu pikkuse meetrites.“

9) Artiklit 22 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid teatavad komisjonile nende lipu all sõitvatest kalalaevadest, millega on lubatud püüda kala SPRFMO konventsiooni alal ja mis ei ole varem SPRFMO laevaregistrisse kantud, vähemalt 20 päeva enne selliste laevade esmakordset sisenemist SPRFMO konventsiooni alale SPRFMO kalavarude püügi eesmärgil. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile vähemalt 15 päeva enne SPRFMO konventsiooni alale esmakordse sisenemise kuupäeva.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4a. Lõike 4 kohaldamisel kaotab loakanne SPRFMO laevaregistris kehtivuse, kui on muutunud mõni järgmistest üksikasjadest, ja kuni nõutava teabe ajakohastamiseni:

a) laeva lipuriik;

b) rahvusvaheline raadiokutsung (IRCS) (kui on olemas);

c) loa alguskuupäev;

d) loa lõppkuupäev;

e) UVI (kordumatu laevatunnus)/IMO number.“

10) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„2. Merel ja sadamas võib ümberlaadimistoiminguid teha üksnes püügiloaga kalalaevadega, mis on kantud SPRFMO laevaregistrisse.

3. SPRFMO konventsiooni alal võivad kütust, laevapere liikmeid, püügivahendeid või muud varustust merel üle anda üksnes püügiloaga kalalaevad, mis on kantud SPRFMO laevaregistrisse.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„5. Liidu ***kalalaevadel on keelatud*** samal püügireisil tegutseda nii lossiva kui ka vastuvõtva kalalaevana, välja arvatud laevast sõltumatu vääramatu jõu korral**.** ***Vääramatu jõu alla kuulub*** raske mehaaniline rike või muud sündmused, mis ohustavad laevapere ohutust või põhjustavad kalade riknemise tõttu märkimisväärset rahalist kahju. Sellisel juhul teavitab ***kalalaev lipuliikmesriiki*** ümberlaadimisest ja vääramatu jõu põhjustanud asjaoludest**.** ***Lipuliikmesriigid edastavad kogu saadud teabe*** ühe tööpäeva jooksul pärast ümberlaadimise lõpetamist ***SPRFMO sekretariaadile ja komisjonile või tema määratud asutusele.***

6. Iga aasta ***15***. jaanuariks esitavad liikmesriigid komisjonile nimekirja nende lipu all sõitvatest kalalaevadest, mis tegelesid eelneval aastal muude liikide kui stauriidide aktiivse püügi või ümberlaadimisega SPRFMO konventsiooni alal. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile iga aasta 30. jaanuariks.“

11) Artikkel 24 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 24

Ümberlaadimisest teatamine

1. SPRFMO konventsiooni alal püütud kalavarude ümberlaadimise korral edastab vastuvõtva liidu kalalaeva lipuliikmesriik samal ajal komisjonile ja SPRFMO sekretariaadile vähemalt 36 tundi enne sellise ümberlaadimise eeldatavat algusaega VII lisa kohase SPRFMO ümberlaadimise eelteate. Selline teatamine on nõutav olenemata sellest, kus ümberlaadimine toimus.

2. Kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud ümberlaadimist ei alustata 72 tunni jooksul alates ümberlaadimise teatatud hinnangulisest alguskuupäevast või 50 meremiili piires ümberlaadimise eelteates teatatud hinnangulisest asukohast, edastab vastuvõtva liidu kalalaeva lipuliikmesriik nii kiiresti kui võimalik ***ja igal juhul hiljemalt 24 tundi pärast ümberlaadimise tegelikku algusaega*** samaaegselt komisjonile ja SPRFMO sekretariaadile VII lisa kohase muudetud SPRFMO ümberlaadimise eelteate.

3. Kui teatatud ümberlaadimist ei toimu, teavitab vastuvõtva liidu kalalaeva lipuliikmesriik samaaegselt komisjoni ja SPRFMO sekretariaati nii kiiresti kui võimalik, kuid igal juhul hiljemalt viie tööpäeva jooksul pärast ümberlaadimise teatatud kellaaega.“

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 24a

Säilitamisnõuded vastuvõtvatele liidu kalalaevadele

Kui vastuvõttev liidu kalalaev tegeleb rohkem kui ühe ümberlaadimisega, ***säilitab see*** iga ümberlaadimise käigus saadud saaki ▌ eraldi, et see oleks kergesti tuvastatav. Vastuvõtval liidu kalalaeval peab pardal olema lastiplaan, milles on ette nähtud erinevatelt lossitavatelt kalalaevadelt saadud saagi selline eraldamine.“

13) Artiklid 25 ja 26 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 25

Ümberlaadimise seire

1. Vastuvõtvatel liidu kalalaevadel, mis tegelevad merel ümberlaadimisega, on pardal vaatleja, kes jälgib ümberlaadimist ja kannab teabe VIII lisa kohaselt ümberlaadimisega seotud SPRFMO vaatleja püügipäevikulehele.

2. Lisaks käesoleva artikli lõikele 1, kui lossiva liidu kalalaeva pardal on ümberlaadimise ajal vaatleja, jälgib kõnealune vaatleja ka ümberlaadimist ja kannab teabe VIII lisa kohaselt ümberlaadimisega seotud SPRFMO vaatleja püügipäevikulehele.

3. Vastuvõttev liidu kalalaev teeb korraga ainult ühe ümberlaadimise iga vaatleja kohta, kes saab ümberlaadimist jälgida ja sellest aru anda.

4. Ümberlaaditavate kalavarude koguse ja liikide kontrollimiseks ning selle tagamiseks, et kontrolli saaks teha nõuetekohaselt, peab pardal oleval vaatlejal olema täielik juurdepääs kontrollitavale liidu kalalaevale, sealhulgas laevaperele, püügivahenditele, varustusele, püügiandmetele (sealhulgas elektrooniliselt) ja kalatrümmidele.

5. Vaatleja täidab ümberlaadimisega seotud SPRFMO vaatleja püügipäevikulehe vastavalt VIII lisale ja esitab nimetatud teabe elektrooniliselt vastuvõtva liidu kalalaeva lipuliikmesriigi pädevatele asutustele hiljemalt ***15*** päeva jooksul alates pardalt lahkumisest.

6. Vastuvõtva liidu kalalaeva lipuliikmesriik esitab ümberlaadimisega seotud SPRFMO vaatleja püügipäevikulehel olevad vaatlusandmed komisjonile elektrooniliselt hiljemalt 25 päeva jooksul alates vaatleja pardalt lahkumisest. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile elektrooniliselt hiljemalt 30 päeva jooksul alates vaatleja pardalt lahkumisest.

Artikkel 26

Pärast ümberlaadimist esitatav teave

1. ▌Ümberlaadimisega tegelevad ***vastuvõtvad*** kalalaevad ***koostavad*** SPRFMO ümberlaadimisdeklaratsiooni vastavalt IX lisale ja esitavad selle deklaratsiooni ***oma lipuliikmesriigile hiljemalt ümberlaadimise lõpetamise kuule järgneva kuu viiendaks päevaks***. ***Lipuliikmesriik edastab deklaratsiooni*** komisjonile hiljemalt ümberlaadimise lõpetamise kuule järgneva kuu kümnendaks päevaks. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile hiljemalt ümberlaadimise lõpetamise kuule järgneva kuu 15. kuupäevaks.

2. ▌Ümberlaadimisega tegelevad ***vastuvõtvad*** kalalaevad ***säilitavad*** SPRFMO ümberlaadimisdeklaratsiooni koopia laeval kogu püügireisi vältel ning esitavad selle nõuetekohaselt igale volitatud inspektorile.“

14) Artiklit 27 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Lisaks artiklites 7, 11, 14, 16, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28a, 28u, 29, 35b, 35e, 40 ja 41 sätestatud aruandlusnõuetele esitavad liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala SPRFMO konventsiooni alal, komisjonile käesoleva artikli lõigetes 2, 3 ja 3a sätestatud andmed.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„3a. Iga aasta 15. jaanuariks esitavad liikmesriigid, kelle laevad püüavad SPRFMO konventsiooni alal muid kalu kui stauriidid, komisjonile nimekirja laevadest, mis püüdsid eelneval kalendriaastal aktiivselt kala või laadisid seda ümber konventsiooni alal. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile iga aasta 30. jaanuariks.“

15) IV peatüki artikkel 28 asendatakse järgmisega:

„1. JAGU

Vaatlusprogrammide akrediteerimismenetlus ja miinimumnõuded

Artikkel 28

Vaatlusprogrammid

1. Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala SPRFMO konventsiooni alal, kehtestavad X lisas sätestatud andmete kogumiseks vaatlusprogrammid.

2. Liikmesriigid tagavad, et lõike 1 kohaselt kehtestatud vaatlusprogrammid ja kõik teenuseosutajad lähetavad ainult sõltumatuid ja erapooletuid vaatlejaid.

3. Püügipiirkondade puhul, kus on nõutav vaatlejate pardaloleku miinimumtase, tagavad liikmesriigid, et nende lipu all sõitvate kalalaevade pardale on lähetatud vaatlejad ainult SPRFMO komisjoni akrediteeritud vaatlusprogrammidest ja teenuseosutajate poolt.

4. Püügipiirkondade puhul, kus vaatlejate pardalolekut 100 % ulatuses ei nõuta, tagavad liikmesriigid, et nende lipu all sõitvatele kalalaevadele vaatlejate määramise meetod on jälgitava püügi suhtes representatiivne ja vastab kalapüügi kui terviku konkreetsetele andmevajadustele.

5. Liikmesriigid dokumenteerivad ja esitavad teabe meetodite kohta, mida kasutatakse vaatlejate määramiseks nende lipu all sõitvatele kalalaevadele, et vaatlejate pardaloleku nõuded oleksid täidetud. Liikmesriigid esitavad selle teabe komisjonile oma teaduslikus aastaaruandes, mis hõlmab eelnenud aastat.

6. Liikmesriigid, kes kavatsevad lähetada vaatlejaid teise ▌ ***konventsiooni osalise*** või koostööpartneri vaatlusprogrammist, teavitavad sellest enne lähetamist komisjoni. Komisjon küsib ▌ ***konventsiooni osalise*** või koostööpartneri nõusolekut ja teavitab asjaomast liikmesriiki.

Liikmesriigid, kes kavatsevad lähetada vaatlejaid teise liikmesriigi akrediteeritud vaatlusprogrammist, teavitavad sellest enne lähetamist komisjoni.

7. Liidu teadusuuringute laevad, mis tegelevad kalapüügiga teadusuuringute eesmärgil, on vabastatud kohustusest hoida pardal akrediteeritud vaatlejaid, välja arvatud juhul, kui nad tegelevad uurimusliku kalapüügiga. ***Teadusuuringute eesmärgil kalapüügiga tegelevate teadusuuringute*** laevade***, mis ei tegele uurimusliku kalapüügiga,*** lipuliikmesriigid täidavad X lisas ja artiklis 28a sätestatud andmekogumis- ja aruandlusnõudeid ning tagavad, et pardal olevad teadustöötajad on võimelised täielikult täitma kõiki kõnealustes nõuetes sisalduvaid vaatlus- ja aruandluskohustusi.

Artikkel 28a

Vaatlusandmete esitamine

1. Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala SPRFMO konventsiooni alal, esitavad komisjonile iga aasta 15. septembriks X lisas sätestatud kohaldatavad vaatlusandmed eelneva kalendriaasta kohta. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile iga aasta 30. septembriks.

2. Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala SPRFMO konventsiooni alal, esitavad hiljemalt 45 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut aastaaruande nende eelneva aasta püügitegevust hõlmava vaatlusprogrammi rakendamise kohta. Aruanne kajastab vaatlejate koolitust, programmi ülesehitust ja ulatust, kogutud andmete liiki, kasutatud teenuseosutajate andmeid ning aasta jooksul ilmnenud probleeme. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile hiljemalt 30 päeva enne SPRFMO teaduskomitee koosolekut.

Artikkel 28b

Vaatlusprogrammi akrediteerimine

1. Liikmesriigid, kes soovivad oma vaatlusprogrammi akrediteerida, esitavad komisjonile vähemalt seitse kuud enne SPRFMO komisjoni aastakoosolekut, millel nad soovivad akrediteeringu menetlemist, kogu asjakohase teabe ja dokumendid, mis vastavad artiklites 28c–28o sätestatud nõuetele, sealhulgas käsiraamatud, juhendid ja koolitusmaterjalid, ning vajaduse korral teabe teiste piirkondlike kalandusorganisatsioonide poolt juba akrediteeritud riiklike programmide ja teenuseosutajate kohta. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile vähemalt kuus kuud enne SPRFMO komisjoni aastakoosolekut.

2. Liikmesriigid esitavad vajaduse korral komisjonile nende vaatlusprogrammiga seotud täiendavat teavet ja parandusi. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile.

3. Komisjon edastab liikmesriikidele nende vaatlusprogrammi esialgse hindamisaruande kavandi märkuste esitamiseks ja edastab kõik märkused SPRFMO sekretariaadile.

4. Komisjon teavitab asjaomast liikmesriiki SPRFMO otsusest liikmesriigi vaatlusprogrammi akrediteerimise kohta.

Artikkel 28c

Erapooletus, sõltumatus ja usaldusväärsus

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid ja teenuseosutajad lähetavad ainult sõltumatuid ja erapooletuid vaatlejaid. See tähendab, et ei vaatlusprogrammil, või olenevalt asjaoludest, teenuseosutajal ega konkreetsetel vaatlejatel ei ole otsest finantshuvi, omandisuhet ega ärisidemeid laevade, töötlejate, esindajate ja jaemüüjatega, kes tegelevad kala või kalatoodete püüdmise, loomuse võtmise, kogumise, transportimise, töötlemise või müümisega.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid ja teenuseosutajad ning konkreetsed vaatlejad:

a) ei oma SPRFMO pädevusvaldkonda kuuluvates püügipiirkondades peale vaatlusteenuste osutamise otsest finantshuvi, sealhulgas:

i) mis tahes omandisuhet, hüpoteegiga tagatud nõudeid ega muud tagatisega seotud huvi laeva või töötleja suhtes, kes on seotud kala püüdmise, loomuse võtmise, kogumise või töötlemisega;

ii) ühtegi ettevõtjat, kes müüb kalapüügiga seotud laevadele või töötlejatele varustust või teenuseid;

iii) ühtegi ettevõtjat, kes ostab kalapüügiga seotud laevalt või töötlejalt toor- või töödeldud tooteid;

b) ei küsi ega võta otseselt ega kaudselt vastu tasu, kingitust, teenet, meelelahutust, sobimatut majutust, laenu või muid rahalisi hüvesid isikult, kes tegeleb ***konventsiooni osalise*** või koostööpartneri reguleeritava tegevusega, mis on seotud tema teenustega või SPRFMOga, või kellel on huve, mida vaatleja ametikohustuste täitmine või mittetäitmine võib oluliselt mõjutada;

c) ei tegutse vaatlejana mis tahes laeval või mis tahes töötleja juures, mis kuulub isikule või mida käitab isik, kes on vaatleja viimase kolme aasta jooksul varem muul ametikohal (nt laevapere liikmena) tööle võtnud ning

d) ei taotle ega võta liikmesriigi vaatlusprogrammi või teenuseosutaja teenistuses olles vastu tööd laevapere liikmena või laeva või töötleja töötajana.

Artikkel 28d

Vaatlejate kvalifikatsioon

Liikmesriigid tagavad, et vaatlejatel, kes võetakse tööle nende vaatlusprogrammi või kelle on lähetanud nende teenuseosutajad ▌:

a) on asjaomaste laevastike jaoks asjakohane haridus või tehniline koolitus ja/või kogemus;

b) ***on*** võime täita käesolevas jaos kirjeldatud vaatlejate kohustusi;

c) puuduvad süüdimõistvad kohtuotsused, mis seaksid kahtluse alla vaatleja usaldusväärsuse või viitaksid kalduvusele kasutada vägivalda, ning

d) on oskus hankida kõik vajalikud dokumendid, sealhulgas passid ja viisad.

Artikkel 28e

Vaatlejate koolitus

1. Liikmesriigid tagavad, et vaatlejad, kes osalevad nende vaatlusprogrammides või kelle on lähetanud nende teenuseosutajad, saavad enne nende lähetamist asjakohase koolituse. Koolitus hõlmab järgmist:

   a) kalandusteaduse ja kalavarude majandamise vaheline seos ning andmete kogumise tähtsus selle kontekstis;

   b) SPRFMO konventsiooni, käesoleva määruse ning SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmete asjakohased sätted, mis on seotud vaatlejate ülesannete ja kohustustega;

   c) vaatlusprogrammide tähtsus, sealhulgas vaatlejate kohustuste, õiguste, volituste ja vastutuse mõistmine;

d) meresõiduohutus, sealhulgas hädaolukorrad merel, veeülikonna selgapanek, ohutusvahendite kasutamine, raadiosaatja kasutamine, ellujäämine merel ning konfliktijuhtimine ja külmas vees ellujäämine;

e) esmaabikoolitus, mis on asjakohane töötamiseks merel või kaugetes piirkondades;

f) liikide määramine ja merel esinevate liikide registreerimine, sealhulgas siht- ja mittesihtliigid, kaitsealused liigid, merelinnud, mereimetajad, merikilpkonnad ning ***ohualdiste mereökosüsteemide esinemisele*** viitavad selgrootud;

g) teadmised SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmetega nõutavate kaaspüügi vähendamise seadmete eri liikidest ja toimimisest;

h) ohutu käitlemise eeskirjad merelindude, mereimetajate ja merikilpkonnade tervisliku seisundi taastamiseks ja vabastamiseks;

i) SPRFMO puhul asjakohased kalalaevad ja püügivahendid;

j) saagi ja liigilise koosseisu hindamise meetodid ja kord;

k) proovivõtuseadmete, sealhulgas kaalude ja nihikute kasutamine ja hooldamine;

l) proovivõtumeetodid merel, ehk kaladest proovide võtmine, kalade soo määramine, mõõtmis- ja kaalumismeetodid, proovide kogumine ja säilitamine ning proovivõtumeetodid;

m) arusaamine proovivõtu võimalikest kõrvalekalletest, nende põhjustest ja nende vältimisvõimalustest;

n) proovide säilitamine analüüsimiseks;

o) andmete kogumise koodid ja andmete kogumise vormingud;

p) püügipäevikute ja arvestuse pidamise nõuete tundmine, et aidata vaatlejatel koguda andmeid SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmete kohaselt;

q) digitaalsete salvestusseadmete või elektronmärkmike kasutamine;

r) vaatlustööks kasutatavate elektrooniliste seadmete ja nende tööpõhimõtete tundmine;

s) elektrooniliste seiresüsteemide kasutamine vaatlustöö täiendusena, kui see on asjakohane;

t) suuline küsitlemine ja kirjaliku aruande koostamine;

u) rahvusvahelise laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsiooni (MARPOL) asjakohaseid aspekte käsitlev koolitus.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad pakuvad pidevat kvalifikatsiooninõuetele vastavat täiendkoolitust. SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmete ning vaatlejaid käsitlevate nõuete asjakohane ajakohastatud teave edastatakse vaatlejatele enne iga lähetust teavitamise osana, näiteks ajakohastatud käsiraamatus.

Artikkel 28f

Vaatlejate koolitajad

Liikmesriigid tagavad, et vaatlejate koolitajatel, kes osalevad nende vaatlusprogrammides või kelle on lähetanud teenuseosutajad, on asjakohased oskused ning et kõnealune programm või teenuseosutaja on andnud neile loa vaatlejate koolitamiseks.

Artikkel 28g

Teavitamine ja küsitlemine

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides või teenuseosutajatel on olemas süsteemid vaatlejate teavitamiseks ja küsitlemiseks ning igal ajal laeva kaptenitega suhtlemiseks.

2. Teavitamist ja küsitlemist korraldavad nõuetekohaselt koolitatud töötajad ning sellega tagatakse, et vaatlejad ja laevakaptenid mõistavad selgelt oma vastavaid ülesandeid ja kohustusi.

Artikkel 28h

Andmete valideerimise protsess

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides või teenuseosutajatel on kehtestatud vaatlusandmete valideerimise protsess.

2. Andmete valideerimise protsessi viivad läbi nõuetekohaselt koolitatud töötajad ning protsessiga tagatakse, et vaatleja kogutud andmeid ja teavet kontrollitakse lahknevuste või ebatäpsuste suhtes, ning et lahknevused või ebatäpsused parandatakse enne teabe andmebaasi sisestamist või analüüsiks kasutamist. See hõlmab selle tagamist, et liikmesriigi vaatlusprogramm või teenuseosutaja rakendab mehhanismi andmete, aruannete ja muu asjakohase teabe saamiseks vaatlejalt viisil, mis välistab selle mõjutamist muudest allikatest pärinevate andmetega.

3. Andmete valideerimise protsessiga tagatakse, et andmed vastavad järgmistele nõuetele:

   a) mehhanism, mis võimaldab teaduslikke andmeid turvaliselt ja konfidentsiaalselt säilitada ja liikmesriigi vaatlusprogrammile (või teenuseosutajale) edastada;

   b) laeva andmed, mille abil identifitseeritakse üheselt tegelik laev, millel püük toimus;

   c) püügikoormuse kuupäevad ja kellaajad on esitatud ning need on omavahel kooskõlas (näiteks, et lõpuajad on algusaegadest hilisemad);

   d) püügi kehtiv asukoht (näiteks loogilised laius- ja pikkuskraadide kombinatsioonid), mis on sisemiselt järjepidev ja sisestatud kasutades õigeid ühikuid;

   e) püügikoormuse andmed, mille abil on võimalik määrata kindlaks laeva püügikoormus, mis vastab kasutatavale püügiviisile ja mis on samuti kindlaks määratud;

f) püüki käsitlev teave, mille abil identifitseeritakse kalavarud (võimaluse korral liigi tasandil) ja selle liigi pardale jäetud või vette tagasi lastud kogus, ning kui kasutatakse liigikoode, kasutatakse neid täpselt;

g) kui kala kohta kogutakse bioloogilist teavet või pikkusandmeid, peavad need olema otseselt seotud asjaomaste kalade püügi koormusega, sealhulgas kuupäev, kellaaeg, asukoht ja püügiviisi kohta käiv teave, ning teave peab hõlmama andmete kogumise metoodikat;

h) kui vaatlusprogramm hõlmab ümberlaadimist ja/või lossimist, kvantifitseeritakse ja registreeritakse ümberlaaditud/lossitud kalavarude kogus ja liigid vastavalt standardmetoodikale;

i) mereimetajate, merelindude, mereroomajate ja/või muude ohustatud liikidega kokkupuute kohta käivad andmed, mis sisaldavad konkreetseid liiginimetusi (võimaluse korral), loomade arvu, nende saatust (pardale jäetud või vabaks lastud/tagasi heidetud), nende seisundit vabakslaskmisel (elujõuline, elus, letargiline, surnud) ja kokkupuute viisi (konksu/tõrjeliini takerdumine/vaieri löök/võrku sattumine/muu).

Artikkel 28i

Vaatlejate isikutunnistused

Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides osalevatele vaatlejatele või teenuseosutajate poolt lähetatud vaatlejatele antakse isikutunnistused, mis sisaldavad järgmist teavet:

a) vaatleja täisnimi;

b) väljaandmise kuupäev ja kehtivuse lõppemise kuupäev;

c) liikmesriigi vaatlusprogrammi või teenuseosutaja nimi;

d) kordumatu identifitseerimisnumber (kui selle on väljastanud vaatlusprogramm või teenuseosutaja);

e) vaatleja passifoto stiilis foto ning

f) hädaabinumber.

Artikkel 28j

Vaatlejate määramise ja lähetamise koordineerimine

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammidel või teenuseosutajatel on piisav suutlikkus vaatlejate õigeaegseks lähetamiseks ning et valitud vaatlejad saavad kogu lähetusperioodi jooksul igakülgset abi.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides või teenuseosutajatel on kehtestatud vaatlejate asendamise kord juhuks, kui vaatleja ei saa enam oma tööülesandeid täita.

3. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad püüavad võimaluse korral vältida sama vaatleja lähetamist sama laeva järjestikustele püügireisidele.

4. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad haldavad ka vaatlejate määramisi, et säilitada vaatlejate sõltumatus ja erapooletus kooskõlas artikliga 28c ning ühtlasi tagada, et pärast vaatlejate sadamasse naasmist lõpetatakse kõik vaatlejate määramised ametlikult niipea kui võimalik.

5. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad suhtlevad vaatlejaga seoses eelseisvate lähetustega, koordineerivad vaatlejate reisimist ja varustavad vaatlejad ülesannete täitmiseks vajalike vahenditega.

Artikkel 28k

Vaatlejate ohutusvahendid

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammide raames või teenuseosutajate poolt lähetatud vaatlejatel on laeva pardal tööülesannete täitmiseks asjakohane varustus, sealhulgas ohutusvahendid, mis on heas töökorras, regulaarselt kontrollitud ja uuendatud.

2. Olulise varustuse hulka kuuluvad päästevest, kahepoolset sidet võimaldav autonoomne sideseade, mis on võimeline saatma ja vastu võtma hääl- või tekstisõnumeid, personaalsed raadiomajakad, veeülikonnad, kaitsekiiver, tekil töötamiseks sobivad saapad või kingad, kindad ja kaitseprillid (sh päikeseprillid).

Artikkel 28l

Vaatlejate väidetava väärkäitumise puhul rakendatav kord

Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad kehtestavad koostöös vaatlejate, laevakaptenite ning asjaomaste konventsiooniosaliste ja koostööpartneritega vaatlejate väärkäitumise ennetamise, uurimise ja sellest teatamise korra.

Artikkel 28m

Vaidluste lahendamise kord

Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides või teenuseosutajatel on kehtestatud kõigi poolte suhtes õiglane vaidluste lahendamise kord, millega nähakse ette probleemide lahendamise menetlus asjakohaste vahendite, sealhulgas suhtluse hõlbustamise ja vahendamise abil.

Artikkel 28n

Vaatlejate ohutus

1. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammides või teenuseosutajatel on kehtestatud kord, millega toetatakse vaatlejate suutlikkust täita oma tööülesandeid takistusteta ja ohutus töökeskkonnas, ning sealhulgas on kehtestatud hädaolukorra tegevuskava. Hädaolukorra tegevuskava ***sisaldab*** juhiseid teadete saatmiseks teenuseosutaja määratud ööpäevaringse(te)le kontaktpunkti(de)le, et teatada ohtlikest olukordadest, sealhulgas ahistamisest, hirmutamisest või ründamisest.

2. Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammid või teenuseosutajad pakuvad maismaal asuvat alalist esindajat või juhendajat, kellega merel olev vaatleja saab igal ajal suhelda.

Artikkel 28o

Kindlustus ja vastutus

Liikmesriigid tagavad, et nende vaatlusprogrammide raames või teenuseosutajate poolt lähetatud vaatlejatel on enne vaatleja laevale asumist mis tahes kestusega lähetuse ajaks tervise-, ohutus- ja vastutuskindlustus, mis vastab vaatlusprogrammi või teenuseosutaja liikmesriigis sellisele kindlustusele kehtivatele riiklikele standarditele.

2. JAGU

Vaatlejate õigused ja kohustused

Artikkel 28p

Vaatlejate õigused

1. Liikmesriigid tagavad, et nende lipu all sõitvate kalalaevade pardal olevatel vaatlejatel on käesolevas artiklis sätestatud õigused ning et nende õiguste ***koopia*** antakse selliste laevade laevaperele või ***see asub*** laevas nähtaval kohal.

2. Vaatlejatel on oma ülesannete ja kohustuste täitmisel liidu kalalaevade pardal järgmised õigused:

a) vabadus täita oma tööülesandeid, ilma et neid rünnataks, takistataks, sunnitaks viivitama, hirmutataks või mõjutataks;

b) juurdepääs kõigile laeva rajatistele ja seadmetele, mis on vaatlejale tema tööülesannete täitmiseks vajalikud, sealhulgas täielik juurdepääs sillale, saagile enne sorteerimist, töödeldud saagile ja pardal olevale mis tahes kaaspüügile, samuti aladele, mida võib kasutada kalade hoidmiseks, töötlemiseks, kaalumiseks ja säilitamiseks, järgides seejuures ohutusnõudeid;

c) juurdepääs laeva aruannetele, sealhulgas püügipäevikutele, laevaskeemidele ja dokumentidele, mis on vajalikud dokumentide läbivaatamiseks, hindamiseks ja kopeerimiseks, samuti juurdepääs navigatsiooniseadmetele, kaartidele ja muule püügitegevusega seotud teabele;

d) taotluse alusel juurdepääs sidevahenditele ja laevapere liikmetele ning nende kasutamine tööga seotud andmete või teabe sisestamiseks, edastamiseks ja vastuvõtmiseks;

e) pardal olevate sidevahendite mõistlik kasutamine maismaal asuva vaatlusprogrammiga suhtlemiseks mis tahes ajal, sealhulgas hädaolukordades;

f) juurdepääs lisavarustusele, kui see on olemas, et hõlbustada vaatleja tööd laeva pardal, näiteks suure võimsusega binoklid, elektroonilised sidevahendid, külmutusseade isendite hoidmiseks ja kaalud;

g) ohutu juurdepääs töötekile või haalamisjaamale nooda või õngejada väljavõtmise ajal ning juurdepääs tekil olevatele (elus või surnud) isenditele proovide võtmiseks;

h) piiramatu juurdepääs toidule, majutusele ja sanitaarruumidele, mis on samaväärsed laeva juhtkonna liikmetele tavaliselt kättesaadavatega, ning meditsiinivahenditele, mis vastavad rahvusvahelistele merendusstandarditele;

i) juurdepääs pardal olevate ohutusvahendite kontrollimiseks (juhtkonna või laevapere liikmete korraldatud ohutusalase ringkäigu ajal) enne laeva sadamast lahkumist;

j) piiramatu luba salvestada mis tahes asjakohast teavet, mis on oluline teaduslikel eesmärkidel ja andmete kogumiseks;

k) õigus omada maismaal määratud kontaktisikut või juhendajat, kellega merel olev vaatleja saab igal ajal suhelda;

l) õigus keelduda kalalaeva pardale lähetamisest mõjuvatel põhjustel, sealhulgas juhul, kui on kindlaks tehtud ohutusprobleemid;

m) võimalus alati vastavalt vajadusele teavitada ohutusprobleemidest laeva kaptenit, vaatlusprogrammi või teenuse osutaja ametiasutusi, ***SPRFMO*** sekretariaati ja asjakohasel juhul ***lipuliikmesriiki***;

n) õigus saada vaatleja taotluse korral laevaperelt mõistlikku abi vaatleja tööülesannete täitmisel, sealhulgas proovide võtmisel, suurte isendite käitlemisel, juhuslikult püütud isendite vette tagasi laskmisel ja mõõtmistel;

o) privaatsus vaatleja isiklikel aladel;

p) mitte täita laevaperele määratud ülesandeid, nagu näiteks püügivahendite käsitsemine (püügi eesmärgil), kalade mahalaadimine;

q) õigus sellele, et nende vaatlusandmeid, märkmeid, dokumente, seadmeid või isiklikke asju hoitakse juurdepääsu, kahjustamise ja hävitamise eest.

3. Kui vaatleja keeldub liidu kalalaeva pardale lähetamisest, dokumenteerivad selle liikmesriigi pädevad asutused, kelle vaatlusprogrammi või teenuseosutaja juurde vaatleja lähetati, keeldumise põhjused ja edastavad teabe komisjonile. Komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile.

Artikkel 28q

Vaatlejate kohustused

1. Liikmesriigid tagavad, et vaatlejad, kes on nende vaatlusprogrammide raames või teenuseosutajate poolt kalalaevade pardale lähetatud, täidavad ***enne liidu kalalaeva pardale minekut järgmisi nõudeid:***

   a) neil on kõik vajalikud kehtivad dokumendid, sealhulgas ajakohasel juhul isikut tõendavad dokumendid, passid, viisad ja meresõiduohutuse koolituse tunnistused;

   b) nad esitavad punktis a osutatud dokumentide koopiad ettenähtud viisil vaatlusprogrammi juhtidele või teenuseosutajale.

2. ***Liikmesriigid tagavad, et vaatlejad, kes on nende vaatlusprogrammide raames või teenuseosutajate poolt liidu kalalaevade pardale lähetatud***:

   a) ***säilitavad*** sõltumatuse ja erapooletuse kogu tööülesannete täitmise ajal;

   b) ***järgivad*** selle liikmesriigi õigusnorme, kelle lipu all laev sõidab;

c) ***järgivad*** laevapere suhtes kohaldatavat hierarhiat ja üldisi käitumisreegleid;

d) ***täidavad*** kohustusi viisil, mis ei sega põhjendamatult laeva tegevust, ning ***võtavad*** oma tööülesannete täitmisel nõuetekohaselt arvesse laeva tegevusvajadusi ja ***suhtlevad*** pidevalt laeva kapteniga;

e) ***tunnevad*** laeva pardal kehtivaid hädaolukorra protseduure, sealhulgas ***teavad*** päästeparvede, tulekustutite ja esmaabikomplektide asukohti, ning ***osalevad*** korrapäraselt hädaolukorra õppustel, mille jaoks vaatleja on saanud väljaõppe;

f) ***suhtlevad*** pidevalt laeva kapteniga asjakohaste vaatlejaga seotud küsimuste ja kohustuste asjus;

g) ***hoiduvad*** tegevusest, mis võib negatiivselt mõjutada vaatlusprogrammi kuvandit ***või teenuseosutajat***;

h) ***järgivad*** vaatlejate mis tahes nõutavaid tegevusjuhendeid, sealhulgas kohaldatavaid õigusakte, reegleid ja korda;

i) ***suhtlevad*** ettenähtud korrapärasusega maismaal asuvate programmijuhtidega või vaatlusprogrammi koordinaatoriga;

j) ***järgivad*** neid SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmeid, mille sätted on vaatlejate suhtes vahetult kohaldatavad;

k) ***austavad*** privaatsust kapteni ja laevapere isiklikel aladel. ▌

3. JAGU

Liidu kalalaevade käitajate ja kaptenite õigused ja kohustused

Artikkel 28r

Liidu kalalaevade käitajate ja kaptenite õigused

Liikmesriigid tagavad, et nende lipu all sõitvate liidu kalalaevade käitajatel ja kaptenitel on järgmised õigused:

a) konsulteerida ja leppida kokku või pakkuda muul viisil välja alternatiive seoses vaatlejate ajakavade koordineerimise ja lähetamisega, kui see on vajalik ühe või mitme vaatleja pardale võtmiseks;

b) juhtida laeva tegevust ilma vaatleja kohalolekuga või tema ülesannete täitmisega seotud põhjendamatu sekkumiseta;

c) määrata omal äranägemisel laevapere liige, kes saadab vaatlejat, kui vaatleja täidab oma ülesandeid ohtlikes piirkondades;

d) saada vaatleja vaatlusperioodi lõppemisel vaatlusprogrammi või teenuseosutaja kaudu õigeaegselt teada kõikidest laeva tegevusega seotud märkustest. Käitajal ja kaptenil on võimalus vaatleja aruanne läbi vaadata ja selle kohta märkusi esitada ning neil on õigus lisada asjakohaseks peetavat täiendavat teavet ja teha isiklik avaldus.

Artikkel 28s

Liidu kalalaevade käitajate ja kaptenite kohustused

Laevade käitajad ja ***kalalaevade*** kaptenid austavad artiklis 28p sätestatud vaatlejate õigusi ning ▌:

a) ***võtavad*** laeva pardale ***ühe*** või mitu vaatlusprogrammi raames või teenuseosutaja poolt vaatlejaks määratud isikut, kui seda nõuab nende lipuliikmesriik;

b) ***tagavad***, et laevapere on nõuetekohaselt teavitatud ning ei ründa, ahista, takista, hakka vastu, hirmuta, mõjuta ega sega vaatlejat ega takista või sunni vaatlejat viivitama tema kohustuste täitmisel;

c) ***paigaldavad*** ja ***hooldavad*** toimivaid elektroonilisi seiresüsteeme või -seadmeid ***kui täiendavaid seirevahendeid*** kõikidel vaatluseks valitud püügireisidel, kui seda nõutakse käesoleva määruse ***alusel***;

d) ***tagavad***, et vaatlejal on juurdepääs saagile enne saagi osade sortimist, liigitamist või muul viisil eraldamist;

e) ***tagavad***, et SPRFMO konventsiooni alal tegutsevatel laevadel on piisavalt ruumi, et vaatleja saaks võtta proove kaaspüügist või vajaduse korral muid proove ohutul viisil, mis häirib võimalikult vähe laeva tegevust, spetsiaalse proovivõtujaama ja muude seadmetega, näiteks kaaluga;

f) ***tagavad*** vaatlejale kasutamiseks ohutu ja puhta proovivõtujaama olemasolu;

g) ***hoiduvad*** proovivõtujaama muutmisest vaadeldud püügireisi ajal ilma vaatlejaga eelnevalt konsulteerimata ja seejärel laeva lipuliikmesriiki teavitamata;

h) ***teavitavad*** laevaperet vaatlusprogrammi ajakavast ja eesmärkidest ning vaatleja pardaletuleku ajakavast, samuti laevapere kohustustest seoses ▌ vaatleja pardal olekuga;

i) ***abistavad*** vaatlejat, et laeva pardale tulek ja pardalt lahkumine kokkulepitud kohas ja kellaajal toimuks ohutult;

j) ***võimaldavad*** ja ***aitavad*** kaasa, et vaatleja saaks ohutult täita kõiki oma kohustusi, ning ***tagavad***, et vaatlejat ei takistata tema kohustuste täitmisel, välja arvatud juhul, kui tekib käitaja või kapteni sekkumist vajav ohutusprobleem;

k) ***võimaldavad*** ja ***aitavad*** vaatlejal võtta saagist proove ja neid säilitada ning ***võimaldavad*** vaatlejale ***juurdepääsu*** säilitatavatele isenditele;

l) ***tagavad*** vaatlejale laeva pardal ***toidu***, ***majutuse***, piisavad sanitaartingimused ja meditsiinivahendid, mis on samaväärsed laeva pardal üldtunnustatud rahvusvaheliste standardite kohaselt tavaliselt kättesaadavatega, ilma et kaasneks kulusid vaatlejale, vaatlusprogrammile või teenuseosutajale;

m) ***võimaldavad*** ja ***aitavad*** kaasa täielikule juurdepääsule kõigile laeva rajatistele ja seadmetele, mis on vaatlejale tema kohustuste täitmiseks vajalikud, sealhulgas täielikule juurdepääsule sillale, saagile enne sorteerimist, töödeldud saagile ja pardal olevale mis tahes kaaspüügile, samuti aladele, mida kasutatakse kalade hoidmiseks, töötlemiseks, kaalumiseks ja säilitamiseks;

n) ***järgivad*** kõiki SPRFMO komisjoni loodud mehhanisme konfliktide lahendamiseks, mis täiendaksid kasutatavaid vaatlusprogrammi või teenuseosutaja esitatud vaidluste lahendamise korda;

o) ***teevad*** vaatlejaga koostööd, kui vaatleja võtab saagist proovi;

p) ***teavitavad*** vaatlejat vähemalt 15 minutit enne püügivahendite vettelaskmist või haalamist, välja arvatud juhul, kui vaatleja konkreetselt nõuab, et teda ei teavitataks;

q) ***tagavad*** vaatlejale sillal või muul ettenähtud alal ***piisava ruumi*** kirjatööks, samuti ***piisava ruumi*** tekil või töötlemisalal vaatleja ülesannete täitmiseks;

r) ***varustavad*** vaatleja isikukaitsevahenditega ja asjakohasel juhul veeülikonnaga;

s) ***annavad*** vaatlejale õigeaegselt arstiabi füüsilise või psüühilise haiguse või vigastuse korral;

t) ***töötavad*** välja vaatlejate ohutust ***käsitleva*** hädaolukorra tegevuskava ja ***haldavad*** seda.

Artikkel 28t

Ohutusalane ülevaade

Liidu kalalaeva kapten või kapteni määratud laevapere liige annab vaatlejale laevale saabumisel ja enne sadamast lahkumist ohutusalase ülevaate. Ohutusalane ülevaade sisaldab järgmist teavet:

a) laeva ohutusalaste dokumentide esitamine ja asukoha näitamine;

b) päästeparvede asukoht, parve mahutavus, vaatleja ülesanded, aegumine ja paigaldamine ning muu asjakohane ohutusega seotud teave;

c) avariiraadiomajakate asukoht ja kasutusjuhised, mis näitavad päästeparvede asukohta hädaolukorras;

d) veeülikondade ja individuaalsete ujuvvahendite asukoht, nende ligipääsetavus ja arv kõigi pardal viibivate inimeste jaoks;

e) signaalrakettide asukoht, nende tüübid, numbrid ja aegumiskuupäevad;

f) tulekustutite asukoht ja arv, nende aegumiskuupäevad ja ligipääsetavus;

g) päästerõngaste asukoht;

h) hädaolukordades käitumise kord ja vaatleja olulised toimingud igat liiki hädaolukorras, näiteks tulekahju korral pardal või üle parda kukkunud isiku päästmisel;

i) esmaabivahendite asukoht ja esmaabi eest vastutavate laevapere liikmete teadmine;

j) raadiojaamade asukoht, hädaabikõne tegemise kord ja raadiojaama käsitsemine kõne ajal;

k) ohutusõppused;

l) ohutud töötamiskohad tekil ***või töötlemisalal*** ja vajalikud ohutusvahendid;

m) vaatleja või muu laevapere liikme haiguse või õnnetuse puhul rakendatav kord.

Artikkel 28u

Hädaolukorras tegutsemise kord

1. Liikmesriigid tagavad, et vaatleja surma, kadunuks jäämise või eeldatavalt üle parda kukkumise korral teeb nende lipu all sõitev kalalaev järgmist:

   a) lõpetab viivitamata kõik püügitoimingud;

   b) alustab viivitamata otsingu- ja päästeoperatsioone, kui vaatleja on kadunud või eeldatavalt üle parda kukkunud, ning viib läbi vähemalt 72 tundi kestvad otsingud, välja arvatud juhul, kui vaatleja leitakse varem või kui lipuliikmesriik ei ole andnud korraldust otsingut jätkata;

   c) teavitab viivitamata oma lipuliikmesriiki;

   d) teavitab viivitamata liikmesriiki, konventsiooni osalist või koostööpartnerit või teenuseosutajat, kelle vaatlusprogrammi alusel vaatleja oli lähetatud, kui see on asjakohane;

e) hoiatab viivitamata läheduses viibivaid laevu, kasutades kõiki kättesaadavaid sidevahendeid;

f) teeb otsingu- ja päästeoperatsioonide käigus täielikku koostööd;

g) olenemata otsingutulemustest pöördub edasiseks uurimiseks lähimasse sadamasse, nagu on kokku leppinud lipuliikmesriik ja ***konventsiooni osaline*** või koostööpartner, liikmesriigi vaatlusprogramm või teenuseosutaja, kelle vaatlusprogrammi alusel vaatleja oli lähetatud;

h) esitab juhtumi kohta aruande oma lipuliikmesriigile, kes edastab selle komisjonile, vaatleja lähetajatele ja juhtumist olenevalt ***pädevatele*** asutustele, ning

i) teeb täielikku koostööd juhtumi ametlike uurimiste käigus ning säilitab kõik võimalikud tõendid, samuti surnud või kadunuks jäänud vaatleja isiklikud esemed ja eluruumide seisukorra.

2. Liikmesriigid võtavad ja rakendavad nõuetekohase hoolsusega kõik meetmed, et vältida nende lipu all sõitvatel kalalaevadel viibivatele vaatlejatele raskeid tervisekahjustusi või surma põhjustavaid intsidente, ning rakendavad asjaomaste isikute suhtes sunniabinõusid või karistavad neid, sealhulgas kriminaalmenetluse toimetamise ja süüdistuse esitamise kaudu. Liikmesriigid teevad selleks koostööd komisjoni, teiste liikmesriikide, konventsiooniosaliste ja koostööpartneritega.“

16) IV jaotises lisatakse artikli 29 ette järgmine peatükk:

„IVa PEATÜKK

Kalalaevade identifitseerimine ja laevaseiresüsteemid“

17) IVa peatükki lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 29a

Üle 25meetrise kogupikkusega kalalaevade märgistamine ja identifitseerimine

1. Lisaks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011* artiklis 6 sätestatud kalalaevade märgistamise eeskirjadele nõuavad liikmesriigid, et nende lipu all sõitvatel ***üle 25meetrise kogupikkusega*** kalalaevadel peab olema rahvusvahelise raadiokutsungi (IRCS) märgistus, mis vastab järgmisele tehnilisele kirjeldusele:

a) läbivalt on kasutatud suurtähti ja numbreid;

b) laevakere, tekiehitise ja/või kaldpindade puhul ei tohi tähtede ja numbrite kõrgus (h) olla väiksem kui 1,0 m;

c) sidekriipsu pikkus on pool tähtede ja numbrite kõrgusest;

d) kõigi tähtede, numbrite ja sidekriipsu paksus on h/6;

e) vahekaugus:

i) tähtede ja/või numbrite vaheline kaugus ei tohi olla suurem kui h/4 ega väiksem kui h/6;

ii) kõrvuti paiknevate kaldus külgedega tähtede vahekaugus ei tohi olla suurem kui h/8 ega väiksem kui h/10;

f) taust peab moodustama märgistuse ümber ala, mille laius on vähemalt h/6;

g) mis tahes horisontaalsel tekipinnal, näiteks roolikambri katusel, paikneva täiendava IRCS-märgistuse kõrgus ei tohi olla väiksem kui 0,3 m.

---

* Komisjoni 8. aprilli 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.4.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2011/404/oj).“

18) Artiklit 31 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. ▌Sadamaliikmesriigid ***nõuavad***, et kolmanda riigi kalalaevad, kes kavatsevad kasutada nende sadamaid mis tahes eesmärgil, esitaksid hiljemalt ***kolm tööpäeva*** enne arvestuslikku sadamasse saabumise aega vähemalt XI lisas sätestatud teabe koos järgmise teabega:

a) kalapüügiloa koopia või asjakohasel juhul mõni muu kalalaevale antud luba tegevuse tõendamiseks seoses SPRFMO kalandustoodetega või luba neid ümber laadida;

b) kalalaeva munsterroll;

c) püügireisi kuupäevad.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Sadamaliikmesriigid teavitavad komisjoni viivitamata kõigist lõike 1 kohaselt saadud taotlustest kasutada nende sadamaid ja komisjon edastab selle teabe SPRFMO sekretariaadile.“

19) Artiklisse 33 lisatakse järgmised lõiked:

„3. Olenemata määruse (EÜ) nr 1005/2008 artikli 4 lõikest 2 võivad liikmesriigid lubada kalalaeval nende sadamatesse siseneda üksnes selleks, et laeva inspekteerida ja et võtta muid rahvusvahelise õigusega kooskõlas olevaid asjakohaseid meetmeid, mille eesmärk on ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning sellist kalapüüki toetava tegevuse vältimine, ärahoidmine ja lõpetamine.

4. Kui lõikes 3 osutatud laev on mis tahes põhjusel sadamas, keelab sadamaliikmesriik sellel laeval kasutada oma sadamat kala lossimiseks, ümberlaadimiseks, pakendamiseks või töötlemiseks ning muudeks sadamateenusteks, sealhulgas punkerdamiseks, hoolduseks ja kuivdokki viimiseks.“

20) Artikli 35 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Sadamaliikmesriigi pädevad asutused edastavad inspekteerimisaruande koopia ja inspekteerimise käigus kogutud tõendid komisjonile ***või tema määratud asutusele*** nii kiiresti kui võimalik ja igal juhul viie tööpäeva jooksul pärast inspekteerimise lõpetamist ning tagavad võimaluste piires tõendite säilitamise. Komisjon ***või tema määratud asutus*** edastab inspekteerimisaruande ja kõik tõendid viivitamata SPRFMO sekretariaadile ja lipuriigiks olevale konventsiooniosalisele või koostööpartneri kontaktpunktile.“

21) IV jaotisesse lisatakse järgmised peatükid:

„Va PEATÜKK

Avamerel pardaleminek ja inspekteerimine

Artikkel 35a

Üldpõhimõtted

1. SPRFMO konventsiooni alal tegutsevad liidu kalalaevad aktsepteerivad pardaleminekut ja inspekteerimist, mida teostavad XX lisas sätestatud SPRFMO inspekteerimislipu ja -vimpli all sõitvad volitatud inspekteerimislaevad ning SPRFMO konventsiooni osaliste volitatud inspektorid.

2. Komisjon ***või tema määratud asutus*** võib SPRFMO komisjonile teatada, et SPRFMO avamerel pardaleminekut ja inspekteerimist käsitlevaid sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* täies ulatuses liidu ja kalandusüksuse vahel.

3. Komisjon ***või tema määratud asutus*** teavitab liikmesriike SPRFMO volitatud inspekteerimislaevade ja inspekteerimislaeva ametiasutuste registrisse kantud volitatud inspekteerimislaevadest ja inspekteerimislaeva ametiasutustest ning kõigist registri ajakohastamistest.

4. Liikmesriigid edastavad lõike 3 kohase teabe nende lipu all sõitvatele ja SPRFMO konventsiooni alal tegutsevatele kalalaevadele.

Artikkel 35b

Liidu kalalaevade pardale minek ja inspekteerimine avamerel

1. Pardalemineku ja inspekteerimise ajal teevad liidu kalalaevade kaptenid järgmist:

   a) aktsepteerivad ja hõlbustavad volitatud inspektorite kiiret ja turvalist pardaleminekut;

   b) järgivad rahvusvaheliselt tunnustatud hea merepraktika põhimõtteid, et vältida riske volitatud inspekteerimislaevade ja volitatud inspektorite ohutusele;

   c) teevad koostööd ja abistavad laeva inspekteerimisel;

   d) hoiduvad volitatud inspektorite ründamisest, neile vastupanu osutamisest, nende hirmutamisest, segamisest, põhjendamatust takistamisest või neid viivitama sundimisest nende tööülesannete täitmisel;

e) võimaldavad volitatud inspektoritel suhelda volitatud inspekteerimislaeva laevaperega, inspekteerimislaeva ametiasutustega, pardale võetud vaatlejatega ning inspekteeritava liidu kalalaeva laevapere ja lipuliikmesriigiga;

f) tagavad volitatud inspektoritele pardal mõistlikud tingimused, sealhulgas asjakohasel juhul toidu ja majutuse, ning

g) aitavad volitatud inspektoritel pardalt ohutult lahkuda.

2. Kui liidu kalalaeva kapten keeldub lubamast volitatud inspektoril pardale tulla ja inspekteerida, peab kapten esitama selgituse sellise keeldumise põhjuse kohta.

3. Lipuliikmesriik annab kaptenile korralduse pardaleminekut ja inspekteerimist aktsepteerida, välja arvatud juhtudel, kui asjakohaste rahvusvaheliste meresõiduohutusega seotud meetmete, korra ja tavade tõttu on vaja pardaleminekut ja inspekteerimist edasi lükata. Kui kapten ei järgi sellist korraldust, peatab lipuliikmesriik laeva kalapüügiloa ja annab laevale korralduse viivitamata sadamasse tagasi pöörduda.

4. Lipuliikmesriik teatab viivitamata komisjonile ***või tema määratud asutusele*** meetmetest, mida ta on võtnud lõikes 3 osutatud asjaoludel. Komisjon ***või tema määratud asutus*** saadab selle teabe viivitamata inspekteerimislaeva ametiasutustele ja SPRFMO komisjonile. ▌

Artikkel 35c

Tõsised rikkumised

1. Käesoleva määruse kohaldamisel hõlmab tõsine rikkumine järgmisi käesoleva määruse ***või*** SPRFMO konventsiooni ▌ rikkumisi:

   a) kalapüük ilma lipuliikmesriigi välja antud kehtiva loata;

   b) olulised puudused arvestuse pidamisel aruandlusnõuete kohaste püügiandmete ja püügiga seotud andmete kohta või selliste püügiandmete ja/või püügiga seotud andmete kohta valeandmete esitamine;

c) kalapüük keelualal;

d) kalapüük keeluajal;

e) teatavate liikide kavatsuslik püük või pardal hoidmine, mis on vastuolus käesoleva määruse ***või*** SPRFMO ***konventsiooniga***;

f) kehtivate püügi piirnormide või püügikvootide oluline rikkumine;

g) keelatud püügivahendite kasutamine;

h) kalalaeva pardatähise, nime või registreerimisandmete võltsimine või tahtlik varjamine;

i) rikkumise uurimisega seotud tõendite varjamine, rikkumine või kõrvaldamine;

j) mitu rikkumist, mis koos kujutavad endast käesoleva määruse ***või*** SPRFMO konventsiooni ▌ tõsist rikkumist;

k) pardalemineku ja inspekteerimisega nõustumisest keeldumine, tingimusel et keeldumine ei ole hõlmatud artikli 35b lõigetes 2 ja 3 kirjeldatud olukorraga;

l) volitatud inspektori ***või vaatleja*** ründamine, talle vastupanu osutamine, tema hirmutamine, seksuaalne ahistamine, segamine, põhjendamatu takistamine või viivitama sundimine või

m) laevaseiresüsteemi töö tahtlik häirimine või rikkumine.

2. Kui liidu kalalaeva lipuliikmesriik on saanud teate väidetava tõsise rikkumise kohta, teeb ta viivitamata järgmist:

a) korraldab uurimise ja võtab vajaduse korral laeva suhtes täitemeetmeid ning teavitab sellest komisjoni ***või tema määratud asutust***; komisjon või tema määratud asutus teavitab inspekteerimislaeva ametiasutusi ja SPRFMO sekretariaati, või

b) volitab inspekteerimislaeva ametiasutusi uurima väidetavat tõsist rikkumist ja teavitama sellest komisjoni ***või tema määratud asutust***; komisjon või tema määratud asutus teavitab sellest SPRFMO sekretariaati.

3. ▌Lipuliikmesriigid ***käsitlevad*** nende lipu all sõitva kalalaeva või sellise laeva käitaja, kapteni või laevapere mis tahes sekkumist ***vaatleja,*** volitatud inspektori või volitatud inspekteerimislaeva kohustuste täitmisse samamoodi nagu mis tahes sellist sekkumist, mis leiab aset liikmesriigi ainupädevuses.

Vb PEATÜKK

Merereostus ning mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud püügivahendite pardale võtmine

Artikkel 35d

Merereostus

1. ▌Kalalaevadel ***on keelatud*** heita merre igasugust plasti, sealhulgas sünteetilisi köisi, sünteetilisi nakkevõrke, plastist prügikotte ja plasttoodete põletustuhka.

2. ▌Kalalaevad hoiavad kogu plasti laeva pardal seni, kuni selle saab anda nõuetekohastesse sadama vastuvõtuseadmetesse.

3. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata kalalaevalt plasti merreheitmise suhtes, mis on vajalik laeva ja pardal olevate inimeste ohutuse tagamiseks või inimelude päästmiseks merel, või plasti, sünteetiliste köite või nakkevõrkude juhusliku kalalaevalt kaotsimineku suhtes, tingimusel et on võetud kõik mõistlikud ettevaatusabinõud sellise kadumise vältimiseks.

Artikkel 35e

Mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud püügivahendite pardale võtmine

1. ***Kalalaevade kaptenid*** tagavad, et:

   a) ***tehakse*** kõik mõistlikud jõupingutused, et võidelda nende laevadega seotud püügivahendite mahajätmise, kaotamise või muul moel kõrvaleheitmise vastu ning seda minimeerida ja vältida;

b) ▌ nende laevadega seotud püügivahendeid ***ei heideta*** tahtlikult kõrvale ***ega jäeta*** maha ▌, välja arvatud ohutusega seotud põhjustel, eelkõige ***merehäda olukorras või*** kui inimelu on ohus;

c) ***kaotatud*** püügivahendid ***püütakse*** võimalikult kiiresti pardale võtta ***enne, kui nad maha jäetakse***;

d) ***pardal*** on võimaluse korral ▌ varustus, mis võimaldab laevaga seotud mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud püügivahendid pardale võtta;

e) kui ***laeva*** mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud püügivahendeid ***ei ole võimalik*** pardale võtta, ***teatatakse*** 48 tunni jooksul lipuliikmesriigile ***järgmine teave***:

i) laeva nimi, IMO number ja kutsung;

ii) püügivahendi tüüp/materjal;

iii) püügivahendite arv;

iv) püügivahendi kaotamise, mahajätmise või muul moel kõrvaleheitmise aeg;

v) mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud püügivahendi asukoht (pikkuskraad, laiuskraad);

vi) meetmed kaotatud püügivahendi pardale võtmiseks ning

vii) kui on teada, siis asjaolud, miks püügivahend maha jäeti, kaotati või muul moel kõrvale heideti;

f) kui ▌ pardale ***võetakse*** mahajäetud, kaotatud või muul moel kõrvaleheidetud ***püügivahend***, mis ei ole kõnealuse laevaga seotud, ***teavitatakse*** lipuliikmesriiki 48 tunni jooksul järgmisest:

i) püügivahendi pardale võtnud laeva nimi, IMO number ja kutsung;

ii) kui on teada, siis püügivahendi maha jätnud, kaotanud või muul moel kõrvale heitnud laeva nimi, IMO number ja kutsung;

iii) pardale võetud püügivahendi tüüp;

iv) pardale võetud püügivahendite arv;

v) püügivahendi pardale võtmise aeg;

vi) püügivahendi pardale võtmise asukoht (pikkuskraad, laiuskraad) ja võimaluse korral fotod pardale võetud püügivahendist.

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 punktide e ja f kohaselt saadud teabe viivitamata komisjonile ***või tema määratud asutusele***. Komisjon ***või tema määratud asutus*** edastab selle teabe viivitamata SPRFMO sekretariaadile.“

22) Artikkel 40 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 40

Konventsiooniosalise, kalandusüksuse või koostööpartneri teatatud väidetavad SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmete rikkumised

1. Liikmesriigid määravad ühe kontaktpunkti, kellele ***teised liikmesriigid,*** konventsiooniosalised, kalandusüksused ja koostööpartnerid saadavad inspekteerimise aruanded.

2. Liikmesriigid edastavad kõik määratud kontaktpunktide nimekirja muudatused komisjonile vähemalt 20 päeva enne muudatuste jõustumist. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile vähemalt 14 päeva enne selliste muudatuste jõustumist.

3. Kui liikmesriigi määratud kontaktpunkt saab sadamas inspekteerimise korral ***teiselt liikmesriigilt,*** konventsiooniosaliselt, kalandusüksuselt või koostööpartnerilt inspekteerimisaruande, mis sisaldab tõendeid, et kõnealuse liikmesriigi lipu all sõitev kalalaev on rikkunud ***käesolevat määrust või*** SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmeid, uurib lipuliikmesriik viivitamata väidetavat rikkumist ning teavitab komisjoni ***või tema määratud asutust*** uurimise seisust ja ***võetud*** täitemeetmete rakendamisest, et komisjon ***või tema määratud asutus*** saaks teavitada SPRFMO sekretariaati kolme kuu jooksul alates teate saamisest. Kui liikmesriik ei saa uurimise seisu aruannet komisjonile ***või tema määratud asutusele*** esitada kolme kuu jooksul alates inspekteerimisaruande kättesaamisest, teatab ta komisjonile ***või tema määratud asutusele*** kolme kuu jooksul viivituse põhjused ja kuupäeva, hiljemalt millal uurimise seisu aruanne esitatakse. Komisjon ***või tema määratud asutus*** edastab uurimise seisu või viivitust käsitleva teabe SPRFMO sekretariaadile.

4. Kui liikmesriigi määratud kontaktpunkt saab avamerel pardalemineku ja inspekteerimise korral ***teiselt liikmesriigilt,*** konventsiooniosaliselt, kalandusüksuselt või koostööpartnerilt inspekteerimisaruande, mis sisaldab tõendeid, et kõnealuse liikmesriigi lipu all sõitev kalalaev on rikkunud ***käesolevat määrust või*** SPRFMO kaitse- ja majandamismeetmeid, teatab lipuliikmesriik komisjonile ***või tema määratud asutusele*** meetmetest, mida ta on võtnud vastuseks väidetavale rikkumisele, sealhulgas kõikidest alustatud menetlustoimingutest ja kohaldatud sanktsioonidest, vähemalt 110 päeva enne SPRFMO komisjoni aastakoosolekut. Komisjon ***või tema määratud asutus*** edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile vähemalt 90 päeva enne aastakoosolekut.“

23) Artiklisse 41 lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala SPRFMO konventsiooni alal, esitavad hiljemalt 110 päeva enne SPRFMO komisjoni aastakoosolekut ***komisjonile*** aruande meetodite kohta, mida nende lipu all sõitvad kalalaevad kasutavad satelliitseireseadme omavolilise muutmise vältimiseks. Komisjon edastab kõnealuse teabe SPRFMO sekretariaadile vähemalt 90 päeva enne aastakoosolekut.“

24) Artikkel 42 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 42

Konfidentsiaalsus ja andmekaitse

1. Käesoleva määruse raames kogutud ja vahetatud andmeid käsitletakse kooskõlas andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklitele 112 ja 113, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva määruse alusel kogutud isikuandmeid töödeldakse käesolevas määruses sätestatud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmete rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks, sealhulgas kaebuste ja rikkumistega seotud järelepärimiste ning nendega seotud kohtu- või haldusmenetluste jaoks.

3. Käesoleva määruse kohaselt töödeldud isikuandmeid ei säilitata kauem kui kümme aastat, välja arvatud juhul, kui need isikuandmed on vajalikud rikkumiste puhul võetavate järelmeetmete, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluste võimaldamiseks. Sellistel juhtudel võib isikuandmeid säilitada maksimaalselt 20 aastat. Kui andmeid säilitatakse pikema aja jooksul, isikuandmed anonüümitakse.“

25) Artiklit 43 muudetakse järgmiselt:

a) punktid b ja c asendatakse järgmisega:

„b) artikli 7 lõigetes 1, 1b, 1c ja 2, artiklis 11, artikli 12 lõigetes 2 ja 5, artikli 16 lõigetes 1 ja 3, artikli 17 lõigetes 1 ja 2, ***artikli*** 21 ***lõigetes 1 ja 2***, artikli 22 lõigetes 1–4, artikli 23 lõikes 6, artikli 24 lõigetes 1–3, artikli 25 lõigetes 5 ja 6, artikli 26 lõikes 1, artikli 27 lõigetes 2, 3 ja 3a, ***artikli 28 lõikes 2,*** artikli 28a lõigetes 1 ja 2, artikli 28b lõikes 1 ▌, artikli 28u lõikes 1, artikli 29 lõigetes 1 ja 2, artikli 30 lõikes 2, artikli 31 lõigetes 1 ja 1a, artikli 34 lõigetes 5 ja 6, artikli 35 lõigetes 2 ja 3, artikli 35b lõikes 4, artikli 35e ***lõigetes*** 1 ***ja 2***, artiklis 36, artikli 37 lõikes 1, artikli 39 lõikes 2, artikli 40 lõigetes 2, 3 ja 4 ning artikli 41 lõigetes 1, 2 ja 4 kehtestatud tähtaegu;

c) artiklis 6 sätestatud nõuet vaatleja pardaloleku kohta;“;

b) punkt d jäetakse välja;

c) punkt f asendatakse järgmisega:

„f) artikli 7 lõikes 2, artiklis 11, artikli 12 lõigetes 2 ja 3, artikli 14 lõigetes 1 ja 2, artikli 16 lõikes 1, artikli 17 lõikes 1, artikli 18 lõigetes 2 ja 3, artikli 19 lõikes 1, artiklis 21, artikli 22 lõigetes 1–4, artikli 23 lõikes 6, artikli 24 lõigetes 1–3, artikli 25 lõikes 1, artikli 26 lõikes 1, artikli 27 lõigetes 2, 3 ja 3a, artikli 28 lõikes 5, artikli 28a lõigetes 1 ja 2, artikli 28b lõikes 1, artiklis 28i, artikli 28n lõikes 1, artiklis 28t, artikli 29 lõigetes 1 ja 2, artikli 29a ***lõikes*** 1 ▌, artikli 31 lõikes 1, artikli 35a lõikes 3 ja artikli 35e lõikes 1 sätestatud andmete liiki ja teabenõudeid;“;

d) lisatakse järgmised punktid:

„g) artikli 7 lõikes 1a sätestatud piirmäära;

h) artiklis 11a sätestatud majandamispiirkondade ja püügitegevuse liiki;

i) artikli 14 lõikes 1 sätestatud kokkupuute kriteeriume;

j) artikli 14 lõikes 1, artikli 24 lõikes 2 ja artikli 29 lõigetes 1 ja 3 sätestatud vahemaid;

k) artikli 22 lõikes 4a sätestatud teavet laevade nimekirja kohta;

l) artiklis 28d sätestatud vaatlejate kvalifikatsioonikriteeriume;

m) artikli 28e lõikes 1 sätestatud vaatlejate koolitusnõuete loetelu;

n) artikli 28h lõikes 3 sätestatud vaatlusandmete valideerimise standardeid;

o) artikli 28k lõikes 2 sätestatud vaatlejate oluliste ohutusvahendite loetelu;

p) artikli 28p lõikes 2 sätestatud vaatlejate õiguste loetelu;

q) artikli 28q ***lõigetes 1 ja*** 2 sätestatud vaatlejate kohustuste loetelu;

r) artiklis 28r sätestatud liidu kalalaevade käitajate ja kaptenite õiguste loetelu;

s) artiklis 28s sätestatud liidu kalalaevade käitajate ja kaptenite kohustuste loetelu;

t) artiklis 28u sätestatud hädaolukorras tegutsemise korda;

u) artiklis 29a sätestatud kalalaevade märgistamise ja identifitseerimise nõudeid.“

26) IV lisa asendatakse käesoleva määruse I lisa punktis 1 sätestatud tekstiga.

27) X lisa muudetakse vastavalt käesoleva määruse I lisa punktile 2.

28) Lisatakse XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX ja XX lisa vastavalt käesoleva määruse I lisa punktile 3.

Artikkel 3

Määruse (EL) 2019/833 muutmine

Määrust (EL) 2019/833 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 5 lõike 3 punktis a asendatakse sõnad „kõik kehtivate kalapüügivõimaluste all loetletud kalavaruliigid“ sõnadega „kehtivate kalapüügivõimaluste all loetletud kalavarude saak“.

2) Artikli 6 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) punktides d ja e asendatakse kellaaeg „24.00“ kellaajaga „23.59“;

b) lisatakse järgmine punkt:

„ea) lõpetab tursa sihtpüügi rajoonis 3L ajavahemikus, mis algab 15. aprillil 2025 kell 00.01 UTC ja lõpeb 30. juunil 2025 kell 23.59 UTC. Selle aja jooksul tagavad liikmesriigid, et nende laevad piiravad kõnealuse kalavaru pardal olevat ja ühes loomuses hoitavat saaki kooskõlas artikli 7 lõike 3 punktiga a ning järgivad artikli 8 lõike 1 punkti b sätteid edasiliikumise kohta.“

3) Artikli 7 lõike 3 punkt a asendatakse järgmisega:

„a) tursk rajoonides 3L ja 3M, meriahven rajoonis 3LN ja pikklest rajoonis 3NO: 1 250 kg või 5 %, olenevalt sellest, kumb on suurem;“.

4) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Kaotatud, mahajäetud või kõrvaleheidetud püügivahendid ja püügivahendite pardale võtmine“;

b) lõike 1 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) ei jäta püügivahendeid tahtlikult maha ega heida kõrvale, välja arvatud ohutusega seotud põhjustel.“

5) Artikli 27 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Erandina lõikest 2 võib liikmesriik lubada, et tema lipu all sõitvate kalalaevade pardal on vaatlejad kohal vähem kui 100 %, ent mitte vähem kui 25 % tema laevastiku püügireisidest või päevadest, mil kalalaevad viibivad ühe kalendriaasta jooksul reguleerimispiirkonnas, järgmistel juhtudel:

a) kui ▌ laevad püüavad sihtliike piirkondades, kus teiste liikide kaaspüük on eeldatavasti ebaoluline;

b) kui lipuliikmesriik on esitanud teabe selle kohta, miks 100 % kohaloleku taset ei järgita;

c) kui lipuliikmesriik on nõuetekohaselt dokumenteerinud ja põhjendanud erakorralisi ja ettenägematuid asjaolusid, mis takistavad vaatlejate pardalolekut 100 % ulatuses, või

d) kui laev kasutab lipuliikmesriigi poolt heaks kiidetud elektroonilist vaatlusprogrammi ja

   i) lipuliikmesriik esitab oma elektroonilise vaatlussüsteemi nõuded ja suunised NAFO tegevsekretärile ning saadab koopia komisjonile ja EFCA-le ning

   ii) lipuliikmesriik esitab käesoleva määruse lisa punktis 35 osutatud kaitse- ja rakendusmeetmete II.M lisa täidetud koopia kolme kuu jooksul alates elektrooniliselt jälgitavast reisist.

Lipuliikmesriik kontrollib oma laevade iga püügireisi puhul, kui vaatlejat ei ole pardal, füüsiliselt laeva lossimist oma sadamates või hindab asjakohasel juhul muul viisil pärast riskianalüüsi iga lossimist oma sadamates. Inspekteerimised dokumenteeritakse käesoleva määruse lisa punktis 9 osutatud kaitse- ja rakendusmeetmete IV.C lisas ettenähtud kujul.“

6) Artikkel 30 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 30
Järelevalvemenetlus

1. Inspekteeriv liikmesriik tagab, et NAFO konventsiooni osalise lipu all sõitmise õigusega kalalaeva iga vaatluse kohta reguleerimispiirkonnas kannavad tema inspektorid ***vaatlusaruandesse*** järgmise teabe:

   a) inspekteeriv konventsiooniosaline ja inspektori(te) identifitseerimisandmed;

   b) inspekteerimisaluse identifitseerimisandmed või kutsung;

   c) vaadeldud kalalaeva lipuriik, nimi ja kutsung;

   d) vaadeldud kalalaeva tegevus vastavalt kaitse- ja rakendusmeetmete II.I.B lisas sätestatule;

   e) vaatluse kuupäev ja kellaaeg;

   f) kalalaeva asukoht vaatluse ajal ning

   g) kas on tehtud fotosid või videosalvestisi ja mis tahes muud asjakohased tähelepanekud.

2. Inspekteeriv liikmesriik tagab, et kui inspektor märkab reguleerimispiirkonnas ***NAFO konventsiooni osalise*** lipu all sõitvat kalalaeva, mille puhul on põhjust kahtlustada käesoleva määruse ilmset rikkumist, ning kui viivitamatu inspekteerimine ei ole otstarbekas, siis inspektor:

a) täidab käesoleva määruse lisa punktis 38 osutatud kaitse- ja rakendusmeetmete IV.A lisa kohaselt järelevalvearuande. Kui inspektor on hinnanud loomuse kogust ja saagi koostist, märgitakse järelevalvearuandesse kogu asjaomane teave loomuse koostise kohta ning koguse hindamisel kasutatud meetod;

b) salvestab laeva fotod ja registreerib fotode tegemise asukoha, kuupäeva ja kellaaja ning

c) edastab järelevalvearuande ja fotod viivitamata oma asjaomasele pädevale asutusele.

3. Liikmesriigi pädev asutus:

a) edastab lõikes 1 osutatud vaatlusega seotud ***vaatlusaruande*** EFCA-le, kes esitab selle NAFO tegevsekretärile 15 päeva jooksul pärast inspekteerimislaeva sadamasse naasmist;

b) edastab lõikes 2 osutatud vaatlusega seotud järelevalvearuande EFCA-le, kes esitab selle viivitamata NAFO tegevsekretärile [redacted] ;

c) edastab taotluse korral fotode ja/või videosalvestiste koopiad ning mis tahes muu olemasoleva vaatlusega seotud teabe EFCA-le, kes omakorda edastab need laeva konventsiooniosalisest lipuriigile või lipuliikmesriigile, kui see on inspekteerivast liikmesriigist erinev;

d) tagab tõendite turvalisuse ja säilitamise järgmisteks inspekteerimisteks.

4. Liikmesriigi pädev asutus, kes saab selle liikmesriigi lipu all sõitva laeva kohta järelevalvearuande, mis on seotud lõikes 2 osutatud vaatlusega, viib läbi vajaliku uurimise, et määrata kindlaks asjakohased järelmeetmed.

5. Liikmesriik esitab lõikes 4 osutatud uurimisaruande EFCA-le, kes saadab selle NAFO tegevsekretärile ja komisjonile.“

7) Artikli 35 lõike 3 punkti c lisatakse järgmine alapunkt:

„v) sihtpüük keeluajal, mis on vastuolus artikli 6 lõike 1 punktiga ea, või püük keelatud võrgusilma suuruse, võre- või restivahega või ilma võret või resti kasutamata, mis on vastuolus artikli 13 lõike 2 punktiga d, kui pardal ei ole vaatlejat ja laev püüab turska rajoonis 3L.“

8) Artikkel 49 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 49

Konfidentsiaalsus ja andmekaitse

1. Käesoleva määruse raames kogutud ja vahetatud andmeid käsitletakse kooskõlas andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklitele 112 ja 113, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva määruse alusel kogutud isikuandmeid töödeldakse käesolevas määruses sätestatud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmete rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks, sealhulgas kaebuste ja rikkumistega seotud järelepärimiste ning nendega seotud kohtu- või haldusmenetluste jaoks.

3. Käesoleva määruse kohaselt töödeldud isikuandmeid ei säilitata kauem kui kümme aastat, välja arvatud juhul, kui need isikuandmed on vajalikud rikkumiste puhul võetavate järelmeetmete, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluste võimaldamiseks. Sellistel juhtudel võib isikuandmeid säilitada maksimaalselt 20 aastat. Kui andmeid säilitatakse pikema aja jooksul, isikuandmed anonüümitakse.

4. Lisaks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklites 112 ja 113 sätestatud kohustustele tagavad liikmesriigid artikli 4 lõike 2 punkti a, artikli 4 lõike 6, artikli 5 lõike 3 punkti c, artikli 10 lõike 2, artikli 15 lõike 4, artikli 22 lõigete 1, 5 ja 6, artikli 23 lõike 6, artikli 25 lõike 8, artikli 26 lõike 9, artikli 27 lõigete 3, 5, 6, 7 ja 15, artikli 29 lõigete 1 ja 2, artikli 34 lõike 2, artikli 36 lõike 4, artikli 37 lõike 1 ja artikli 39 lõike 8 kohaselt NAFO-le edastatud ja sealt saadud elektrooniliste aruannete ja teadete konfidentsiaalsuse.“

9) Artikli 50 lõikesse 2 lisatakse järgmised punktid:

„o) artikli 6 lõike 1 punktis ea sätestatud keeluaegade muutmine;

p) kaaspüük, mida hoitakse pardal vastavalt artikli 7 lõikele 3;

q) ***teave, mille*** kalalaeva ***kapten*** ja ***liikmesriigid esitavad*** seoses kaotatud või mahajäetud püügivahenditega ning püügivahendite pardale ***võtmisega***, nagu on ette nähtud ***artikli*** 15 ***lõigetes 1 ja 2***;

r) erandid artikli 27 lõikes 3 sätestatud vaatlusprogrammist;

s) muudatused viites NAFO dokumendile liikmesriikide poolt artikli 30 lõike 1 punkti d kohaselt kasutatava laevade tegevuste nimekirja kohta.“

10) Lisa punkt 38 asendatakse järgmisega:

„38) Käesoleva määruse artikli 30 lõike 2 punktis a ja artikli 45 punktis a osutatud kaitse- ja rakendusmeetmete IV.A lisa kohane järelevalvearuande vorm.“

Artikkel 4

Määruse (EL) 2021/56 muutmine

Määrust (EL) 2021/56 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 3 lisatakse järgmine punkt:

„25) „elektrooniline seiresüsteem“ või „EMS“ – püügitegevuse videosalvestiste, asukohaandmete ja/või anduriandmete kogumist toetav integreeritud riist- ja tarkvarasüsteem, mis võimaldab analüüsida ja esitada elektroonilisi seireandmeid.“

2) Artiklisse 4 lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Seinnoodalaevade suhtes, mis ületavad nende aastase püügi piirnormi, kohaldatakse järgmisel aastal ***lõikes 1 osutatud*** keeluajast pikemat keeluaega ***järgmiselt:***

a) seinnoodalaevade puhul, mis ületasid ▌ suursilm-tuuni aastase püügi piirnormi 1 200 tonni***, pikendatakse keeluaega 10 päeva võrra;***

b) seinnoodalaevade puhul, mis ületasid suursilm-tuuni aastase püügi piirnormi 1 500 tonni, pikendatakse keeluaega 13 päeva võrra***;***

c) seinnoodalaevade puhul, mis ületasid suursilm-tuuni aastase püügi piirnormi 1 800 tonni, pikendatakse keeluaega 16 päeva võrra;

d) seinnoodalaevade puhul, mis ületasid aastase püügi piirnormi 2 100 tonni, pikendatakse keeluaega 19 päeva võrra;

e) seinnoodalaevade puhul, mis ületasid aastase püügi piirnormi 2 400 tonni, pikendatakse keeluaega 22 päeva võrra.

1b. Lõike ***1a*** kohased täiendavad püügikeelupäevad lisatakse asjakohasel juhul lõikes 1 osutatud esimest püügikeeluperioodi järgivate laevade püügikeelu algusele ja lõikes 1 osutatud teist püügikeeluperioodi järgivate laevade keeluaja lõpule nii, et esimese perioodi püügikeeld lõpeb igal aastal alati 8. oktoobril ja teine periood algab alati 9. novembril.

1c. Lõike 1a kohaldamiseks tugevdab iga liikmesriik tuunipüügi seire- ja kontrollisüsteemi, kasutades muu hulgas pardal olevate vaatlejate kogutud vaatlusandmeid, püügipäevikuid, proovivõtmist sadamas ja tuunitöötlemisrajatistest saadud teavet. Komisjon koostab ja esitab IATTC sekretariaadile lõplikud andmed iga liikmesriigi lipu all sõitva laeva suursilm-tuuni aastase püügi kohta hiljemalt järgmise aasta 15. veebruariks.

1d. Liikmesriigid hindavad iga nende lipu all sõitva laeva suursilm-tuuni saaki iga püügireisi lõpus vahetult pärast püügireisi lõppu ja lossimisele vahetult järgnevatel päevadel (näiteks vaatlejate hinnangud, laeva logiraamatu andmed, sumpadest võetud proovid, konservitehaste andmed).“

3) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 4a

Aruanne idatuuni aastase kaaspüügi kohta

Iga liikmesriik esitab komisjonile igal aastal aruande idatuuni kaaspüügi kohta, mis ei tohi ületada 10 tonni aastas. Komisjon esitab selle teabe igal aastal IATTC sekretariaadile.“

4) Artiklit 6 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmised lõiked:

„2a. Liidu seinnoodalaevad võivad peibutuspüügivahendi külge kinnitatud satelliitpoi desaktiveerida üksnes järgmistel juhtudel:

a) signaali vastuvõtu täielik kadumine;

b) randumine;

c) peibutuspüügivahendi omastamine kolmanda isiku poolt;

d) ajutine desaktiveerimine valitud keeluajal;

e) väljaspool järgmisi alasid:

i) meridiaanide 150° W ja 100° W ning paralleelide 8° N ja 10° S vaheline ala;

ii) meridiaani 100° W ja Ameerika mandri ranniku ning paralleelide 5° N ja 15° S vaheline ala või

f) omandiõiguse üleminek.

2b. Liidu seinnoodalaevad võivad merel peibutuspüügivahendi külge kinnitatud satelliitpoi kaugjuhtimise teel reaktiveerida järgmistel juhtudel: rannale uhutud peibutuspüügivahendi leidmise hõlbustamiseks; pärast ajutist keeluajal desaktiveerimist; omandiõiguse ülemineku korral peibutuspüügivahendi merel kasutamise ajal.

2c. Liidu seinnoodalaevad teatavad ***lipuliikmesriigile*** igast peibutuspüügivahendi külge kinnitatud satelliitpoi desaktiveerimisest või kaugjuhtimise teel reaktiveerimisest vastavalt II ja III lisale. ***Liikmesriik saadab*** aruanded ***komisjonile*** kord kuus vähemalt 60-päevaste, kuid mitte rohkem kui ***70***-päevaste ajavahemike järel ***pärast desaktiveerimist või kaugjuhtimise teel reaktiveerimist. Komisjon saadab aruanded IATTC sekretariaadile hiljemalt*** 90 ***päeva*** pärast ***satelliitpoide*** desaktiveerimist või kaugjuhtimise teel reaktiveerimist.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4a. Iga liikmesriik esitab komisjonile teabe lõike 4 rakendamise seisu kohta iga kalendriaasta kohta vormingus, mis vastab IATTC saagi ja püügikoormuse andmete esitamise standarditele, ning see teave tehakse analüüsimiseks kättesaadavaks IATTC teadustöötajatele ja peibutuspüügivahendite ajutisele töörühmale.“;

c) lõiked 5 ja 6 jäetakse välja. ▌

5) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 6a

Peibutuspüügivahendite konstruktsioon ja merest väljavõtmine

1. Haide, merikilpkonlaste või muude liikide takerdumise vähendamiseks kasutavad või paigutavad liidu kalalaevad ümber üksnes peibutuspüügivahendeid, mis ei ole valmistatud võrgust ega takermaterjalist vastavalt IV lisas sätestatud tehnilistele kirjeldustele.

2. Sünteetilise mereprügi koguse vähendamiseks:

   a) alates 1. jaanuarist 2026 tohivad liidu kalalaevade käitajad kasutada või ümber paigutada üksnes IV lisas kindlaks määratud biolagunevuse I, II, III või IV kategooriasse kuuluvaid triivivaid peibutuspüügivahendeid;

   b) alates 1. jaanuarist 2029 tohivad liidu kalalaevade käitajad kasutada või ümber paigutada üksnes IV lisas kindlaks määratud biolagunevuse I või II kategooriasse kuuluvaid triivivaid peibutuspüügivahendeid.

3. Biolagunematuid materjale, eelkõige nailonköisi kasutatakse üksnes biolagunevuse I ja II kategooriasse kuuluva peibutuspüügivahendi ujuva või veealuse komponendi struktuuri tugevdamiseks ajutise lahendusena, kui biolagunevat alternatiivi ei ole.

4. Triivivate peibutuspüügivahendite triivimise, kaotsimineku või rannale uhtumise vältimiseks võivad liikmesriigid konventsiooni alal tegutsevate kalalaevade või selliste peibutuspüügivahendite merest väljavõtmise projekte rakendavate laevade koostööalgatuste kaudu algatada triivivate peibutuspüügivahendite vabatahtlikke merest väljavõtmise programme. Ilma et see piiraks peibutuspüügivahenditega püüdvate seinnoodalaevade tavalist püügitegevust, piirduvad sellised merest väljavõtmised triivivate peibutuspüügivahendite kogumisega nende lõplikuks kõrvaldamiseks ega hõlma mis tahes liiki hooldust või kohandamist. Need laevad ei tohi kasutada peibutuspüügivahendeid, välja arvatud juhul, kui need on püügiloaga seinnoodalaevad. Merest väljavõtmise vabatahtliku programmi raames kogutud triivivad peibutuspüügivahendid võetakse merest välja ja tuuakse sadamasse ringlussevõtuks või kasutuselt kõrvaldamiseks.“

6) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 7a

Sadamariigi meetmed

1. Liikmesriik, kes soovib anda juurdepääsu oma sadamatele kolmandate riikide kalalaevadele, mille pardal on konventsiooni alal püütud IATTC kalandustooted või sellistest kalavarudest saadud kalandustooted, mida ei ole eelnevalt sadamas või merel lossitud või ümber laaditud, peab:

   a) määrama sadamad, kuhu kolmanda riigi kalalaevad võivad taotleda sisenemist vastavalt määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklile 5;

   b) määrama kontaktpunkti määruse (EÜ) nr 1005/2008 artikli 6 kohase eelteatise vastuvõtmiseks;

   c) määrama kontaktpunkti määruse (EÜ) nr 1005/2008 artikli 11 lõike 3 kohaste inspekteerimisaruannete vastuvõtmiseks.

2. Liikmesriigid edastavad kõik määratud kontaktpunktide ja määratud sadamate loetelu muudatused komisjonile vähemalt ***15*** päeva enne muudatuste jõustumist. Komisjon edastab selle teabe IATTC sekretariaadile vähemalt seitse päeva enne muudatuste jõustumist.

3. ***Kalalaevade*** kaptenid võimaldavad ohutut kalalaeva pardale tulekut, teevad koostööd ***IATTC määratud sadamate*** pädeva asutusega, hõlbustavad inspekteerimist ja teabevahetust ning ei takista, hirmuta ega sega ning ei sunni teisi isikuid takistama, hirmutama või segama sadama ▌ inspektoreid nende tööülesannete täitmisel.

Artikkel 7b

Laevaseiresüsteem

1. Liidu kalalaevad tagavad, et laevaseiresüsteemi kogutud teave sisaldab järgmist:

a) laeva tunnusandmed;

b) laeva geograafiline asukoht (laius- ja pikkuskraadid) veaga vähem kui 100 meetrit usaldatavustasemel 98 %;

c) laeva asukoha kindlaksmääramise kuupäev ja kellaaeg (UTC) ning

d) laeva kiirus ja kurss.

2. Liikmesriikide maismaal asuv kalapüügi seirekeskus kogub lõikes 1 osutatud teavet õngejadalaevade puhul vähemalt iga nelja tunni järel ja muude laevade puhul vähemalt iga kahe tunni järel.

3. Laevadele paigaldatud laevaseiresüsteemi seadmed on vähemalt rikkumist tuvastada võimaldavad (ehk kõik seadme omavolilise muutmise katsed on elektroonilise seire teenuse osutajale ja laeva omanikule tuvastatavad ning neist teatatakse vastavale laeva lipuriigi pädevale asutusele), täisautomaatselt ja korrapäraselt asukohaandmeid edastavad, keskkonnatingimustest sõltumatult alati toimivad ning aruannete ja teadete käsitsi edastamist võimaldavad.

4. Defektse satelliitseireseadmega liidu kalalaeval ei lubata püügireisi alustada. Kui seade lakkab toimimast või sellel tekib tehniline tõrge üle 30 päeva kestva püügireisi ajal, tuleb see parandada või asendada kohe, kui laev sadamasse siseneb.

5. ▌ Kalalaeva pardale paigaldatud satelliitseireseadme ***sellise tehnilise rikke*** või ***mittetoimimise korral***, mis takistab kahe järjestikuse edastuse vastuvõtmist, alustab laeva kapten käsitsi edastamist vastavalt lõikele ***6*** ning seade parandatakse või asendatakse 30 päeva jooksul. Seda kohaldatakse üksnes juhul, kui pädevad asutused on ammendanud kõik mõistlikud meetmed edastamise tagamiseks ja kui pardal ei ole teist toimivat satelliitseireseadet.

6. Defektse satelliitseireseadmega liidu kalalaev edastab kalapüügi seirekeskusele või asjaomasele pädevale asutusele vähemalt iga kuue tunni järel aruanded, mis sisaldavad lõikes 1 osutatud teavet, asjakohaste sidevahendite abil (näiteks raadio, veebipõhine aruandlus, elektronpost, faks või teleks).

Artikkel 7c

Elektroonilised seiresüsteemid ja laevaseirekavad

▌

1. Liidu kalalaevad järgivad konventsiooni alal elektroonilise seiresüsteemi (EMS) rakendamisel VI ja VII lisas sätestatud tehnilisi miinimumnõudeid, toimivusstandardeid ja andmenõudeid.

2. Komisjon vaatab VI lisas sätestatud tehnilised miinimumnõuded, toimivusstandardid ja andmenõuded korrapäraselt läbi, et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja prioriteetide muutusi ning eri suuruse, püügivahendite ja püügitavadega laevade erinõudeid.

3. Tehnilised miinimumnõuded ja toimivusstandardid ning EMSiga kaetavad ja kaamera(te)ga jäädvustavad tegevused ning üldised soovitused EMSi seadmete konfiguratsioonide kohta on sätestatud VI lisas. Kõnealuseid tehnilisi miinimumnõudeid ja toimivusstandardeid järgivatel sarnase konstruktsiooniga laevadel või laevade rühmadel peab olema laeva või laevade konstruktsioonil ja ***spetsifikatsioonil*** põhinev laevaseirekava.

4. EMSi seadmed koguvad automaatselt ja autonoomselt EMSi kirjeid, et genereerida nõutavad elektroonilise seire andmed, ning need seadmed peavad olema rikkumist tuvastada võimaldavad (ehk kõik seadme omavolilise muutmise katsed on elektroonilise seire teenuse osutajale ja laeva omanikule tuvastatavad ja neist teatatakse vastavale laeva lipuriigi pädevale asutusele). VII lisas on iga laevatüübi kohta sätestatud nii kohustuslikud minimaalsed andmeväljad, mida EMS peab koguma, kui ka vabatahtlikud andmeväljad, mida EMS võib koguda.

5. Kui liikmesriik kavatseb saavutada kalandusandmete esitamise EMSi kaudu, töötab ta iga tuuni või tuunilaadseid liike püüdva laeva või laevade rühma (näiteks seinnoodalaevad või kõik õngejadalaevad või kõik teatava suurusega õngejadalaevad) jaoks välja EMSi laevaseirekava, mille alusel tuleb EMSi seadmeid kasutada.

6. Sarnase konstruktsiooniga laevadel või laevade rühmadel, mis kasutavad elektroonilisi seiresüsteeme, järgivad VI lisas sätestatud miinimumnõudeid ja kohaldavad IATTC EMSi miinimumnõudeid, peab olema laevaseirekava, mis põhineb VI lisa kohasel laeva või laevade konstruktsioonil ja spetsifikatsioonil.

7. Laevaseirekavas kirjeldatakse EMSi seadmete konfiguratsiooni, komponente ja paigaldamist igale laevale ning see konfiguratsioon peab võimaldama koguda EMSi kirjeid, mis vastavad kõigile kõnealuses kavas esitatud asjakohastele kohustuslikele miinimumnõuetele ja tehnilistele kirjeldustele. Laevaseirekava nõutav sisu on sätestatud VIII lisas. Liikmesriigid võivad valida laevaseirekava muu vormingu, tingimusel et see vastab VIII lisa punktis 4 sätestatud miinimumnõuetele.

8. Liikmesriigi heakskiidetud laevaseirekava koopiat hoitakse iga laeva pardal alati, kui laeva tegevuse jälgimiseks kasutatakse EMSi seadmeid.

9. Kõigist laevaseirekava muudatustest, sealhulgas seoses EMSi seadmetega, teatatakse heakskiitmiseks laeva lipuliikmesriigi asutusele.

10. EMSi kirjete salvestamise ja säilitamise, andmete hankimise ja andmete läbivaatamise ning aruandluse standardid on sätestatud IX lisas.

11. Laevaseirekavaga liidu kalalaeva ***kapten tagab***, et:

    a) EMSi seadmete rikete korral teatatakse riketest niipea kui võimalik laeva lipuliikmesriigi asjaomasele asutusele ja asjakohasel juhul teenuseosutajale;

    b) laeva pardal võimaldatakse füüsilist juurdepääsu EMSi seadmete komponentidele, kui laeva lipuliikmesriigi asutus või mis tahes volitatud isik seda taotleb;

c) vastavalt laevaseirekavale ja kaameravaadetele, mis võimaldavad koguda käesoleva määruse VI lisas sätestatud miinimumandmeid, on kaameratel takistusteta vaade ning objektiive või objektiivikatteid puhastatakse vastavalt vajadusele;

d) saagi ja kaaspüügi käitlemine võimaldab, niivõrd kui see on võimalik, elektroonilise seire kaameratel saada piisava ülevaate VI lisas sätestatud asjakohaste andmeväljade andmete kogumisest (näiteks liikide määramine, saagi koostis jne);

e) elektroonilise seire kirjete edastamine või hankimine toimub vastavalt IX lisas sätestatud nõuetele;

f) EMSi seadmeid ei muudeta omavoliliselt (näiteks süsteemi lahtiühendamine, kaamerate ümberpaigutamine või vaate varjamine, kaamerate või andurite lahtiühendamine, EMSi seadmete käsitsi väljalülitamine, süsteemi tahtlik lõhkumine), kui lipuliikmesriik või selle liikmesriigi volitatud isik ei ole andnud muutmiseks luba või korraldust.

12. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada EMSi, et koguda kalandusandmeid IATTC sekretariaadile esitamiseks, tagavad, et enne EMSi andmete esitamist IATTC sekretariaadile vastavad nende lipu all sõitvad laevad järgmistele EMSi miinimumstandardite ja -nõuete kohustuslikele elementidele:

a) liikmesriikide elektroonilise seire programme arendatakse ning kavandatakse ja rakendatakse viisil, mis tagab, et need on läbipaistvad ja saadud andmed on IX lisa kohaselt kontrollitavad;

b) elektroonilise seire andmete sünteesimisel analüüsivad EMSi kirjeid ***liikmesriigi*** volitatud ettevõtted või ***liikmesriigi*** institutsioonid või ▌ asutused, kellel on vajalik koolitus, teadmised, oskused ja võimed, et tagada elektroonilise seire kirjete tulemuslik analüüs ja EMSi andmete genereerimine; see hõlmab liikide piisavalt täpset määramist;

c) EMSi teenuse osutaja või EMSi seadmed ise esitavad iga tema jurisdiktsiooni alla kuuluva laeva pardal olevate EMSi seadmete tehnilise seisukorra aruande;

d) EMSi seadmete rikke puhuks kehtestatakse reeglid ja kord ning nimetatud reegleid ja korda järgitakse.

13. Liikmesriigid esitavad komisjonile EMSi programmi kirjelduse, milles on üksikasjalikult esitatud vähemalt järgmine teave:

a) programmis kasutatavad laevaseirekavad;

b) kalandusasutuste ja laeva omaniku, kapteni ning laevapere kohustused seadmete paigaldamisel ja hooldamisel, sealhulgas kaamerate regulaarsel puhastamisel, ning EMSi mehaaniliste või tehniliste rikete korral meetmete võtmisel;

c) andmete salvestamise, hankimise ja edastamise protokollid kooskõlas IX lisaga;

d) sisemise aruandluse protokollid ja järelmeetmed seoses EMS standarditega vastuolus oleva tegevuse võimaliku tuvastamisega, sealhulgas reeglid ja kord EMSi seadmete rikke korral.

14. Komisjon esitab EMSi programmi kirjelduse IATTC sekretariaadile enne, kui elektroonilise seire programm hakkab IATTC sekretariaadile andmeid saatma. Liikmesriigid teatavad komisjonile oma riigisisese EMSi programmi mis tahes muudatustest. Komisjon teavitab sellistest muudatustest IATTC ***sekretariaati***.

15. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada EMSi, et koguda kalandusandmeid IATTC-le esitamiseks, esitavad IATTC sekretariaadile iga aasta kohta EMSi andmed, mis on kogutud kooskõlas käesolevas ***määruses*** sätestatud miinimumnõuetega ning kooskõlas andmete esitamise ***tähtaegadega*** või järgmise aasta lõpuks, kasutades VI, VII ja IX ***lisas*** kirjeldatud vorminguid ja suuniseid.

16. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada EMSi, et koguda kalandusandmeid IATTC-le esitamiseks, esitavad ***iga*** aasta ***15***. märtsiks komisjonile laevaseirekavade laevastiku tasandil kokkuvõtte, milles kirjeldatakse nende elektroonilise seire programmi(de) rakendamist eelneval aastal, sealhulgas vähemalt ***EMSi*** kasutavate laevade arvu püügivahendite tüüpide ja püügipiirkondade kaupa; laevastikus rakendatavate EMSi konfiguratsioonide hulk; ***laevakaptenitele ja*** laevaperedele liikmesriikide poolt kehtestatud EMSi nõuete üldine kirjeldus; saavutatud katvuse protsent püügipiirkondade ja püügivahendite tüüpide kaupa; üksikasjad selle kohta, kuidas katvustasemeid arvutati, ning asjakohasel juhul teave nõuete täitmise järelevalve kohta. ***Komisjon esitab iga aasta 30. märtsiks IATTC sekretariaadile aruande elektroonilise seire programmi(de) rakendamise kohta eelneval aastal.***“

7) Artikkel 10 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 10
Siidhallhaid

1. Keelatud on pardal hoida, ümber laadida, lossida, säilitada, müüa või müügiks pakkuda konventsiooni alal seinnoodalaevadega püütud siidhallhaide (*Carcharhinus falciformis*) rümpasid või nende osi.

2. Liidu seinnoodalaevad vabastavad siidhallhaid võimaluse korral elusalt.

3. Kui siidhallhaid püütakse ja külmutatakse tahtmatult osana seinnoodalaeva tegevusest ja kui ametiasutused on kohal lossimiskohas, loovutatakse siidhallhai neile tervikuna. Kui ametiasutused ei ole kättesaadavad, ei tohi tervikuna loovutatavat siidhallhaid müüa ega vahetada, aga selle võib annetada koduseks inimtoiduks. Sel viisil loovutatud siidhallhaidest tuleb teatada IATTC sekretariaadile.

4. Õngejadalaevad, mis püüavad haisid kaaspüügina, peavad piirama siidhallhaide kaaspüügi ***eluskaalu*** alusel maksimaalselt 20 %ga kogupüügist püügireisi kohta. Triivõngejadadega segapüügil (mille puhul suurem osa õngekonksudest paikneb vähem kui 100 meetri sügavusel ja sihtliikide hulgas ei ole mõõkkala) piiratakse alla 100 cm kogupikkusega siidhallhaide püüki 20 %ni püügireisi jooksul püütud siidhallhaide koguarvust.

5. Triivõngejadadega segapüügil, mille alla 100 cm kogupikkusega siidhallhai kaaspüük ületab aastas keskmiselt 20 % siidhallhaide kaalust, keelavad liikmesriigid igal aastal kolme järjestikuse kuu jooksul terasest landitrosside kasutamise. Siidhallhaide keskmine osakaal saagis arvutatakse eelmise kalendriaasta andmete põhjal.

   Käesolevat lõiget kohaldatakse ka uute laevade suhtes, mis sisenevad mitme liigiga püügipiirkondadesse ja laevade suhtes, mille kohta ei ole vahetult eelneva perioodi andmed kättesaadavad.

6. Käesolevat artiklit ei kohaldata liidu kalalaevade suhtes, mille kogupikkus on alla 12 meetri ja mis kasutavad käsitsi käitatavaid püügivahendeid (ehk ilma mehaaniliste või hüdrauliliste vintsideta) ja mis ei anna püügireisi jooksul kordagi emalaevadele saaki üle.

7. Liikmesriigid teatavad komisjonile enne iga aasta 15. septembrit lõikes 5 osutatud terasest landitrosside piiratud kasutamise ühtse ajavahemiku, mida kalendriaasta jooksul järgitakse. Komisjon teavitab sellest IATTC sekretariaati ***enne iga aasta 1. oktoobrit***.

8. Liikmesriigid nõuavad siidhallhaide püügiandmete kogumist ja esitamist vastavalt IATTC andmete esitamise nõuetele. Liikmesriigid registreerivad vaatlusprogrammide ja muude vahendite abil ka kõikidesse püügivõimsuse klassidesse kuuluvate seinnoodalaevade püütud ja vabastatud siidhallhaide arvu ja seisundi (surnud või elus) ning esitavad need andmed IATTC sekretariaadile.

9. Liidu kalalaevad ei tohi ***vastavalt IATTC teadustöötajate soovitusele*** püügiga tegeleda IATTC kindlaks määratud siidhallhaide poegimisaladel. ***Komisjon edastab teabe siidhallhaide poegimisalade kohta liikmesriikidele. Liikmesriigid teevad selle teabe kättesaadavaks nende lipu all sõitvate kalalaevade käitajatele.***“

8) Artikkel 12 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 12

Haide ohutu vabastamine

1. Liidu kalalaevad vabastavad ***võimaluse korral viivitamata ja kahjustusteta kõik*** püütud elusad haid, mida pardale ei jäeta, ▌ kohe, kui neid konksu küljes, võrgus või tekil märgatakse, võttes nõuetekohaselt arvesse inimeste ohutust. Nad heidavad ühtlasi tagasi surnud haid, mida pardale ei jäeta saagi ega kaaspüügina. ▌

*2. **Seinnoodalaevad kohaldavad lõikes 1 osutatud toimingus osalevate isikute ohutuse tagamiseks järgmisi meetmeid:***

a) haid vabastatakse võimalikult kiiresti võrgust ja lastakse ookeani tagasi kohe, kui neid võrgus märgatakse;

b) tekile tõstetud haid lastakse vette tagasi niipea kui võimalik, kasutades kas rampi, mis viib tekilt avauseni laeva küljel, või evakuatsiooniluuke. Kui rampe ega evakuatsiooniluuke ei ole, tõstetakse haid võimaluse korral vette tropi või lastivõrguga, kasutades kraanat või sarnast seadet ;

c) haide käitlemisel on keelatud kasutada kongitsaid, konksusid või sarnaseid vahendeid;

d) haisid ei tohi tõsta peast, sabast, lõpustest ega hingatsitest ega kasutades hai keha ümber või läbi hai keha pandud sidumistraati. Haide kehadesse ei tohi teha auke (näiteks tõstetrossi panemiseks läbi hai);

e) vaalhaide (*Rhincodon typus*) tõstmine laeva pardale on keelatud, samuti vaalhaide seinnoodast väljavedamine (näiteks puksiirtrosside abil).

3. ▌Õngejadalaevad ***kohaldavad*** lõikes 1 osutatud toimingus osalevate isikute ohutuse tagamiseks järgmisi meetmeid:

a) haid ***lastakse*** võimalikult kiiresti ▌ookeani tagasi kohe, kui neid ***konksu küljes*** märgatakse;

b) tekile tõstetud haid lastakse vette tagasi niipea kui võimalik, kasutades kas rampi, mis viib tekilt avauseni laeva küljel, või evakuatsiooniluuke. Kui rampe ega evakuatsiooniluuke ei ole, tõstetakse haid võimaluse korral vette tropi või lastivõrguga, kasutades kraanat või sarnast seadet ▌;

c) haide käitlemisel on keelatud kasutada kongitsaid, konksusid või sarnaseid vahendeid;

d) haisid ei tohi tõsta peast, sabast, lõpustest ega hingatsitest ega kasutades hai keha ümber või läbi hai keha pandud sidumistraati. Haide kehadesse ei tohi teha auke (näiteks tõstetrossi panemiseks läbi hai);

e) vaalhaide (*Rhincodon typus*) tõstmine laeva pardale on keelatud, samuti vaalhaide väljavedamine (näiteks puksiirtrosside abil);

f) võimaluse korral jäetakse haid vette;

g) jadaõnge lipsu lõikamiseks võimalikult konksu lähedalt tuleb kasutada tamiililõikurit, nii et looma külge jääv lipsu osa oleks võimaluse korral lühem kui 1 meeter.

4. Lisaks käesoleva artikli lõikele 1 kohaldavad liidu kalalaevad haide suhtes ohutu käitlemise ja vabastamise head tava kooskõlas resolutsiooni C-24-05 3. ja 3.1. lisa suunistega.“

9) Artikkel 14 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 14

Andmete kogumine hailiikide kohta

1. Liidu kalalaevade kaptenid koguvad püügiandmeid siidhallhaide ja vasarhaide kohta ning esitavad need ***lipuliikmesriigile***, kes ***esitab*** need andmed iga aasta ***15. juuniks*** komisjonile. Komisjon edastab need andmed IATTC sekretariaadile ***iga aasta 30. juuniks***.

2. Iga liikmesriik esitab komisjonile iga aasta ***15. juuniks*** IATTC aruandluskorra kohaselt andmed, mis käsitlevad saaki, püügikoormust püügivahendite tüüpide kaupa, haide lossimist ja nendega kauplemist (võimaluse korral liikide kaupa), sealhulgas kättesaadavad varasemad andmed. Komisjon edastab need andmed IATTC sekretariaadile ***iga aasta 30. juuniks***.

3. Liidu kalalaevadel viibivad vaatlejad registreerivad püütud ja vabastatud siidhallhaide ja vasarhaide arvu ja seisundi (surnud või elus).

4. Liikmesriigid esitavad vaatlusprogrammide ja elektroonilise seire programmide kaudu või muul viisil ka kõigi püütud haide liigi määramise andmed, arvu ja seisundi (surnud või elus) kooskõlas kohaldatavate seirenõuetega, sealhulgas juhuslikult püütud ja vette tagasi lastud haide liigid, kõikidesse püügivõimsuse klassidesse kuuluvate seinnoodalaevade ja õngejadalaevade kohta.“

10) Artikli 20 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„q) kehtiv konventsiooni alal kala püüdmise ja/või ümberlaadimise luba.“

11) Artiklisse 25 lisatakse järgmine lõige:

„6. Liikmesriigid esitavad peibutuspüügivahendite kohta artikli ***6*** kohaselt kogutud andmed komisjonile hiljemalt 75 päeva enne teadusliku nõuandekomitee iga korralist koosolekut. Komisjon edastab selle teabe IATTC sekretariaadile hiljemalt 60 päeva enne teadusliku nõuandekomitee koosolekut.“

12) Artiklisse 26 lisatakse järgmine lõige:

„-1. Liikmesriigid täidavad IATTC ***resolutsioonide*** täitmist käsitleva standardküsimustiku, millele on osutatud resolutsiooni C-22-02 I lisas, hiljemalt 75 päeva enne IATTC komisjoni poolt vastu võetud meetmete rakendamise kontrollikomitee (edaspidi „kontrollikomitee“) aastakoosolekut. Komisjon edastab selle teabe IATTC ***sekretariaadile*** hiljemalt 60 päeva enne kontrollikomitee koosolekut.“

13) Artikkel 27 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 27

Konfidentsiaalsus ja andmekaitse

1. Käesoleva määruse raames kogutud ja vahetatud andmeid käsitletakse kooskõlas andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklitele 112 ja 113, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva määruse alusel kogutud isikuandmeid töödeldakse käesolevas määruses sätestatud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmete rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks, sealhulgas kaebuste ja rikkumistega seotud järelepärimiste ning nendega seotud kohtu- või haldusmenetluste jaoks.

3. Käesoleva määruse kohaselt töödeldud isikuandmeid ei säilitata kauem kui kümme aastat, välja arvatud juhul, kui need isikuandmed on vajalikud rikkumiste puhul võetavate järelmeetmete, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluste võimaldamiseks. Sellistel juhtudel võib isikuandmeid säilitada maksimaalselt 20 aastat. Kui andmeid säilitatakse pikema aja jooksul, isikuandmed anonüümitakse.

4. Lisaks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklites 112 ja 113 sätestatud kohustuste täitmisele peavad liikmesriigid, laevakaptenid ja vaatlejad tagama käesoleva määruse artikli 10 lõike 3, artikli 19 lõigete 5 ja 8 ning artikli 21 lõike 6 kohaselt IATTC sekretariaadile edastatud ja sealt saadud elektrooniliste aruannete ja teadete konfidentsiaalsuse.“

14) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 27a

Suunised

Komisjon annab konventsioonialal kalapüügivõimalusi omavatele liikmesriikidele kõik IATTC välja töötatud suunised haide ohutu käitlemise ja vabastamise parimate tavade kohta.

Asjaomased liikmesriigid tagavad kõnealuste suuniste edastamise asjaomastes püügipiirkondades kala püüdvate nende lipu all sõitvate laevade kaptenitele. Kõnealused kaptenid võtavad kõik võimalikud vajalikud meetmed nende suuniste kohaldamiseks.“

15) Artikli 28 ***lõiget*** 1 ***muudetakse järgmiselt***:

a) punkt o asendatakse järgmisega:

„o) käesoleva määruse lisad;“;

b) lisatakse järgmine punkt:

„p) ▌ artikli 26 lõikes -1 sätestatud viide ***IATTC resolutsioonide täitmist käsitlevale standardküsimustikule***.“

16) Lisa nummerdatakse ümber ***I*** lisaks ja lisatakse II, III, IV, V, VI, VII, VIII ja IX lisa kooskõlas käesoleva määruse II lisaga.

Artikkel 5

Määruse (EL) 2022/2056 muutmine

Määrust (EL) 2022/2056 muudetakse järgmiselt.

1) Artikkel 14 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 14

Üldmeetmed haide kaitseks

1. Liidu õngejadalaevad, mis püüavad tuuni ja purikalalasi 20° põhjalaiuse ja 20° lõunalaiuse vahel, ei tohi kasutada õngenööre jadaõnge lipsudeks või landitrossideks ning neil on keelatud kasutada haipüüginööre või jadaõnge lipse, mis on kinnitatud otse õngejada ujukite külge, või rippõngejadasid, mida nimetatakse haipüüginöörideks, nagu on kirjeldatud VI lisas. Kui laeva pardal on jadaõng, milles kasutatakse õngenööre jadaõnge lipsudeks või landitrossideks, ***tuleb see hoida stoovituna***.

2. Liidu kalalaevad, mille pardal on vaatleja või elektroonilise seire kaamera, tagavad laevapere ja vaatleja ohutust arvesse võttes, et püütud haid, mida ei tohi pardal hoida, tuuakse enne nende vabaks lõikamist laeva kõrvale, et hõlbustada liikide määramist.

3. Liidu õngejadalaevade püütud haid, mida pardal ei hoita, vabastatakse laevapere ja vaatleja ohutust arvesse võttes võimalikult kiiresti järgmiselt:

   a) võimaluse korral haid vette jättes ning

   b) kasutades tamiililõikurit, et lõigata jadaõnge lips läbi võimalikult konksu lähedalt.“

2) Artiklisse 15 lisatakse järgmine lõige:

„5. Kalalaev loovutab ***seinnoodalaeva*** tegevuse käigus tahtmatult püütud ja külmutatud pikkuim-hallhai isendid ***pädevatele asutustele*** või heidab need lossimise või ümberlaadimise kohas vette tagasi. ***Pädevad asutused*** ei tohi sel viisil loovutatud pikkuim-hallhaisid müüa ega vahetada, aga need võib annetada kodumajapidamistele inimtoiduks.“

3) Artiklisse 17 lisatakse järgmine lõige:

„6. Kalalaev loovutab ***seinnoodalaeva*** tegevuse käigus tahtmatult püütud ja külmutatud siidhallhai isendid ***pädevatele asutustele*** või heidab need lossimise või ümberlaadimise kohas vette tagasi. ***Pädevad asutused*** ei tohi sel viisil loovutatud siidhallhaisid müüa ega vahetada, aga need võib annetada kodumajapidamistele inimtoiduks.“

4) Artiklisse 18 lisatakse järgmine lõige:

„4. Kõigil õngejada- ja seinnoodalaevadel on keelatud püüda, pardal hoida, ümber laadida, säilitada, lossida või müügiks pakkuda vaalalisi (Cetacea infraselts) tervenisti või osadena.“

5) Artikli 24 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) mis sõidavad konventsiooniga ühinemata riikide lipu all ning mida käitavad konventsiooniosalised prahtimise, rendi või muu samalaadse mehhanismi alusel, mis vastavad kaitse- ja majandamismeetmetele.“

6) Artikli 37 lõike 1 punkt d asendatakse järgmisega:

„d) vaalaliste ohutu käitlemine ja vabastamine.“

7) Artikli 38 lõikesse 3 lisatakse järgmised punktid:

„j) käesoleva määruse rakendamisel vaalaliste kaitse valdkonnas tehtud edusammud, sealhulgas teave, mis on kogutud kokkupuute kohta vaalalistega konventsiooniga hallatava püügitegevuse käigus;

k) idatuuni (Thunnus orientalis) kaaspüük.“

Artikkel 6

Määruse (EL) 2022/2343 muutmine

Määrust (EL) 2022/2343 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 3 lisatakse järgmine punkt:

„18) „elektrooniline seiresüsteem“ või „EMS“ – püügitegevuse videosalvestiste, asukohaandmete ja/või anduriandmete kogumist toetav integreeritud riist- ja tarkvarasüsteem, mis võimaldab analüüsida ja esitada elektroonilisi seireandmeid.“

2) Artiklisse 4 lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Liidu seinnoodalaevad ei tohi troopikatuuni vette tagasi heita pärast püügitoimingu etappi, kus noot on täielikult kokku tõmmatud ja rohkem kui pool noodast on välja võetud. Kui seadmete rikked mõjutavad nooda kokkutõmbamise ja väljavõtmise protsessi nii, et seda nõuet ei ole võimalik täita, peab laevapere tegema jõupingutusi tuuni ja mittesihtliikide võimalikult kiireks vabastamiseks.

1b. Liidu seinnoodalaevad hoiavad võimaluse korral pardal ja lossivad kogu muude kui lõikes 1 osutatud tuunide, ebaserioolide, harilike kuldmakrellide, ogaselglaste, purikalalaste, vahuude ja harilike noolhaugide saagi, välja arvatud inimtoiduks kõlbmatud kalad.“

3) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 5a

Vabatahtlik püügikeeld

1. Liikmesriigid võivad otsustada keelata nende lipu all sõitvatel laevadel ▌ piirkonnas suursilm-tuuni, kulduim-tuuni ja triiptuuni püügi vähemalt 31 järjestikuseks päevaks. Liikmesriigid võivad nimetatud keelu kohaldamisalast välja jätta alla 12 meetri pikkused laevad, mis püüavad kala liikmesriigi majandusvööndis.

2. Liikmesriigid, kes otsustavad kehtestada lõikes 1 osutatud püügikeeluaja, teatavad valitud püügikeeluaja komisjonile hiljemalt iga aasta 15. detsembriks. Komisjon edastab selle teabe IOTC sekretariaadile hiljemalt iga aasta 31. detsembriks.“

4) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 8a

Triivivate peibutuspüügivahendite haldamine

1. Triivivaid peibutuspüügivahendeid ja mõõtepoisid tohivad kasutada üksnes seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad.

2. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad kasutavad triivivaid peibutuspüügivahendeid üksnes koos mõõtepoiga, mis on aktiveeritud ja registreeritud triivivate peibutuspüügivahendite registris pärast seda, kui IOTC on võtnud kasutusele triivivate peibutuspüügivahendite registri. Muude poide, näiteks raadiopoide kasutamine on keelatud.

3. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad aktiveerivad mõõtepoid üksnes juhul, kui poid on füüsiliselt pardal, ja reaktiveerivad mõõtepoid alles pärast seda, kui need on sadamasse tagasi toodud ja nende lipuliikmesriik on neile loa andnud.

4. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad võtavad kõik mõistlikud ettevaatusabinõud, et vältida triivivate peibutuspüügivahendite ja mõõtepoide juhuslikku kaotsiminekut, ning neil on keelatud triivivaid peibutuspüügivahendeid või nendega seotud mõõtepoisid tahtlikult vette tagasi heita, välja arvatud vääramatu jõu korral.

5. Enne triiviva peibutuspüügivahendi kaotsiminekust teatamist püüavad seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad sellise kadunud triiviva peibutuspüügivahendi asukoha võimalikult kiiresti kindlaks teha ja selle pardale võtta.

6. Kui seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad võtavad pardale triiviva peibutuspüügivahendi külge kinnitatud mõõtepoi, ei tohi triivivat peibutuspüügivahendit ilma mõõtepoita merre jätta.

7. Liikmesriigid koostavad oma kalalaevadele riiklikud majandamiskavad triivivate peibutuspüügivahendite kasutamise kohta. Majandamiskavas järgitakse 2. ***lisa A osas*** sätestatud suuniseid.

8. Liikmesriigid esitavad lõikes 7 osutatud majandamiskava komisjonile hiljemalt 75 päeva enne IOTC ***iga-aastast*** koosolekut***. Seda ei kohaldata liikmesriikide suhtes, kes on oma kava esitanud enne ... [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].***

Majandamiskavade edasistest muudatustest teatatakse komisjonile hiljemalt 75 päeva enne IOTC iga-aastast koosolekut.

Artikkel 8b

Peibutuspüügivahendite konstruktsioon ja valmistamine

1. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad kasutavad üksnes selliseid triivivaid peibutuspüügivahendeid, mille konstruktsioon ja valmistamine vastavad järgmistele 3.a lisas näitena esitatud nõuetele:

   a) triiviva peibutuspüügivahendi mis tahes osa puhul on keelatud kasutada võrkmaterjale;

b) kasutatakse ainult takerdumiskindlaid materjale ja disainilahendusi ning

c) veealuse osa pikkus ei tohi ületada 50 meetrit.

2. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad:

a) ei kasuta alates 1. jaanuarist 2026 enam ühtegi V kategooria triivivat peibutuspüügivahendit ja kasutavad ainult ***3.b*** lisas määratletud biolagunevuse I, II III ja IV kategooriasse kuuluvaid triivivaid peibutuspüügivahendeid;

b) kasutavad alates 1. jaanuarist 2027 ainult ***3.b*** lisas määratletud biolagunevuse I ja II kategooria triivivaid peibutuspüügivahendeid ning

c) kasutavad alates 1. jaanuarist 2029 ainult ***3.b*** lisas määratletud biolagunevuse I kategooria triivivaid peibutuspüügivahendeid.

3. Mõõtepoid, mis on kinnitatud triiviva peibutuspüügivahendi külge, märgistatakse püsivalt ja selgelt oma kordumatu viitenumbriga (mõõtepoi tootja antud tunnus) ja IOTC kordumatu laevatunnusega.

4. ***Triivivad peibutuspüügivahendid*** märgistatakse ▌ püsivalt IOTC sekretariaadi esitatud spetsiaalse triiviva peibutuspüügivahendi kordumatu tunnusega. Nimetatud märgistus peab olema mõõtepoi märgistusest eraldi.

5. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad, mis puutuvad kokku peibutuspüügivahenditega, mis ei vasta käesoleva artikli kohastele konstruktsiooni ja valmistamise nõuetele, peavad sellised triivivad peibutuspüügivahendid võimaluse korral viivitamata veest välja võtma. Seinnoodalaevad ja nendega seotud varustuslaevad teatavad sellistest juhtudest oma lipuliikmesriigile. Liikmesriigid esitavad teabe komisjonile, kes omakorda edastab selle IOTC sekretariaadile.

6. Liikmesriigid esitavad vastavalt artikli 51 lõikele 5 teabe biolagunevate triivivate peibutuspüügivahendite kasutamise seisu kohta.

Artikkel 8c

Triivivate peibutuspüügivahenditega seotud aruandekohustused

1. Liidu kalalaevad registreerivad ujuvobjektiga (triiviv peibutuspüügivahend või palk) ja/või mõõtepoiga seotud mis tahes püügitegevuse alates ujuvobjekti kasutuselevõtust kuni kasutamise lõpuni, kasutades 3. lisas sätestatud konkreetseid andmeelemente ja IOTC sekretariaadi esitatud vormi[19]. Liikmesriigid saadavad kõnealuse teabe komisjonile kooskõlas artikli 51 lõikega 2.

2. Liidu kalalaevad esitavad oma lipuliikmesriigile igal aastal iga kalendriaasta lõpuks neile määratud mõõtepoide arvu, sealhulgas mõõtepoid, mis on kaotatud, maha jäetud või kõrvale heidetud 1° × 1° ruutvõrgustiku ja iga kuu kohta ning triivivate peibutuspüügivahendite tüüpide kaupa. ***Nimetatud liikmesriik saadab teabe komisjonile. Komisjon stratifitseerib teabe*** laevastiku, aasta, kuu ja 1° × 1° ruutvõrgustiku kohta ning ***väljendab selle*** aktiivsete mõõtepoide keskmise päevase arvuna igas kihis**,** kooskõlas artikli 51 lõikega 2.

19 https://data.iotc.org/reference/latest/guidelines/#DFOB-related_activities

3. Kuni komisjon teatab liikmesriikidele triivivate peibutuspüügivahendite registri jõustumisest, tagavad liikmesriigid, et nende lipu all sõitvad laevad registreerivad asjakohases püügipäevikus iga mõõtepoi kasutuselevõtu kuupäeva, kellaaja ja geograafilised koordinaadid (kümnendkraadides), mis on seotud mõõtepoi kordumatu viitenumbriga.

4. ▌ IOTC triivivate peibutuspüügivahendite ▌ poide omanikud ***lisavad*** mõõtepoide kasutuselevõtu kohta***, sealhulgas poide kohta, mis on kasutusele võetud enne triivivate peibutuspüügivahendite registri jõustumist ja mis on endiselt aktiivsed,*** järgmise teabe:

   a) mõõtepoi kordumatu viitenumber, mis võimaldab tuvastada poi omaniku;

   b) mõõtepoi omaniku nimi;

c) mõõtepoile määratud seinnoodalaeva kordumatu IOTC püügiluba omava laeva registrinumber;

d) liikmesriik, kus on registreeritud seinnoodalaev, millele mõõtepoi on määratud;

e) mõõtepoi tootja;

f) mõõtepoi mudeli nimetus;

g) IOTC triiviva peibutuspüügivahendi kordumatu tunnus, mille annab IOTC sekretariaat;

h) triiviva peibutuspüügivahendi või asjakohasel juhul palgi, millega poid kasutati, biolagunevuse kategooria;

i) kasutuselevõtu kuupäev ja kellaaeg;

j) kasutuselevõtu koht.

5. Mõõtepoi omanik teavitab triivivate peibutuspüügivahendite registri kaudu ja 24 tunni jooksul pärast aktiveerimist IOTC sekretariaati ja tema lipuliikmesriiki mõõtepoi aktiveerimisest koos IOTC sekretariaadi esitatud IOTC triiviva peibutuspüügivahendi kordumatu tunnusega.

6. Liikmesriigid kontrollivad mõõtepoi omaniku poolt triivivate peibutuspüügivahendite registris esitatud teavet ja kinnitavad selle vähemalt kord aastas.

7. Mõõtepoi omanik teavitab triivivate peibutuspüügivahendite registri kaudu ja 72 tunni jooksul pärast desaktiveerimist IOTC sekretariaati mõõtepoi desaktiveerimisest, sealhulgas sellest, kas triiviv peibutuspüügivahend ja mõõtepoi võeti pardale. Kui triiviva peibutuspüügivahendi külge kinnitatud aktiivne mõõtepoi on desaktiveeritud ilma seda pardale võtmata, lisab poi omanik triivivate peibutuspüügivahendite registri kaudu teatele kuupäeva, kellaaja, mõõtepoi viimase asukoha ja desaktiveerimise põhjused. Mõõtepoi omanik registreerib triivivate peibutuspüügivahendite registris, kui mõõtepoi on kasutuselt kõrvaldatud (ehk poi võeti pardale ja seda ei saa ümber paigutada ega reaktiveerida).

8. Liikmesriigid edastavad komisjonile iga päev kõigi aktiivsete ***triivivate*** peibutuspüügivahendite kohta järgmise teabe:

   a) geograafiline asukoht (kraadid, minutid ja sekundid);

   b) kuupäev;

   c) kellaaeg;

   d) mõõtepoi kordumatu viitenumber;

   e) nende laevade nimed ja IOTC registreerimisnumbrid, millele mõõtepoi on määratud.

   Teave koostatakse kord kuus ja esitatakse mitte varem kui 30 päeva, kuid mitte hiljem kui 60 päeva pärast asjakohase igakuise teabe koostamist. Komisjon saadab selle teabe IOTC sekretariaadile.

9. Liikmesriigid võivad esitada komisjonile põhjendatud taotluse juurdepääsuks lõike 4 punktides c, d ja j loetletud teabele, mis on seotud ***teiste liikmesriikide või konventsiooniosaliste*** poolt kasutatavate triivivate peibutuspüügivahenditega.

10. Kui ***liikmesriik või*** konventsiooniosaline taotleb juurdepääsu lõike 4 punktides c, d ja j loetletud teabele, mis on seotud teise liikmesriigi kasutatavate triivivate peibutuspüügivahenditega, edastab komisjon nimetatud taotluse teisele asjaomasele liikmesriigile***. Kui konventsiooniosaline seda teavet taotleb, edastab komisjon taotluse alles*** pärast seda, kui ta on küsinud taotluse esitanud konventsiooniosaliselt taotluse ***põhjuseid***. Asjaomane liikmesriik teatab komisjonile 20 päeva jooksul oma nõusolekust lõike 4 punktis j osutatud teabe esitamiseks või oma põhjendatud keeldumisest.“

5) Artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9
Ankurdatud peibutuspüügivahendid

1. Liidu kalalaevad registreerivad ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud püügitegevuse, kasutades 3. lisas sätestatud konkreetseid andmeelemente. Liikmesriigid saadavad kõnealuse teabe komisjonile kooskõlas artikli 51 lõikega 2.

2. Liikmesriigid koostavad oma kalalaevadele riiklikud majandamiskavad ankurdatud peibutuspüügivahendite kasutamise kohta. Majandamiskavas järgitakse 2. ***lisa B osas*** sätestatud suuniseid.

3. Liikmesriigid tagavad, et nende laevad kasutavad üksnes ankurdatud peibutuspüügivahendeid, mis on püsivalt ja selgelt märgistatud kordumatu riikliku identifitseerimisnumbriga, mille järgi saab tuvastada liikmesriigi või asjakohasel juhul laeva(d), kellele ankurdatud peibutuspüügivahend kuulub.

4. Liikmesriigid kohustuvad tegema merel inspekteerimisi tagamaks, et kasutatavad ankurdatud peibutuspüügivahendid on märgistatud ja valmistatud vastavalt artiklile 9a.

5. Liikmesriigid esitavad komisjonile aruande uue ankurdatud peibutuspüügivahendi kasutamise kohta liidu vetes 15 päeva jooksul alates selle kasutuselevõtust, lisades järgmise teabe:

a) kasutuselevõtu kuupäev;

b) asukoht (GPS-koordinaadid);

c) lõikes ***3*** osutatud kordumatu riiklik identifitseerimisnumber. ▌

Komisjon saadab selle teabe IOTC sekretariaadile viivitamata ja hiljemalt 21 päeva jooksul pärast peibutuspüügivahendi kasutuselevõttu.

6. Hiljemalt 75 päeva enne IOTC aastakoosolekut esitavad liikmesriigid eduaruande ankurdatud peibutuspüügivahendite kasutamise majandamiskava rakendamise kohta ja vajaduse korral esialgse majandamiskava ülevaate. Eduaruanne sisaldab kasutatud, kaotatud, mahajäetud ja kõrvaleheidetud ankurdatud peibutuspüügivahendite registrit ning lõikes 4 osutatud inspekteerimiste arvu ja tulemusi.

7. Komisjon saadab kõnealuse teabe IOTC sekretariaadile hiljemalt 60 päeva enne IOTC aastakoosolekut.“

6) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 9a

Ankurdatud peibutuspüügivahendite konstruktsioon ja valmistamine

1. Liikmesriigid ja liidu kalalaevad kasutavad ankurdatud peibutuspüügivahendite veealuste komponentide valmistamiseks ainult takerdumiskindlaid lahendusi ja materjale. Haalamisotsa külge kinnitatud veealused komponendid peavad olema valmistatud biolagunevatest materjalidest.

2. Liikmesriike ja liidu kalalaevu julgustatakse valmistama ankurdatud peibutuspüügivahendeid materjalidest, mis tagavad pikema kasutuskestuse.

3. Liikmesriigid ja liidu kalalaevad tagavad, et ankurdatud peibutuspüügivahendite kasutuselevõtmiseks või asendamiseks koha valimisel võetakse arvesse merepõhja laadi ja profiili ***ning et*** kaotsimineku ohu minimeerimiseks ***välditakse võimaluse korral*** järskude nõlvadega alasid.

4. Liikmesriigid ja liidu kalalaevad tagavad, et ankurdatud peibutuspüügivahendite ülemine ujuk sobib kasutamiseks avamere ja tugevate hoovuste tingimustes, kasutades voolujoonelisi disainilahendusi, et vähendada takistust ning vastupidavust hoovustele ja lainetele.“

7) Artiklisse 13 lisatakse järgmine lõige:

„3. Liidu transpordilaevad, millel on lubatud IOTC liike ümber laadida, eraldavad ja lastivad kalalaevadelt ümberlaaditud kalad ning koostavad lastiplaani, et näidata lastiruumis olevate koguste asukoht laevade ja peamiste liikide ning võimaluse korral muude liikide kaupa. Transpordilaeva kapten esitab lastiplaani nõudmise korral inspektoritele.“

8) Artiklit 20 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 2 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) teatavad kokkupuudetest vaalalistega laeva lipuliikmesriigile, esitades järgmise teabe:

i) liik (kui on teada);

ii) isendite arv;

iii) juhtumi lühikirjeldus, sealhulgas võimaluse korral üksikasjad selle kohta, kuidas ja miks loom noota sattus;

iv) noota püüdmise koht;

v) ohutu vabastamise tagamiseks võetud meetmed ning

vi) hinnang looma seisundile tema vabastamise ajal, sealhulgas kas vaalaline vabastati elusalt, aga suri hiljem.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid tagavad, et liidu kalalaevad on teadlikud nõuetekohastest leevendus-, identifitseerimis-, käitlemis- ja vabastamistehnikatest ja kasutavad neid ning hoiavad pardal kõiki vaalaliste ohutuks vabastamiseks vajalikke seadmeid.“

9) Artikli 22 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liidu kalalaevad kasutavad leevendusmeetmeid, et vähendada merelindude kaaspüüki kõigis püügipiirkondades, kõigil püügihooaegadel ja kogu püügitegevuses. Kõik õngejadalaevad, mis püüavad kala 25. lõunalaiuskraadist lõuna pool asuval alal, kasutavad vähemalt kahte 4. lisas ▌ sätestatud kolmest leevendusmeetmest või teise võimalusena kasutavad ainult konksu varjestusi ning järgivad nende meetmete miinimumnõudeid. Linnutõrjeliinide konstruktsioon ja kasutamine vastavad 5. lisas sätestatud täiendavatele tehnilistele kirjeldustele.“

10) Artiklisse 30 lisatakse järgmised lõiked:

„4. Kui minimaalsed kohustuslikud piirkondliku vaatluskava andmete esitamise standardid[20] on täidetud, võivad liikmesriigid täiendada või asendada lõikes 1 sätestatud minimaalset vaatlejate pardalolekut elektroonilise seiresüsteemiga (EMS). EMSi täiendatakse vajaduse korral sadamas proovide võtmise ja/või muu IOTC heakskiidetud andmekogumismeetodiga.

[20] IOTC piirkondliku vaatluskava andmete kogumise väljad: https://iotc.org/sites/default/files/documents/2023/05/IOTC-ROS-DataStandards.pdf.

5. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada EMSi, et täita osaliselt või täielikult käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud katvuse miinimumnõue, tagavad, et nende riiklik elektroonilise seire programm, elektrooniline seiresüsteem ja andmestandardid vastavad käesolevas määruses***, sealhulgas selle 11. lisas*** IOTC elektroonilise seire piirkondliku programmi jaoks sätestatud nõuetele. ▌

6. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada lõikes 1 sätestatud katvuse miinimumnõude osaliseks või täielikuks täitmiseks EMSi, peavad:

   a) tagama, et iga elektroonilise seire seadmestikuga varustatud laeva jaoks töötatakse välja 11. ***lisa 3. osas*** sätestatud laevaseirekava, mis esitatakse liikmesriigi pädevatele asutustele;

   b) tagama, et kõnealustele laevadele paigaldatakse ***kooskõlas laevaseirekavaga*** elektroonilise seire seadmestik, et koguda nõutavaid andmeid ja täita komisjoni poolt heaks kiidetud katvuse eesmärke;

c) tagama, et EMSi rakendamine on kooskõlas IOTC elektroonilise seire piirkondliku programmi ja selle miinimumnõuetega;

d) tegema vajaduse korral koostööd, et tagada riiklike elektroonilise seire programmide kokkusobivus ja ühtlustamine;

e) dokumenteerima ***pädevate asutuste*** ning laeva omanike ja laevaperede ülesanded ja kohustused muu hulgas seoses seadmete paigaldamise ja hooldamisega, kaamerate regulaarse puhastamisega, salvestusseadmete saatmisega, juurdepääsuga elektroonilise seire kirjetele ja andmetele, EMSi mehaanilise või tehnilise rikke korral võetavate meetmetega;

f) esitama IOTC sekretariaadile oma elektroonilise seire koordinaatori(te) kontaktandmed.“

11) Artiklisse 31 lisatakse järgmised lõiked:

„1a. Oma tööülesannete täitmisel kasutavad vaatlejad komisjoni esitatud IOTC piirkondliku vaatluskava minimaalseid standardandmevälju, IOTC andmekogumisvorme, IOTC liikide määramise kaarte, IOTC vaatleja käsiraamatut ja IOTC vaatlejavorme[21].

[21] https://iotc.org/science/regional-observer-scheme-science

1b. Seinnoodalaevadel olevad vaatlejad koguvad enne iga triiviva peibutuspüügivahendi kasutuselevõtmist üksikasjalikku teavet konkreetse triiviva peibutuspüügivahendi konstruktsiooni ja selle vastavuse kohta 3.a lisas sätestatud nõuetele.“

12) Artiklisse 33 lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid, kes otsustavad rakendada EMSi, esitavad komisjonile järgmise teabe:

a) iga aasta 15. juuniks ***iga*** EMSi ***kasutava laeva kohta koostatud laevaseirekava,*** milles kirjeldatakse 11. lisas esitatud suuniste kohaselt igale laevale paigaldatud EMSi seadmekomplekti;

b) iga aasta 15. juuniks piirkondliku vaatluskava andmete kogumise tabel, milles on esitatud järgmised andmeväljad:

i) andmevälja nimi ja kirjeldus;

ii) andmeväljade aruandlusnõude tase (st kogumine kohustuslik; esitamine kohustuslik, kui on kogutud; ei ole kohustuslik);

iii) iga andmevälja puhul andmete kogumiseks kasutatud andmekogumismeetodi lühikirjeldus;

iv) artikli 51 lõike 6 kohaselt esitatavas riiklikus teaduslikus aruandes laevaseirekava kokkuvõte, milles täpsustatakse:

– riigi lipu all sõitvate laevade arv püügivahendite tüüpide ja püügipiirkondade kaupa, rakendades EMSi;

– laevastikus rakendatavate EMSi konfiguratsioonide hulk (sealhulgas kaamerate arv ja paigutus iga konfiguratsiooni puhul);

– ametiasutuse poolt laevaperele kehtestatud EMSi nõuete üldine kirjeldus.“

13) Artiklisse 44 lisatakse järgmised lõiked:

„3. Sadamaliikmesriigid peaksid inspekteerima sadamas kõigepealt järgmisi laevu:

a) transpordilaevad, mille automaatse identifitseerimissüsteemi (AIS) või laevaseiresüsteemi (VMS) signaalid kaovad kahtlastel asjaoludel ja ilma selgitusteta ning transpordilaevad, mille signaalid näitavad kahtlast liikumist;

b) transpordilaevad, mis ei ole kantud IOTC transpordilaevade registrisse.

4. Sadamas toimuva ümberlaadimise inspekteerimine peaks hõlmama kogu ümberlaadimistoimingu jälgimist, sealhulgas sadamas ümberlaadimise eelneva loa läbivaatamist, mille lipuriigist konventsiooniosaline on kalalaevale andnud.“

14) Artiklit 51 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) sissejuhatav lauseosa asendatakse järgmisega:

„Lisaks lõikes 1 osutatud teabele esitavad liikmesriigid varustuslaevu ja peibutuspüügivahendeid kasutavate seinnoodalaevade ning ankurdatud peibutuspüügivahendeid kasutavate kalalaevade kohta järgmised püügikoormuse andmed:“;

ii) lisatakse järgmised punktid:

„d) ujuvobjektiga (triiviv peibutuspüügivahend või palk) ja/või mõõtepoiga seotud mis tahes püügitegevus alates ujuvobjekti kasutuselevõtust kuni kasutamise lõpuni, kasutades 3. lisas esitatud konkreetseid andmeelemente;

e) ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud mis tahes püügitegevus, kasutades 3. lisas esitatud konkreetseid andmeelemente.“;

b) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Liikmesriigid esitavad komisjonile 75 päeva enne IOTC aastakoosolekut eelmise kalendriaasta kohta teabe, mis sisaldab andmeid meetmete kohta, mis on võetud nende aruandekohustuste täitmiseks seoses kogu IOTC hallatava kalapüügiga, sealhulgas selle püügi käigus püütud hailiikidega, eelkõige nende otsese ja juhusliku püügi andmete kogumise parandamiseks võetud meetmete ning biolagunevate triivivate peibutuspüügivahendite kasutamise kohta vastavalt artiklile 8b. Komisjon koondab kõnealuse teabe liidu rakendusaruandesse ja ***esitab*** selle IOTC sekretariaadile ***hiljemalt 60 päeva enne IOTC aastakoosolekut***.“;

c) lõikesse 6 lisatakse järgmine punkt:

„e) aruanne EMSi kohta vastavalt artikli 30 lõikele 4.“

15) Artikli 54 lõikesse 1 lisatakse järgmine punkt:

„k) artiklis 8c sätestatud triivivate peibutuspüügivahenditega seotud ***aruandekohustuste*** ja teavituse muudatused.“

16) 2. ja 3. lisa asendatakse käesoleva määruse III lisa punktides 1 ja 2 esitatud tekstiga.

17) Lisatakse 3.a ja 3.b lisa, nagu on esitatud käesoleva määruse III lisa punktis 3.

18) 4. lisa muudetakse vastavalt käesoleva määruse III lisa punktile 4.

19) Lisatakse 11. lisa, nagu on esitatud käesoleva määruse III lisa punktis 5.

Artikkel 7

Määruse (EL) 2023/2053 muutmine

1) Artikli 30 lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Vääramatu jõu korral, mis takistab kavandatud ühise püügioperatsiooni toimumist, ei kohaldata sihtkohaks olevaid kalakasvandusi käsitleva teabe suhtes lõikes 5 sätestatud tähtaegu. Sellisel juhul on asjaomasel liikmesriigil lubatud ühises püügioperatsioonis osalevate laevade kasutamata kvoodid üle kanda oma laevadele või teiste liikmesriikide laevadele, kes osalevad muus ühises püügioperatsioonis, tingimusel et selline ülekandmine on vajalik vääramatu jõu tõttu. Liikmesriigid teatavad sellistest ülekandmistest komisjonile niipea kui võimalik koos vääramatu jõuna käsitatavate sündmuste kirjeldusega. See teave edastatakse komisjonile enne kasutamata kvooti saavate laevade ühise püügioperatsiooni algust. Komisjon edastab selle teabe ICCATi sekretariaadile.“

2) Artiklit 34 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 3, 4 ja 5 asendatakse järgmisega:

„3. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võivad liikmesriigid, kus harilikku tuuni lossitakse, kehtestada käesoleva artikli lõikes 1 osutatud eelteate esitamiseks lühema tähtaja ▌, võttes arvesse kalandustoodete liiki ning kaugust püügipiirkondade ja sadama või lossimiskoha vahel, ning tingimusel, et selline lühem etteteatamisaeg ei kahjusta kõnealuse liikmesriigi võimet teha inspekteerimisi. ***Liikmesriigid võivad seda erandit kohaldada üksnes artiklis 26 osutatud laevade suhtes, mis püüavad harilikku tuuni vähem kui kolm isendit või vähem kui ühe tonni. Kui saak püütakse eelteate esitamise ja sadamasse saabumise vahelisel ajal, võib pardale jäetud hariliku tuuni hinnangulisi koguseid muuta ükskõik millal enne sadamasse saabumist.***

4. Liikmesriigid, kes kasutavad käesoleva artikli lõikes 3 sätestatud erandit, teavitavad komisjoni ning esitavad võimaliku lühendatud etteteatamisaja üksikasjad ja selle põhjused ning eelteate ülejäänud tingimused, enne selle rakendamist artiklis 14 osutatud seire-, kontrolli- ja inspekteerimiskavas. Kõigist hilisematest muudatustest teatatakse komisjonile viivitamata ja vähemalt 20 päeva enne nende muudatuste jõustumist. Komisjon edastab selle teabe ICCATi sekretariaadile vähemalt 14 päeva enne muudatuste jõustumist ja komisjon teeb selle teabe kättesaadavaks komisjoni avalikul veebisaidil. Liikmesriigid teevad teabe lühemate etteteatamisaegade kohta kättesaadavaks ka avalikel veebisaitidel.

5. Sadamaliikmesriigi ametiasutused registreerivad kõik eelteated ühe aasta jooksul alates sadamasse sisenemise kuupäevast.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„5a. Sadamaliikmesriigi asjakohased kontrolliasutused kontrollivad liidus kõiki lossimisi ja teatavat osa lossimistest inspekteeritakse riskihindamise süsteemi põhjal, milles võetakse arvesse kvoote, laevastiku suurust ja püügikoormust. Liikmesriigi vastuvõetud kontrollisüsteemi täielikud andmed nähakse ette artiklis 14 osutatud iga-aastases seire-, kontrolli- ja inspekteerimiskavas.“;

c) lisatakse järgmine lõige:

„7. Kui harilikku tuuni lossitakse ***liikmesriigi või*** konventsiooniosaliste sadamates või ***liikmesriigi või*** konventsiooniosaliste lossimisrajatistes, mis ei ole teavitatud liikmesriigi sadamad või lossimisrajatised, esitavad liidu kalapüügilaevade kaptenid 48 tunni jooksul pärast lossimise lõpetamist ***liikmesriigile või*** konventsiooniosalisele, kelle territooriumil harilikku tuuni lossiti, lossimisdeklaratsiooni, mis sisaldab määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 17 lõike 2 punktides a, b ja c nõutud teavet ning lossitud hariliku tuuni koguseid ja kaalu.“

3) Artikli 42 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. ICCATi üleviimisdeklaratsiooni originaal saadetakse üleviimise sihtkohaks olevasse kalakasvandusse, kus hariliku tuuni isendid paigutatakse sumpadesse, järgmiselt. Esimesel üleviimisel, kui saak viiakse seinnoodast või mõrrast rohkem kui ühte veosumpa, teeb üleandev käitaja ICCATi üleviimisdeklaratsiooni originaalist koopia. Täiendava üleviimise korral ajakohastab üleandva puksiirlaeva kapten ICCATI üleviimisdeklaratsiooni, täites selle 3. osa (täiendavad üleviimised), ja esitab ajakohastatud ICCATi üleviimisdeklaratsiooni vastuvõtvale puksiirlaevale. Kui täiendavale üleviimisele kuuluv kala on jagatud rohkem kui ühte veosumpa, teeb üleandva puksiirlaeva kapten ajakohastatud ICCATi üleviimisdeklaratsioonist koopia. ICCATi üleviimisdeklaratsiooni originaali/ajakohastatud versiooni koopiat hoitakse üleandvate kalapüügilaevade või puksiirlaevade pardal või üleandva mõrra või üleandva kalakasvanduse käitaja juures ning see peab olema igal ajal kontrolli eesmärgil kättesaadav kogu püügihooaja jooksul.“

4) Artikli 43 lõike 1 teises lõigus asendatakse punkt a järgmisega:

„a) esimese ja mis tahes vabatahtliku või kontrollüleviimise korral ICCATi piirkondlikule vaatlejale, vastuvõtva puksiirlaeva kaptenile ja püügireisi lõpus üleandva käitaja lipuliikmesriigi või mõrra asukohaliikmesriigi pädevale asutusele;“

5) Artiklit 46a muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Puksiirlaeva saabumisel kalakasvanduse lähedusse tagab kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädev asutus, et puksiirlaeva ja sumpa hoitakse kalakasvanduse mis tahes rajatisest vähemalt 0,1 meremiili kaugusel, kuni kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädev asutus on füüsiliselt kohal. Puksiirlaeva asukohta ja tegevust jälgitakse pidevalt.“;

b) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Kala paigutatakse sumpadesse igal aastal enne 22. augustit, välja arvatud juhul, kui kalakasvanduse eest vastutava liikmesriigi pädevad asutused esitavad mõjuvad põhjused, sh vääramatu jõud, mis lisatakse sumpadesse paigutamise aruandele, kui see esitatakse. Nimetatud tähtaega ei kohaldata kasvandustevaheliste üleviimiste puhul.“

6) Artiklisse 49 lisatakse järgmine lõige:

„2a. Kalakasvanduse territooriumil vee püsiva hägususe korral võib ***kalakasvanduse asukohaliikmesriigi*** pädev asutus anda loa kontrolli eesmärgil sumpadesse paigutamiseks väljaspool kalakasvandust, sellega külgneval alal, kus on piisav nähtavus. ***Kalakasvanduse asukohaliikmesriik dokumenteerib*** standardmeetodite kohase hägususe mõõtmise.“

7) Artiklit 56b muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Kalakasvandusesisene üleviimine ei tohi toimuda ilma kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädeva asutuse loata. Iga üleviimine salvestatakse kontrollkaameratega, et kinnitada üleviidud hariliku tuuni isendite arv. Videosalvestis peab vastama X lisas videosalvestusega seotud menetlustele sätestatud miinimumnõuetele. Kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädev asutus jälgib kõnealuseid üleviimisi, sealhulgas kontrollides videosalvestisi, ning tagab, et iga kasvandusesisene üleviimine registreeritakse hariliku tuuni püügi elektrooniliste dokumentide süsteemis.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädev asutus võib lubada kuni 5 % suuruse veamäära kohaldamist ***kasvandusesisesest üleviimisest*** tuleneva hariliku tuuni isendite arvu ja sumpades olema pidavate isendite arvu vahelise erinevuse suhtes. Kui erinevus on suurem kui 5 %, annab kalakasvanduse asukohaliikmesriigi pädev asutus korralduse vastava arvu hariliku tuuni isendite vabakslaskmiseks. Vabakslaskmistoiming viiakse läbi kooskõlas XII lisaga. Kalakasvanduse eri sumpade vaheliste erinevuste tasaarveldamine ei ole lubatud.“

8) Artikkel 65 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 65

Konfidentsiaalsus ja andmekaitse

1. Käesoleva määruse raames kogutud ja vahetatud andmeid käsitletakse kooskõlas andmekaitse- ja konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklitele 112 ja 113, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2. Käesoleva määruse alusel kogutud isikuandmeid töödeldakse käesolevas määruses sätestatud majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmete rakendamiseks ja nende täitmise tagamiseks, sealhulgas kaebuste ja rikkumistega seotud järelepärimiste ning nendega seotud kohtu- või haldusmenetluste jaoks.

3. Käesoleva määruse kohaselt töödeldud isikuandmeid ei säilitata kauem kui kümme aastat, välja arvatud juhul, kui need isikuandmed on vajalikud rikkumiste puhul võetavate järelmeetmete, inspekteerimise või kohtu- või haldusmenetluste võimaldamiseks. Sellistel juhtudel võib isikuandmeid säilitada maksimaalselt 20 aastat. Kui andmeid säilitatakse pikema aja jooksul, isikuandmed anonüümitakse.“

9) Artikli 66 lõiget 1 muudetakse järgmiselt:

a) punktid b ja c asendatakse järgmisega:

„b) teabe esitamise tähtajad, nagu on sätestatud artikli 7 lõike 2 punktis a, artikli 9 lõikes 1, artikli 16 lõigetes 1 ja 2, artikli 24 lõikes 4, artikli 26 lõikes 1, artikli 29 lõikes 1, artikli 32 lõigetes 2 ja 3, artikli 35 lõigetes 5 ja 6, artiklis 36, artikli 41 lõikes 3, artikli 44 lõikes 2, artikli 52 lõikes 2, artikli 57 lõike 5 punktis b ja artikli 58 lõikes 6;

c) artikli 17 lõigetes 1, 2, 3 ja 4 sätestatud püügihooaegade perioodid;“;

b) punktid e ja f asendatakse järgmisega:

„e) artiklis 13, artikli 15 lõigetes 3 ja 4, artikli 20 lõikes 1, artikli 21 lõikes 2, artikli 38 lõikes 1, artikli 44 lõikes 2, artikli 46 lõike 1 punktis a, artiklis 50 ja artikli 51 lõikes 8 sätestatud protsendimäärad ja võrdlusparameetrid;

f) artikli 7 lõike 2 punktis a, artikli 11 lõikes 1, artikli 16 lõikes 1, artikli 24 lõikes 1, artikli 25 lõikes 3, artikli 29 lõikes 1, artikli 30 lõikes 5, artikli 32 lõikes 1, artikli 34 lõikes 2 ja artikli 40 lõikes 1 osutatud teave, mis tuleb komisjonile esitada;“;

c) lisatakse järgmine punkt:

„o) teave artikli 32 lõikes 1 osutatud igapäevastes püügiaruannetes, artikli 34 lõikes 2 osutatud teave lossimise eelteate kohta ning teave, mis peab sisalduma artikli 40 lõikes 1 osutatud üleviimise eelteates.“

Artikkel 8

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

...,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I LISA

Määruse (EL) 2018/975 lisasid muudetakse järgmiselt.

1) IV lisa asendatakse järgmisega:

„IV LISA

Juhised ohualdiste mereökosüsteemidega kokkupuutest teadete koostamiseks ja esitamiseks

1. Üldteave:

a) kontaktandmed;

b) lipuriik;

c) laeva nimi;

d) püügikoormuse kuupäevad ja teatamine;

e) traali vettelaskmise algusaeg (UTC);

f) traali väljatõmbamise lõpuaeg (UTC);

g) kasutatud püügivahendid.

2. Asukohateave

   a) põhjatraal või pelaagiline traal;

   b) traalimise lähte- ja lõppasukoht (1/100 kümnendkraadi täpsusega).

3. Teave ohualdiste mereökosüsteemide kohta

   a) kokkuvõtlik teave:

      i) avastatud ohualti mereökosüsteemi indikaatorliikide arv;

      ii) avastatud ohualti mereökosüsteemi indikaatorliikide kogukaal;

   b) üksikasjalik teave:

i) ohualdiste mereökosüsteemide iga indikaatorliigi kaal traalimisel (sh künnisest allapoole jääv).“

2) X lisa muudetakse järgmiselt:

a) punkti A alapunkti 1 alapunkt g asendatakse järgmisega:

„g) UVI (kordumatu laevatunnus) / Lloydi/IMO number“;

b) punkti B alapunkti 2 alapunktid c ja d asendatakse järgmisega:

„c) traali lähteasukoht (laius-/pikkuskraad, põhjapüügi puhul 1/100 kümnendkraadi täpsusega ja pelaagilise traali puhul 1/10 kümnendkraadi täpsusega);

d) traali lõppasukoht (laius-/pikkuskraad, põhjapüügi puhul 1/100 kümnendkraadi täpsusega ja pelaagilise traali puhul 1/10 kümnendkraadi täpsusega);“;

c) punkti B alapunkti 2 alapunktid n, o, p ja q asendatakse järgmisega:

„n) kui püüti ka mereimetajaid, merelinde, roomajad või muid ohustatud liike, esitatakse andmed punkti G nõuete kohaselt;

o) kui püüti ka põhjaorganisme, sealhulgas ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliike*, esitatakse andmed punkti H nõuete kohaselt;

p) kõigi tagasiheidetud liikide (FAO liigikood) hinnanguline püügikogus liikide kaupa (eluskaal, kilogrammi täpsusega), sealhulgas kõik põhjaorganismide taksonid;

q) märkida, milliseid järgmisi kaaspüügi leevendusmeetmeid kasutati:

i) linnutõrjeliinid – kui jah, siis märkida punktis L kirjeldatud üksikasjad;

ii) linnupeleti(d) – kui jah, siis märkida punktis N kirjeldatud üksikasjad;

iii) kalajäätmete haldus – kui jah, siis märkida järgmine:

i) vettelaskmise ja haalamise ajal on jäätmete heide keelatud;

ii) ainult vedeliku heide;

iii) jäätmete hoidmine pardal ≥ 2 tundi/muu/puudub;

iv) muu – kui jah, siis märkida üksikasjad;

---

* Ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliigid on määratletud XVII lisas.“;

d) punkti C alapunkti 2 alapunkt d asendatakse järgmisega:

„d) püügivahendi lähteasukoht (laius-/pikkuskraad, 1/100 kraadi täpsusega);“;

e) punkti C alapunkti 2 alapunktid j, k, l ja m asendatakse järgmisega:

„j) kui püüti ka mereimetajaid, merelinde, roomajad või muid ohustatud liike, esitatakse andmed punkti G nõuete kohaselt;

k) kui püüti ka põhjaorganisme, sealhulgas ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliike,* esitatakse andmed punkti H nõuete kohaselt;

l) kõigi tagasiheidetud liikide (FAO liigikood) hinnanguline püügikogus liikide kaupa (eluskaal, kilogrammi täpsusega), sealhulgas kõik põhjaorganismide taksonid;

m) märkida, milliseid kaaspüügi leevendusmeetmeid kasutati, lähtudes allpool kirjeldatud tüüpidest ja esitades nõutavad üksikasjad:

i) linnutõrjeliinid – kui jah, siis märkida punktis L kirjeldatud üksikasjad;

ii) linnupeleti(d) – kui jah, siis märkida punktis N kirjeldatud üksikasjad;

iii) kalajäätmete haldus – kui jah, siis märkida järgmine:

i) vettelaskmise ja haalamise ajal on jäätmete heide keelatud;

ii) ainult vedeliku heide;

iii) jäätmete hoidmine pardal ≥ 2 tundi/muu/puudub;

iv) öine vettelaskmine (kui vettelaskmine on piiratud nautilise hämariku ja koidu vahelise ajaga);

v) muu – kui jah, siis märkida üksikasjad;

---

* Ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliigid on määratletud XVII lisas.“;

f) punkti D alapunkti 2 alapunktid c ja d asendatakse järgmisega:

„c) püügivahendi lähteasukoht (laius-/pikkuskraad, 1/100 kümnendkraadi täpsusega);

d) püügivahendi lõppasukoht (laius-/pikkuskraad, 1/100 kümnendkraadi täpsusega);“;

g) punkti D alapunkti 2 alapunktid k, l, m ja n asendatakse järgmisega:

„k) kui püüti ka mereimetajaid, merelinde, roomajad või muid ohustatud liike, esitatakse andmed punkti G nõuete kohaselt;

l) kui püüti ka põhjaorganisme, sealhulgas ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliike, esitatakse andmed punkti H nõuete kohaselt;

m) kõigi tagasiheidetud liikide (FAO liigikood) hinnanguline püügikogus liikide kaupa (eluskaal, kilogrammi täpsusega), sealhulgas kõik põhjaorganismide taksonid;

n) märkida, milliseid kaaspüügi leevendusmeetmeid ja mis tüüpi sööta kasutati, lähtudes allpool kirjeldatud tüüpidest ja esitades nõutavad üksikasjad:

i) linnutõrjeliinid – kui jah, siis märkida punktis M kirjeldatud üksikasjad;

ii) linnupeleti(d) – kui jah, siis märkida punktis O kirjeldatud üksikasjad;

iii) kalajäätmete haldus – kui jah, siis märkida järgmine:

i) vettelaskmise ja haalamise ajal on jäätmete heide keelatud;

ii) ainult vedeliku heide;

iii) jäätmete hoidmine pardal ≥ 2 tundi/muu/puudub;

iv) öine vettelaskmine (kui vettelaskmine on piiratud nautilise hämariku ja koidu vahelise ajaga);

v) õngejada – kui jah, siis märkida punktis M kirjeldatud üksikasjad;

vi) sööda tüüp – märkida, kas kala/kalmaar/segu, elus/surnud/segu, külmutatud/üles sulatatud/segu, sünteetiline;

vii) muu – kui jah, siis märkida üksikasjad;“;

h) punkti D alapunkti 2 alapunktid p, q ja r jäetakse välja;

i) punkt E asendatakse järgmisega:

„E. Kogutavad pikkuselise koosseisu andmed

Sihtliikide ja kui see on ajaliselt võimalik, siis muude peamiste kaaspüügiliikide kohta tuleb juhusliku valimi alusel koguda esindavad pikkuselise koosseisu andmed. Pikkuse andmed tuleb vastava liigi puhul koguda ja esitada kõige suurema täpsusastmega (cm või mm, ümardatud lähima ühikuni üles- või allapoole) ning samuti tuleb märkida mõõtmisviis (kogupikkus, pikkus ninamiku tipust kuni sabauime keskmiste kiirte alguseni või tavapikkus). Võimaluse korral tuleb registreerida iga liigi pikkuselise koosseisu valimi kogukaal või hinnata seda ning märkida hindamismeetod. Vaatlejad võivad nõuda mõõdetud kala soo kindlaksmääramist, et koostada pikkuselise koosseisu andmed sugude kaupa.

1. Kaubandusliku proovivõtu protokoll

a) Muud kalaliigid kui varilõpusesed:

i) kala pikkus tuleb mõõta kooskõlas punktiga P sentimeetri täpsusega kalade puhul, kelle maksimumpikkus on üle 40 cm;

ii) kala pikkus tuleb mõõta kooskõlas punktiga P millimeetri täpsusega kalade puhul, kelle maksimumpikkus on alla 40 cm.

b) Kalmaarid:

keha pikkus ilma haarmeteta tuleb mõõta sentimeetri täpsusega.

c) Railased:

mõõta tuleb maksimaalne keha laius.

d) Haid:

iga liigi puhul tuleb kasutada asjakohast pikkuse mõõtmise viisi (vt punkt P). Üldjuhul tuleb mõõta kogupikkus.

e) Mereimetajad ja roomajad (võimaluse korral):

võimaluse korral tuleb mõõta kogupikkus.

2. Teadusliku proovivõtu protokoll

Liikide teaduslikuks proovivõtuks võib olla vaja punktis 1 kirjeldatust täpsemat pikkuse mõõtmist.

Selgrootute (näiteks krabid või homaarid) mõõtmise nõuded töötatakse välja vastavalt vajadusele kooskõlas asjakohase uurimusliku kalapüügi arenguga.“;

j) punkti F alapunkt 1 asendatakse järgmisega:

„1. Peamiste sihtliikide ja kui see on ajaliselt võimalik, siis muude peamiselt püütavate kaaspüügiliikide kohta tuleb esindava valimi jaoks koguda järgmised bioloogilised andmed:

a) liik;

b) pikkus (mm või cm). Mõõtmistäpsus ja -viis tuleb kindlaks määrata liikide kaupa kooskõlas punktis E esitatuga;

c) kasutatud pikkuse mõõtmise viis (ehk kogupikkus, pikkus ninamiku tipust kuni sabauime keskmiste kiirte alguseni jne);

d) sugu (isane, emane, ebaküps, sootu);

e) suguküpsusaste (haide puhul märkida, kui palju tiineid on ja kui palju (kui on) mune/poegi).“;

k) punkti G alapunkti 1 alapunkt e asendatakse järgmisega:

„e) surnud loomade puhul tuleb koguda piisav teave või proovid,* et neid saaks maismaal identifitseerida vastavalt eelnevalt kindlaksmääratud proovivõtukorrale. Kui see ei ole võimalik, võivad vaatlejad nõuda iseloomulike elundite osaproovide kogumist, nagu on täpsustatud bioloogiliste proovide protokollides.

---

* Võimalused on järgmised: korjuste tagastamine lahkamiseks, asjakohase protokolli kohaselt tehtud fotod või koe- või suleproovid geneetiliseks määramiseks.“;

l) punkti G alapunktid 2 ja 3 asendatakse järgmisega:

„2. Märkida taksoni iga isendi sugu, kui see on välisel vaatlusel võimalik (näiteks loivaliste, väikevaalaliste või varilõpuseste *Elasmobranchii* ja muude ohustatud liikide puhul).

3. Märkida iga isendi pikkus (sentimeetrites) ja millist pikkuse mõõtmise viisi kasutati. Mõõtmistäpsus ja -viis tuleb kindlaks määrata liikide kaupa.“;

m) punkti G lisatakse järgmine alapunkt:

„4. Märkida iga isendi elutsükli järk, kui võimalik (ehk noor/täiskasvanu).“;

n) punkt H asendatakse järgmisega:

„H. Püügitegevuse kindlakstegemine seoses ohualdiste mereökosüsteemidega

1. Kõigi põhjapüügijuhtumite, sealhulgas traali, põhjaõngejada ja mõrraga püügi kohta tuleb kõigi püütud põhjaorganismide taksonite kohta koguda järgmised andmed:

a) liik (või koos fotoga, kui perekonna või liigi tasandil kindlaksmääramine on keeruline);

b) püügijuhtumil püütud iga loetletud põhjaorganismide taksoni hinnanguline kogus (0,1 kg täpsusega);

c) kaalu hindamise meetod (näiteks visuaalne hinnang, täielikult kaalutud, täpne kogus kastis korrutatuna kastide arvuga) (tähelepanu, SPRFMO sekretariaat seda teavet ei kogu, kuid see peab olema taotluse korral kättesaadav);

d) võimaluse korral ja eelkõige uute või haruldaste põhjaorganismide puhul, mis ei ole kantud liigimäärajatesse, tuleb koguda terved proovid ja need nõuetekohaselt säilitada tuvastamiseks maismaal;

e) võimaluse korral koguvad vaatlejad proove ja fotosid vastavalt eelnevalt kindlaks määratud konkreetsetele teadusprogrammidele, mida rakendab SPRFMO teaduskomitee või mida rakendatakse riiklike teadusuuringutega.

2. Kõigi põhjapüügi juhtumite kohta kogutakse kõigi XVII lisas kindlaks määratud ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide kohta järgmised andmed:

a) püügijuhtumil püütud iga ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi hinnanguline kogus (0,1 kg täpsusega);

b) võimaluse korral foto püügijuhtumil püütud igast ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi hinnangulisest kogusest, mille lipuliikmesriik arhiveerib oma vaatlusprogrammis viisil, mis võimaldab foto siduda püügijuhtumi kohta märgitud konkreetse kaaluga;

c) võimaluse korral foto püügijuhtumil püütud iga ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi hinnangulisest kogusest, mille lipuliikmesriik arhiveerib oma vaatlusprogrammis viisil, mis võimaldab foto siduda püügijuhtumi kohta märgitud konkreetse kaaluga.

3. Iga vaadeldud traali kohta kogutakse kõigi XVII lisas kindlaks määratud ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide kohta järgmised andmed, kasutades asjakohast ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide signaaltaseme ületamise vormi:

a) märge selle kohta, kas traaliga püügil ületas mõne ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi kaal XVIII lisas kindlaks määratud konkreetse taksoni kaalukünnise;

b) märge selle kohta, kas traaliga püügil ületas kolme või enama ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi kaal XVIII lisas kindlaks määratud konkreetse taksoni kaalukünnise.“;

o) punkti I alapunkt j asendatakse järgmisega:

„j) Püügi asukoht (laius-/pikkuskraad, 1/10 kraadi täpsusega)“;

p) punkti J alapunkti 2 alapunkt d asendatakse järgmisega:

„d) püügiaruannete koostamine ja bioloogiliste proovide võtmine tuleb tähtsuse järgi järjestada liigirühmade lõikes järgmiselt:

Liik	Prioriteet (1 – kõrgeim)
Peamised sihtliigid (nt stauriid pelaagilise püügi puhul, oranž karekala põhjalähedase püügi puhul, kalmaar, kui neid püütakse)	1
Merelinnud, imetajad, roomajad (kilpkonnad) või muud ohustatud liigid	2
Kõik haid	3
Muud liigid, mis kuuluvad viie enim püütud liigi hulka (nt austraalia makrell pelaagilise püügi puhul, perekonda *Oreosomatidae* kuuluvad kalad ja limapead) põhjalähedase püügi puhul)	4
Kõik muud liigid	5

Nende tegevuste vaatlemiseks kuluv aeg sõltub püügioperatsioonist ja -viisist. Osaproovide suurus võrreldes kogustega, mida vaatleja ei jälginud (näiteks konksude arv seoses uuritud liigilise koosseisuga võrreldes kasutatud õngekonksudega), tuleb selgelt märkida vastavalt liikmesriigi vaatlusprogrammi juhistele.“;

q) punkti O alapunkti 1 alapunkt e asendatakse järgmisega:

„e) kordumatu laevatunnus/IMO number (kui on olemas);“;

r) punkti O alapunkti 3 alapunkt d asendatakse järgmisega:

„d) orienteeruv püügipiirkond (laius-/pikkuskraad, 1/10 kümnendkraadi täpsusega, võimaluste piires);”;

s) lisatakse järgmine punkt:

„P. Pikkuse mõõtmise nõuded

1. Kogupikkus mõõdetakse järgmiste kalaliikide puhul:

a) kivikohad, huntahvenad (*Serranidae*)

b) kare süvapeetrikala (Oreosomatidae)

c) pikksabad, pikksabalased (Macrouridae)

d) merluusid (Merluccidae)

e) hapuku (Polyprion spp.)

f) madukalalased (Ophidiidae)

g) morilased (Moridae)

h) kultkalad (Pseudopentaceros spp.)

i) meriahvenlased, nototeeniad ja okasahvenad (Sebastidae spp.)

j) meripuuklased (Scorpaenidae)

k) karekalad (Trachichthyidae)

l) antarktika kihvkalad (Dissostichus spp.)

m) kõik muul viisil loetlemata hai- ja meritondiliigid (vt FAO kalandust käsitlev tehniline dokument nr 474 haide mõõtmise kohta).

2. Pikkus ninamiku tipust kuni sabauime keskmiste kiirte alguseni mõõdetakse järgmiste kalaliikide puhul:

a) merevaik-seriool (Seriola spp.)

b) snuuk (Gempylidae)

c) atlandi stromateus (Hyperoglyphe antarctica)

d) limapead jne (Berycidae)

e) nomeuslased (Nomeidae)

f) kardinalahvenlased jne (Apogonidae)

g) tšiili stauriid (Trachurus murphyi)

h) jaapani makrell (Scomber japonicus)

i) ümarküüskalad (Nemadactylus spp.)

j) seaninalased (Lethrinidae)

k) merilatiklased (Bramidae)

l) riffahvenlased (Lutjanidae)

m) gempüüllased (Gempylidae)

n) muud stromateusid (kõik).

3. Tavapikkus mõõdetakse järgmiste liikide puhul:

a) oranž karekala (*Hopolostethus* atlanticus).

4. Keha pikkus ilma haarmeteta mõõdetakse järgmiste liikide puhul:

a) kalmaar (kõik koos *Dosidicus gigas*).“

3) Lisatakse järgmised lisad.

„XIV lisa

Põhjapüügi majandamispiirkonnad

a) Põhjatraaliga kalapüügi majandamispiirkonna koordinaadid

Välja nimi	Kalavarude majandamispiirkond	Meetod	Laiuskraad	Pikkuskraad	Majandusvööndi suund
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°21.000′S	165°13.553′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°21.000′S	165°24.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°36.000′S	165°24.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°36.000′S	165°18.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°06.000′S	165°18.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°06.000′S	164°46.000′E	

C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°54.000′S	164°46.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°54.000′S	164°54.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°31.000′S	165°54.000′E	
C. Lord Howe – West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°31.000′S	165°13.550′E	
C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°26.000′S	165°44.000′E	
C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°26.000′S	166°21.915′E	
C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°47.000′S	165°26.000′E	
C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	35°47.000′S	165°44.000′E	

C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°00.500′S	165°26.000′E	
C. Lord Howe – East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°00.500′S	166°21.915′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°13.460′S	164°40.830′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°13.460′S	165°06.050′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°26.800′S	164°40.830′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjatraal	36°26.800′S	165°06.050′E	S. Lord Howe
01	South Louisville	põhjatraal	47°40.000′S	149°27.000′W	
01	South Louisville	põhjatraal	47°40.000′S	150°00.000′W	
01	South Louisville	põhjatraal	48°05.000′S	149°27.000′W	
01	South Louisville	põhjatraal	48°05.000′S	150°00.000′W	

03	South Louisville	põhjatraal	45°59.000′S	154°07.224′W	
03	South Louisville	põhjatraal	45°59.000′S	154°28.653′W	
03	South Louisville	põhjatraal	46°15.000′S	154°07.224′W	
03	South Louisville	põhjatraal	46°15.000′S	154°28.653′W	
04	South Louisville	põhjatraal	46°01.000′S	155°40.000′W	
04	South Louisville	põhjatraal	46°01.000′S	156°10.000′W	
04	South Louisville	põhjatraal	46°24.000′S	155°40.000′W	
04	South Louisville	põhjatraal	46°24.000′S	156°10.000′W	
05	South Louisville	põhjatraal	45°26.000′S	156°30.000′W	
05	South Louisville	põhjatraal	45°26.000′S	156°55.000′W	
05	South Louisville	põhjatraal	45°42.000′S	156°30.000′W	
05	South Louisville	põhjatraal	45°42.000′S	156°55.000′W	
06	South Louisville	põhjatraal	45°19.500′S	157°19.000′W	
06	South Louisville	põhjatraal	45°19.500′S	157°55.000′W	

06	South Louisville	põhjatraal	45°30.000′S	157°19.000′W	
06	South Louisville	põhjatraal	45°30.000′S	157°55.000′W	
07	South Louisville	põhjatraal	44°43.950′S	158°18.000′W	
07	South Louisville	põhjatraal	44°43.950′S	158°38.000′W	
07	South Louisville	põhjatraal	44°57.950′S	158°18.000′W	
07	South Louisville	põhjatraal	44°57.950′S	158°38.000′W	
08	South Louisville	põhjatraal	44°13.000′S	159°43.000′W	
08	South Louisville	põhjatraal	44°13.000′S	159°54.000′W	
08	South Louisville	põhjatraal	44°21.000′S	159°43.000′W	
08	South Louisville	põhjatraal	44°21.000′S	159°54.000′W	
09	South Louisville	põhjatraal	43°51.183′S	160°29.235′W	
09	South Louisville	põhjatraal	43°51.183′S	160°50.820′W	
09	South Louisville	põhjatraal	44°07.000′S	160°29.235′W	
09	South Louisville	põhjatraal	44°07.000′S	160°50.820′W	
10	South Louisville	põhjatraal	43°22.000′S	161°21.770′W	

10	South Louisville	põhjatraal	43°22.000′S	161°39.000′W	
10	South Louisville	põhjatraal	43°31.370′S	161°10.170′W	
10	South Louisville	põhjatraal	43°31.370′S	161°21.770′W	
10	South Louisville	põhjatraal	43°41.440′S	161°10.170′W	
10	South Louisville	põhjatraal	43°41.440′S	161°39.000′W	
11	South Louisville	põhjatraal	42°40.000′S	161°48.000′W	
11	South Louisville	põhjatraal	42°40.000′S	162°07.000′W	
11	South Louisville	põhjatraal	42°54.500′S	161°48.000′W	
11	South Louisville	põhjatraal	42°54.500′S	162°07.000′W	
13	Central Louisville	põhjatraal	41°45.000′S	163°29.500′W	
13	Central Louisville	põhjatraal	41°45.000′S	163°49.000′W	
13	Central Louisville	põhjatraal	42°00.000′S	163°29.500′W	
13	Central Louisville	põhjatraal	42°00.000′S	163°49.000′W	
14	Central Louisville	põhjatraal	41°17.000′S	164°00.000′W	
14	Central Louisville	põhjatraal	41°17.000′S	164°27.000′W	

14	Central Louisville	põhjatraal	41°40.000′S	164°00.000′W	
14	Central Louisville	põhjatraal	41°40.000′S	164°27.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°32.897′S	165°12.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°32.897′S	165°30.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°42.000′S	164°56.400′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°42.000′S	165°12.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°48.000′S	165°24.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°48.000′S	165°30.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°54.000′S	165°12.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	40°54.000′S	165°24.000′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	41°06.000′S	164°56.400′W	
15	Central Louisville	põhjatraal	41°06.000′S	165°12.000′W	
17	North Louisville	põhjatraal	38°20.013′S	167°29.000′W	
17	North Louisville	põhjatraal	38°20.013′S	167°47.067′W	
17	North Louisville	põhjatraal	38°32.000′S	167°29.000′W	

17	North Louisville	põhjatraal	38°32.000′S	167°47.067′W	
18	North Louisville	põhjatraal	38°11.013′S	168°01.785′W	
18	North Louisville	põhjatraal	38°11.013′S	168°20.000′W	
18	North Louisville	põhjatraal	38°40.000′S	168°01.785′W	
18	North Louisville	põhjatraal	38°40.000′S	168°20.000′W	
22	North Louisville	põhjatraal	36°45.000′S	169°30.000′W	
22	North Louisville	põhjatraal	36°45.000′S	170°00.000′W	
22	North Louisville	põhjatraal	37°08.000′S	169°30.000′W	
22	North Louisville	põhjatraal	37°08.000′S	170°00.000′W	
23	North Louisville	põhjatraal	36°00.000′S	169°22.000′W	
23	North Louisville	põhjatraal	36°00.000′S	169°40.000′W	
23	North Louisville	põhjatraal	36°10.000′S	169°22.000′W	
23	North Louisville	põhjatraal	36°10.000′S	169°40.000′W	

N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	34°04.035′S	162°20.000′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	34°04.035′S	163°00.000′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	34°40.000′S	162°20.000′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	34°40.000′S	163°00.000′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	32°54.650′S	163°16.615′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	32°54.650′S	163°26.380′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°04.400′S	163°16.615′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°04.400′S	163°26.380′E	

N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°16.400′S	162°52.540′ E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°09.296′S	162°52.540′ E	Piki Austraalia majandus vööndit kirde suunas
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°04.400′S	162°54.941′ E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°04.400′S	163°10.540′ E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°10.400′S	163°10.540′ E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°10.400′S	163°04.540′ E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe Rise	põhjatraal	33°16.400′S	163°04.540′ E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	38°00.000′S	169°47.848′ E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	38°00.000′S	169°42.000′ E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	169°42.000′ E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	169°24.000′ E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°42.000′S	169°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°42.000′S	167°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	167°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	39°06.000′S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	39°06.000′S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	38°52.000′S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	38°52.000′S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°48.000′S	167°00.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°42.000′S	167°00.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°42.000′S	166°40.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°01.333′S	166°40.000′E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°01.333′S	169°36.706′E	Piki Uus-Meremaa majandusvöön dit kagu suunas
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°29.902′S	170°00.000′E	Otse lõuna suunas Uus-Meremaa majandusvöön di punktini
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjatraal	37°41.589′S	170°00.000′E	Piki Uus-Meremaa majandusvöön dit edela suunas
S. Tasman Rise 1	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°08.280′S	147°50.200′E	Alates Austraalia majandusvöön dist
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°17.370′S	147°50.200′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°17.370′S	147°32.300′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°10.197′S	147°32.300′E	Piki Austraalia majandusvöön dit ida suunas kuni alguspunktini

S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°05.160′S	148°24.165′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°05.160′S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°13.780′S	148°24.165′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°13.780′S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°21.000′S	148°45.610′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°21.000′S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°24.015′S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°24.015′S	148°45.610′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°24.800′S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°30.320′S	148°44.390′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°30.320′S	148°57.650′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°35.205′S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjatraal	47°35.205′S	148°44.390′E	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	

[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	
[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	[redacted]	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	33°28.000′S	167°42.000′E	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	33°28.000′S	168°00.000′E	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	33°52.000′S	167°13.000′E	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	33°52.000′S	167°42.000′E	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	34°12.000′S	167°13.000′E	
Wanganella	West Norfolk [redacted]	põhjatraal	34°12.000′S	168°00.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjatraal	39°39.000′S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjatraal	39°39.000′S	167°21.090′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjatraal	39°55.000′S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjatraal	39°55.000′S	167°21.090′E	

b) Pelaagilise traaliga kalapüügi majandamispiirkonna koordinaadid

Välja nimi	Asukoht	Meetod	Laiuskraad	Pikkuskraad	Majandusvööndi suund
C. Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°26.000′S	165°44.000′E	
C. ▌ Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°26.000′S	166°21.915′E	
C. ▌ Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°47.000′S	165°26.000′E	
C. ▌ Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°47.000′S	165°44.000′E	
C. ▌ Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	36°00.500′S	165°26.000′E	
C. ▌ Lord Howe - East	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	36°00.500′S	166°21.915′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°21.000′S	165°13.550′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°21.000′S	165°24.000′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	35°31.000′S	164°54.000′E	

C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	35°31.000′S	165°13.550′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	35°40.383′S	165°18.000′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	35°40.383′S	165°24.000′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	35°54.000′S	164°46.000′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	35°54.000′S	164°54.000′E	
C. ▌ Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°06.000′S	164°46.000′E	
C. Lord Howe - West	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°06.000′S	165°18.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°13.460′S	164°40.830′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°13.460′S	165°06.050′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°26.800′S	164°40.830′E	S. Lord Howe
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	pelaagili ne traal	36°26.800′S	165°06.050′E	S. Lord Howe

1	South Louisville	pelaagili ne traal	47°40.000′S	149°27.000′W	
1	***South*** Louisville ▌	pelaagili ne traal	47°40.000′S	150°00.000′W	
1	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	48°05.000′S	149°27.000′W	
1	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	48°05.000′S	150°00.000′W	
3	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	45°59.000′S	154°07.224′W	
3	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	45°59.000′S	154°28.653′W	
3	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	46°15.000′S	154°07.224′W	
3	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	46°15.000′S	154°28.653′W	
4	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	46°01.000′S	155°40.000′W	
4	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	46°01.000′S	156°10.000′W	

4	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	46°24.000′S	155°40.000′W	
4	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	46°24.000′S	156°10.000′W	
5	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°26.000′S	156°30.000′W	
5	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°26.000′S	156°55.000′W	
5	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°42.000′S	156°30.000′W	
5	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°42.000′S	156°55.000′W	
6	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°19.500′S	157°19.000′W	
6	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°19.500′S	157°55.000′W	
6	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°30.000′S	157°19.000′W	
6	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	45°30.000′S	157°55.000′W	
7	South Louisville [redacted]	pelaagiline traal	44°43.950′S	158°18.000′W	

7	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°43.950′S	158°38.000′W	
7	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°57.950′S	158°18.000′W	
7	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°57.950′S	158°38.000′W	
8	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°13.000′S	159°43.000′W	
8	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°13.000′S	159°54.000′W	
8	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°21.000′S	159°43.000′W	
8	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°21.000′S	159°54.000′W	
9	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	43°51.183′S	160°29.235′W	
9	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	43°51.183′S	160°50.820′W	
9	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°07.000′S	160°29.235′W	
9	South Louisville ▌	pelaagili ne traal	44°07.000′S	160°50.820′W	

10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°22.000′S	161°21.770′W	
10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°22.000′S	161°39.000′W	
10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°31.370′S	161°10.170′W	
10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°31.370′S	161°21.770′W	
10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°41.440′S	161°10.170′W	
10	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	43°41.440′S	161°39.000′W	
11	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°40.000′S	161°48.000′W	
11	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°40.000′S	162°07.000′W	
11	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°54.500′S	161°48.000′W	
11	South Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°54.500′S	162°07.000′W	
13	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°45.000′S	163°29.500′W	

13	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°45.000′S	163°49.000′W	
13	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°00.000′S	163°29.500′W	
13	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	42°00.000′S	163°49.000′W	
14	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°17.000′S	164°00.000′W	
14	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°17.000′S	164°27.000′W	
14	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°40.000′S	164°00.000′W	
14	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	41°40.000′S	164°27.000′W	
15	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	40°32.897′S	165°12.000′W	
15	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	40°32.897′S	165°30.000′W	
15	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	40°42.000′S	164°56.400′W	
15	Central Louisville [redacted]	pelaagili ne traal	40°42.000′S	165°12.000′W	

15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	40°48.000′S	165°24.000′W	
15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	40°48.000′S	165°30.000′W	
15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	40°54.000′S	165°12.000′W	
15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	40°54.000′S	165°24.000′W	
15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	41°06.000′S	164°56.400′W	
15	Central Louisville ▌	pelaagili ne traal	41°06.000′S	165°12.000′W	
17	North Louisville ▌	pelaagili ne traal	38°20.013′S	167°29.000′W	
17	North Louisville ▌	pelaagili ne traal	38°20.013′S	167°47.067′W	
17	North Louisville ▌	pelaagili ne traal	38°32.000′S	167°29.000′W	
17	North Louisville ▌	pelaagili ne traal	38°32.000′S	167°47.067′W	
18	North Louisville ▌	pelaagili ne traal	38°11.013′S	168°01.785′W	

18	North Louisville ▌	pelaagiline traal	38°11.013′S	168°20.000′W	
18	North Louisville ▌	pelaagiline traal	38°40.000′S	168°01.785′W	
18	North Louisville ▌	pelaagiline traal	38°40.000′S	168°20.000′W	
22	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°45.000′S	169°30.000′W	
22	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°45.000′S	170°00.000′W	
22	North Louisville ▌	pelaagiline traal	37°08.000′S	169°30.000′W	
22	North Louisville ▌	pelaagiline traal	37°08.000′S	170°00.000′W	
23	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°00.000′S	169°22.000′W	
23	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°00.000′S	169°40.000′W	
23	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°10.000′S	169°22.000′W	
23	North Louisville ▌	pelaagiline traal	36°10.000′S	169°40.000′W	

N. Lord Howe - Central	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°49.630′S	162°25.670′E	
N. Lord Howe - Central	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°48.622′S	162°25.670′E	Piki Austraalia majandusvööndit kirde suunas
N. Lord Howe - Central	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°32.530′S	162°38.450′E	
N. Lord Howe - Central	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°32.530′S	162°57.770′E	
N. Lord Howe - Central	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°49.630′S	162°57.770′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	32°54.650′S	163°16.615′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	32°54.650′S	163°26.380′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°04.400′S	163°16.615′E	
N. Lord Howe - East	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°04.400′S	163°26.380′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°58.670′S	162°20.000′E	

N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°58.670′S	163°00.000′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	34°40.000′S	162°20.000′E	
N. Lord Howe - South	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	34°40.000′S	163°00.000′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°16.400′S	162°52.540′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°09.296′S	162°52.540′E	Piki Austraalia majandusvööndit kirde suunas
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°04.400′S	162°54.941′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°04.400′S	163°10.540′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°10.400′S	163°04.540′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°10.400′S	163°10.540′E	
N. Lord Howe - West	***North*** Lord Howe ***Rise***	pelaagiline traal	33°16.400′S	163°04.540′E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°01.333′S	166°40.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°01.333′S	169°36.706′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit kagu suunas
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°29.902′S	170°00.000′E	Otse lõuna suunas Uus-Meremaa majandusvööndi punktini
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°41.589′S	170°00.000′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit edela suunas
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	38°00.000′S	169°47.848′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	38°00.000′S	169°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°48.000′S	169°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagilise traal	37°48.000′S	169°24.000′E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°42.000′S	169°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°42.000′S	167°42.004′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°48.000′S	167°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°48.000′S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	39°06.000′S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	39°06.000′S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	38°52.000′S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	38°52.000′S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°48.000′S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°48.000′S	167°00.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°42.000′S	167°00.000′E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	pelaagiline traal	37°42.000′S	166°40.000′E	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°08.280′S	147°50.200′E	Alates Austraalia majandusvööndist
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°17.370′S	147°50.200′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°17.370′S	147°32.300′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°10.197′S	147°32.300′E	Piki Austraalia majandusvööndit ida suunas kuni alguspunktini
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°05.160′S	148°24.165′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°05.160′S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°13.780′S	148°24.165′E	

S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°13.780′S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°21.000′S	148°45.610′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°21.000′S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°24.015′S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°24.015′S	148°45.610′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°24.800′S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°30.320′S	148°44.390′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°30.320′S	148°57.650′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°35.205′S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	pelaagiline traal	47°35.205′S	148°44.390′E	
Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagiline traal	33°28.000′S	167°42.000′E	
Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagiline traal	33°28.000′S	168°00.000′E	

Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagili ne traal	33°52.000′S	167°13.000′E	
Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagili ne traal	33°52.000′S	167°42.000′E	
Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagili ne traal	34°12.000′S	167°13.000′E	
Wanganella	West Norfolk ▌	pelaagili ne traal	34°12.000′S	168°00.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	pelaagili ne traal	39°39.000′S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	pelaagili ne traal	39°39.000′S	167°21.090′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	pelaagili ne traal	39°55.000′S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	pelaagili ne traal	39°55.000′S	167°21.090′E	

c) Põhjaõngega kalapüügi majandamispiirkonna koordinaadid

Välja nimi	**Asukoht**	**Meetod**	**Laiuskraad**	**Pikkuskraad**	**Majandus vööndi suund**
Capel bank		põhjaõng	25°14.950′ S	159°00.285′E	
Capel bank		põhjaõng	25°14.950′ S	160°00.000′E	
Capel bank		põhjaõng	25°59.640′ S	159°00.285′E	
Capel bank		põhjaõng	25°59.640′ S	160°00.000′E	
Gascoyne		põhjaõng	36°19.950′ S	155°53.630′E	
Gascoyne		põhjaõng	36°19.950′ S	156°43.770′E	
Gascoyne		põhjaõng	36°59.440′ S	155°53.630′E	
Gascoyne		põhjaõng	36°59.440′ S	156°43.770′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°20.000′ S	165°00.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°20.000′ S	166°21.915′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°31.000′ S	164°54.000′E	

S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°31.000′ S	165°00.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°54.000′ S	164°46.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	35°54.000′ S	164°54.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°00.500′ S	165°18.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°00.500′ S	166°21.915′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°06.000′ S	164°46.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°06.000′ S	165°18.000′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°13.460′ S	164°40.830′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°13.460′ S	165°06.050′E	

S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°26.800′ S	164°40.830′E	
S. Lord Howe	***Central*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	36°26.800′ S	165°06.050′E	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	37°45.615′ S	168°35.830′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	37°55.230′ S	168°35.830′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	37°55.230′ S	169°25.400′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°13.830′ S	169°25.400′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit edela suunas
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°23.165′ S	169°11.967′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°23.165′ S	168°30.780′E	

Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°32.750′ S	168°30.780′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°32.750′ S	167°57.950′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	39°17.180′ S	167°57.950′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	39°17.180′ S	167°30.500′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°06.430′ S	167°30.500′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	38°06.430′ S	168°09.833′E	
Central Challenger	Central Challenger	põhjaõng	37°45.615′ S	168°09.833′E	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
▌	▌	▌	▌	▌	
1	South Louisville ▌	põhjaõng	47°40.000′ S	149°27.000′W	
1	South Louisville ▌	põhjaõng	47°40.000′ S	150°00.000′W	
1	South Louisville ▌	põhjaõng	48°05.000′ S	149°27.000′W	

1	South Louisville [redacted]	põhjaõng	48°05.000′ S	150°00.000′W	
3	South Louisville [redacted]	põhjaõng	45°59.000′ S	154°07.224′W	
3	South Louisville [redacted]	põhjaõng	45°59.000′ S	154°28.653′W	
3	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°15.000′ S	154°07.224′W	
3	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°15.000′ S	154°28.653′W	
4	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°01.000′ S	155°40.000′W	
4	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°01.000′ S	156°10.000′W	
4	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°24.000′ S	155°40.000′W	
4	South Louisville [redacted]	põhjaõng	46°24.000′ S	156°10.000′W	
5	South Louisville [redacted]	põhjaõng	45°26.000′ S	156°30.000′W	
5	South Louisville [redacted]	põhjaõng	45°26.000′ S	156°55.000′W	

5	South Louisville ▌	põhjaõng	45°42.000′ S	156°30.000′W	
5	South Louisville ▌	põhjaõng	45°42.000′ S	156°55.000′W	
6	South Louisville ▌	põhjaõng	45°19.500′ S	157°19.000′W	
6	South Louisville ▌	põhjaõng	45°19.500′ S	157°55.000′W	
6	South Louisville ▌	põhjaõng	45°30.000′ S	157°19.000′W	
6	South Louisville ▌	põhjaõng	45°30.000′ S	157°55.000′W	
7	South Louisville ▌	põhjaõng	44°43.950′ S	158°18.000′W	
7	South Louisville ▌	põhjaõng	44°43.950′ S	158°38.000′W	
7	South Louisville ▌	põhjaõng	44°57.950′ S	158°18.000′W	
7	South Louisville ▌	põhjaõng	44°57.950′ S	158°38.000′W	
8	South Louisville ▌	põhjaõng	44°13.000′ S	159°43.000′W	

8	South Louisville ▌	põhjaõng	44°13.000′ S	159°54.000′W	
8	South Louisville ▌	põhjaõng	44°21.000′ S	159°43.000′W	
8	South Louisville ▌	põhjaõng	44°21.000′ S	159°54.000′W	
9	South Louisville ▌	põhjaõng	43°51.183′ S	160°29.235′W	
9	South Louisville ▌	põhjaõng	43°51.183′ S	160°50.820′W	
9	South Louisville ▌	põhjaõng	44°07.000′ S	160°29.235′W	
9	South Louisville ▌	põhjaõng	44°07.000′ S	160°50.820′W	
10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°22.000′ S	161°21.770′W	
10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°22.000′ S	161°39.000′W	
10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°31.370′ S	161°10.170′W	
10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°31.370′ S	161°21.770′W	

10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°41.440′ S	161°10.170′W	
10	South Louisville ▌	põhjaõng	43°41.440′ S	161°39.000′W	
11	South Louisville ▌	põhjaõng	42°40.000′ S	161°48.000′W	
11	South Louisville ▌	põhjaõng	42°40.000′ S	162°07.000′W	
11	South Louisville ▌	põhjaõng	42°54.500′ S	161°48.000′W	
11	South Louisville ▌	põhjaõng	42°54.500′ S	162°07.000′W	
13	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°45.000′ S	163°29.500′W	
13	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°45.000′ S	163°49.000′W	
13	Central Louisville ▌	põhjaõng	42°00.000′ S	163°29.500′W	
13	Central Louisville ▌	põhjaõng	42°00.000′ S	163°49.000′W	
14	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°17.000′ S	164°00.000′W	

14	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°17.000′ S	164°27.000′W	
14	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°40.000′ S	164°00.000′W	
14	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°40.000′ S	164°27.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°32.897′ S	165°12.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°32.897′ S	165°30.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°42.000′ S	164°56.400′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°42.000′ S	165°12.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°48.000′ S	165°24.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°48.000′ S	165°30.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°54.000′ S	165°12.000′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	40°54.000′ S	165°24.000′W	

15	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°06.000′ S	164°56.400′W	
15	Central Louisville ▌	põhjaõng	41°06.000′ S	165°12.000′W	
17	North Louisville ▌	põhjaõng	38°20.013′ S	167°29.000′W	
17	North Louisville ▌	põhjaõng	38°20.013′ S	167°47.067′W	
17	North Louisville ▌	põhjaõng	38°32.000′ S	167°29.000′W	
17	North Louisville ▌	põhjaõng	38°32.000′ S	167°47.067′W	
18	North Louisville ▌	põhjaõng	38°11.013′ S	168°01.785′W	
18	North Louisville ▌	põhjaõng	38°11.013′ S	168°20.000′W	
18	North Louisville ▌	põhjaõng	38°40.000′ S	168°01.785′W	
18	North Louisville ▌	põhjaõng	38°40.000′ S	168°20.000′W	
22	North Louisville ▌	põhjaõng	36°45.000′ S	169°30.000′W	

22	North Louisville ▌	põhjaõng	36°45.000′ S	170°00.000′W	
22	North Louisville ▌	põhjaõng	37°08.000′ S	169°30.000′W	
22	North Louisville ▌	põhjaõng	37°08.000′ S	170°00.000′W	
23	North Louisville ▌	põhjaõng	36°00.000′ S	169°22.000′W	
23	North Louisville ▌	põhjaõng	36°00.000′ S	169°40.000′W	
23	North Louisville ▌	põhjaõng	36°10.000′ S	169°22.000′W	
23	North Louisville ▌	põhjaõng	36°10.000′ S	169°40.000′W	
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	32°39.630′ S	163°04.415′E	Alates Austraalia majandusv ööndist
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	32°39.630′ S	163°40.000′E	
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	33°20.000′ S	163°40.000′E	

N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	33°20.000′ S	163°20.000′E	
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	34°40.000′ S	162°20.000′E	
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	34°40.000′ S	163°20.000′E	
N. Lord Howe	***North*** Lord Howe ***Rise***	põhjaõng	33°54.773′ S	162°20.000′E	Piki Austraalia majandusvööndit kirde suunas kuni alguspunkti ni
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°45.615′ S	168°35.830′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°55.230′ S	168°35.830′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°55.230′ S	169°25.400′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°13.830′ S	169°25.400′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°23.165′ S	169°11.967′E	

Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°23.165′ S	168°30.780′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°32.750′ S	168°30.780′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°32.750′ S	167°57.950′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	39°17.180′ S	167°57.950′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	39°17.180′ S	167°30.500′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°06.430′ S	167°30.500′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°06.430′ S	168°09.833′E	
Central Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°45.615′ S	168°09.833′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°01.333′ S	169°36.706′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit kagu suunas

Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°29.902′ S	170°00.000′E	Otse lõuna suunas Uus-Meremaa majandusv ööndi punktini
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°41.589′ S	170°00.000′E	Piki Uus-Meremaa majandusv ööndit edela suunas
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°00.000′ S	169°47.848′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°00.000′ S	169°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	169°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	169°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°42.000′ S	169°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°42.000′ S	167°42.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	167°42.000′E	

Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	39°06.000′ S	167°24.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	39°06.000′ S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°52.000′ S	167°18.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	38°52.000′ S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	167°06.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°48.000′ S	167°00.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°42.000′ S	167°00.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°42.000′ S	166°40.000′E	
Northwest Challenger	Northwest Challenger	põhjaõng	37°01.333′ S	166°40.000′E	

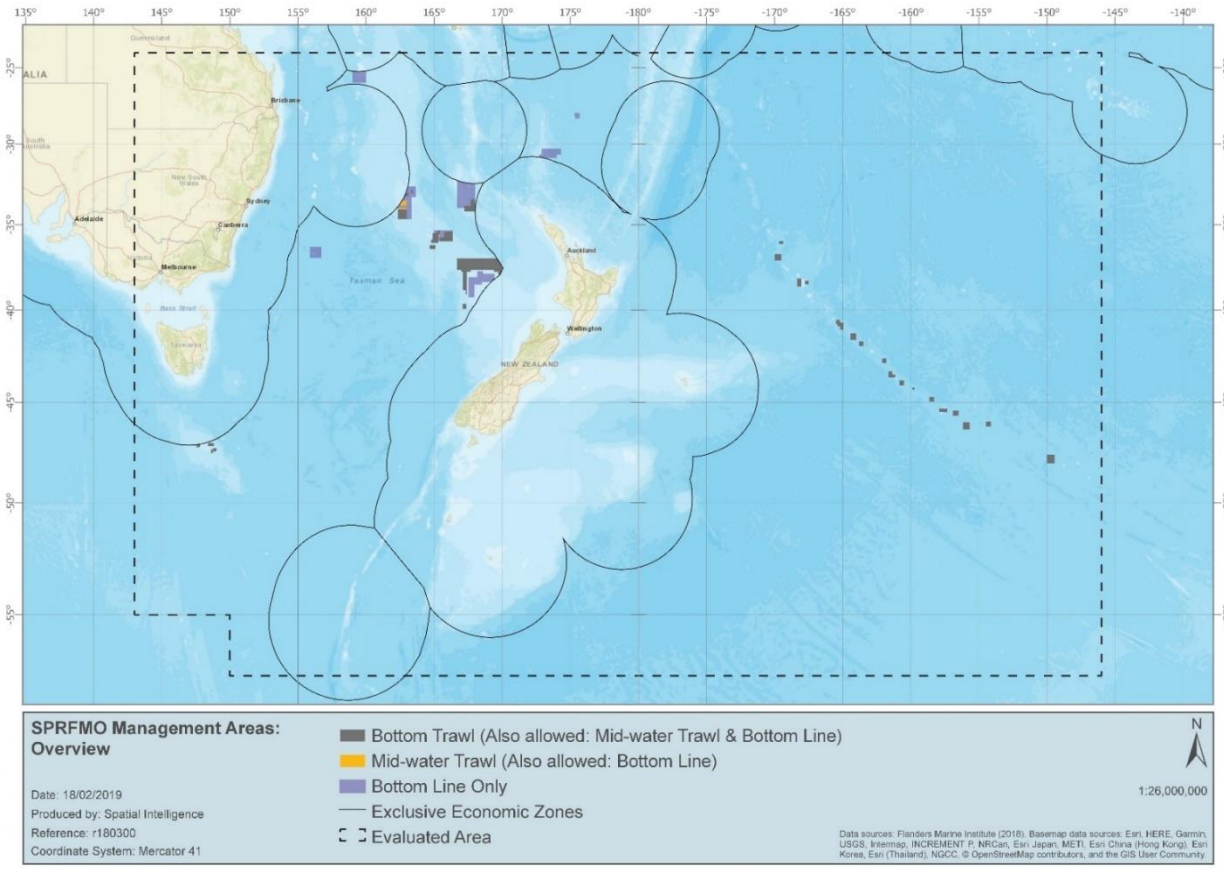
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°08.280′ S	147°50.200′E	Alates Austraalia majandusvööndist
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°17.370′ S	147°50.200′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°17.370′ S	147°32.300′E	
S. Tasman Rise 1 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°10.197′ S	147°32.300′E	Piki Austraalia majandusvööndit ida suunas kuni alguspunktini
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°05.160′ S	148°24.165′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°05.160′ S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°13.780′ S	148°24.165′E	
S. Tasman Rise 2 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°13.780′ S	148°50.670′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°21.000′ S	148°45.610′E	

S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°21.000′ S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°24.015′ S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°24.015′ S	148°45.610′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°24.800′ S	149°03.200′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°30.320′ S	148°44.390′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°30.320′ S	148°57.650′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°35.205′ S	148°37.235′E	
S. Tasman Rise 3 ▌	***South*** Tasman Rise ▌	põhjaõng	47°35.205′ S	148°44.390′E	
Marion	Three Kings	põhjaõng	27°59.155′ S	175°19.590′E	
Marion	Three Kings	põhjaõng	27°59.155′ S	175°40.370′E	
Marion	Three Kings	põhjaõng	28°19.800′ S	175°19.590′E	
Marion	Three Kings	põhjaõng	28°19.800′ S	175°40.370′E	

Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°49.324′ S	172°42.880′E	Alates Uus-Meremaa majandusv ööndist
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°40.115′ S	172°42.880′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°40.115′ S	172°53.295′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°16.500′ S	172°53.295′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°16.500′ S	174°20.000′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°40.245′ S	174°20.000′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°40.245′ S	174°00.200′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°53.670′ S	174°00.200′E	
Three Kings	Three Kings	põhjaõng	30°53.670′ S	173°08.819′E	Piki Uus-Meremaa majandusv ööndit lääne suunas kuni alguspunkti ni
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	32°17.000′ S	166°41.530′E	
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	32°17.000′ S	166°41.921′E	Piki Austraalia majandusv ööndit kagu suunas

West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	32°28.633′ S	168°00.000′E	
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	34°12.000′ S	168°00.000′E	
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	34°12.000′ S	167°13.000′E	
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	34°00.000′ S	167°13.000′E	
West Norfolk Ridge	West Norfolk ▌	põhjaõng	34°00.000′ S	166°41.530′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjaõng	39°39.000′ S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjaõng	39°39.000′ S	167°21.090′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjaõng	39°55.000′ S	167°05.000′E	
Westpac Bank	Westpac Bank	põhjaõng	39°55.000′ S	167°21.090′E	

Joonis 1. SPRFMO majandamispiirkonna ülevaade

Selgitus

– SPRFMO majandamispiirkonnad: ülevaade

– Põhjatraal (lubatud ka: pelaagiline traal ja põhjaõng)

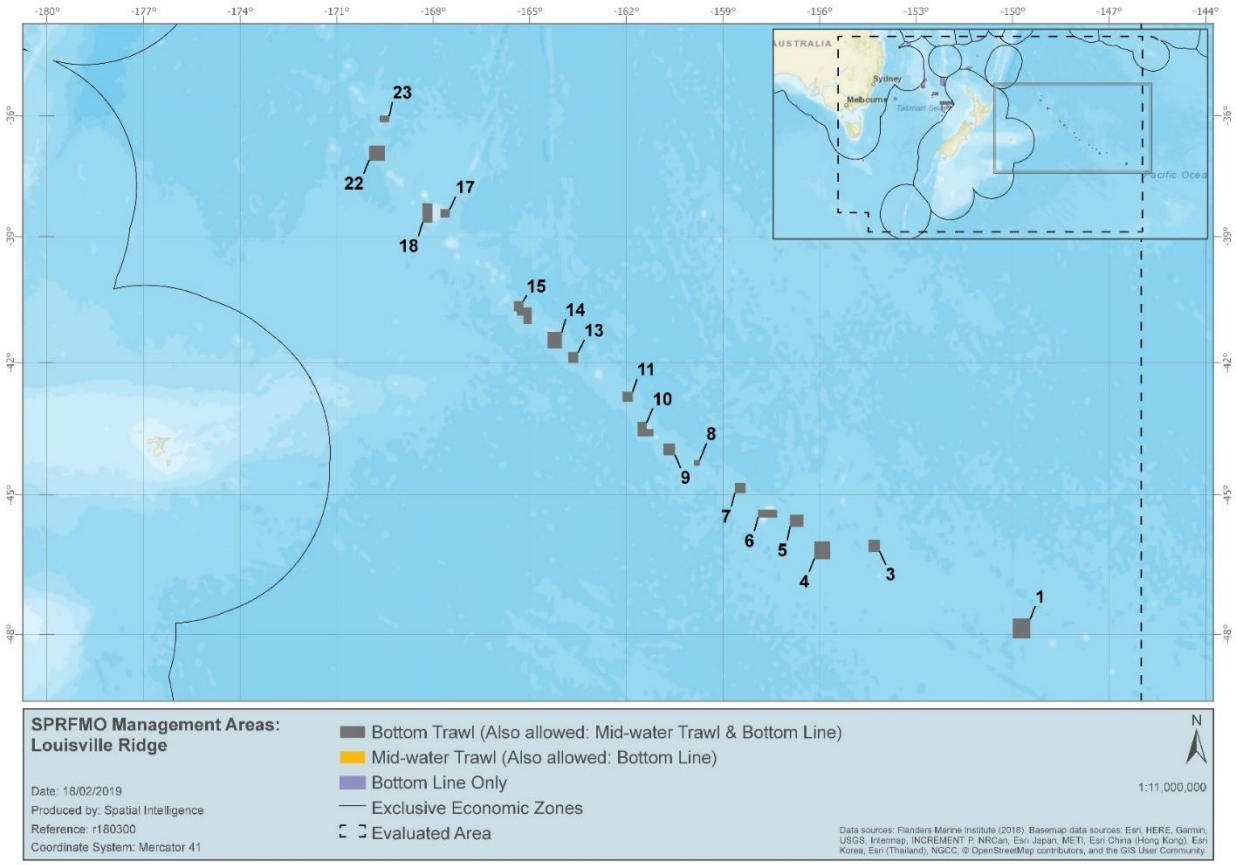
– Ainult põhjaõng

– Pelaagiline traal (lubatud ka: põhjaõng)

– Majandusvöönd

– Hinnatud piirkond

Joonis 2. SPRFMO põhjapüügi majandamispiirkonnad Louisville Ridge jaoks

Selgitus

– SPRFMO majandamispiirkonnad: Louisville Ridge

– Põhjatraal (lubatud ka: pelaagiline traal ja põhjaõng)

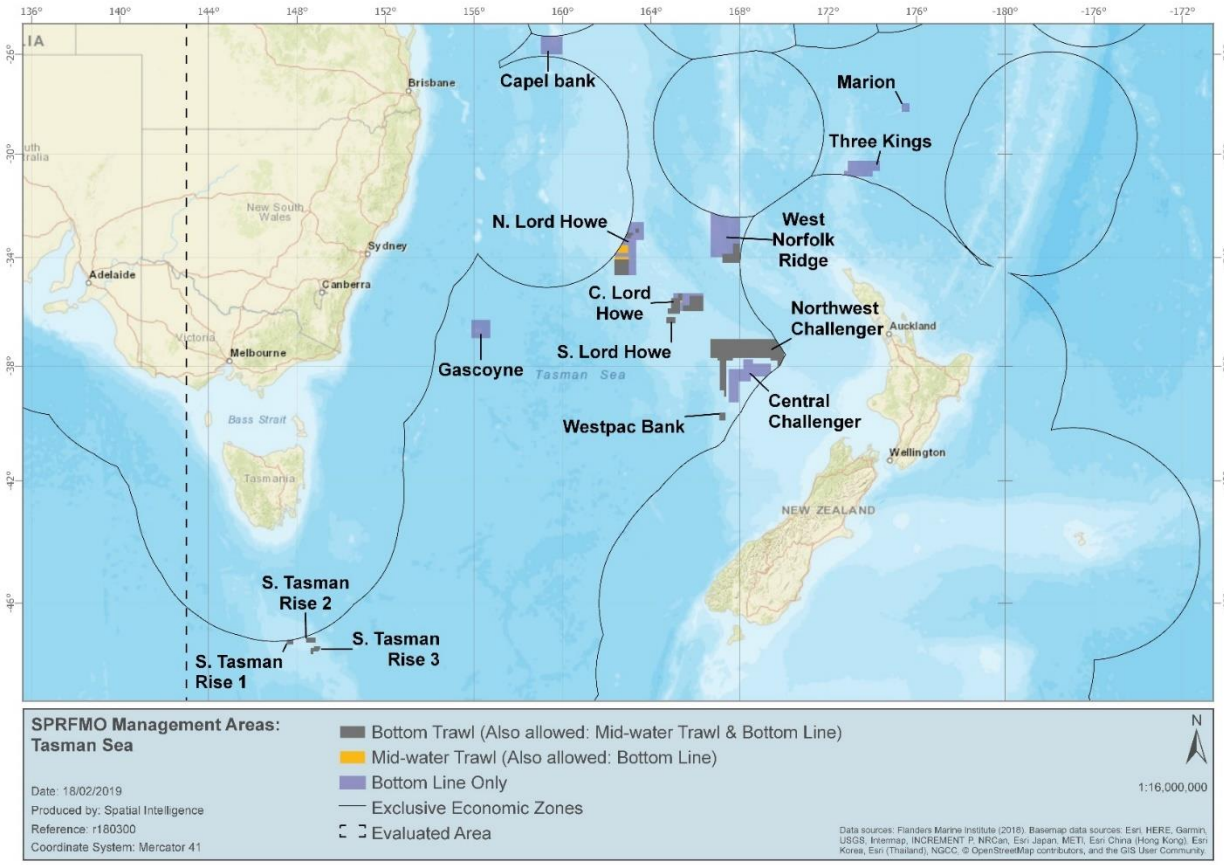
– Ainult põhjaõng

– Pelaagiline traal (lubatud ka: põhjaõng)

– Majandusvöönd

– Hinnatud piirkond

Joonis 3. SPRFMO põhjapüügi majandamispiirkonnad Tasmani mere jaoks

Selgitus

– SPRFMO majandamispiirkonnad: Tasmani meri

– Põhjatraal (lubatud ka: pelaagiline traal ja põhjaõng)

– Ainult põhjaõng

– Pelaagiline traal (lubatud ka: põhjaõng)

– Majandusvöönd

– Hinnatud piirkond

XV lisa

Kalavarude majandamispiirkonnad

Iga kalavarude majandamispiirkonna koordinaadid

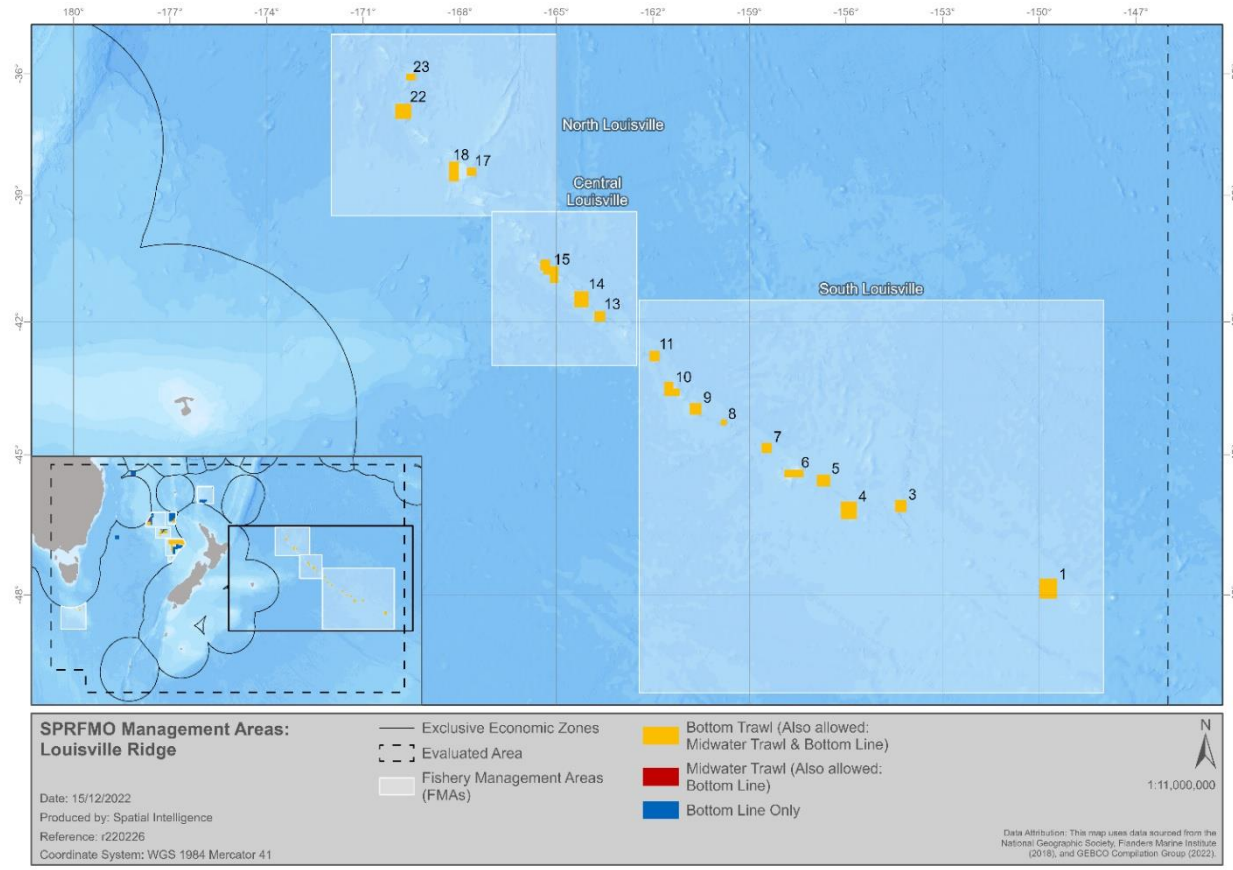
Kalavarude majandamispiirkond	**Järjestus**	**Laiuskraad**	**Pikkuskraad**	**Majandusvöönd suund**
Central Lord Howe Rise	1	35°00.000′ S	164°00.000′ E	
Central Lord Howe Rise	2	35°00.000′ S	167°00.000′ E	
Central Lord Howe Rise	3	36°45.000′ S	167°00.000′ E	
Central Lord Howe Rise	4	36°45.000′ S	164°00.000′ E	
Central Louisville	1	39°24.000′ S	167°00.000′ W	
Central Louisville	2	39°24.000′ S	162°30.000′ W	
Central Louisville	3	43°00.000′ S	162°30.000′ W	
Central Louisville	4	43°00.000′ S	167°00.000′ W	
North Lord Howe Rise	1	32°30.000′ S	163°06.980′ E	Alates Austraalia majandusvöönd ist
North Lord Howe Rise	2	32°30.000′ S	166°00.000′ E	
North Lord Howe Rise	3	35°00.000′ S	166°00.000′ E	

North Lord Howe Rise	4	35°00.000′S	162°00.000′E	
North Lord Howe Rise	5	34°13.064′S	162°00.000′E	Piki Austraalia majandusvööndit põhja suunas kuni alguspunktini
North Louisville	1	35°00.000′S	172°00.000′W	
North Louisville	2	35°00.000′S	165°00.000′W	
North Louisville	3	39°24.000′S	165°00.000′W	
North Louisville	4	39°24.000′S	167°00.000′W	
North Louisville	5	39°30.000′S	167°00.000′W	
North Louisville	6	39°30.000′S	172°00.000′W	
Northwest Challenger	1	36°50.000′S	166°00.000′E	
Northwest Challenger	2	36°50.000′S	169°28.474′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit kagu suunas
Northwest Challenger	3	37°29.902′S	170°00.000′E	Otse lõuna suunas Uus-Meremaa majandusvööndi punktini
Northwest Challenger	4	37°41.589′S	170°00.000′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit edela suunas
Northwest Challenger	5	39°30.000′S	168°08.799′E	

Northwest Challenger	6	39°30.000′S	166°00.000′E	
South Louisville	1	41°30.000′S	162°26.000′W	
South Louisville	2	41°30.000′S	148°00.000′W	
South Louisville	3	50°00.000′S	148°00.000′W	
South Louisville	4	50°00.000′S	162°26.000′W	
South Tasman Rise	1	46°25.979′S	150°00.000′E	Alates Austraalia majandusvööndist
South Tasman Rise	2	50°00.000′S	150°00.000′E	
South Tasman Rise	3	50°00.000′S	145°00.000′E	
South Tasman Rise	4	46°55.906′S	145°00.000′E	Piki Austraalia majandusvööndit ida suunas kuni alguspunktini
Three Kings	1	28°00.000′S	172°20.000′E	
Three Kings	2	28°00.000′S	175°40.000′E	
Three Kings	3	31°00.000′S	175°40.000′E	
Three Kings	4	31°00.000′S	173°32.686′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit lääne suunas
Three Kings	5	30°47.558′S	172°20.000′E	

West Norfolk	1	34°30.000′S	168°01.318′E	Alates Uus-Meremaa majandusvööndist
West Norfolk	2	34°30.000′S	166°30.000′E	
West Norfolk	3	32°30.000′S	166°30.000′E	
West Norfolk	4	32°30.000′S	168°10.000′E	
West Norfolk	5	33°19.412′S	168°10.000′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit lõuna suunas kuni alguspunktini
Westpac Bank	1	39°31.000′S	166°30.000′E	
Westpac Bank	2	39°31.000′S	168°08.176′E	Piki Uus-Meremaa majandusvööndit edela suunas
Westpac Bank	3	40°30.000′S	167°21.903′E	
Westpac Bank	4	40°30.000′S	166°30.000′E	

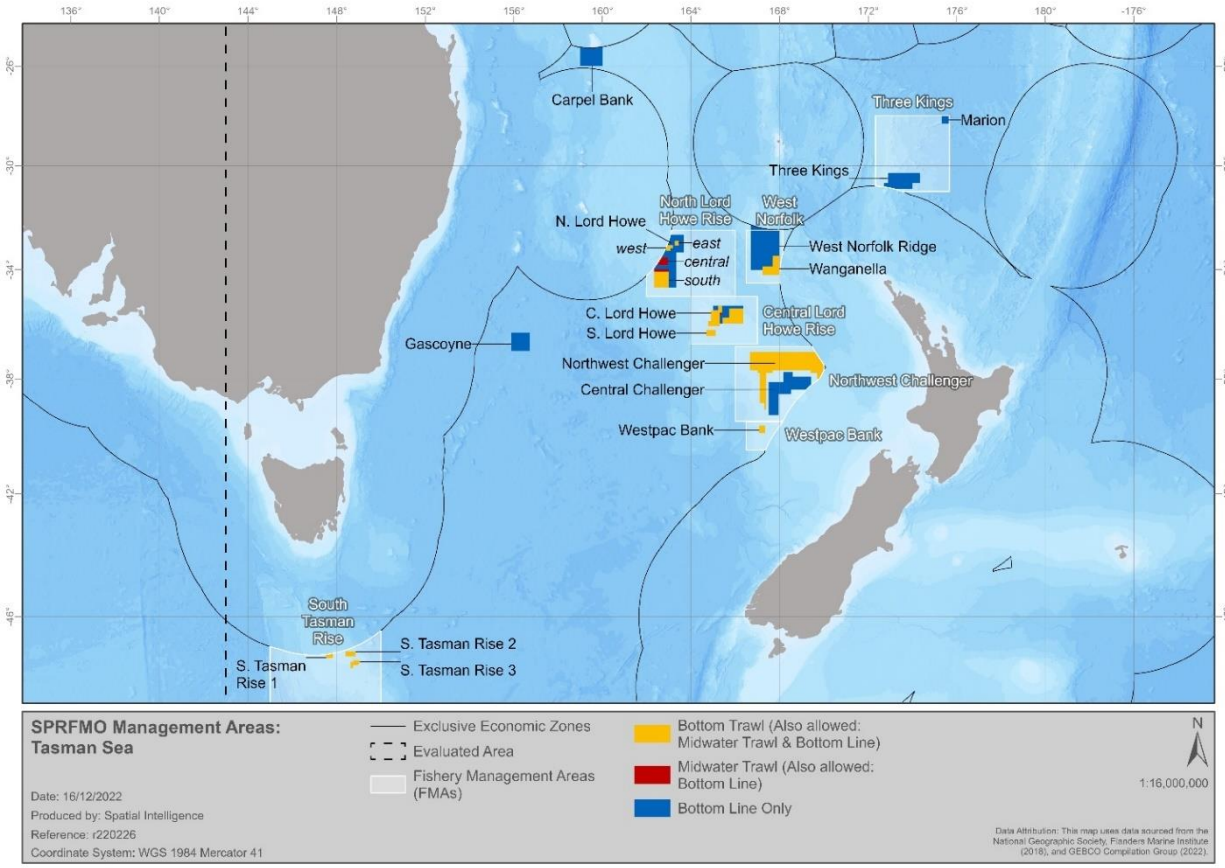
Joonis 1. Kalavarude majandamispiirkonnad Louisville Ridge jaoks

Selgitus

– SPRFMO majandamispiirkonnad: Louisville Ridge
– Majandusvöönd
– Hinnatud piirkond
– Kalavarude majandamispiirkonnad
– Põhjatraal (lubatud ka: pelaagiline traal ja põhjaõng)
– Pelaagiline traal (lubatud ka: põhjaõng)
– Ainult põhjaõng

Joonis 2. Kalavarude majandamispiirkonnad Tasmani mere jaoks

Selgitus

– SPRFMO majandamispiirkonnad: Tasmani meri

– Majandusvöönd

– Hinnatud piirkond

– Kalavarude majandamispiirkonnad

– Põhjatraal (lubatud ka: pelaagiline traal ja põhjaõng)

– Pelaagiline traal (lubatud ka: põhjaõng)

– Ainult põhjaõng

XVI lisa

Ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide loetelu

Taksonoomiline tasand	Tavanimetus	Kvalifitseeruvad taksonid
Ohualtid taksonid		
Hõimkond *Porifera*	käsnad	Kõik klasside *Demospongiae* ja *Hexactinellidae* taksonid
Hõimkond *Cnidaria*		
Klass *Antozoa*		
Selts *Scleractinia*	kivikorallid	Kõik järgmiste perekondade taksonid: *Solenosmilia*, *Goniocorella*, *Oculina*, *Enallopsammia*, *Madrepora*, *Lophelia*
Selts *Antipatharia*	sarvkorallilised	Kõik taksonid
Selts *Alcyonacea*	pehmed korallid	Kõik taksonid, v.a *Gorgonian Alcyonacea*
Mitteametlik rühm *Gorgonian Alcyonacea*	veenuslehvikud, kaheksikkorallid	Kõik taksonid järgmistes alamseltsides: *Holaxonia*, *Calcaxonia*, *Scleraxonia*
Selts *Pennatulacea*	merisuled	Kõik taksonid
Selts *Actiniaria*	meriroosid	Kõik taksonid
Selts *Zoantharia*	kuudikkorallid	Kõik taksonid
Klass *Hydrozoa*	hüdraloomad	Kõik taksonid seltsides *Anthoathecata* ja *Leptothecata*, välja arvatud *Stylasteridae*
Selts *Anthoathecatae*		
Sugukond *Stylasteridae*	hüdrakorallid	Kõik taksonid
Hõimkond *Bryozoa*	sammalloomad	Kõik taksonid seltsides *Cheilostomatida* ja *Ctenostomatida*

Elupaiga indikaatorliigid		
Hõimkond *Echinodermata*		
Klass *Asteroidea*		
Selts *Brisingida*	meritähed	Kõik taksonid
Klass *Crinoidea*	meriliiliad	Kõik taksonid

XVII lisa

Ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide signaaltaseme ületamise protokolli käivitamise kaalukünnis mistahes ühel traalimisel ühe ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi kohta

Taksonoomiline tasand	Tavanimetus	Kaalu-künnis (kg)
Ohualtid taksonid		
Hõimkond *Porifera*	käsnad	25
Hõimkond *Cnidaria*		
Klass *Antozoa*		
Selts *Scleractinia*	kivikorallid	60
Selts *Antipatharia*	sarvkorallilised	5
Mitteametlik rühm *Gorgonian Alcyonacea*	veenuslehvikud, kaheksikkorallid	15
Selts *Actiniaria*	meriroosid	35
Selts *Zoantharia*	kuudikkorallid	10

XVIII lisa

Ohualdiste mereökosüsteemide indikaatorliikide signaaltaseme ületamise protokolli käivitamise kaalukünnis mistahes ühel traalimisel kolme või enama ohualti mereökosüsteemi indikaatorliigi kohta

Taksonoomiline tasand	Tavanimetus	Kaalu-künnis (kg)
Ohualtid taksonid		
Hõimkond *Porifera*	käsnad	5
Hõimkond *Cnidaria*		
Klass *Antozoa*		
Selts *Scleractinia*	kivikorallid	5
Selts *Antipatharia*	sarvkorallilised	1
Selts *Alcyonacea*	pehmed korallid	1
Mitteametlik rühm *Gorgonian Alcyonacea*	veenuslehvikud, kaheksikkorallid	1
Selts *Pennatulacea*	merisuled	1
Selts *Actiniaria*	meriroosid	5
Selts *Zoantharia*	kuudikkorallid	1
Klass *Hydrozoa*	hüdraloomad	1
Selts *Anthoathecatae*		
Sugukond *Stylasteridae*	hüdrakorallid	1
Hõimkond *Bryozoa*	sammalloomad	1
Hõimkond *Echinodermata*		
Klass *Asteroidea*		
Selts *Brisingida*	meritähed	1
Klass *Crinoidea*	meriliiliad	1

XIX lisa

Vaatleja pardaloleku tasemed põhjapüügil

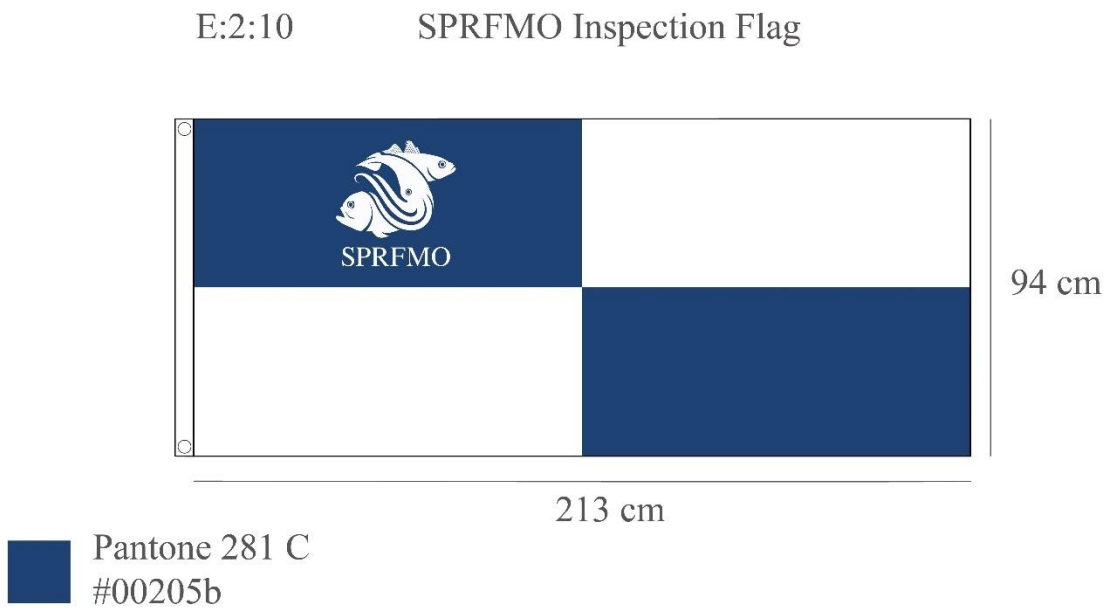
Püügivahendi tüüp	Vaatleja pardaloleku miinimumtase
Põhjatraal või pelaagiline traal	Vaatleja pardalolek 100 %
Põhjaõng	Vaatleja pardalolek vähemalt 10 % kalandusaastast[1]

[1] Protsendina konksude koguarvust.

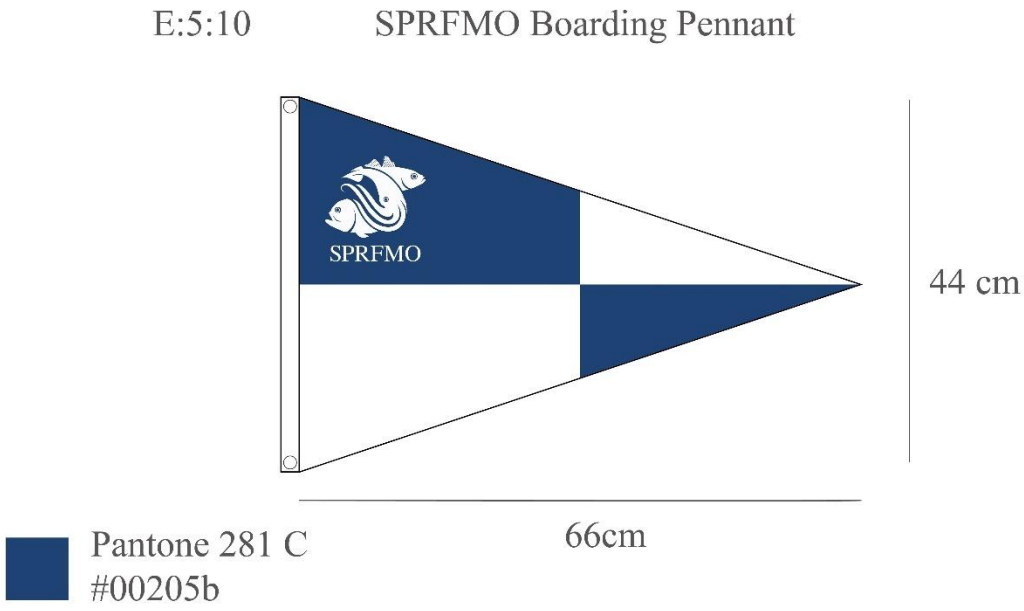
XX lisa

SPRFMO inspekteerimislipp ja -vimpel

Joonis 1. SPRFMO inspekteerimislipp

Joonis 2. SPRFMO pardaloleku vimpel

”

II LISA

Määrusele (EL) 2021/56 lisatakse järgmised lisad:

„II lisa

Satelliitpoi desaktiveerimise teade

Igas teates poi aktiveerimisele järgneva esimese side ajal ***kasutatavad andmeväljad on järgmised***:

i) kuupäev (AAAA/KK/PP),

ii) aeg (tt:mm),

iii) poi tunnus,

iv) laiuskraad (kümnendkraadides ja minutites),

v) pikkuskraad (kümnendkraadides ja minutites),

vi) kiirus (sõlmedes) ning

vii) desaktiveerimise põhjus: signaalikadu, varastatud peibutuspüügivahend, randumine, ajutiselt püügikeeluajal, üleantud omandiõigus, peibutuspüügivahend väljaspool määruse (EL) 2021/56 artikli 6 punkti 2a alapunktis e määratletud ala. ▌

III lisa

Satelliitpoi kaugreaktiveerimise teade

Igas teates poi desaktiveerimisele eelneva viimase side ajal ***kasutatavad andmeväljad on järgmised***:

i) kuupäev (AAAA/KK/PP),

ii) aeg (tt:mm),

iii) poi tunnus,

iv) laiuskraad (kümnendkraadides ja minutites),

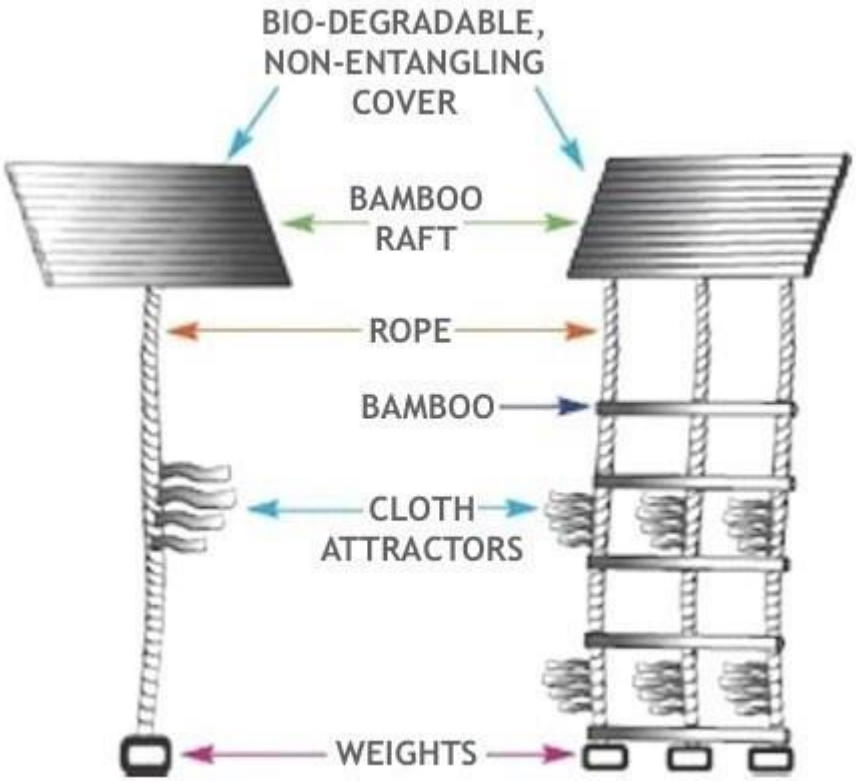
v) pikkuskraad (kümnendkraadides ja minutites),

vi) kiirus (sõlmedes) ning

vii) kaugreaktiveerimise põhjus: signaali taastumine, püügikeeluajal ajutise desaktiveerimise lõpp või omandiõiguse üleminek peibutuspüügivahendi merel viibimise ajal, muu (täpsustada).

IV lisa

Triivivate peibutuspüügivahendite takerdumiskindla ja biolaguneva konstruktsiooni põhimõtted

Joonis. Takerdumiskindla biolaguneva peibutuspüügivahendi näide

Selgitus

– takerdumiskindel biolagunev kate***: kui see on kaetud võrguga, peab selle väljavenitatud võrgusilma suurus olema alla 7 cm ning võrk peab olema terve parve ümber hästi kinnitatud nii, et peibutuspüügivahendi kasutamisel ei jää võrk sellest allapoole vabalt rippuma***

– bambusparv

– köis***: kui kasutatakse võrku, tuleb see võimalikult tihedalt vorstikujuliseks siduda või selle väljavenitatud võrgusilma suurus paneelil peab olema alla 7 cm***

– bambus

– tekstiilpeibutised

– raskused

Triiviva peibutuspüügivahendi veepealse (parv) ega veealuse osa konstruktsioonis ei ole võrk- ega takermaterjali.

Käesolevas määruses määratakse kindlaks järgmised triivivate peibutuspüügivahendite kategooriad, lähtudes nende biolagunevuse astmest (biolagunematust kuni 100 % biolagunevani), võttes arvesse, et vastavad määratlused ei kehti elektrooniliste poide kohta, mis on kinnitatud peibutuspüügivahendite külge nende jälgimiseks:

- I kategooria: triiviv peibutuspüügivahend on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist;
- II kategooria: triiviv peibutuspüügivahend on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist, välja arvatud plastist ujuvkomponendid (näiteks plastpoid, vaht, seinnoodakorgid);
- III kategooria: triiviva peibutuspüügivahendi veealune osa on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist, kuid veepealne osa ja mistahes ujuvkomponendid sisaldavad biolagunematuid materjale (näiteks sünteetiline raffia, metallraam, plastujukid, nailonköied);
- IV kategooria: triiviva peibutuspüügivahendi veealune osa sisaldab biolagunematuid materjale, kuid veepealne osa on valmistatud täielikult biolagunevatest materjalidest, välja arvatud võimalikud ujuvkomponendid;
- V kategooria: peibutuspüügivahendi veepealne ja veealune osa sisaldavad biolagunematuid materjale.

V lisa

Mõisted

1) „EM“ (elektrooniline seire) – elektroonilise seire seadmestiku kasutamine laeva tegevuse registreerimiseks.

2) „EMS“ (elektrooniline seiresüsteem) – süsteem elektroonilise seire rakendamiseks laeva pardal ning sellest tekkivate elektroonilise seire kirjete kogumiseks, töötlemiseks ja analüüsimiseks.

3) „EMi standardid“ (elektroonilise seire standardid) – elektroonilise seiresüsteemi kasutuselevõtmist ja toimimist reguleerivad kokkulepitud standardid, eeskirjad ja korrad, mida kohaldatakse süsteemi kõigi osade suhtes, sest neid võidakse kasutada konkreetsete laevade puhul seoses konkreetse piirkonna ja/või püügitegevuse tüübiga.

4) „EMSi programm“ (elektroonilise seiresüsteemi programm) – elektroonilise seiresüsteemi rakendamiseks loodud riiklik või piirkondlik programm.

5) „EMi seadmestik“ (elektroonilise seire seadmestik) – laevale paigaldatud elektrooniliste kaamerate, andurite ja/või andmesalvestite võrk, mida kasutatakse laeva toimingute registreerimiseks.

6) „EMi kirjed“ (elektroonilise seire kirjed) – elektroonilise seire seadmestiku salvestatud fotod ja muud andmed.

7) „EMi andmed“ (elektroonilise seire andmed) – elektroonilise seire kirjete analüüsist saadud andmed.

8) „EMi analüüs“ (elektroonilise seire analüüs) – elektroonilise seire kirjete analüüs elektroonilise seire andmete koostamiseks.

9) „EMi analüütik“ (elektroonilise seire analüütik) – isik, kes on kvalifitseeritud analüüsima elektroonilise seire kirjeid ja koostama elektroonilise seire andmeid.

10) „EMi läbivaatuskeskus“ (elektroonilise seire läbivaatuskeskus) – rajatis, kus analüüsitakse elektroonilise seire kirjeid elektroonilise seire andmete koostamiseks.

11) „EMi katvus“ (elektroonilise seire katvus) – laevade või püügitegevuse osakaal, mis on elektroonilise seiresüsteemiga tegelikult hõlmatud.

12) „EMi läbivaatamise määr“ (elektroonilise seire läbivaatamise määr) – nende elektroonilise seire kirjete osakaal, mida analüüsitakse elektroonilise seire andmete koostamiseks.

13) „EMi teenuse osutaja“ (elektroonilise seire teenuse osutaja) – elektroonilise seire seadmestiku pakkuja ja/või tehniliste ja logistiliste teenuste osutaja.

VI lisa

Elektroonilise seiresüsteemi minimaalsed tehnilised nõuded, tulemuslikkuse nõuded, kaameravaade püügitegevuse kohta ning iga laevatüübi elektroonilise seire seadmestiku soovitatavad konfiguratsioonid

1) EMi seadmestik

- EMi seadmestik peab olema kaitstud laeva pardal toimuva toitekatkestuse eest. Sellel peab olema varutoitesüsteem, mis on võimeline töötama kuni toite taastamiseni laeva pardal (näiteks 30 minutit). Samuti peab EMi seadmestik võimaldama salvestada EMi kirjeid, mis on kogutud siis, kui toitekatkestus laeva pardal kestab varutoitesüsteemi ettenähtud tööajast kauem.
- Laeva tegevuse eri etappide kohta teabe kogumiseks eelistatakse tavaliselt digitaalset videot, kuid siiski võivad ka fotod olla arvestatav võimalus, eelkõige piiratud salvestusmahu korral. Optimaalne konfiguratsioon võib hõlmata kaamera sellist seadistust, kus konkreetsete alade, kaamerate või hetkede jaoks kasutatakse videot ja muul juhul fotosid.
- EMi kirjed peavad sisaldama vähemalt asukohta, kuupäeva, ajatemplit ja võimaluse korral laevatunnust ning neid peab olema võimalik integreerida muude andmekogumis- ja seirevahenditega (näiteks andurid).

– Pardaliides peab sisaldama pardaekraani või samaväärset liidest, mis võimaldab kaptenil või laevaperel kontrollida EMi seadmestiku nõuetekohast toimimist.

– EMi teenuse osutaja tagab, et välditakse raadiosageduslikke häireid EMi seadmestiku ja laeva pardal olevate muude side-, navigeerimis-, ohutus-, asukohatuvastus- ja püügiseadmete vahel.

– Nõutavate EMi andmete koostamiseks kogub EMi seadmestik automaatselt ja autonoomselt EMi kirjeid. EMi seadmestik peab olema rikkumist tuvastav või rikkumiskindel ja salvestama automaatseid hoiatusi, mis reaalajalähedaselt edastatakse asjaomasele EMi koordinaatorile ja EMi teenuse osutajale rikke, käsitsi käivitamise/seiskamise, andmete käsitsi sisestamise, välise andmemanipulatsiooni või seadmestiku või EMi kirje rikkumise katse korral. Kui kõnealuseid salvestatud automaatseid hoiatusi ei saa reaalajalähedaselt saata EMi programmi koordinaatorile ja EMi teenuse osutajale, edastatakse need kohe kui võimalik koos muude EMi kirjetega vastava püügireisi lõpus. Andmete salvestamist peab olema võimalik juhtida ka käsitsi (ainult juhul, kui EMi seadmestik ei käivitu või seisku automaatselt) ja mis tahes käsitsi aktiveerimine peab rakendama automaatse hoiatuse. Käsitsi väljalülitamine ei ole lubatud.

2) Kaamerad

– Kaameraid peab olema piisavalt ja nende kvaliteet peab vastama EMSi andmenõuetele, et tagada kõrgresolutsiooniga kujutised, mis võimaldavad tuvastada liike, konkreetseid püügitegevusi ja laeva ümbrust.

– Laeva pardal oleva EMi seadmestiku osad peavad olema piisavalt tolmu- ja veekindlad ning vastupidavad, et need oleksid töökindlad laeva asukohas eeldatavates tingimustes.

– Kaamerad peavad võimaldama salvestada video- ja/või fotokujutisi vastavalt iga konkreetse kaamera otstarbele. Liikide tuvastamiseks kasutatavate kaamerate puhul peab video eraldusvõime olema vähemalt 720 pikslit ja kaadrisagedus vähemalt 5–10 kaadrit sekundis. Fotode minimaalne salvestusvälp ei tohi olla pikem kui 1 sekund ja eraldusvõime peab olema vähemalt 2 megapikslit.

– Kaamerate paigutus peab võimaldama selge ja takistuseta vaate selle vaatealale.

– Seinnoodalaevadel peavad kaamerad katma vähemalt tööteki (nii vasak- kui ka paremparda poolel), võrgukoti ja kahva, vööriteki või laeva keskosa ning (asjakohasel juhul) kaevteki ja konveierilindi. Klassi 2–6 kuuluvate seinnoodalaevade kaamerate asukohtade kirjeldus ja näide on esitatud tabelis 1 ja joonisel 1.

– Õngejadalaevadel peavad kaamerad andma vähemalt ülevaate kõikidest konksu otsa jäänud loomadest, nii laeva pardale tõstetud loomadest kui ka (võimaluse korral) tagasiheidetud või vabastatud pardale tõstmata loomadest. Õngejadalaevade kaamerate asukohtade kirjeldus ja näide on esitatud tabelis 2 ja joonisel 2.

– Kaamerad peavad suutma salvestada tegevusi vähese ja väga heleda loomuliku valguse tingimustes (väikesed ja suured kontrastid). Öised püügid ja püütud liigid peavad olema piisavalt valgustatud (näiteks õngejadapüük). Sellistel juhtudel peab EMi teenuse osutaja kontrollima kujutise kvaliteeti, et vältida liigset pimestamist.

3) Andurid

– EMi seadmestik võib sisaldada ka andureid mittevisuaalsete andmete salvestamiseks (näiteks laeva liikumine, hüdrosüsteemi rõhk, keskkonnateave) ja võimalikke lahendusi kaamerate aktiveerimiseks/desaktiveerimiseks nii, et on tagatud visuaalsete andmete kogumine huvipakkuva tegevuse kohta.

– GPS-andur või samaväärne andur peab suutma automaatselt registreerida laeva asukoha ning (välja arvatud juhul, kui EMi seadmestik sisaldab pidevalt salvestavaid kaameraid) laeva kiiruse ja kursi.

4) Andmete säilitamine

– EMi seadmestiku salvestusmaht peab olema piisav, et püügireisi jooksul säilitada kõik minimaalselt nõutavad EMi kirjed, sealhulgas GPS-kirjed (või samaväärsed andmed) asukoha, kuupäeva, kellaaja, laeva nime ja anduri info kohta.

– Laeva pardal peab olema piisav kogus tühje andmesalvesteid (eelistatult pooljuhtkettaid) juhuks, kui neid on vaja merel välja vahetada. Spetsiaalse väljaõppe saanud laevapere liige võib (alati koostöös EMi teenuse osutajaga) püügireisi ajal andmesalvesteid välja vahetada, kui salvestusmaht on ammendunud.

– EMi seadmestikus peab olema eraldi dubleeriv varuseade, millega tagatakse, et ühe seadme rikke korral ei teki andmekadu.

5) Kokkusobivus

– EMi andmed esitatakse IATTC-le vormingus, mis ühildub IATTC andmebaaside ja IT-vahenditega (näiteks andmestruktuur, üksus, liigi tunnusnumber või muud püügitegevuse koodid jne).

– Kujutised salvestatakse üldkasutatavas ja juurdepääsetavas video- või fotofaili vormingus, näiteks MP4 või JPEG.

– Kõik EMi süsteemi koostatud EMi kirjed peavad kokku sobima EMi analüüsitarkvaraga, mida kasutab EMi läbivaatuskeskus, kuhu saadetakse EMi kirjed EMi andmete koostamiseks.

6) EMi seadmestiku hooldus

– Merel teeb (teevad) kõik EMi seadmestiku hooldus-, remondi- ja asendustöid väljaõppe saanud ja selleks määratud laevapere liige (liikmed) üksnes kooskõlastatult ja ainult siis, kui EMi teenuse osutaja on andnud selleks kaugjuhtimise teel juhise.

– Maismaal teeb kõik EMi seadmestiku hooldus-, remondi- ja asendustööd tehnik koostöös EMi teenuse osutajaga.

– Igal laeval peab olema määratud laevapere liige, kes vastutab kaamera läätsede regulaarse puhastamise eest, et tagada EMi kirjete selgus vastavalt IATTC teadustöötajate väljatöötatud tegevusjuhistele. Läätsede kahjustamise vältimiseks tuleb kasutada sobivaid puhastusvahendeid, mis peavad alati olema laeva pardal kättesaadavad.

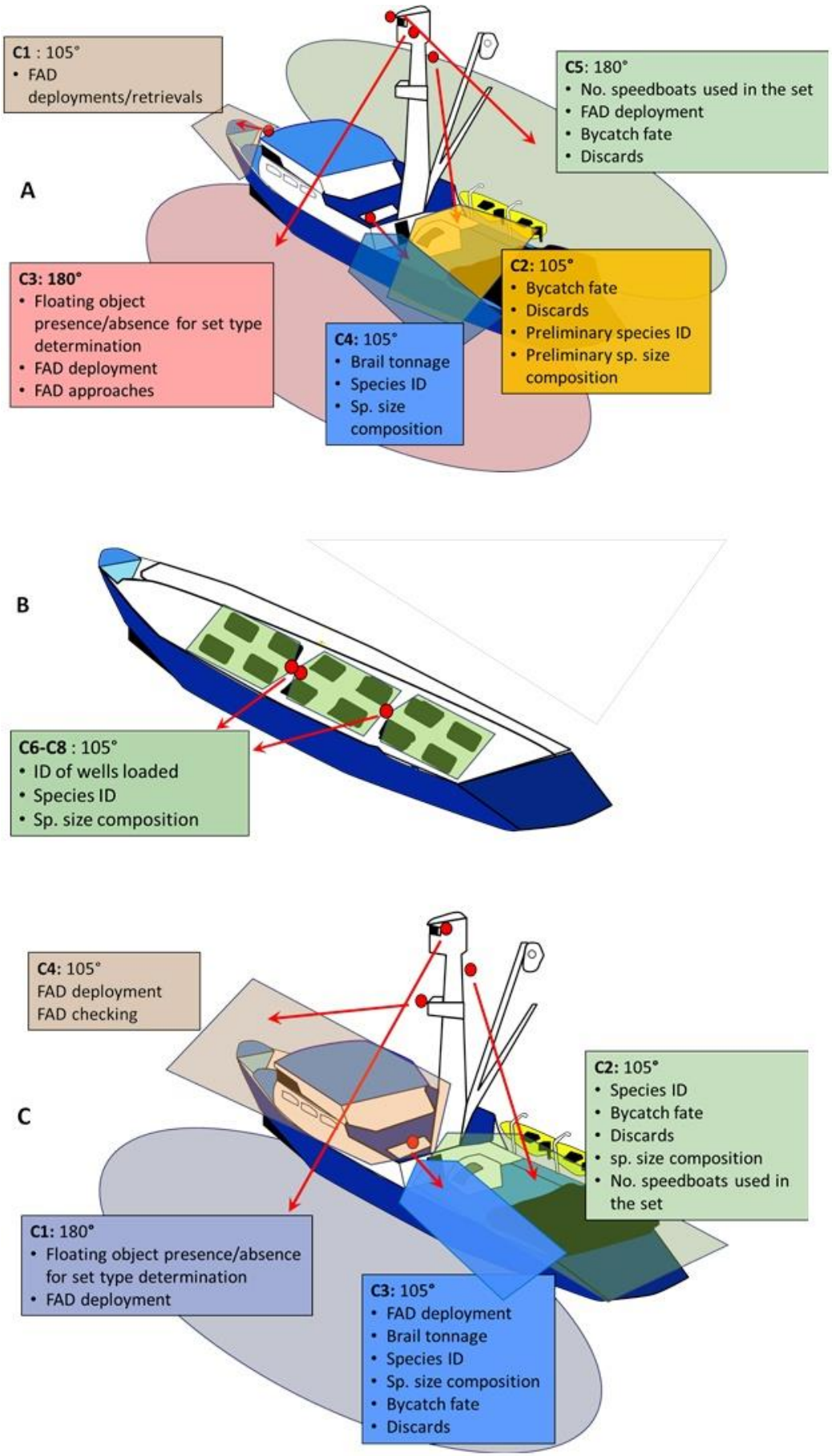
TABEL 1. Klassi 2–6 kuuluvate seinnoodalaevade kaamerate asukohtade näide

Klassi 6 laevad, millel on kuus või rohkem kaevurida
– Mastikorvi küljes kaks panoraamkaamerat (näiteks 180°), mis katavad vasakparda poolt (ujuvobjekti olemasolu/puudumine püügivahendi tüübi kindlaksmääramiseks ja peibutuspüügivahendiga koostoimeks kindlaksmääratud aegadel) ja paremparda poolt (püügile asetamisel kasutatud kiirpaatide arv, peibutuspüügivahendi vettelaskmine, ulatusliku kaaspüügi tuvastamine, tagasiheide, kindlaksmääratud ajad). – Mastikorvi tagaküljel üks kaamera (näiteks 105°), mis katab peateki ja kotiala (püügi ja kaaspüügi liikide tuvastamine, tagasiheide). – Üks kaamera (näiteks 105°) silla katusel, mis katab vööri (peibutuspüügivahendi vettelaskmine ja pardale tõstmine). – Üks kaamera (näiteks 105°) poomi juhtimisruumi katusel, mis katab kahva ala (kogupüügi hinnang, kaaspüügi tuvastamine, tagasiheide). – Kolm kaamerat (näiteks 105°), mis katavad võrdse arvu kaevuridu (püügi ja kaaspüügi tuvastamine ja hindamine liikide kaupa, tagasiheide).
Klassi 5 laevad, millel on vähem kui kuus kaevurida
– Mastikorvi küljes kaks panoraamkaamerat (näiteks 180°), mis katavad parem- ja vasakparda poolt. – Mastikorvi tagaküljel üks kaamera (näiteks 105°), mis katab peateki ja kotiala (peibutuspüügivahendite vettelaskmine ja pardale tõstmine). – Üks kaamera (näiteks 105°) poomi juhtimisruumi katusel, mis katab kahva ala. – Kaks kaamerat (näiteks 105°), mis katavad võrdse arvu kaevuridu.
Klassi 2 laevad, millel puudub juurdepääs kaevtekile
– Mastikorvi küljes üks panoraamkaamera (näiteks 180°), mis katab vasakparda poolt. – Mastikorvi tagaküljel üks kaamera (näiteks 105°), mis katab peateki. – Üks kaamera (näiteks 105°) silla katusel, mis katab vööri. – Üks kaamera (näiteks 105°) poomi juhtimisruumi katusel, mis katab kahva ala.

TABEL 2. Õngejadalaevade kaamerate asukohtade esimene näide

Siin on esitatud kaamerate paiknemise näited, mis põhinevad teabel, mis on kogutud EMi teenuste osutajatelt ja rahvusvaheliste algatuste raames (näiteks Carnes jt 2019).

Väikesed õngejadalaevad (kogupikkus < 20 m)
– Üks kaamera (näiteks 105°) töötekil liikide kindlakstegemiseks. – Üks kaamera (näiteks 105°), mis on paigaldatud väljapoole külgrööbast ja katab ka mille kaudu saak pardale tuuakse.
Keskmise suurusega (kogupikkus 20–24 m) ja suured (kogupikkus > 24 m) õngejadalaevad
– Üks kaamera (näiteks 105°) ahtris, et salvestada püügivahendil kasutatud ujukite, konksude ja söötade arvu. – Üks kaamera (näiteks 105°) laeva keskosas ning katab kogu saagi ja tagasiheite liikide, suuruste ja saatuste kaupa. – Üks kaamera (näiteks 105°) vööris, mis katab pardale jäetud saagi liikide, suuruste ja saatuste kaupa haalamise ajal. (Valikuline, kui on vaja nõutavate vaadete saavutamiseks.) – Üks kaamera (näiteks 105°), mis on paigaldatud poomile väljapoole reelingut, kust liin sisse haalatakse, et registreerida püügist loobumist, tamiili lõikamist jne (valikuline, kui laeva kogupikkus on 20–24 m).

C1 : 105°
• FAD deployments/retrievals
C5: 180°
• No. speedboats used in the set
• FAD deployment
• Bycatch fate
• Discards
A
C3: 180°
• Floating object presence/absence for set type determination
• FAD deployment
• FAD approaches
C2: 105°
• Bycatch fate
• Discards
• Preliminary species ID
• Preliminary sp. size composition
C4: 105°
• Brail tonnage
• Species ID
• Sp. size composition
B
C6-C8 : 105°
• ID of wells loaded
• Species ID
• Sp. size composition
C4: 105°
FAD deployment
FAD checking
C2: 105°
• Species ID
• Bycatch fate
• Discards
• sp. size composition
• No. speedboats used in the set
C
C1: 180°
• Floating object presence/absence for set type determination
• FAD deployment
C3: 105°
• FAD deployment
• Brail tonnage
• Species ID
• Sp. size composition
• Bycatch fate
• Discards

Selgitus

A:

– C1:105° Peibutuspüügivahendite vettelaskmine ja pardale tõstmine.

– C2:105° Kaaspüügi määr, tagasiheide, esialgne liigi tunnusnumber, esialgne liigi suuruseline koosseis.

– C3:180° Ujuvobjekti olemasolu/puudumine püügivahendi tüübi kindlaksmääramiseks, peibutuspüügivahendi vettelaskmine, peibutuspüügivahendile lähenemine.

– C4: 105° Kahva tonnaaž, liigi tunnusnumber, liigi suuruseline koosseis.

– C5: 180° Püügile asetamisel kasutatud kiirpaatide arv, peibutuspüügivahendi vettelaskmine, kaaspüügi saatus, tagasiheide.

B:

– C6–C8 :105° Täidetud kaevude tunnusnumbrid, liigi tunnusnumber, liigi suuruseline koosseis.

– C4: 105° Peibutuspüügivahendi vettelaskmine, peibutuspüügivahendi kontrollimine.

C:

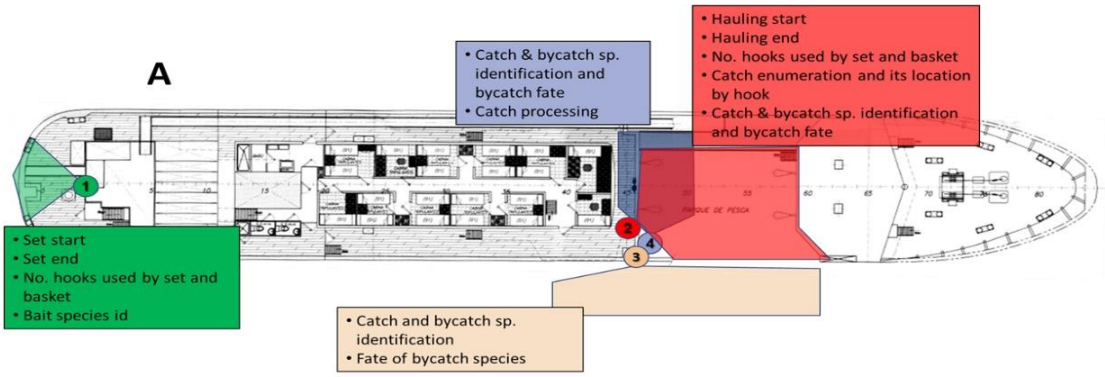
– C1:180° Ujuvobjekti olemasolu/puudumine püügivahendi tüübi kindlaksmääramiseks, peibutuspüügivahendi vettelaskmine.

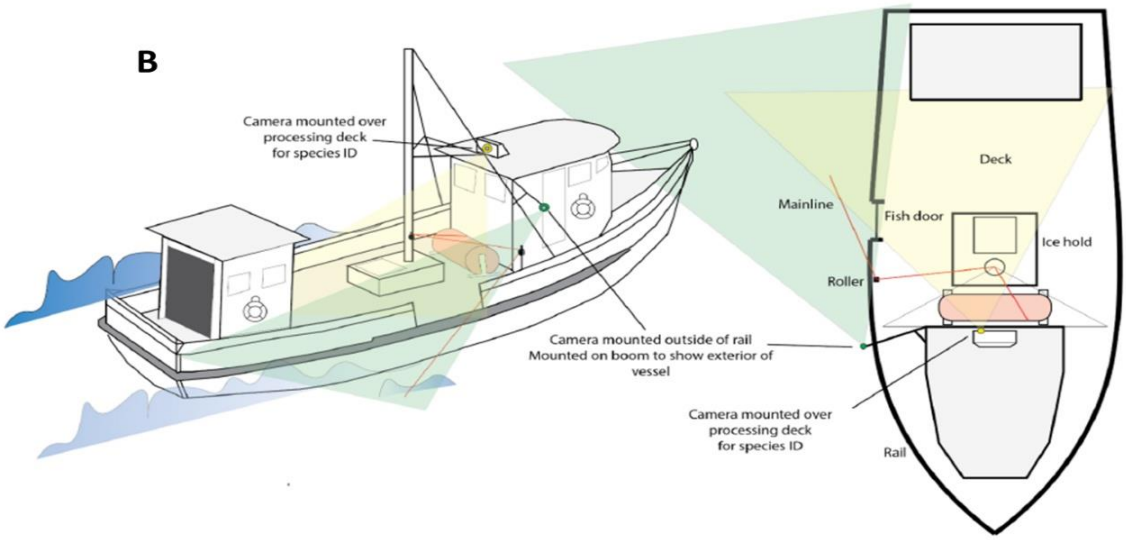
– C2:105° Liigi tunnusnumber, kaaspüügi saatus, tagasiheide, liigi suuruseline koosseis, püügile asetamisel kasutatud kiirpaatide arv.

– C3:105° Peibutuspüügivahendi vettelaskmine, kahva tonnaaž, liigi tunnusnumber, liigi suuruseline koosseis, kaaspüügi saatus, tagasiheide.

– C4: 105° Peibutuspüügivahendi vettelaskmine, peibutuspüügivahendi kontrollimine.

JOONIS 1. Kaamerate paiknemine ja püügitegevuse pardal registreerimine klassi 6 tuunipüügi seinnoodalaevade peatekil A ja kaevtekil B ning klassi 2 laeval C

Selgitus

A:

– 1: Püügivahendi lähteasukoht, püügivahendi lõppasukoht, kasutatud konksude arv püügivahendi ja korvi kaupa.
– 2: Haalamise algus ja lõpp, kasutatud konksude arv püügivahendi ja korvi kaupa, saagi nummerdamine ja selle asukoht konksude kaupa, püügi ja kaaspüügi liikide tuvastamine ning kaaspüügi saatus.
– 3: Püügi ja kaaspüügi liikide tuvastamine, kaaspüügi liikide saatus.
– 4: Püügi ja kaaspüügi liikide tuvastamine ja kaaspüügi liikide saatus, püügi töötlemine.

B:

– Liikide tuvastamiseks tööteki kohale paigaldatud kaamera
– Laeva välispinna näitamiseks poomi otsa, reelingust väljapoole paigaldatud kaamera
– Pealiin
– Rull
– Kalaluuk
– Tekk
– Jääruum
– Reeling

JOONIS 2. Ajutiste kaamerate paiknemine ja püügitegevuse pardal registreerimine suure õngejadalaeva A puhul ja väikese Hawaii õngejadalaeva B puhul (EMi kaamera paiknemine), alumine foto: Carnes jt (2019).

VII lisa

Laevatüübi andmete miinimumnõuded

– Tabelis 1 on esitatud minimaalsed andmeväljad, mis tuleb täita ja esitada seinnoodaga püügi kohta.

– Tabelis 2 on esitatud minimaalsed andmeväljad, mis tuleb täita ja esitada õngejadaga püügi kohta.

Tabel 1. Minimaalsed andmeväljad, mis tuleb täita seinnoodaga püügi kohta

TEAVE PÜÜGIRETKE KOHTA	
Väljumissadam	Sadama nimi ja riik, kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Saabumissadam	Sadama nimi ja riik, kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
LAEVA TEGEVUS	
Asukoht ja kiirus	Iga 2 sekundi järel (teatavate EMi seadmestike suutlikkuse põhjal), kuid mitte vähem kui iga 60 minuti järel.
PÜÜGIVAHENDI TEAVE	
	Püügivahendi tüüp
Püügivahendi vettelaskmine	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Rõngad üles	Kuupäev/kellaaeg.
Püügivahendi väljatõmbamine	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Tuule kiirus	Registreeritud Beauforti skaalal.
Rikked	Kuupäev/kellaaeg, iga sellise olulise rikke kirjeldus, mis peatab või aeglustab püügivahendi liikumist.

PÜÜK JA TAGASIHEIDE		
	Sihtliigid	**Mittesihtliigid**
Liigi tunnusnumber	Kogupüük ja tagasiheide, niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab. Segasaagi võib registreerida, kui liikide tuvastamine ei ole võimalik.	Hailaadsed, heeringahaid, vaalhaid, merisarviklased, purikalalased, makrellased, hobumakrelllased, ogaselglased, merikilpkonlased, merelinnud ja mereimetajad, kus iga isend tuvastatakse võimalikult suure taksonoomilise täpsusega (st liik), niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab. Kui liigi tuvastamine ei ole võimalik, võib looma tuvastada väiksema taksonoomilise täpsusega (näiteks perekond, sugukond).
Suurus	Võimaluse korral kasutatakse kaalukategooriaid (nt väike suurus, 2,5 kg–15 kg).	Isendeid mõõdetakse võimaluse korral sentimeetri täpsusega: hailaadsed kogupikkuses, purikalalased silmast sabauime keskmiste kiirte alguseni, kalad ninamiku tipust kuni sabauime keskmiste kiirte alguseni, railaadsetel tiibade siruulatust, kilpkonnalistel kaarja seljakilbi pikkust. Kui individuaalne mõõtmine ei ole võimalik, võib looma IATTC vaatlustavade kohaselt liigitada suuruskategooria järgi (st väikene, keskmine, suur).

Seisukord		Võimaluse korral isendi hinnanguline seisund, kui see on püütud, tekile toodud ja vabastatud.
Märgis		Võimaluse korral tuleb märgise tagastamise teave salvestada.
Saatus	Pardale jäetud ja tagasiheidetud saak liikide kaupa tonnides.	Võimaluse korral tekile toodud isendi saatus (näiteks pardale jäetud, tagasiheidetud jne).
UJUVOBJEKTID/PEIBUTUSPÜÜGIVAHENDID		
Vettelaskmine	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).	
Pardale tõstmine	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).	
Külastus	Võimaluse korral kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).	
Poi tunnus	Võimaluse korral külge kinnitatud satelliitpoi tähtnumbriline kood	

Tabel 2. Minimaalsed andmeväljad, mis tuleb täita õngejadaga püügi kohta

TEAVE PÜÜGIRETKE KOHTA	
Väljumissadam	Sadama nimi ja riik, kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Saabumissadam	Sadama nimi ja riik, kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
LAEVA TEGEVUS	
Asukoht ja kiirus	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Püügivahendi väljatõmbamine	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Haalamise algus	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Haalamise lõpp	Kuupäev/kellaaeg, asukoht (laius- ja pikkuskraad, kümnendkraadides).
Haalamise suund	Algusest lõpuni, lõpust alguseni.
Siniseks värvitud kasutatud sööt	Jah/Ei, niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.
Korvid või ujukid	Püügile asetamisel kasutatud koguarv.
Konksud	Püügile asetamisel kasutatud koguarv.
Õngenöörid kõikidel jadaõnge lipsudel	Jah/Ei, niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.
Haipüüginöörid	Selliste jadaõnge lipsude arv, mis on kinnitatud otse ujuki külge, või rippõngejadade arv, niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.

SIHTLIIKIDE JA MITTESIHTLIIKIDE PÜÜK JA TAGASIHEIDE	
Liigi tunnusnumber	Iga püütud isendi liigi tunnusnumber, kus iga isend tuvastatakse võimalikult suure taksonoomilise täpsusega (st liik), niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.
Suurus	Iga püütud isendi suurus, kasutades konkreetse liigi jaoks soovitatavat mõõtmismeetodit ja asjakohast mõõtekoodi (standardne, ninamiku tipust kuni sabauime keskmiste kiirte alguseni, silmast sabauimeni, tiibade siruulatus jne), niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.
Seisukord	Võimaluse korral isendi hinnanguline seisund, kui see on püütud, tekile toodud ja vabastatud.
Saatus	Tekile toodud isendi saatus (näiteks pardale jäetud, tagasiheidetud jne).
Märgis	Märgise tagastamise tuleb salvestada, niipalju kui EMi seadmestik seda võimaldab.
Saagi kokkupuude	Saagi kokkupuute tüüp (näiteks takerdunud, konksu otsas seespidiselt, konksu otsas välispidiselt, kokkupuude ainult laevaga).

VIII lisa

EMi laevaseirekava sisu

Laevaseirekava peab vastama järgmistele tingimustele.

1. Laevaseirekava töötatakse välja iga laeva või laevarühma jaoks, kuhu tuleb paigaldada EMi seadmestik, ning see edastatakse ***lipuliikmesriigi*** pädevatele asutustele.

2. Laevaseirekava töötatakse välja koostöös EMi teenuse osutaja, laeva omaniku ja lipuliikmesriigi asjaomaste kalandusasutustega.

3. EMi teenuse osutaja või lipuliikmesriigi kalandusasutused korraldavad EMi seadmestiku paigaldamiseks ette nähtud iga laeva või iga laevarühma võrdluslaeva ülevaatuse. Selle uuringu käigus võetakse laevaseirekava väljatöötamisel arvesse järgmisi aspekte, mille eesmärk on tagada, et süsteem vastab VII lisas kirjeldatud andmete kogumise miinimumnõuetele:

a) kaamera asukoht ja seaded***;***

b) paigaldatavate kaamerate arv, et tagada optimaalne vaade saagi käitlemise alale;

c) peamised jälgitavad alad on saagi käitlemise alad liikide tuvastamiseks ja isendite säilitamiseks ning tagasiheite või vabastamise alad. ▌

4. Laevaseirekavas sisalduv miinimumteave peab hõlmama järgmist.

a) kontaktandmed: laeva omaniku, laeva käitaja ja EMi teenuse osutaja kehtivad kontaktandmed lepingu kogu kehtivuse vältel***;***

b) üldine teave laeva kohta: põhiteave laeva ning selle püügitegevuse ja tegevuse kohta (näiteks laeva nimi, registreerimisnumber, sihtpüük, püügipiirkonnad, püügivahendid, kogupikkus);

c) püügivahendite tüüp ja konfiguratsioon;

d) laeva konfiguratsioon: laeva varustus koos üksikasjaliku teabe, laeva plaani ja eri aladega (näiteks tekid, töötlemisalad, ladustamine – sealhulgas kaevude arv)***;***

e) EMi seadmestiku seaded: EMi seadmestiku seadete kirjeldus, näiteks tööaeg, kaamerate arv, kaamerate seaded (kaadrisagedus ja lahutusvõime) ning kaetavad alad, iga kaamera salvestusaeg, andurite arv (kui on asjakohane), kasutatav tarkvara, juhtploki asukoht jne***;***

f) saagi käitlemise kord: laevapere ja selle tegevuse kirjeldus***;***

g) näidiskujutis igast nõutavast kaameravaatest.

5. ***Lipuliikmesriigi*** ametiasutustele teatatakse kõigist laeva füüsilistest muudatustest, laeva kategooria muutumisest (laevastikusegment) või saagi käitlemise teki kohandamisest, sealhulgas sellisest muudatusest, mitte tõttu laev ei kuulu enam algsesse rühma. Seejärel ajakohastatakse vastavalt laevaseirekava enne järgmise püügireisi algust.

6. Laeva omanik allkirjastab laevaseirekava ja selle kiidab heaks ***lipuliikmesriigi*** pädev asutus või tema määratud asutus.

7. EMi seadmestik ei tohi ohustada laeva stabiilsust ega laeva käitamist, laevapere ohutust ega keskkonda. Lisaks sellele ei tohi EMi seadmestik takistada laeva ohutut navigeerimist.

EMi laevaseirekava ***näidisvorm***

EMi laevaseirekava

A osa

Esitab laeva omanik ***lipuliikmesriigi*** pädevale asutusele või tema määratud asutustele.

1. Laeva omaniku esitatud teave

Pardanumber:		Peamine püügipiirkond või peamised püügipiirkonnad:	
Laeva nimi:		Püügivahendi tüüp (tüübid):	
IATTC laevade registri number:		Laevapere liikmete arv:	
Rahvusvaheline raadiokutsung:		Vaatleja saab olla pardal:	
Baassadam:		Omaniku esindaja:	
Laeva pikkus (m):		Telefoninumber:	
Laeva tüüp:		E-post:	
Võrgu pikkus (süldades):		Pealiini pikkus (süldades):	
Võrgu sügavus (ribad):		Õngekonksu tüüp:	
Kahva mahutavus (t):		Jadaõnge lipsu materjal:	

Laevapere kalakäitluse kirjeldus ja muud kasulikud üksikasjad

1) Laeva üldplaani koopia või foto (kui on)

2) Üldine paigutus ja käitlemine (mitte tingimata mõõtkavas)

3) Üldised märkused

B osa

Esitab ja kinnitab lipuliikmesriigi pädev asutus

4) Laeva kujutis

5) EMi seadmestiku konfiguratsioon

6) Süsteemi käitamine – üldine kirjeldus

Anduri kirjed, kui on asjakohane:	Seadete kirjeldus:
Videosalvestis:	Seadete kirjeldus:

7) Süsteemi komponentide asukoht

Juhtplokk:	Kasutajaliides:
Juhtploki asukoha kujutis	
GPS või samaväärne:	GPS-andmed:
GPSi või samaväärse seadme asukoha kujutis	
Trumli pöörlemisandur:	Trumli pöörlemisanduri andmed:
Trumlianduri asukoha kujutis	

Hüdrauliline rõhuandur (HPS):	HPSi andmed:
HPSi asukoha kujutis	
Andur XX:	XX anduri andmed:
XX anduri asukoha kujutis	
Andur XX:	XX anduri andmed:
XX anduri asukoha kujutis	

Andur XX:	XX anduri andmed:
XX anduri asukoha kujutis	
Andur XX:	XX anduri andmed:
XX anduri asukoha kujutis	

Kaamera 1 – tekikaamera	
Kaamera 1 asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
Tekikaamera asukoha kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera 2 – pardal hoidmise/üldvaate kaamera	
Kaamera 2 asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
Pardal hoidmise/üldvaate kaamera kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera 3 – sortimislindi kaamera	
Kaamera 3 asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
Sortimislindi kaamera kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera 4 – tagasiheitekaamera	
Kaamera 4 asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
Tagasiheitekaamera kujutis	Kaamera seaded:

Kaamera XX – XX kaamera	
Kaamera XX asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
XX kaamera kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera XX – XX kaamera	
Kaamera XX asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
XX kaamera kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera XX – XX kaamera	
Kaamera XX asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
XX kaamera kujutis	Kaamera seaded:
Kaamera XX – XX kaamera	
Kaamera XX asukoha kujutis	Vaade ja eesmärgid:
XX kaamera kujutis	Kaamera seaded:

Juhtploki seadete kokkuvõte:	Kaamera seadete kokkuvõte:
Konfiguratsiooni peamine ekraanipilt	
Sortimisala mõõtmise andmed:	

C osa

(Täidab EMi teenuse osutaja)

8) EMi kasutusjuhend

9) Mäluseadmete väljavõtmise kirjeldus

10) Süsteemi käivitamise kirjeldus

11) Toimivuskatse tegemise kirjeldus

12) Laevakohased käitlemise tegevusjuhised

13) Sellise erikorra kirjeldus, mida võidakse kohaldada laevaseirekavas nimetatud laeva suhtes.

14) Kontrollpunktide kirjeldus ja skeemid koos rakendatud erimenetlustega. Iga ala kirjelduse kohta peavad olema tegevusjuhised selle kohta, kuidas tagada, et saak jääb kaamera vaatevälja.

D osa

▌Täidab EMi teenuse osutaja▐

EMSi teenuse osutajate kontaktandmed

Ees- ja perekonnanimi	Telefon	E-post	Büroo aadress

E osa

▌Täidavad laeva omanik ja EMi teenuse osutaja▐

Selle osa abil tõendatakse, et laeva omanik või käitaja on saanud asjakohase väljaõppe ja mõistab laevale paigaldatud EMSi tööpõhimõtet ja toimimist ning et käitaja nõustub järgima laevaseirekava.

Laeva omanik/käitaja	EMi teenuse osutaja
Ees- ja perekonnanimi:	Ees- ja perekonnanimi:
Allkiri:	Allkiri:
Kuupäev ja kellaaeg:	Kuupäev ja kellaaeg:

IX lisa

Logistilise ja andmeanalüüsi ning aruandluse standardid

Andmete edastamine

– ***Laev*** võimaldab iga püügireisi lõpus EMi kirjete taastamist ja turvalist edastamist.

– Laeva omanikud ja laevaamet lepivad kokku laevaseirekavas, kus kehtestatakse üksikasjalikud tegevusjuhised selle kohta, kuidas laevalt ametiasutustele või EMi läbivaatuskeskusele andmeid saada.

– EMSi kirjete edastamine (Wi-Fi, mobiilandmeside või satelliitandmeside või kõvaketta abil) peab võimaluse korral toimuma püügireisi lõpus. Kui see ei ole võimalik, säilitatakse andmeid turvaliselt ning edastatakse viivitamata ja esimesel võimalusel.

– Olenemata EMi kirjete puhul kasutatavast andmeedastusmeetodist peab edastamisel olema tagatud teabe nõuetekohane krüpteerimine. Lisaks peab pardale salvestisse jääma krüpteeritud varukoopia, mis sisaldab sama EMi kirjete teavet. Laeva varukoopia kustutatakse alles siis, kui EMi läbivaatuskeskuses on EMi kirjed teisendatud EMi andmeteks.

Andmete läbivaatamine

– EMi andmed koostatakse programmi abil, mis jälgis seda teekonda. Tingimusel et järgitakse standardseid tegevusjuhiseid ja korda, võib liikmesriigi ametiasutus valida, kas tellida töid eraettevõtjast EMi läbivaatamise teenuse osutajalt või volitatud töövõtjalt või teha ise.

– EMi seadmestikus peab olema eraldi varuseade, millega tagatakse, et ühe seadme rikke korral ei teki andmekadu.

Andmeanalüüs ja aruandluse standardid

Väljaõpe

– Liikmesriigid kavandavad ja korraldavad EMi analüütikutele koolitusi, millesse on vajaduse korral kaasatud IATTC töötajad, EMi teenuse osutajad ja muud eksperdid.

– EMi analüüse teevad üksnes kvalifitseeritud EMi analüütikud, kellel on soovitatavalt mõningane püügitegevuse alane kogemus, oskus kasutada spetsiaalset analüüsitarkvara ning oskus jälgida ja õigesti salvestada programmi raames kogutavaid andmeid. EMi analüütik ei tohi olla vaatlusalust kalalaeva omava äriühingu töötaja ja tal ei tohi olla muid otseseid huvide konflikte.

Automatiseerimine

– Võimaluse korral tuleb EMi andmete koostamine muuta automaatseks ja kasutajasõbralikuks, et kiirendada EMi analüüsi ja lisada teave otse EMi andmetesse või aruannetesse.

– EMi analüüsiga hõlmatud EMi kirjed sisaldavad vähemalt laeva nime, laevatunnust, püügireisi tunnust, kaamera numbrit, asukohatuvastusandmeid (kuupäev, kellaaeg (UTC), laius- ja pikkuskraad), anduriandmeid (kui on asjakohane), kaamera salvestusseisundit ja EMi seadmestiku süsteemiseisundit (kui on saadaval) ning fotosid.

Andmete kvaliteet

– EMi analüüs hõlmab spetsiaalset tarkvara, mis võimaldab sünkroniseeritud viisil analüüsida kõiki salvestatud andmeid, fotosid ja anduriandmeid (kui on asjakohane). Liikmesriigid tagavad, et andmeanalüüsi kord tagab andmete jälgitavuse ning tulemusliku andmete analüüsi ning hõlmab korda võimalikest vigadest teatamiseks ja ka digitaalsete mõõtevahendite kasutamise.

– EMi analüüsi tarkvara võimaldab täita ***VII*** lisa ▌ tabelites 1 ja 2 kindlaks määratud kohustuslikud minimaalsed andmeväljad ▌. See võib võimaldada ka vabatahtlike andmeväljade esitamist.

Teisendustegurid

– IATTC sekretariaat töötab välja liigikohased standardsed teisendustegurid, mille abil tuletada pikkusest kaal ja kaalust isendite arv, ning vajaduse korral ajakohastab neid. Need teisendustegurid põhinevad eelretsenseeritud uurimistulemustel ja/või empiirilistel andmetel, mille on heaks kiitnud kalanduse teaduslik nõuandekomitee ja vastu võtnud komisjon.

Vorming

– Vaatlejate esitatud aruannete puhul kasutatavaid standardvorminguid kasutatakse EMi andmeväljade täitmiseks (näiteks kuupäev PP/KK/AA, laius- ja pikkuskraad kümnendkraadides, kiirus sõlmedes, kaal kilogrammides, pikkus sentimeetrites) ja selle tulemusel saadud EMi andmefailide (näiteks csv, accdb, xlsx) salvestamiseks.

Aruandluse kord

– EMi andmed esitatakse spetsiaalse pilvepõhise portaali kaudu, mille võib välja töötada IATTC sekretariaat, või muude asjakohaste vahendite kaudu. Portaal peab olema võimalikult kasutajasõbralik ja automatiseeritud ning sisaldama kvaliteedikontrolli korda (näiteks vormingu kontrollimine, veamärgistamine) ning automaatseid meeldetuletusi EMi andmete õigeaegseks esitamiseks.“

III LISA

Määruse (EL) 2022/2343 lisasid muudetakse järgmiselt.

1) 2. lisa tekst asendatakse järgmisega:

„2. LISA

A – Triivivate peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava koostamise juhised

Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala triivivate peibutuspüügivahenditega seotud IOTC pädevusalasse kuuluvas piirkonnas, esitavad komisjonile triivivate peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava, mis ***peab sisaldama*** järgmist.

1. Eesmärk

2. Kohaldamisala

Majandamiskava kohaldamise kirjeldus seoses järgmisega:

– laevaliigid ning abi- ja saatelaevad;

– kasutatavate triivivate peibutuspüügivahendite ja paakpoide numbrid;

– triivivate peibutuspüügivahendite kasutuselevõtmisega seotud aruandluse kord;

– juhusliku kaaspüügi vähendamise ja kasutamise põhimõtted;

– vastastikune mõju muud liiki püügivahenditega;

– kaotatud triivivate peibutuspüügivahendite jälgimise ja leidmise kavad;

– kinnitus triiviva peibutuspüügivahendi omaniku kohta või sellekohased põhimõtted.

3. Triivivate peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskavade haldamist käsitlevad institutsioonilised korraldused:

– institutsioonilised kohustused;

– triiviva peibutuspüügivahendi ja/või paakpoi kasutuselevõtmise loa taotlemise protsess;

– reederite ja kaptenite kohustused seoses triivivate peibutuspüügivahendite ja/või paakpoide kasutuselevõtmise ja kasutamisega;

– triivivate peibutuspüügivahendite ja/või paakpoide asendamise põhimõtted;

– aruandluskohustused;

4. Triiviva peibutuspüügivahendi konstruktsiooni kirjeldus ja nõuded:

– triiviva peibutuspüügivahendi konstruktsiooni omadused (kirjeldus);

– triiviva peibutuspüügivahendi (sh paakpoi) märgistus ja tunnused;

– valgustusele esitatavad nõuded;

– radarpeegeldid;

– nähtavus;

– raadiopoid (seerianumbrite nõue);

– satelliittransiiverid (seerianumbrite nõue);

– sonarid (mark ja tehniline kirjeldus).

5. Asjaomased alad:

– püügikeelualade ja -aegade üksikasjad, nt territoriaalveed, laevateed, väikesemahulise kalapüügi lähedus jne.

6. Triivivate peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava kohaldamise ajavahemik.

7. Triivivate peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava rakendamise seire ja läbivaatamise viis.

8. Triivivate peibutuspüügivahendite püügipäeviku vorm (3. lisas täpsustatud andmete kogumine).

B **–** Ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava koostamise juhised

Liikmesriigid, kelle laevad püüavad kala ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud IOTC pädevusalasse kuuluvas piirkonnas, esitavad komisjonile ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava, mis sisaldab järgmist.

1. Eesmärk

2. Kohaldamisala

Majandamiskava kohaldamise kirjeldus seoses järgmisega:

- laeva tüüp
- kasutusele võetavate ankurdatud peibutuspüügivahendite ja/või paakpoide numbrid (ankurdatud peibutuspüügivahendi tüüpide kaupa)
- ankurdatud peibutuspüügivahendite kasutuselevõtmisega seotud aruandluse ja/või registreerimise kord
- kaotatud ankurdatud peibutuspüügivahendite jälgimise ja leidmise kavad
- kinnitus ankurdatud peibutuspüügivahendi omaniku kohta või sellekohased põhimõtted

3. Ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskavade haldamist käsitlevad institutsioonilised korraldused:
   - institutsioonilised kohustused
   - ankurdatud peibutuspüügivahendite püügile asetamise ja kasutamise reeglid
   - ankurdatud peibutuspüügivahendite merel toimuva parandamise, hooldamise ja asendamise kord
   - andmete kogumise süsteem
   - aruandluskohustused
4. Ankurdatud peibutuspüügivahendi konstruktsiooni kirjeldus ja nõuded:
   - ankurdatud peibutuspüügivahendi konstruktsiooniomadused (kirjeldus)
   - ankurdatud peibutuspüügivahendi (sh paakpoi, kui on) märgistus ja tunnused

– valgustusele esitatavad nõuded (kui on)

– radarpeegeldid (kui on)

– raadiopoid (kui on) (seerianumbrite nõue)

– satelliittransiiverid (kui on) (seerianumbrite nõue)

– kajalood (kui on)

5. Asjaomased alad:

– püügikeelualade üksikasjad, nt territoriaalveed, merekaitsealad jne.

6. Ankurdatud peibutuspüügivahenditega seotud majandamiskava rakendamise seire ja läbivaatamise viis;

7. 3. lisas kindlaks määratud andmete registreerimise ja aruandluse kord.“

2) 3. lisa tekst asendatakse järgmisega:

„3. LISA

Andmete kogumine triivivate peibutuspüügivahendite ja nende mõõtevahenditega varustatud poide kohta

a) Kõik kala- ja varustuslaevad peavad esitama iga triiviva peibutuspüügivahendi, ujuvobjekti ja/või mõõtevahendiga varustatud poiga tehtud toimingu kohta järgmise teabe, olenemata sellest, kas selle järel võetakse loomust või mitte.

Laev	Laeva IOTC tunnusnumber	laevatunnus	jah	
	Tüüp	sõnastiku kanne	jah	Saab järeldada.
Kuupäev	Aasta	täisarv	jah	
	Kuu	täisarv	jah	
	Päev	täisarv	jah	
Ujuvobjekti ja/või mõõtevahendiga varustatud poi asukoht toimingu ajal	Pikkuskraad	kümnendarv	jah	
	Laiuskraad	kümnendarv	jah	
Laeva asukoht, kui see erineb ujuvobjekti või poi asukohast	Pikkuskraad	kümnendarv	jah	
	Laiuskraad	kümnendarv	jah	

Ujuvobjekt	Tunnus	tunnus	jah (kui on)	Triiviva peibutuspüügivahendi külastuse korral tuleks see esitada võimalikult suurel määral, ehk triivivat peibutuspüügivahendit veest välja võtmata.
	Tüüp	sõnastiku kanne	jah	Nagu on määratletud käesoleva lisa punktis c.
	Biolagunevuse kategooria (kui ujuvobjekt on triiviv peibutuspüügivahend)	sõnastiku kanne	jah	Nagu on määratletud 3.b lisas.
	Tegevuse tüüp	sõnastiku kanne	jah	Nagu on määratletud käesoleva lisa punktis d.
Veepealne osa	Kas plast on olemas?	Boole'i	jah (kui on selgelt nähtav)	
	Kas metall on olemas?	Boole'i		
	Pikkus	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Laius	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Kõrgus	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Kas võrk on olemas?	Boole'i		
	Võrgusilma suurus	kümnendarv		Millimeetrites.

Veealune osa	Kas plast on olemas?	Boole'i	jah (kui on selgelt nähtav)	
	Kas metall on olemas?	Boole'i		
	Pikkus	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Laius	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Kõrgus	kümnendarv		Sentimeetrites.
	Kas võrk on olemas?	Boole'i		
	Võrgusilma suurus	kümnendarv		Millimeetrites.
Poi	tunnus	tunnus	jah (kui poi on olemas)	
	Asukoht on teada	Boole'i		
	Tegevuse tüüp	sõnastiku kanne		Nagu on määratletud käesoleva lisa punktis e. Poi desaktiveerimise korral desaktiveerimise põhjus (triiviv peibutuspüügiv ahend on merest välja võetud, mahajäetud või kaotatud) ja laeva asukoht.

b) Kui peibutuspüügivahendi külastuse järel võetakse loomust, siis registreeritakse püütud kogus saagi ja kaaspüügi kohta, mis on kas pardale jäetud või elavalt või surnult tagasi heidetud, vastavalt järgmisele tabelile. Liikmesriigid esitavad komisjonile need andmed koondatuna laeva kohta 1 (pikkus-) *1 (laius-) kraadi täpsusega (kui on asjakohane).

Laev	Laeva IOTC tunnusnumber	laevatunnus	jah	
	Tüüp	sõnastiku kanne	jah	Saab järeldada.
Kuupäev	Aasta	täisarv	jah	
	Kuu	täisarv	jah	
Asukoht	1x1 ruutvõrk	CWP võrgutunnus	jah	
Ujuvobjekt	Tüüp	sõnastiku kanne	jah	Nagu on määratletud käesoleva lisa punktis c
	Tegevuse tüüp	sõnastiku kanne	jah	Nagu on määratletud käesoleva lisa punktis d
Püügikoormus	Tegevuste arv	täisarv	jah	
	Püügivahendi kasutamiskordade arv	täisarv		Võib olla 0.
	Andmed kogutud?	Boole'i		
Püük number 1	Liigi kood	ASFISi tunnus	jah (tegevus, mille järel võetakse loomust)	Üksikud liigid
	Saatus	sõnastiku kanne		Säilitatud/tagasiheidetud.
	Püük/tagasiheide	kümnendarv		Kogus
	Ühik	sõnastiku kanne		Kaal või arv
…	…	…	…	…
Püük number N	Liigi kood	ASFISi tunnus	jah (tegevus, mille järel võetakse loomust)	Üksikud liigid
	Saatus	sõnastiku kanne		Säilitatud/tagasiheidetud.
	Püük/tagasiheide	kümnendarv		Kogus.
	Ühik	sõnastiku kanne		Kaal või arv

c) Ujuvobjektide liigitus

ANLOG	Loomset päritolu ujuvobjekt või -jäätmed.
DFAD	Triiviv peibutuspüügivahend.
AFAD	Ankurdatud peibutuspüügivahend.
FALOG	Tehislik ujuvobjekt või -jäätmed, mis on tekkinud inimtegevuse tagajärjel (on seotud kalapüügiga).
HALOG	Tehislik ujuvobjekt või -jäätmed, mis on tekkinud inimtegevuse tagajärjel (ei ole seotud kalapüügiga).
VNLOG	Taimset päritolu ujuvobjekt.

d) Ujuvobjektiga seotud tegevuste liigitus

DE	kasutuselevõtmine	Triiviva peibutuspüügivahendi kasutuselevõtmine merel.
CO	ühendamine	Triiviva peibutuspüügivahendi kasutuselevõtmine ujuvobjektil (näiteks ujuvuse suurendamiseks).
VF	püügiga külastus	Ujuvobjekti külastamine, mille tulemusel võetakse loomust.
VI	püügita külastus	Ujuvobjekti külastamine püügita.
LO	kadu	Ujuvobjekti kasutamise tahtmatu lõpetamine (poi lõpetas andmete edastamise).
AB	mahajätmine	Ujuvobjekti kasutamise tahtlik lõpetamine vääramatu jõu või ujuvobjekti kättesaamatuse tõttu (poi on olemas ja edastab andmeid).
ST	takerdumine	Mahajätmine on tingitud sellest, et ujuvobjekt on takerdunud pinnalähedasse meretaimestikku ja ei triivi enam.
RE	pardale tõstmine	Ujuvobjekti pardale tõstmine.

e) Mõõtevahenditega varustatud poidega seotud tegevuste liigitus

DE	kasutuselevõtmine	Poi kasutuselevõtmine (märgistamine) ujuvobjektil, mis juba triivib merel ilma poita, või poiga varustatud triiviva peibutuspüügivahendi kasutuselevõtmine.
LO	kadu	Poi kasutamise tahtmatu lõpetamine (poi andmeedastuse kadumine või tahtmatu lõpp).
AB	mahajätmine	Poi kasutamise tahtlik lõpetamine (poi edastab andmeid).
RE	pardale tõstmine	Merel triivival ujuvobjektil oleva poi pardale tõstmine.
TR	ülekandmine	Teisele laevale kuuluva poi asendamine oma laeva poiga.

f) Kasutuselevõetud triivivate peibutuspüügivahendite tulemuste liigitus

<table>
<tr><td></td><td colspan="6">Triiviv peibutuspüügivahend on kasutusele võetud ja poi on aktiveeritud</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="6">Poi on aktiivne</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="3">Poi edastab andmeid ja selle asukoha saab kindlaks määrata</td><td colspan="3">Poi ei edasta andmeid ja selle asukohta ei saa kindlaks määrata</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2">Triiviva peibutuspüügivahendi saab pardale tõsta</td><td colspan="2">Triivivat peibutuspüügivahendit ei saa pardale tõsta</td><td colspan="2">Triiviva peibutuspüügivahendi asukohta ei saa kindlaks määrata ja seetõttu ei saa seda pardale tõsta</td></tr>
<tr><td>Poi desaktiveerimise põhjus</td><td>Triiviv peibutuspüügivahend ja poi võetakse merest välja</td><td>Poi omanik otsustab triivivat peibutuspüügivahendit mitte otsida</td><td>Ei ole kättesaadav (näiteks on teise riigi majandusvöönd is)</td><td>Poi on röövitud, kuid edastab andmeid</td><td>Triiviv peibutuspüügivahend on röövitud</td><td>Poi purunemine/tehniline tõrge/uppumine</td></tr>
<tr><td>Triiviva peibutuspüügivahendi lõplik seisund</td><td>Pardale tõstetud peibutuspüügivahend</td><td>Tagasiheidetud triiviv peibutuspüügivahendid</td><td>Mahajäetud triiviv peibutuspüügivahendid</td><td colspan="3">Kadunud triiviv peibutuspüügivahend</td></tr>
</table>

Andmete kogumine ankurdatud peibutuspüügivahendite kohta

a) Mis tahes püügitegevus ankurdatud peibutuspüügivahendi ümbruses, sealhulgas püük ja kaaspüük, olenemata sellest, kas see on pardale jäetud või surnult või elusalt tagasi heidetud.

b) Järgmine teave iga ankurdatud peibutuspüügivahendiga tehtud toimingu (sealhulgas parandamine, sekkumine, tugevdamine jne) kohta, olenemata sellest, kas selle järel võetakse loomust või järgneb muu püügitegevus.

   i) Asukoht (tegevuse geograafiline asukoht (laius- ja pikkuskraad) kraadides ja minutites).

   ii) Kuupäev (PP/KK/AAAA, päev/kuu/aasta).

   iii) Ankurdatud peibutuspüügivahendi tunnus (ehk ankurdatud peibutuspüügivahendi riiklik tunnus, paakpoi tunnus või muu teave, mis võimaldab omanikku tuvastada).“

3) Lisatakse järgmised lisad:

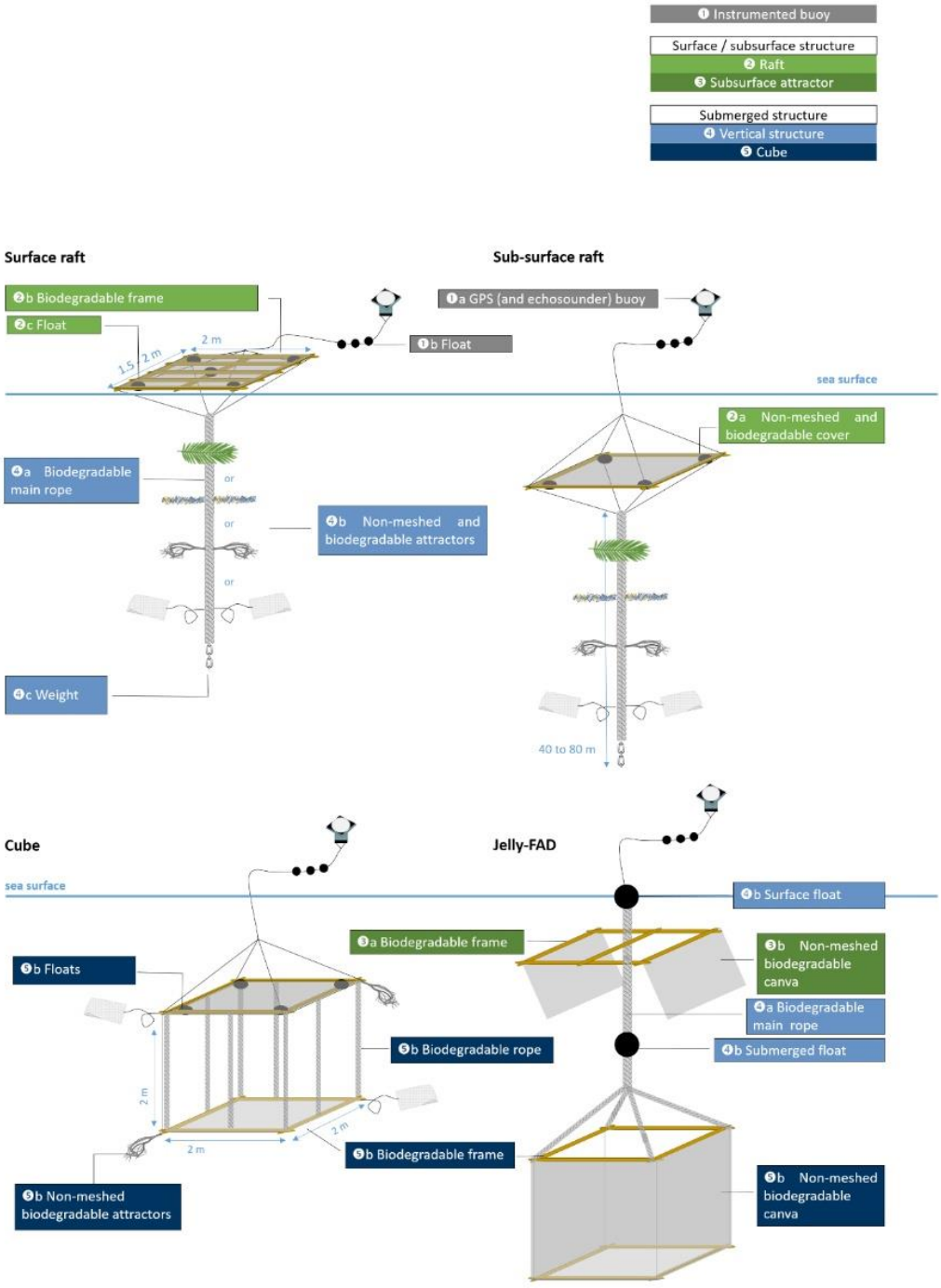
„3a. LISA

Triivivate peibutuspüügivahendite konstruktsioon ja valmistamine

Triivivate peibutuspüügivahendite konstruktsiooni ja kasutuselevõtmise näited

a) Triiviva peibutuspüügivahendi veepealne osa on katteta või kaetud ainult võrgusilmadeta materjaliga. Parve konstruktsioonis ei tohi kasutada tekstiilkatet ega muid takermaterjale (näiteks võrku). Triiviva peibutuspüügivahendi veealuse osa pikkus ei tohi ületada 50 meetrit.

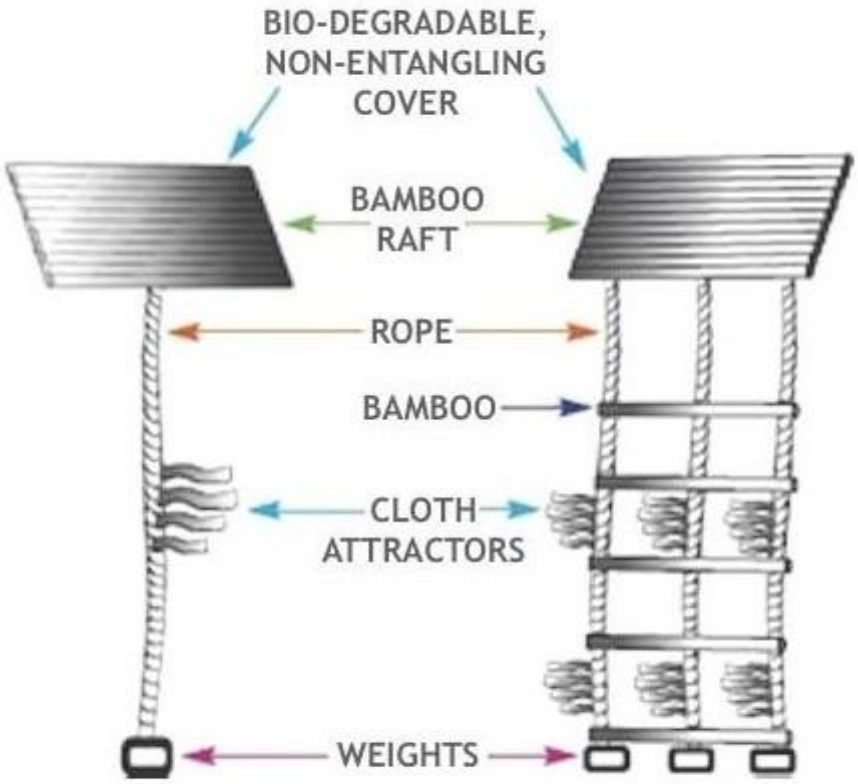
b) Juhul, kui kasutatakse veealust komponenti, peab see olema valmistatud mitte võrgust, vaid võrgusilmadeta materjalist nagu köied või purjeriie.

❶ Instrumented buoy
Surface / subsurface structure
❷ Raft
❸ Subsurface attractor
Submerged structure
❹ Vertical structure
❺ Cube
Surface raft
❷b Biodegradable frame
❷c Float
2 m
1.5
2 m
❶b Float
sea surface
❹a Biodegradable main rope
or
or
or
❹b Non-meshed and biodegradable attractors
❹c Weight
Sub-surface raft
❶a GPS (and echosounder) buoy
❷a Non-meshed and biodegradable cover
40 to 80 m
Cube
sea surface
❺b Floats
❺b Biodegradable rope
2 m
2 m
2 m
❺b Biodegradable frame
❺b Non-meshed biodegradable attractors
Jelly-FAD
❸b Surface float
❸a Biodegradable frame
❸b Non-meshed biodegradable canva
❹a Biodegradable main rope
❹b Submerged float
❺b Non-meshed biodegradable canva

Selgitus

– mõõtevahenditega varustatud poi
– veepealne parv
– biolagunev raam
– ujuk
– biolagunev põhiköis
– võrgusilmadeta ja biolagunevad peibutised
– raskused
– veealune parv
– GPS- ja kajaloodpoi
– võrgusilmadeta ja biolagunev kate

– kuup
– ujukid
– biolagunev köis
– meduus-peibutuspüügivahend
– veepealsed ujukid
– võrgusilmadeta ja biolagunev present
– veealune ujuk
– veealune peibutis
– veealune struktuur
– vertikaalne struktuur
– veealune struktuur

Selgitus

– takerdumiskindel biolagunev kate
– bambusparv
– köis
– bambus
– tekstiilpeibutised
– raskused

3b LISA

Triivivate peibutuspüügivahendite liigitus vastavalt nende biolagunevuse tasemele

Käesolevas määruses määratakse kindlaks järgmised triivivate peibutuspüügivahendite kategooriad, lähtudes nende biolagunevuse astmest (biolagunematust kuni 100 % biolagunevani), võttes arvesse, et vastavad määratlused ei kehti elektrooniliste poide kohta, mis on kinnitatud triivivate peibutuspüügivahendite külge nende jälgimiseks.

– I kategooria: triiviv peibutuspüügivahend on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist;

– II kategooria: triiviv peibutuspüügivahend on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist, välja arvatud ujuvkomponendid (näiteks poid, vaht, seinnoodakorgid);

– III kategooria: triiviva peibutuspüügivahendi veealune osa on valmistatud täielikult biolagunevast materjalist, kuid veepealne osa ja mistahes ujuvkomponendid sisaldavad biolagunematuid materjale (näiteks sünteetiline raffia, metallraam, plastujukid, nailonköied);

– IV kategooria: triiviva peibutuspüügivahendi veealune osa sisaldab biolagunematuid materjale, kuid veepealne osa on valmistatud täielikult biolagunevatest materjalidest, välja arvatud võimalikud ujuvkomponendid;

– V kategooria: triiviva peibutuspüügivahendi veepealne ja veealune osa sisaldavad biolagunematuid materjale.“

4) 4. lisa tabelisse lisatakse järgmine rida:

„Leevendusmeede	**Kirjeldus**	**Tehniline kirjeldus**
Konksu varjestused	Albatrosside ja tormilindude kaitselepingu kokkuleppeosaliste poolt parima tava alase nõuandena loetletud konksu varjestused katavad söödastatud konksude teraviku ja kida, et vältida merelindude kaaspüüki peibutuspüügivahendi vettelaskmise ajal.	Konksu varjestused, mis vastavad järgmistele omadustele, peavad: – katma konksu teravikku ja kida, kuni konks on jõudnud vähemalt kümne meetri sügavusele või on olnud vees vähemalt kümme minutit; – vastama jadaõnge lipsu raskuste miinimumnõuetele järgmiselt: suurema kui 45-grammise kogumassiga raskused kinnitatakse kuni ühe meetri kaugusele konksust või suurema kui 60-grammise kogumassiga raskused kinnitatakse kuni 3,5 meetri kaugusele konksust või suurema kui 98-grammise kogumassiga raskused kinnitatakse kuni nelja meetri kaugusele konksust; – olema konstrueeritud nii, et varjestus püsib püügivahendi küljes ega kao ära.“

5) Lisatakse järgmine lisa:

„11. LISA

IOTC hallatava kalapüügi elektroonilise seire standardid

1. OSA IOTC elektroonilise seire programmi standardid

Üldosa

Riiklikud/piirkondlikud andmekogumisprogrammid, milles on kasutusel EMS, mille lipuliikmesriigi pädev asutus on sertifitseerinud IOTC vastuvõetud EMi programmi miinimumnõuetele vastavaks, võib lisada IOTC EMi piirkondlikku programmi.

Eesmärgid

IOTC EMi piirkondliku programmi siht on EMSi kaudu koguda kontrollitud püügiandmeid ja muid teaduslikke andmeid, mis on seotud tuuni ja tuunilaadsete liikide püügiga IOTC pädevusalasse kuuluvas piirkonnas ning saavutada EMi vaatleja/läbivaatamise katvus, et täita IOTC piirkondlikku vaatluskava käsitleva resolutsiooni nõudeid.

Eesmärk

IOTC EMi piirkondliku programmi eesmärk on võimaldada liikmesriikidel kasutada EMSi andmete kogumiseks, et aidata Euroopa Liidul täita IOTC piirkondlikku vaatluskava käsitleva resolutsiooni nõudeid, sealhulgas olukordades, kus vaatleja pardalolek on vähene või puudub üldse.

EMi piirkondliku programmi eesmärk on parandada kalandusandmete kvantiteeti ja kvaliteeti ning IOTC hallatava kalapüügi seiret ning kõrvaldada lüngad kalandusandmete kogumisel ja kontrollimisel. EMi piirkondlik programm võib tulevikus aidata liikmesriikidel täita muid kohustusi.

Kohaldamisala

IOTC EMi piirkondlik programm loob raamistiku EMSi arendamiseks seoses järgmiste IOTC hallatavate kalapüükidega:

– seinnoodalaevad, mille kogupikkus on üle 24 meetri või alla 24 meetri, kui kalapüük toimub väljaspool oma majandusvööndit;

– õngejadalaevad, mille kogupikkus on üle 24 meetri või alla 24 meetri, kui kalapüük toimub väljaspool oma majandusvööndit;

– nakkevõrgulaevad, mille kogupikkus on üle 24 meetri või alla 24 meetri, kui kalapüük toimub väljaspool oma majandusvööndit;

– ritvõngelaevad, mille kogupikkus on üle 24 meetri või alla 24 meetri, kui kalapüük toimub väljaspool oma majandusvööndit;

– muud liiki püügivahendeid kasutavad laevad ja mille kogupikkus on alla 24 meetri (kui kalapüük toimub avamerel).

IOTC EMi piirkondlik programm või mis tahes EMi riiklik programm IOTC EMi piirkondliku programmi raames tagab, et EMSi kaudu kogutud andmed dokumenteeritakse ja vastavad piirkondliku vaatluskava andmete miinimumnõuetele (näiteks kohustuslik aruandlus), mida vajaduse korral täiendatakse mis tahes täiendava seireprogrammiga (näiteks proovivõtmine sadamas, bioloogiliste proovide võtmine jne).

Mõisted

1) „Elektrooniline tehnoloogia“ (ET) – mis tahes elektrooniline vahend, mida kasutatakse kalandusest sõltuvate andmete kogumiseks nii maismaal kui ka merel, sealhulgas elektrooniline aruandlus (ER) ja elektrooniline seire (EM).

2) „Elektrooniline aruandlus“ (ER) – elektrooniliste süsteemide (rakendus, tarkvara, vorm või fail) kasutamine kalandusandmete registreerimiseks, salvestamiseks, vastuvõtmiseks ja edastamiseks.

3) „Seire“ – kalandusega seotud andmete pideva kogumise nõue.

4) „Elektrooniline seire“ (EM) – elektrooniliste seadmete kasutamine kalalaeva tegevuse registreerimiseks, kasutades globaalse asukoha määramise süsteemiga (GPS) ühendatud videotehnoloogiat, mis võib hõlmata andureid.

5) „EMi programm“ – riikliku või piirkondliku ametiasutuse hallatav protsess, millega reguleeritakse EMSi kasutamist laevadel, et koguda ja kontrollida kalandusandmeid ja -teavet EMSi rakendamise kaudu kindlaksmääratud piirkonnas ja/või püügipiirkonnas.

6) „EMi programmi standardid“ – EMi programmi kasutuselevõtmist ja toimimist reguleerivad kokkulepitud standardid, tehnilised kirjeldused ja kord, mida kohaldatakse EMSi kõigi osade suhtes.

7) „EMi andmestandardid“ – IOTC piirkondliku vaatluskava andmenõuete kokkulepitud alamhulk, mida EMSi abil võiks koguda.

8) „EMi kirjed“ – foto- (ja võimaliku anduri-) või algandmed, mis on seotud EMi seadmestiku abil kogutud asukohaandmetega, ja mida saab EMi andmete koostamiseks läbi vaadata.

9) „EMi andmed“ – töödeldud/analüüsitud andmed, mis on koostatud EMi andmestandarditele vastavate EMi kirjete läbivaatamise teel.

10) „EMi seadmestik“ – laevale paigaldatud elektrooniliste kaamerate, andurite ja/või andmesalvestite võrk, mida kasutatakse laeva toimingute registreerimiseks.

11) „Laevaseirekava“ (VMP) – laeva EMi seadmestiku omadused ning see, kuidas laeva EMi seadmestik on paigaldatud ja konfigureeritud püügitegevuse jälgimiseks ning IOTC EMi piirkondliku programmi ja EMi andmestandardite järgimiseks.

12) „EMi läbivaatamine“ – EMi vaatlejate/läbivaatajate poolt EMi kirjete läbivaatamine EMi andmete koostamiseks.

13) „EMi vaatleja/läbivaataja“ – isik, kes on kvalifitseeritud läbi vaatama EMi kirjeid ning koostama ja säilitama EMi andmeid kooskõlas EMi andmestandardite ja analüüsimenetlusega.

14) „EMi läbivaatamise süsteem“ – rakendustarkvara, mida kasutab EMi vaatleja EMi kirjete läbivaatamiseks ja töödeldud EMi andmete koostamiseks vastavalt EMi andmestandarditele.

15) „EMi läbivaatuskeskus“ – kohalik, riiklik või piirkondlik büroo, kus võetakse vastu ja vaadatakse läbi EMi kirjed EMi andmete koostamiseks ja säilitamiseks.

16) „EMi läbivaatuskeskus“ – kolmandast isikust teenuseosutaja, kes osutab EMi läbivaatamise teenust, et vaadata läbi EMi kirjeid EMi andmete koostamiseks. Nii EMi seadmestikku kui ka EMi läbivaatamise teenust võib pakkuda sama kolmandast isikust organisatsioon, kuid need võivad olla ka erinevad teenuseosutajad.

17) „EMi paigaldiste katvus“ – selliste laevade osakaal laevastike kaupa, millele on paigaldatud EMi seadmestik, mis on kasutusel.

18) „EMi kirjete katvus“ – selle püügikoormuse osakaal, mille kohta kogutakse EMi kirjeid paigaldatud EMi seadmestikuga.

19) „EMi vaatleja/läbivaatamise katvus“ – selle püügikoormuse osakaal, mille kohta vaadatakse läbi EMi kirjed, et koostada EMi andmeid ja esitada need IOTC-le.

20) „EMi teenuse osutaja“ – kolmandast isikust teenuseosutaja, kes pakub EMi seadmestikku (ja/või süsteemi), osutab tehnilisi ja logistilisi teenuseid EMi seadmestiku hooldamiseks ja nõuetekohase toimimise jälgimiseks.

EMi süsteem (EMS)

EMSi peab heaks kiitma ja akrediteerima asjaomane IOTC organ (näiteks IOTC EMi programmi standardite väljatöötamise ajutine töörühm, IOTC andmete kogumise ja statistika toimkond) või liikmesriik, et tagada EMi piirkondliku programmi (ja piirkondliku vaatluskava) miinimumnõuete järgimine, sealhulgas EMi seadmestiku paigaldamine (EMi laevaseirekava kaudu), andmete kogumine vastavalt piirkondliku vaatluskava andmete miinimumnõuetele, akrediteeritud ettevõtete/organisatsioonide poolt läbi vaadatud EMi kirjed ja EMSi sõltumatus. Kui IOTC on EMSi heaks kiitnud, esitab liikmesriik komisjonile iga laeva laevaseirekava koopia ning komisjon esitab teaduskomiteele ELi aruannete lisana laevastiku tasandil ülevaate ELi laevaseirekavadest.

Andmed

EMi piirkondlike või riiklike programmide esitatud EMi andmete suhtes kohaldatakse resolutsiooni 12/02, mis käsitleb andmete konfidentsiaalsuspoliitikat ja -korda seoses üldkasutatavate andmete jagamise nõuetega (näiteks stratifitseerimise tase, mida kohaldatakse, et vältida avaldatud andmete põhjal ühe laeva tegevuse selget määratlemist) ning andmete kaitsmise korda.

EMi kaudu kogutud EMi andmed esitatakse kooskõlas nõuetega, mis on kehtestatud IOTC resolutsiooniga 15/01 IOTC pädevusalasse kuuluvas piirkonnas kalalaevade püügi ja püügikoormuse andmete registreerimise kohta, resolutsiooniga 15/02 IOTC lepinguosaliste ja koostööd tegevate kolmandate riikide kohustuse kohta statistiliste aruannete esitamiseks ning IOTC vaatlejate resolutsiooniga piirkondliku vaatluskava kohta.

EMi andmed esitatakse IOTC-le vastavalt IOTC sekretariaadi esitatud ja IOTC poolt vastu võetud elektroonilise andmevormingu tehnilisele kirjeldusele, et lisada need andmed IOTC piirkondliku vaatluskava andmebaasi. EMi andmed peavad olema andmebaasis nõuetekohaselt märgistatud, et neid saaks eristada pardal olevate vaatlejate kogutud andmetest.

IOTC EMi piirkondliku programmi toimivuse tagamine – EMi riiklike programmide akrediteerimine ja auditeerimine

Liikmesriigid taotlevad, et komisjon taotleks IOTC sekretariaadilt oma EMi riiklikku programmi tunnustamist IOTC EMi piirkondliku programmi osana, et täita piirkondliku vaatluskava andmete miinimumnõudeid.

IOTC auditeerib EMi riiklikke programme EMi miinimumnõuete alusel.

EMi riiklikud programmid vaadatakse läbi ning neid auditeeritakse pidevalt ja perioodiliselt vastavalt IOTCga kokkulepitule.

IOTC võib kinnitada muude tuunikala piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide heakskiidetud EMi riiklikke programme.

2. OSA IOTC elektrooniline seiresüsteem ja andmestandardid

1) EMi TEHNILISED MIINIMUMNÕUDED

Tehnilistes miinimumnõuetes kirjeldatakse EMi nõudeid. Liikmesriigid tagavad, et kõik nende riiklike või allpiirkondlike programmide raames paigaldatud EMi seadmestikud on kooskõlas nimetatud tehniliste kirjeldustega.

Kohandamine laeva tasemel. Puudub standardne konfiguratsioon, mis hõlmaks kõiki India ookeani piirkonnas tegutsevate laevastike laevu, mistõttu tuleb iga EMi seadmestiku paigaldamine kohandada laeva tasemel. Kalalaeva pardale paigaldatav EMi seadmestik sisaldab juhtsüsteemi, mis ühendab mitut kaamerat (ja valikuliselt mitut eri andurit), et koguda ja salvestada fotosid EMi programmi eesmärkide saavutamiseks. Kaamerate ja andurite arv kohandatakse laevaseirekava abil iga laeva jaoks, et pigem saavutada programmi üldised eesmärgid, kui olla liiga korralduslik, ning see peab sisaldama piisaval arvul kaameraid. Kuigi see sõltub iga konkreetse laeva konfiguratsioonist, peavad kaamerad üldiselt salvestama käesoleva lisa[1] 3. osa tabelites 1 ja 2 ning joonistel 1 kuni 3 esitatud aladel toimuva tegevuse. Iga laeva jaoks töötatakse välja laevaseirekava, milles täpsustatakse kaamerate arv, asukoht ja seaded, et koguda andmeid piirkondliku vaatluskava minimaalsete kohustuslike andmeväljade jaoks. Piirkondliku vaatluskava andmete miinimumnõuetele vastavate teatavate andmete kogumist võib täiendada proovivõtmisega sadamas ja/või muude andmete kogumise meetoditega, mida on kirjeldatud IOTC piirkondliku vaatluskava minimaalsete nõutavate andmeväljadega seoses[2]. Konkreetse EMi programmi raames võib olla vaja ka teataval tasemel ühtlustamist laevade vahel (kaamera paiknemine ja seaded).

---

1 Üldiseks juhiseks tuleb võtta 3. lisa, sest see hõlmab näited olemasolevatest EMi paigaldistest. EMi konfiguratsioon (kaamerate arv, iga kaamera asukoht ja seire-eesmärgid) kohandatakse seejärel laevaseirekava abil iga püügi/laeva jaoks.

2 EMi suutlikkus koguda andmeid piirkondliku vaatluskava minimaalsete nõutavate andmeväljade jaoks (https://iotc.org/documents/ROS/DataStandards) võib olla eri laevastikel erinev, kui saagi käitlemine ja vettelaskmise/haalamise tegevus on laevastikel erinev. Seetõttu tuleb neid väärtusi käsitleda üldise juhisena ja regulaarselt ajakohastada.

Hõlmatud andurid/automaatikaseadmed. EMi kirjete jaoks on vaja suurt salvestusmahtu ja seetõttu ei registreeri enamik EMSe laevade tegevust katkematult. Mõne kaamera puhul võib salvestamine käivituda püügivahendi kasutamise või püügitegevuse tuvastamise korral. Seetõttu võib EMSides olla andureid ja muid funktsioone (tehisnägemine, tehisintellekt), et tuvastada, millal toimub kalapüük või muu huvipakkuv tegevus pardal. See tagab EMi kirjete nõuetekohase kogumise (näiteks käivitub püügitegevuse alustamisel video salvestamine) ja hõlbustab EMi kirjete läbivaatamist.

Hõlmatud globaalne asukoha määramise süsteem (GPS). Seda on vaja, et jälgida laeva asukohta, marsruuti ja kiirust ning anda teavet püügitegevuse kuupäeva/kellaaja ja asukoha kohta. Kalalaeva asukoht ja kuupäeva-/kellaajatemplid lisatakse otse kujutisele või kujutise metaandmetele.

Kokkusobivus. EMS peaks soovitatavalt olema võimeline tegema koostööd muude seire-, kontrolli- ja järelevalvevahenditega (näiteks laevaseiresüsteem).

Töökindel süsteem. Välitingimustesse paigaldatud EMi seadmestiku komponendid (näiteks kaamerad, kaamerakorpused, andurid) peavad vastu pidama karmile merekeskkonnale ja karmile töökeskkonnale laeva pardal.

Turvaline süsteem. EMi seadmestiku osad ja andmed peavad olema rikkumiskindlad ja rikkumist tuvastavad ning soovitatavalt kasutama krüpteeritud andmeid, nii et loata muutmine ei ole võimalik.

Kaamerad. Soovitatav on kasutada digitaalseid, võimaluse korral kõrgresolutsiooniga kaameraid, mille vaateväli katab vastavalt konkreetsele laevale kõik huvipakkuvad alad laeval ja püügitoimingud. Kaamera paiknemine, seaded ja salvestused peavad tagama laeva tegevuse, saagi ja kaaspüügiliikide avastamise ning võimaldama liikide täpset tuvastamist (vähemalt kõigi IOTC mandaadi alla kuuluvate liikide puhul). Süsteem peab suutma salvestada tegevusi vähese ja väga heleda loomuliku valguse tingimustes (väikesed ja suured kontrastid). Kaamerad peavad olema veekindlad ja iseseisvas ilmastikukindlas kastis.

EMi kirjed. EMi kirjed sisaldavad järgmist teavet: EMi kirje failinimi, sealhulgas vähemalt laeva nimi ja laevatunnus, kaamera tunnus, püügireisi tunnus, asukohatuvastusandmed (kuupäev, kellaaeg (UTC), laius- ja pikkuskraad), kaamera salvestusseisund, EMi seisukord (kui on saadaval), fotod ja anduriandmed (kui kasutatakse).

Sõltumatus. Süsteem peab olema autonoomne, välja arvatud minimaalne hooldus (näiteks andurite ja kaamerate puhastamine), mida teeb laevapere. Kogu teabe kogumiseks võib süsteem hõlmata selle funktsioonide kaugkontrolli reaalajas. Määratud isik tagab, et süsteem töötab nõuetekohaselt enne sadamast lahkumist ja merel ning selleks on olemas tegevuskord (kontrollnimekiri).

Häiringud puuduvad. EMi seadmestik ei tohi tekitada ega põhjustada raadiosageduslikke häireid muudele laeva pardal olevatele side-, navigeerimis-, ohutus-, asukohatuvastus- (näiteks laevaseiresüsteem) ega püügiseadmetele.

Autonoomsus. EMi seadmestikul peab olema oma katkematu toiteallikas või see peab olema ühendatud laeva katkematu toiteallikaga, et tagada EMi seadmestiku töö ka laevas toimuva elektrikatkestuse korral. EMi seadmestikus peab olema eraldi dubleeriv varuseade, millega tagatakse, et andmesalvesti rikke korral ei teki andmekadu.

EMi andmete säilitamise autonoomsus. EMi seadmestikul peab olema piisav salvestusmaht, et säilitada kõiki EMi kirjeid teatava aja jooksul, mis peab katma vähemalt kogu püügireisi. Kestus sõltub laeva kasutusomadustest ja võib ulatuda neljast kuust (seinnoodalaevade puhul) 12 kuuni või rohkem (õngejadalaevade puhul).

Koostalitlusvõime. EMS koostab soovitatavalt EMi kirjeid, mis sobivad kokku eri EMi teenuste ja läbivaatamise teenuse osutajate süsteemidega ning mis võimaluse korral integreeritakse muude andmekogumis- ja seirevahenditega.

Hooldus. Pardal (ja/või maismaal) viibiv määratud isik hooldab seadmestikku (näiteks läätsede puhastamine jne) ning teatab EMi seadmestiku tarnijale ja pädevale asutusele (näiteks IOTC või lipuriik) süsteemi tõrgetest sadamas või merel, nii et süsteem saaks võimalikult kiiresti parandatud. Samuti registreerib ta kõik EMi seadmestiku rikked spetsiaalsel vormil.

2) EMi LOGISTILISED MIINIMUMNÕUDED

EMi kirjete päringud. EMi kirjed edastatakse mobiilandmeside, Wi-Fi, satelliitandmeside või kõvaketta (SSD või HDD) abil. Viimasel juhul rakendatakse ka tegevusjuhiseid andmete taastamise ja salvestite saatmise kohta määratud EMi läbivaatuskeskusesse.

EMi kirje salvestamine. Laev/äriühing/EMi teenuse osutaja/EMi läbivaatamise teenuse osutaja/EMi programmi haldur säilitab EMi kirjeid vähemalt ühe aasta jooksul või EMi riiklikus/piirkondlikus programmis kehtestatud ajavahemiku jooksul.

EMi kirjete varundus. Kui EMi kirjed edastatakse automaatselt elektrooniliselt, rakendades nende vastuvõtmise ja varundamise tegevuskorda ja võttes arvesse vajalikku järelevalveahelat.

Salvesti järelevalveahel. EMS peab tagama kõigi salvestite ja EMi kirjete jälgitavuse. Tagatakse EMSi salvestite ja EM kirjete järelevalveahel.

Sagedus. EMi programmid peavad sisaldama nõudeid EMi kirjete läbivaatuskeskusse edastamise meetodi ja sageduse kohta (näiteks pärast igat püügireisi), mis peavad olema kooskõlas liikmesriigi, ELi või IOTC kehtestatud miinimumnõuetega.

3) EMi ANDMETE LÄBIVAATAMISE MIINIMUMNÕUDED

EMi läbivaatustarkvara. EMS hõlmab tarkvara, mis hõlbustab EMi kirjete läbivaatamist ja EMi andmete koostamist nii, et neid on võimalik koostada ja esitada IOTC ühtses teabe vahetamise/esitamise väljundvormingus. EMi läbivaatustarkvara on soovitatavalt kasutatav eri EMi seadmestikest kogutud EMi kirjete läbivaatamiseks.

EMi läbivaatus ja EMi andmete esitamine. EMi kirjete läbivaatamist teevad ja EMi andmeid esitavad asutused, organisatsioonid ja sõltumatud ettevõtted, kellel on tõendatud oskusteave ja kogemus (näiteks töökogemus pardal olevate vaatlejatega). Need ülesanded võib piirkondliku programmi rakendamise korral koondada EMi piirkondlikku läbivaatuskeskusse ja/või neid võivad täita riiklikud või sõltumatud organisatsioonid.

EMi kirjed ja EMi andmete kvaliteedi kontrollimine. EMi kirjete läbivaatamise protsess hõlmab kvaliteedi kontrollimist, mis sisaldab EMi kirjete kvaliteedi kontrollimist, EMi andmete sisestamise kontrollimist, EMi andmetes võimalike vigade automaatset tuvastamist (näiteks püügile asetamine vales asukohas), EMi vaatlejate küsitlemist. Koostatud EMi andmeid kontrollitakse enne IOTC sekretariaadile esitamist.

EMi andmed. EMS võimaldab koguda ja esitada teavet vähemalt vastavalt piirkondliku vaatluskava minimaalsetele nõutavatele andmeväljadele. EMi andmed esitatakse IOTC sekretariaadile IOTC tüüpvormidel vastavalt resolutsioonis 22/04 või seda asendavas mis tahes resolutsioonis kindlaks määratud ajakavale. IOTC sekretariaadile esitatavate kõigi EMi andmete suhtes kohaldatakse andmete konfidentsiaalsuse nõudeid, mis on kindlaks määratud resolutsioonis 12/02 andmete konfidentsiaalsuspoliitika ja -korra kohta või seda asendavas mis tahes resolutsioonis.

EMi vaatlejate koolitus. EMi vaatlejatel peab olema EMi piirkondliku või riikliku programmi nõuetele vastav EMi kirjete läbivaatamisega seotud erikvalifikatsioon. EMi vaatleja osaleb spetsiaalsetel koolitustel, mida ajakohastatakse pärast EMi läbivaatamise tegevusjuhiste muutmist, et tagada EMi andmete kõrge kvaliteet.

EMi vaatleja kvalifikatsioon. EMi vaatlejad peavad olema võimelised vaatama läbi EMi kirjeid ja koostama EMi andmeid vastavalt IOTC nõuetele. EMi vaatlejad peavad tundma püügitegevust ja suutma kindlaks teha i) IOTC liigid ja erilist huvi pakkuvaid liigid, ii) IOTC püügimeetodid ja iii) IOTC leevendusmeetodid.

Kokkusobivus toimuva standarditud andmevoo ja andmebaasidega. EMi andmete väljundvorming (sealhulgas standarditud ja väljakujunenud koodiloendite kasutamine) peab kogutud teabe vahetamiseks kokku sobima kehtiva IOTC andmete esitamise vormingu ja andmestandarditega ning olema kooskõlas IOTC andme-eeskirjadega. EMi andmed esitatakse IOTC sekretariaadile heakskiidetud elektroonilises andmete esitamise vormingus, kasutades IOTC standardkoode ja -ühikuid.

Andmete salvestamine ja säilitamine. IOTC tehtavat andmete kaitsmist, salvestamist ja säilitamist käsitlevad õigusnormid töötatakse välja ja lepitakse kokku, kas piirkondliku programmi või EMi riiklike programmide jaoks.

EMi kirjete omandiõigus. EMi kirjete omandiõigus kuulub laeva omanikule/lipuriigile, kuid antakse IOTC-le koos EMi andmetega, mis lisatakse IOTC andmebaasi kasutamiseks, analüüsimiseks ja kõrvaldamiseks, nagu on nõutud IOTC vaatlejate resolutsioonis piirkondliku vaatluskava kohta.

Riistvara/tarkvara omandiõigus. EMi programmi ulatusest olenemata on soovitatav, et riistvara ja tarkvara litsentside omandiõigus (ja haldamine) kuuluks laeva omanikule/lipuriigile.

3. OSA Laevaseirekavad

Iga laeva jaoks töötatakse välja laevaseirekava, et kirjeldada piirkondliku vaatluskava minimaalsete nõutavate andmeväljade jaoks teavet koguda võimaldavate kaamerate arvu, asukohti ja seadeid ning peamisi alasid, mida tuleb jälgida seoses püügitegevuse, saagi käitlemise, liikide tuvastamise, isendite saatuse ja säilitamisega. Laevaseirekava töötatakse välja koostöös EMi teenuse osutaja, laeva omaniku ja kalandusasutustega.

Laeva omanik allkirjastab laevaseirekava ja selle kiidab lõplikult heaks lipuliikmesriigi pädev asutus, misjärel esitatakse laevaseirekava EMi programmi standardite väljatöötamise töörühmale või andmete kogumise ja statistika toimkonnale, et tagada nende vastavus IOTC EMi piirkondlikule programmile ning EMSile ja andmestandarditele.

Laevaseirekava peab sisaldama järgmist teavet.

– Kontaktandmed: laeva omaniku, laeva käitaja ja EMi teenuse osutaja kontaktandmed lepingu kogu kehtivuse vältel.
– Üldine teave laeva kohta: põhiteave laeva ning selle püügitegevuse ja tegevuse kohta (näiteks laeva nimi, registreerimisnumber, sihtliigid, püügipiirkonnad, püügivahendid, kogupikkus).
– Laeva konfiguratsioon: laeva varustus koos üksikasjaliku teabe, laeva plaani ja eri aladega (näiteks tekid, töötlemisalad, ladustamine jne).

– EMi seadmestiku seaded: EMi seadmestiku seadete kirjeldus, näiteks tööaeg, kaamerate arv ja kaetavad alad, iga kaamera salvestusaeg, andurite arv ja asukoht (kui on), kasutatav tarkvara, juhtploki asukoht, pardale paigaldatud EMi seadmestiku nõuetekohase toimimise kontrollimise kord jne.
– Laevaseirekavasse lisatakse foto iga kaamera vaateväljast.
– Aruanne iga laeva EMi seadmestiku omaduste kohta ja selle kohta, kuidas laeva EMi seadmestikku optimeeritakse, et see vastaks EMSile ja andmestandarditele.

Seinnoodalaevadel peavad kaamerad soovitatavalt katma vähemalt järgmist:

– töötekk nii vasak- kui ka paremparda poolel;
– võrgukott ja kahv;

– vööritekk või laeva keskosa (näiteks peibutuspüügivahenditega seotud tegevused);

– kaevtekk ja konveierilint (Murua jt., 2022; Restrepo jt., 2018): konveierilindi puhul peab kaamera katma rohkem kui ühte kohta (näiteks vähemalt konveierilindi algust ja lõppu). Kui on olemas tagasiheite konveierilint, peab kaamera katma ka seda;

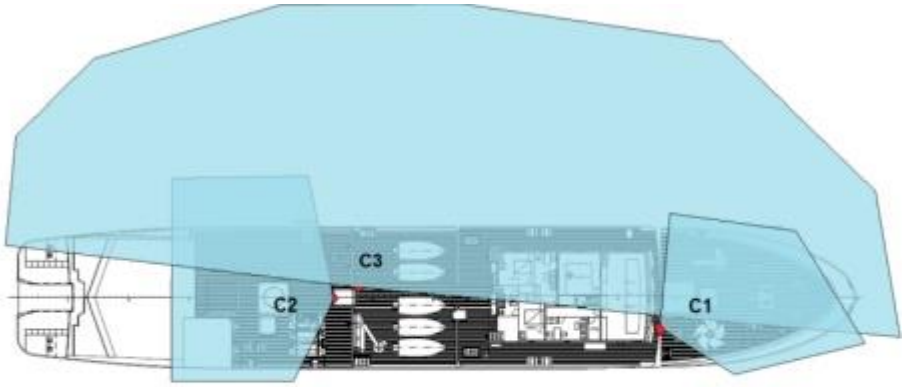
– kaamerad peavad katma järgmisi toiminguid: püügile asetamine, kahva kasutamine, võrgu haalamine, peibutuspüügitegevus, kogupüük, saagi kaevudesse sortimine (saagi trümmi või kaevudesse paigutamine), kaaspüügi käitlemine ja vabastamine ning tuuni tagasiheide (joonis 1 ja tabel 1);

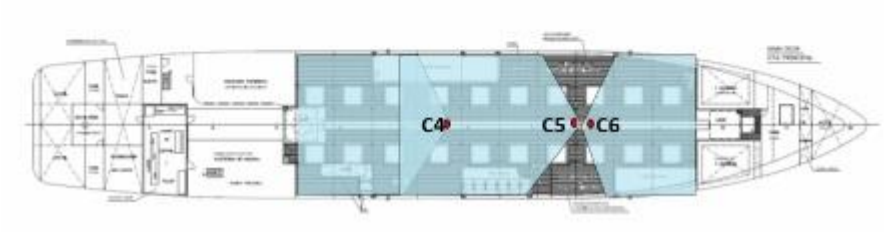
– suurte seinnoodalaevade puhul on püügitegevuse ja saagi käitlemise toimingute jaoks vaja vähemalt kuut kaamerat, väiksemate seinnoodalaevade (näiteks 300–400 tonni) puhul võib nõutavate andmete kogumiseks olla vaja vähem kaameraid (näiteks neli).

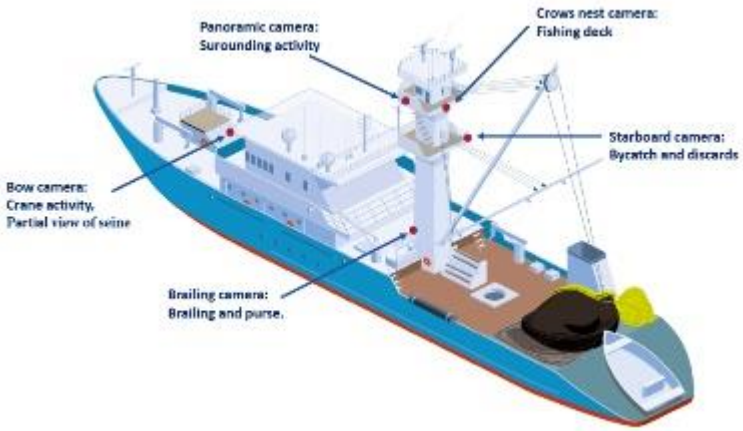
Eelistatud on EMi seadmestiku konfiguratsioon, mis võimaldab kvaliteetsemalt (lahutusvõime) salvestada rohkem kujutisi (kaadrisagedus). Laeva tegevuse eri etappide kohta teabe kogumiseks eelistatakse tavaliselt digitaalset videot, kuid siiski võivad ka fotod olla arvestatav võimalus. Arvestades piiratud salvestusmahtu, võib optimaalne konfiguratsioon jäädvustada videot konkreetsetel aladel, kaamerates või teatud hetkedel, jäädvustades samal ajal fotosid teistel aladel. Fotode puhul on miinimumnõue, et püügitegevuse ajal fotode tegemisel katab kaamera vaateväli täielikult kalade käitlemise ala vähemalt iga kahe sekundi järel (Restrepo jt., 2018). Kujutise kvaliteet peab olema piisav, et seire-eesmärkide saavutamiseks oleks võimalik täpselt koguda andmeid kõikide nõutavate andmeväljade jaoks, näiteks liigi tunnusnumber, peibutuspüügivahendi materjal ja konstruktsioon või kasutatav peibutussööt.

Kõigist laeva füüsilistest muudatustest, mis mõjutavad EMSi, teatatakse lipuliikmesriigi pädevatele asutustele. Pädev asutus ajakohastab laevaseirekava ja kiidab selle uuesti heaks nii kiiresti kui võimalik.

Kõigist muudatustest EMi seadmestikus (näiteks uue põlvkonna kaamerate paigaldamine) teatatakse lipuliikmesriigi pädevatele asutustele. Pädev asutus ajakohastab laevaseirekava ja kiidab selle uuesti heaks nii kiiresti kui võimalik.

C3
C2
C1

C4
C5
C6

Panoramic camera:
Surrounding activity
Crows nest camera:
Fishing deck
Starboard camera:
Bycatch and discards
Bow camera:
Crane activity.
Partial view of seine
Brailing camera:
Brailing and purse.

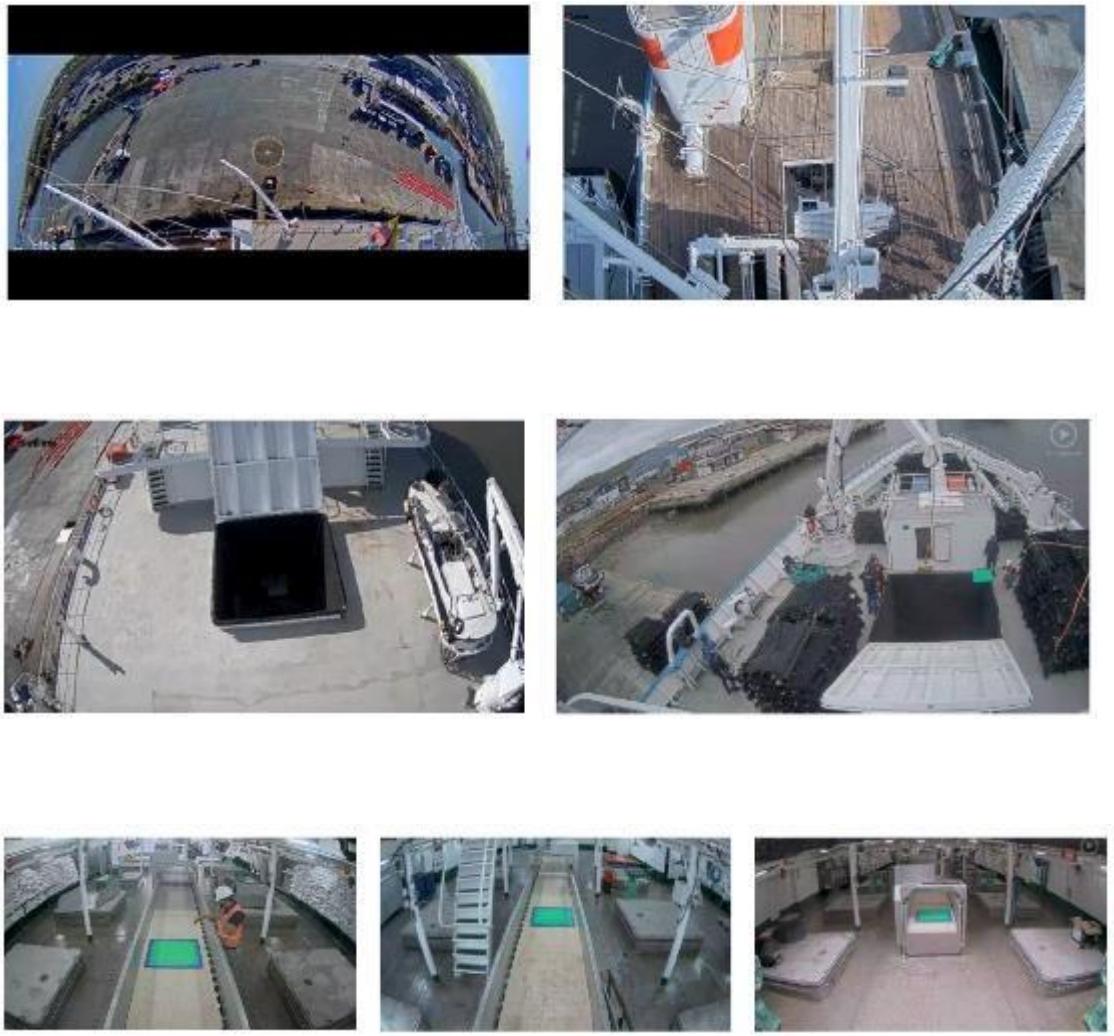

Selgitus

– panoraamkaamera: tegevus ümbruskonnas
– kaamera mastikorvi küljes: töötekk
– vöörikaamera: kraana tegevus, osaline vaade noodale
– paremparda kaamera: kaaspüük ja tagasiheide
– kahva ala kaamera: kahv ja seinnoot
– kaaspüügi vabastamise meetod
– tagasiheite tuvastamine

– saak ja saatus
– hea tava kontrollimine
– saagist proovivõtt
– suuremõõduliste liikide mõõtmine
– saagi kirjeldus ja kaaspüügi vabastamine kahvast
– liikide vabastamine võrgust
– lähivaade seinnoodast võimaldab kindlaks teha pardale tõstmata liikide seisundi vabastamisel ja/või tagasiheitel

Joonis 1. A) EMSi näide, kus seinnoodalaevale on paigaldatud kuus kaamerat, mis katavad peamisi püügitegevuse ja saagi käitlemise alasid (vt Murua jt., 2020b) ja B) EMSi näide, kus seinnoodalaevale on paigaldatud seitse kaamerat (4 ülatekil ja 3 kaevtekil), mis katavad peamisi püügitegevuse ja saagi käitlemise alasid, sealhulgas üks lisakaamera konveierilindi jaoks: B1) 360˚ panoraamkaamera (näiteks vasakparda poolel), B2) ahtrikaamera mastikorvi küljes, B3) tööteki kraanakaamera, B4) vööriteki kaamera, B5) konveierilindi ahtrikaamera, B6) konveierilindi keskkaamera, B7) konveierilindi vöörikaamera (allikas: Digital Observer Services).

Tabel 1. Minimaalsed alad ja tegevused, mida tuleb jälgida

Kaetav ala	Jälgitav tegevus	Eesmärk	Seireandmete miinimumnõuded
Töötekk (vasakparras)	kahva kasutamine	kogupüük püügivahendite ja liikide kaupa	kahvatäite arv ja kahva täituvus; pardale jäetud tuuni kaal, suurus ja liik
	tuuni tagasiheide	tagasiheidetud tuuni kogus kokku püügivahendite kaupa	tagasiheidetud tuuni kaal, suurus ja liik
	kaaspüügi käitlemine	hinnanguline kaaspüük	isendite arv käitlusviiside kaupa liigi tunnusnumber
Töötekk (paremparras)	kaaspüügi käitlemine	hinnanguline kaaspüük	käitlusviis
	kaaspüügi vabastamine	kaaspüügi kogus kokku püügivahendite kaupa;	isendite arv ja liigi tunnusnumber
Vees oleva seinnooda ala	kahva kasutamine	kogupüük püügivahendite kaupa	kahvatäite arv ja kahva täituvus
	kaaspüügi käitlemine ja isendite ohutu vabastamine (vaalhaid, sarvikraid jne ...)	kaaspüügi kogus kokku püügivahendite kaupa; käitlemise ja ohutu vabastamise parima tava rakendamine	käitlusviis
	suuremõõduliste liikide kaaspüügi vabastamine (vaalhaid, sarvikraid jne ...)	kaaspüügi kogus kokku püügivahendite kaupa; käitlemise ja ohutu vabastamise parima tava rakendamine	isendite arv ja liigi tunnusnumber

Vööritekk või laeva keskosa	peibutuspüügivahendiga seotud tegevus (kasutuselevõtmine, asendamine, parandamine ...)	peibutuspüügivahendite vettelaskmiste, peibutuspüügivahendite konstruktsioonide ja peibutuspüügivahendite kasutamiste koguarv püügireiside kaupa	arv, materjal (looduslik või tehislik) ja peibutuspüügivahendi omadused (takermaterjal või mitte)
Kaevtekk ja konveierlint	saagi kaevudesse sortimine	liigiline koosseis;	pardale jäetud tuuni kaal, suurus ja liik
	kaaspüügi käitlemine	parim tava	käitlusviis
	hinnanguline kaaspüügi tagasiheide, vabastamine või pardale jätmine	kaaspüügi kogus kokku püügivahendite kaupa; liigiline koosseis; käitlemise ja ohutu vabastamise parima tava rakendamine	isendite arv, suurus või kaal, liigi tunnusnumber ja saatus

Õngejadalaevadel peavad kaamerad soovitatavalt katma vähemalt järgmisi alasid ja tegevusi (tabel 2, joonis 2):

– õngejada vettelaskmise ala (tavaliselt laeva ahtrikaamera);

– õngejada haalamise ala;

– töötekk, saagi käitlemise ala;

– ümbritsev veeala pardale tõstmata tagasiheidetud liikide jaoks;

– kaamerad peavad katma järgmisi toiminguid: õngejada vettelaskmine, teave sööda tüübi kohta, teave selle kohta, kas kasutatakse leevendusmeetmeid (näiteks linnutõrjeliinid merelindude puhul), õngejada haalamine, kõik konksu otsa jäänud liigid (nii pardale jäetud kui ka tagasiheidetud), saagi saatus ja isendite suurus;

– enamiku tuuni õngejadalaevade puhul on püügitegevuse ja kala käitlemise toimingute jaoks vaja vähemalt kolme kaamerat: üks õngejada vettelaskmise jaoks, üks haalamise ja saagi pardaletõstmise jaoks, üks tööteki jaoks, et registreerida liigid, isendite suurus ja saatus. Samuti on soovitatav lisakaamera ümbritseva veeala katmiseks pardale tõstmata tagasiheidetud liikide jaoks.

Selgitus

– kaamera 3: pardale jäetud saak, liigid, suurus ja saatus
– kaamera 2: saak ja tagasiheide: liigid, suurus ja saatus
– kaamera 1: ujukid, konksud ja sööda paigutus
– C1: ahtrikaamera
– C2: töötekk 1
– C3: töötekk 2

Joonis 2. EMi seadmestiku näide, kus õngejadalaevale on paigaldatud kolm kaamerat, mis katavad peamisi püügitegevuse ja saagi käitlemise alasid. Kolme kaamera vaateväli: (vasak foto) ahtrikaamera – teave õngejada vettelaskmise, konksude, ujukite, leevendusmeetodite ja sööda kohta; (keskmine foto) töötekk 1 – teave haalamise, saagi, tagasiheite, liigi tunnusnumbri, suuruse ja saatuse kohta; (parem foto) töötekk 2 – teave liigi saatuse, suuruse ja tunnusnumbri kohta (allikas: Digital Observer Services).

Tabel 2. Üldine konfiguratsioon ja EMSiga kaetud alad/tegevused troopikatuuni õngejadalaeva pardal

Kaetav ala	Jälgitav tegevus	Seireandmete miinimumnõuded
Laeva ahtrikaamera	püügivahendi vettelaskmine ja väljatõmbamine	asukoht, kuupäev ja kellaaeg
		õngekonksude koguarv püügivahendil ja
		ujukite koguarv
		sööda tüüp
		sööda liik
		sööda määr (%)
		leevendusmeetmed/merereostus
Töötekk	saak pardal	pikkus ja kaal[3] püütud liikide/isendite kaupa
		Seisukord
		Saatus
		vaadeldud röövloomad
	tagasiheidetud, vabastatud või	kogu kaaspüük püügivahendite ja liikide kaupa
Töötlemisala	saak	kogupüük püügivahendite kaupa
		pikkus ja kaal[3] püütud liikide/isendite kaupa
		sugu
		Saatus
Ümbritsev veeala	haalamise algus ja lõpp	asukoht, kuupäev ja kellaaeg
	hinnanguline kaaspüügi tagasiheide, vabastamine või	kogu kaaspüük püügivahendite ja liikide kaupa
		liigi seisund ja saatus

Ritvõngelaevadel peab kaamera katma vähemalt söödaga püügitegevuse ala, püügivahendi ala, ritvõngedega püügitegevuse ala (laeva ahtrikaamera) ja tööteki, kus toimub saagi käitlemine. Tüüpilisel India ookeani ritvõngelaeval on peamise püügitegevuse ala, kalade käitlemise ala ja söödaga püügitegevuse ala katmiseks vaja vähemalt kahte või kolme kaamerat.“

[3] Hinnang pikkuse ja kaalu suhete kaudu.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0281

Vahemere üldine kalanduskomisjon (GFCM): kalapüük GFCMi lepinguga hõlmatud piirkonnas

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. oktoobri 2023. aasta määrust (EL) 2023/2124, mis käsitleb teatavaid kalapüüki käsitlevaid sätteid Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) lepinguga hõlmatud piirkonnas (COM(2024)0183 – C10-0006/2024 – 2024/0098(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2024)0183),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 43 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0006/2024),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 10. juuli 2024. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 29. aprilli 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse kalanduskomisjoni raportit (A10-0150/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja

[1] ELT C, C/2024/6023, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6023/oj.

komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2024)0098

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 15. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrust (EL) 2023/2124, mis käsitleb teatavaid kalapüüki käsitlevaid sätteid Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) lepinguga hõlmatud piirkonnas

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 43 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] 10. juuli 2024. aasta arvamus (ELT C, C/2024/6023, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6023/oj).

[2] Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Vahemere üldise kalanduskomisjoni asutamislepinguga[3] (edaspidi „GFCMi leping“) nähakse ette mitmepoolse koostöö raamistik, et edendada Vahemere ja Musta mere veeelusressursside varude arendamist, kaitset, ratsionaalset majandamist ja parimal viisil kasutamist sellises ulatuses, mida peetakse jätkusuutlikuks, mis ei ohusta nimetatud varude püsimajäämist ***ning mis põhineb parimatel kättesaadavatel teaduslikel nõuannetel ning milles võetakse arvesse kalatööstuse majanduslike ja sotsiaalsete aspektide korrapärast läbivaatamist.***

(2) Liit ning Bulgaaria, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Itaalia, Küpros, Malta, Rumeenia ja Sloveenia on GFCMi lepingu osalised.

(3) Vahemere üldise kalanduskomisjoni (edaspidi „GFCM“) vastu võetud soovitused on lepinguosalistele siduvad. Seega on GFCMi soovitused liidule siduvad ning neid tuleks rakendada liidu õiguses ***viisil, mis tagab liidu käitajatele teiste GFCMi lepinguosaliste käitajatega võrdsed tingimused,*** välja arvatud juhul, kui ***need soovitused on*** juba hõlmatud ***kehtivate liidu sätetega***. Liit peab tagama, et liidu püügitegevus liidu vetest väljaspool põhineb samadel põhimõtetel ja standarditel, mida kohaldatakse liidu õiguse alusel, edendades samal ajal liidu ja kolmandate riikide käitajate vahelist õiglast konkurentsi. ***GFCMi soovitused tuleb seega üle võtta rangelt, et luua kõigile käitajatele võrdsed tingimused, koormamata neid suuremas ulatuses, kui GFCMi soovituste õiguslike kohustustega on ette nähtud.***

[3] ELT L 190, 4.7.1998, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1998/416/oj.

(4) On vaja tagada, et GFCMi vastu võetud soovitused rakendatakse liidu õiguses täielikult ja õigeaegselt, võimaldades seeläbi liidul täita usaldusväärse rahvusvahelise partnerina oma rahvusvahelisi kohustusi ning tagada nende ühetaoline ja tulemuslik rakendamine liidus, kindlustades liidu kalalaevade käitajatele selguse ja prognoositavuse.

(5) Nimetatud põhjustel ning arvestades asjaolu, et GFCMi soovituste püsiva olemuse tõttu on nende liidu õiguses rakendamiseks samuti vajalik püsiv õigusakt, on asjakohane rakendada kõnealused soovitused liidu õigusesse õigusaktiga, millega tagatakse õigusselgus ja prognoositavus liidu käitajatele GFCMi lepinguga hõlmatud vetes.

(6) Selleks et suurendada GFCMi poolt euroopa angerja (Anguilla anguilla) suhtes võetud meetmete sidusust ja tõhusust, tuleks neid norme vaadelda koos muude liidu sätetega, mis hõlmavad samuti euroopa angerja elutsükli seda etappi, mil nad elavad magevees, sealhulgas ülemineku- ja riimvetes, nagu laguunid ja estuaarid, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1380/2013[4] artikli 10 lõike 2 punktiga c, ning koos nõukogu määruse (EÜ) nr 1100/2007[5] asjakohaste sätetega.

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj).

5 Nõukogu 18. septembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1100/2007, millega kehtestatakse meetmed euroopa angerja varude taastamiseks (ELT L 248, 22.9.2007, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1100/oj).

(7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2124[6] on kehtestatud teatavad sätted, mis reguleerivad kalapüüki GFCMi lepingu piirkonnas. Kõnealuse määrusega rakendatakse GFCMi soovitusi liidu õiguses.

(8) Käesoleva määrusega tuleks liidu õiguses rakendada teatavaid meetmeid, mis on GFCMi soovitustes küll esitatud, kuid mida liidu õigus veel ei hõlma.

(9) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovituse ▌GFCM/44/2021/2 püügikeeluala kehtestamise kohta Aadria mere ***Jabuka/Pomo*** süviku piirkonnas (geograafiline alapiirkond 17), millega muudeti soovitust GFCM/41/2017/3. Samuti võttis GFCM vastu ▌soovituse GFCM/44/2021/5 püügikeeluala kehtestamise kohta Lioni lahes (geograafiline alapiirkond 7), et kaitsta kudekogumeid ja süvamere tundlikke elupaiku, millega tunnistati kehtetuks soovitus GFCM/33/2009/1.

(10) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovituse GFCM/44/2021/9 majandamismeetmete kohta kilu säästvaks kasutamiseks Mustal merel (geograafiline alapiirkond 29). Samuti võttis GFCM vastu soovituse GFCM/44/2021/10 majandamismeetmete kohta hariliku ogahai säästvaks püügiks Mustal merel (geograafiline alapiirkond 29).

---

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. oktoobri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2124, mis käsitleb teatavaid kalapüüki käsitlevaid sätteid Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) lepinguga hõlmatud piirkonnas (ELT L, 2023/2124, 12.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2124/oj).

(11) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovitused GFCM/44/2021/13 kalanduse mõju leevendamise kohta Vahemere merelindude kaitseks, GFCM/44/2021/14 kalanduse mõju leevendamise kohta merikilpkonnade kaitseks, GFCM/44/2021/15 kalanduse mõju leevendamise kohta vaalaliste kaitseks ja GFCM/44/2021/16 täiendavate leevendusmeetmete kohta Vahemere varilõpuseste kaitseks.

(12) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovituse GFCM/44/2021/17 Mustal merel (geograafiline alapiirkond 29) hariliku kammelja püügil kohaldatava sertifitseerimissüsteemi kohta.

(13) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovituse GFCM/44/2021/19 eeldatavalt ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelenud laevade nimekirja koostamise kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitus GFCM/33/2009/8. Nõukogu määrus (EÜ) nr 1005/2008[7] hõlmab selle soovituse sisu vaid osaliselt.

(14) GFCM võttis oma 2021. aasta istungil vastu soovituse GFCM/44/2021/20 Aadria merel (geograafilised alapiirkonnad 17 ja 18) kohaldatava väikeste pelaagiliste liikide säästva kasutamise mitmeaastase majandamiskava kohta.

▌

[7] Nõukogu 29. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse liidu süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks ning muudetakse määrusi (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1936/2001 ja (EÜ) nr 601/2004 ning tunnistatakse kehtetuks määrused(EÜ) nr 1093/94 ja (EÜ) nr 1447/1999 (ELT L 286, 29.10.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1005/oj).

(15) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/2 Vahemerel kohaldatava punase vääriskoralli säästva kasutamise majandamiskava kohta, millega muudeti soovitust GFCM/43/2019/4.

(16) GFCM võttis oma 2022. aastal istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/3 Alboráni merel (geograafilised alapiirkonnad 1–3) kohaldatava mustlaik-besuugo säästva kasutamise mitmeaastase majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitused GFCM/44/2021/4, GFCM/43/2019/2 ja GFCM/41/2017/2.

(17) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/4 Sitsiilia väinas (geograafilised alapiirkonnad 12–16) kohaldatava põhjalähedaste kalavarude säästva kasutamise mitmeaastase majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitused GFCM/44/2021/12 ja GFCM/42/2018/5.

(18) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/5 Sitsiilia väinas (geograafilised alapiirkonnad 12–16) kohaldatava hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti varude säästva kasutamise mitmeaastase majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitused GFCM/44/2021/7 ja GFCM/43/2019/6.

(19) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/6 Joonia merel (geograafilised alapiirkonnad 19–21) kohaldatava hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti varude säästva kasutamise mitmeaastase majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitused GFCM/44/2021/8 ja GFCM/42/2018/4.

(20) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/7 Levandi merel (geograafilised alapiirkonnad 24–27) kohaldatava hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti säästva põhjalähedase traalpüügi mitmeaastase majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitus GFCM/42/2018/3.

(21) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/12 Vahemere piirkonna säästva harrastuskalapüügi miinimumnormide kehtestamise kohta.

(22) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/14 ümberlaadimise reguleerimise kohta GFCMi lepingu piirkonnas.

(23) GFCM võttis oma 2022. aasta istungil vastu soovituse GFCM/45/2022/15 riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävates Sitsiilia väina (geograafilised alapiirkonnad 12–16) vetes kohaldatava rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava kohta, millega muudeti soovitust GFCM/41/2017/8 ja tunnistati kehtetuks soovitus GFCM/42/2018/6. Samuti võttis ta vastu soovituse GFCM/45/2022/16 riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävates Joonia mere (geograafilised alapiirkonnad 19–21) vetes kohaldatava rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava kohta.

(24) GFCM võttis oma 2023. aasta istungil vastu soovituse GFCM/46/2023/16 Vahemerel kohaldatava euroopa angerja püügi pikaajalise majandamiskava kohta, millega tunnistati kehtetuks soovitused GFCM/45/2022/1 ja GFCM/42/2018/1.

(25) Alates 15. augustist 2027 peaksid peibutuspüügivahendid koosnema üksnes biolagunevatest materjalidest, tagamaks, et kaotsiläinud peibutuspüügivahendid ei põhjusta enam mereplastireostust.

(26) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused sellistes küsimustes nagu koostöö ja teabevahetus GFCMi sekretariaadiga, halva ilma tõttu kaotsiläinud päevade kuldmakrelli püügikeeluajale ülekandmise taotluste vorm ja edastamine ning sellise ülekandmise aruanne ning kuldmakrelli püügiandmete kogumise kontekstis esitatava aruande vorm ja edastamine. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[8].

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

(27) Selle tagamiseks, et liit jätkab oma GFCMi lepingust tulenevate kohustuste täitmist, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et võtta liidu õigusesse üle liidu õiguses juba rakendatavate kehtivate GFCMi meetmete liidule siduvaks saanud muudatused, mis on seotud järgmisega: püügiloaga laevade nimekirja edastamine GFCMi sekretariaadile GFCMi registri jaoks, erandid punase vääriskoralli kaitsemeetmetest, alalise püügidokumentide süsteemi (CDS) rakendamine punase vääriskoralli ja hariliku kammelja jaoks, sadamariigi meetmed, GFCMi geograafiliste alapiirkondade tabel, kaart ja geograafilised koordinaadid, laevade inspekteerimismenetlus sadamariigis, ümberlaadimisdeklaratsioon, täheldusaruanded ja GFCMi statistilised maatriksid. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[9] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(28) Määrust (EL) 2023/2124 tuleks seetõttu vastavalt muuta.

(29) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725[10] artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas oma arvamuse 25. juunil 2024,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

---

9 ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

Artikkel 1

Määruse (EL) 2023/2124 muutmine

Määrust (EL) 2023/2124 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 3 muudetakse järgmiselt:

a) sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„Käesolevas määruses kasutatakse lisaks määruse (EL) nr 1380/2013 artiklis 4, määruse (EÜ) nr 1967/2006 artiklis 2, määruse (EÜ) nr 1005/2008 artikli 2 punktides 1–4, nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009* artiklis 4, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1022** artikli 2 punktides 1–13 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1241*** artiklis 6 sätestatud mõistetele järgmisi mõisteid:

---

* Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse liidu kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks, muudetakse määrusi (EÜ) nr 847/96, (EÜ) nr 2371/2002, (EÜ) nr 811/2004, (EÜ) nr 768/2005, (EÜ) nr 2115/2005, (EÜ) nr 2166/2005, (EÜ) nr 388/2006, (EÜ) nr 509/2007, (EÜ) nr 676/2007, (EÜ) nr 1098/2007, (EÜ) nr 1300/2008, (EÜ) nr 1342/2008 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EMÜ) nr 2847/93, (EÜ) nr 1627/94 ja (EÜ) nr 1966/2006 (ELT L 343, 22.12.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/oj).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1022, millega kehtestatakse Vahemere lääneosa põhjalähedaste kalavarude püügi mitmeaastane kava ja muudetakse määrust (EL) nr 508/2014 (ELT L 172, 26.6.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1022/oj).

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1241, mis käsitleb kalavarude ja mereökosüsteemide kaitsmist tehniliste meetmete abil ning millega muudetakse nõukogu määrusi (EÜ) nr 1967/2006, (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) nr 1380/2013, (EL) 2016/1139, (EL) 2018/973, (EL) 2019/472 ja (EL) 2019/1022 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 894/97, (EÜ) nr 850/98, (EÜ) nr 2549/2000, (EÜ) nr 254/2002, (EÜ) nr 812/2004 ja (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 198, 25.7.2019, lk 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1241/oj).“;

b) lisatakse järgmised punktid:

„9) „püügikeeluala“ – geograafiliselt määratletud piirkond, kus teatav konkreetne püügitegevus on ajutiselt keelatud või piiratud, et parandada mere elusressursside kaitset ja säästvat kasutamist GFCMi lepingu piirkonnas;

10) „määratud lossimiskoht“ – sadam, rannikuäärne paik, avamereterminal või muu lossimiseks, ümberlaadimiseks, pakendamiseks või töötlemiseks, tankimiseks või varude täiendamiseks ette nähtud rajatis, kus on lubatud lossida, ümber laadida, pakendada või töödelda kalandustooteid, mille on määranud GFCMi lepingu osaline või koostööd tegev kolmas riik piirkondliku sadamariigi meetmete kava ***raames*** ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks GFCMi lepingu piirkonnas;

11) „püügisertifikaat“ – saadetisega kaasas olev pädeva asutuse kinnitatud ametlik dokument, mis võimaldab anda kogu tarneahelas ***kalandustoodete*** kohta täpset ja kontrollitavat teavet;

12) „püügidokumentide süsteem (CDS)“ – süsteem, mis on loodud kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste kohustustega eelkõige selleks, et aidata kogu tarneahelas kindlaks teha, kas ***kalandustoode*** on pärit saagist, mis on kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste, piirkondlike ja riiklike kaitse- ja majandamismeetmetega.“

2) Artikkel 4 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 4
Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse kogu euroopa angerja (*Anguilla anguilla*) püügi, nimelt siht-, juhu- ja harrastuspüügi suhtes kõigis I lisas kindlaks määratud Vahemere piirkonna vetes, sealhulgas mageveekogudes ning ülemineku- ja riimvetes, nagu laguunid ja estuaarid.“

3***) Artiklisse 12 lisatakse järgmised lõiked:***

„4. Liikmesriigid loovad lossimise, müügi ja ekspordi jälgitavussüsteemi, mis võimaldab jälgida saaki alates määratud lossimiskohast kuni lõppsihtkohani, olenemata sellest, kas isendeid müüakse elusalt, surnult või töödelduna.

5. Liikmesriigid peavad ajakohastatud nimekirja oksjonihoonetest, asutustest ja isikutest, kellel on asjaomase liikmesriigi luba euroopa angerja esmaseks turule laskmiseks.“

4) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 12a

Andmete kogumine

1. Kui on teada, et toimub ebaseaduslik, teatamata ja reguleerimata kalapüük, edastavad liikmesriigid komisjonile või tema määratud asutusele kättesaadavad andmed, sealhulgas hinnangud. Komisjon või tema määratud asutus edastab ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki käsitleva teabe võimalikult kiiresti GFCMi sekretariaadile.

2. Liikmesriigid esitavad nuumamist käsitlevad andmed komisjonile igal aastal 15. detsembriks. Komisjon edastab kõnealused andmed GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. detsembriks.

3. Liikmesriigid võivad vabatahtlikult edastada komisjonile lisateavet, mille komisjon edastab GFCMi sekretariaadile.“

5) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 14a

Laevastiku haldamise meetmed

Liikmesriigid ▌ tagavad, et põhjatraaliga aktiivselt artiklis 13 loetletud peamisi kalavarusid püüdva laevastiku üldine püügivõimsus või püügikoormus, väljendatuna kogumahutavuses (GT ▌), mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites, ***ei ületa asjaomase majandamiskava kehtivusaja jooksul*** süvamerekrevettide püügiga tegelenud traalerite püügivõimsust või püügikoormust ajavahemikul 2014–2017 või mõne muu kolme järjestikuse aasta jooksul, näiteks ajavahemikul 2015–2018, tingimusel et kogumahutavuse (GT), mootorivõimsuse (kW) ja laevade arvu suurenemine ei ületa 50 % võrreldes võrdlusperioodiga 2014–2017. ▌ “

6) Artiklit 15 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirja kõigist kalalaevadest, millel on konkreetsel aastal lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad artiklis 13 loetletud liike. Komisjon edastab kõnealuse nimekirja GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks. See nimekiri sisaldab iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel traaleritel on lubatud tegeleda üksnes sellise püügitegevusega, mis on märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale.“

7) Artikli 16 punkt 3 asendatakse järgmisega:

„3) kogupüük ja tagasiheide.“

8) Artiklit 17 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Ajalised piirangud“;

b) lõige 1 jäetakse välja;

c) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Põhjatraalerid, mis tegelevad ***hiid-lehthännaku ja sini***punaka aadelkreveti kudekogumite püügiga, peatavad püügi 30 järjestikuseks päevaks igal aastal märtsist detsembrini.“;

d) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid teatavad lõikes 1a osutatud ajalistest piirangutest komisjonile igal aastal ***15. juuniks***. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. juuniks.“

9) Artikkel 18 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 18
Aruandekohustus

Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 14 lõikest 1 deklareerivad käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvate püügiloaga kalalaevade kalurid või kaptenid hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti kogu püügi ja kaaspüügi, olenemata saagi eluskaalust.

Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 34 kohaldamist, jälgib iga liikmesriik püügi piirmäärade täitumist ja edastab komisjonile alates kuupäevast, mil 80 % tema kvoodist on ammendunud, igal kuul 15. päevaks eelmise kuu kohta püügiaruande.

Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.

Kui püügi piirmäär on saavutatud, keelab asjaomane liikmesriik artiklis 13 loetletud peamiste kalavarude edasise püügi.“

10) Artikkel 20 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 20
Laevaseiresüsteem

Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklist 9 peavad kõik käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvad laevad, mille kogupikkus on üle 12 meetri, olema varustatud satelliitsidel põhineva laevaseiresüsteemiga (VMS-süsteem).

Erandina esimesest lõigust võib liikmesriik lubada laeval, mille kogupikkus on alla 15 meetri, tegutseda ilma VMS-süsteemita kuni 8. jaanuarini 2026, tingimusel et selline laev tegutseb üksnes kõnealuse liikmesriigi territoriaalvete ***välispiirist maismaa poole jäävates vetes*** või ei viibi merel kauem kui 24 tundi alates sadamast lahkumisest kuni sinna naasmiseni.

Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata kõikidest teise lõigu ▌kohaselt kohaldatavatest eranditest ja kontrollivahenditest, mida nad kasutavad selliste laevade seireks, mille kogupikkus on alla 15 meetri. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.“

11) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 21a

Kalavarude majandamismeetmed ja riiklikud majandamiskavad

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvad asjakohased kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad, ***eesmärgiga*** tagada hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti ▌püügi selline tase, ***mis tagab populatsiooni saavutamise ja säilitamise tasemel, mis võimaldab*** saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ***vastavalt asjakohastele hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti majandamiskavadele.***

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 kohaselt vastu võetud majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad ja neisse tehtud muudatused komisjonile igal aastal 15. aprilliks. Komisjon edastab kõnealused meetmed või kavad ja nende muudatused GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.“

12) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 23a

Laevastiku haldamise meetmed

Liikmesriigid tagavad, ***et põhjatraaliga aktiivselt artiklis 22 loetletud peamisi kalavarusid püüdva laevastiku*** üldine püügivõimsus, väljendatuna kogumahutavuses (GT ▌), mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites, ei ületa ***asjaomase majandamiskava kehtivusaja jooksul*** hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti püügiga tegelenud traalerite püügivõimsust 2019. aastal.“

13) Artiklit 24 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirjad kõigist nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on konkreetsel aastal lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad artiklis 22 loetletud liike. Komisjon edastab kõnealused nimekirjad GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks. Need nimekirjad sisaldavad iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel traaleritel on lubatud tegeleda üksnes sellise püügitegevusega, mis on märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale.“

14) Artikli 25 punkt 3 asendatakse järgmisega:

„3) kogupüük ja tagasiheide.“

15) Artiklit 26 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Ajalised piirangud“;

b) lõige 1 jäetakse välja;

c) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Põhjatraalerid, mis tegelevad hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti kudekogumite püügiga, peatavad püügi 30 järjestikuseks päevaks igal aastal märtsist detsembrini.“;

d) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid teatavad lõikes 1a osutatud ajalistest piirangutest komisjonile igal aastal ***15. juuniks***. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. juuniks.“

16) Artikkel 27 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 27
Aruandekohustus

Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 14 lõikest 1 deklareerivad käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvate püügiloaga kalalaevade kalurid või kaptenid hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti kogu püügi ja kaaspüügi, olenemata saagi eluskaalust.

Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 34 kohaldamist, jälgib iga liikmesriik püügi piirmäärade täitumist. Alates kuupäevast, mil ammendus 80 % kvoodist, edastab asjaomane liikmesriik komisjonile igakuised püügiaruanded.

Komisjon edastab selle aruande viivitamata GFCMi sekretariaadile. Sellised aruanded tuleb saata iga kuu 15. päevaks eelmise kuu kohta. Kui püügi piirmäär on saavutatud, keelab liikmesriik artiklis 22 loetletud peamiste kalavarude edasise püügi.“

17) Artikkel 29 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 29
Laevaseiresüsteem

Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklist 9 peavad kõik käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvad laevad, mille kogupikkus on üle 12 meetri, olema varustatud satelliitsidel põhineva VMS-süsteemiga.

Erandina esimesest lõigust võib liikmesriik lubada laeval, mille kogupikkus on alla 15 meetri, tegutseda ilma satelliitsidel põhineva VMS-süsteemita kuni 8. jaanuarini 2026, tingimusel et selline laev tegutseb üksnes kõnealuse liikmesriigi territoriaalvete ***välispiirist maismaa poole jäävates vetes*** või ei viibi merel kauem kui 24 tundi alates sadamast lahkumisest kuni sinna naasmiseni.

Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata kõikidest teise lõigu ▌kohaselt kohaldatavatest eranditest ja kontrollivahenditest, mida nad kasutavad selliste laevade seireks, mille kogupikkus on alla 15 meetri. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.“

18) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 30a

Kalavarude majandamismeetmed ja riiklikud majandamiskavad

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvad asjakohased kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad, ***eesmärgiga*** tagada hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti ▌püügi selline tase, ***mis tagab populatsiooni saavutamise ja säilitamise tasemel, mis võimaldab*** saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ***vastavalt asjakohastele hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti majandamiskavadele.***

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 kohaselt vastu võetud majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad ja neisse tehtud muudatused komisjonile igal aastal 15. aprilliks. Komisjon edastab kõnealused meetmed või kavad ja nende muudatused GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.

Artikkel 30b

Rahvusvaheline ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava

1. Liikmesriigid võivad korraldada käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvat inspekteerimist ja järelevalvet rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava (edaspidi „kava“) raames; kavaga on hõlmatud riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävad veed I lisas kindlaks määratud GFCMi geograafilistes alapiirkondades 19, 20 ja 21 (Joonia meri) (edaspidi „inspekteerimis- ja järelevalvepiirkond“).

2. Liikmesriigid võivad vastavalt kavale inspektoreid ja inspekteerimisvahendeid määrata ja inspekteerimisi läbi viia. Komisjon või tema määratud asutus võib samuti kava täitmiseks inspektoreid määrata.

3. Komisjon või tema määratud asutus koordineerib liidu tehtavat järelevalvet ja inspekteerimist ning võib asjaomaste liikmesriikidega kooskõlastatult koostada kavast tulenevate liidu kohustuste täitmiseks ühiskasutuskava. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et hõlbustada nende kavade elluviimist, eriti seoses vajalike inim- ja materiaalsete ressursside ning nende rakendamise tähtaegade ja piirkondadega.

4. Iga liikmesriik edastab igal aastal hiljemalt 15. novembriks komisjonile või tema määratud asutusele nimekirja oma inspektoritest, kellel on lubatud teha lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimist ja järelevalvet, samuti nende inspekteerimise ja järelevalve jaoks kasutatavate laevade ja õhusõidukite nimed, mille nad plaanivad järgmiseks aastaks kava täitmiseks määrata. Komisjon või tema määratud asutus saadab kõnealuse teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 1. detsembriks või võimalikult aegsasti enne nimetatud inspekteerimise ja järelevalve alustamist.

5. Kava täitmiseks määratud inspektoritel peab olema pädevate asutuste välja antud GFCMi inspektori kaart, mis vastab IV lisas esitatud vormile.

6. Kava kohaselt pardalemineku ja inspekteerimise ülesandeid täitvad laevad heiskavad V lisas kirjeldatud erilipu või -vimpli.

7. Liikmesriik tagab, et iga lõikes 1 osutatud piirkonnas tegutsev inspekteerimisalus, millel on õigus tema lipu all sõita, peab võimaluse korral iga päev turvalist sidet kõigi teiste selles piirkonnas tegutsevate inspekteerimisalustega, et vahetada tegevuse kooskõlastamiseks vajalikku teavet.

8. Iga lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimise või järelevalvega tegelev liikmesriik esitab kõigile sellesse piirkonda sisenevatele inspekteerimisalustele VII lisa kohaselt koostatud nimekirja eelnenud kümne päeva jooksul tehtud vaatlustest ning pardaleminekutest ja inspekteerimistest, sealhulgas kuupäevad, koordinaadid ja muu asjakohase teabe.

Artikkel 30c

Inspekteerimise korraldamine

1. Kava täitmiseks määratud inspektorid:

   a) teatavad enne pardaleminekut kalalaevale inspekteerimislaeva nime;

   b) heiskavad inspekteerimislaeval ja inspekteeritaval laeval V lisas kirjeldatud vimpli;

   c) piiravad inspekteerimisrühma suuruse kõige enam kolme inspektoriga.

2. Laeva pardale minnes esitavad inspektorid selle kaptenile IV lisas kirjeldatud GFCMi inspektori isikutunnistuse. Inspekteerimine toimub ühes GFCMi ametlikus keeles ja võimaluse korral keeles, mida räägib kalalaeva kapten.

3. Inspektorid koostavad inspekteerimisaruande vastavalt VI lisas esitatud vormile.

4. Inspektorid allkirjastavad aruande laeva kapteni juuresolekul; ***kaptenil*** on õigus lisada aruandesse kõik ***tema arvates*** sobivad tähelepanekud. ***Laeva kapten*** allkirjastab samuti ***aruande***.

5. Aruande koopiad antakse laeva kaptenile ja inspekteerimisrühma ametiasutustele, kes edastavad koopiad inspekteeritud laeva lipuriigi ametiasutustele ning komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon edastab aruande koopia GFCMi sekretariaadile.

6. Inspekteerimisrühma suuruse ja inspekteerimise kestuse määrab kindlaks inspekteerimislaeva kapten, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.

Artikkel 30d

Rikkumised

1. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse rikkumisteks järgmised tegevused:

   a) määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 3 osutatud tegevused;

   b) satelliitseiresüsteemi häirimine ning

   c) tegutsemine ilma VMS-süsteemita.

2. Kui inspektorid avastavad kalalaeva pardale minekul või inspekteerimisel rikkumise, teatavad inspekteerimislaeva lipuliikmesriigi ametiasutused sellest viivitamata komisjonile või tema määratud asutusele, kes omakorda teatab sellest inspekteeritud kalalaeva lipuriigile nii otse kui ka GFCMi sekretariaadi kaudu. Lisaks teavitavad nad kõiki teadaolevalt lähikonnas viibivaid asjaomase kalalaeva lipuriigi inspekteerimislaevu.

3. Kalalaeva lipuliikmesriik tagab, et pärast inspekteerimist, mille käigus rikkumine avastati, lõpetab asjaomane kalalaev igasuguse püügitegevuse. Lipuliikmesriik nõuab, et asjaomane kalalaev suunduks 72 tunni jooksul lipuliikmesriigi määratud sadamasse, kus algatatakse uurimine.

4. Kui inspekteerimise käigus avastatakse rikkumine, teatatakse lipuliikmesriigi võetud meetmetest ja järelmeetmetest komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon või tema määratud asutus teatab võetud meetmetest ja järelmeetmetest GFCMi sekretariaadile.

5. Liikmesriikide ametiasutused rakendavad artikli 30c lõikes 3 osutatud inspekteerimisaruannete, VII lisas sätestatud täheldusaruannete ja dokumente kontrollinud inspektorite avalduste alusel meetmeid samal viisil, nagu nad teevad seda riiklike inspektorite esitatud aruannete ja avalduste puhul.“

19) Artiklit 34 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirjad kõigist nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on konkreetsel aastal lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad artiklis 31 loetletud liike. Komisjon edastab kõnealused nimekirjad GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks. Need nimekirjad sisaldavad iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„3. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel traaleritel on lubatud tegeleda üksnes sellise püügitegevusega, mis on märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale.“

20) Artikkel 35 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 35
Püügitegevus

Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. augustiks koondatud kujul üksikasjaliku aruande käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvate kalalaevade eelmise aasta püügitegevuse kohta. Komisjon edastab kõnealuse aruande GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. augustiks. Kõnealune aruanne sisaldab vähemalt järgmist:

1) püügipäevad;

2) püügipiirkond;

3) artiklis 31 loetletud peamiste liikide kogupüük ja tagasiheide.“

21) Artiklit 36 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Ajalised piirangud“;

b) lõige 1 jäetakse välja;

c) lisatakse järgmine lõige:

„1a. Põhjatraalerid, mis tegelevad hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti kudekogumite püügiga, peatavad püügi 30 järjestikuseks päevaks igal aastal märtsist detsembrini.“;

d) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid teatavad lõikes 1a osutatud ajalistest piirangutest komisjonile igal aastal ***15. juuniks***. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. juuniks.“

22) Artiklit 37 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid määravad lossimiskohad, kus käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvad laevad saaki lossivad. Iga määratud sadama puhul määravad liikmesriigid kindlaks lossimise ja ümberlaadimise ajad ja kohad.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. novembriks kõik lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtade nimekirja muudatused. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. novembriks.“

23) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 37a

Kalavarude majandamismeetmed ja riiklikud majandamiskavad

Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvad asjakohased kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad, ***eesmärgiga*** tagada hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti ▌püügi selline tase, ***mis tagab populatsiooni saavutamise ja säilitamise tasemel, mis võimaldab*** saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ***vastavalt asjakohastele hiid-lehthännaku ja sinipunaka aadelkreveti majandamiskavadele.***

Artikkel 37b

Rahvusvaheline ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava

1. Liikmesriigid võivad korraldada käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvat inspekteerimist ja järelevalvet rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava (edaspidi „kava“) raames; kavaga on hõlmatud riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävad veed I lisas kindlaks määratud GFCMi geograafilistes alapiirkondades 12, 13, 14, 15 ja 16 (Sitsiilia väin) (edaspidi „inspekteerimis- ja järelevalvepiirkond“).
2. Liikmesriigid võivad vastavalt kavale inspektoreid ja inspekteerimisvahendeid määrata ja inspekteerimisi läbi viia. Komisjon või tema määratud asutus võib samuti kava täitmiseks inspektoreid määrata.

3. Komisjon või tema määratud asutus koordineerib liidu tehtavat järelevalvet ja inspekteerimist ning võib asjaomaste liikmesriikidega kooskõlastatult koostada kavast tulenevate liidu kohustuste täitmiseks ühiskasutuskava. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et hõlbustada nende kavade elluviimist, eriti seoses vajalike inim- ja materiaalsete ressursside ning nende rakendamise tähtaegade ja piirkondadega.

4. Iga liikmesriik edastab igal aastal hiljemalt 15. novembriks komisjonile või tema määratud asutusele nimekirja oma inspektoritest, kellel on lubatud teha lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimist ja järelevalvet, samuti nende inspekteerimise ja järelevalve jaoks kasutatavate laevade ja õhusõidukite nimed, mille nad plaanivad järgmiseks aastaks kava täitmiseks määrata. Komisjon või tema määratud asutus saadab kõnealuse teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 1. detsembriks või võimalikult aegsasti enne nimetatud inspekteerimise ja järelevalve alustamist.

5. Kava täitmiseks määratud inspektoritel peab olema pädevate asutuste välja antud GFCMi inspektori kaart, mis vastab IV lisas esitatud vormile.

6. Kava kohaselt pardalemineku ja inspekteerimise ülesandeid täitvad laevad heiskavad V lisas kirjeldatud erilipu või -vimpli.

7. Liikmesriik tagab, et iga lõikes 1 osutatud piirkonnas tegutsev inspekteerimisalus, millel on õigus tema lipu all sõita, peab võimaluse korral iga päev turvalist sidet kõigi teiste selles piirkonnas tegutsevate inspekteerimisalustega, et vahetada tegevuse kooskõlastamiseks vajalikku teavet.

8. Iga lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimise või järelevalvega tegelev liikmesriik esitab kõigile sellesse piirkonda sisenevatele inspekteerimisalustele VII lisa kohaselt koostatud nimekirja eelnenud kümne päeva jooksul tehtud vaatlustest ning pardaleminekutest ja inspekteerimistest, sealhulgas kuupäevad, koordinaadid ja muu asjakohase teabe.

Artikkel 37c

Inspekteerimise korraldamine

1. Kava täitmiseks määratud inspektorid:

   a) teatavad enne pardaleminekut kalalaevale inspekteerimislaeva nime;

b) heiskavad inspekteerimislaeval ja inspekteeritaval laeval V lisas kirjeldatud vimpli;

c) piiravad inspekteerimisrühma suuruse kõige enam kolme inspektoriga.

2. Laeva pardale minnes esitavad inspektorid selle kaptenile IV lisas kirjeldatud GFCMi inspektori isikutunnistuse. Inspekteerimine toimub ühes GFCMi ametlikus keeles ja võimaluse korral keeles, mida räägib kalalaeva kapten.

3. Inspektorid koostavad inspekteerimisaruande vastavalt VI lisas esitatud vormile.

4. Inspektorid allkirjastavad aruande laeva kapteni juuresolekul; ***kaptenil*** on õigus lisada aruandesse kõik ***tema arvates*** sobivad tähelepanekud. ***Laeva kapten*** allkirjastab samuti ***aruande***.

5. Aruande koopiad antakse laeva kaptenile ja inspekteerimisrühma ametiasutustele, kes edastavad koopiad inspekteeritud laeva lipuriigi ametiasutustele ning komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon edastab aruande koopia GFCMi sekretariaadile.

6. Inspekteerimisrühma suuruse ja inspekteerimise kestuse määrab kindlaks inspekteerimislaeva kapten, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.

Artikkel 37d

Rikkumised

1. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse rikkumisteks järgmised tegevused:

   a) määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 3 osutatud tegevused;

   b) satelliitseiresüsteemi häirimine ning

   c) tegutsemine ilma VMS-süsteemita.

2. Kui inspektorid avastavad kalalaeva pardale minekul või inspekteerimisel rikkumise, teatavad inspekteerimislaeva lipuliikmesriigi ametiasutused sellest viivitamata komisjonile või tema määratud asutusele, kes omakorda teatab sellest inspekteeritud kalalaeva lipuriigile nii otse kui ka GFCMi sekretariaadi kaudu. Lisaks teavitavad nad kõiki teadaolevalt lähikonnas viibivaid asjaomase kalalaeva lipuriigi inspekteerimislaevu.

3. Kalalaeva lipuliikmesriik tagab, et pärast inspekteerimist, mille käigus rikkumine avastati, lõpetab asjaomane kalalaev igasuguse püügitegevuse. Lipuliikmesriik nõuab, et asjaomane kalalaev suunduks 72 tunni jooksul lipuliikmesriigi määratud sadamasse, kus algatatakse uurimine.

4. Kui inspekteerimise käigus avastatakse rikkumine, teatatakse lipuliikmesriigi võetud meetmetest ja järelmeetmetest komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon või tema määratud asutus teatab võetud meetmetest ja järelmeetmetest GFCMi sekretariaadile.

5. Liikmesriikide ametiasutused rakendavad artikli 37c lõikes 3 osutatud inspekteerimisaruannete, VII lisas sätestatud täheldusaruannete ja dokumente kontrollinud inspektorite avalduste alusel meetmeid samal viisil, nagu nad teevad seda riiklike inspektorite esitatud aruannete ja avalduste puhul.“

24) Artikli 44 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Kui lõikes 4 osutatud punase vääriskoralli püügi piirmäära tase on saavutatud, kehtestab liikmesriik ***ettevaatusabinõuna*** asjaomases piirkonnas punase vääriskoralli korjamise keelu. Liikmesriik teatab sellest viivitamata komisjonile. Komisjon teavitab võimalikult kiiresti GFCMi sekretariaati.“;

25) Artiklit 46 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Kaugjuhitavad sõidukid“;

b) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

c) lisatakse järgmine lõige:

„Kaugjuhitavate sõidukite kasutamine on lubatud kuni GFCMi teadusprogrammi kestuse lõpuni üksnes teaduslikel eesmärkidel ja liikmesriikides, kes on teadusasutuste juhitavad teadusprogrammid heaks kiitnud. Sellised load ei piira liikmesriikide võetavate rangemate meetmete kohaldamist.“

26) Artikli 49 sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 17 rangemate sätete kohaldamist, edastavad kalalaevade kaptenid või nende esindajad või püügiloaga kalurid enne sadamasse sisenemist ja vähemalt neli tundi enne sadamasse saabumise kavandatud aega või vähemalt üks tund enne saabumist, kui püügikohad asuvad sihtsadamast vähem kui nelja tunni kaugusel, asjaomastele ametiasutustele järgmise teabe:“.

27) Artiklit 55 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„3. Liikmesriigid rakendavad punase vääriskoralli paberipõhist püügidokumentide süsteemi kogu tarneahela ulatuses, et tagada Vahemerest korjatud punase vääriskoralli (Corallium rubrum) jälgitavus ning aidata kaasa võitlusele ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu.

4. Lõike 3 kohaselt ette nähtud punase vääriskoralli paberipõhine püügidokumentide süsteem ei piira muude kehtivate riiklike jälgitavussüsteemide kohaldamist, mis tagavad, et liikmesriigid kontrollivad punase vääriskoralli saaduste jälgitavust samal tasemel, ning sisaldab X lisas täpsustatud teavet.

5. Punase vääriskoralli paberipõhist püügidokumentide süsteemi kohaldatakse esmaste lossimiste, ekspordi ja reekspordi suhtes. Sisekaubandus ei kuulu lõikes 9 sätestatud kinnitamisahelasse.

6. Liikmesriigid võivad kehtestada märgistamissüsteemi, et tagada seos lõike 9 kohaselt kinnitatud püügidokumentide süsteemi -dokumentide ja nendega seotud punase vääriskoralli saadetiste vahel.

7. ***Iga punase vääriskoralli saadetisega, mida imporditakse, eksporditakse või reeksporditakse, peab olema kaasas X lisas sätestatud korjesertifikaat või samaväärne dokument, näiteks asjaomases eksportivas liikmesriigis kehtiv korjesertifikaat.***

8. ***Igal korjesertifikaadil on kordumatu identifitseerimisnumber. See number on lipuliikmesriigi-omane ja antakse igale kalurile või korjelaevale. Korjesertifikaate ei tohi teisele kalurile või korjelaevale edasi anda.***

9. ***Liikmesriigid kinnitavad korjesertifikaadid, kui tõendavaid dokumente ja vastavat saadetist on kontrollitud ning selle tulemusena on kindlaks tehtud, et kogu punase vääriskoralli püügidokumentide süsteemis esitatud teave on täpne.***

10. ***Liikmesriigid annavad komisjonile või tema määratud asutusele aru oma püügidokumentide süsteemist ning punase vääriskoralli korjamise võimalikest märgistamis- ja identifitseerimisnõuetest ning jälgitavuse ja seire nõuetest. Komisjon või selle määratud asutus edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile.***

    Esimeses lõigus osutatud kohustust ei kohaldata liikmesriikide suhtes, kes on oma aruanded esitanud juba enne ... [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].

11. ***Käesoleva artikli kohaselt korjesertifikaadi alusel imporditud punase vääriskoralli saaduste reeksport on lubatud, kui reeksportivate liikmesriikide pädevad asutused kinnitavad X lisas sätestatud korjesertifikaadi lahtri „reeksport“ või selle koopia, milles reeksporditavad punase vääriskoralli saadused kuuluvad imporditud toodete hulka.***

12. ***Kui liikmesriik tuvastab, et käitajad on käesolevas artiklis sätestatud kohustused jätnud täitmata, teavitab ta sellest lipuriiki ja komisjoni. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile.***

13. ***Liikmesriigid teatavad komisjonile või tema määratud asutusele oma pädevad asutused, kelle nad on määranud vastutama korjesertifikaatide ja nende kinnituspitserite kinnitamise ja kontrollimise eest, samuti püügidokumentide süsteemi kontaktpunktid ja muu teabe, mis on püügidokumentide süsteemi rakendamise seisukohast oluline. Komisjon või tema määratud asutus teatab GFCMi sekretariaadile, liikmesriikide pädevatele asutustele ja kontaktpunktidele muu teabe, mis on püügidokumentide süsteemi rakendamise seisukohast oluline.***

14. ***Liikmesriigid säilitavad kinnitatud punase vääriskoralli paberipõhiseid korjesertifikaate kümme aastat.***

15. Liikmesriigid koostavad igal aastal aruande punase vääriskoralli paberipõhise püügidokumentide süsteemi rakendamise kohta, esitades üksikasjaliku teabe ja statistilised andmed, muu hulgas kinnitatud aastaste koguste, kaubeldavate aastaste koguste ja kinnitatud korjesertifikaatide arvu kohta ning kõik asjakohased elemendid, mis annavad teavet püügidokumentide süsteemi olukorra kohta. Liikmesriigid esitavad oma aruanded komisjonile või tema määratud asutusele hiljemalt 45 päeva enne GFCMi vastavuskomitee iga-aastast istungit. Komisjon või tema määratud asutus esitab kõnealused aruanded GFCMi sekretariaadile hiljemalt 30 päeva enne vastavuskomitee iga-aastast istungit.“

28) Artikli 56 lõike 1 punkt d asendatakse järgmisega:

„d) iga korjatud koloonia läbimõõt või keskmine läbimõõt lossimisel.“

29) Artikkel 57 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 57
Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse liidu põhjatraalerite igasuguse püügitegevuse suhtes, mis on seotud euroopa merluusi (*Merluccius merluccius*) ja roosa süvahännaku (*Parapenaeus longirostris*) peamiste põhjalähedaste varude püügiga Sitsiilia väinas, geograafilistes alapiirkondades 12, 13, 14, 15 ja 16, nagu on kindlaks määratud I lisas.“

30) Artikli 58 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 kohaselt vastu võetud majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad ja neisse tehtud muudatused komisjonile igal aastal ***15***. aprilliks. Komisjon edastab kõnealused meetmed või kavad ja nende muudatused GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.“

31) Artiklit 59 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„3. Euroopa merluusi kudekogumite püük põhjaõngejadade, nakkevõrkude ja abaratega peatatakse 30 järjestikuseks päevaks igal aastal märtsist aprillini. Liikmesriigid esitavad andmed nende ajaliste piirangute kohta komisjonile igal aastal ***15. juuniks***. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. juuniks.

4. Igal aastal alates 1. juulist kuni 30. septembrini on, olenemata laeva kogupikkusest, keelatud püügitegevus põhjatraaleritega geograafilises alapiirkonnas 14 (Qābise laht) ranniku ja 200 m samasügavusjoone vahelisel alal. ▌

5. Liikmesriigid tagavad käimasolevate mereuuringute jätkumise ning uute alade, sealhulgas Malta platood ääristava mandrilava ja -nõlvade seire. Erilist tähelepanu pööratakse teadusuuringute jätkamisele geograafilistes alapiirkondades 12, 13 ja 14, et kinnitada euroopa merluusi kasvualad Hammameti lahes ja Tunise lahes võimalike ajutiste või alaliste püügikeelualadena. Lisaks jätkavad liikmesriigid jõupingutusi ohualdiste mereökosüsteemide kaardistamiseks, et tagada nende kaitse traalpüügi eest Sitsiilia väinas.

   Liikmesriigid esitavad Sitsiilia väina lõunaosas asuvate uute püügikeelualade hindamiseks vajalikud andmed hiljemalt üks kuu enne GFCMi Vahemere keskosa allpiirkondliku komitee 2024. aasta koosolekut ja toetavad seda hindamist.“

32) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 60a

Laevastiku haldamise meetmed

Liikmesriigid tagavad, et ***põhjatraale kasutavate ja aktiivselt artiklis 57 loetletud peamisi kalavarusid püüdvate laevastike*** üldine püügivõimsus, väljendatuna kogumahutavuses (GT), mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites, ***ei ületa asjakohase majandamiskava kehtivusaja jooksul*** põhjalähedase püügiga tegelenud laevastiku püügivõimsust 2021. aastal***.“***

33) Artiklit 61 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirjad kõigist nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad artiklis 57 loetletud liike. Komisjon edastab kõnealused nimekirjad GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks. Need nimekirjad sisaldavad iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.

4. Iga liikmesriik peab ja ajakohastab lõike 3 kohaselt loetletud laevade registrit.

5. Iga liikmesriik esitab komisjonile igal aastal 15. augustiks kokkuvõtliku aruande käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvate laevade püügitegevuse kohta. See aruanne sisaldab vähemalt teavet euroopa merluusi ja roosa süvahännaku püügipäevade arvu, püügipiirkondade, saagi ja tagasiheite kohta.

6. Komisjon edastab lõikes 5 osutatud aruande GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. augustiks.

7. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel traaleritel on lubatud tegeleda üksnes sellise püügitegevusega, mis on märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale.“

34) Artiklit 62 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid määravad vastavalt määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 43 lõikele 5 lossimiskohad, kus toimub Sitsiilia väinas püütud euroopa merluusi ja roosa süvahännaku lossimine.

Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. novembriks kõik esimeses lõigus osutatud määratud lossimiskohtade nimekirja muudatused. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. novembriks.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Iga lõikes 1 osutatud määratud lossimiskoha puhul määravad liikmesriigid kindlaks lubatud lossimise ja ümberlaadimise ajad ja kohad. Samuti tagavad liikmesriigid kõigis määratud lossimiskohtades igal ajal kõigi kõnealuste lossimis- ja ümberlaadimistoimingute inspekteerimise.“

35) Artikli 65 lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Liikmesriikide pädevad asutused rakendavad artikli 64 lõikes 3 osutatud inspekteerimisaruannete, VII lisas sätestatud täheldusaruannete ja dokumente kontrollinud inspektorite avalduste alusel meetmeid samal viisil, nagu nad teevad seda riiklike inspektorite esitatud aruannete ja avalduste puhul, mis on koostatud kooskõlas riigisisese õigusega.“

36) Artiklit 70 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Iga liikmesriik koostab nimekirja tema lipu all sõitvatest laevadest, millel on lubatud püüda artiklis 66 loetletud liike, kasutades traallaudadega traali, piimtraali, paarispüügi põhjatraali ja traallaudadega pelaagilise paarispüügi traali.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel laevadel on lubatud tegeleda konkreetse püügitegevusega üksnes pädeva asutuse väljastatud kehtiva püügiloa alusel. Püügiloaga laevad, mille kogupikkus on üle 12 meetri, peavad olema varustatud satelliitsidel põhineva VMS-süsteemiga.“;

c) lisatakse järgmine lõige:

„6. Liikmesriigid jälgivad püügikoormuse piirangu või püügipäevades väljendatud püügikoormuse piirangu kasutamist püügikoormuse rühmade kaupa vastavalt XIII lisale ning teatavad komisjonile igakuises aruandes määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklis 30 sätestatud püügikoormuse ammendumisest. Komisjon saadab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.“

37) Artikli 72 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklist 9 peavad käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvad püügiloaga traalerid, mille kogupikkus on üle 12 meetri, olema varustatud satelliitsidel põhineva VMS-süsteemiga. Olenemata kõnealuse määruse artikli 9 lõikest 3 peavad püügiloaga traalerid, mille kogupikkus on alla 9 meetri, olema varustatud asjakohase geopositsioneerimissüsteemiga.“

38) Artikkel 73 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 73

Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse igasuguse ***seinnoodalaevade ja pelaagilise püügi traalerite*** peamisi väikesi pelaagilisi liike, sealhulgas sardiini (***Sardina pilchardus***) ja anšoovist (***Engraulis encrasicolus***), hõlmava püügitegevuse suhtes, mis toimub geograafilistes alapiirkondades 17 ja 18, nagu on kindlaks määratud I lisas.“

39) Artikli 74 lõige 5 jäetakse välja.

40) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 74a

Teaduslikud ja äriandmed

Liikmesriigid tagavad, et ***GFCMi sekretariaadile*** esitatakse järgmise aasta ***1. aprilliks*** kõik eelmisel aastal kogutud teaduslikud ja äriandmed. ***Liikmesriigid teavitavad sellest*** komisjoni.

Artikkel 74b

Aruandekohustus

Laevad, mille kogupikkus on üle 12 meetri, ja laevad, mis püüavad aastas üle 10 000 kg (olenemata laeva pikkusest), deklareerivad elektrooniliselt sihtliikide saagi ja mittesihtliikide saagi, mis ületab 50 kg.

Artikkel 74c

Kontrolli- ja täitmise tagamise meetmed

1. Liikmesriigid määravad lossimiskohad, kus aktiivselt anšoovist ja sardiini püüdvad laevad saaki lossivad. Iga määratud lossimiskoha puhul määravad liikmesriigid kindlaks lubatud lossimise ja ümberlaadimise ajad ja kohad.

2. Aadria merel seinnooda või pelaagilise traaliga püütud anšoovise ja sardiini mis tahes koguste lossimine või ümberlaadimine kalalaevadelt mujal kui lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtades on keelatud.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. novembriks kõik ***lõikes 1 osutatud*** määratud lossimiskohtade nimekirja muudatused. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. novembriks.

Artikkel 74d

Kalavarude majandamismeetmed ja riiklikud majandamiskavad

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvad ***asjakohased*** kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad, ***eesmärgiga*** tagada anšoovise ja sardiini ▌püügi selline tase, ***mis tagab populatsiooni saavutamise ja säilitamise tasemel, mis võimaldab*** saavutada maksimaalse jätkusuutliku saagikuse ***vastavalt asjakohastele anšoovise ja sardiini majandamiskavadele.***

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 kohaselt vastu võetud majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad ja neisse tehtud muudatused komisjonile igal aastal 15. aprilliks. Komisjon edastab kõnealused meetmed või kavad ja nende muudatused GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.

Artikkel 74e

Laevastiku haldamise meetmed

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirjad kõigist nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on lubatud püüda Aadria merel pelaagilise traali ja seinnoodaga artiklis 73 osutatud peamisi väikeseid pelaagilisi liike. Komisjon edastab kõnealused nimekirjad GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks.

2. Käesoleva jao kohaldamisala raames püüdvatel laevadel on lubatud tegeleda konkreetse püügitegevusega üksnes pädeva asutuse väljastatud kehtiva püügiloa alusel.

Artikkel 74f

Ruumilised või ajalised keelud

1. Käesolevas jaos osutatud GFCMi majandamiskava üleminekuperioodil kohaldavad liikmesriigid laevastiku tasandil konkreetseid ajalisi keelde, et kaitsta kudemisajal artiklis 73 loetletud peamisi kalavarusid. Selliseid keelde ei pea kohaldama seinnoodalaevade ja pelaagilise püügi traalerite suhtes samal ajal. Keelud hõlmavad siiski kogu väikeste pelaagiliste liikide levikuala Aadria meres ja mõjutavad kõiki laevastikke, mis püüavad neid liike, vähemalt 30 järjestikuse päeva jooksul laevastiku segmendi kohta. Püügikeeluajal on keeluga hõlmatud laevastikku kuuluvatel laevadel keelatud vahetada väikeste pelaagiliste liikide püüdmiseks püügivahendit, seinnoota pelaagilise traali vastu või vastupidi. Keelde kohaldatakse järgmiselt:

   a) sardiini puhul igal aastal alates 1. oktoobrist kuni 31. märtsini ning

   b) anšoovise puhul igal aastal alates 1. aprillist kuni 30. septembrini.

2. Erandina lõikest 1 võib liikmesriikide laevastike suhtes, mis koosnevad vähem kui 15st aktiivselt väikeste pelaagiliste liikide püügiga tegelevast seinnoodalaevast või pelaagilise püügi traalerist, rakendada ajalisi keelde vähemalt 15 järjestikuse päeva jooksul.

3. Lõikes 1 osutatud üleminekuperioodil kohaldavad liikmesriigid laevade suhtes, mille kogupikkus on üle 12 meetri, vähemalt üheksa kuu jooksul ruumilisi keelde. Sellised keelud hõlmavad 30 % neist territoriaal- või ***sise***vetest, mis on kindlaks määratud kui noorkalade kaitsmiseks tähtsad alad.

4. Liikmesriigid teavitavad igal aastal komisjoni ajalistest ja ruumilistest keeldudest, mida nad kohaldavad vastavalt käesolevale artiklile oma jurisdiktsiooni alla kuuluvates vetes, et kaitsta väikeste pelaagiliste liikide koelmuid ja kasvualasid. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.

Artikkel 74g

Teaduslik seire

Liikmesriigid tagavad igal aastal artiklis 73 osutatud liikide seisundi ja kudekarja biomassi piisava teadusliku seire.“

41) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 75a

Rahvusvaheline ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava

1. Liikmesriigid võivad korraldada käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvat inspekteerimist ja järelevalvet rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava (edaspidi „kava“) raames; kavaga on hõlmatud riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävad veed I lisas kindlaks määratud GFCMi geograafilistes alapiirkondades 17 ja 18 (Aadria meri) (edaspidi „inspekteerimis- ja järelevalvepiirkond“).

2. Liikmesriigid võivad vastavalt kavale inspektoreid ja inspekteerimisvahendeid määrata ja inspekteerimisi läbi viia. Komisjon või tema määratud asutus võib samuti kava täitmiseks inspektoreid määrata.

3. Komisjon või tema määratud asutus koordineerib liidu tehtavat järelevalvet ja inspekteerimist ning võib asjaomaste liikmesriikidega kooskõlastatult koostada kavast tulenevate liidu kohustuste täitmiseks ühiskasutuskava. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et hõlbustada nende kavade elluviimist, eriti seoses vajalike inim- ja materiaalsete ressursside ning nende rakendamise tähtaegade ja piirkondadega.

4. *Iga liikmesriik edastab igal aastal hiljemalt 15. novembriks komisjonile või tema määratud asutusele nimekirja inspektoritest, kellel on lubatud teha lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimist ja järelevalvet, samuti nende inspekteerimise ja järelevalve jaoks kasutatavate laevade ja õhusõidukite nimed, mille nad plaanivad järgmiseks aastaks kava täitmiseks määrata. Komisjon või tema määratud asutus saadab kõnealuse teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 1. detsembriks või võimalikult aegsasti enne nimetatud inspekteerimise ja järelevalve alustamist.*

5. *Kava täitmiseks määratud inspektoritel peab olema pädevate asutuste välja antud GFCMi inspektori kaart, mis vastab IV lisas esitatud vormile.*

6. *Kava kohaselt pardalemineku ja inspekteerimise ülesandeid täitvad laevad heiskavad V lisas kirjeldatud erilipu või -vimpli.*

7. *Liikmesriik tagab, et iga lõikes 1 osutatud piirkonnas tegutsev inspekteerimisalus, millel on õigus tema lipu all sõita, peab võimaluse korral iga päev turvalist sidet kõigi teiste selles piirkonnas tegutsevate inspekteerimisalustega, et vahetada tegevuse kooskõlastamiseks vajalikku teavet.*

8. Iga lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimise või järelevalvega tegelev liikmesriik esitab kõigile sellesse piirkonda sisenevatele inspekteerimisalustele VII lisa kohaselt koostatud nimekirja eelnenud kümne päeva jooksul tehtud vaatlustest ning pardaleminekutest ja inspekteerimistest, sealhulgas kuupäevad, koordinaadid ja muu asjakohase teabe.

Artikkel 75b

Inspekteerimise korraldamine

1. Kava täitmiseks määratud inspektorid:

a) teatavad enne pardaleminekut kalalaevale inspekteerimislaeva nime;

b) heiskavad inspekteerimislaeval ja inspekteeritaval laeval V lisas kirjeldatud vimpli;

c) piiravad inspekteerimisrühma suuruse kõige enam kolme inspektoriga.

2. *Laeva pardale minnes esitavad inspektorid selle kaptenile IV lisas kirjeldatud GFCMi inspektori isikutunnistuse. Inspekteerimine toimub ühes GFCMi ametlikus keeles ja võimaluse korral keeles, mida räägib kalalaeva kapten.*

3. *Inspektorid koostavad inspekteerimisaruande vastavalt VI lisas esitatud vormile.*

4. *Inspektorid allkirjastavad aruande laeva kapteni juuresolekul; kaptenil on õigus lisada aruandesse kõik tema arvates sobivad tähelepanekud. Laeva kapten allkirjastab samuti aruande.*

5. *Aruande koopiad antakse laeva kaptenile ja inspekteerimisrühma ametiasutustele, kes edastavad koopiad inspekteeritud laeva lipuriigi ametiasutustele ning komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon edastab aruande koopia GFCMi sekretariaadile.*

6. *Inspekteerimisrühma suuruse ja inspekteerimise kestuse määrab kindlaks inspekteerimislaeva kapten, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.*

Artikkel 75c

Rikkumised

1. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse rikkumisteks järgmised tegevused:

a) määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 3 osutatud tegevused;

b) satelliitseiresüsteemi häirimine ning

c) tegutsemine ilma VMS-süsteemita.

2. Kui inspektorid avastavad kalalaeva pardale minekul või inspekteerimisel rikkumise, teatavad inspekteerimislaeva lipuliikmesriigi ametiasutused sellest viivitamata komisjonile või tema määratud asutusele, kes omakorda teatab sellest inspekteeritud kalalaeva lipuriigile nii otse kui ka GFCMi sekretariaadi kaudu. Lisaks teavitavad nad kõiki teadaolevalt lähikonnas viibivaid asjaomase kalalaeva lipuriigi inspekteerimislaevu.

3. ***Kalalaeva lipuliikmesriik tagab, et pärast inspekteerimist, mille käigus rikkumine avastati, lõpetab asjaomane kalalaev igasuguse püügitegevuse. Lipuliikmesriik nõuab, et asjaomane kalalaev suunduks 72 tunni jooksul lipuliikmesriigi määratud sadamasse, kus algatatakse uurimine.***

4. ***Kui inspekteerimise käigus avastatakse rikkumine, teatatakse lipuliikmesriigi võetud meetmetest ja järelmeetmetest komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon või tema määratud asutus teatab võetud meetmetest ja järelmeetmetest GFCMi sekretariaadile.***

5. ***Liikmesriikide ametiasutused rakendavad artikli 75b lõikes 3 osutatud inspekteerimisaruannete, VII lisas sätestatud täheldusaruannete ja dokumente kontrollinud inspektorite avalduste alusel meetmeid samal viisil, nagu nad teevad seda riiklike inspektorite esitatud aruannete ja avalduste puhul.“***

42) Lisatakse järgmine jagu:

„II jagu

Must meri

Artikkel 75d
Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse euroopa kilu (*Sprattus sprattus*) püügi suhtes Mustal merel geograafilises alapiirkonnas 29, nagu on kindlaks määratud I lisas.

Artikkel 75e
Teaduslik seire

Liikmesriigid tagavad igal aastal käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluva liigi seisundi piisava teadusliku seire.

Artikkel ***75f***

Püügiloaga ja aktiivsete laevade nimekiri

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. jaanuariks nimekirja kõigist nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on konkreetsel aastal lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad euroopa kilu. Komisjon edastab kõnealuse nimekirja GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. jaanuariks. See nimekiri sisaldab iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni igast euroopa kilu püüdvate kalalaevadega seotud nimekirjades tehtud täiendusest, välja jätmisest või muudatusest kohe pärast nende tegemist ja vähemalt kord kuus. Komisjon edastab need muudatused viivitamata GFCMi sekretariaadile.

3. Laevad, mida liikmesriigid ei ole sellesse nimekirja kandnud, ei tohi püüda, pardal hoida, ümber laadida, lossida, ladustada ega müüa euroopa kilu.

Artikkel ***75g***

Kalalaevade kaptenite aruandekohustus

1. Euroopa kilu püüdvate laevade kaptenid esitavad liikmesriikidele kaks korda aastas – iga aasta 1. juuliks ja 1. jaanuariks – üksikasjaliku aruande kõnealuste laevade püügitegevuse kohta. Kõnealune aruanne sisaldab vähemalt järgmist teavet:

   a) püügipäevad;

   b) püügipiirkond;

   c) euroopa kilu kogupüük.

2. Liikmesriigid edastavad lõikes 1 osutatud aruande komisjonile igal aastal 15. juuliks ja 15. jaanuariks.

3. Komisjon edastab lõikes 1 osutatud aruande GFCMi sekretariaadile kaks korda aastas iga aasta 31. juuliks ja 31. jaanuariks.

Artikkel ***75h***

Lisameetmed

Liikmesriigid võivad lisaks käesolevas määruses sätestatud meetmetele võtta vastu ruumilisi või ajalisi meetmeid, et kaitsta Euroopa kilu noorisendite kogunemise piirkondi.

Artikkel ***75i***

Euroopa kilu püügi kontroll, seire ja järelevalve Mustal merel

1. Iga liikmesriik tagab asjakohaste mehhanismide loomise kõigi kalalaevade kandmiseks oma riiklikku laevastikuregistrisse ning et registreerida laevade püügipäevikute kaudu nende laevade euroopa kilu saak ja püügikoormus.

2. Aktiivselt euroopa kilu püüdvate püügiloaga kalalaevade kalurid või kaptenid deklareerivad kogu püügi ja kaaspüügi, olenemata saagi eluskaalust.

Artikkel ***75j***

Määratud lossimiskohad

1. Liikmesriigid määravad lossimiskohad, kus käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvad laevad lossivad ja laadivad saaki ümber.

2. Käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluva liigi mis tahes koguste lossimine või ümberlaadimine kalalaevadelt mujal kui lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtades on keelatud.“

43) Artikkel 76 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 76
Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse mustlaik-besuugo (*Pagellus bogaraveo*) igasuguse ridvata õngega, põhjaõngejadaga või kombineeritud õngejadaga püügi suhtes Alboráni meres geograafilistes alapiirkondades 1, 2 ja 3, nagu on sätestatud I lisas.“

44) Artikkel 77 jäetakse välja.

45) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 77a

Ruumilised või ajalised keelud

1. Käesolevas jaos osutatud GFCMi majandamiskava üleminekuperioodil kohaldavad liikmesriigid laevastiku tasandil konkreetseid ajalisi keelde, et kaitsta kudemisaegadel artiklis 76 osutatud peamisi kalavarusid. Selliseid keelde ei pea kohaldama eri liiki püügivahendite suhtes samal ajal. Keelud hõlmavad siiski artiklis 76 osutatud mustlaik-besuugo peamisi levikualasid Alboráni meres ja mõjutavad kõiki käesoleva peatükiga hõlmatud laevastikke vähemalt ***60*** järjestikuse päeva jooksul laevastiku segmendi kohta. Keelde kohaldatakse igal aastal ***jaanuarist*** märtsini. Iga liikmesriik esitab komisjonile teabe püügikeeluaja kohta ja asjaomaste laevade nimekirja. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.

2. Liikmesriigid teavitavad igal aastal komisjoni lõikes 1 osutatud ajalistest keeldudest, mida kohaldatakse nende jurisdiktsiooni alla kuuluvates vetes, et kaitsta mustlaik-besuugo koelmuid ja kasvualasid.“

46) Artiklit 78 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„2a. Liikmesriigid tagavad, et laevastiku üldine püügivõimsus, väljendatuna kogumahutavuses (GT ▌), mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites, ei ületa laevastiku keskmist püügivõimsust ajavahemikul 2018–2021.

2b. Liikmesriigid kohandavad vastavalt püügivõimalustele ridvata õngega, põhjaõngejadaga või kombineeritud õngejadaga mustlaik-besuugot püüdva laevastiku üldist püügivõimsust, väljendatuna kogumahutavuses (GT) ▌, mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites.“;

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. märtsiks nimekirjad nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on konkreetsel aastal lubatud püüda käesoleva peatüki kohaldamisala raames mustlaik-besuugot. Komisjon edastab kõnealused nimekirjad GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. märtsiks. Need nimekirjad sisaldavad iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.“;

d) lõige 4 jäetakse välja.

47) Artikkel 79 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 79

Kontrolli- ja täitmise tagamise meetmed

-1. Liikmesriigid kehtestavad mehhanismi, millega tagatakse, et Alboráni merel aktiivselt kala püüdvad laevad deklareerivad kogu artiklis 76 osutatud peamiste kalavarude saagi.

1. Liikmesriigid määravad lossimiskohad, kus on lubatud lossida mustlaik-besuugot.

1a. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. novembriks kõik lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtade nimekirja muudatused. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. novembriks. Artiklis 76 osutatud peamisi kalavarusid lossitakse üksnes kõnealustes määratud lossimiskohtades.

1b. Iga lõikes 1 osutatud määratud lossimiskoha puhul määravad liikmesriigid kindlaks lubatud lossimise.

2. Enne sadamasse sisenemist, välja arvatud väikelaevade puhul, ja vähemalt neli tundi enne sadamasse saabumise kavandatud aega esitavad kalalaevade kaptenid või nende esindajad või püügiloaga kalurid asjaomastele ametiasutustele järgmise teabe:

a) eeldatav sadamasse saabumise aeg;

b) kalalaeva pardatähis ja nimi ning

c) pardal hoitava saagi hinnanguline eluskaal.

3. Kui püügipiirkond asub sihtsadamast vähem kui nelja tunni kaugusel, võivad kalalaevade kaptenid või nende esindajad või püügiloaga kalurid või esitada lõikes ***2*** osutatud teabe vähemalt üks tund enne sadamasse saabumise kavandatud aega.

4. Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 14 kohaldamist, teatavad käesoleva jao kohaldamisala raames aktiivselt püüdvate püügiloaga kalalaevade kalurid või kaptenid kogu päevase püügi, olenemata saagi eluskaalust, ning registreerivad kõnealuse liigi püügi või esitavad selle hinnangulise suuruse.

4a. Alboráni merel püütud artiklis 76 osutatud peamiste kalavarude mis tahes koguste lossimine või ümberlaadimine kalalaevadelt mujal kui lõikes 1 osutatud määratud ***lossimiskohtades*** on keelatud.

5. Iga liikmesriik kehtestab käesoleva peatüki kohaldamisala raames toimuva lossimise kontrollimiseks ja asjaomaste laevade püügipäeviku kinnitamiseks riskianalüüsil põhineva programmi.

6. Ümberlaadimine merel on keelatud.

7. Alboráni merel ridvata õngega, põhjaõngejadaga või kombineeritud õngejadaga artiklis 76 osutatud peamisi kalavarusid püüdvatel laevadel on lubatud tegeleda sellise püügitegevusega üksnes siis, kui see tegevus märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale.

8. Olenemata määruse (EÜ) nr 1224/2009 artiklist 9 peavad kõik käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvad püügiloaga laevad, mille kogupikkus on üle kümne meetri ▌, olema varustatud VMS-süsteemiga või mõne muu asukohatuvastussüsteemiga, mis võimaldab kontrolliasutustel jälgida nende tegevust kogu püügireisi vältel.“

48) Artikkel 80 jäetakse välja.

49) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 80a

Teaduslik seire

1. Liikmesriigid tagavad, et GFCMi sekretariaadile esitatakse igal aastal 1. aprilliks kõik eelmisel aastal kogutud teaduslikud kalandusandmed (kajaloodiuuringud) või äriandmed (püük ja tagasiheide).

2. Liikmesriigid saadavad lõikes 1 osutatud äriandmed komisjonile igal aastal 15. märtsiks.

Artikkel 80b

Kalavarude majandamismeetmed ja riiklikud majandamiskavad

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvad kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad, et tagada artiklis 76 osutatud liigi piisav kaitse.

2. Liikmesriigid edastavad lõike 1 kohaselt vastu võetud majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad ja neisse tehtud muudatused komisjonile igal aastal 15. aprilliks. Komisjon edastab kõnealused meetmed või kavad ja nende muudatused GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.“

50) Artikkel 81 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 81
Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse hariliku kuldmakrelli (Coryphaena hippurus) pelaagilise püügi suhtes peibutuspüügivahenditega ning hariliku kuldmakrelli harrastuskalapüügi suhtes Vahemeres geograafilistes alapiirkondades 1–27, nagu on sätestatud I lisas.“

51) Artikkel 83 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 83
Üleminekuperioodi majandamismeetmed

Peibutuspüügivahenditega püügile kehtestatakse üleminekukord kuni 31. detsembrini 2026.

Esimeses lõigus osutatud üleminekuperioodil tagavad liikmesriigid, et nende GFCMi sekretariaadile teatatud lossimiste põhjal kehtestatakse püügi piirmäär kas:

a) mis tahes kahe aasta keskmise lossimise alusel ajavahemikul 2018–2022 või

b) 2022. aasta lossimiste alusel.“

52) Artiklisse 84 lisatakse järgmine lõige:

„3. Liikmesriigid esitavad lõikes 2 osutatud ja XXV lisas täpsustatud andmed komisjonile iga aasta 15. juuliks. Komisjon edastab kõnealused andmed GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. juuliks.“

53) Artikkel 85 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 85

Riiklikud majandamismeetmed

Hariliku kuldmakrelli piisava kaitse tagamiseks võtavad liikmesriigid geograafilistes alapiirkondades 1–27 vastu kalavarude majandamismeetmed või riiklikud majandamiskavad.

Liikmesriigid teavitavad esimeses lõigus osutatud majandamismeetmetest või majandamiskavadest komisjoni. Komisjon teavitab nendest majandamismeetmetest või majandamiskavadest GFCMi sekretariaati.

Kui see on asjakohane, ja juhul, kui esimeses lõigus osutatud majandamismeetmeid või majandamiskavasid muudetakse, teavitavad liikmesriigid sellistest muudatustest komisjoni järgmise aasta 15. aprilliks. Komisjon teavitab GFCMi sekretariaati nende majandamismeetmete või majandamiskavade muudatustest järgmise aasta 30. aprilliks.“

54) ***Artiklit 86 muudetakse järgmiselt:***

a) ***lisatakse järgmine lõige:***

„-1. Liikmesriigid tagavad, et peibutuspüügivahenditega aktiivselt peamisi kalavarusid püüdva laevastiku üldine püügivõimsus, väljendatuna kogumahutavuses (GT), mootorivõimsuses (kW) ja laevade arvuna, mis on registreeritud nii riiklikes kui ka GFCMi registrites, ei ületa kaheksa aasta jooksul alates artikli 85 lõikes 1 osutatud majandamismeetmete või majandamiskavade esmase vastuvõtmise kuupäevast hariliku kuldmakrelli püügiga tegelenud peibutuspüügivahenditega püüdvate kalalaevade püügivõimsust 2019. aastal.“;

b) ***lõige*** 2 jäetakse välja.

55) Artikli 87 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liikmesriigid teatavad komisjonile igal aastal 15. juuliks püügiga tegelenud laevade arvu ning liikmesriigi lipu all sõitnud laevade hariliku kuldmakrelli lossimiste ja ümberlaadimiste koguarvu eelneval aastal igas I lisas kindlaks määratud geograafilises alapiirkonnas. Komisjon saadab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. juuliks. ▌ “

56) Artiklisse 88 lisatakse järgmine lõige:

„3a. Alates 15. augustist 2027 peavad peibutuspüügivahendid koosnema üksnes biolagunevatest materjalidest.“

57) Artiklisse 89 lisatakse järgmised lõiked:

„3. Liikmesriigid tagavad, et kõik nende lipu all sõitvad harilikku kuldmakrelli püüdvad kalalaevad registreerivad oma peibutuspüügivahenditega toimuva püügi.

4. Liikmesriigid tagavad, et kui nende lipu all sõitval kalalaeval läheb peibutuspüügivahend kaduma, selgitab laev välja ja esitab kaotatud peibutuspüügivahendi viimase registreeritud asukoha, viimase registreeritud asukoha kuupäeva, selle identifitseerimisnumbri ja kogu teabe, mis võimaldab peibutuspüügivahendi omanikku tuvastada.“

58) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 89a

Erimeetmed ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks

1. Iga liikmesriik tagab asjakohaste mehhanismide olemasolu, et registreerida iga kalalaev oma riiklikus laevastikuregistris, registreerida nende laevade saak ja püügikoormus püügipäevikus ning jälgida nende kalalaevade püügitegevust ja lossimist, kasutades selleks saagi ja püügikoormuse uuringuid ja proovivõttu vastavalt kõnealuse liikmesriigi kehtestatud normidele.

2. *Liikmesriigid määravad sadamad või muud lossimiskohad, kus Vahemerel aktiivselt harilikku kuldmakrelli püüdvad laevad saaki lossivad. Iga määratud sadama või muu määratud lossimiskoha puhul määravad asjaomased liikmesriigid kindlaks lubatud lossimise ja ümberlaadimise ajad ja kohad.*

3. *Liikmesriigid teevad riskianalüüsi alusel kontrolle. Vahemeres püütud hariliku kuldmakrelli mis tahes koguste lossimine või kalalaevadelt ümberlaadimine mujal kui lõikes 2 osutatud määratud sadamates või lossimiskohtades on keelatud.*

4. *Liikmesriigid edastavad GFCMi sekretariaadile 30. aprilliks 2024 ja seejärel igal aastal 30. novembriks kõik muudatused lõikes 2 osutatud määratud sadamate või määratud lossimiskohtade loetelus.*

5. Liikmesriigid teevad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastases võitluses koostööd, eelkõige jagades teavet ja kogudes luureteavet, et võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu.

Artikkel 89b

Rahvusvaheline ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava

1. Liikmesriigid võivad korraldada käesoleva jao kohaldamisalasse kuuluvat inspekteerimist ja järelevalvet rahvusvahelise ühisinspekteerimis- ja -järelevalvekava (edaspidi „kava“) raames; kavaga on hõlmatud riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävad veed I lisas kindlaks määratud GFCMi geograafilistes alapiirkondades 1–27 (Vahemeri) (edaspidi „inspekteerimis- ja järelevalvepiirkond“).

2. Liikmesriigid võivad vastavalt kavale inspektoreid ja inspekteerimisvahendeid määrata ja inspekteerimisi läbi viia. Komisjon või tema määratud asutus võib samuti kava täitmiseks inspektoreid määrata.

3. Komisjon või tema määratud asutus koordineerib liidu tehtavat järelevalvet ja inspekteerimist ning võib asjaomaste liikmesriikidega kooskõlastatult koostada kavast tulenevate liidu kohustuste täitmiseks ühiskasutuskava. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et hõlbustada nende kavade elluviimist, eriti seoses vajalike inim- ja materiaalsete ressursside ning nende rakendamise tähtaegade ja piirkondadega.

4. Iga liikmesriik edastab igal aastal hiljemalt 15. novembriks komisjonile või tema määratud asutusele nimekirja inspektoritest, kellel on lubatud teha lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimist ja järelevalvet, samuti nende inspekteerimise ja järelevalve jaoks kasutatavate laevade ja õhusõidukite nimed, mille nad plaanivad järgmiseks aastaks kava täitmiseks määrata. Komisjon või tema määratud asutus saadab kõnealuse teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 1. detsembriks või võimalikult aegsasti enne nimetatud inspekteerimise ja järelevalve alustamist.

5. Kava täitmiseks määratud inspektoritel peab olema pädevate asutuste välja antud GFCMi inspektori kaart, mis vastab IV lisas esitatud vormile.

6. Kava kohaselt pardalemineku ja inspekteerimise ülesandeid täitvad laevad heiskavad V lisas kirjeldatud erilipu või -vimpli.

7. Iga liikmesriik tagab, et iga lõikes 1 osutatud piirkonnas tegutsev inspekteerimisalus, millel on õigus tema lipu all sõita, peab võimaluse korral iga päev turvalist sidet kõigi teiste selles piirkonnas tegutsevate inspekteerimisalustega, et vahetada tegevuse kooskõlastamiseks vajalikku teavet.

8. Iga lõikes 1 osutatud piirkonnas inspekteerimise või järelevalvega tegelev liikmesriik esitab kõigile sellesse piirkonda sisenevatele inspekteerimisalustele VII lisa kohaselt koostatud nimekirja eelnenud kümne päeva jooksul tehtud vaatlustest ning pardaleminekutest ja inspekteerimistest, sealhulgas kuupäevad, koordinaadid ja muu asjakohase teabe.

Artikkel 89c

Inspekteerimise korraldamine

1. Kava täitmiseks määratud inspektorid:

a) teatavad enne pardaleminekut kalalaevale inspekteerimislaeva nime;

b) heiskavad inspekteerimislaeval ja inspekteeritaval laeval V lisas kirjeldatud vimpli;

c) piiravad inspekteerimisrühma suuruse kõige enam kolme inspektoriga.

2. *Laeva pardale minnes esitavad inspektorid selle kaptenile IV lisas kirjeldatud GFCMi inspektori isikutunnistuse. Inspekteerimine toimub ühes GFCMi ametlikus keeles ja võimaluse korral keeles, mida räägib kalalaeva kapten.*

3. *Inspektorid koostavad inspekteerimisaruande vastavalt VI lisas esitatud vormile.*

4. *Inspektorid allkirjastavad aruande laeva kapteni juuresolekul; kaptenil on õigus lisada aruandesse kõik tema arvates sobivad tähelepanekud. Laeva kapten allkirjastab samuti aruande.*

5. *Aruande koopiad antakse laeva kaptenile ja inspekteerimisrühma ametiasutustele, kes edastavad koopiad inspekteeritud laeva lipuriigi ametiasutustele ning komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon edastab aruande koopia GFCMi sekretariaadile.*

6. *Inspekteerimisrühma suuruse ja inspekteerimise kestuse määrab kindlaks inspekteerimislaeva kapten, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid.*

Artikkel 89d

Rikkumised

1. Käesoleva artikli kohaldamisel loetakse rikkumisteks järgmised tegevused:

a) määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 3 osutatud tegevused;

b) satelliitseiresüsteemi häirimine ning

c) tegutsemine ilma VMS-süsteemita.

2. Kui inspektorid avastavad kalalaeva pardale minekul või inspekteerimisel rikkumise, teatavad inspekteerimislaeva lipuliikmesriigi ametiasutused sellest viivitamata komisjonile või tema määratud asutusele, kes omakorda teatab sellest inspekteeritud kalalaeva lipuriigile nii otse kui ka GFCMi sekretariaadi kaudu. Lisaks teavitavad nad kõiki teadaolevalt lähikonnas viibivaid asjaomase kalalaeva lipuriigi inspekteerimislaevu.

3. Kalalaeva lipuliikmesriik tagab, et pärast inspekteerimist, mille käigus rikkumine avastati, lõpetab asjaomane kalalaev igasuguse püügitegevuse. Lipuliikmesriik nõuab, et asjaomane kalalaev suunduks 72 tunni jooksul lipuliikmesriigi määratud sadamasse, kus algatatakse uurimine.

4. Kui inspekteerimise käigus avastatakse rikkumine, teatatakse lipuliikmesriigi võetud meetmetest ja järelmeetmetest komisjonile või tema määratud asutusele. Komisjon või tema määratud asutus teatab võetud meetmetest ja järelmeetmetest GFCMi sekretariaadile.

5. Liikmesriikide ametiasutused rakendavad artikli 89c lõikes 3 osutatud inspekteerimisaruannete, VII lisas sätestatud täheldusaruannete ja dokumente kontrollinud inspektorite avalduste alusel meetmeid samal viisil, nagu nad teevad seda riiklike inspektorite esitatud aruannete ja avalduste puhul.“

59) Artikli 91 lõike 2 punkt f asendatakse järgmisega:

„f) peamine püügivahend (peamised püügivahendid), mida kasutatakse hariliku kammelja püügiks, laevastiku segment ja tegevusüksus;“.

60) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 94a

Hariliku kammelja jälgitavus

1. Liikmesriigid ***rakendavad*** hariliku kammelja ***paberipõhist püügidokumentide süsteemi kogu*** tarneahela ***ulatuses, et tagada Mustast merest püütud hariliku kammelja jälgitavus ning aidata kaasa võitlusele ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu.***

2. ***Lõikes 1 osutatud hariliku kammelja paberipõhine püügidokumentide süsteem ei piira muude kehtivate riiklike jälgitavussüsteemide kohaldamist, mis tagavad, et*** liikmesriigid ***kontrollivad hariliku kammelja jälgitavust samal tasemel, ning sisaldab XXIV lisas täpsustatud teavet.***

3. ***Hariliku kammelja paberipõhist püügidokumentide süsteemi kohaldatakse esimeste lossimiste, ekspordi ja reekspordi suhtes. Sisekaubandus ei kuulu lõikes 5 sätestatud kinnitamisahelasse.*** ▌

4. ***Igal püügisertifikaadil on kordumatu identifitseerimisnumber. See number on*** lipuliikmesriigi-omane ***ja antakse igale kalalaevale.*** Püügisertifikaate ***ei tohi teisele kalalaevale üle anda.*** ▌

5. *Liikmesriigid kinnitavad püügisertifikaadid üksnes juhul, kui tõendavaid dokumente ja vastavat saadetist on kontrollitud ning selle tulemusena on kindlaks tehtud, et kogu hariliku kammelja püügidokumentide süsteemis esitatud teave on täpne.*

6. *Liikmesriigid annavad komisjonile või tema määratud asutusele aru oma püügidokumentide süsteemist ning hariliku kammelja võimalikest märgistamis- ja identifitseerimisnõuetest ning jälgitavuse ja seire nõuetest. Komisjon või selle määratud asutus edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile.*

7. *Liikmesriigid teatavad komisjonile või tema määratud asutusele oma pädevad asutused, kelle nad on määranud vastutama püügisertifikaatide ja nende kinnituspitserite kinnitamise ja kontrollimise eest, samuti püügidokumentide süsteemi kontaktpunktid ja muu teabe, mis on püügidokumentide süsteemi rakendamise seisukohast oluline. Komisjon või tema määratud asutus teatab GFCMi sekretariaadile, liikmesriikide pädevatele asutustele ja kontaktpunktidele muu teabe, mis on püügidokumentide süsteemi rakendamise seisukohast oluline.*

8. *Liikmesriigid säilitavad hariliku kammelja kinnitatud paberipõhiseid püügisertifikaate viis aastat.*

9. Liikmesriigid koostavad igal aastal aruande hariliku kammelja paberipõhise püügidokumentide süsteemi rakendamise kohta, esitades üksikasjaliku teabe ja statistilised andmed, muu hulgas kinnitatud aastaste koguste, kaubeldavate aastaste koguste ja kinnitatud püügisertifikaatide arvu kohta ning kõik asjakohased elemendid, mis annavad teavet püügidokumentide süsteemi olukorra kohta. Liikmesriigid esitavad oma aruanded komisjonile või tema määratud asutusele, et teavitada vastavuskomiteed. Komisjon või tema määratud asutus esitab kõnealused aruanded GFCMi sekretariaadile hiljemalt 30 päeva enne vastavuskomitee iga-aastast istungit.“

61) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 96a

Laevastiku püügivõimsus ja püügikoormus

Liikmesriigid hoiavad kalalaevastiku püügivõimsuse või püügikoormuse tasemel, mis vastab hariliku ogahai ***lubatud ja kasutatud*** püügi tasemele Mustal merel aastatel ***2015–*** 2021.

Artikkel 96b

Teaduslik seire

1. Liikmesriigid aitavad ellu viia Musta mere hariliku ogahai varusid käsitlevat GFCMi teadusprogrammi ning tagavad igal aastal hariliku ogahai seisundi piisava teadusliku seire.

2. Liikmesriigid tagavad, et laevade omanikud või kaptenid registreerivad püügipäevikus hariliku ogahai püügi, püügiandmed, juhupüügi, vabaks laskmise või tagasiheitmise ning et see teave esitatakse liikmesriikide iga-aastase aruandluse raames komisjonile kooskõlas asjaomastes GFCMi soovitustes sätestatud aruandlusnõuetega ja GFCMi andmete kogumise võrdlusraamistikuga. Komisjon saadab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.

3. Liikmesriigid tagavad mis tahes lisameetmete võtmise, mis on vajalikud andmete kogumise parandamiseks hariliku ogahai liikide teadusliku seire eesmärgil.

4. Liikmesriigid koguvad usaldusväärset teavet selle kohta, kuidas mõjutavad hariliku ogahai püügil kasutatavad põhjanakkevõrgud vaalaliste populatsioone Mustas meres.

Artikkel 96c

Laevastiku haldamise meetmed

1. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. jaanuariks nimekirjad nende lipu all sõitvatest laevadest, millel on lubatud püüda ja mis aktiivselt püüavad Mustal merel harilikku ogahaid. See nimekiri sisaldab iga laeva kohta VIII lisas osutatud teavet.

Komisjon edastab kõnealuse nimekirja GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. jaanuariks. Harilikku ogahaid püüdvatel kalalaevadel on lubatud tegeleda üksnes sellise püügitegevusega, mis on märgitud pädeva asutuse väljastatud kehtivale püügiloale, milles on täpsustatud asjaomase püügitegevuse tehnilised tingimused, mis on sätestatud VIII lisas.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni igast harilikku ogahaid püüdvate kalalaevade nimekirjas tehtud täiendusest, välja jätmisest või muudatusest kohe pärast nende tegemist või vähemalt kord kuus. Komisjon teavitab neist muudatustest viivitamata GFCMi sekretariaati.

3. Laevad, mida liikmesriigid ei ole sellesse nimekirja kandnud, ei tohi harilikku ogahaid püüda, pardal hoida, ümber laadida, lossida, ladustada ega müüa.

4. Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. juuliks ja 15. jaanuariks üksikasjalikud aruanded aktiivselt harilikku ogahaid püüdnud või seda kaas- või juhupüügina püüdnud kalalaevade püügitegevuse kohta.

   Need aruanded sisaldavad vähemalt järgmist:

   a) püügipäevad;

b) püügipiirkond;

c) hariliku ogahai kogupüük.

Komisjon edastab need aruanded GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. juuliks ja 30. jaanuariks.

Artikkel 96d

Erimeetmed ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu võitlemiseks

Liikmesriigid tagavad, et geograafilises alapiirkonnas 29 kala püüdvad laevad deklareerivad kogu hariliku ogahai püügi ja kaaspüügi.

Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 14 kohaldamist, deklareerivad laevade kalurid või kaptenid püügipäevikus kogu hariliku ogahai püügi ja kaaspüügi, olenemata saagi kaalust ja kasutatud püügivahendist.

Artikkel 96d

Lossimiskohad

1. Liikmesriigid määravad lossimiskohad, kus Mustal merel aktiivselt harilikku ogahaid püüdvad laevad saaki lossivad.

2. Iga lõikes 1 osutatud määratud lossimiskoha puhul määravad liikmesriigid kindlaks lubatud lossimise ja ümberlaadimise ajad ja kohad.

3. Mustal merel püütud hariliku ogahai mis tahes koguste lossimine või ümberlaadimine kalalaevadelt mujal kui lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtades on keelatud.

4. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal 15. novembriks kõik lõikes 1 osutatud määratud lossimiskohtade nimekirja muudatused. Komisjon edastab selle teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. novembriks.“

62) Artiklit 98 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid tagavad Vahemere erikaitsealasid ja elustiku mitmekesisust käsitleva protokolli II lisas ▌loetletud varilõpuseste liikide kõrgetasemelise kaitse püügitegevuse eest ▌. ***Liikmesriigid ergutavad edasiste meetmete võtmist kõnealuse protokolli II ja III lisas loetletud varilõpuseste liikide kaitsestaatuse parandamiseks ning püügitegevusega kaasneva juhupüügi riski või sellega seotud suremuse leevendamiseks või võimaluse korral kaotamiseks.“;***

b) lisatakse järgmised lõiked:

„4. Liikmesriigid teatavad komisjonile 15. aprilliks 2026 vähemalt ühest meetmest iga XVII lisas loetletud liigi/soo kohta, mis esineb ***geograafilistes alapiirkondades 1–27***, või kokku vähemalt viiest liigipõhisest meetmest, mille eesmärk on parandada varilõpuseste kaitsestaatust ning leevendada püügitegevusega kaasnevat varilõpuseste juhupüügi riski või sellega seotud suremust või see võimaluse korral kõrvaldada. Komisjon saadab selle teabe GFCMi sekretariaadile 30. aprilliks 2026.

5. Liikmesriike julgustatakse võtma ja heaks kiitma leevendusmeetmeid, et minimeerida või võimaluse korral lõpetada varilõpuseste juhupüük püügitoimingute käigus ja suurendada vabastamisjärgset ellujäämismäära sellise püügitegevuse korral, mille puhul kalanduse teaduslik nõuandekomitee on kindlaks teinud suure kaaspüügi riski, ja võimaluse korral väikese kaaspüügi riskiga püügitegevuse korral. Selliste meetmetega kaasneb asjakohane teaduslik seire nende tõhususe kindlaks tegemiseks ning need võivad muu hulgas hõlmata järgmist:

a) püügivahendite kohandamine ja alternatiivset liiki püügivahendite kasutamine;

b) püügivahendite märgistamise ja avastamise täiustamine;

c) ajalised/piirkondlikud püügipiirangud ja -keelud, kui see on asjakohane;

d) võimalike kaaspüügi maksimumpiirmäärade rakendamine; ning

e) magnetiliste hoiatusseadmete kasutamine, kui see põhineb teadusuuringutel ja pärast kulude-tulude hindamist.

6. Liikmesriigid võivad vabatahtlikkuse alusel kaaluda ka muud liiki majandamist, nagu stiimulipõhine majandamine, mis premeerib väikese mõjuga ettevõtjaid, ärgitades samal ajal kehvade tulemustega ettevõtjaid rakendama paremaid tavasid või sektorist lahkuma, või turupõhistel stiimulitel põhinev majandamine, mis hõlmab näiteks sellise püügitegevuse puhul, kus varilõpusestega kokkupuute risk on keskmine kuni suur, märgiseid „varilõpusestele ohutu“ või „varilõpuseste-sõbralik“.

7. Liikmesriigid nõuavad, et kalalaevad, mis püüavad ***geograafilistes alapiirkondades 1–27*** kaas- või juhupüügina hailiike, piiraksid ***Vahemere*** erikaitsealasid ja elustiku mitmekesisust käsitleva protokolli III lisas loetletud haide kaaspüügi maksimaalse protsendiga kogusaagi kaalust püügireisi kohta või kolmele isendile.“

63) Artiklisse 102 lisatakse järgmine lõige:

„3. Vahemere geograafilistes piirkondades (geograafilised alapiirkonnad 1–27), kus toimub Vahemere erikaitsealasid ja elustiku mitmekesisust käsitleva protokolli* II lisas loetletud merelinnuliikide juhupüük, kohaldatakse teadusliku nõuandekomitee nõuande kohaselt järgmisi meetmeid:

a) liikmesriigid koguvad andmeid, et saada täielik ülevaade merelindude juhupüügist püügitegevuse käigus, sealhulgas äärmiselt ohustatud baleaari tormilinnu (*Puffinus mauretanicus*) juhupüügist;

b) liikmesriigid hindavad ▌ vähemalt kahe XVIII lisas loetletud üleminekuperioodi leevendusmeetme tulemuslikkust, mille eesmärk on parandada merelinnuliikide kaitsestaatust ning leevendada merelindude ***juhu***püügi riski ja sellega seotud suremust või see võimaluse korral kaotada.

Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. aprilliks esimese lõigu punkti a kohaselt kogutud andmed. Komisjon saadab need andmed GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.

Esimese lõigu punktis b osutatud kohustust ei kohaldata liikmesriikide suhtes, kes on sellise hindamise teinud juba enne ... [käesoleva muutmismääruse jõustumise kuupäev].“

64) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 103a

Leevendusmeetmed

1. Liikmesriike julgustatakse astuma vajalikke samme meetmete rakendamiseks, et minimeerida või võimaluse korral lõpetada merikilpkonnade juhupüük püügitoimingute käigus, näiteks:

a) püügivahendite kohandamine ja alternatiivset liiki püügivahendite kasutamine;

b) ajalised/piirkondlikud püügipiirangud ja -keelud, mis põhinevad näiteks ruumilise tuvastamise meetmetel, mida kasutatakse merikilpkonnade esinemise kindlakstegemiseks;

c) püügivahendite märgistamise ja avastamise, sealhulgas akustilise peegeldusvõime täiustamine, sealhulgas värviliste võrkude, helkurite, suurema läbimõõduga nööri, korgi või muu materjali kasutamine võrgus, akustilist tuvastamist võimaldavate metalliühendite, näiteks baariumsulfaadi kasutamine ja patareitoitega valguspulkadega varustatud helendavate võrkude kasutamine;

d) võimalike juhupüügi maksimumpiirmäärade rakendamine ning merikilpkonnade tõkkevahendite kasutamine koos sorteerimis- ja suunamisseadmetega ning

e) püügikäitumise reeglid ja strateegiad.

2. Liikmesriike julgustatakse asjakohaste suuniste ja koolituse abil hõlbustama meetmete rakendamist, et ära hoida merikilpkonnade püügivahendisse takerdumine rüüstamise ajal ja vähendada nende vabakslaskmisjärgset suremust.

3. Kui liikmesriigid rakendavad lõigete 1 ja 2 kohaseid meetmeid, teatavad nad komisjonile ***1. detsembriks 2026*** vähemalt nimetatud kahest meetmest. Seejuures võetakse arvesse piirkondi ja laevastikke, mille puhul merikilpkonnadega kokkupuutumise risk on suurem.

4. Komisjon teavitab lõikes 3 osutatud meetmetest viivitamata GFCMi sekretariaati.“

65) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 105a

Leevendusmeetmed

1. Liikmesriike julgustatakse laiendama kaaspüügi vähendamise meetmeid, et minimeerida või võimaluse korral lõpetada vaalaliste juhupüük püügitoimingute käigus sellise püügitegevuse puhul, kus kalanduse teaduslik nõuandekomitee on kindlaks teinud suure kaaspüügi riski. Selliste leevendusmeetmetega kaasneb asjakohane seire nende tulemuslikkuse kindlaks tegemiseks ning need võivad hõlmata järgmist:

a) püügivahendite kohandamine ja alternatiivset liiki püügivahendite kasutamine;

b) püügivahendite märgistamise ja avastamise täiustamine;

c) ajalised/piirkondlikud püügipiirangud ja -keelud, kui see on asjakohane;

d) võimalike kaaspüügi maksimumpiirmäärade ***rakendamine***;

e) akustiliste hoiatusseadmete kasutamine ***ning***

f) püügikäitumise ja -strateegiate muutmine.

2. Liikmesriike julgustatakse asjakohaste suuniste ja koolituse abil hõlbustama meetmete rakendamist, et ära hoida merikilpkonnade püügivahendisse takerdumine rüüstamise ajal ja vähendada nende vabakslaskmisjärgset suremust.

3. Liikmesriike julgustatakse kindlaks tegema piirkonnad, kus on suur risk puutuda püügitegevuse käigus kokku vaalalistega, ning nad võivad olemasolevat survet arvesse võttes kaaluda kohaldatavate riigisiseste õigusaktide muutmist.

4. ***Komisjon ja liikmesriigid*** võivad vabatahtlikkuse alusel kaaluda ka muud liiki majandamist, nagu ***stiimulipõhine*** majandamine, mis premeerib väikese mõjuga ettevõtjaid ärgitades samal ajal kehvade tulemustega ettevõtjaid rakendama paremaid tavasid või sektorist lahkuma, või turupõhistel stiimulitel põhinev majandamine, mis hõlmab näiteks sellise püügitegevuse puhul, kus vaalalistega kokkupuute risk on keskmine kuni suur, märgiseid ***„delfiinile ohutu“*** või „delfiinisõbralik“.

5. Liikmesriigid teatavad komisjonile ***1. detsembriks 2026*** vähemalt kahest lõigete 1–4 kohaselt rakendatud leevendusmeetmest.

6. Komisjon teavitab lõikes 5 osutatud leevendusmeetmetest viivitamata GFCMi sekretariaati.“

66) Artikli 106 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 14 rangemate sätete kohaldamist, kannavad kalalaevade kaptenid oma püügipäevikusse järgmise teabe:

a) kõik merelindude juhupüügi ja vabaks laskmise juhtumid;

b) kõik merikilpkonnade juhupüügi ja vabaks laskmise juhtumid;

c) kõik munkhüljeste juhupüügi ja vabaks laskmise juhtumid;

d) kõik vaalaliste juhupüügi ja vabaks laskmise juhtumid;

e) kõik Vahemere erikaitsealasid ja elustiku mitmekesisust käsitleva protokolli II või III lisas loetletud hailiikide juhupüügi, vabaks laskmise või tagasiheite juhtumid ***geograafilistes alapiirkondades 1–27***;

f) kõik varilõpuseste juhupüügi juhtumid ***geograafilistes alapiirkondades 1–27***.“

67) Artikkel 107 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 107

Püügikeeluala kehtestamine

Lioni lahe idaosas ***(geograafiline alapiirkond 7)*** kehtestatakse püügikeeluala, ***et tugevdada kudemiskohtade ja süvamere tundlike elupaikade kaitset.***

Käesoleva artikli ***esimeses lõigus osutatud püügikeeluala jagatakse vöönditeks A ja B ning see piirneb XI lisa B osas kindlaks määratud geograafilisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alaga***.“

68) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 107a

Püügivõimsuse ja püügikoormuse haldamine ja seire

1. Et aidata kaitsta ohualteid mereökosüsteeme ja põhjalähedaste kalavarude, näiteks euroopa merluusi olulisi elupaiku, on vööndis A keelatud kõik kutselised kalalaevad, mis püüavad põhjalähedasi kalavarusid ja kasutavad traali, põhjaõngejadasid, pelaagilisi õngejadasid või põhjavõrke.

2. Vööndis B on põhjalähedaste kalavarude püük traali, põhjaõngejada, pelaagilise õngejada või põhjavõrkudega keelatud igal aastal alates 1. novembrist kuni 30. aprillini.

3. Igasugune harrastuskalapüük on vööndites A ja B keelatud.“

69) Artikkel 108 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 108

Püügikoormus

Iga-aastane püügikoormus (merel viibitud päevade arv), mida ***võivad põhjalähedaste varude püügiks kasutada*** laevad***, millel on luba püüda püügikeelualal,*** kasutades traale, põhjaõngejadasid ***või*** pelaagilisi õngejadasid ***või*** põhjavõrke, ***ei tohi ületada võrdlusperioodil (2015–2017) rakendatud püügikoormust***.“

70) Artiklit 110 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Kui liikmesriigid ei ole seda juba teinud, edastavad nad komisjonile 31. detsembril 2008 kehtinud riigisisesed õigusaktid, mis käsitlevad järgmist:

a) maksimaalne püügiaeg päevas;

b) maksimaalne merel viibitud päevade arv.“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„4. Liikmesriigid ei kanna püügikoormust üle püügikeelualal püüdmise luba omavate laevade vahel, mis kasutavad eri liiki püügivahendeid.“

71) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 110a

Andmete kogumine ja teaduslik seire

1. Liikmesriigid koostavad püügikeeluala jaoks teadusliku seire kava.

Liikmesriigid annavad komisjonile aru esimeses lõigus osutatud teadusliku seire kava tulemuste kohta.

2. Liikmesriigid tagavad, et laevaomanikud:

a) registreerivad kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ja GFCMi asjakohastes soovitustes sätestatud aruandlusnõuetega elektroonilises püügipäevikus või samaväärses dokumendis teabe püügitegevuse kohta, artiklis 108 osutatud peamiste liikide püügiandmed ning Vahemere erikaitsealasid ja elustiku mitmekesisust käsitleva protokolli II ja III lisas loetletud tundlike liikide juhupüügi, vabaks laskmise või tagasiheitmise;

b) esitavad riiklikele ametiasutustele käesoleva lõike punktis a osutatud teabe, et nad saaksid selle esitada oma iga-aastases riiklikus aruandluses kooskõlas GFCMi andmete kogumise võrdlusraamistiku käsiraamatuga.

3. Liikmesriigid tagavad, et artiklis 108 osutatud peamiste liikide teadusliku seire jaoks andmete kogumise parandamiseks võetakse lisameetmeid, näiteks pardavaatlejate kasutamine 5 % laevadest või elektroonilise kaugseire kasutamine, et luua võrdsemad tingimused kõigile laevadele.

Artikkel 110b

Kontrolli- ja täitmise tagamise meetmed

1. Liikmesriigid peavad nimekirja laevade kohta, millel on lubatud püügikeelualal kala püüda.

2. Liikmesriigid edastavad GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks GFCMi andmete kogumise võrdlusraamistiku veebiplatvormi kaudu lõikes 1 osutatud nimekirja ajakohastatud versiooni. Nimekirja ajakohastatud versioon sisaldab iga laeva kohta VIII lisas kindlaks määratud teavet.

3. Liikmesriigid saadavad komisjonile igal aastal 15. maiks aruande püügikeelualal võetud majandamismeetmete kohta. Komisjon saadab kõnealuse aruande GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. maiks.

4. Liikmesriigid edastavad komisjonile oma riigisiseses õiguses sätestatud õiguslikud tingimused püügipäeva maksimaalse kestuse kohta, mis olid jõus 31. detsembril 2023. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile. Seda kohustust ei kohaldata liikmesriikide suhtes, kes on kõnealused õiguslikud tingimused komisjonile juba edastanud.

5. Püügikeeluala läbivatel kalalaevadel, mille kogupikkus on üle 12 meetri, peab olema pardal toimiv transponder VMS-süsteemide või automaatsete identifitseerimissüsteemide (AIS) jaoks, millel on suurendatud andmeedastust, ning kõik püügivahendid peavad kogu läbisõiduaja jooksul olema soritud ja stoovitud. Püügikeeluala läbivad kalalaevad peavad liikuma otsesuunas püsikiirusel vähemalt kuus sõlme, välja arvatud vääramatu jõu või ebasoodsate tingimuste korral. Sellistel juhtudel teavitab laeva kapten viivitamata laeva lipuriigi kalapüügi seirekeskust, et viimane saaks teavitada vääramatust jõust liikmesriikide pädevaid asutusi.“

72) Artikkel 112 jäetakse välja.

73) Artikkel 113 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 113
Püügikeelualad

Põhjatraalnootadega kalapüük on keelatud järgmistel aladel:

a) püügikeeluala „East of Adventure Bank“ XI lisa B osas kindlaks määratud koordinaate ühendavate joontega piiratud alal;

b) püügikeeluala „West of Gela Basin“ XI lisa B osas kindlaks määratud koordinaate ühendavate joontega piiratud alal;

c) püügikeeluala „East of Malta Bank“ XI lisa B osas kindlaks määratud koordinaate ühendavate joontega piiratud alal.

Esimeses lõigus osutatud püügikeelualadel ei ole lubatud põhjalähedane püük, sealhulgas harrastuskalapüük, olenemata laeva kogupikkusest.“

74) Artiklisse 115 lisatakse järgmine lõige:

„4. Anšoovise ja sardiini püük seinnootade ja pelaagiliste traalidega on keelatud XI lisa D osas kindlaks määratud koordinaate ühendavate joontega piiratud alal.“

75) Lisatakse järgmised jaod:

„V jagu

Ümberlaadimine

Artikkel 120a

Kohaldamisala

1. Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 20 kohaldamist, reguleeritakse käesoleva jaoga ümberlaadimist GFCMi lepingu piirkonnas, nagu on kindlaks määratud I lisas.

2. GFCMi lepingu piirkonnas on Ümberlaadimine merel liidu vetest väljaspool on keelatud, välja arvatud vääramatu jõu korral.

3. Ümberlaadimine on lubatud üksnes selleks määratud sadamates, lossimiskohtades või rannikuäärsetes paikades, kui selleks on olemas luba, käesolevas jaos sätestatud tingimustel.

4. Ümberlaadimine ei ole lubatud, kui üks asjaomastest laevadest on kantud GFCMi koostatud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade nimekirja.

5. Käesoleva jao kohaldamisel ei käsitata ümberlaadimisena ümberpaigutamist, paaristraalide kasutamist ja püügitoiminguid, mis hõlmavad liikmesriikide või teiste GFCMi lepingu osaliste kahe või enama kalalaeva ühistegevust.

Artikkel 120b

Ümberlaadimine sadamas

1. Ümberlaadimine sadamas on lubatud üksnes juhul, kui on olemas rannikuäärse liikmesriigi ametiasutuste ja lipuriigi ametiasutuse ja asjaomaste laevade ametiasutuste väljastatud luba.

2. Lõikes 1 osutatud luba antakse välja pärast seda, kui laeva lipuriigi ametiasutus on veendunud, et ümberlaadimises osalevate laevade tegevus on kooskõlas GFCMi kaitse- ja majandamismeetmetega ning et laevad ei ole tegelenud ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga.

3. Lõikes 1 osutatud luba tuleb hoida ümberlaadiva laeva pardal ning see tuleb teha inspekteerimise või kontrolli ajal kättesaadavaks.

4. Ümberlaadiva kalalaeva kapten teatab sadamaliikmesriigi ametiasutusele vastuvõtva laeva identifitseerimisandmed ning ümberlaadimise kuupäeva, kellaaja ja sadama vähemalt 48 tundi enne ümberlaadimist.

5. Lõikes 4 osutatud identifitseerimisandmed hõlmavad vähemalt kalalaeva nime, Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) numbrit, GFCMi registri numbrit, pardatähist, registreerimissadamat ja lipuriiki.

6. Vastuvõtva laeva kapten edastab hiljemalt 48 tundi enne lossimist selle riigi pädevale asutusele, kus toimub lossimine, GFCMi ümberlaadimise deklaratsiooni.

7. Vastuvõtva laeva kapten koostab ja edastab hiljemalt 24 tundi enne ümberlaadimise algust sadamaliikmesriigi ametiasutustele teabe pardal oleva saagi ja kalandustoodete kohta. Saagist teatamisel tuleb nimetada liigid ning kaal või isendite arv, kui see on asjakohane.

8. Liikmesriigid nõuavad, et taotluse esitanud ümberlaadiva laeva kapten edastaks järgmise teabe:

   a) liigid (FAO tähtkood ja toote kuju);

   b) pardal olev ümberlaaditav saak (eluskaal kilogrammides, kaal pärast töötlemist või isendite arv, kui see on asjakohane);

   c) püügi geograafiline asukoht (mis on registreeritud püügipäevikus);

   d) kavandatud ümberlaadimise koht ja kuupäev;

   e) vastuvõtva laeva nimi, registreerimisnumber, IMO number ja lipuriik.

9. Liikmesriigid jälgivad laevu, mis ei sõida nende lipu all ja soovivad siseneda nende sadamatesse, ning tagavad, et sellised laevad ei ole tegelenud sellise kalapüügi ega kalapüügiga seotud tegevusega, mis on vastuolus GFCMi kaitsemeetmetega.

Artikkel 120c

GFCMi ümberlaadimisdeklaratsioon

1. Ümberlaadimises osalenud üle 15-meetrise kogupikkusega kalalaeva kapten täidab vastavalt XX lisale GFCMi ümberlaadimisdeklaratsiooni ning märgib sellesse liikide kaupa kõik ümber laaditud või vastu võetud kogused, mis ületavad 50 kg eluskaalu ekvivalenti, või isendite arvu, kui see on asjakohane.

2. GFCMi ümberlaadimisdeklaratsioon sisaldab vähemalt järgmist teavet:

   a) nii ümberlaadiva kui ka vastuvõtva kalalaeva pardatähis ja nimi;

b) iga liigi FAO kolmetäheline kood ning asjakohane GFCMi geograafiline piirkond, kust saak püüti;

c) iga liigi hinnanguline kogus toote massina kilogrammides toote esitamisviiside kaupa või asjakohasel juhul isendite arv, sealhulgas eraldi kirjena kohaldatavast kalavarude kaitseks kehtestatud alammõõdust väiksemate isendite arv või kogus;

d) vastuvõtva kalalaeva sihtsadam;

e) määratud ümberlaadimissadam.

3. Nii ümberlaadiva kui vastuvõtva kalalaeva kapten esitavad GFCMi ümberlaadimisdeklaratsiooni võimalikult kiiresti ning hiljemalt 48 tundi pärast ümberlaadimist

a) oma lipuliikmesriigile ning

b) kui ümberlaadimine on toimunud mõne teise liikmesriigi sadamas või kolmandast riigist GFCMi lepingu osalise sadamas, ka asjaomase sadama pädevale asutusele.

4. GFCMi ümberlaadimisdeklaratsioonile kirjutavad alla vastuvõtva kalalaeva kapten ja ümberlaadiva laeva kapten.

5. Nii ümberlaadiva kui ka vastuvõtva kalalaeva kaptenid on mõlemad vastutavad nende GFCMi ümberlaadimisdeklaratsiooni kantud andmete täpsuse eest.

6. GFCMi ümberlaadimisdeklaratsiooni koopiat hoitakse mõlema kalalaeva pardal seni, kuni kogu saak ja kõik kalandustooted on lossitud.

Artikkel 120d

Seire- ja kontrollimeetmed

1. GFCMi ümberlaadimisdeklaratsiooni kantud hinnanguliste koguste ja ümberlaaditud või vastuvõetud saagi eluskaalu kilogrammides mõõdetud koguste vaheline lubatud kõikumine on kõigi liikide puhul 10 %.

2. Sadamariigi ametiasutus vaatab saadud teabe läbi, vajaduse korral koostöös kalalaevade lipuriikide ametiasutustega, et teha kindlaks kummagi kalalaeva teatatud saagi, ümberlaadimise ja lossimise kooskõla. Kõnealune kontroll tehakse viisil, mis tagab, et see häiriks laeva nii vähe kui võimalik ning et kala kvaliteet ei halveneks.

3. Kõigil ümberlaadimisloa saanud ümberlaadivatel ja vastuvõtvatel laevadel peab olema pardal ja kasutusel toimiv VMS-süsteem, ***mis vastab komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 404/2011 artiklis 19 kirjeldatule***.

Artikkel 120e

Aruandlus

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. aprilliks nimekirja määratud sadamatest, lossimiskohtadest ja rannikuäärsetest paikadest, kus on lubatud käesoleva jao kohane ümberlaadimine.

2. Komisjon edastab lõikes 1 osutatud nimekirja GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.

3. Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. aprilliks asjakohase teabe soovituse GFCM/45/2022/14 rakendamise kohta.

4. Komisjon saadab lõikes 3 osutatud nimekirja GFCMi sekretariaadile igal aastal 30. aprilliks.

VI jagu

Harrastuskalapüük Vahemerel

Artikkel 120f

Kohaldamisala

Käesoleva jaoga kehtestatakse I lisas kindlaks määratud Vahemere geograafilistes alapiirkondades 1–27 toimuva harrastuskalapüügi korraldamise, kontrolli ja seire miinimumnormid.

Artikkel 120g

Keelud

Ilma et see piiraks määruse (EL) 2019/1241 artikli 7 rangemate sätete kohaldamist, on keelatud

a) tegeleda vastavalt käesolevale peatükile ▌ harrastuskalapüügiga ilma kehtiva püügilitsentsi või registreeringuta;

b) müüa või turustada harrastuskalapüügi käigus saadud saaki;

c) säilitada XXI lisas loetletud liikide isendeid;

d) säilitada isendid, mis on väiksemad kalavarude kaitseks kehtestatud alammõõdust, mille on vastu võtnud GFCM;

e) püüda kala GFCMi soovitustega ja nende soovituste kohaselt kaitstud aladel, eelkõige tundlikes elupaikades ja püügikeelualadel, mis on kehtestatud kalade oluliste elupaikade ja ohualdiste mereökosüsteemide kaitseks, ning aladel, kus harrastuskalapüük on liikmesriikide õigusaktide alusel keelatud;

f) püüda vee all kala, kasutades autonoomset hingamisaparaati;

g) püüda vee all kala päikeseloojangust päikesetõusuni;

h) kasutada samal ajal käsiahingut või harpuunpüssi ja autonoomset hingamisaparaati (akvalang);

i) kasutada kala püüdmisel mürgiseid, uimastavaid või söövitavaid ained, lõhkeaineid ja elektrivoolu.

Artikkel 120h

Litsentsid

Liikmesriigid kehtestavad ▌ kõiki harrastuskalureid hõlmava kohustusliku litsentsimis- või registreerimissüsteemi ja haldavad seda. ***Liikmesriigid võivad teha sellest süsteemist erandeid kaldakaluritele.***

Artikkel 120i

Kontroll ja täitmise tagamine

1. Liikmesriigid kehtestavad ja rakendavad laevadelt teostatava harrastuskalapüügi jaoks harrastuskalapüügi kontrollimise ja seire süsteemi, mis täiendab olemasolevaid riiklikke kontrollikavu.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem põhineb riskianalüüsil, kus võetakse arvesse harrastuskalapüügi sagedust ja ohte, mida see põhjustab mere bioloogilistele ressurssidele, eelkõige silmas pidades artiklis 120g loetletud keelde.

3. Liikmesriigid kehtestavad käesoleva peatüki rikkumise korral toimiva karistuste süsteemi ning rakendavad seda. Kohaldatavad karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neis tuleb arvesse võtta harrastuskalapüügi sagedust ja ohte, mida see põhjustab mere bioloogilistele ressurssidele, eelkõige silmas pidades artiklis 120g loetletud keelde.

Artikkel 120j

Andmete kogumine

Ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1224/2009 artikli 55 rangemate sätete kohaldamist, kontrollivad ja vaatlevad liikmesriigid pisteliselt harrastuskalapüüki, mis toimub nende territooriumil asuvates liidu vetes.

Artikkel 120k

Andmete esitamine

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile igal aastal 15. jaanuariks järgmise teabe:

   a) nimekiri liikidest, mille harrastuspüük on riiklike või kohalike õigusaktide alusel keelatud;

b) püügimeetodid, mille kasutamine harrastuskalapüügil on riiklike või kohalike õigusaktide alusel keelatud;

c) alad, kus harrastuskalapüük on riiklike või kohalike õigusaktide alusel keelatud;

d) nimekiri liikidest, mille harrastuspüük on reguleeritud riiklike või kohalike õigusaktidega;

e) meetmed, millega reguleeritakse harrastuskalapüüki riiklike või kohalike õigusaktide alusel.

2. Komisjon saadab lõikes 1 loetletud teabe GFCMi sekretariaadile igal aastal 31. jaanuariks.

---

* Komisjoni 8. aprilli 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 404/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 (millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks) üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 112, 30.4.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2011/404/oj).“

76) Artikli 122 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Lõikes 1 osutatud nimekiri sisaldab XXIII lisa esimeses veerus sätestatud teavet ja järgmist teavet:

a) laeva CFR-number, nagu on määratletud rakendusmääruses (EL) 2017/218, ja pardatähis, millele on osutatud kõnealuses rakendusmääruses;

b) ajavahemik, mil püük või ümberlaadimine on lubatud;

c) kasutatavad püügivahendid.“

77) Artiklit 128 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 1 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) liikmesriikide esitatud tõendid, mis toetavad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi eeldust, sealhulgas teave asjaomase laeva identifitseerimise kohta.“;

b) lisatakse järgmised lõiked:

„4. Käesoleva jao kohaldamisel loetakse, et kalalaev on tegelenud GFCMi lepingu piirkonnas ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga, kui liikmesriik esitab tõendid, et laev on tegelenud ühe või mitme järgmise tegevusega, mis on vastuolus GFCMi kaitse- ja majandamismeetmetega:

a) määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklis 3 osutatud tegevused;

b) kalapüük GFCMi lepingu piirkonnas, olles riikkondsuseta;

c) kalapüük GFCMi lepingu piirkonnas, omamata nõuetelevastavat identifitseerimisnumbrit;

d) kalapüük või kalapüügiga seotud tegevus, mis on vastuolus mis tahes muu GFCMi kaitse- või majandamismeetmega.

5. Vajaduse korral uurivad liikmesriigid väidetavat ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki või jälgivad asjaomaseid laevu.

6. Vajaduse korral teavitab liikmesriik laeva omanikku sellest, et ta on esitanud laeva kohta teavet selle kandmiseks GFCMi esialgsesse ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade nimekirja, ning tagajärgedest, mis võivad kaasneda laeva sattumisega kõnealusesse nimekirja, mille GFCM on vastu võtnud.“

78) Artikkel 130 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 130

GFCMi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade esialgne nimekiri

Pärast GFCMi sekretariaadilt GFCMi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade esialgse nimekirja saamist teevad liikmesriigid järgmist:

a) jälgivad tähelepanelikult GFCMi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade esialgsesse nimekirja kantud laevu ning teevad kindlaks nende tegevuse ning võimalikud nime, lipuriigi või registreeritud omaniku muudatused;

b) teavitavad oma lipu all sõitva laeva omanikku laeva kandmisest ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade esialgsesse nimekirja ning tagajärgedest, mis võivad kaasneda, kui see kanne lisatakse kõnealusesse nimekirja, mille GFCM on vastu võtnud.

Pärast GFCMi sekretariaadilt GFCMi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade esialgse nimekirja saamist võivad liikmesriigid vajaduse korral esitada komisjonile oma märkused.

Komisjon edastab teises lõigus osutatud teabe GFCMi sekretariaadile vähemalt 30 päeva enne GFCMi iga-aastast istungit.

Liikmesriigid võivad esitada komisjonile hiljemalt seitse päeva enne GFCMi iga-aastast istungit mis tahes lisateabe, mis võib olla oluline GFCMi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügiga tegelevate laevade nimekirja koostamisel.

Komisjon saadab neljandas lõigus osutatud teabe GFCMi sekretariaadile enne GFCMi iga-aastast istungit.“

79) III peatükki lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 130a

Laevade täheldamine

1. Liikmesriikide pädevad asutused koguvad GFCMi lepingu piirkonnas täitmise tagamise ja järelevalvetoimingute tegemisel võimalikult palju teavet, kui täheldatakse, et kolmanda riigi lipu all sõitev laev või määratlemata lipu all sõitev või riikkondsuseta laev tegeleb kalapüügiga või kalapüügiga seotud tegevusega, mida peetakse ebaseaduslikuks, teatamata ja reguleerimata tegevuseks.

2. Liikmesriigid koguvad teavet laevade täheldamise kohta vastavalt VII lisas esitatud täheldamise teabelehele.

3. Laeva täheldamise korral edastab laeva täheldanud liikmesriik viivitamata täheldatud laeva lipuriigi (liikmesriigi, GFCMi lepingu osalise või kolmanda riigi) pädevatele ametiasutustele lõikes 2 osutatud täheldamise teabelehe ja kõik laevast salvestatud kujutised.

Kui täheldatud laev sõidab liikmesriigi lipu all, rakendab lipuliikmesriik põhjendamatu viivituseta asjaomase laeva suhtes asjakohaseid meetmeid. Nii täheldanud liikmesriik kui ka täheldatud laeva lipuliikmesriik esitavad komisjonile ja Euroopa Kalanduskontrolli Ametile (EFCA) täheldamist käsitleva teabe, sealhulgas üksikasjaliku teabe võimalike järelmeetmete kohta.

Kui täheldatud laev sõidab mõne teise GFCMi lepingu osalise, kolmanda riigi lipu all või sõidab määratlemata lipu all või on riikkondsuseta, esitab täheldanud liikmesriik põhjendamatu viivituseta komisjonile ja EFCA-le kogu täheldamisega seotud asjakohase teabe. Komisjon edastab täheldamisega seotud teabe vajaduse korral GFCMi sekretariaadile.

4. ***Kui laeva täheldatakse ja on põhjendatud alus kahtlustada, et asjaomane laev on riikkondsuseta, võivad täheldanud liikmesriigi ametnikud laevale minna, et laeva riikkondsus kindlaks teha.*** Kõnealused liikmesriigid teavitavad komisjoni viivitamata selle inspekteerimise tulemustest. Komisjon teavitab selle tulemustest viivitamata GFCMi sekretariaati.

5. Liikmesriigid edastavad komisjonile viivitamata teabe, mis on kogutud selliste kolmandate riikide laevade pardale minekul, mis tegelevad GFCMi kalavarude majandamismeetmetega hõlmatud liikide püügiga või sellega seotud tegevusega GFCMi lepingu piirkonnas riikide jurisdiktsioonist väljapoole jäävates vetes. Komisjon edastab selle teabe viivitamata GFCMi sekretariaadile.

6. GFCMi lepingu piirkonnas tegutsevad liikmesriikide kala- ja abilaevad koguvad teavet ja esitavad selle oma pädevatele ametiasutustele, et toetada käesolevas artiklis osutatud laevade täheldamist.“

80) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 138a

Andmehaldus, isikuandmete kaitse ja konfidentsiaalsus

1. Liikmesriikide ametiasutused ja komisjon koguvad ja töötlevad artikli 15 lõike 1, artikli 24 lõike 1, artikli 30b lõigete 4 ja 5, artikli 30c, artikli 34 lõike 1, artikli 37b lõigete 4 ja 5, artikli 37c, artikli 47 lõike 4, artikli 54, artikli 63 lõigete 4 ja 5, artikli 64, artikli 70 lõike 2, artikli ***75f*** lõike 1, artikli 78 lõike 3, artikli 94a lõike 1, artikli 96c lõike 1, artikli 126 ja artikli 128 lõike 3 kohaldamiseks vajalikke isikuandmeid järgmistel eesmärkidel:

   a) asjakohase kalalaevu käsitleva teabe kindlakstegemine ning kalandusandmete vahetamine vastavalt käesoleva määruse artiklitele 15, 24, 34, 47, 70, 74, 78, 94a ja 96c ning

   b) püügitegevuse seire, kontroll, inspekteerimine ja järelevalve vastavalt artiklitele 30b, 30c, 37b, 37c, 54, 63, 64, 126 ja 128.

2. Käesoleva määruse kohaselt saadud isikuandmeid ei säilitata kauem, kui on vajalik nende kogumise eesmärgi saavutamiseks, ja igal juhul mitte kauem kui viis aastat pärast nende kogumist, välja arvatud isikuandmed, mis on vajalikud kaebuste, rikkumiste ja kohtu- või haldusmenetluste järelmeetmete võtmiseks, mida võib säilitada kuni asjaomase menetluse, asjaomaste kohtu- või haldusmenetluste või karistuse kohaldamiseks vajaliku aja lõpuni. Kui andmeid talletatakse kauem, siis need anonüümitakse.

3. Liikmesriikide ametiasutusi käsitatakse käesoleva määruse kohaselt kogutavate ja edastatavate isikuandmete töötlemisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679* artikli 4 punktis 7 määratletud vastutavate töötlejatena.

4. Komisjoni käsitatakse käesoleva määruse kohaselt kogutavate ja edastatavate isikuandmete töötlemisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725** artikli 3 punktis 8 määratletud vastutava töötlejana.

5. Lisaks määrustes (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 sätestatud kohustustele teevad nii liikmesriikide ametiasutused kui ka komisjon järgmist:

   a) tagavad elektrooniliste andmete edastamisel ja vastuvõtmisel andmete konfidentsiaalsuse;

b) võtavad vajalikud meetmed GFCMi soovitustes sisalduvate konfidentsiaalsuse ja turvalisuse sätete järgimiseks, sealhulgas asjakohased krüpteerimisprotokollid konfidentsiaalsuse ja autentsuse tagamiseks;

c) vajaduse korral parandavad või kustutavad GFCMi sekretariaadi taotlusel elektroonilisi aruandeid või sõnumeid, mida on töödeldud viisil, mis ei ole kooskõlas käesoleva määrusega;

d) tagavad, et elektroonilisi andmeid säilitatakse ja kasutatakse üksnes seireks, kontrolliks, inspekteerimiseks ja täitmise tagamiseks või muudel käesolevas määruses sätestatud eesmärkidel, ning

e) tagavad, et iga elektroonilise andmeedastuste puhul kasutatakse andmeedastussüsteeme, mida on nõuetekohaselt katsetatud GFCMi sekretariaadiga.

6. Nii liikmesriikide ametiasutused kui ka komisjon tagavad käesoleva määruse kohaselt toimuva isikuandmete töötlemise turvalisuse, sealhulgas juhul, kui isikuandmeid töötlevad asutused, kellel on õigus pääseda juurde asjaomastele kalandusalastele andmebaasidele. Eelkõige võtavad liikmesriikide ametiasutused ja komisjon vajalikke meetmeid, et

a) füüsiliselt kaitsta andmeid, sealhulgas koostavad hädaolukorra lahendamise plaanid elutähtsa taristu kaitseks;

b) hoida ära andmekandjate loata lugemine, kopeerimine, muutmine või kõrvaldamine;

c) hoida ära andmete loata sisestamine ning säilitatavatele isikuandmetele loata juurdepääs, nende muutmine ja kustutamine;

d) hoida ära andmete loata töötlemine, kopeerimine, muutmine ja kustutamine;

e) tagada, et asjaomastele kalandusalastele andmebaasidele juurdepääsu luba omavatel isikutel on juurdepääs ainult nende juurdepääsuloaga hõlmatud andmetele, kasutades vaid individuaalseid kasutajatunnuseid ja konfidentsiaalseid juurdepääsuviise;

f) tagada võimalus kontrollida ja kindlaks teha, millistele GFCMi asutustele võib isikuandmeid edastada ning milliseid andmeid on asjaomastes kalandusalastes andmebaasides töödeldud, sealhulgas kes, millal ja millisel eesmärgil on andmeid töödelnud;

g) hoida eelkõige asjakohaste krüptimismeetodite abil ära isikuandmete loata lugemine, kopeerimine, muutmine või kustutamine asjaomastesse kalandusalastesse andmebaasidesse või neist andmebaasidest edastamise ajal või andmekandjate transportimise ajal ning

h) jälgida käesolevas lõikes ette nähtud turvameetmete tulemuslikkust ja võtta sisekontrolliga seoses vajalikke korralduslikke meetmeid, et tagada kooskõla käesoleva määrusega.

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).“

81) ▌Artikkel 139 ***asendatakse*** järgmisega ▌:

„Artikkel 139

Volituste delegeerimine

Ulatuses, mis on vajalik liidu õiguses muudatuste rakendamiseks juba rakendatud GFCMi meetmetes, mis muutuvad liidu jaoks siduvaks, antakse komisjonile õigus võtta kooskõlas artikliga 140 vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse käesolevat määrust seoses järgmisega:

a) teabe edastamine GFCMi sekretariaadile artikli 120 lõike 4 alusel;

b) kord, mis puudutab GFCMi sekretariaadile artiklite 9, 10, 15, 24, 34, artikli 47 lõike 4, artiklite 61, 70, 74e ja 75c, artikli 78 lõike 3, artiklite 86 ja 96c, artikli 116 lõike 5 ja artikli 122 kohaselt edastatavat püügiloaga laevade nimekirja ning VIII, XIX ja XXIII lisa kohaselt lisatavad andmed;

c) artikli 55 ja X lisa kohase punase vääriskoralli alalise püügidokumentide süsteemi rakendamine;

d) artiklites 123–127 sätestatud sadamariigi meetmed;

e) I lisas esitatud geograafiliste alapiirkondade tabel, kaart ja geograafilised koordinaadid;

f) II lisas esitatud laevade inspekteerimismenetlused sadamariigis;

g) III lisas esitatud GFCMi statistiliste maatriksite andmed;

h) artikli 120 lõikes 2 ja artikli 120e lõikes 3 osutatud rahvusvaheliste õigusaktide viited;

i) laevade täheldamistega seotud teabe esitamine VII lisas ning

j) artiklites 90–94a ja XXIV lisas esitatud meetmed, mis on seotud hariliku kammeljaga.“

82) VII, VIII, X ja XI lisa asendatakse vastavalt käesoleva määruse lisa punktidele 1 ja 2.

83) lisatakse XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, ***XXIV ja XXV*** lisa vastavalt käesoleva määruse lisa punktile 3.

Artikkel 2

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

LISA

1) VII ja VIII lisa asendatakse järgmistega:

„VII LISA

TÄHELDUS***ARUANNE***

TÄHELDUS***ARUANNE***
1. Täheldamise kuupäev: kellaaeg päev kuu aasta
2. Täheldatud laeva asukoht: Laius- ja pikkuskraad ***Püügipiirkond, geograafiline alapiirkond, rajoon:***
3. Täheldatud laeva nimi:
4. Lipuriik:
5. Registreerimissadam (ja -riik):
6. Laeva tüüp:
7. Rahvusvaheline raadiokutsung:
8. ***Riiklik*** registrikood:
9. ***Laeva registri***number:
10. IMO nr:
11. ***Laeva kirjeldus:*** Hinnanguline kogupikkus ja kogumahutavus: m GT ***Hinnanguline laius: Muud märkused:***
12. Püügivahendite kirjeldus (vajaduse korral): liik: hinnanguline kogus (ühikutes)
▌
13. Laeva tegevus (palun märgistage): [] kalapüük [] sõitmine [] triivimine [] varustamine [] ümberlaadimine [] muu (täpsustage):

14. Täheldatud laeva tegevuse liik (palun kirjeldage): ***Kuupäev: Kellaaeg: Tegevus: Suund: Asukoht:*** ***Kas eeldati, et laev püüab kala GFCMi lepingu piirkonnas rannikuäärse riigi jurisdiktsiooni alla kuuluval merealal ilma selle riigi loata või rikkudes selle riigi õigusnorme? [] Jah [] Ei*** ***Kas eeldati, et laev tegeleb püügikeeluperioodidel või keelualadel püügitegevusega? [] Jah [] Ei*** ***Kas eeldati, et laev tegeleb merel ümberlaadimisega? [] Jah [] Ei*** ***Kas eeldati, et kala püüdev laev on ilma riikkondsuseta? [] Jah [] Ei*** ***Kas eeldati, et laev tegeleb kalapüügiga ilma laeva nõuetekohase identifitseerimisnumbrita või varjates oma välist märgistust? [] Jah [] Ei*** ***Kas eeldati, et laev tegeleb kalapüügiga või kalapüügiga seotud tegevusega, mis on vastuolus mõne muu GFCMi kaitse- või majandamismeetmega? [] Jah [] Ei***
15. Raadioühendus laevaga ***[] Jah [] Ei*** ***Kokkuvõte laevaga peetud vestlusest:***
16. Muu asjakohane teave:
17. Lisatud dokumentide loetelu (nt fotod, ***pädevate asutuste koostatud asjaomased aruanded*** jne): 18. Eespool esitatud teabe esitas: nimi: amet: Täheldusvahendid (sealhulgas vajaduse korral laeva/õhusõiduki nimi ja asukoht ning ***kalapüügi seirekeskuse nimi ja asukoht***): Kuupäev: (päev) (kuu) (aasta) Allkiri:

VIII LISA

LAEVADE NIMEKIRJA KANTAVAD ANDMED

Artiklites 15, 24, ▌ 34, 47, 61, 70, 74, 74e, 75f, 77a, 78, 96c***, 110b*** ja 116 osutatud nimekiri sisaldab iga laeva kohta järgmist teavet:

- laeva nimi (püügiloaga laev või laev, kellel on lubatud saaki korjata);
- laeva registrinumber (liikmesriigi määratud kood);
- GFCMi registreerimisnumber (riigi kolmetäheline ISO-kood + 9 numbrit, nt xxx000000001);
- registreerimissadam (sadama täisnimi);
- eelmine nimi (kui on);
- eelmine lipuriik (kui on);
- varasemad andmed muudest registritest välja jätmise kohta (kui on);
- rahvusvaheline raadiokutsung (kui on);
- VMS-süsteem (JAH/EI);
- laeva tüüp, kogupikkus ja kogumahutavus (GT) ▌ ning mootori võimsus kilovattides;

- vaatleja(te) pardale võtmiseks vajaliku ohutus- ja turvavarustuse olemasolu (JAH/EI) (kui see on kohaldatav);
- peamised sihtliigid ***(kui see on kohaldatav)***;
- omaniku (omanike) ja käitaja(te) nimi ja aadress;
- peamine püügivahend (peamised püügivahendid) ning laevastiku segment ja tegevusüksus vastavalt andmete kogumise võrdlusraamistikule (DCRF) (kui see on kohaldatav);
- hooaeg, mil on lubatud kala püüda: alates PP/KK/AAAA kuni PP/KK/AAAA ja asjaomane püügivahend (kui see on kohaldatav);
- kalapüügiks lubatud piirkond (geograafilised alapiirkonnad või GFCMi statistilise ruudustiku ruudud) (kui see on kohaldatav);
- osalemine riiklike/rahvusvaheliste teadusasutuste juhitavates uurimisprogrammides (JAH/EI; kirjeldada) (kui see on kohaldatav);
- iga laeva püügipäevade arv eelmisel aastal ja püügipäevade arv, mida iga laev võib kasutada, aastate ja püügivahendite kaupa (kui see on kohaldatav);
- määratud sadam ***(kui see on kohaldatav)***;
- sihtliigid (kui see on kohaldatav).“

2) X ja XI lisa asendatakse järgmistega:

„X LISA

Korjesertifikaat GFCMi punase vääriskoralli püügidokumentide süsteemi (CDS) jaoks

		X LISA			
	KORJESERTIFIKAAT GFCMi PUNASE VÄÄRISKORALLI PÜÜGIDOKUMENTIDE SÜSTEEMI (CDS) JAOKS				
	Dokumendi number	***Kinnitav asutus***			
	1. Nimi:	***Aadress:***	***Tel:*** ***Faks:***		
	2. Kalalaeva nimi:	***Lipuriik – kodusadam ja registrinumber:***	***Kutsung***	***IMO/Lloyd'si number (kui on välja antud)***	
	Püügilitsentsi nr – kehtiv kuni (kuupäev)	***INMARSATi nr, faksinumber, telefoninumber*** ***E-posti aadress (kui on välja antud)***			
	Lossimissadam	***Lossimiskuupäev alates.....kuni.....***			
	3. Toote kirjeldus				
	Korje vöönd	***Korje kuupäev***	***Ekspordi netokaal (kg)***	***Vastav eluskaal (kg)***	***Vastav lossitud kaal (kg)***

A.					
B.					
C.					
D.					
E.					
	4. Kalalaeva kapteni nimi	***Allkiri:***	***Pitser:***		
	5. Eksportija nimi ja aadress (kui see on kohaldatav):	***Allkiri:***	***Kuupäev:***	***Pitser:***	
	6. Lipuriigi ametiasutuse kinnitus:				
	Nimi/ametinimetus	***Allkiri:***	***Kuupäev:***	***Pitser (tempel)***	
	7. Veo üksikasjad (kui see on kohaldatav)				
	Ekspordiriik/ sadam/lennujaam, muu Lähtekoht	***Transpordivahendi tunnus (laev, lennuk, veoauto jne)***			
	8. Importija deklaratsioon (kui see on kohaldatav)				
	Importija nimi ja aadress	***Allkiri:***	***Kuupäev:***	***Pitser:***	***Toode (CN-kood)***
	(*) Märkida sobiv variant.				

		Reekspordi sertifikaat (kui see on kohaldatav)			
	Sertifikaadi number	***Kuupäev***	***Liikmesriik***		
	1. Reeksporditud toote kirjeldus:	***Kaal (kg)***			
	Liigid	***Tootekood***	***Korjesertifikaadil deklareeritud üldkoguse jääk***		
	2. Reeksportija nimi	***Aadress:***	***Allkiri:***	***Kuupäev:***	
	3. Asutus				
	Nimi/ametinimetus	***Allkiri:***	***Kuupäev:***	***Pitser/tempel***	
	4. Reekspordi kontroll				
	Koht:	***Reeksport lubatud (*)***	***Taotletakse kontrolli (*)***	***Reekspordide klaratsiooni number ja kuupäev***	
	(*) Märkida sobiv variant.				

XI▌ LISA

PÜÜGIKEELUALADE JA PUHVERTSOONIDE KOORDINAADID

A. ***Lioni*** lahe püügikeelualad

1) Püügikeeluala A järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

– ***43°00' N; 4°49,35' E***

– ***43°00' N; 4°53,7' E***

– ***42°55,896' N; 4°53,7' E***

– ***42°55,896' N; 4° 49,35' E***

2) Püügikeeluala B järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

– ***42°40' N, 4°20' E***

– ***42°40' N, 5°00’ E***

– ***43°00' N, 4°20' E***

– ***43°00' N, 5°00' E***

B. Püügikeelualad Sitsiilia väinas

1) Püügikeeluala „East of Adventure Bank“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 37° 23 850′ N, 12° 30 072′ E
- 37° 23,884′ N, 12° 48,282′ E
- 37°11 567′ N, 12° 48 305′ E
- 37° 11 532′ N, 12° 30 095′ E

2) Püügikeeluala „West of Gela Basin“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 37° 12 040′ N, 13° 17 925′ E
- 37° 12 047′ N, 13° 36 170′ E
- 36° 59 725′ N, 13° 36 175′ E
- 36° 59 717′ N, 13° 17 930′ E

3) Püügikeeluala „Malta Bank“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 36° 12 621′ N, 15° 13 338′ E
- 36° 12 621′ N, 15° 26 062′ E
- 35° 59 344′ N, 15° 26 062′ E
- 35° 59 344′ N, 15° 13 338′ E

C. Puhvertsoonid Sitsiilia väinas

1) Puhvertsoon püügikeeluala „East of Adventure Bank“ ümber järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 37° 24 849′ N, 12° 28 814′ E
- 37° 24 888′ N, 12° 49 536′ E
- 37° 10 567′ N, 12° 49 559′ E
- 37° 10 528′ N, 12° 28 845′ E

2) Puhvertsoon püügikeeluala „West of Gela Basin“ ümber järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 37° 13 041′ N, 13° 16 672′ E
- 37° 13 049′ N, 13° 37 422′ E
- 36° 58 723′ N, 13° 37 424′ E
- 36° 58 715′ N, 13° 16 682′ E

3) Puhvertsoon püügikeeluala „East of Malta Bank“ ümber järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 36° 13 624′ N, 15° 12 102′ E
- 36° 13 624′ N, 15° 27 298′ E
- 35° 58 342′ N, 15° 27 294′ E
- 35° 58 342′ N, 15° 12 106′ E

D. Püügikeelualad Aadria mere Jabuka/Pomo süviku piirkonnas

1) on piiratud järgmisi koordinaate ühendavate joontega:

- 43° 32 044′ N, 15° 16 501′ E
- 43° 05 452′ N, 14° 58 658′ E
- 43° 03 477′ N, 14° 54 982′ E
- 42° 50 450′ N, 15° 07 431′ E
- 42° 55 618′ N, 15° 18 194′ E
- 43° 17 436′ N, 15° 29 496′ E
- 43° 24 758′ N, 15° 33 215′ E

2) on piiratud järgmisi koordinaate ühendavate joontega:

- 43° 03 477′ N, 14° 54 982′ E
- 42° 49 811′ N, 14° 29 550′ E
- 42° 35 205′ N, 14° 59 611′ E
- 42° 49 668′ N, 15° 05 802′ E
- 42° 50 450′ N, 15° 07 431′ E

3) on piiratud järgmisi koordinaate ühendavate joontega:

- 43° 17 436′ N, 15° 29 496′ E
- 43° 24 758′ N, 15° 33 215′ E
- 43° 20 345′ N, 15° 47 012′ E
- 43° 18 150′ N, 15° 51 362′ E
- 43° 13 984′ N, 15° 55 232′ E
- 43° 12 873′ N, 15° 52 761′ E
- 43°13,494' N, 15°40,040' E

E. Püügikeelualad süvamere tundlikes elupaikades

1) Süvamerepüügi keeluala „Capo Santa Maria di Leuca läheduses asuv Lophelia riff“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 39° 27,72′ N, 18° 10,74′ E
- 39° 27,80′ N, 18° 26,68′ E
- 39° 11,16′ N, 18° 32,58′ E
- 39° 11,16′ N, 18° 04,28′ E

2) Süvamerepüügi keeluala „Niiluse delta piirkonna külmad süsivesinike imbumisalad“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 31° 30,00′ N, 33° 10,00′ E
- 31° 30,00′ N, 34° 00,00′ E
- 32° 00,00′ N, 34° 00,00′ E
- 32° 00,00′ N, 33° 10,00′ E

3) Süvamerepüügi keeluala „Eratosthenese veealune mägi“ järgmisi koordinaate ühendavate joontega piiratud alal:

- 33° 00,00′ N, 32° 00,00′ E
- 33° 00,00′ N, 33° 00,00′ E
- 34° 00,00′ N, 33° 00,00′ E
- 34° 00,00′ N, 32° 00,00′ E“

3) Lisatakse järgmised lisad:

„▌ XVII LISA

VARILÕPUSESTEGA SEOTUD LIIGISPETSIIFILISED MEETMED

Kärphaide (tähnik-kärphai (*Mustelus asterias*), harilik kärphai (*Mustelus mustelus*), musttäpp-kärphai (*Mustelus punctulatus*) puhul:

- hinnata kärphaide juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside, sealhulgas väikesi pelaagilisi liike püüdvate pelaagilise püügi traalerite puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud kärphaide ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks kärphaide kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada kärphaide kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Hariliku rebashai (*Alopias vulpinus*) puhul:

- hinnata hariliku rebashai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud hariliku rebashai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks hariliku rebashai kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada hariliku rebashai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Leetseljaku-hallhai (*Carcharhinus plumbeus*) puhul:

- hinnata leetseljaku-hallhai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud leetseljaku-hallhai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks leetseljaku-hallhai kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada leetseljaku-hallhai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Kareda astelhai (*Centrophorus granulosus*) puhul:

- hinnata kareda astelhai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud kareda astelhai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks kareda astelhai kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada kareda astelhai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Tuhkurhai (*Heptranchias perlo*) puhul:

- hinnata tuhkurhai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;

- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud tuhkurhai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks tuhkurhai kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada tuhkurhai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Hariliku ogahai (*Squalus acanthias*) puhul:

- hinnata hariliku ogahai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud hariliku ogahai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks hariliku ogahai kriitilised elupaigad;

- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada hariliku ogahai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

Sinihai (*Prionace glauca*) puhul:

- hinnata sinihai juhupüüki (kaaspüüki) ja sihtpüügimäärasid kõigi püügiviiside puhul;
- hinnata eri püügiviiside kaaspüügina püütud sinihai ellujäämismäärasid;
- teha kindlaks sinihai kriitilised elupaigad;
- teha kindlaks püügitehnoloogia lahendused kaaspüügi vähendamiseks ja vabakslaskmisjärgse ellujäämismäära suurendamiseks;
- koondada kõik kehtivad kalavarude majandamise meetmed, kui need on olemas, sealhulgas ruumilised meetmed, mis võivad positiivselt mõjutada sinihai kaitset ning
- juhul, kui on olemas prioriteetne turunõudlus (riigisisene, ekspordi- jne), hinnata seda.

XVIII LISA

LEEVENDUSMEETMED

Leevendusmeetmed võivad hõlmata järgmisi elemente, mida tuleb kohandada vastavalt iga püügi eripärale.

- Lasta püügivahendid vette eelistatavalt öösel (üks tund pärast päikeseloojangut ja üks tund enne päikesetõusu).
- Kasutada suurema raskusega muudetud püügivahendit. Laevu kutsutakse üles välja töötama püügivahendite konfiguratsioone, millega minimeeritakse riski, et merelinnud puutuvad kokku võrguosade, õngeliinide ja konksudega, mille suhtes nad on kõige haavatavamad.
- Kasutada muudetud püügivahendit, millel on vähemalt üks linnutõrjeliin ja värvilised peletuspaelad. Eredavärvilised peletuspaelad võivad olla kas lühikesed, pikad või mõlemat. Soovitatav on kinnitada lühikesed peletuspaelad liini õhuosas 1 m pikkuste vahedega ja pikad peletuspaelad 5 m pikkuste vahedega. Kalalaevadel, mille kogupikkus on alla 35 meetri, on linnutõrjeliin kinnitatud vähemalt 6 meetri kõrgusele ja sellel on 75 meetri pikkune õhuosa, kusjuures peletuspaelad ulatuvad liini esimesel 55 meetril veepinnani iga 5 meetri järel. Liini vedamiseks, selle õhuosa maksimeerimiseks ja selle hoidmiseks laeva taga külgtuules kasutatakse sobivat pukseeritavat seadet.

- Keelata püügivahendite vettelaskmise ja pardalehiivamise ajal rupsi ja tagasiheite merreheitmine. Puhastada võrgud ja muud liiki püügivahendid enne vettelaskmist, et eemaldada kõik esemed, mis võivad merelinde ligi meelitada. Lisaks võtavad laevad kasutusele vettelaskmis- ja pardalehiivamisviisid, millega minimeeritakse püügivahendite veepinnal hõljumise aega. Võimaluse korral mitte hooldada võrke ega muud liiki püügivahendeid ajal, kui võrgud või püügivahendid on vees.
- Tagada korrapärased koolitused püütud isendite nõuetekohase ja ohutu vabaks laskmise kohta.
- Teha püügitoimingud selliselt, et õngeliinid või kaablid vajuksid pärast vettelaskmist võimalikult kiiresti merelindude ulatusest kaugemale.
- Kasutada püügivahendite vettelaskmisel linnutõrjeliini, et takistada merelinde õngeliinidele või traaltrossidele lähenemast.
- Ergutada linnutõrjeseadete kasutamist, et takistada merelinde õngeliinide pardalehiivamisel sööta püüdmast.
- Teha kõik selle tagamiseks, et püügitoimingute käigus elusalt püütud merelinnud lastakse elusalt lahti ja vajaduse korral eemaldatakse konksud ohutult, nende elu ohustamata.

XIX LISA

PÜÜGIKEELUALADEL PÜÜDVAID LAEVU KÄSITLEVA ÜKSIKASJALIKU TEABE LOETELU

Loetelu sisaldab iga laeva ja püügikeeluala kohta järgmist teavet:

- laeva nimi (ladina tähestikus);
- riiklik registrikood: laeva ametlikku tunnuskoodi tähistav kood, mis on esitatud riiklikus laevastikuregistris (tähtnumbriline jada);
- GFCMi registreerimisnumber (riigi kolmetäheline ISO-kood + 9 numbrit, nt xxx000000001);
- IMO number või pardatähis/-number;
- registreerimisasutus: laeva registreerinud asutuse nimi;
- püügikeeluala nimi;
- eelmine nimi (kui on);

- eelmine lipuriik (kui on);
- varasemad andmed muudest registritest välja jätmise kohta (kui on);
- rahvusvaheline raadiokutsung (kui on);
- laeva tüüp, kogupikkus ja kogumahutavus (GT);
- püügikeeluala B-tsoonis kala püüdmiseks kasutatav peamine püügivahend;
- ***siht***liigid
- hooaeg, mil püügikeelualal on lubatud kala püüda: alates PP/KK/AAAA kuni PP/KK/AAAA ja asjaomane püügivahend;
- püügipäevade arv, mille jooksul on igal laeval lubatud kala püüda;
- püügipäevade arv aastas, mille jooksul laev püügikeeluala B-tsoonis kala püüab.

XX LISA

GFCMi ÜMBERLAADIMISDEKLARATSIOONI KANTAV TEAVE

Ümberlaaditav kaup	Üleandev laev	Vastuvõttev laev
1. Laeva nimi		
2. Lipuriik		
3. Laeva tüüp (ISSCFV)		
4. IMO number (kui see on olemas)		
5. Pardatähis (kui see on olemas)		
6. Registreerimistunnus (kui see erineb ***pardatähisest***)		
7. Rahvusvaheline raadiokutsung (kui see on olemas)		
8. Liikuva mereside raadiosaatja tunnuskood (kui on)		
9. Teave laevaomaniku/ettevõtte kohta		
Nimi		
Aadress		
Kontaktandmed (e-posti aadress ja telefoninumber)		
10. Laeva kontaktandmed		
Kapteni nimi		
Kodakondsus		
Telefoninumber		
E-post		
11. Ümberlaadimisloa tunnus (kui see on olemas)		

12. Ümberlaadimisloa väljaandja		
13. Ümberlaadimisloa kehtivusaeg		
14. Ümberlaadimise kellaaeg ja kuupäev		
Algus (kellaaeg/päev/kuu/aasta)		
Lõpp (kellaaeg/päev/kuu/aasta)		
15. Ümberlaadimiskoht Sadam/asukoht merel (laiuskraad/pikkuskraad)		
16. Enne ümberlaadimist pardal olnud kogused	Üleandev laev	Vastuvõttev laev
Püügipiirkond/-piirkonnad		
Liik (FAO/ASFISi koodid)		
Toote vorm (konserveerimise ja töötluse liik)		
Kogus (kaal)		
17. Ümberlaaditud kala	Üleandev laev	Vastuvõttev laev
Püügipiirkond/-piirkonnad		
Liik (FAO/ASFISi koodid)		
Toote vorm (konserveerimise ja töötluse liik)		
Kogus (kaal)		
18. Allkiri	Üleandev laev	Vastuvõttev laev
Kapteni allkiri		

XXI LISA

KEELATUD LIIGID

Mereimetajad (kõik liigid)
Merelinnud (kõik liigid)
Mereroomajad (kõik liigid)
Ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsiooni (CITES) I ja II liites loetletud liigid
Metsloomade rändliikide kaitse konventsiooni (CMS) I ja II liites loetletud liigid
Barcelona konventsiooni erikaitsealade ja elustiku mitmekesisuse protokolli II lisas loetletud liigid
Liikmesriikide õigusaktide alusel kaitstavad mereliigid
Mereliigid, mille harrastuspüük on liikmesriikide õigusaktide alusel konkreetselt keelatud

XXII LISA

MERELINDUDE JUHUPÜÜGI KOHTA ESITATAV TEAVE

- Kalalaeva Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) number, saagi püüdmise kuupäev, kellaaeg ja asukoht, surnult püütud isendite mõõdetud suurus ja elusalt püütud isendite hinnanguline suurus;
- iga püügiga seotud merelindude juhusliku hukkumise määrad, üksikasjad asjaomaste merelinnuliikide kohta ja hinnang merelindude kogusuremusele (võimaluse korral GSA või GFCMi statistilise ruudu tasandil);
- igasuguse püügitegevuse puhul kehtestatud meetmed merelindude juhusliku hukkumise vähendamiseks või lõpetamiseks ning ulatus, mil määral need meetmed on vabatahtlikud või kohustuslikud, koos hinnanguga nende tulemuslikkusele ning
- teaduslikud vaatlusprogrammid püügitegevuse täiendavaks vaatlemiseks ruumiliselt ja ajaliselt, et oleks võimalik statistiliselt täpselt hinnata igasuguse püügitegevusega seotud merelindude juhupüüki.

XXIII LISA

KOHUSTUSLIKUD ANDMEVÄLJAD GFCMi KALALAEVADE REGISTRISSE KANTUD KALALAEVADE PUHUL, MILLE KOGUPIKKUS ON ÜLE 15 MEETRI JA MILLEL ON LUBATUD PÜÜDA GFCMi LEPINGU PIIRKONNAS

ANDMEVÄLI	ANDMETE KONFIDENTSIAALSUSE STAATUS
Riik	P
Vaatlusaasta	P
Registreerimisasutus	P
Laeva nimi ladina tähestikus	P
Laeva eelmine nimi (kui on)	P
Riiklik registrikood	P
Laeva registrinumber	P
Rahvusvaheline raadiokutsung (kui on)	P
Liikuva mereside raadiosaatja tunnuskood (kui on)	P
Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) number (kui on)	P
Tööseisund (tegevuse näitaja)	P
Registreerimissadam	P
Püügiga alustamise aasta (kui on)	P

Püügiluba (litsentsi näitaja)	P
Geograafiline alapiirkond (peamine)	P
Teisene statistiline püügipiirkond (geograafiline alapiirkond) (kui on)	P
Kolmandane statistiline püügipiirkond (geograafiline alapiirkond) (kui on)	P
Laeva tüüp (nt traaler, õngejadalaev)	P
Peamine püügivahend	P
Teisene püügivahend	P
Kolmandane püügivahend (kui on)	P
Kogupikkus	P
Kogumahutavus (GT)	P
Ehitusaasta	P
Peamasina võimsus (kW)	P
Omanik (nimi ja aadress)	R
Käitaja (nimi ja aadress) (kui erineb omanikust)	R
Meeskonnaliikmete miinimumarv	R
Meeskonnaliikmete maksimumarv	R
Laevaseiresüsteemi (VMS-süsteem) näitaja (olemas/puudub)	P
Püügikeelualal püügi luba, püügikeeluala nimi (GFCMi poolt vastu võetud kujul)	P“

XXIV lisa

Püügisertifikaat GFCMi hariliku kammelja püügidokumentide süsteemi (CDS) jaoks

PÜÜGISERTIFIKAAT GFCMi HARILIKU KAMMELJA PÜÜGIDOKUMENTIDE SÜSTEEMI (CDS) JAOKS GEOGRAAFILISES ALAPIIRKONNAS 29		
Püügidokumendi number	***Kinnitav asutus***	
1. Kalalaeva kapteni nimi	***Aadress, telefon/faks/e-post***	
Kalalaeva kapteni allkiri ja tempel		
2. Laeva nimi ja registreerimisnumber	***Lipuriik ja kodusadam***	***Kutsung/IMO (kui see on kohaldatav)***
	INMARSAT/faks/telefon/e-post	
3. Sadam		
	Lähtesadam ja riik	***Lossimissadam ja riik***
4. Kalalaeva kapten	***Nimi***	
	Aadress	
	Telefon/faks/e-post	
Püügilitsentsi nr – kehtiv kuni (kuupäev)	***Hariliku kammelja püügiloa number – kehtiv kuni (kuupäev)***	***Loa omaniku allkiri***
5. Püügipiirkond (koordinaadid: pikkuskraad, laiuskraad)/Püügikuu päev	***Arvestuslik eluskaal (kg)***	***Kontrollitud lossitud kaal (kg)***
a.		
b.		
c.		

XXV lisa

Andmemuutujad, mis esitatakse GFCMi sekretariaadile vastavalt teadusliku nõuandekomitee suunistele ja kooskõlas GFCMi andmete kogumise võrdlusraamistiku käsiraamatuga, sealhulgas andmeväljade määratlused

ANDMEVÄLI	*KOHUSTUSLIK (X)*	*ANDMETE KONFIDENTSIAALSUSE STAATUS*[*]
Riik	***X***	***P***
Vaatlusaasta	***X***	***P***
Püügiperiood	***X***	***P***
Geograafiline alapiirkond	***X***	***P***
Lossitud üldkogus	***X***	***P***
Laevade arv	***X***	***P***
Laevade kogumahutavus (GT)		***P***
Laevade pikkuse vahemik (m)		***P***
Laevade keskmine pikkus (m)		***P***

[*] ***Kooskõlas GFCMi andmete konfidentsiaalsuse põhimõtete ja korraga määratakse andmete konfidentsiaalsuse staatusega juurdepääsukriteeriumid andmete levitamiseks: avalik (P), poolavalik (S) või privaatne (R).***

Peibutuspüügivahendite koguarv liikide kaupa	***X***	***S***
Püügireiside koguarv liikide kaupa	***X***	***S***
Kasutatud peibutuspüügivahendite arv püügireisi kohta liikide kaupa	***X***	***S***
Külastatud peibutuspüügivahendite arv püügireisi kohta liikide kaupa	***X***	***S***
Püügihooajal püütud kala keskmine suurus		***S***
Süsteem püügi- ja püügikoormuse andmete kogumiseks ja töötlemiseks		***S***
Ümberlaadimine		***S***

“.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0282

Armeenia toodete suhtes kohaldatavad ajutised kaubanduse liberaliseerimise meetmed

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Armeenia toodete suhtes kohaldatavaid ajutisi kaubanduse liberaliseerimise meetmeid (COM(2026)0348 – C10-0176/2026 – 2026/0189(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2026)0348),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artikli 207 lõiget 2, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0176/2026),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse nõukogu esindaja poolt 2. septembri 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni kirja,

– võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni raportit (A10-0226/2026),

1. võtab vastu esimese lugemise seisukoha alljärgnevas sõnastuses;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2026)0189

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 15. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, milles käsitletakse teatavate Armeenia Vabariigist pärit toodete suhtes kohaldatavaid ajutisi kaubanduse liberaliseerimise meetmeid

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 207 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[46]

[46] Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Liidu ja Armeenia Vabariigi (edaspidi „Armeenia“) suhete aluseks on ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vaheline ulatuslik ja laiendatud partnerlusleping[47] (edaspidi „partnerlusleping“). Kooskõlas nõukogu otsusega (EL) 2018/104[48] on partnerluslepingu kaubandust ja kaubandusküsimusi käsitlevat VI jaotist ajutiselt kohaldatud alates 1. juunist 2018. Partnerlusleping jõustus 1. märtsil 2021 pärast selle ratifitseerimist kõigi liikmesriikide poolt.

(2) Partnerluslepingu üks peamisi eesmärke on alustada tihedamat kaubanduskoostööd, mis võimaldab teha asjaomastes valdkondades kestvat õigusloomealast koostööd kooskõlas Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikme staatusest tulenevate õiguste ja kohustustega. Lisaks kajastab partnerlusleping liidu ja Armeenia kavatsust arendada omavahelist kaubandust. Liidu ja Armeenia vaheliste tihedamate majandussuhete arendamiseks on oluline suurendada kaubavooge, stimuleerides teatavate toodete importi.

---

47 ELT L 23, 26.1.2018, lk 4,
ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2018/104/oj.

48 Nõukogu 20. novembri 2017. aasta otsus (EL) 2018/104 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahelise ulatusliku ja laiendatud partnerluslepingu liidu nimel allkirjastamise ja selle ajutise kohaldamise kohta (ELT L 23, 26.1.2018, lk 1,
ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/104/oj).

(3) Venemaa Föderatsioon on alates 2026. aasta maist kehtestanud ulatuslikke kaubandusmeetmeid, mis mõjutavad Armeenia peamiste ekspordiartiklite, sealhulgas alkohoolsete jookide, mineraalvee ning puu- ja köögiviljade importi ja transiiti. Need meetmed on oluliselt piiranud Armeenia juurdepääsu oma tavapärastele turgudele ja häirinud väljakujunenud tarneahelaid. See olukord on kahjustanud Armeenia ekspordivõimalusi, mõjutades eelkõige väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ning põllumajandustootjaid, ja võib tõsiselt halvendada Armeenia majanduslikku vastupanuvõimet ning sotsiaalset stabiilsust. Liit ja Armeenia on partnerluslepingu ja 2. detsembril 2025 vastu võetud ELi-Armeenia partnerluse strateegilise tegevuskava raamistikus võtnud kohustuse süvendada oma majandus- ja kaubandussuhteid ning toetada kaubanduse ja majanduse mitmekesistamist. Sellel taustal ja solidaarsusest Armeeniaga on asjakohane soodustada kaubavooge ja anda valitud Armeenia toodete suhtes kaubanduse liberaliseerimise meetmete vormis soodustusi.

(4) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 21 lõike 3 kohaselt peab liit tagama kooskõla välistegevuse eri valdkondade vahel. Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 207 lõike 1 kohaselt tuleb ühist kaubanduspoliitikat teostada kooskõlas liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkidega.

(5) Seepärast tuleks kehtestada ajutised kaubanduse liberaliseerimise meetmed, peatades väärtuselised tollimaksud sarnaselt üldises tariifisoodustuste kavas (GSP+) ettenähtud peatamistega koos teatavate kohandustega, näiteks jättes välja teatavad tundlikud tooted ja lisades teatavad Venemaa poolt keelustatud põllumajandustooted, ning kaotades kaheksalt põllumajandustootelt kohaldatavate tariifikvootide ulatuses väärtuselised tollimaksud.

(6) Kelmuste ja pettuste vältimiseks peaks käesoleva määrusega kehtestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmed sõltuma sellest, kas Armeenia järgib kõiki käesolevas määruses ja partnerluslepingus sätestatud asjakohaseid tingimusi, sealhulgas asjaomaste toodete suhtes kohaldatavaid päritolureegleid ja nendega seotud menetlusi ning kas Armeenia teeb liiduga tihedat halduskoostööd, nagu on ette nähtud komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2015/2446[49] ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2015/2447[50].

(7) Armeenia peaks hoiduma uute tollimaksude või muude samaväärse toimega maksude või uute koguseliste piirangute või muude samaväärsete meetmete kehtestamisest, olemasolevate tollimaksumäärade või muude maksude suurendamisest ning liiduga kauplemisel muude piirangute kehtestamisest. Kui Armeenia mõnda neist tingimustest ei täida, peaks komisjonil olema õigus käesoleva määrusega kehtestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmed ajutiselt täielikult või osaliselt peatada.

---

[49] Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 343, 29.12.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2015/2446/oj).

[50] Komisjoni 24. novembri 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad (ELT L 343, 29.12.2015, lk 558, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2015/2447/oj).

(8) Partnerluslepingu artiklites 2 ja 9 on sätestatud, et demokraatia põhimõtete, õigusriigi põhimõtte, inimõiguste ja põhivabaduste austamine ning massihävitusrelvade leviku tõkestamine on partnerluslepingu olulised osad. On asjakohane näha ette võimalus käesoleva määrusega kehtestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmete ajutiseks peatamiseks, kui Armeenia ei järgi mõnda partnerluslepingu oluliseks osaks peetavat sätet.

(9) Tingimusel, et komisjon algatab hindamise kas liikmesriigi igakülgselt põhjendatud taotluse alusel või komisjoni omal algatusel, on vaja ette näha võimalus võtta vajalikke meetmeid käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate toodete impordi suhtes, millel on kahjulik mõju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turule liidus või ühes või enamas liikmesriigis.

(10) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendustingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused käesolevas määruses sätestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmete ajutiseks peatamiseks juhul, kui kõnealuste kaubanduse liberaliseerimise meetmete kohaldamise tingimused ei ole enam täidetud, ning kaitsemeetmete kehtestamiseks juhul, kui käesoleva määruse kohasel impordil on kahjulik mõju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turule liidus või ühes või enamas liikmesriigis. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[51]. Ajutiste kaitsemeetmete vastuvõtmiseks tuleks kasutada nõuandemenetlust, võttes arvesse nende meetmete mõju ja laadi ning nende järgnevuse loogikat seoses lõplike kaitsemeetmete vastuvõtmisega.

(11) Võttes arvesse kiireloomulist olukorda Armeenias, peetakse asjakohaseks teha erand ELi lepingule, ELi toimimise lepingule ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingule lisatud protokolli nr 1 (riikide parlamentide rolli kohta Euroopa Liidus) artiklis 4 sätestatud kaheksa nädala pikkusest tähtajast.

(12) Võttes arvesse kiireloomulist olukorda Armeenias, peaks käesolev määrus jõustuma järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* ja seda tuleks kohaldada kaks aastat,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

---

[51] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

Artikkel 1

Kaubanduse liberaliseerimise meetmed

1. Kehtestatakse järgmised kaubanduse liberaliseerimise meetmed:

a) I lisas loetletud Armeeniast pärit tooteid lubatakse liitu importida ilma väärtuseliste imporditollimaksudeta;

b) II lisas loetletud Armeeniast pärit tooteid lubatakse liitu importida ilma väärtuseliste imporditollimaksudeta kõnealuses lisas sätestatud liidu tariifikvootide ulatuses.

2. Käesoleva artikli lõike 1 punktis b osutatud tariifikvoote haldab komisjon kooskõlas rakendusmääruse (EL) 2015/2447 artiklitega 49–54.

Artikkel 2

Kaubanduse liberaliseerimise meetmete rakendamise tingimused

Artiklis 1 sätestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmete suhtes kehtivad järgmised tingimused:

a) Armeenia järgib delegeeritud määruse (EL) 2015/2446 artiklites 59–70 ja rakendusmääruse (EL) 2015/2447 artiklites 113–126 sätestatud päritolureegleid;

b) Armeenia teeb kelmuse- ja pettuseriski vältimiseks liiduga tihedat ja toimivat halduskoostööd, muu hulgas siis, kui see on vajalik päritolutõendite kontrollimiseks;

c) Armeenia hoidub uute tollimaksude või muude samaväärse toimega maksude ning uute koguseliste piirangute või muude samaväärsete meetmete kehtestamisest liidust pärit impordile, samuti olemasolevate tollimaksumäärade või muude maksude suurendamisest ning liiduga kauplemisele muude piirangute, sealhulgas diskrimineerivate sisemiste haldusmeetmete kehtestamisest, välja arvatud juhul, kui see on igakülgselt põhjendatud ja komisjoni on sellest teavitatud, ning

d) Armeenia austab partnerluslepingu artiklites 2 ja 9 sätestatud demokraatia põhimõtteid, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ja põhivabadusi ning tõkestab massihävitusrelvade levikut.

Käesoleva artikli esimese lõigu punkti a kohaldamisel ja ilma et see piiraks rakendusmääruse (EL) 2015/2447 artikli 119 lõike 1 kohaldamist, võib arvedeklaratsiooni koostada ka liidu registreeritud eksportijate süsteemis (REX) registreeritud Armeenia eksportija kooskõlas nimetatud rakendusmääruse artiklite 70, 72, 86, 89 ja 91 asjakohaste sätetega.

Artikkel 3

Kaubanduse liberaliseerimise meetmete ajutine peatamine

1. Kui komisjon leiab, et on piisavalt tõendeid selle kohta, et Armeenia ei täida ükskõik millist artikli 2 esimeses lõigus sätestatud tingimust, võib ta artikliga 1 ette nähtud kaubanduse liberaliseerimise meetmed rakendusaktiga ajutiselt täielikult või osaliselt peatada. Kõnealune rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 5 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

2. Kui liikmesriik esitab komisjonile taotluse mis tahes artikliga 1 ette nähtud kaubanduse liberaliseerimise meetme peatamiseks, sest Armeenia ei täida artikli 2 esimese lõigu punktis c sätestatud tingimusi, esitab komisjon nelja kuu jooksul pärast taotluse saamist põhjendatud arvamuse selle kohta, kas väide selle kohta, et Armeenia ei täida tingimusi, on põhjendatud. Kui komisjon leiab, et väide on põhjendatud, algatab ta käesoleva artikli lõikes 1 osutatud menetluse.

Artikkel 4

Kaitsemeetmed

1. Kui artikli 1 lõikega 1 hõlmatud Armeeniast pärit toodet imporditakse tingimustel, millel on kahjulik mõju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turule liidus või ühes või enamas liikmesriigis, võib komisjon kehtestada rakendusaktiga vajalikud meetmed. Kõnealune rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 5 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Need meetmed võib kehtestada seniks, kuni see on vajalik, et kõrvaldada impordi kahjulik mõju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turule liidus või ühes või enamas liikmesriigis.

2. Lõike 1 kohaste meetmete kehtestamiseks hindab komisjon olukorda samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turul liidus või ühes või enamas liikmesriigis. Kõnealune hindamine algatatakse

a) pärast seda, kui liikmesriik on esitanud igakülgselt põhjendatud taotluse, mis sisaldab piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid, mis on liikmesriigile lõike 3 kohaselt mõistlikult kättesaadavad ja näitavad, et impordil on kahjulik mõju turule, nagu on osutatud lõikes 1, või

b) komisjoni enda algatusel, kui ta leiab, et on piisavalt esmapilgul usutavaid tõendeid selle kohta, et impordil on kahjulik mõju turule, nagu on osutatud lõikes 1.

Esimeses lõigus osutatud hindamine viiakse lõpule hiljemalt nelja kuu jooksul pärast selle algatamist.

3. Lõike 2 kohase hindamise läbiviimisel võtab komisjon arvesse kõiki asjakohaseid turusuundumusi, sealhulgas asjaomase impordi mõju olukorrale samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turul liidus või ühes või enamas liikmesriigis. Hindamisel võetakse arvesse järgmisi tegureid:

   a) Armeeniast asjaomase toote impordi suurenemise määr ning maht absoluut- ja suhtarvudes;

   b) asjaomase impordi mõju tootmisele ja hindadele liidu turul või ühe või enama liikmesriigi turul, võttes samal ajal arvesse teistest riikidest lähtuva impordi dünaamikat.

   Arvesse võib võtta ka muid asjakohaseid tegureid.

4. Kriitilistes olukordades, kus viivitus põhjustaks asjaomasele turule kahju, mida oleks raske heastada, võib komisjon rakendusaktiga ajutiselt kehtestada vajaliku meetme. Sellise meetme võib kehtestada üksnes pärast seda, kui liikmesriik on esitanud käesoleva artikli lõike 2 esimese lõigu punkti a kohase igakülgselt põhjendatud taotluse, ning see võetakse vastu 21 päeva jooksul pärast kõnealuse taotluse saamist. Kõnealune rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 5 lõikes 4 osutatud nõuandemenetlusega. Kõnealune rakendusakt kehtib kuni 120 päeva.

5. Kui komisjon leiab lõikes 2 osutatud hindamise tulemusena, et impordil on kahjulik mõju samasuguste või otseselt konkureerivate toodete turule liidus või ühes või enamas liikmesriigis, ja kavatseb kehtestada lõike 1 kohase lõpliku meetme, avaldab ta *Euroopa Liidu Teatajas* teate oma kavatsuse kohta selline meede kehtestada. Teates esitatakse hindamise peamiste tulemuste kokkuvõte ja märgitakse tähtaeg, mille jooksul võivad huvitatud isikud esitada kirjalikult oma seisukohad. Kõnealune tähtaeg ei tohi ületada 10 päeva alates teate avaldamise kuupäevast.

Artikkel 5

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab käesoleva määruse artikli 3 lõike 1 kohaldamisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013[52] artikli 285 lõike 1 alusel loodud tolliseadustiku komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Komisjoni abistab käesoleva määruse artikli 4 lõike 1 kohaldamisel Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/478[53] artikli 3 lõike 1 alusel loodud kaitsemeetmete komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

3. Käesolevale lõikele osutamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

4. Käesolevale lõikele osutamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

---

[52] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj).

[53] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/478 impordi ühiste eeskirjade kohta (ELT L 83, 27.3.2015, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2015/478/oj).

Artikkel 6

Kaubanduse liberaliseerimise meetmete rakendamise aruandlus

Komisjon annab käesoleva määrusega kehtestatud kaubanduse liberaliseerimise meetmete rakendamisest aru partnerluslepingu alusel asutatud partnerluskomitee kaubanduskoosseisule.

Artikkel 7

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolevat määrust kohaldatakse kuni … [kaks aastat alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

I LISA

ARTIKLI 1 LÕIKE 1 PUNKTIS A OSUTATUD KAUBANDUSE LIBERALISEERIMISE MEETMETEGA HÕLMATUD TOODETE LOETELU

Kaupade kombineeritud nomenklatuuri klassifitseerimise üldreeglitest olenemata tuleb toodete kirjeldust pidada soovituslikuks ning tariifisoodustused määratakse kindlaks CN-koodidega. Kui esitatud on CN-koodid, millel on prefiks „ex“, määratakse tariifisoodustused kindlaks nii CN-koodi kui ka kirjelduse põhjal.

Tärniga (*) märgistatud CN-koodiga tooted kantakse loetellu asjakohastes liidu õigusaktides ette nähtud tingimuste kohaselt.

Lihtsustamise huvides on tooted jaotatud gruppidesse. Neisse võivad kuuluda tooted, mille puhul ühise tollitariifistiku maksumäärad ei kehti või on peatatud.

CN-kood	Kirjeldus
0101 29 90	Elushobused, v.a tõupuhtad aretusloomad, v.a tapaloomad
0101 30 00	Eluseeslid
0101 90 00	Elusmuulad ja -hobueeslid
0104 20 10*	Elusad tõupuhtad aretuskitsed
0106 14 10	Elusad koduküülikud
0106 39 10	Elustuvid

CN-kood	Kirjeldus
0205 00	Hobuse-, eesli-, muula- või hobueesliliha, värske, jahutatud või külmutatud
0206 80 91	Hobuse, eesli, muula või hobueesli söödav rups, värske või jahutatud, v.a farmaatsiatoodete tooraineks
0206 90 91	Hobuse, eesli, muula või hobueesli söödav rups, külmutatud, v.a farmaatsiatoodete tooraineks
0207 14 91	Kana- ja kukemaks (liigist *Gallus domesticus*), külmutatud
0207 27 91	Külmutatud kalkunimaks
0207 45 95 0207 55 95 0207 60 91	Pardi-, hane- või pärlkanamaks, külmutatud, v.a rasvane pardi- või hanemaks
ex 0208	Muu liha ja söödav rups, värske, jahutatud või külmutatud, v.a alamrubriigi 0208 40 20 tooted
0210 99 10	Hobuseliha, soolatud, soolvees või kuivatatud
0210 99 59	Veise rups, v.a paks vaheliha ja õhuke vaheliha, soolatud, soolvees, kuivatatud või suitsutatud
ex 0210 99 85	Lamba ja kitse rups, soolatud, soolvees, kuivatatud või suitsutatud
ex 0210 99 85	Rups, soolatud, soolvees, kuivatatud või suitsutatud, v.a linnumaks ja kodusea, veise, lamba või kitse rups

CN-kood	Kirjeldus
0403 20 51	Jogurt, lõhna- või maitseainetega või puuvilja-, pähkli- või kakaolisandiga
0403 20 53	
0403 20 59	
0403 20 91	
0403 20 93	
0403 20 99	
0403 90 71	Petipiim, kalgendatud piim ja koor; keefir ja muu fermenteeritud või hapendatud piim ja koor, lõhna- või maitseainetega või puuvilja-, pähkli- või kakaolisandiga
0403 90 73	
0403 90 79	
0403 90 91	
0403 90 93	
0403 90 99	
0405 20 10	Piimarasvavõided, rasvasisaldus vähemalt 39 %, kuid mitte üle 75 % massist
0405 20 30	

CN-kood	Kirjeldus
0407 19 90 0407 29 90 0407 90 90	Koorega linnumunad, värsked, konserveeritud või kuumtöödeldud, v.a kodulindude munad
0409 00 00	Naturaalne mesi
0410 10 10 0410 10 91 0410 10 99 0410 90 00	Mujal nimetamata muud loomse päritoluga toiduained
0511 99 39	Looduslikud loomsed käsnad, välja arvatud töötlemata
Grupp 3	Kalad ja vähid, limused ja muud veeselgrootud
Grupp 6	Eluspuud ja muud taimed; taimesibulad, -juured jms; lõikelilled ja dekoratiivne taimmaterjal
0701	Kartulid, värsked või jahutatud
0702	Tomatid, värsked või jahutatud
0703 10	Sibul ja šalott, värske või jahutatud
0703 90 00	Porrulauk jm sibulköögiviljad, värsked või jahutatud

CN-kood	Kirjeldus
0704	Kapsas, lillkapsas, nuikapsas, lehtkapsas ja muu söödav kapsas perekonnast *Brassica*, värske või jahutatud
0705	Aedsalat (*Lactuca sativa*) ja sigur (*Cichorium* spp.), värske või jahutatud
0706	Porgand, naeris, söögipeet, aed-piimjuur, juurseller, redis jms söödav juurvili, värske või jahutatud
0708	Kaunviljad, poetatud või poetamata, värsked või jahutatud
0709 20 00	Spargel, värske või jahutatud
0709 30 00	Baklažaan, värske või jahutatud
0709 40 00	Seller, v.a juurseller, värske või jahutatud
0709 51 00 0709 52 00 0709 53 00 0709 54 00 0709 55 00 0709 59 00	Seened, värsked või jahutatud
0709 60 10	Paprika, värske või jahutatud

CN-kood	Kirjeldus
0709 60 99	Perekonna *Capsicum* või *Pimenta* viljad, värsked või jahutatud, v.a paprika, v.a kapsaitsiini või õlivaikvärvide tootmiseks, v.a eeterlike õlide või resinoidide tööstuslikuks tootmiseks
0709 70 00	Spinat, spinat-ruutlehik ja aedspinat, värske või jahutatud
ex 0709 91 00	Artišokid, värsked või jahutatud, 1. juuli – 31. oktoober
0709 92 10*	Oliivid, värsked või jahutatud, muuks kasutuseks peale õli tootmise
0709 93 10	Kabatšokid, värsked või jahutatud
0709 99 10	Salatid, v.a aedsalat (*Lactuca sativa*) ja sigur (*Cichorium* spp.), värsked või jahutatud
0709 99 20	Lehtpeet ehk mangold ja hispaania artišokid, värsked või jahutatud
0709 99 40	Kapparid, värsked või jahutatud
0709 99 50	Apteegitill, värske või jahutatud
0709 93 90 0709 99 90	Muu köögivili, värske või jahutatud

CN-kood	Kirjeldus
ex 0710	Külmutatud köögivili (toores või eelnevalt aurutatud või keedetud), v.a alamrubriigi 0710 40 00 tooted
ex 0711	Lühiajaliseks säilitamiseks konserveeritud köögivili (nt gaasilise vääveldioksiidiga, soolvees, väävlishapus vees või muus konserveerivas lahuses), kuid kohe tarbimiseks kõlbmatud, v.a alamrubriikide 0711 20 90 ja 0711 90 30 tooted
ex 0712	Kuivatatud köögivili (tervelt, tükeldatult, viilutatult, purustatult või pulbrina), muul viisil töötlemata, v.a oliivid ja alamrubriigi 0712 90 19 tooted
0713	Kuivatatud kaunviljad (poetatud, kooritud või koorimata, tükeldatud või tükeldamata)
0714 20 10*	Bataadid, värsked, terved, mõeldud inimtoiduks
0714 20 90	Bataadid, värsked, jahutatud, külmutatud või kuivatatud, tükeldatud või tükeldamata või graanulitena, v.a värsked ja terved ja inimtoiduks mõeldud
0714 90 90	Maapirn jms suure inuliinisisaldusega juured ja mugulad, värsked, jahutatud, külmutatud või kuivatatud, tükeldatud või tükeldamata või graanulitena; saagopalmi säsi
0802 11 90	Mandlid, värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata, v.a mõrumandlid
0802 12 90	

CN-kood	Kirjeldus
0802 21 00 0802 22 00	Sarapuupähklid (*Corylus* spp.), värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0802 31 00 0802 32 00	Kreeka pähklid, värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0802 41 00 0802 42 00	Kastanid (*Castanea* spp.), värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0802 51 00 0802 52 00	Pistaatsiapähklid, värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0802 61 00 0802 62 00	Makadaamiapähklid, värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0802 91 00 0802 92 00	Piiniapähklid (*Pinus* spp.), värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata

CN-kood	Kirjeldus
0802 99 10 0802 99 90	Pekanipähklid ja muud pähklid, värsked või kuivatatud, lüditud või lüdimata, kooritud või koorimata
0803 10 10	Jahubanaanid, värsked
0803 10 90 0803 90 90	Kuivatatud banaanid, k.a jahubanaanid
0804 10 00	Datlid, värsked või kuivatatud
0804 20 10	Viigimarjad, värsked või kuivatatud
0804 20 90	
0804 30 00	Ananassid, värsked või kuivatatud
0804 40 00	Avokaadod, värsked või kuivatatud
ex 0805 21	Mandariinid (k.a tangeriinid ja satsumad); klementiinid, vilkingid jms tsitrushübriidid, värsked või kuivatatud, 1. märts – 31. oktoober
ex 0805 22 00	
ex 0805 29 00	

CN-kood	Kirjeldus
0805 40 00	Greibid ja pomelod, värsked või kuivatatud
0805 50 90	Laimid (*Citrus aurantifolia*, *Citrus latifolia*), värsked või kuivatatud
0805 90 00	Muud tsitrusviljad, värsked või kuivatatud
0807 11 00	Melonid (k.a arbuusid), värsked
0807 19 00	
0808 10	Õunad, värsked
0808 30 10	Siidripirnid, värsked, lahtiselt, 1. august – 31. detsember
0808 40 00	Küdooniad, värsked
0809 21 00	Hapukirsid (*Prunus cerasus*), värsked
0809 40 90	Laukaploomid, värsked
0810 20	Vaarikad, põldmurakad, mooruspuumarjad ja logani murakad, värsked
0810 30	Mustad, valged ja punased sõstrad ning karusmarjad, värsked

CN-kood	Kirjeldus
0810 40 30	Marjad liigist *Vaccinium myrtillus*, värsked
0810 40 50	Marjad liikidest *Vaccinium macrocarpon* ja *Vaccinium corymbosum*, värsked
0810 40 90	Muud marjad perekonnast *Vaccinium*, värsked
0810 50 00	Kiivid, värsked
0810 60 00	Durianid, värsked
0810 70 00	Kakiploomid (diospüürid), värsked
0810 90	Muud puuviljad ja marjad, värsked
0811	Külmutatud puuviljad, marjad ja pähklid, kuumtöötlemata, aurutatud või vees keedetud, suhkru- või muu magusainelisandiga või ilma
0812	Lühiajaliseks säilitamiseks konserveeritud puuviljad, marjad ja pähklid, kuid kohe tarbimiseks kõlbmatud
0813 10 00	Aprikoosid, kuivatatud
0813 20 00	Mustad ploomid, kuivatatud
0813 30 00	Õunad, kuivatatud

CN-kood	Kirjeldus
0813 40 10	Virsikud, k.a nektariinid, kuivatatud
0813 40 30	Pirnid, kuivatatud
0813 40 50	Papaiad, kuivatatud
0813 40 65 0813 40 95	Tamarindid, kašuõunad, litšid, jakad, sapotilli ploomid, kannatuslille viljad, karamboolad ja pitahaiad ning muud kuivatatud puuviljad ja marjad, v.a rubriikidesse 0801–0806 kuuluvad viljad
0813 50 12	Kuivatatud puuviljade segud (v.a rubriikidesse 0801–0806 kuuluvate puuviljade segud) papaiadest, tamarindidest, kašuõuntest, litšidest, jakadest, sapotilli ploomidest, kannatuslille viljadest, karambooladest ja pitahaiadest, mis ei sisalda musti ploome
0813 50 15	Muud kuivatatud puuviljade segud, v.a rubriikidesse 0801–0806 kuuluvate puuviljade segud, mis ei sisalda musti ploome
0813 50 19	Kuivatatud puuviljade segud, v.a rubriikidesse 0801–0806 kuuluvate puuviljade segud, mustade ploomidega
0813 50 31	Segud, mis koosnevad eranditult rubriikidesse 0801 ja 0802 kuuluvatest troopilistest pähklitest
0813 50 39	Segud, mis koosnevad eranditult rubriikidesse 0801 ja 0802 kuuluvatest pähklitest, v.a troopilised pähklid
0813 50 91	Muud grupi 8 pähklite ning kuivatatud puuviljade ja marjade segud, mis ei sisalda musti ploome ega viigimarju

CN-kood	Kirjeldus
0813 50 99	Muud grupi 8 pähklite ning kuivatatud puuviljade ja marjade segud
0814 00 00	Tsitrusviljade või meloni (sh arbuusi) koor, värske, külmutatud, kuivatatud või lühiajaliselt säilitatud soolvees, väävlishapus vees või muus konserveerivas lahuses
Grupp 9	Kohv, tee, mate ja maitseained
1008 50 00	Tšiili hanemalts (kinoa ehk *Chenopodium quinoa*)
ex 1104 29 17	Kroovitud (lüditud või kestast vabastatud), lõigatud või jämejahvatusega või ilma, v.a oder, kaer, mais, riis ja nisu
1105	Kartulist valmistatud peen- ja jämejahu, pulber, helbed ja graanulid
1106 10 00	Rubriigi 0713 kuivatatud kaunviljadest valmistatud peen- ja jämejahu ning pulber
1106 30	Grupi 8 toodetest valmistatud peen- ja jämejahu ning pulber
1108 20 00	Inuliin
ex grupp 12	Õliseemned ja õliviljad; mitmesugused terad, seemned ja viljad, tööstuses kasutatavad taimed ja ravimtaimed; õled ja sööt, v.a rubriigi 1210 ning alamrubriikide 1212 91 ja 1212 93 00 tooted

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 13	Šellak; kummivaigud, vaigud ja muud taimemahlad ja -ekstraktid
1501 90 00	Kodulinnurasv ja -rasvkude, v.a rubriiki 0209 või 1503 kuuluv
1502 10 90 1502 90 90	Veise-, lamba- või kitserasv ja -rasvkude, v.a rubriiki 1503 kuuluv ja v.a kasutamiseks tööstusliku toorainena, v.a toiduainete tootmiseks
1503 00 19	Rasvastеariin ja oleostеariin, v.a kasutamiseks tööstusliku toorainena
1503 00 90	Sulatatud searasvaõli, oleoõli ja rasvõli, emulgeerimata, segamata või muul viisil töötlemata, v.a muuks tööstuslikuks kasutuseks ettenähtud rasvõli, v.a toiduainete tootmiseks
1504	Kalade või mereimetajate rasvad, õlid ja nende fraktsioonid (rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata)
1505 00 10	Villarasv, töötlemata
1507	Sojaõli ja selle fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1508	Maapähkliõli ja selle fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1511 10 90	Palmi toorõli, v.a kasutamiseks tehnilisel otstarbel või tööstusliku toorainena, v.a toiduainete tootmiseks, kuid keemiliselt modifitseerimata

CN-kood	Kirjeldus
1511 90	Palmiõli ja selle fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata, v.a toorõli
1512	Päevalille-, safloori- või puuvillaõli ja nende fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1513	Kookospähkli- (kopra-), palmituuma- või babassupalmiõli ja nende fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1514	Rapsi-, rüpsi- või sinepiõli ja nende fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1515	Muud mittelenduvad taime- või mikroobsed rasvad ja -õlid (sh jojoobiõli) ja nende fraktsioonid, rafineeritud või rafineerimata, kuid keemiliselt modifitseerimata
1516	Loomsed, taimsed või mikroobsed rasvad või õlid ja nende fraktsioonid, osaliselt või täielikult hüdrogeenitud, esterdatud, ümberesterdatud või elaidiseeritud, rafineeritud või rafineerimata, kuid edasi töötlemata
1517	Margariin; söödavad segud või valmistised loomsetest, taimsetest või mikroobsetest rasvadest või õlidest või grupi 15 erinevate rasvade või õlide fraktsioonidest, v.a rubriiki 1516 kuuluvatest toidurasvadest või -õlidest ning nende fraktsioonidest
1518 00	Loomsed, taimsed või mikroobsed rasvad ja õlid ning nende fraktsioonid, keedetud, oksüdeeritud, veetustatud, vääveldatud, läbipuhutud, polümeriseeritud vaakumis kõrge kuumuse juures või inertgaasis või muul viisil keemiliselt modifitseeritud, v.a rubriigi 1516 tooted; mujal nimetamata loomsete, taimsete või mikroobsete rasvade või õlide või erinevate gruppi 15 kuuluvate rasvade või õlide fraktsioonide toidukõlbmatud segud või valmistised

CN-kood	Kirjeldus
1521 90 99	Meevaha ja muud putukavahad, rafineeritud või rafineerimata, värvitud või värvimata, v.a toorvaha
1522 00 10	Degraa (parkerasv)
1522 00 91	Õlijätted ja -setted; seebirasv, v.a oliiviõli omadustega õlisid sisaldav
1601 00 10	Vorstid jms tooted maksast; maksa baasil valmistatud toiduained
1602 20 10	Hane- või pardimaksatooted või -konservid
1602 41 90	Tooted või konservid sea tagaosadest ja nende jaotustükkidest, v.a kodusea
1602 42 90	Tooted või konservid sea abatükkidest ja nende jaotustükkidest, v.a kodusea
1602 49 90	Muud tooted või konservid sealihast või rupsist, sh segud, v.a kodusea
1602 50 31 1602 50 95	Muud tooted või konservid veiselihast või rupsist, v.a kuumtöötlemata liha või rups ning segud kuumtöödeldud ja kuumtöötlemata lihast või rupsist, õhukindlas pakendis või mitte
1602 90 31	Muud tooted või konservid uluki või küüliku lihast või rupsist

CN-kood	Kirjeldus
1602 90 69	Muud tooted või konservid lamba, kitse või muu looma lihast või rupsist, mis ei sisalda kuumtöötlemata veiseliha või rupsi ega kodusea liha või rupsi
1602 90 91	
1602 90 95	
1602 90 99	
1603 00 10	Ekstraktid ja mahlad lihast, kalast või vähkidest, limustest või muudest veeselgrootutest, kontaktpakendis netomassiga kuni 1 kg
1604	Kalatooted ja -konservid; kaaviar ja kalamarjast valmistatud kaaviariasendajad
1605	Tooted või konservid vähkidest, limustest või muudest veeselgrootutest
1702 50 00	Keemiliselt puhas fruktoos
1702 90 10	Keemiliselt puhas maltoos
1704	Suhkrukondiitritooted (sh valge šokolaad), mis ei sisalda kakaod
Grupp 18	Kakao ja kakaotooted

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 19	Tooted teraviljast, jahust, tärklisest või piimast; valikpagaritooted
ex grupp 20	Tooted köögi- ja puuviljadest, marjadest, pähklitest või muudest taimeosadest, v.a alamrubriikide 2001 90 30, 2004 90 10 ja 2005 80 00 tooted
ex grupp 21	Mitmesugused toiduvalmistised, v.a alamrubriikide 2106 10, 2106 90 20, 2106 90 30, 2106 90 51, 2106 90 55, 2106 90 59, 2106 90 92 ja 2106 90 98 tooted
ex grupp 22	Joogid, alkohol ja äädikas, v.a alamrubriikide 2204 10 11–2204 30 10, rubriigi 2207 ja alamrubriigi 2208 40 tooted
2302 50 00	Kliid, pebred jm tera- või kaunviljade tuulamis-, jahvatus- vm töötlusjäägid ja -jäätmed, granuleerimata või granuleeritud
2307 00 19	Muu veinisete
2308 00 19	Muud viinamarjade pressimisjäägid
2308 00 90	Mujal nimetamata taimse päritoluga loomasöödaks kasutatavad tooted, jäätmed ja kõrvalproduktid, granuleerimata või granuleeritud

CN-kood	Kirjeldus
2309 10 90	Muu jaemüügiks pakendatud kassi- ja koeratoit, v.a mis sisaldab tärklist, glükoosi, glükoosisiirupit, maltodekstriini või maltodekstriinisiirupit, mis kuuluvad alamrubriikidesse 1702 30 50, 1702 30 90, 1702 40 90, 1702 90 50 ja 2106 90 55, või piimatooteid
2309 90 10	Loomasöödana kasutatavad lahustatud tooted kalast või mereimetajatest
2309 90 91	Loomasöödana kasutatavad suhkrupeedi pressimisjäägid lisatud melassiga
2309 90 96	Muud loomasöödana kasutatavad tooted, mis sisaldavad vähemalt 49 % massist koliinkloriidi, orgaanilisel või anorgaanilisel baasil
Grupp 24	Tubakas ja tööstuslikud tubakaasendajad; tooted, mis sisaldavad või ei sisalda nikotiini ja mis on ette nähtud sissehingamiseks ilma põletamata; muud nikotiini sisaldavad tooted, mis on ette nähtud nikotiini imendumiseks inimorganismi
2519 90 10	Magneesiumoksiid, v.a kaltsineeritud looduslik magneesiumkarbonaat
2522	Kustutatud, kustutamata ja hüdrauliline lubi, v.a rubriigi 2825 kaltsiumoksiid ja -hüdroksiid
2523	Portlandtsement, aluminaattsement, räbutsement, supersulfaattsement jms hüdraulilised tsemendid, värvitud või värvimata, klinkritena või mitte

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 27	Mineraalkütused, mineraalõlid ja nende destilleerimissaadused; bituumenained; mineraalvahad
2801	Fluor, kloor, broom ja jood
2802 00 00	Sublimeeritud või sadestatud väävel; kolloidväävel
ex 2804	Vesinik, väärisgaasid ja muud mittemetallid, v.a alamrubriigi 2804 69 00 tooted
2805 19	Leelismetallid või leelismuldmetallid, muud kui naatrium ja kaltsium
2805 30	Haruldased muldmetallid, skandium ja ütrium (ehedana, segudena või sulamitena)
2806	Vesinikkloriid (vesinikkloriidhape); klorovääveihape
2807 00 00	Väävelhape; ooleum
2808 00 00	Lämmastikhape; sulfolämmastikhapped
2809	Difosforpentaoksiid; fosforhape; kindla või muutuva keemilise koostisega polüfosforhapped
2810 00 90	Booroksiidid, v.a diboortrioksiid; boorhapped
2811	Muud anorgaanilised happed ja mittemetallide anorgaanilised hapnikuühendid

CN-kood	Kirjeldus
2812	Halogeniidid ja mittemetallide halogeniidoksiidid
2813	Mittemetallide sulfiidid; tehniline fosfortrisulfiid
2814	Ammoniaak, veevaba või vesilahusena
2815	Naatriumhüdroksiid (kaustiline sooda); kaaliumhüdroksiid (kaustiline potas); naatrium- või kaaliumperoksiid
2816	Magneesiumhüdroksiid ja -peroksiid; strontsiumi ja baariumi oksiidid, hüdroksiidid ja peroksiidid
2817 00 00	Tsinkoksiid; tsinkperoksiid
2818 10	Kindla või muutuva keemilise koostisega tehiskorund
2818 20 00	Alumiiniumoksiidid, v.a tehiskorund
2819	Kroomoksiidid ja -hüdroksiidid
2820	Mangaanoksiidid
2821	Raudoksiidid ja -hüdroksiidid; muldvärvid, mis sisaldavad vähemalt 70 massiprotsenti keemiliselt seotud rauda (arvestatuna Fe_2O_3-le)

CN-kood	Kirjeldus
2822 00 00	Koobaltoksiidid ja -hüdroksiidid; tehnilised koobaltoksiidid
2823 00 00	Titaanoksiidid
2824	Pliioksiidid; punane ja oranž pliimennik
2825	Hüdrasiin ja hüdroksüülamiin, nende anorgaanilised soolad; muud anorgaanilised alused; muud metalloksiidid, -hüdroksiidid ja -peroksiidid
2826	Fluoriidid; fluorosilikaadid, fluoroaluminaadid jm fluori liitsoolad
2827	Kloriidid, kloriidoksiidid ja kloriidhüdroksiidid; bromiidid ja bromiidoksiidid; jodiidid ja jodiidoksiidid
2828	Hüpokloritid; tehniline kaltsiumhüpoklorit; kloritid; hüpobromitid
2829	Kloraadid ja perkloraadid; bromaadid ja perbromaadid; jodaadid ja perjodaadid
2830	Sulfiidid; kindla või muutuva keemilise koostisega polüsulfiidid
2831	Ditionitid ja sulfoksülaadid
2832	Sulfitid; tiosulfaadid
2833	Sulfaadid; maarjad; peroksosulfaadid (persulfaadid)

CN-kood	Kirjeldus
2834 10 00	Nitritid
2834 21 00	Nitraadid
2834 29	
2835	Fosfinaadid (hüpofosfitid), fosfonaadid (fosfitid) ja fosfaadid; kindla või muutuva keemilise koostisega polüfosfaadid
2836	Karbonaadid; peroksokarbonaadid (perkarbonaadid); ammooniumkarbamaati sisaldav tehniline ammooniumkarbonaat
2837	Tsüaniidid, tsüaniidoksiidid ja komplekstsüaniidid
2839	Silikaadid; tehnilised leelismetallsilikaadid
2840	Boraadid; peroksoboraadid (perboraadid)
2841	Metallide okso- ja peroksohapete soolad
2842	Muud anorgaaniliste hapete ja peroksohapete soolad (sh kindla või muutuva keemilise koostisega alumosilikaadid), v.a asiidid

CN-kood	Kirjeldus
2843	Kolloidsed väärismetallid; kindla või muutuva keemilise koostisega anorgaanilised ja orgaanilised väärismetallide ühendid; väärismetallide amalgaamid
ex 2844 30 11	Vähendatud isotoobi U-235 sisaldusega uraani või selle ühendeid sisaldav metallkeraamika, v.a töötlemata metallkeraamika
ex 2844 30 51	Tooriumit või selle ühendeid sisaldav metallkeraamika, v.a töötlemata metallkeraamika
2845 90 90	Isotoobid, v.a rubriigis 2844 nimetatud; nende kindla või muutuva keemilise koostisega anorgaanilised või orgaanilised ühendid, v.a raske vesi (deuteeriumoksiid) (*Euratom*), v.a boor-10-ga rikastatud boor ja selle ühendid, v.a liitium-6-ga rikastatud liitium ja selle ühendid, v.a heelium-3 ja v.a deuteerium ja selle ühendid, deuteeriumiga rikastatud vesinik ja selle ühendid, neid aineid sisaldavad segud ja lahused (*Euratom*)
2846	Haruldaste muldmetallide, ütriumi ja skandiumi või nende metallide segude anorgaanilised või orgaanilised ühendid
2847 00 00	Vesinikperoksiid, uureaga tahkestatud või tahkestamata
2849	Kindla või muutuva keemilise koostisega karbiidid
2850 00	Kindla või muutuva keemilise koostisega hüdriidid, nitriidid, asiidid, silitsiidid ja boriidid, v.a rubriigi 2849 karbiidid

CN-kood	Kirjeldus
2852	Kindla või muutuva keemilise koostisega elavhõbeda anorgaanilised või orgaanilised ühendid, v.a amalgaamid
2853	Kindla või muutuva keemilise koostisega fosfiidid, v.a ferrofosfor; muud anorgaanilised ühendid (sh destilleeritud vesi, konduktomeetriline vesi jm samalaadse puhtusastmega vesi); vedel õhk, millest väärisgaasid on eemaldatud või eemaldamata; suruõhk; amalgaamid, v.a väärismetallide amalgaamid
2903	Süsivesinike halogeenderivaadid
2904	Süsivesinike sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid, halogeenitud või halogeenimata
ex 2905	Atsüklilised alkoholid, nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid, v.a alamrubriikide 2905 43 00 ja 2905 44 tooted
2906	Tsüklilised alkoholid, nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2907	Fenoolid; fenoolalkoholid
2908	Fenoolide või fenoolalkoholide halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2909	Kindla või muutuva keemilise koostisega eetrid, eeteralkoholid, eeterfenoolid, eeteralkoholfenoolid, alkoholperoksiidid, eeterperoksiidid, ketoonperoksiidid, nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2910	Kolmeaatomilise tsükliga epoksiidid, epoksüalkoholid, epoksüfenoolid ja epoksüeetrid ning nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid

CN-kood	Kirjeldus
2911 00 00	Atsetaalid ja poolatsetaalid, millel on või ei ole muid hapnikku sisaldavaid funktsionaalrühmi, nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2912	Aldehüüdid, millel on või ei ole muid hapnikku sisaldavaid funktsionaalrühmi; aldehüüdide tsüklilised polümeerid; paraformaldehüüd
2913 00 00	Rubriigis 2912 nimetatud ainete halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2914	Ketoonid ja kinoonid, millel on või ei ole muid hapnikku sisaldavaid funktsionaalrühmi, ning nende halogeen-, sulfo-, nitro- ja nitrosoderivaadid
2915	Küllastunud atsüklilised monokarboksüülhapped, nende anhüdriidid, halogeniidid ja peroksiidid ning vastavad peroksühapped; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid
2916	Küllastumata atsüklilised monokarboksüülhapped ja tsüklilised monokarboksüülhapped, nende anhüdriidid, halogeniidid ja peroksiidid ning vastavad peroksühapped; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid
2917	Polükarboksüülhapped, nende anhüdriidid, halogeniidid ja peroksiidid ning vastavad peroksühapped; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid
2918	Karboksüülhapped, millel on muid hapnikku sisaldavaid funktsionaalrühmi, nende anhüdriidid, halogeniidid ja peroksiidid ning vastavad peroksühapped; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid

CN-kood	Kirjeldus
2919	Fosfor(V)hapete estrid ja soolad, sh laktofosfaadid; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid
2920	Muud anorgaaniliste metalle mittesisaldavate hapete estrid (v.a vesinikhalogeniidide estrid) ja nende soolad; nende halogeen-, sulfo-, nitro- või nitrosoderivaadid
2921	Funktsionaalse aminorühmaga ühendid
2922	Aminoühendid, millel on hapnikku sisaldav funktsionaalrühm
2923	Kvaternaarsed ammooniumsoolad ja hüdroksiidid; kindla või muutuva keemilise koostisega letsitiinid jm fosfoaminolipiidid
2924	Funktsionaalse karboksüamidorühmaga ühendid; funktsionaalse amidorühmaga süsihappeühendid
2925	Funktsionaalse karboksüimidorühmaga ühendid (sh sahhariin ja selle soolad) ning funktsionaalse imidorühmaga ühendid
2926	Funktsionaalse nitrilorühmaga ühendid
2927 00 00	Diaso-, aso- või asoksüühendid
2928 00 90	Hüdrasiini ja hüdroksüülamiini orgaanilised derivaadid (v.a *N*,*N*-bis(2-metoksüetüül)hüdroksüülamiin)
2929 10 00	Isotsüanaadid

CN-kood	Kirjeldus
2929 90	Teised muude lämmastikusisaldusega funktsionaalsete rühmadega ühendid
2930 20 00	Tiokarbamaadid ja ditiokarbamaadid, tiuraammono-, -di- ja -tetrasulfiidid; ditiokarbonaadid (ksantaadid)
2930 30 00	
ex 2930 90 95	
2930 40 90	Metioniin, v.a metioniin (INN), 2-(*N*,*N*-dimetüülamino)etaantiool, bis(2-hüdroksüetüül)sulfiid (tiodiglükool (INN)), aldikarb (ISO), kaptafool (ISO) ja metamidofoss (ISO), ja muud väävelorgaanilised ühendid, v.a ditiokarbonaadid (ksantaadid)
2930 60 00	
2930 70 00	
2930 80 00	
2930 90 13	
2930 90 16	
ex 2930 90 95	
2931	Muud elementorgaanilised ühendid

CN-kood	Kirjeldus
2932	Heterotsüklilised ühendid, millel ei ole muid heteroaatomeid peale hapniku aatomi(te)
2933	Heterotsüklilised ühendid, millel ei ole muid heteroaatomeid peale lämmastiku aatomi(te)
2934	Kindla või muutuva keemilise koostisega nukleiinhapped ja nende soolad; muud heterotsüklilised ühendid
2935 10 00	*N*-metüülperfluorooktaansulfoonamiid
2935 20 00	*N*-etüülperfluorooktaansulfoonamiid
2935 30 00	*N*-etüül-*N*-(2-hüdroksüetüül)perfluorooktaansulfoonamiid
2935 40 00	*N*-(2-hüdroksüetüül)-*N*-metüülperfluorooktaansulfoonamiid
2935 50 00	Muud perfluorooktaansulfoonamiidid
2935 90 90	Muud sulfoonamiidid
2938	Glükosiidid (looduslikud või sünteetilised), nende soolad, eetrid, estrid ja muud derivaadid
2940 00 00	Keemiliselt puhtad suhkrud, v.a sahharoos, laktoos, maltoos, glükoos ja fruktoos; suhkrute eetrid, atsetaalid ja estrid ning nende soolad, v.a rubriikide 2937, 2938 ja 2939 tooted

CN-kood	Kirjeldus
2941 20 30	Dihüdrostreptomütsiin, selle soolad, estrid ja hüdraadid
2942 00 00	Muud orgaanilised ühendid
3102	Mineraalsed ja keemilised lämmastikväetised
3103 11 00	Superfosfaadid
3103 19 00	
3105	Mineraal- või keemilised väetised, mis sisaldavad kahte või kolme järgmistest toiteelementidest: lämmastik, fosfor ja kaalium; muud väetised; käesoleva grupi kaubad tablettidena vms kujul või pakendis brutomassiga kuni 10 kg
ex grupp 32	Park- ja värvaineekstraktid; tanniinid ja nende derivaadid; värvained ja pigmendid; värvid ja lakid; kitt ja muud mastiksid; tint; välja arvatud alamrubriikide 3201 20 00, 3201 90 20, ex 3201 90 90 (eukalüpti parkaineekstraktid), ex 3201 90 90 (gambiiri- ja mürobalaaniviljadest saadavad parkaineekstraktid) ja ex 3201 90 90 (muud taimsed parkimisekstraktid) tooted
Grupp 33	Eeterlikud õlid ja resinoidid; parfümeeria- ja kosmeetikatooted ning hügieenivahendid
Grupp 34	Seep, pindaktiivsed orgaanilised ained, pesemisvahendid, määrdeained, tehisvaha, vahavalmistised, poleerimis- ja puhastusvahendid, küünlad jms tooted, voolimispastad, stomatoloogiline vaha ja hambaravis kasutatavad kipsisegud

CN-kood	Kirjeldus
3501	Kaseiin, kaseinaadid jm kaseiini derivaadid; kaseiinliimid
3502 90 90	Albuminaadid ja muud albumiini derivaadid
3503 00	Želatiin (sh töödeldud või töötlemata pinnaga ristkülikukujuliste (sh ruudukujuliste) lehtedena, värvitud või värvimata) ja selle derivaadid; kalaliim; muud loomsed liimid, v.a rubriigi 3501 kaseiinliimid
3504 00	Peptoonid ja nende derivaadid; mujal nimetamata valgud ja nende derivaadid; kroomitud või kroomimata naha pulber
3506	Mujal nimetamata valmisliimid ja muud valmisadhesiivid; liimide või adhesiividena kasutamiseks mõeldud tooted jaemüügipakendis netomassiga kuni 1 kg
3507	Ensüümid; mujal nimetamata ensüümivalmistised
Grupp 36	Lõhkeained pürotehnilised tooted; tuletikud; pürofoorsed sulamid; teatavad kergsüttivad valmistised
Grupp 37	Foto- ja kinokaubad
ex grupp 38	Mitmesugused keemiatooted, v.a alamrubriikide 3809 10 ja 3824 60 tooted
Grupp 39	Plast ja plasttooted

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 40	Kautšuk ja kummitooted
ex 4104	Veiste (sh pühvlite) või hobuslaste pargitud või enne kuivatamist järelpargitud, karvata, laustetud või laustmata, kuid edasi töötlemata nahad, v.a alamrubriikide 4104 41 19 ja 4104 49 19 tooted
ex 4106 31 00 4106 32 00	Pargitud või enne kuivatamist järelpargitud, karvata, märjas olekus (sh *wet-blue*), laustetud, kuid edasi töötlemata või kuivas olekus, laustetud või laustmata, kuid edasi töötlemata seanahad
4107	Veiste (sh pühvlite) või hobuslaste pärast parkimist või kuivatamiseelset järelparkimist muul viisil töödeldud nahad, sh pärgamenditud nahk, karvata, laustetud või laustmata, v.a nahk rubriigist 4114
4112 00 00	Lammaste või lambatallede pärast parkimist või kuivatamiseelset järelparkimist muul viisil töödeldud nahad, sh pärgamenditud nahk, villata, laustetud või laustmata, v.a rubriigi 4114 nahk
4113	Muude loomade pärast parkimist või kuivatamiseelset järelparkimist ja värvimist või rasvatamist muul viisil töödeldud nahad, sh pärgamenditud nahk, villata või karvata, laustetud või laustmata, v.a nahk rubriigist 4114
4114	Seemisnahk (sh rääs – formaldehüüdpargiga); lakknahk ja lamineeritud lakknahk; metallitatud nahk
4115 10 00	Komposiitnahk naturaalse naha või nahakiudude baasil (tahvlite, lehtede või ribadena, rullides või mitte)

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 42	Nahktooted; sadulsepatooted ja rakmed; reisitarbed, käekotid jms tooted; tooted loomasooltest (v.a jämesiidist)
Grupp 43	Karusnahk ja tehiskarusnahk; nendest valmistatud tooted
Grupp 44	Puit ja puittooted, puusüsi
Grupp 45	Kork ja korgist tooted
Grupp 46	Õlgedest, espartost jm punumismaterjalidest tooted; korv- ja vitspunutised
Grupp 50	Siid
ex grupp 51	Lambavill, muude loomade vill, loomakarvad, v.a rubriigi 5105 tooted; hobusejõhvist lõng ja riie
Grupp 52	Puuvill
Grupp 53	Muud taimsed tekstiilkiud; paberlõng ja paberlõngast riie
Grupp 54	Keemilised filamentkiud; keemiliste tekstiilmaterjalide ribad jms vormid
Grupp 55	Keemilised staapelkiud
Grupp 56	Vatt, vilt ja lausriie; erilõngad; nöörid, paelad, köied ja trossid ning tooted nendest

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 57	Vaibad ja muud tekstiilpõrandakatted
Grupp 58	Eririie; taftingriie; pits; seinavaibad; posamendid; tikandid
Grupp 59	Impregneeritud, pealistatud, kaetud või lamineeritud tekstiilriie; tekstiiltooted tööstuslikuks otstarbeks
Grupp 60	Silmkoelised ja heegeldatud kangad (trikookangad)
Grupp 61	Silmkoelised ja heegeldatud rõivad ning rõivamanused (trikootooted)
Grupp 62	Rõivad ning rõivamanused, v.a silmkoelised või heegeldatud
Grupp 63	Muud tekstiilist valmistooted; komplektid; kantud rõivad ja kasutatud tekstiiltooted; kaltsud
Grupp 64	Jalatsid, kedrid jms tooted; nende osad
Grupp 65	Peakatted ja nende osad
Grupp 66	Vihma- ja päevavarjud, jalutuskepid, istmega jalutuskepid, piitsad, ratsapiitsad ja nende osad
Grupp 67	Töödeldud suled ja udusuled ning tooted nendest; tehislilled; tooted juustest

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 68	Kivist, kipsist, tsemendist, asbestist, vilgust jms materjalist tooted
Grupp 69	Keraamikatooted
Grupp 70	Klaas ja klaastooted
Grupp 71	Looduslikud ja kultiveeritud pärlid, vääris- ja poolvääriskivid, väärismetallid, väärismetallidega plakeeritud metallid ja nendest valmistatud tooted; juveeltoodete imitatsioonid; mündid
7202	Ferrosulamid
ex grupp 73	Raud- ja terastooted, v.a alamrubriikide 7301 10 00, 7302 10 22, 7302 10 28, 7302 10 40, 7302 10 50, 7302 40 00, 7304 11 00, 7304 19 10, 7304 19 30, 7304 19 90, 7304 22 00, 7304 23 00, 7304 24 00, 7304 29, 7304 31, 7304 39, 7304 41 00, 7304 49, 7304 51 81, 7304 51 89, 7304 59, 7304 90 00, 7305, 7306 tooted
Grupp 74	Vask ja vasktooted

CN-kood	Kirjeldus
7505 12 00	Niklisulamitest vardad, latid, profiilid
7505 22 00	Niklisulamitest traat
7506 20 00	Niklisulamitest plaadid, lehed, ribad ja foolium
7507 20 00	Niklist toruliitmikud
ex grupp 76	Alumiinium ja alumiiniumtooted, v.a rubriikide 7601 ja 7607 tooted
Grupp 78	Plii ja pliitooted
ex grupp 79	Tsink ja tsinktooted, v.a rubriikide 7901 ja 7903 tooted
ex grupp 81	Muud mitteväärismetallid; metallkeraamika; tooted nendest, v.a alamrubriikide 8101 10 00, 8101 94 00, 8102 10 00, 8102 94 00, 8104 11 00, 8104 19 00, 8108 20 00, 8108 30 00, 8109 21 00, 8109 29 00, 8110 10 00, 8112 21 90, 8112 51 00, 8112 59 00, 8112 69 10, 8112 92 ja 8113 00 20 tooted
Grupp 82	Mitteväärismetallist tööriistad, terariistad, lusikad ja kahvlid; nende mitteväärismetallist osad
Grupp 83	Mitmesugused mitteväärismetallist tooted
Grupp 84	Tuumareaktorid, katlad, masinad ja mehaanilised seadmed; nende osad

CN-kood	Kirjeldus
Grupp 85	Elektrimasinad ja -seadmed, nende osad; helisalvestus- ja taasesitusseadmed, telepildi ja -heli salvestamise ja taasesitusseadmed, nende osad ja tarvikud
Grupp 86	Raudtee- või trammivedurid, -veerem ning nende osad; raudtee- või trammiteeseadmed ja -tarvikud ning nende osad; mitmesugused mehaanilised (sh elektromehaanilised) liikluskorraldusseadmed
Grupp 87	Sõidukid, v.a raudtee- ja trammiveerem, ning nende osad ja tarvikud
Grupp 88	Õhusõidukid, kosmoseaparaadid ja nende osad
Grupp 89	Laevad, paadid ja ujuvkonstruktsioonid
Grupp 90	Optika-, foto-, kino-, mõõte-, kontroll-, täppis-, meditsiini- ja kirurgiainstrumendid ning -aparatuur; nende osad ja tarvikud
Grupp 91	Kellad ja nende osad
Grupp 92	Muusikariistad; nende osad ja tarvikud
Grupp 94	Mööbel; madratsid, madratsialused, padjad ja muud täistopitud mööblilisandid; mujal nimetamata lambid ja valgustid; sisevalgustusega sildid, valgustablood jms; kokkupandavad ehitised
Grupp 95	Mänguasjad, mängud ja spordiinventar; nende osad ja tarvikud
Grupp 96	Mitmesugused tööstustooted

II LISA

ARTIKLI 1 LÕIKE 1 PUNKTIS B OSUTATUD KAUBANDUSE LIBERALISEERIMISE MEETMETEGA HÕLMATUD TOODETE LOETELU

Kombineeritud nomenklatuuri („CN“) klassifitseerimise üldreeglitest olenemata on tabeli kolmandas veerus esitatud toote kirjeldus vaid soovituslik. Soodustuskava on käesoleva lisa kontekstis kindlaks määratud käesoleva määruse vastuvõtmise ajal kehtivate, tabeli teises veerus esitatud CN-koodide raames.

Järjekorranumber	CN-kood	Kirjeldus	Maht (tonnides) kalendriaasta kohta[1]
090190	0707 00	Kurgid ja kornišonid, värsked või jahutatud	6 500
090191	0806	Värsked või kuivatatud viinamarjad	5 000
090192	0808 30 90	Värsked pirnid, v.a siidripirnid, lahtiselt, 1. august – 31. detsember	750
090193	0809 10 00	Värsked aprikoosid	7 000
090194	0809 29 00	Värsked kirsid, v.a hapukirsid (*Prunus cerasus*)	2 000
090195	0809 30	Värsked virsikud, k.a nektariinid	3 500
090196	0809 40 05	Värsked ploomid	1 500
090197	0810 10 00	Värsked maasikad	2 500

[1] Käesoleva määruse jõustumise aastal algab tariifikvoodi kehtivusperiood käesoleva määruse jõustumise kuupäeval ja lõpeb sama aasta 31. detsembril.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0290

Liidu tolliseadustiku kehtestamine ja Euroopa Liidu Tolliameti loomine

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu esimese lugemise seisukoha kohta eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik ja luuakse Euroopa Liidu Tolliamet ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 952/2013 (08190/2/2026 – C10-0208/2026 – 2023/0156(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: teine lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu esimese lugemise seisukohta (08190/2/2026 – C10-0208/2026),

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 20. septembri 2023. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse oma esimese lugemise seisukohta[2] Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitatud komisjoni ettepaneku (COM(2023)0258) suhtes,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 7,

– võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 kohaselt heaks kiidetud esialgset kokkulepet,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 68,

– võttes arvesse siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni teise lugemise soovitust (A10-0232/2026),

1. kiidab nõukogu esimese lugemise seisukoha heaks;

2. märgib, et seadusandlik akt võetakse vastu kooskõlas nõukogu seisukohaga;

3. teeb presidendile ülesandeks kirjutada koos nõukogu eesistujaga seadusandlikule aktile alla vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 297 lõikele 1;

4. teeb peasekretärile ülesandeks pärast kõikide menetluste nõuetekohase läbiviimise

[1] ELT C, C/2023/864, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/864/oj.
[2] ELT C, C/2025/1035, 27.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1035/oj.

kontrollimist seadusandlikule aktile alla kirjutada ja korraldada kokkuleppel nõukogu peasekretäriga selle avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas*;

5. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0291

Kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamine (V koondpakett)

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta (COM(2025)0821 – C10-0122/2025 – 2025/0172(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0821),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0122/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 17. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni arvamust,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni raportit (A10-0271/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0172

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 16. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/… kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Nagu on rõhutatud liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning komisjoni 19. märtsi 2025. aasta ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“, ähvardab liitu tõsine ja üha suurenev oht, sest Euroopast on taas saanud täieulatusliku konflikti tallermaa***, pidades silmas Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda ning muud liidu ja selle liikmesriikide vastu suunatud hübriidtegevust***. Seetõttu on hädavajalik, et liit tegutseks oma kaitsevalmiduse ***ja ühiskonna üldise vastupanuvõime*** tugevdamiseks otsustavalt. Kiiresti on vaja suurendada Euroopa kaitsevalmidust ja kaotada lüngad kriitilise tähtsusega võimetes, et Euroopal oleks hiljemalt 2030. aastaks tugev ja piisav kaitsepositsioon, nagu on rõhutanud Euroopa ***Ülemkogu***.

(2) Kaitsevalmidusega seotud rajatiste ja taristu ehitamiseks või laiendamiseks ning seotud tegevuse elluviimiseks on sageli vaja taotleda mitut asjaomast luba ja heakskiitu. Olemasolevad loamenetlused, mis sisaldavad eri valdkondade hindamisi, on sageli pikad ja tülikad ***ning mõjutavad ebaproportsionaalsel määral väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid ja VKEsid***. See, et nendes menetlustes puuduvad praegu kogu liitu hõlmavad sätted kaitsevalmidusega seotud tegevuse kiirendatud menetlemiseks, pidurdab kaitseotstarbelise tootmise ja kaasneva taristu õigeaegset laiendamist ning kaitsevalmidusega seotud tegevust ja investeeringuid, mis on üliolulised tekkivate julgeolekuvajaduste rahuldamiseks.

(3) ***Liikmesriikide*** kaitsevalmidusprojektide ***loamenetlusi tuleks muuta*** sujuvamaks***, tagades samal ajal selliste projektide*** ohutuse, turvalisuse ning vastavuse keskkonna-, sotsiaalsetele, ***töö-*** ja ohutusnõuetele ***menetluse kõigis etappides***. Liidu keskkonnaõiguses on riiklike lubade andmise ▌ sisu ***ja menetluse*** jaoks ette nähtud ühised tingimused ning sel viisil tagatakse kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja võimaldatakse kestlikult ***ja vastutustundlikult arendada Euroopa kaitsetööstuse suutlikkust ja*** toormete väärtusahelat ***ilma tarbetute haldusviivitusteta, mis võivad takistada kaitsevalmidust***. ***Käesolev määrus ei kahjusta muudest asjakohastest liidu õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmist.***

(4) ***Liikmesriigiti erinevad, keerukad ja aeganõudvad*** riiklikud loamenetlused kahjustavad ***kõikjal liidus ettevõtjate jaoks ja*** liikmesriikide kaitsevalmiduse tulemuslikuks tugevdamiseks vajalikku ***investeeringute turvalisust,*** investeerimiskindlust ***ja investeeringute planeerimist ning võivad panna uuenduslikke VKEsid ja väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid kaitsesektorisse sisenemisest või seal laienemisest loobuma***. Ka asjakohaste projektide loamenetluse struktuur ja kestus võivad olla eri liikmesriikides väga erinevad. Seega peaksid liikmesriigid kaitsevalmidusprojektide puhul kohaldama sujuvamaks muudetud ja prognoositavaid loamenetlusi, et tagada nende projektide tulemuslik elluviimine ja et seda kiirendada.

(5) Võttes aluseks kava „ReArm Europe“/„Kaitsevalmidus 2030“ raames välja pakutud vahendite järkjärgulise kasutuselevõtu prognoosid, võivad kaitseinvesteeringud järgmise nelja aasta jooksul suureneda vähemalt 800 miljardi euroni. Selline investeeringute tase annab ka võimaluse arendada siseturul Euroopa kaitsesektori tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi (EKTTB), võimaldades konkurentsivõimelistel, uuenduslikel ja erisugustel kaitsetehnoloogia valdkonnas osalejatel EKTTBs tulemuslikult osaleda ning tagades ühtlasi õiglase osalemise kaitseturul, sealhulgas VKEde puhul, tehes seda täielikus kooskõlas liidu ja liikmesriikide sotsiaalsete, töö-, ohutus- ja keskkonnastandarditega. Õigusnormide lihtsustamine ja ühtlustamine viisil, mis suurendab tõhusust, läbipaistvust ja vastutavust, on seega määrav. Õigusraamistike sujuvamaks muutmise ja omavahel vastavusse viimisega saab liit pakkuda kaitsetööstusele soodsamat tegutsemis- ja innovatsioonikeskkonda, kus luua vajalikku võimekust tagada Euroopa julgeoleku- ja kaitsevalmidus.

(6) Kaitsevalmidust tuleks mõista kui liikmesriikide suutlikkust näha ennetava ja koordineeritud lähenemisviisi abil ette kaitsevaldkonna kriise, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/81/EÜ[3] ▌, neid ära hoida ja neile reageerida. Kõnealune lähenemisviis hõlmab selle tagamist, et sellistele kriisidele tulemuslikuks reageerimiseks on kaitsetööstusel olemas ressursside, võimete ja taristu hankimiseks ja säilitamiseks vajalik suutlikkus.

(7) Kindlaks tehtud takistusi silmas pidades on asjakohane kehtestada erakorralised meetmed, et kiirendada kaitsevalmidusprojektide loamenetlusi kogu liidus. Selliseid meetmeid tuleks kohaldada nende projektide suhtes, mille liikmesriigid on määranud kindlaks kaitsevalmidusprojektidena käesoleva määruse tähenduses.

---

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

(8) ***Kaitsevalmidusprojektid, sealhulgas nendega seotud tööstus- ja valitsussektori tegevus, võivad asjakohasel juhul kuuluda selliste kehtivate liidu õiguse, sealhulgas keskkonnaõiguse sätete kohaldamisalasse, millega võimaldatakse ülekaaluka avaliku huvi või avaliku julgeoleku kaalutlustel või kriisile reageerimiseks erandite tegemist. Liikmesriigid võivad asjakohasel juhul kasutada neid erandeid kaitsevalmidusega seotud tegevuseks ja investeeringuteks. Sellega seoses on kompensatsiooni- või leevendusmeetmed, mida võidakse loamenetluse käigus nõuda, vahendid, millega tagatakse asjaomaste sektorite huvide proportsionaalne kaitse, et 2030. aasta kaitsevalmiduse eesmärki oleks võimalik ettenähtud ajaks saavutada.***

(9) Kuigi teatavad liikmesriigid on võtnud või tõenäoliselt võtavad meetmeid kaitsetööstuse loamenetluste kiirendamiseks, on selleks mitmeid viise ning tekkivad lahknevused takistaksid kaitsesektoris siseturu toimimist. Need lahknevused on muutunud kaitseotstarbeliste toodete jaoks oluliste Euroopa tarneahelate kitsaskohaks. Siseturu toimimise tagamiseks on vaja loamenetlusi kiirendada, milleks tuleb kehtestada ühtlustatud õigusnormid ***ja ajakavad***.

(10) Kuigi liidu institutsioonid saavad pakkuda suuniseid ja raamistikke, lasub vastutus kinnituste andmise ja kiirendatud loamenetluste võimaldamise eest peamiselt liikmesriikidel. Liikmesriigid saavad nende haldus- ja regulatiivsele olustikule vastavaid muudatusi ise kõige paremini ellu viia.

(11) Kaitsevalmidusprojektide puhul on tingimata vaja vähendada loamenetluste keerukust ja kestust***, tagades samal ajal, et neid menetlusi saavad kasutada keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja VKEd, kes aitavad kaasa uue ja kujunemisjärgus kaitsetehnoloogia arendamisele***.

(12) Ebakindlus võib kriisi korral tarneahelas takistada õigeaegsete otsuste tegemist ja investeeringute planeerimist. Liikmesriike ergutatakse jagama liidu kehtivates kaitsekoostöö raamistikes asjakohast teavet tarneahela riskide ja kitsaskohtade kohta, et toetada ressursside tõhusat jaotust ja tugevdada liidu kaitsevalmidust, võttes täielikult arvesse riigi julgeolekuga seotud kaalutlusi ja konfidentsiaalsusnõudeid.

(13) ***Kindlaks tehtud väljakutsete lahendamiseks on oluline, et kaitsevaldkonnas tegutsevad ettevõtjad saaksid*** tugineda õigusnormidele, mis on osutunud tööstussektoris loamenetluste sujuvamaks muutmisel mõjusaks ja millega lühendatakse tähtaegu, mille jooksul antakse luba kaitsetööstuse tegevuseks, sealhulgas uute tehaste ja nendega seotud taristu ehitamiseks, olemasolevate rajatiste laiendamiseks, katsekohtade rajamiseks, koolituseks***,*** sertifitseerimiseks ***ning teadus- ja arendustegevuseks, sealhulgas prototüüpide ehitamiseks ja tehnosiirdeks***, ning milles tuginetakse ka kehtivatele kohaldatavatele sätetele ja laiendatakse nende kohaldamisala.

(14) Selle tagamiseks, et sujuvamaks muudetud loamenetlus hõlmaks kaitsesektori kogu väärtusahelat, peaks kaitsetööstuse mõiste hõlmama lisaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/43/EÜ[4] määratletud kaitseotstarbelisi tooteid tootvatele ettevõtjatele ka ettevõtjaid, kes osutavad nende toodetega otseselt seotud teenuseid. Kaitseinvesteeringute peamiste kitsaskohtade kõrvaldamiseks peaks käesoleva määruse kohane loamenetlus hõlmama ühtlasi kõiki asjakohaseid lube, sealhulgas heakskiite ja litsentse, mida on vaja kaitsevalmidusprojektide ehitamiseks, laiendamiseks, ümberehitamiseks ja käitamiseks või rajatiste, seadmete või tegevuste kasutusotstarbe muutmiseks, et toota kaitseotstarbelisi tooteid või komponente või et viia ellu muid kaitsevalmidusprojekti osaks olevaid tegevusi. Kõigi selliste lubade andmise koondamine ühe, koordineeritud ja tähtajalise menetluse alla, mis algab loataotluse täielikkuse kinnitamisega ja lõpeb tervikotsuse teatamisega ühtse kontaktpunkti poolt, vähendab killustatust, lühendab menetlustähtaegu ja suurendab õiguskindlust.

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).

(15) Liidu õiguse järgimine, sealhulgas ▌seoses jäätmekäitluse ***ning vee***, õhu, ökosüsteemide, elupaikade, ***muististe ja*** elurikkuse ▌kaitsega, on loamenetluste lahutamatu osa ning kaitsesektor pole selles suhtes erand. Sellised õigusnormid toimivad negatiivse mõju vältimisel või minimeerimisel hädavajaliku kaitsemeetmena. Siiski tuleks kasutada kõiki võimalusi nõutavate hindamiste ja lubade andmise sujuvamaks muutmiseks, et tagada kaitsevalmidusprojektide loamenetluste prognoositavus ja õigeaegsus, alandamata samas näiteks keskkonnakaitse taset. Selles suhtes tuleks põhjendamatute kattumiste vältimiseks tagada, et vajalikud hindamised tehakse koos.

(16) Iga liikmesriik peaks oma halduskorraldust ning kaitse ja riigi julgeolekuga seotud vajadusi arvesse võttes tegema täieliku loataotluse saamisel kindlaks, kas projekt, mida tema territooriumil kavatsetakse ellu viia, kvalifitseerub kaitsevalmidusprojektiks.

(17) ***Liikmesriigid peaksid tagama, et riigisisese õiguse kohaselt nõutavad loa- ja hindamismenetlused korraldatakse koordineeritult ja liidu õiguse kohaselt nõutavaid menetlusi täiendades, vältides kattumist, dubleerimist ja tarbetuid haldusviivitusi ning säilitades keskkonnakaitse kõrge taseme.***

(18) ***Selleks et tagada usaldus haldusmenetluste lihtsustamise, kiirendatud menetluste ja siseturu vastu, on oluline, et ühtsed kontaktpunktid ja kõik loamenetluses osalevad pädevad riiklikud asutused jääksid erapooletuks ning järgiksid selliseid põhimõtteid nagu aus konkurents, otsuste tegemise läbipaistvus, loaotsuste kohta mittekonfidentsiaalse statistika avaldamine ja mittediskrimineerimine, sealhulgas seoses VKEde ja igas suuruses ettevõtjate juurdepääsuga kogu liidus.***

(19) Selleks et hõlbustada kaitsevalmidustegevusega seotud loataotluste tõhusat ja õigeaegset menetlemist ning kaitseotstarbelise tootmise laiendamist, peaksid liikmesriigid tagama, et pädevad riiklikud asutused rakendavad kiirendatud menetlusi. Need asutused peaksid tagama selliste ***loataotluste*** võimalikult kiire õigusliku käsitlemise, et seeläbi võimaldada õigeaegset kaitsevalmiduse vajadustele reageerimist.

(20) Kaitsetegevusega seotud loataotluste jaoks ühtse kontaktpunkti loomise eesmärk on muuta teabevahetust sujuvamaks, ***selgitada kohustusi,*** vähendada halduskoormust ja kehtestada loamenetluse täiendavaks kiirendamiseks selged ja õiguslikult siduvad tähtajad ning pakkuda seeläbi kaitseotstarbelistele taotlustele jõudsa edenemise võimalusi. Lisaks pakub see investoritele kindlustunnet, sest tagatakse loataotluste kiire menetlemine ja piiratakse aeganõudvate menetlustega seotud investeerimisriske.

(21) Liikmesriikidel peaks vastavalt oma detsentraliseeritud halduskorraldusele olema võimalik valida, kas luua või määrata ühtsed kontaktpunktid kohalikul, piirkondlikul või riiklikul või mis tahes muul asjakohasel haldustasandil. Liikmesriigid peaksid tagama, et luuakse tulemuslikud koordineerimismehhanismid ning et ühtne kontaktpunkt tegutseb iga projekti ainsa kontaktasutusena. Asjaomased pädevad asutused peaksid ka täpsustama ja tegema ühtsele kontaktpunktile kättesaadavaks nõuded ja sellise teabe ulatuse, mida projektiarendajalt enne loamenetluse algust nõutakse. Ühtne kontaktpunkt peaks vastutama selle teabe projektiarendajale edastamise eest. Projektiarendajatel peaks olema võimalik enne loamenetlust ja selle vältel suhelda ühtse kontaktpunktiga, kes vastutab kogu loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest. Liikmesriikidel peaks olema võimalik määrata riigisiseses õiguses kindlaks, kas ühtne kontaktpunkt saab tegutseda pädeva asutusena ja väljastada tervikotsuseid. Liikmesriigid peaksid tagama oma ühtsetele kontaktpunktidele ning mis tahes muule loamenetluses osalevale asutusele piisavalt töötajaid ja vahendeid, et nad saaksid oma ülesandeid tulemuslikult täita.

(22) Selleks et kiirendada ühtsete kontaktpunktide täies mahus tööle hakkamist, on oluline, et liikmesriigid kasutaksid võimaluste piires ära võimalikku vastastikust täiendavust olemasolevate ühtsete kontaktpunktidega, näiteks nendega, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1735[5] või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1252[6] alusel.

(23) Liikmesriigid peaksid pakkuma oma territooriumil elluviidavatele kaitsevalmidusprojektidele vajalikku haldustuge, et hõlbustada nende õigeaegset ja tulemuslikku rakendamist. ***Oluline on, et projektiarendajaid koheldaks ühtemoodi, olenemata nende asukohaliikmesriigist. Lisaks on oluline pöörata*** erilist tähelepanu ▌VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate vajadustele, ***arvestades et nende kulud nõuete täitmisel on sageli suuremad ja haldussuutlikkus väiksem. Sel eesmärgil peaks ühtne kontaktpunkt pakkuma VKEdele, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kohandatud juhiseid ja varajast nõustamist. Selline tugi võib hõlmata kasutajatuge, ühtlustatud vorme ja digivahendeid ning kogu*** loamenetluse ***käigus dokumendi- ja vastavusnõuete kohta selgete juhiste ja abi andmist, nii et väiksemad ettevõtjad saaksid osaleda tulemuslikult ja ilma ebaproportsionaalse halduskoormuseta***.

---

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

(24) Ühtsed kontaktpunktid peaksid koguma, töötlema ja esitama asjakohast teavet järjepidevalt ja õigeaegselt. Läbipaistvuse, järelseire ja liiduülese võrreldavuse eesmärgil ning käesoleva määruse järjepideva ja tõhusa rakendamise edendamiseks peaksid liikmesriigid esitama komisjonile igal aastal käesoleva määruse kohaldamise kohta statistikaaruande, mis sisaldab käesoleva määrusega kehtestatud menetluste kohaselt (sh vaikimisi) rahuldatud loataotluste koguarvu. Selleks et hinnata, kas käesoleva määrusega kehtestatud menetlused aitavad mõjusalt kaasa määruse eesmärkide saavutamisele, peaks komisjon korrapäraselt hindama määruse rakendamist, eelkõige mis puudutab loamenetluste ajakava, VKEde osalemist kaitsevalmidusprojektides ja vaikiva heakskiidu mehhanismi.

(25) Läbipaistvus ja võrdne juurdepääs teabele on loamenetluste tulemuslikuks rakendamiseks üliolulised. Kõigil projektiarendajatel peaks olenemata nende asukohaliikmesriigist olema juurdepääs kesksel tasandil kergesti kättesaadavale teabele veebis, niivõrd kui selle teabe avaldamine ei kahjusta riigi julgeolekut ja võttes asjakohaselt arvesse konfidentsiaalsusnõudeid. See teave peaks hõlmama üksikasju ühtsete kontaktpunktide, loamenetluste, vaidluste lahendamise mehhanismide, rahastamis- ja investeerimisteenuste ning olemasolevate liidu või riigisiseste rahastamisvahendite kohta.

(26) Liikmesriigid peaksid tagama projektiarendaja, ühtse kontaktpunkti ja pädevate asutuste vahel digitaalse teabevahetuse, muu hulgas koostalitlusvõimelise portaali kaudu, kui see on olemas, et hõlbustada dokumentide elektroonilist esitamist ning võimaluse korral muudes liidu või riigisisestes menetlustes juba esitatud teabe taaskasutamist.

(27) Komisjon ***peaks liikmesriigi taotluse korral pakkuma*** ühtsele kontaktpunktile suutlikkuse suurendamise toetust, sealhulgas tehnilist abi, koolitust, seiret ja hindamist, et arendada ja tugevdada võimeid, protsesse ja ressursse, mida ühtsel kontaktpunktil on vaja käesoleva määruse kohaldamiseks arendada. ***Komisjon peaks tegema kõik endast oleneva, et käsitleda selliseid taotlusi eelisjärjekorras. Selline toetus*** kuulub ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2025/2643[7] kohaste*** toetusmeetmete kohaldamisalasse. ▌

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).

(28) Selleks et tagada selgus kaitsevalmidusprojektide loa staatuse osas ja vähendada kohtumenetluse kuritarvitamise mõju, piiramata seejuures tõhusat kohtulikku kontrolli, ***tuleks*** kõik loamenetlusega seotud vaidlused ***lahendada*** aegsasti. Sel eesmärgil ***tuleks*** kaitsevalmidusprojekte ***käsitada*** kõigis projektidega seotud haldus- ja kohtumenetlustes ja vaidluste lahendamise menetlustes kiireloomulistena, kuivõrd sellised kiireloomulised menetlused on riigisiseses õiguses ette nähtud.

(29) Selleks et pakkuda projektiarendajatele ja muudele investoritele kindlust ja selgust, mida on vaja kaitsevalmidusprojektide väljatöötamise edendamiseks, peaksid liikmesriigid tagama, et kõnealuste projektide loamenetluses ei ületata kindlaksmääratud tähtaegu. ***Käesoleva määrusega kehtestatakse loamenetluse standardtähtajaks 42 tööpäeva ja nähakse teatavatel juhtudel ette paindlikkus seda tähtaega pikendada. Põhjendamatute viivituste vältimiseks peaks seda tähtaega saama pikendada üksnes käesolevas määruses sätestatud erandlike asjaolude korral. Igasugune loamenetluse pikendamine peaks põhinema selgelt kindlaks tehtud ja igakülgselt põhjendatud põhjustel. Ühtne kontaktpunkt peaks esitama põhjendatud selgituse, mis näitab, et esinevad erandlikud asjaolud ja et pooleliolevate hindamiste lõpuleviimiseks on vaja lisaaega. Pikendamise põhjused ja tervikotsuse tegemise eeldatav kuupäev tuleks projektiarendajale kirjalikult, õigel ajal ja läbipaistval viisil teatavaks teha.***

(30) ***Loamenetlus peaks algama siis, kui ühtne kontaktpunkt teatab projektiarendajale, et saadud loataotlus on täielik, ja lõppema siis, kui ühtne kontaktpunkt teatab projektiarendajale tervikotsusest.***

(31) ***Kui liidu või riigisisese õiguse kohaselt nõutakse loamenetluse osana keskkonnamõju hindamise aruannet või muid hindamisi, tuleks loataotlust pidada käesoleva määruse kohaldamisel täielikuks üksnes siis, kui projektiarendaja on keskkonnamõju hindamise aruande või muud hinnangud esitanud. Kui see on asjakohane, peaksid pädevad riiklikud asutused enne loamenetluse lõppu täitma oma hindamiskohustused, sealhulgas need, mis tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2011/92/EL[8], eelkõige selle artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktidest iii, iv ja v, või tegema mis tahes muud liidu või riigisisese õiguse kohaselt nõutavad hindamised. Käesolevas määruses osutatud ühendatud hindamine tuleks teha nii, et sellega ei kaasne käesolevas määruses sätestatud tähtaegade pikendamist.***

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

(32) Kui projektiarendajat ei ole käesoleva määrusega ette nähtud tähtaegade möödumisel loamenetluse tulemusest teavitatud, tuleks seda lugeda nii, et asjaomased load on antud ja projektiarendaja on saanud loa kaitsevalmidusprojekt ellu viia. Ühtne kontaktpunkt peaks teavitama projektiarendajat vaikivast heakskiidust kaheksa tööpäeva jooksul ning täpsustama asjakohasel juhul tingimused ja nõuded, mida nende lubade suhtes kooskõlas kohaldatava liidu või riigisisese õigusega kohaldatakse. Vaikiv heakskiit ei piira liikmesriikide kohustust teha juhtumipõhiselt analüüse, viia läbi hindamismenetlusi või avalikke konsultatsioone, mis on liidu või riigisisese õiguse kohaselt nõutavad. Liikmesriikidel peaks olema võimalik teha üldreeglist erand, lubades pädevatel asutustel konkreetse loataotluse suhtes vaikivat heakskiitu mitte kohaldada, kui pädev asutus suudab igakülgselt põhjendatud ja kontrollitavate tõendite alusel tõendada, et projektiga kaasneb suur risk inimeste tervisele või riigi julgeolekule. Riskid inimeste tervisele võivad hõlmata ka keskkonnamõjust tulenevaid riske. Iga erand peaks piirduma sellega, mis on rangelt vajalik kindlakstehtud riski kõrvaldamiseks.

(33) Käesolev määrus ei piira asjakohasel juhul rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi.

(34) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt näha liikmesriikides kaitsevalmidusprojektide puhul ette sujuvamaks muudetud ja kiirendatud loamenetlused, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, kuna kaitsetööstuse loamenetluste kiirendamiseks vastu võetavad lahknevad õigusaktid takistaksid kaitsesektoris siseturu toimimist, küll aga saab seda kogu liitu hõlmavate ühtlustatud sätete vajaduse tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale**.**

(35) Käesoleva määruse kohaldamine ei piira liikmesriikide vastutust riigi julgeoleku kaitsmise eest ega teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära. Riigi julgeolek jääb iga liikmesriigi ainuvastutusse,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas määruses sätestatakse ühised normid kaitsevalmidusprojektide loamenetluste kiirendamiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „kaitsevalmidusprojekt“ – tegevuste, investeeringute ja meetmete kogum, mille eesmärk on suurendada ***ühiselt*** ühe või mitme liikmesriigi kaitsevalmidust, sealhulgas kaitsetööstuse arendamise ***või ajakohastamise*** kaudu;

2) „kaitsetööstus“ – kõik ettevõtjad, kes tegelevad direktiivi 2009/43/EÜ artikli 3 punktis 1 määratletud ***kaitseotstarbelisi tooteid käsitleva uurimistegevusega, nende*** väljatöötamise, tootmise***, valmistamise või tarnimisega või selliste toodetega otseselt seotud teenuste osutamisega toote olelusringi mõne või kõigi elementide jaoks***;

3) „kaitsevalmidus“ – ühe või mitme liikmesriigi valmisolek ***näha ette*** kaitsevaldkonnas direktiivi 2009/81/EÜ artikli 1 punktis 10 määratletud ***kriisi, seda ära hoida või sellele reageerida***;

4) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/697[9] artikli 2 punktis 15;

5) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, nagu on määratletud komisjoni soovituse (EL) 2025/1099[10] lisas;

6) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad“ või „VKEd“ – komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[11] lisa artiklis 2 määratletud väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad;

7) „loamenetlus“ – menetlus, mis hõlmab kõiki asjakohaseid lube, sealhulgas ***heakskiite ja litsentse***, mida on vaja kaitsevalmidusprojektide ehitamiseks, laiendamiseks, ümberehitamiseks ja käitamiseks ***või rajatise, seadme või tegevuse kasutusotstarbe muutmiseks, nii et selle tulemuseks on kaitsevalmidusprojekt***, samuti kõiki vajalikke haldustoiminguid alates ***loataotluse*** täielikkuse kinnitamisest kuni ***menetluse tulemuse*** kohta tehtud ***tervikotsuse*** teatamiseni asjaomase ühtse kontaktpunkti poolt;

---

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

10 Komisjoni 21. mai 2025. aasta soovitus (EL) 2025/1099, mis käsitleb väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate määratlust (ELT L, 2025/1099, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2025/1099/oj).

11 Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

8) „projektiarendaja“ – ettevõtja või ettevõtjate konsortsium, kes arendab kaitsevalmidusprojekti;

9) „tervikotsus“ – pädevate asutuste tehtud otsus, millega määratakse kindlaks, kas projektiarendajale antakse luba kaitsevalmidusprojekti rakendada, ilma et see piiraks kaebemenetluse raames tehtud otsuste kohaldamist.

Artikkel 3

Kaitsevalmidusprojekti määramine

Liikmesriigid määravad kindlaks, millised projektid kvalifitseeruvad käesoleva määruse kohaseks kaitsevalmidusprojektiks.

Artikkel 4

Ühtne kontaktpunkt

1. Iga liikmesriik loob või määrab hiljemalt ... [kolm kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ühe asutuse ühtseks kontaktpunktiks asjakohasel haldustasandil. ***Ühtne kontaktpunkt on kaitsevalmidusprojekti puhul ainus kontaktpunkt.***

2. Kui see on liikmesriigi detsentraliseeritud halduskorralduse tõttu vajalik, võib ta lõike 1 kohaselt luua või määrata rohkem kui ühe ühtse kontaktpunkti. Sellisel juhul tagab liikmesriik, et luuakse tulemuslikud koordineerimismehhanismid ja tehakse kättesaadavaks vahendid, mis aitavad projektiarendajatel leida kaitsevalmidusprojektile sobiva ühtse kontaktpunkti, ning et see ühtne kontaktpunkt tegutseb kõnealuse projekti ainsa kontaktasutusena.

3. Ühtne kontaktpunkt vastutab loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest ning haldusmenetluste sujuvamaks muutmise kohta teabe andmise eest kooskõlas artikliga 5, sealhulgas projektiarendajale selle kohta teabe andmise eest, millal loetakse taotlus artikli 7 lõike 1 kohaselt täielikuks. ***Projektiarendaja taotluse korral annab ühtne kontaktpunkt enne loataotluse esitamist ka teavet loamenetluse kohta, sealhulgas selle kohta, millised dokumendid tuleb taotluse osana esitada ja milliste nõuete täitmisel saab projekti käsitada käesoleva määruse alusel kaitsevalmidusprojektina. Sellise teabe andmine ei mõjuta pädevate asutuste otsuse tegemist selle kohta, kas projekt kvalifitseerub kaitsevalmidusprojektiks.***

4. ▌Ühtne kontaktpunkt ***kui*** kaitsevalmidusprojekti loamenetluses projektiarendaja ainus kontaktpunkt ***koordineerib ja hõlbustab kõigi asjakohaste dokumentide ja teabe esitamist ning*** teavitab projektiarendajat ***tervikotsusest***. ***Kui liikmesriik nii ette näeb, võib ühtne kontaktpunkt tegutseda ka pädeva asutusena ja väljastada tervikotsuseid.***

5. Projektiarendajatel lubatakse esitada kõiki loamenetluse jaoks asjakohaseid dokumente elektrooniliselt. ***Liikmesriigid tagavad dokumentide digitaalse vahetamise pädeva asutuse, ühtse kontaktpunkti ja projektiarendajate vahel, muu hulgas koostalitlusvõimelise portaali kaudu, kui see on olemas.***

6. ***Ühtse kontaktpunkti koordineeritavad*** pädevad asutused tagavad, et kõiki teatava projekti ja projektiarendaja jaoks tehtud asjakohaseid uuringuid või projektile ***ja projektiarendajatele*** väljastatud lube või antud kinnitusi võetakse arvesse ning et ei nõuta uuringute, lubade või kinnituste dubleerimist, välja arvatud juhul, kui liidu või riigisisese õigusega on ette nähtud teisiti.

7. Liikmesriigid tagavad, et ühtsel kontaktpunktil ja kõigil pädevatel asutustel, kes vastutavad loamenetluses mis tahes etapi eest, sh kõik menetlusetapid, on piisavalt kvalifitseeritud töötajaid ning piisavad rahalised, tehnilised ja ***digitaalsed*** vahendid, sealhulgas asjakohasel juhul täiend- ja ümberõppeks, et täita tulemuslikult oma ülesandeid käesoleva määruse alusel.

8. ***Pädevad*** asutused, kes osalevad loamenetluses, ja muud asjaomased ametiasutused täpsustavad ja teevad asjaomasele ühtsele kontaktpunktile kättesaadavaks nõuded ja kogu teabe, mida projektiarendajalt enne loamenetluse algust nõutakse.

9. Liikmesriigi taotluse korral ***abistab*** komisjon käesoleva määruse rakendamise toetamiseks kõnealuse liikmesriigi asutusi suutlikkuse suurendamisel ▌, eelkõige ***annab*** ühtse kontaktpunkti ***ja koostalitlusvõimelise portaali*** loomisel või käitamisel ***tehnilist abi***. ***Komisjon teeb kõik endast oleneva, et käsitleda selliseid taotlusi eelisjärjekorras.***

▌

10. Kui kaitsevalmidusprojekt on liidus piiriülene, tagavad asjaomased liikmesriigid koordineerimise ja õigeaegse teabevahetuse, ilma et see kahjustaks riigi julgeolekut ja konfidentsiaalsusnõuete kohaldamist.

Artikkel 5

Teabe kättesaadavus veebis

Liikmesriigid tagavad üldsusele veebis ning kesksel ja kergesti kättesaadaval viisil juurdepääsu järgmisele kaitsevalmidusprojektidega seotud loamenetlusi käsitlevale teabele**,** ***niivõrd kui selline avaldamine ei kahjusta riigi julgeolekut ja võttes arvesse konfidentsiaalsusnõudeid***:

a) artikli 4 lõikes 1 osutatud ühtsed kontaktpunktid;

b) loamenetlus, sealhulgas teave loamenetlusega seotud vaidluste lahendamise kohta ning, kui see on kohaldatav, vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismide kohta, kui sellised menetlused on riigisisese õigusega ette nähtud;

c) ***kaitsevalmidusprojektidega seotud*** rahastamis- ja investeerimisteenused;

d) ***kaitsevalmidusprojektide*** rahastamise võimalused liidu ***ja*** liikmesriigi tasandil;

e) ***kaitsevalmidusprojektide raames*** ettevõtluse tugiteenused, sealhulgas tugiteenused, mis on seotud äriühingu tulumaksu deklareerimise, kohalike maksuseaduste või***, kui see on asjakohane ja vastavalt riigisisestele tavadele,*** tööõigusega;

f) olemasolu korral suunised ja vormid standardsete loataotluste esitamiseks.

Artikkel 6

Rakendamise kiirendamine

Liikmesriigid pakuvad oma territooriumil elluviidavatele kaitsevalmidusprojektidele haldustuge, pöörates erilist tähelepanu nendes projektides osalevatele VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, sealhulgas väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, muu hulgas pakkudes:

a) abi, tagamaks vastavuse kohaldatavatele haldus- ja aruandluskohustustele***, sealhulgas neile, mis tulenevad liidu ja riigisisestest tervishoiu-, keskkonna-, ohutus-, sotsiaal- ja tööalastest õigusaktidest, kui see on asjakohane***;

b) abi projektiarendajatele üldsuse teavitamiseks projektist;

c) abi projektiarendajatele kogu loamenetluse vältel ▌;

d) koordinatsiooni ja abi piiriülese mõõtmega kaitsevalmidusprojektide projektiarendajatele.

Artikkel 7

Loataotluse täielikkuse kontroll

1. *Ühtne kontaktpunkt teatab hiljemalt 14 tööpäeva jooksul alates loataotluse saamisest taotlejale, kas käesolevat määrust kohaldatakse, ja kinnitab, et saadud loataotlus on täielik.*

2. *Kui lõikes 1 osutatud ajavahemiku jooksul tehakse kindlaks, et loataotlusest puudub teatav teave, palub ühtne kontaktpunkt projektiarendajal see esitada, täpsustades, milline teave puudub.*

   Kui esitatud loataotlust peetakse teist korda mittetäielikuks, võib ühtne kontaktpunkt 10 tööpäeva jooksul pärast teist esitamist esitada teise ja ühtlasi viimase nõude teabe esitamiseks. Ühtne kontaktpunkt ei nõua teavet valdkondades, mida esimene teabe esitamise nõue ei hõlmanud, ja võib nõuda üksnes lisatõendeid kindlakstehtud puuduva teabe täiendamiseks. Kui esitatud loataotlust peetakse kolmandat korda mittetäielikuks, loetakse menetlus käesoleva määruse kohaldamisel lõpetatuks.

3. Kui loataotluse osana nõutakse keskkonnamõju hindamise aruannet või muid hindamisi, loetakse loataotlus käesoleva määruse kohaldamisel täielikuks alles siis, kui hindamiste see osa, mille eest vastutab projektiarendaja, on lõpule viidud ja loataotlusse lisatud.

4. Loamenetluse alguseks loetakse kuupäeva, mil ühtne kontaktpunkt teatab projektiarendajale, et ta on saanud täieliku loataotluse.

Artikkel 8

Loamenetluse kestus

1. Loamenetlus, sealhulgas asjaomase loa andmine, ei kesta kauem kui ***42 tööpäeva alates kuupäevast, mil ühtne kontaktpunkt teatab artikli 7 lõigete 1 ja 4 kohaselt projektiarendajale, et ta on saanud täieliku loataotluse***.

2. Ühtne kontaktpunkt koostab tihedas koostöös pädevate asutustega loamenetluse ajakava ja esitab selle loamenetluse alguses projektiarendajale.

3. Kui kaitsevalmidusprojekt hõlmab riigisisese õiguse alusel juba loa saanud olemasoleva rajatise muutmist või laiendamist, otsustab pädev asutus, kas muudatus nõuab uut või ajakohastatud luba või kas tegevust võib jätkata olemasoleva loa alusel, tingimusel et see ei mõjuta keskkonna-, tervise- ega ohutusstandardite järgimist.

4. Kui kaitsevalmidusprojekti jaoks on vaja ehitada ühte ***või mitmesse*** tegevuskohta mitu rajatist või üksust, ***võib*** projektiarendaja ***kokkuleppel ühtse kontaktpunktiga jagada*** projekti ***väiksemateks projektideks***, et pidada kinni kohaldatavatest tähtaegadest. ***Selliste jagatud projektide puhul jääb kõigi projektide loamenetluse alguskuupäevaks kuupäev, mil ühtne kontaktpunkt teatab artikli 7 lõigete 1 ja 4 kohaselt projektiarendajale, et ta on saanud täieliku loataotluse.***

5. ***Erandina lõikest 1 võib pädev asutus igal üksikjuhul eraldi otsustades pikendada lõikes 1 osutatud tähtaega kahel korral kokku kuni 60 tööpäeva võrra, kui:***

   a) see on vajalik ▌projekti ***erandliku*** olemuse, keerukuse, asukoha või suuruse tõttu või

   b) ***kaitsevalmidusprojekt tekitab erakordse riski töötajate või kogu elanikkonna tervisele ja ohutusele või erakordse keskkonnariski ning nende riskide piisavaks hindamiseks on vaja lisaaega.***

   Esimeses lõigus osutatud juhtudel ei kesta loamenetlus kokku rohkem kui 102 tööpäeva.

▌

6. ▌Ühtne kontaktpunkt ***teavitab*** projektiarendajat ***igast lõikes 1 osutatud tähtaja pikendamisest*** kirjalikult ***mõistliku aja jooksul enne selle tähtaja möödumist. See teade sisaldab põhjendatud selgitust*** pikendamise ***põhjuste kohta*** ja ***tervikotsuse tegemise eeldatavat kuupäeva***.

▌

7. Mitte ühegi loamenetluse jaoks käesolevas artiklis sätestatud tähtaeg ei takista liikmesriike kehtestamast lühemaid tähtaegu.

8. Kui ühtne kontaktpunkt ei teavita projektiarendajat loamenetluse tulemusest lõikes 1 sätestatud tähtaja või, kui see on kohaldatav, ***lõike*** 5 ▌kohaselt pikendatud tähtaja jooksul, loetakse taotlusega hõlmatud load antuks.▌

9. Kui load loetakse vastavalt lõikele 8 antuks, teavitab ühtne kontaktpunkt sellest kaheksa tööpäeva jooksul alates lõigete 1 ja 5 kohaselt määratud tähtaegade möödumisest projektiarendajat ning täpsustab asjakohasel juhul tingimused ja nõuded, mida nende lubade suhtes kooskõlas kohaldatava liidu või riigisisese õigusega kohaldatakse. Liikmesriigid tagavad, et mõjutatud isikud võivad vastavalt lõikele 8 antuks loetud loa vaidlustada.

10. Erandina lõikest 8 võivad liikmesriigid riigisisestes õigusaktides, mis on vastu võetud hiljemalt ... [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist], sätestada, et rangelt piiratud ja erandjuhtudel lõike 8 kohast vaikivat heakskiitu ei kohaldata. Otsus vaikivat heakskiitu mitte kohaldada tehakse üksnes pärast juhtumipõhist hindamist, kui pädev asutus tõendab igakülgselt põhjendatud ja kontrollitavate tõendite alusel, et projektiga kaasneb suur risk inimeste tervisele või riigi julgeolekule.

Iga erand peab piirduma sellega, mis on rangelt vajalik kindlakstehtud riski kõrvaldamiseks. Liikmesriigid teatavad komisjonile selliste riigisiseste õigusaktide vastuvõtmisest põhjendamatu viivituseta ja hiljemalt üks kuu enne õigusakti kohaldamise algust. Otsus mitte kohaldada loataotluse suhtes vaikivat heakskiitu ei piira lõigetes 1 ja 5 sätestatud tähtaegade kohaldamist ning see võetakse vastu ja tehakse projektiarendajale teatavaks enne kõnealustes lõigetes sätestatud tähtaegade möödumist. Otsus sisaldab üksikasjalikku tõenditel põhinevat põhjendust, mis kinnitab vastavust käesolevas lõikes sätestatud tingimustele.

Artikkel 9

Planeerimine

1. Kavade, sealhulgas üldplaneeringute, ruumiliste planeeringute ja maakasutuskavade koostamise eest vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused lisavad asjakohasel juhul sellistesse kavadesse sätted ***kaitsevalmidusprojektide*** ja vajaliku taristu arendamise kohta. Kaitsevalmidusprojektide arendamise hõlbustamiseks tagavad liikmesriigid, et ▌asjakohased ***mittekonfidentsiaalsed*** ruumilise planeerimise andmed on veebis kättesaadavad kooskõlas artikliga 5 ***ning kohaldatava liidu ja riigisisese õigusega***.

2. Kui kavasid, mis sisaldavad sätteid kaitsevalmidusprojektide ja nende jaoks vajaliku taristu arendamise kohta, tuleb hinnata Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/42/EÜ[12] ja nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ[13] artikli 6 kohaselt, siis need hindamised ühendatakse. Kui see on kohaldatav, käsitletakse ühendatud hindamise käigus ka mõju Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2000/60/EÜ[14] osutatud potentsiaalselt mõjutatud veekogudele.

---

12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

13 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

Kui asjaomased liikmesriigid peavad hindama käimasoleva ja tulevase tegevuse mõju merekeskkonnale, sealhulgas maismaa ja mere koostoimele, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/89/EL[15] artiklis 4, hõlmab ühendatud hindamine ka seda mõju. Asjaolu, et hindamised käesoleva lõike kohaselt ühendatakse, ei mõjuta nende sisu ega kvaliteeti. Ühendatud hindamine tehakse ***nii, et sellega ei kaasne*** käesolevas määruses sätestatud tähtaegade ***pikendamist***.

Artikkel 10

Kaitsevalmidusprojektide eelisstaatus

Kõiki kaitsevalmidusprojektidega seotud vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, apellatsioone ja õiguskaitsevahendeid ning haldusmenetlusi riiklikes kohtutes, erikohtutes, organites või vahekohtutes, sealhulgas lepitusi ja vahekohtumenetlusi, kui need on riigisiseses õiguses olemas, käsitatakse kiireloomulistena, kui asjaomaseid loamenetlusi käsitlevas riigisiseses õiguses on kiireloomulised menetlused ette nähtud ja seal sätestatud ulatuses**,** tingimusel et austatakse kohaldatavaid üksikisikute või kogukondade kaitseõigusi ***ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile***. Projektiarendajad osalevad sellistes kiireloomulistes menetlustes, kui see on asjakohane.

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/89/oj).

Artikkel 11

ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni konventsioonide kohaldatavus

Käesolev määrus ei piira asjakohasel juhul kohustusi, mis tulenevad 25. juunil 1998. aastal Århusis allkirjastatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioonist ning 25. veebruaril 1991. aastal Espoos allkirjastatud UNECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioonist ja selle 21. mail 2003. aastal Kiievis allkirjastatud keskkonnamõju strateegilise hindamise protokollist.

Artikkel 12

Seire ja aruandlus

1. Iga liikmesriik esitab komisjonile igal aastal käesoleva määruse kohaldamise kohta statistikaaruande, sealhulgas käesoleva määrusega kehtestatud menetluste kohaselt (sh vaikimisi) rahuldatud loataotluste koguarvu.

2. Liikmesriigid teavitavad komisjoni erimeetmetest, mis on vastu võetud eesmärgiga ergutada ja hõlbustada VKEde osalemist kaitsevalmidusprojektides vastavalt artiklile 6.

3. Komisjon hindab koostöös liikmesriikidega ühtsete kontaktpunktide tulemuslikkust, tuginedes lõike 1 kohaselt esitatud andmetele. Komisjon teeb lõikes 1 osutatud koondtulemused veebis avalikult kättesaadavaks, ilma et see piiraks riigi julgeoleku ja konfidentsiaalsusnõuete seisukohast tundliku teabe kaitset.

Artikkel 13

Läbivaatamine ja hindamine

1. Komisjon hindab hiljemalt 31. detsembriks 2028 ja seejärel iga nelja aasta järel käesoleva määruse rakendamist. Komisjon esitab aruande hindamise peamiste järelduste kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Hinnatakse vähemalt järgmist:

a) kas käesoleva määrusega kehtestatud menetlused aitavad mõjusalt kaasa määruse eesmärkide saavutamisele, eelkõige mis puudutab loamenetluse ajakava ja VKEde osalemist kaitsevalmidusprojektides;

b) vaikiva heakskiidu mehhanismi kohaldamine liikmesriikides ja selle panus käesoleva määruse eesmärkide saavutamisse.

2. Liikmesriigid võivad esitada komisjonile mis tahes teavet, mida komisjon võib lõikes 1 osutatud aruande koostamiseks vajada, ilma et see piiraks riigi julgeoleku ja konfidentsiaalsusnõuete seisukohast tundliku teabe kaitset. Kui komisjon peab seda asjakohaseks, lisatakse aruandele seadusandlik ettepanek.

Artikkel 14

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse üksnes selliste kaitsevalmidusprojektide ***loataotluste*** suhtes, mis on esitatud alates ... [***kolm kuud*** pärast ***käesoleva määruse jõustumist***].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0292

Kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamine ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamine (V koondpakett)

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ seoses kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamisega (COM(2025)0823 – C10-0120/2025 – 2025/0177(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0823),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2, artikli 53 lõiget 2 ning artikleid 62 ja 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0120/2025),

– võttes arvesse õiguskomisjoni arvamust kavandatava õigusliku aluse kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3, artikli 53 lõiget 1 ning artikleid 62 ja 114,

– võttes arvesse Bulgaaria Rahvuskogu poolt subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaldamist käsitleva protokolli nr 2 alusel esitatud põhjendatud arvamust, mille kohaselt seadusandliku akti eelnõu ei vasta subsidiaarsuse põhimõttele,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2025. aasta arvamust[1],

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 17. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artikleid 60 ja 41,

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni ühiseid arutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni ning siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni raportit (A10-0275/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. kiidab heaks käesolevale resolutsioonile lisatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisavalduse, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teataja* C-seerias;

3. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

4. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0177

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 16. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2026/…, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ seoses kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamisega

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 53 ***lõiget 1***, artiklit 62 ja artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Nagu on rõhutatud komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 19. märtsi 2025. aasta ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ (edaspidi „ühine valge raamat“), ähvardab liitu tõsine ja üha suurenev oht, mis on eelkõige seotud täiemahulise konflikti taastekkimisega Euroopas ***Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu***. Suurenevatele julgeolekuprobleemidele reageerimiseks ***ning oma strateegilise autonoomia ja vastupanuvõime tugevdamiseks*** on hädavajalik, et liit astuks otsustavaid samme oma kaitsevõime tugevdamiseks ***ja jätkaks otsusekindlalt Ukraina toetamist.*** Selleks tehtava jõupingutuse oluline aspekt on vajadus suurendada liidu kaitsealast tootmisvõimsust ***ning parandada liidu varustuskindlust eesmärgiga luua tõeline Euroopa kaitseotstarbeliste toodete ja teenuste turg***, et võimaldada ***liidul ja liikmesriikidel*** tulemuslikult reageerida tekkivatele julgeolekuvajadustele. Euroopa kaitsevalmidust on vaja kiiresti suurendada, et liidul ***ja selle liikmesriikidel*** oleks hiljemalt 2030. aastaks tugev ja piisav kaitsepositsioon.

(2) Liikmesriikide ja liidu kaitsevalmiduse suurendamise ***eesmärkide*** saavutamiseks ***ja siseturu toimimise parandamiseks*** on väga oluline lihtsustada ja ühtlustada õigusnorme ***ning suurendada liidu strateegilist autonoomiat, läbipaistvust ja vastutust***. Õigusraamistike sujuvamaks muutmise ja omavahel vastavusse viimisega saab liit luua kaitsetööstuse jaoks soodsama keskkonna***, mis hõlmab ka väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd) ning keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid ja*** toetab tööstuse tegevust***, selle laiendamist*** ja innovatsiooni, ning võimaldab toota kaitsevõime loomiseks vajalikke tooteid, et tagada Euroopa julgeolek ja kaitsevalmidus. Ühises valges raamatus ▌esitati kaitsevalmidust mõjutavate õigusaktide lihtsustamise eesmärgid.

(3) Hästi toimiv liikmesriikidevaheline kaitseotstarbeliste toodete vedude süsteem on nende toodete kogu liitu hõlmava turu toimimise eeltingimus. Selle abil edendatakse ELi-sisest koostööd kaitsevaldkonnas tegutsevate majandusüksuste, teadusasutuste ja novaatorite vahel, tõhustatakse teadmussiiret kogu liidus tegutsevate üksuste vahel, toetatakse innovatsiooni ja tugevdatakse siseturgu. Tarbetute takistuste ja tõkete kõrvaldamine soodustab murranguliste tehnoloogiate ja uuenduslike tööstusprotsesside arengut. Nii kõrvaldatakse kriitilise valmisoleku probleemid ning muudetakse Euroopa kaitsesektor dünaamilisemaks, konkurentsivõimelisemaks ja paindlikumaks.

(4) Kaitseotstarbeliste toodete liidusiseste vedude jaoks on tarvis eelnevalt saada üldine, koond- või üksik veoluba, mille annab välja liikmesriik, mille territooriumilt tarnija soovib kaitseotstarbelisi tooteid vedada. Liikmesriigid võivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2009/43/EÜ[3] loetletud erijuhtudel vabastada kaitseotstarbeliste toodete veod eelneva loa taotlemise kohustusest. Võttes arvesse muutusi julgeolekuolukorras ja ***selliste Euroopa kaitsealaste koostööprojektide*** kasutuselevõttu ***või nende jätkamist (näiteks alalise struktureeritud koostöö (PESCO) raames), mis hõlmavad piirkondlike kaitsetööstuse klastrite loomist või taastamist, kohaliku tööstussuutlikkuse suurendamist, tehnosiirde, koostoime ja tööstusmahu suurendamise toetamist ning kriitilise tähtsusega tarneahelate tugevdamist, laiendades seejuures saadavat kasu kõigile liikmesriikidele, ning liidu kaitsetööstuse programmide, Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide või liikmesriikidevaheliste relvastuskoostöö programmide raames rahastatavaid projekte (sealhulgas Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri (SEAP) raames),*** mille eesmärk on eelkõige tugevdada ▌ koostööd liidus, on asjakohane täiendada nende juhtude loetelu, mille puhul liikmesriigid võivad vabastada veod eelneva loa taotlemise kohustusest.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).

Sellised vabastused võivad aidata tagada võimaluste õigeaegse olemasolu ning luua prognoositavad tingimused tööstuse, sealhulgas VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate jaoks kogu siseturul. Eelkõige peaks ***liikmesriikidel olema võimalik anda selliseid vabastusi*** vedudele***, mis on vajalikud Euroopa kaitsealaste koostööprojektide, näiteks PESCO raames,*** liidu kaitsetööstuse programmidest rahastatavate projektide, ***Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide või liikmesriikidevaheliste relvastuskoostöö programmide rakendamiseks, sealhulgas SEAPi raames, samuti*** struktureeritud ***ELi-sisese*** tööstuspartnerluse raames toimuvatele vedudele, liidu institutsioonidele ja asutustele ning Euroopa Kaitseagentuurile tehtavatele vedudele, ***sertifitseeritud tarnijate ja sertifitseeritud vastuvõtjate vahelistele*** vedudele***,*** kriisist tingitud kiireloomulises olukorras tehtavatele vedudele või ***vedudele, mille eesmärk on anda abi kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 42 lõikega 7,*** ning ELi lepingu artikli 28 kohastest liidu meetmetest tuleneva sõjalise ja kaitseabiga seotud vedudele.

(5) Arvestades, et struktureeritud ELi-sisestel tööstuspartnerlustel on keskne roll liidu kaitsetööstuse konkurentsivõime, innovatsiooni ja vastupidavuse suurendamisel, kuna nende kaudu tugevdatakse liidus piiriülest koostööd, tuleks lihtsustada selliste partnerluste raames toimuvat kaitseotstarbeliste toodete vedu. Sellised partnerlused, mida iseloomustavad pikaajaline stabiilsus ja ühised eesmärgid, aitavad luua kindla ja koostalitlusvõimelise liidu kaitsevõime, mis on kooskõlas liidu strateegiliste huvidega. Selleks et hõlbustada nende tõhusat toimimist ja tagada tarneahelate paindlikkus, on asjakohane võtta struktureeritud ELi-sisese tööstuspartnerluse raames toimuvate vedude puhul kasutusele üldine veoluba või liikmesriikidel peaks olema võimalik vabastada need veod eelneva loa taotlemise kohustusest. Neid vabastusi tuleks kohaldada iga struktureeritud ELi-sisese tööstuspartnerluse konkreetse juhtumi puhul eraldi, nagu mingi kinda konsortsiumi, ühisettevõtte või kontserni puhul, ning neid ei tohiks kohaldada üldise erandina kõigile üksustele, kes osalevad struktureeritud ELi-siseses tööstuspartnerluses. Sellise lähenemisviisiga tagatakse, et liikmesriikides on endiselt nähtav, millistele üksustele vabastust kohaldatakse, ja liikmesriikidel on selle üle kontroll, mis võimaldab neil jälgida, kas käesoleva direktiiviga muudetud direktiivis 2009/43/EÜ sätestatud kriteeriume järgitakse.

(6) ▌Kiiresti muutuv julgeolekumaastik nõuab suuremat paindlikkust, mis võimaldab komisjonil ja liikmesriikidel olukorrale sihipäraselt ja kiiresti reageerida. ▌ Samuti on asjakohane anda komisjonile õigus kas liikmesriigi taotlusel või omal algatusel täiendada selliste juhtude loetelu, mille puhul liikmesriikidel oleks võimalik vabastada veod eelneva loa taotlemise kohustusest, võimaldades seeläbi suuremat paindlikkust ja paremaid võimalusi kaitseotstarbeliste toodete ***ELi-siseste*** vedude lihtsustamiseks ja kiirendamiseks.

▌

▌

(7) Kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude süsteemi tulemusliku ja tõhusa toimimise huvides peaksid liikmesriigid tagama, et kõik tarnijad, kes soovivad nende territooriumilt kaitseotstarbelisi tooteid vedada, võivad kasutada üldist veoluba või taotleda koond- või üksikut veoluba. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada vaid selliseid eeltingimusi, mis põhinevad üksnes kriteeriumidel, mis on otseselt seotud tarnijate suutlikkusega järgida vedusid ja ekspordikontrolli käsitlevaid õigusakte. Sellised kriteeriumid nagu tarnijate õiguslik vorm või staatus ei tohiks takistada teatavate kategooriate tarnijatel kasutada üldisi veolubasid või taotleda koond- või üksikuid veolubasid.

(8) ***Sertifitseeritud tarnijate ja sertifitseeritud vastuvõtjate vaheliste vedude puhul*** on asjakohane ***võtta kasutusele*** üldine veoluba. ***Selleks et nende ettevõtjate vahelist koostööd ja nende tegevuse lõimumist veelgi süvendada, peaks selline üldine veoluba hõlmama rohkem kaitseotstarbelisi tooteid kui sertifitseeritud vastuvõtjatele tehtavate vedude suhtes kehtivad üldised veoload.*** Sertifitseeritud ▌ ettevõtjad on näidanud, et neil on piisav suutlikkus järgida veo- ja ekspordikontrolliga seotud eeskirju, ning nad on katnud märkimisväärsed sertifitseerimise kulud. Nad peaksid ELi-siseste vedude korraldamiseks saama kasutada lihtsustatud ja vähem koormavaid võimalusi. Sellise üldise veoloa kasutuselevõtu tõttu tuleks muuta direktiivi 2009/43/EÜ artiklit 9, et võtta arvesse tarnijate sertifitseerimist.

(9) Nagu on sätestatud direktiivi 2009/43/EÜ artikli 1 lõikes 2, ei mõjuta käesolev direktiiv liikmesriikide otsustusõigust kaitseotstarbeliste toodete ekspordipoliitika osas.

(10) Direktiivi 2009/43/EÜ kohaselt võivad liikmesriigid kehtestada ka muid kui nimetatud direktiivi artikli 5 lõikes 2 loetletud üldisi veolube. Selle võimaluse kasutamist võivad aga takistada riigisisesed õigusnormid, mis vähendavad paindlikkust ja riiklike pädevate asutuste suutlikkust kasutada täielikult direktiiviga 2009/43/EÜ kehtestatud vahendeid. Näiteks võiks muud liiki üldised veoload ette näha seoses selliste vedudega nagu ELi kaitsetööstuse programmidest rahastatavate projektide rakendamiseks vajalikud veod, kontsernisisesed veod ja kriisist tingitud kiireloomulises olukorras tehtavad veod. ***Üldiste veolubade laialdasema kasutamise kaudu toetaksid liikmesriigid Euroopa kaitseturu nõuetekohast toimimist ja edasist lõimumist kogu liidus, sealhulgas ELi-sisest piiriülest juurdepääsu kaitsevaldkonna tarneahelatele, eelkõige VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate jaoks.*** Seega on asjakohane nõuda, et liikmesriigid võimaldaksid oma riigisiseste õigusnormidega kehtestada muid üldisi veolube kui need, mis on loetletud direktiivi 2009/43/EÜ artikli 5 lõikes 2.

(11) Liidu kaitsetööstuse programmide, näiteks Euroopa Kaitsefondi rakendamist takistab sageli asjaolu, et kaitseotstarbeliste toodete veod viibivad, kuna liikmesriikide veolubade saamise menetlus on pikk ja keeruline. ***Sellised viivitused mõjutavad ebaproportsionaalselt eelkõige VKEsid, mis tähendab, et nad on suuremate turuosalistega võrreldes ebasoodsas konkurentsiolukorras.*** Need viivitused ▌pärsivad programmide üldist tõhusust ja tulemuslikkust ning vähendavad liidu ja selle liikmesriikide suutlikkust arendada ja omandada vajalikku kaitsevõimet õigeaegselt ja kulutõhusalt. ▌Seetõttu on vaja näha nende programmide jaoks ette üldised veoload. Nende üldiste veolubade kohaldamisalasse peaks kuuluma kõik veod,▌ nii materiaalsete toodete veod kui ka mittemateriaalsete toodete siirded, mis tarnijal projekti rakendamiseks korraldada tuleb ***ja seda võimaluse korral kogu tarneahela ulatuses***. ***Samuti peaksid nende üldiste veolubade kohaldamisalasse kuuluma kõik direktiivi 2009/43/EÜ lisas loetletud kaitseotstarbelised tooted ja need peaksid kehtima üksnes nende vedude puhul, mis on konkreetsete projektide rakendamiseks vajalikud. Need üldised veoload peaksid kehtima üksnes kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude suhtes. Kui liidu kaitsetööstuse programmist rahastatavas projektis osaleb ka kolmandas riigis asutatud üksus, ei tohiks nimetatud direktiivi sätted mõjutada kõnealuse kolmanda riigi üksuse suhtes rakendatavat ekspordikontrolli ja jätkuvalt tuleks kohaldada liikmesriikide ekspordikontrolli poliitikat.***

Samuti ***peaksid liikmesriigid võimaluse korral ette nägema***, et selliseid lube võib kohaldada asjaomase projekti raames välja töötatud toote kogu elutsükli suhtes, sealhulgas tootmis-, hooldus- ja uuendusetapi suhtes. Selliste üldiste veolubade kehtestamine vähendaks viivitusi, suurendaks tõhusust ja hõlbustaks nendes projektides osalevate ettevõtjate koostööd, toetades seeläbi tugeva ja konkurentsivõimelise liidu kaitsetööstuse arendamist. Selles kontekstis kasutatavat terminoloogiat tuleks tõlgendada samamoodi nagu liidu kaitseprogrammide näidistoetuslepingu terminoloogiat.

(12) Lisaks on tehnoloogia arengut silmas pidades vaja kohandada kaitseotstarbeliste toodete tarnijate esitatavat teavet käsitlevaid nõudeid, kuna kehtivad sätted võivad mittemateriaalse tarkvara ja tehnoloogia siirde korral osutuda koormavaks. Asjakohane on tagada tarnijatele vajalik paindlikkus, et hõlbustada kaitseotstarbeliste toodete tõhusat ja tulemuslikku vedu liidus, säilitades samal ajal ***vastutuse***, läbipaistvuse ja kontrolli. Mittemateriaalse tarkvara ja tehnoloogia siirdega seotud teabenõuete muutmise vajadust tuleb hinnata juhtumipõhiselt. Seepärast peaksid liikmesriigid ***tagama, et need nõuded ei oleks tarnijate suhtes ebaproportsionaalsed. Need nõuded peaksid olema liikmesriikide kontrollieesmärkidega proportsionaalsed ja neid tuleks vajaduse korral kohandada, et oleks võimalik vedudega seotud tegevust jälgida, kehtestamata seejuures tarnijatele põhjendamatuid kohustusi.***

(13) ***Selleks et hõlbustada liidus ettevõtjatevahelist koostööd, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta nende vedude loetelu, mille võib vabastada eelneva loa taotlemise kohustusest, lisades loetellu juhtumid, mille puhul on veod vajalikud ELi-siseseks koostööks.*** On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[4] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(1) ***[4] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.***

(14) Käesoleva direktiivi õiguslik alus nende muudatuste osas, millega muudetakse direktiivi 2009/43/EÜ, on ELi toimimise lepingu artikkel 114.

(15) Relvastatud rünnakuid ära hoidva usutava heidutuse tagamiseks vajaliku kaitsevõime arendamiseks ning ***liidu julgeoleku ja strateegilise autonoomia tugevdamiseks*** tuleb Euroopa kaitseinvesteeringuid ***olulisel määral*** suurendada. Järkjärgulise kasutuselevõtu prognooside kohaselt küündiks järgmise nelja aasta jooksul tehtavate kaitseinvesteeringute väärtus vähemalt 800 miljardi euroni; see hõlmab kulutusi, mille rahastamiseks saadakse 150 miljardit eurot nõukogu määrusega (EL) 2025/1106[5] loodud Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendist (SAFE). Need märkimisväärsed investeeringud liikmesriikide kaitsesse hõlmavad suuremahulisi riigihankeid. ***Selleks et tagada, et suuremate kulutustega kaasneks ka suurem suutlikkus***, on asjakohane lihtsustada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ[6] teatavaid sätteid, millega reguleeritakse kaitseotstarbeliste ja tundlike julgeolekualaste tööde, kaupade ja teenuste riigihankeid, säilitades samal ajal kogu liitu hõlmava hästi toimiva kaitseturu.

---

5 Nõukogu 27. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/1106, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ (ELT L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj).

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

Liikmesriikidele tuleks tagada nii paindlikkus oma varude kiireks täiendamiseks kui ka võimalus seda teha jätkusuutlikul viisil ning parim viis selle eesmärgi saavutamiseks on kasutada täielikult siseturu potentsiaali. Liidus kaitsealaste hanke-eeskirjade sujuvamaks muutmine peaks tagama liikmesriikidele paindlikkuse, mida on vaja tekkivatele julgeolekuvajadustele reageerimiseks, edendades samal ajal konkurentsivõimelist ja integreeritud Euroopa kaitseturgu, mis toetab kaitsevõimet pikas perspektiivis.

(16) Selleks et tagada tekkivatele julgeolekuvajadustele reageerimiseks vajalik paindlikkus, tuleb suurendada direktiiviga 2009/81/EÜ hõlmatud riigihankelepingute piirmäärasid. Kõnealuse kohandusega võimaldataks liikmesriikidel suunata ressursse esmajoones kriitilise tähtsusega riigihankelepingute tarvis ning samal ajal vähendaks see tööstuse halduskoormust väiksemate hankemenetluste puhul ning aitaks seega vähendada kõnealuste lepingutega seotud regulatiivset keerukust ja kulusid**,** ***soodustades samal ajal ka uute turuletulijate, eelkõige idu- ja kasvufirmade suuremat osalust väiksemates ja neile juurdepääsetavamates riigihangetes. Isegi kui riigihankelepingu maht kehtestatud piirmäärani ei ulatu, tuleb siiski tagada vastavus liidu õiguses sätestatud riigihangete üldpõhimõtetele, sealhulgas läbipaistvuse, mittediskrimineerimise, võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtetele.***

(17) Lisaks tuleks liikmesriikidele tagada paindlikkus, mis võimaldaks saada kasu kõigist olemasolevatest riigihangetega seotud vahenditest. Selleks et tagada ostjatele rohkem võimalusi riigihangete korraldamiseks, tuleks lisada võimalus kasutada avatud hankemenetlust ja dünaamilist hankesüsteemi. Need kaks menetlust põhinevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/24/EL[7] sätestatud menetlustel. ***On oluline, et dünaamilise hankesüsteemi kasutamisel peaksid ostjad võimaluse korral järgima rohkem kvaliteedi-hinna kriteeriume.***

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65). ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

(18) Liit peab hakkama viivitamata rakendama oma üldist innovatsioonisuutlikkust ja tegema märkimisväärseid investeeringuid, et taastada oma konkurentsieelis ja vältida tehnoloogilise sõltuvuse tekkimist. Direktiivi 2009/81/EÜ tuleks kohandada ka selleks, et paremini toetada innovatsiooniga seotud riigihankeid, tagamaks et liikmesriikide tehtavad märkimisväärsed investeeringud oma kaitsevalmiduse suurendamisse oleksid tulevikukindlad ja tooksid pikaajalist kasu. Uuenduslike kaitselahenduste hankimise lihtsustamisega saaks liit soodustada tipptasemel tehnoloogia ja kaitsevõime arendamist, mis tähendaks lõppkokkuvõttes kaitse ümberkujundamist murrangulise innovatsiooni kaudu ning tulemuslikumaid ja vastupidavamaid kaitsesüsteeme. Et toetada paremini teadus- ja arendustegevuse ning uuenduslike lahendustega seotud riigihankeid, tuleks direktiiviga 2009/81/EÜ ette näha muudetud ja paindlikum innovatsioonipartnerluse menetlus, mis põhineb direktiivil 2014/24/EL. ▌

(19) Direktiiv 2009/81/EÜ sisaldab erinorme, mida kohaldatakse kriisist tingitud kiireloomulises olukorras, sealhulgas nähakse ette lühendatud tähtajad pakkumiste esitamiseks ja võimalus kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust. Sellega seoses on oluline rõhutada mõiste „kriis“ dünaamilist olemust, selgitamaks, et see hõlmab hädaolukordi, mis kujunevad välja pikaajaliste kriisiolukordade, sealhulgas geopoliitilise olukorra arengu tagajärjel. Direktiivi 2009/81/EÜ artikli 1 punktis 10 toodud kriisi määratluses tunnistatakse, et kriis võib kesta kauem ja aja jooksul areneda kaugemale kui kriisi põhjustanud kahjustav sündmus.

(20) Vaja on teha rohkem ja tulemuslikumaid ühisinvesteeringuid sellistesse valdkondadesse nagu teadusuuringud, keerukate süsteemide arendamine, turustamine ja hanked, et suurendada liidu tehnoloogilist suveräänsust. Liikmesriikide ühishanked on määrava tähtsusega kaitsevõime valdkonnas tõhususe, tulemuslikkuse ja koostalitlusvõime suurendamisel ning aitavad seega tagada tugevama ja sidusama Euroopa kaitse. Tuginedes komisjoni 2019. aasta teatisele kaitse- ja julgeolekualaseid ühishankeid käsitlevate juhiste kohta[8], on vaja kehtestada sätted, mis käsitlevad liikmesriikide ühinemist teadus- ja arendustegevusel põhinevate koostööprogrammidega pärast teadus- ja arendustegevuse etapi lõppu, elutsükli hilisemates etappides. Peale selle ja et toetada liidu rahastatavate kaitsealaste teadus- ja arendusprogrammide elutsükli hilisemaid etappe, on vaja selgitada, et liikmesriigid võivad kasutada teadus- ja arendustegevusel põhinevate koostööprogrammide suhtes kohaldatavat erandit samadel tingimustel ka rahastatavate kaitsealaste teadus- ja arendusprogrammide puhul, nagu Euroopa Kaitsefond. See tagaks vajaliku õiguskindluse ja selle, et erandi abil võimaldatav paindlikkus toetab Euroopa Kaitsefondi projektide jätkamist koostööraamistiku alusel ka pärast teadus- ja arendusetapi lõppu. Samuti selgitataks, et liikmesriigid, kes ühinevad pärast teadus- ja arendusetappi koostööprogrammi tegelike osalejatena, saavad samuti erandit kasutada.

[8] Komisjoni teatis kaitse- ja julgeolekualaseid ühishankeid käsitlevate juhiste kohta (kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankeid käsitlev direktiiv 2009/81/EÜ) (ELT C 157, 8.5.2019, lk 1).

(21) Ühishangete täiendavaks toetamiseks ja õiguskindluse tagamiseks on vaja muuta direktiivi 2009/81/EÜ, et sätestada eri liikmesriikide ostjaid hõlmavate riigihangete eeskirjad.

(22) Selleks et tekkivatele julgeolekuprobleemidele oleks võimalik kiiresti ja koordineeritult reageerida, peaks ostjatel olema võimalik lubada teiste liikmesriikide samalaadsetel asutustel kehtiva raamlepinguga selle kehtivusaja jooksul ühineda isegi juhul, kui raamlepingus ei ole sellist võimalust ette nähtud, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2025/2643[9]. Sellega suurendatakse tulemuslikkust, välditakse menetluste dubleerimist ning tugevdatakse piiriülest koostööd ja koostoimet ning suurendatakse mastaabisäästu.

[9] ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).***

(23) Selleks et tagada liikmesriikidele kaitsealaste riigihangete kavandamisel suurem prognoositavus ja stabiilsus, on vaja muuta raamlepinguid reguleerivaid norme. Selleks et võtta arvesse kaitsesektori eripära, on vaja pikendada raamlepingute maksimaalset võimalikku kehtivusaega kümne aastani, et võimaldada liikmesriikidel luua tööstussektoriga pikemaajalisi partnerlussuhteid ja kavandada vajalikke kaitsealaseid hankeid suurema kindlusega, tagades samal ajal, et liidu kaitsealaste hangete eeskirjad on paindlikud ja kohandatud kaitsesektori erivajadustele.

(24) Direktiiv 2009/81/EÜ peaks kajastama ka Euroopa Liidu Kohtu asjakohast kohtupraktikat ja olema kooskõlas direktiivi 2014/24/EL lepingute muutmist käsitlevate sätetega. Täpsemalt tuleks raamlepingu muutmise norme kohaldada direktiivi 2009/81/EÜ puhul samamoodi, nagu seda tehakse direktiivi 2014/24/EL puhul.

(25) Võimaluse korral peaksid ostjad struktureerima raamlepingud, dünaamilised hankesüsteemid ja innovatsioonipartnerlused viisil, mis hõlbustab VKEde osalemist, sealhulgas osadeks jagamise, proportsionaalsete valikukriteeriumide ja mittediskrimineerivate tehniliste kirjelduste kaudu, nagu kahesuguse kasutusega tehnoloogia pakkujate ning nii tsiviil- kui ka kaitsesektoris tegutsevate ettevõtjate, sealhulgas kohapealsete innovatiivsete ettevõtjate ja arenevate tööstusharudega väiksematest liikmesriikidest pärit ettevõtjate juurdepääs.

(26) Liikmesriikide halduskoormuse vähendamiseks tuleks vähendada kaitsealaste riigihangetega seotud ***mõningaid*** statistilise aruandluse kohustusi, et riiklikud ametiasutused saaksid keskenduda oma kaitsepoliitika rakendamisele ja ressursside tõhusale kasutamisele***, seadmata samas ohtu läbipaistvuse ja vastutuse põhimõtte järgimist.***

(27) Käesoleva direktiivi õiguslik alus nende muudatuste osas, millega muudetakse direktiivi 2009/81/EÜ, on ELi toimimise lepingu artikli 53 lõige 1 ning artiklid 62 ja 114.

(28) Kuna käesoleva direktiivi eesmärke, nimelt kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisese veo ning kaitse- ja julgeolekuvaldkonna ehitustööde, asjade ja teenuste riigihankelepingute suhtes kohaldatavate normide lihtsustamist, et tagada siseturu takistusteta toimimine, ei suuda liikmesriigid kaitseotstarbeliste vedude ja hangete piiriülese olemuse tõttu piisaval määral saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(29) Direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Direktiivi 2009/43/EÜ muutmine

Direktiivi 2009/43/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 3 lisatakse ***järgmised punktid***:

„8. „kriis“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ* artikli 1 punktis 10 määratletud kriis;

9. „struktureeritud ELi-sisene tööstuspartnerlus“ – stabiilne ja püsiv koostöökokkulepe kahe või enama üksuse vahel, mis on asutatud eri liikmesriikides, kui need üksused kuuluvad samasse kontserni, konsortsiumi, ühisettevõttesse või muusse sarnase struktuuriga üksusesse ning tegelevad kaitseotstarbelise toote ühise projekteerimise, arendamise, tootmise, kokkupanemise, tarnimise, turustamise ja toe pakkumisega kogu selle elutsükli jooksul.

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).“

2) Artikli 4 lõiked 2, 3 ja 4 asendatakse järgmisega:

„2. Olenemata lõikest 1 võivad liikmesriigid vabastada kaitseotstarbeliste toodete veod kõnealuses lõikes sätestatud eelneva loa taotlemise kohustusest ***ühel või mitmel järgmisel juhul***:

a) tarnija või vastuvõtja on valitsusasutus või osa kaitsejõududest;

aa) vastuvõtja on liidu institutsioon või asutus või Euroopa Kaitseagentuur;

b) tarneid teostavad liit, NATO, Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur või muud valitsusvahelised organisatsioonid oma ülesannete täitmiseks;

ba) vastuvõtja ja tarnija on artikli 9 kohaselt sertifitseeritud ettevõtjad;

▌

c) vedu on vajalik liikmesriikidevahelise relvastusalase koostööprogrammi rakendamiseks***, sealhulgas alalise struktureeritud koostöö (PESCO), Euroopa relvastusprogrammide koostööstruktuuride (SEAP) ja Euroopa ühishuvi pakkuvate kaitseprojektide raames***;

ca) vedu on vajalik liidu kaitsetööstuse programmi raames rahastatava projekti rakendamiseks;

cb) vedu toimub struktureeritud ***ELi-sisese*** tööstuspartnerluse raames;

cc) vedu toimub kriisist tingitud kiireloomulises olukorras;

cd) veo eesmärk on abi andmine Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 42 lõike 7 kohaselt;

d) vedu on seotud humanitaarabiga katastroofi korral või annetusega eriolukorras;

da) vedu on seotud ELi lepingu artikli 28 kohastest liidu meetmetest tuleneva sõjalise ja kaitseabiga, kui nõukogu teeb ühehäälse otsuse vastavalt ELi lepingu artikli 41 lõikele 2;

e) vedu on vajalik parandamiseks, hooldamiseks, väljapanekuks või demonstreerimiseks või pärast neid.

3. Komisjonil on õigus võtta käesoleva direktiivi täiendamiseks kooskõlas artikliga 13a liikmesriigi taotlusel või omal algatusel vastu delegeeritud õigusakte käesoleva artikli lõike 2 muutmiseks, et hõlmata ***mis tahes järgmist täiendavat juhtu***:

   a) vedu toimub tingimustel, mis ei mõjuta avalikku korda või avalikku julgeolekut;

   b) eelneva loa taotlemise kohustus on pärast käesoleva direktiivi vastuvõtmist sattunud vastuollu liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega;

   c) ***vedu*** on vajalik artikli 1 lõikes 4 osutatud valitsustevaheliseks koostööks;

   d) vedu on vajalik ***ELi-siseseks*** koostööks.

4. Liikmesriigid tagavad, et tarnijad, kes soovivad vedada kaitseotstarbelisi tooteid nende vastavatelt territooriumidelt, võivad kasutada üldiseid veolubasid või taotleda koond- või üksikuid veolubasid vastavalt artiklitele 5, 6 ja 7. Ilma et see piiraks artikli 8 kohaldamist, ei kehtestata eeltingimusi, mis takistaksid tarnijatel kasutada üldiseid veolubasid või taotleda koond- või üksikuid veolubasid, kriteeriumide alusel, mis ei ole seotud nende suutlikkusega täita oma kohustusi veo- ja ekspordikontrolli valdkonnas.“

3) Artiklit 5 muudetakse järgmiselt:

a) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

▌

i) ***lisatakse järgmine*** punkt:

„***ba) vastuvõtja ja tarnija on artikli 9 kohaselt sertifitseeritud ettevõtjad***;“;

ii) lisatakse ***järgmised punktid***:

„e) loa välja andmine on nõutav vastavalt artiklile 5a;

▌

f) loa välja andmine on nõutav vastavalt artiklile 5b.“;

iii) lisatakse järgmine lõik:

„Esimese lõigu punktis ba osutatud üldist veoluba kohaldatakse vähemalt esimese lõigu punktis b osutatud üldise veoloaga hõlmatud kaitseotstarbeliste toodete puhul.“;

b) lisatakse ***järgmine lõige***:

„2a. Liikmesriigid näevad oma õigusaktides ette võimaluse kehtestada muid kui artikli 5 lõikes 2 osutatud üldisi veolube.“;

▌

▌

c) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„***3. Liikmesriigid, kes osalevad valitsustevahelises koostööprogrammis, nagu PESCO projektid, SEAP ja Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid, mis on seotud ühe või mitme kaitseotstarbelise toote arendamise, tootmise või kasutamisega, võivad anda välja üldisi veolube vedudeks teise programmis osalevasse liikmesriiki, kui need on programmi elluviimiseks vajalikud.“***

4) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 5a

Load vedudeks, mis on vajalikud liidu kaitsetööstuse programmi raames rahastatava projekti rakendamiseks

1. Liikmesriigid annavad välja ▌veolube ***kõikideks*** vedudeks, mis on vajalikud liidu kaitsetööstuse programmi raames rahastatava projekti rakendamiseks. Neid lube kohaldatakse ***lisas sätestatud*** kaitseotstarbeliste toodet suhtes ning need ***peaksid kehtima*** üksnes nende vedude puhul, mis on ***konkreetsete projektide*** rakendamiseks vajalikud.

2. Liikmesriigid võivad ette näha, et lõikes 1 osutatud lubade välja andmise süsteemi kohaldatakse ka projektide elutsükli hilisemates etappides, mis leiavad aset pärast liidu kaitsetööstuse programmi raames rahastatavaid etappe.

3. Liikmesriigid ei näe ette täiendavaid tingimusi, näiteks kaitseotstarbeliste toodete lõppkasutusega seotud sertifikaate või ekspordipiiranguid, kui liidu kaitsetööstuse programmi raames sõlmitud rahastamisleping või -kokkulepe hõlmab tingimust, et konkreetse projekti elluviimisega seotud ***või sellest tulenevaid*** kaitseotstarbelisi tooteid ei jagata ilma sellekohase loata teistega peale rahastamislepingu osaliste või asjaomase lepingu osaliste, rahastaja või ostja või vajaduse korral komisjoni, kui ta ei ole rahastaja ega ostja, ja kontrollikoja, nagu on osutatud lõikes 4.

4. Rahastamislepingus või -kokkuleppes võidakse kindlaks määrata kord, mille alusel võib konkreetse projekti elluviimisega seotud kaitseotstarbelised tooted üle anda kontrollikojale, kui osalejad, rahastajad või ostjad või vajaduse korral komisjon, kui ta ei ole rahastaja ega ostja, on õiguslikult kohustatud seda tegema.

Artikkel 5b

Struktureeritud ELi-sisese tööstuspartnerluse raames toimuvate vedude load

1. Liikmesriigid annavad välja üldiseid veolube vedudeks, mis toimuvad struktureeritud ELi-sisese tööstuspartnerluse raames.

2. Lõikes 1 osutatud lubasid kohaldatakse ka mittemateriaalse tarkvara ja tehnoloogia siiretele.“

5) Artiklisse 8 lisatakse järgmine lõige:

„3a. ***Liikmesriigid tagavad*** käesoleva artikli ***nende sätete kohaldamisel, mis käsitlevad*** mittemateriaalse ***tarkvara ja*** tehnoloogia siiret, ***proportsionaalsuse põhimõtte järgimise ning väldivad*** eelkõige lõike 3 punktide b ja c puhul tarnijate ebaproportsionaalset aruandluskohustust. ▌ “

6) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid määravad pädevad asutused, kes korraldavad nende territooriumil asutatud selliste ettevõtjate sertifitseerimist, kes võtavad vastu või tarnivad kaitseotstarbelisi tooteid veolubade alusel, mille liikmesriigid on välja andnud vastavalt artikli 5 lõike 2 punktidele b ja ba.“;

b) lõiget 2 muudetakse järgmiselt:

i) sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„Sertifitseerimise teel kinnitatakse ettevõtja usaldusväärsust, eelkõige tema suutlikkust järgida liidu ja liikmesriikide veo- ja ekspordikontrollialaseid õigusnorme, eeskätt seoses hoolsuskohustuse meetmetega, mille alusel hinnatakse riske, mis on seotud teisest liikmesriigist veoloa alusel vastu võetud kaitseotstarbeliste toodete ekspordi ja ekspordipiirangutega. Ettevõtja usaldusväärsust hinnatakse järgmiste kriteeriumide alusel:“;

ii) punktid a ja b asendatakse järgmisega:

„a) tõendatud kogemus kaitsealaste toodete vedude ja ekspordi valdkonnas, võttes eelkõige arvesse kohaldatavate veo- ja ekspordikontrollimeetmete, sealhulgas ekspordipiirangute järgimist ettevõtja poolt, kohtuotsuseid selles valdkonnas, lubasid toota või müüa kaitseotstarbelisi tooteid ja kogenud juhtkonda;

b) asjakohane tööstustegevus kaitseotstarbeliste toodete valdkonnas liidus;“;

iii) punkt f asendatakse järgmisega:

„f) punktis c osutatud kõrgema juhtkonna esindaja on andnud oma allkirja kirjeldusele ettevõttesisese nõuetele vastavuse programmi või ettevõtte veo- ja ekspordijuhtimise süsteemi kohta. Selles kirjelduses peavad olema esitatud üksikasjad, mis käsitlevad:

i) vedude ja ekspordi haldamiseks eraldatud organisatsioonilisi, tehnilisi ja inimressursse;

ii) vastutusahelat ettevõtte struktuuris;

iii) sisekontrolli ja aruandluskorda ning parandusmeetmeid;

iv) teadlikkuse tõstmist ja töötajate koolitust;

v) füüsilisi ja tehnilisi turvameetmeid ning infoturvet;

vi) vedude ja ekspordi kohta peetavat arvestust ja nende jälgitavust ning

vii) tehingute järelevalve protsessi ja menetlusi.“;

c) lõike 3 punktid b ja c asendatakse järgmisega:

„b) ettevõtja nimi ja aadress;

c) kinnitus ettevõtja vastavuse kohta lõikes 2 osutatud tingimustele ning“;

d) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Pädevad asutused kontrollivad vähemalt iga kolme aasta järel, kas ettevõtja täidab lõikes 2 osutatud kriteeriume ja loa suhtes kehtivaid lõike 4 kohaseid tingimusi. Ettevõtjad annavad pädevatele asutustele viivitamata teada, kui on toimunud muutusi nende sisemises korralduses või nende kaitseotstarbeliste toodetega seotud tööstuslikus või müügitegevuses. Nendel juhtudel võivad pädevad asutused hinnata, kas ettevõtja vastab endiselt lõikes 2 osutatud kriteeriumidele.“;

e) lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Liikmesriigid avaldavad sertifitseeritud tarnijate ja vastuvõtjate nimekirja ning ajakohastavad seda regulaarselt ja teavitavad sellest ka komisjoni, Euroopa Parlamenti ja teisi liikmesriike.

Komisjon teeb liikmesriikide poolt sertifitseeritud tarnijate ja vastuvõtjate keskregistri kättesaadavaks oma veebisaidil.“

7) Artikkel 17 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 17

Läbivaatamine ja aruandlus

Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi hiljemalt 1. jaanuariks 2031, võttes seejuures arvesse Euroopa kaitsevalmiduse suurendamist 2030. aastaks, nagu nõudsid Euroopa Parlament ja Euroopa Ülemkogu 2025. aasta märtsis, ning esitab selle kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Komisjon hindab eelkõige, kas ja mil määral on käesoleva direktiivi eesmärgid saavutatud, võttes muu hulgas arvesse siseturu toimimist ja Euroopa kaitsevalmiduse suurendamise eesmärki 2030. aastaks. Oma aruandes vaatab komisjon muu hulgas läbi artiklite 5, 5a, 9–12 ja 15 rakendamise ning hindab, kuidas on käesolev direktiiv aidanud suurendada Euroopa kaitse- ja julgeolekutoodete tarnemahtu, võttes muu hulgas arvesse selle üldist kasvu ning VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate olukorda. Asjakohasel juhul lisatakse aruandele õigusakti ettepanek.“

Artikkel 2

Direktiivi 2009/81/EÜ muutmine

Direktiivi 2009/81/EÜ muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 1 muudetakse järgmiselt:

a) punktid 15 ja 16 asendatakse järgmisega:

„15) „kandidaat“ – ettevõtja, kes on taotlenud kutset osalemiseks ***või kes on kutsutud osalema*** piiratud või läbirääkimistega menetluses, konkurentidega peetavas dialoogis ***või innovatsioonipartnerluses***;

16) „pakkuja” – ettevõtja, kes on teinud pakkumise ▌; ▌ “;

b) lisatakse järgmised punktid:

„17a) „keskne hankimine“ – ▌ hanked ühel järgmisel kujul:

a) ostjate jaoks ette nähtud asjade või teenuste hankimine;

b) ostjate jaoks ette nähtud ehitustööde, asjade või teenuste riigi***hankelepingute*** või raamlepingute sõlmimine;

17b) „hangete tugiteenused“ – hankemenetlust toetav tegevus, eelkõige järgmisel kujul:

a) tehniline taristu, et võimaldada ostjatel sõlmida ehistustööde, asjade või teenuste riigi***hankelepinguid*** või raamlepinguid;

b) hankemenetluse läbiviimise või korraldamise alane nõustamine või

c) hankemenetluse ettevalmistamine ja juhtimine asjaomase ostja nimel;“;

c) punkt 18 asendatakse järgmisega:

„18) „keskne ostja“ – ostja ***või Euroopa avalik asutus***, kes korraldab keskset hankimist ning võib pakkuda ka hangete tugiteenuseid; ▌ “;

d) lisatakse järgmine punkt:

„18a) „avatud menetlus“ – menetlus, mille puhul võivad ***pärast hanke väljakuulutamist*** esitada pakkumise kõik huvitatud ettevõtjad;“;

e) lisatakse järgmine punkt:

„21a) „dünaamiline hankesüsteem“ – täielikult elektrooniline menetlus tavapäraste ostude tegemiseks, mille turul üldiselt pakutavad omadused rahuldavad ***ostja*** vajadusi;“;

f) lisatakse järgmine punkt:

„29) „hooldus“ – kõik meetmed, mis võetakse ***sõjalise või tundliku varustuse*** valmisoleku ja tegevussuutlikkuse tagamiseks, eelkõige varustuse hoidmiseks kindlaksmääratud seisukorras või selle seisukorra taastamiseks kuni selle kasutusaja lõpuni, sealhulgas meetmed, mis on seotud järgmisega: missioonivalmidus, pikk kasutusiga ja ajakohastamine, kohandamine ja eriotstarbeline kasutamine, inspekteerimine, kapitaalremont, katsetamine, remontimine, muutmine, kasutatavuse põhine liigitamine, parandamine, taastamine, uuesti ülesehitamine, taasväärtustamine, päästmine ja varuosadeks lammutamine.“

▌

2) Artiklit 8 muudetakse järgmiselt:

a) punktis a asendatakse tekst „432 000 eurot“ tekstiga „***2 000 000*** eurot“;

b) punktis b asendatakse tekst „5 404 000 eurot“ tekstiga „***10 000 000*** eurot“.

3) Artiklit 9 muudetakse järgmiselt:

a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Riigihanke eeldatava maksumuse arvutamise meetodid“;

b) lõiget 5 muudetakse järgmiselt:

i) punktis a asendatakse tekst „alla 80 000 euro” tekstiga „alla 360 000 euro” ja tekst „alla 1 000 000 euro” tekstiga „alla 1 800 000 euro”;

ii) punktis b asendatakse tekst „alla 80 000 euro“ tekstiga „alla 360 000 euro“;

c) lõige 9 asendatakse järgmisega:

„9. Raamlepingute ja dünaamiliste hankesüsteemide puhul on arvessevõetav maksumus kõigi raamlepingu või dünaamilise hankesüsteemi kogu kehtivusaja jooksul kavandatavate riigihankelepingute maksimaalne eeldatav maksumus käibemaksuta.“;

d) lisatakse järgmine lõige:

„10. Innovatsioonipartnerluste puhul on arvessevõetav maksumus kavandatava partnerluse kõigis etappides aset leidva teadus- ja arendustegevuse ning samuti kavandatava partnerluse lõpus välja töötatavate ja tarnitavate asjade, teenuste või ehitustööde maksimaalne eeldatav maksumus käibemaksuta.“

4) Artikkel 10 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 10

Kesksete ostjate sõlmitavad riigihankelepingud ja raamlepingud

1. Liikmesriigid võivad sätestada, et ostjad võivad hankida ehitustöid, asju ja/või teenuseid keskselt ostjalt või keskse ostja kaudu.

Liikmesriigid võivad samuti sätestada, et ostja võib hankida ehitustöid, asju ja teenuseid, kasutades keskse ostja sõlmitud riigihankelepinguid, keskse ostja hallatavat dünaamilist hankesüsteemi või kasutades artikli 29 lõike 2 teises lõigus sätestatud ulatuses raamlepingut, mille on sõlminud keskne ostja, kes korraldab keskset hankimist. Kui keskse ostja hallatavat dünaamilist hankesüsteemi võivad kasutada teised ostjad, tuleb seda märkida selle dünaamilise hankesüsteemi loomist käsitlevas hanketeates.

Seoses esimese ja teise lõiguga võivad liikmesriigid sätestada, et teatavad riigihanked tuleb läbi viia keskse ostja kaudu või ühe või mitme konkreetse keskse ostja kaudu.

2. Keskselt ostjalt või keskse ostja kaudu ehitustöid, asju ja/või teenuseid ***hankivad*** ostjad loetakse käesoleva direktiivi nõuded täitnuteks, kui

a) neid nõudeid täidab keskne ostja või

b) kui keskne ostja ei ole ostja, vastavad tema kohaldatavad riigihankelepingu sõlmimise eeskirjad käesolevale direktiivile ja sõlmitud riigihankelepingute suhtes võib kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid, mis on võrreldavad IV jaotises ette nähtutega.

Lisaks loetakse ostja oma käesolevast direktiivist tulenevad kohustused täitnuks, kui ta hangib ehitustöid, asju või teenuseid, kasutades keskse ostja sõlmitud riigihankelepinguid, keskse ostja hallatavat dünaamilist hankesüsteemi või kasutades artikli 29 lõike 2 teises lõigus sätestatud ulatuses raamlepingut, mille on sõlminud keskne ostja.

Asjaomane ostja vastutab siiski käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest seoses tegevusega, mille ta viib läbi ise, eelkõige:

a) riigihankelepingu sõlmimine keskse ostja hallatava dünaamilise hankesüsteemi alusel;

b) minikonkursi korraldamine keskse ostja sõlmitud raamlepingu alusel;

c) vastavalt artikli 29 lõikele 4 selle kindlaks määramine, milline raamlepingu osaliseks olev ettevõtja täidab asjaomast ülesannet keskse ostja sõlmitud raamlepingu alusel.

3. Ostjad võivad sõlmida keskse ostjaga teenuste riigi***hankelepingu*** keskse hankimise korraldamiseks, kasutamata käesolevas direktiivis ette nähtud menetlusi.

Sellised teenuste riigi***hankelepingud*** võivad hõlmata ka hangete tugiteenuste osutamist.“

5) Lisatakse ***järgmised artiklid***:

„Artikkel 10a

Eri liikmesriikide ostjaid hõlmavad riigihanked

1. Eri liikmesriikide ostjad võivad kooskõlas käesoleva artikliga tegutseda riigi***hankelepingute*** sõlmimisel ühiselt.

   Ostjad ei kasuta käesoleva artikli sätteid selleks, et vältida kohustuslike avaliku õiguse sätete kohaldamist kooskõlas liidu õigusega, mida nad peavad kohaldama oma liikmesriigis.

2. Liikmesriik ei keela oma ostjatel kasutada muus liikmesriigis asuvate kesksete ostjate korraldatavat keskset hankimist ega korraldada keskset hankimist muus liikmesriigis asuvatele ostjatele.

Liikmesriigid võivad muus kui ostja liikmesriigis asuva keskse ostja korraldatava keskse hankimise suhtes täpsustada, et nende ostjad võivad kasutada üksnes ***kas*** artikli 1 punkti 17a alapunktis a või ***alapunktis*** b osutatud keskset hankimist.

3. Keskse hankimise korraldamine teises liikmesriigis asuva keskse ostja poolt peab toimuma selle liikmesriigi siseriiklike sätete kohaselt, kus asub asjaomane keskne ostja. ***Seda nõuet ei kohaldata Euroopa avalike asutuste suhtes.***

   Selle liikmesriigi siseriiklikke sätteid, kus asub keskne hankija, kohaldatakse ka ***järgmise suhtes:***

   a) riigihankelepingu sõlmimine dünaamilise hankesüsteemi alusel;

   b) hankemenetluse taasavamine raamlepingu alusel ning

   c) selle kindlaksmääramine, milline raamlepingu osaliseks olev ettevõtja täidab asjaomast ülesannet juhul, kui raamleping on sõlmitud mitme ettevõtjaga ilma uut konkurssi korraldamata.

4. Mitu eri liikmesriikide ostjat võivad ühiselt sõlmida riigi***hankelepinguid***, sõlmida raamlepinguid ja hallata dünaamilist hankesüsteemi. Nad võivad samuti artikli 29 lõike 2 teises lõigus kindlaks määratud ulatuses sõlmida riigihankelepinguid raamlepingu või dünaamilise hankesüsteemi alusel.

Kui vajalikke elemente ei reguleerita asjaomaste liikmesriikide vahel sõlmitud rahvusvahelise lepinguga, sõlmivad osalevad ostjad lepingu, milles määratakse kindlaks järgmine:

a) poolte vastutusvaldkonnad ja asjakohased kohaldatavad siseriiklikud sätted;

b) hankemenetluse sisemine korraldus, sealhulgas menetluse haldamine, hangitavate ehitustööde, asjade või teenuste jaotamine ning riigihankelepingute sõlmimine.

Osalev ostja loetakse oma käesoleva direktiivi kohased kohustused täitnuks, kui ta hangib ehitustöid, asju või teenuseid hankemenetluse eest vastutavalt ostjalt. Punktis a osutatud vastutusvaldkondade ja kohaldatava siseriikliku õiguse kindlaksmääramisel võivad osalevad ostjad jagada konkreetsed vastutusvaldkonnad omavahel ning määrata kindlaks vastavate liikmesriikide siseriikliku õiguse kohaldatavad sätted. Vastutuse jaotust ja sellest tulenevalt kohaldatavat siseriiklikku õigust mainitakse ühiselt sõlmitud riigi***hankelepingute*** hankedokumentides.

5. Kui mitu eri liikmesriikide ostjat on liidu õiguse alusel asutanud ühise juriidilise isiku, lepivad osalevad ostjad ühise juriidilise isiku pädeva organi otsusega kokku, et kohaldatakse ühe järgmise liikmesriigi siseriiklikke hanke-eeskirju:

a) selle liikmesriigi siseriiklike sätete kohased eeskirjad, kus on ühise juriidilise isiku registrijärgne asukoht;

b) selle liikmesriigi siseriiklike sätete kohased eeskirjad, kus ühine juriidiline isik tegutseb.

Esimeses lõigus osutatud kokkulepet võib kohaldada tähtajatult, kui nii on sätestatud ühise juriidilise isiku asutamisaktis, või teatava ajavahemiku jooksul või teatavat tüüpi riigihankelepingute suhtes või ühe või mitme sõlmitud üksiku riigihankelepingu suhtes.

Artikkel 10b

Ajutised ühishanked

1. Kaks või rohkem ostjat võivad otsustada viia teatavad hanked läbi ühiselt.

2. ***Kui kogu hankemenetlus viiakse läbi ühiselt kõigi asjaomaste ostjate nimel ja eest, on nad ühiselt vastutavad oma käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest. See kehtib ka juhtudel, kui menetlust juhib üks ostja, tegutsedes enda nimel ja teiste asjaomaste ostjate nimel.***

   Kui kõigi ostjate nimel ja eest ei viida läbi kogu hankemenetlust, vastutavad nad ühiselt ainult nende menetluse osade eest, mis viiakse läbi ühiselt. Iga ostja vastutab ainuisikuliselt oma käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest seoses menetluse osadega, mille ta viib läbi enda nimel ja enda eest.“

6) Artikli 13 punktid c ja d asendatakse järgmisega:

„c) riigihankelepingud, mis sõlmitakse uurimis- ja arendustegevusel põhineva koostööprogrammi raames, mida viivad ühiselt läbi vähemalt kaks liikmesriiki, et töötada välja uus toode või ajakohastused, mis toovad kaasa olemasoleva toote olulised muutused või olulised täiustused, ja vajaduse korral selle toote kogu elutsükli või selle osade hilisemate etappide puhul.

Kui liikmesriik saab pärast koostööprogrammi uurimis- ja arendusetapi lõppu selle programmi täisliikmeks, kohaldatakse toote elutsükli hilisemate etappide puhul käesolevat artiklit ühineva liikmesriigi suhtes. Liidu institutsioonide või asutuste hallatav teadus- ja arendusprojekt, mida rakendatakse kooskõlas liidu reeglitega ja mida rahastatakse liidu eelarvest, kujutab endast koostööprogrammi, mida viivad ühiselt ellu vähemalt kaks liikmesriiki ja mida võib jätkata teadus- ja arendusetapile järgnevates etappides; viimasel juhul võib jätkuprogrammi raames sõlmitud riigihankelepingute suhtes samuti kohaldada käesoleva artikli kohast erandit;

d) kolmandas riigis sõlmitud riigihankelepingud, sealhulgas tsiviilostude lepingud, mida täidetakse, kui väed paigutatakse või saadetakse õppustele väljapoole liidu territooriumi, kui operatiivvajaduste tõttu tuleb need sõlmida operatsioonide piirkonnas asuvate ettevõtjatega;“.

▌

7) Artikli 25 teine ja kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Riigihankelepingute sõlmimisel võivad ostjad kasutada avatud menetlust, piiratud menetlust või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlust.

Artiklis 27 või 27a osutatud asjaoludel võivad ostjad riigihankelepingute sõlmimiseks kasutada konkurentidega peetavat dialoogi või innovatsioonipartnerlust.“

8) Artikli 27 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Eriti keeruliste riigihankelepingute puhul võivad liikmesriigid sätestada, et ostja võib kasutada konkurentidega peetavat dialoogi käesoleva artikliga ettenähtud korras, kui avatud menetlus, piiratud menetlus või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlus ei võimalda ostja arvates riigihankelepingut sõlmida.

Riigihankeleping sõlmitakse majanduslikult soodsaima pakkumise alusel, mis on lepingu sõlmimise ainus kriteerium.“

9) Lisatakse ***järgmine artikkel***:

„Artikkel 27a
Innovatsioonipartnerlus

1. Iga ettevõtja võib esitada hanketeate peale innovatsioonipartnerluses osalemise taotluse, esitades kvalitatiivse valiku tegemiseks ostja poolt nõutava teabe.

Ostja määrab hankedokumentides kindlaks vajaduse selliste innovatiivsete toodete, teenuste või ehitustööde järele, mida ei ole võimalik rahuldada turul juba olemasolevate toodete, teenuste või ehitustööde ostmisega. Samuti osutab ta, milliste selle kirjelduse elementide näol on tegu miinimumnõuetega, millele kõik pakkumised peavad vastama. Esitatud teave peab olema piisavalt täpne, et võimaldada ettevõtjatel kindlaks teha nõutava lahenduse olemus ja ulatus ning otsustada, kas esitada hankemenetluses osalemise taotlus.

Ostja võib teha otsuse luua innovatsioonipartnerlus ühe või mitme partneriga, kes tegelevad eraldi uurimis- ja arendustegevusega.

Osalemistaotluste laekumise miinimumtähtaeg on 30 päeva alates hanketeate saatmise kuupäevast. Ostja hindab ettevõtjate esitatud teavet ja kutsub sobivad kandidaadid menetluses osalema. Ostja võib menetluses osalema kutsutavate sobivate kandidaatide arvu piirata. Riigihankeleping sõlmitakse kooskõlas artikliga 47 parima hinna ja kvaliteedi suhte alusel, mis on pakkumiste hindamise ainus kriteerium.

2. Innovatsioonipartnerluse eesmärk on uuenduslike toodete, teenuste või ehitustööde väljatöötamine ning selle tulemusena saadud asjade, teenuste või ehitustööde hilisem ostmine, tingimusel et need on ostjate ja osalejate vahel kokku lepitud kvaliteedi ja hinnaga.

   Innovatsioonipartnerlus ehitatakse üles järjestikuste etappidena, lähtudes teadusuuringute ja innovatsiooniprotsessi osadest, mis võib hõlmata ka toodete tootmist, teenuste osutamist või ehitustööde tegemist. Innovatsioonipartnerlusega kehtestatakse partnerite saavutatavad vahe-eesmärgid ning nähakse ette tasu maksmine sobivate osamaksetena.

   Nende eesmärkide alusel võib ostja teha pärast igat etappi otsuse lõpetada innovatsioonipartnerlus või, kui innovatsioonipartnerlus on loodud mitme partneriga, vähendada partnerite arvu üksikute lepingute lõpetamise teel, tingimusel et ostja on hankedokumentides ette näinud sellised võimalused ja nende kasutamise tingimused.

3. Kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti, peab ostja pakkujatega läbirääkimisi talle esitatud esialgsete ja kõigi järgnevate pakkumiste, välja arvatud lõplike pakkumiste üle, et parandada nende sisu.

   Läbirääkimisi ei peeta miinimumnõuete ning pakkumiste hindamise kriteeriumide üle.

4. Läbirääkimiste ajal tagavad ostjad kõigi pakkujate võrdse kohtlemise ***ja ausa konkurentsi***. Seetõttu ei avalda nad teavet diskrimineerival viisil, mis võib anda mõnele pakkujale teiste ees eelise. Nad teavitavad kõiki pakkujaid, kelle pakkumisi ei ole lõike 5 kohaselt kõrvale jäetud, kirjalikult kõigist tehnilises kirjelduses või muudes hankedokumentides tehtud muudatustest. Pärast kõnealuste muudatuste tegemist annavad ostjad pakkujatele piisavalt aega, et vajaduse korral pakkumisi muuta ja uuesti esitada.

Kooskõlas artikliga 6 ei avalda ostjad teistele läbirääkimistel osalejatele kandidaadi või pakkuja esitatud konfidentsiaalset teavet ilma kandidaadi või pakkuja nõusolekuta. Sellist nõusolekut ei saa anda üldise konfidentsiaalsuse nõudest loobumisena, vaid selle andmisel tuleb osutada konkreetse teabe kavandatavale edastamisele.

5. Innovatsioonipartnerluse menetluste jooksul võivad läbirääkimised toimuda järjestikuste etappidena, et vähendada läbirääkimistel arutatavate pakkumiste arvu, kohaldades hanketeates, huvi kinnitamise ettepanekus või muus hankedokumendis esitatud pakkumiste hindamise kriteeriume. Ostja näitab hanketeates, huvi kinnitamise ettepanekus või muus hankedokumendis ära, kas ta kavatseb seda võimalust kasutada. Enne käimasoleva etapi lõppu võib ostja määrata kindlaks pakkumiste hindamise kriteeriumid ja maksimaalse kulusumma, mida kasutatakse järgmises etapis osalevate pakkumiste valimiseks. Kõnealused hindamiskriteeriumid ja maksimaalne kulusumma peavad olema proportsionaalsed käimasoleva etapi oodatavate tulemustega ja innovatsioonipartnerluse eesmärkidega. Kui eelmises etapis kõrvale jäetud pakkuja muutub hindamiskriteeriumidest ja maksimaalsest kulusummast tulenevalt järgmises etapis tingimustele vastavaks, kutsutakse ta osalema järgmises etapis.

6. Taotlejate vahel valikut tehes kohaldavad ostjad eelkõige kriteeriume, mis puudutavad kandidaatide suutlikkust teadus- ja arendustegevuse ning innovatiivsete lahenduste väljatöötamise ja rakendamise valdkonnas.

   Ainult sellised ettevõtjad, kellele ostja on esitatud nõutava teabe hindamise põhjal kutse saatnud, võivad esitada teadus- ja arendusprojekte eesmärgiga rahuldada ostja kindlaks määratud vajadusi, mida ei ole võimalik rahuldada olemasolevate lahenduste abil.

   Ostja määratleb hankedokumentides intellektuaalomandi õiguste suhtes kohaldatava korra. Mitme partneriga loodud innovatsioonipartnerluse puhul ei avalda ostja kooskõlas artikliga 6 teistele partneritele pakutud lahendusi ega muud konfidentsiaalset teavet, mille partner on partnerluse raames edastanud, ilma asjaomase partneri nõusolekuta. Sellist nõusolekut ei saa anda üldise konfidentsiaalsuse nõudest loobumisena, vaid selle andmisel tuleb osutada konkreetse teabe kavandatavale edastamisele.

7. Ostja tagab, et partnerluse struktuur ning eelkõige selle eri etappide kestus ja maksumus peegeldavad kavandatava lahenduse uuenduslikkust ning turul seni kättesaamatu innovatiivse lahenduse väljatöötamiseks vajalike teadusuuringute ja innovatsioonitegevuse etappe. Hangitavate asjade, teenuste ja ehitustööde eeldatav maksumus ei tohi olla ebaproportsionaalne võrreldes nende väljatöötamiseks tehtavate investeeringutega.“

10) Artiklit 28 muudetakse järgmiselt:

a) punkt 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute puhul:

a) kui avatud menetluse, piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetava dialoogi või innovatsioonipartnerluse raames ei ole esitatud ühtki pakkumist või nõuetele vastavat pakkumist või ühtki osalemistaotlust, tingimusel et riigihankelepingu algtingimusi sellega oluliselt ei muudeta ja komisjonile esitatakse tema taotlusel aruanne;

b) kui avatud menetluse, piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetava dialoogi või innovatsioonipartnerluse raames esitatud pakkumised ei vasta nõuetele või kui pakkumised ei ole kooskõlas artiklitele 5, 19, 21–24 ning II jaotise VII peatükile vastavate siseriiklike sätetega, tingimusel et

   i) riigihankelepingu algtingimusi ei muudeta sellega oluliselt ning

   ii) läbirääkimistega menetlusse kaasatakse kõik ja ainult sellised pakkujad, kes vastavad artiklite 39–46 kriteeriumidele ning kes esitasid algse avatud menetluse, piiratud menetluse, konkurentidega peetava dialoogi või innovatsioonipartnerluse raames pakkumismenetluse vorminõuetele vastavad pakkumised;

c) kui kriisist tingitud kiireloomulisus ei võimalda järgida avatud menetluses, piiratud menetlustes või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluses nõutavaid tähtaegu, sealhulgas artikli 33 lõikes 7 nimetatud lühendatud tähtaegu. See võib kehtida näiteks artikli 23 teise lõigu punktis d osutatud juhul;

d) äärmise vajaduse korral, kui ootamatute sündmuste tagajärjel tekkinud kiireloomulise olukorra tõttu, mida asjaomased ostjad ei saanud ette näha, ei ole võimalik avatud menetluse, piiratud menetluse või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse tähtajast, sealhulgas artikli 33 lõikes 7 osutatud lühendatud tähtajast kinni pidada. Kiireloomulise olukorra põhjendamiseks esitatavad asjaolud ei tohi mingil juhul johtuda ostjatest;

e) kui tehnilistel või ainuõiguste kaitsega seotud põhjustel saab riigihankelepingu sõlmida ainult ühe konkreetse ettevõtjaga.“;

▌

b) punkti 4 alapunkt b asendatakse järgmisega:

„b) uute ehitustööde või teenuste puhul, mis seisnevad samalaadsete ehitustööde või teenuste kordamises, mille kohta sama ostja on ettevõtjaga esialgse riigihankelepingu sõlminud, tingimusel et need ehitustööd või teenused vastavad avatud menetluse, piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetava dialoogi või innovatsioonipartnerluse alusel sõlmitud esialgse riigihankelepingu objektiks olevale põhiprojektile.

Niipea, kui esialgne projekt on pakkumisele üles seatud, teatatakse kõnealuse menetluse kasutamise võimalusest ning ostjad võtavad artikli 8 kohaldamisel arvesse järgnevate ehitustööde või teenuste eeldatavat kogumaksumust.

Seda menetlust võib kasutada üksnes ***seitsme*** aasta jooksul pärast esialgse riigihankelepingu sõlmimist, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada.“;

c) punkt 5 asendatakse järgmisega:

„5. Riigihankelepingute puhul, mis on seotud liikmesriigi välismaal tegutsevate või tegutsema asuvate relva- või julgeolekujõudude õhu- või meretranspordi teenustega, juhul kui ostja peab hankima selliseid teenuseid ettevõtjatelt, kes tagavad oma pakkumise kehtivuse nii lühikeseks perioodiks, et avatud menetluse, piiratud menetluse või väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse tähtajast, sealhulgas artikli 33 lõikes 7 osutatud lühendatud tähtajast ei ole võimalik kinni pidada.“

11) Artikli 29 lõike 2 neljas lõik asendatakse järgmisega:

„Raamlepingu kehtivusaeg ei tohi ületada kümmet aastat, välja arvatud erandjuhtudel, mis määratakse kindlaks, arvestades toodete, seadmete või süsteemide eeldatavat kasutusiga ning tehnilisi probleeme, mida tarnija vahetamine võiks põhjustada.“

12) II jaotise V peatükki lisatakse ***järgmine artikkel***:

„Artikkel 29a
Dünaamilised hankesüsteemid

1. Üldkasutatavate toodete puhul, mis sellisel kujul, nagu neid üldiselt turul pakutakse, vastavad ostja nõuetele, võivad ostjad kasutada dünaamilist hankesüsteemi. Dünaamiline hankesüsteem on täielikult elektrooniliselt hallatav protsess ja see on hankesüsteemi kasutusajal avatud kõigile kvalifitseerimise tingimustele vastavatele ettevõtjatele. Selle võib jagada toodete, ehitustööde või teenuste kategooriateks, mis määratletakse objektiivselt asjaomase kategooria raames läbi viidava riigihanke omaduste alusel. Selliseks omaduseks võib muu hulgas olla edaspidi sõlmitavate konkreetsete riigihankelepingute maksimaalne maksumus või konkreetne geograafiline ala, kus edaspidi sõlmitavad konkreetsed riigihankelepingud tuleb täita.

2. Hangete tegemiseks dünaamilise hankesüsteemi alusel järgivad ostjad piiratud hankemenetluse eeskirju. Süsteemiga võivad liituda kõik kvalifitseerimise tingimustele vastavad kandidaadid***, kelle arvu artikli 38 lõike 3 alusel ei piirata***. Kui ostjad on süsteemi jaotanud käesoleva artikli lõike 1 kohaselt asjade, ehitustööde või teenuste kategooriateks, määravad nad iga kategooria puhul kohaldatavad kvalifitseerimise tingimused.

   Olenemata artiklist 33 kohaldatakse järgmisi tähtaegu:

   a) osalemistaotluste laekumise miinimumtähtaeg on 30 päeva alates hanketeate saatmise ▌ kuupäevast ▌. Osalemistaotluste laekumise suhtes ei kohaldata muid täiendavaid tähtaegu, kui pakkumise esitamise ettepanek esimese konkreetse riigihankelepingu sõlmimiseks dünaamilise hankesüsteemi alusel on juba esitatud;

   b) pakkumiste laekumise miinimumtähtaeg on vähemalt kümme päeva alates pakkumise esitamise ettepaneku saatmise kuupäevast.

3. Kogu dünaamilise hankesüsteemiga seotud teabevahetus toimub ainult elektrooniliste vahendite abil.

4. Dünaamilise hankesüsteemi alusel riigihankelepinguid sõlmides peavad ostjad:

   a) hanget välja kuulutades selgelt märkima, et kasutusel on dünaamiline hankesüsteem;

   b) osutama hankedokumentides vähemalt kõnealuse süsteemi alusel kavandatavate riigihangete olemusele ja hinnangulisele kogusele, samuti vajalikule teabele dünaamilise hankesüsteemi ja selle toimimisviisi, kasutatavate elektrooniliste seadmete ning ühenduse tehnilise korralduse ja kirjelduste kohta;

   c) osutama asjade, ehitustööde või teenuste kategooriateks jagamisele, kui seda tehakse, ning neid määratlevatele omadustele;

   d) võimaldama hankedokumentidele piiramatut ja täielikku otsest juurdepääsu kogu süsteemi kehtivusaja jooksul.

5. Ostjad võimaldavad kõigil ettevõtjatel kogu dünaamilise hankesüsteemi kehtivusaja jooksul esitada taotlusi süsteemiga liitumiseks lõikes 2 sätestatud tingimuste kohaselt. Ostjad annavad taotlustele kvalifitseerimise tingimuste alusel hinnangu kümne tööpäeva jooksul alates taotluste laekumisest. Seda tähtaega võib põhjendatud üksikjuhtudel pikendada 15 tööpäevani, eelkõige tulenevalt vajadusest vaadata läbi täiendavaid dokumente või muul viisil kontrollida vastavust kvalifitseerimise tingimustele.

   Olenemata esimesest lõigust võib ostja seni, kuni pakkumise esitamise ettepanek esimese konkreetse riigihankelepingu sõlmimiseks dünaamilise hankesüsteemi alusel ei ole veel esitatud, pikendada hindamisperioodi, tingimusel et pikendatud hindamisperioodi jooksul ei esitata pakkumise esitamise ettepanekut. Ostja peab hankedokumentides märkima, kui pikk on pikendatud periood, mida ta kavatseb kohaldada.

   Ostja annab asjaomasele ettevõtjale esimesel võimalusel teada, kas tal lubatakse dünaamilise hankesüsteemiga liituda***, ja esitab taotluse korral selle põhjused***.

6. Dünaamilise hankesüsteemi alusel toimuva iga konkreetse riigihanke puhul teeb ostja kõigile liitumiseks loa saanud osalejatele artikli 34 kohaselt ettepaneku esitada pakkumine. Kui dünaamiline hankesüsteem on jaotatud ehitustööde, asjade või teenuste kategooriateks, teeb ostja konkreetsele asjaomasele riigihankele vastava kategooriaga liitumiseks loa saanud osalejatele ettepaneku esitada pakkumine.

   Riigihankeleping sõlmitakse pakkujaga, kes on esitanud ***artikli 47 kohaselt*** dünaamilise hankesüsteemi hanketeates ▌esitatud pakkumiste hindamise kriteeriumite alusel parima pakkumise. Vajaduse korral ***sõnastatakse*** need kriteeriumid pakkumise esitamise ettepanekus täpsemalt ▌.

7. Ostja teatab riigihanget välja kuulutades dünaamilise hankesüsteemi kehtivusaja. Ta teavitab komisjoni kehtivusaja mis tahes muutusest, kasutades järgmisi standardvorme:

   a) dünaamilise hankesüsteemi esialgseks väljakuulutamiseks kasutatud vorm, kui kehtivusaega muudetakse süsteemi kehtivust lõpetamata;

   b) artikli 30 lõike 3 kohane riigihankelepingu sõlmimise teade, kui süsteemi kehtivus lõpetatakse.

8. Ostjad võivad dünaamilise hankesüsteemi kogu kehtivusaja jooksul nõuda liitumiseks loa saanud osalejatelt kvalitatiivse kvalifitseerimise tingimustega seotud piisavate tõendite esitamist.

9. Enne dünaamilise hankesüsteemi kehtivuse algust ega selle ajal ei tohi nõuda tasu neilt ettevõtjatelt, kes dünaamilise hankesüsteemi vastu huvi tunnevad või selles osalevad.“

13) Artiklit 30 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Ostjad, kes kavatsevad sõlmida riigihankelepingu või raamlepingu, kasutades selleks avatud menetlust, piiratud menetlust, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlust, konkurentidega peetavat dialoogi või innovatsioonipartnerlust, teatavad sellest hanketeatega.“;

b) lisatakse ***järgmine lõige***:

„2a. Dünaamilisel hankesüsteemil põhineva riigihankelepingu sõlmimise puhul saadab ostja riigihankelepingu sõlmimise teate 30 päeva jooksul pärast riigihankelepingu sõlmimist. Ta võib selliseid teateid kvartalite kaupa rühmitada. Sel juhul edastab ta selliselt rühmitatud teated 30 päeva jooksul pärast iga kvartali lõppu.“

14) Artiklit 33 ***muudetakse järgmiselt***:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetava dialoogi ja innovatsioonipartnerluse kasutamise puhul on osalemistaotluste laekumise miinimumtähtaeg 37 päeva alates hanketeate saatmise kuupäevast.

Piiratud menetluse puhul on pakkumiste laekumise miinimumtähtaeg 40 päeva alates kutse saatmise kuupäevast ***ning avatud menetluse puhul on pakkumiste laekumise miinimumtähtaeg 35 päeva alates hanketeate saatmise kuupäevast***.“;

b) lõige 7 asendatakse järgmisega:

„7. Avatud menetluse, piiratud menetluse ja väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse puhul, kui asja kiireloomulisuse tõttu on käesolevas artiklis sätestatud miinimumtähtaegadest võimatu kinni pidada, võivad ostjad määrata:

a) osalemistaotluste laekumise tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 15 päeva alates hanketeate lähetuskuupäevast või lühem kui 10 päeva, kui teade edastatakse elektrooniliselt VI lisa punktis 3 sätestatud teabeedastusvormi ja -korra kohaselt;

b) piiratud menetluste puhul pakkumiste laekumistähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 10 päeva alates pakkumiskutse esitamise kuupäevast, ning

c) avatud menetluste puhul pakkumiste laekumistähtaja, mis ei tohi olla lühem kui 15 päeva alates hanketeate saatmise kuupäevast või lühem kui 10 päeva, kui teade edastatakse elektrooniliselt VI lisa punktis 3 sätestatud teabeedastusvormi ja -korra kohaselt.“

15) Artikli 34 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetavate dialoogide ja innovatsioonipartnerluse puhul teevad ostjad kõigile väljavalitud kandidaatidele samal ajal kirjaliku ettepaneku esitada oma pakkumised või, kui tegu on konkurentidega peetavate dialoogidega, osaleda läbirääkimistel, või, kui tegu on innovatsioonipartnerlusega, osaleda.“

16) Artiklit 35 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ostjad teavitavad kandidaate ja pakkujaid võimalikult kiiresti riigihankelepingu sõlmimise, raamlepingu sõlmimise või dünaamilise hankesüsteemiga liitumise lubamise kohta tehtud otsusest, sealhulgas põhjustest, miks otsustati mitte sõlmida riigihankelepingut või raamlepingut, mille kohta on esitatud hankekuulutus, või alustada menetlust uuesti või mitte kasutada dünaamilist hankesüsteemi; kõnealune teave esitatakse kirjalikult ostjale esitatud taotluse põhjal.“;

b) lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Ostjad võivad siiski otsustada jätta avaldamata teatavad lõikes 1 osutatud andmed seoses riigihankelepingu või raamlepingu sõlmimisega või dünaamilise hankesüsteemiga liitumise lubamisega, kui selliste andmete avaldamine takistaks õigusaktide rakendamist, oleks muul viisil vastuolus üldiste huvidega, eelkõige kaitse- ja julgeolekuhuvidega, või kahjustaks era- või avalik-õiguslike ettevõtjate õigustatud ärihuve või nendevahelist ausat konkurentsi.“

17) Artiklit 38 muudetakse järgmiselt:

a) lõike 3 sissejuhatav osa asendatakse järgmisega:

„3. Piiratud menetluse, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetluse, konkurentidega peetava dialoogi ja innovatsioonipartnerluse puhul võivad ostjad piirata nõuetele vastavate kandidaatide arvu, kellele nad teevad ettepaneku esitada pakkumine või osaleda dialoogis või, kui tegu on innovatsioonipartnerlusega, kellele teevad ettepaneku osaleda. Sel juhul:“;

b) lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Ostja, kes otsustab vähendada läbirääkimise protsessi võetavate pakkumiste arvu ja arutlusele võetavate lahenduste arvu artikli 26 lõike 3, artikli 27 lõike 4 ning artikli 27a lõigete 2 ja 5 kohaselt, kohaldab hanketeates või lepingudokumentides märgitud pakkumiste hindamise kriteeriume. Lõppetapis alles jääv arv peab tagama tõelise konkurentsi, kui on olemas piisav arv lahendusi või nõuetele vastavaid kandidaate.“

18) Artiklisse 42 lisatakse järgmine lõige:

„7. Seoses ehitustööde ja teenuste riigihankelepingutega ning asjade riigihankelepingutega ette nähtud kohaletoomis- ja paigaldamistoimingutega võib ostja nõuda, et teatavaid olulisi ülesandeid täidaks pakkuja ise või kui pakkumise esitab artikli 5 lõike 2 kohane ettevõtjate rühm, siis selle rühma liige.“

19) II jaotise VII peatüki 3. jakku lisatakse artikkel 49a;

„Artikkel 49a

Riigihankelepingute muutmine nende kehtivusajal

1. Riigihankelepinguid ja raamlepinguid võib ilma käesoleva direktiivi kohaselt uut hankemenetlust korraldamata muuta järgmistel juhtudel:

a) kui muudatused, sõltumata nende rahalisest väärtusest, olid esialgsetes hankedokumentides ette nähtud selgete, täpsete ja ühemõtteliste läbivaatamisklauslitega, mis võivad hõlmata hinna läbivaatamise klausleid või võimalusi. Sellistes klauslites märgitakse võimalike muudatuste või võimaluste ulatus ja olemus ning ka tingimused, mille korral neid võib kasutada. Nendega ei nähta ette muudatusi, millega muudetaks riigihankelepingu või raamlepingu üldist olemust;

b) kui algne töövõtja osutab täiendavaid ehitustöid või -teenuseid või tarnib täiendavalt asju, mis on muutunud vajalikuks ning mida esialgne riigihange ei sisaldanud, juhul kui töövõtja vahetamine:

i) ei ole majanduslikel või tehnilistel põhjustel võimalik, kuna need ei ole omavahel vahetatavad või koostoimivad olemasolevate seadmete, teenuste või rajatistega, mis tarniti või osutati esialgse riigihanke raames, ning

ii) põhjustaks ostjale olulist ebamugavust või topeltkulusid.

Siiski ei või maksumuse suurenemine ületada 50 % esialgse riigihankelepingu maksumusest. Mitme järjestikuse muudatuse korral kohaldatakse kõnealust piirangut iga muudatuse maksumuse suhtes. Selliseid järjestikusi muudatusi ei tohi teha selleks, et käesoleva direktiivi kohaldamisest kõrvale hoida;

c) kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

i) muudatuse vajadus tuleneb olukorrast, mida hoolas ostja ei saanud ette näha;

ii) muudatusega ei muudeta riigihankelepingu üldist olemust ning

iii) mis tahes maksumuse suurenemine ei ületa 50 % esialgse riigihankelepingu või raamlepingu maksumusest. Mitme järjestikuse muudatuse korral kohaldatakse kõnealust piirangut iga muudatuse maksumuse suhtes. Selliseid järjestikusi muudatusi ei tohi teha selleks, et käesoleva direktiivi kohaldamisest kõrvale hoida;

d) kui uus töövõtja asendab töövõtjat, kellega ostja algselt riigihankelepingu sõlmis, ühel järgmisel põhjusel:

i) ühemõtteline läbivaatamisklausel või -võimalus kooskõlas punktiga a;

ii) algse töövõtja täielik või osaline asendamine, tulenevalt ettevõtte restruktureerimisest, sealhulgas ülevõtmisest, ühinemisest, omandamisest või maksejõuetuks muutumisest, teise algseid kvalitatiivseid kvalifitseerimise tingimusi täitva ettevõtjaga, kui sellega ei kaasne muid olulisi riigihankelepingu muudatusi ning selle eesmärk ei ole käesoleva direktiivi kohaldamisest kõrvale hoida, või

iii) ostja täidab ise peatöövõtja kohustusi alltöövõtjate ees, kui see võimalus on siseriiklikus õiguses artikli 21 kohaselt ette nähtud;

e) kui muudatused ei ole sõltumata oma maksumusest lõike ***4*** tähenduses olulised.

Ostjad, kes on riigihankelepingut muutnud ***käesoleva lõike*** punktides b ja c osutatud juhtudel, avaldavad *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate. Teade peab sisaldama *mutatis mutandis* riigihankelepingu sõlmimise teates nõutavat teavet.

2. Lisaks ja ilma et oleks vaja kontrollida, kas lõike 4 punktides a–d sätestatud tingimused on täidetud, võib riigihankelepinguid ilma käesoleva direktiivi kohaselt uut hankemenetlust korraldamata muuta, kui muudatuse väärtus on väiksem mõlemast järgmisest väärtusest:

a) artiklis 8 sätestatud piirmäärad ning

b) 10 % algse riigihankelepingu maksumusest teenuste ja asjade riigihankelepingute puhul ning alla 15 % algse hankelepingu maksumusest ehitustööde riigihankelepingute puhul.

Siiski ei või muudatusega muuta riigihankelepingu või raamlepingu üldist olemust. Kui tehakse mitu järjestikust muudatust, hinnatakse kõnealust maksumust järjestikuste muudatuste kumulatiivse netomaksumuse alusel.

3. Lõike 1 punktides b ja c ning lõikes 2 nimetatud maksumuse arvutamisel on kontrollväärtuseks uuendatud maksumus, kui riigihankeleping sisaldab indekseerimisklauslit.

4. Riigihankelepingu või raamlepingu kehtivusajal tehtud muudatust käsitatakse lõike 1 punkti e tähenduses olulisena, kui sellega muutub riigihankeleping või raamleping olemuselt olulisel määral võrreldes algselt sõlmitud riigihankelepingu või raamlepinguga. Ilma et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, käsitatakse muudatust igal juhul olulisena, kui on täidetud üks või mitu järgmist tingimust:

a) muudatusega lisatakse tingimusi, mis oleksid võimaldanud osaleda ka muudel kui algselt välja valitud kandidaatidel või aktsepteerida muid kui algselt aktsepteeritud pakkumisi või mis oleksid hankemenetlusse kaasanud täiendavaid osalejaid, kui neid oleks rakendatud algses hankemenetluses;

b) muudatusega muudetakse riigihankelepingu või raamlepingu majanduslikku tasakaalu töövõtja jaoks soodsamaks viisil, mida ei olnud algses riigihankelepingus või raamlepingus ette nähtud;

c) muudatusega laiendatakse riigihankelepingu või raamlepingu reguleerimisala märkimisväärselt;

d) uus töövõtja asendab töövõtjat, kellega ostja algselt riigihankelepingu sõlmis, muudel kui lõike 1 punktis d osutatud juhtudel.

5. Käesoleva direktiivi kohaselt uue hankemenetluse korraldamine on nõutav riigihankelepingu või raamlepingu kehtivusajal selle sätetesse muude kui ***lõigetes 1 ja 2*** ette nähtud muudatuste tegemisel.“

20) Artikli 52 lõike 6 kolmandas lõigus asendatakse tekst „seitset aastat“ tekstiga „kümmet aastat“.

21) Artikli 55 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Käesolevas jaotises kehtestatud läbivaatamise korda kohaldatakse artiklis 2 osutatud riigihankelepingutele, sealhulgas raamlepingutele ja dünaamilistele hankesüsteemidele, võttes arvesse artiklites 12 ja 13 kehtestatud erandeid.“

22) Artikli 58 punkti c esimene lause asendatakse järgmisega:

„kui riigihankeleping põhineb raamlepingul, nagu on sätestatud artiklis 29, ning kui riigihankeleping põhineb dünaamilisel hankesüsteemil, nagu on sätestatud artiklis 29a.“

23) Artikli 60 lõike 1 punkt c asendatakse järgmisega:

„c) artikli 58 punkti c teises lõigus osutatud juhtudel, kui liikmesriigid kasutavad raamlepingul või dünaamilisel hankesüsteemil põhinevate riigihankelepingute puhul ooteaja kohaldamisest tehtavat erandit.“

▌

24) Artikkel 65 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 65

Statistiliste andmete esitamise kohustus

1. Selleks et hinnata käesoleva direktiivi kohaldamise tulemusi, edastavad liikmesriigid komisjonile hiljemalt iga aasta 31. oktoobriks artikli 66 kohaselt koostatud statistilise aruande, mis käsitleb ostjate poolt eelmisel aastal sõlmitud asjade, teenuste ja ehitustööde riigihankelepinguid eraldi.

2. *Erandina peatatakse lõikes 1 sätestatud kohustus ajutiselt kuni 31. detsembrini 2030, mis on kooskõlas liidu kaitsevalmiduse planeerimise tähtajaga.*

▌*“*

25) Artikkel 68 jäetakse välja.

26) Artikkel 73 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 73

Läbivaatamine ja aruandlus

Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi hiljemalt 1. jaanuariks 2031, võttes seejuures arvesse Euroopa kaitsevalmiduse suurendamist 2030. aastaks, ning esitab selle kohta Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Komisjon hindab eelkõige, kas ja mil määral on käesoleva direktiivi eesmärgid saavutatud, võttes muu hulgas arvesse siseturu toimimist ja Euroopa kaitsevalmiduse suurendamise eesmärki 2030. aastaks. Komisjon vaatab oma aruandes läbi eelkõige artikli 8 ja artikli 28 lõike 2 kohaldamise. Asjakohasel juhul lisatakse aruandele õigusakti ettepanek.“

Artikkel 3

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt … [***12 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva***]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

   Liikmesriigid hakkavad kõnealuseid norme kohaldama hiljemalt … [***15 kuud pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva***].

   Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nende ametlikul avaldamisel nendesse või nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste siseriiklike normide teksti.

Artikkel 4

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub ***kahekümnendal*** päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 5

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

…,

Euroopa Parlamendi nimel *president*	*Nõukogu nimel* *eesistuja*

Käesoleva õigusakti kohta on tehtud avaldus, mille teksti võib leida dokumendist [ELT C XXX, XX.XX.2026, lk XX, ELI: XXXXX] [ELT: Palun sisestada teksti lisatud ühisavalduse ELT C-viitenumber ja ELI link]

SEADUSANDLIKU RESOLUTSIOONI LISA

Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisavaldus kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamise kohta

Euroopa Parlament ja nõukogu tunnistavad kiireloomulist vajadust hakata Euroopa Liidus järgima kaitsevalmiduse mõtteviisi ja suurendada 2030. aastaks otsustavalt Euroopa kaitsevalmidust. Nad tuletavad meelde, et kaitsevalmidust käsitlev V koondpakett kujutab endast otsest reaktsiooni sellele kiireloomulisele vajadusele, lihtsustades menetlusi ja vähendades halduskoormust liidu õigusraamistikus ning võimaldades liikmesriikidel saavutada 2030. aastaks kaitsevalmiduse.

Euroopa Parlament ja nõukogu rõhutavad, kui oluline on võtta kõik asjakohased meetmed Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate tugevdamiseks ja edasiarendamiseks ning kitsaskohtade kõrvaldamiseks, et hankemenetlusi saaks viia läbi kiiremini ja paindlikumalt, toetades seeläbi võimetealaste eesmärkide saavutamist ja suurendades tootmisvõimsust kogu liidu kaitsetööstuse väärtusahelates. Samuti rõhutavad nad, kui oluline on hästi toimiv Euroopa kaitseotstarbeliste toodete turg kogu liidus, sealhulgas ELi-sisene piiriülene juurdepääs kaitsevaldkonna tarneahelatele ja kaitseotstarbeliste toodete ELi-sisene vedu.

Euroopa Parlament ja nõukogu tunnistavad, et 2030. aastaks kaitsevalmiduse saavutamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Seetõttu kutsuvad Euroopa Parlament ja nõukogu komisjoni üles kaaluma vajaduse korral võimalikult kiiresti täiendavate algatuste esitamist, mis on vajalikud Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks ja kaitsevalmiduse suurendamiseks. Euroopa Parlament ja nõukogu rõhutavad vajadust suurendada liidu strateegilist autonoomiat ja suutlikkust reageerida tekkivatele julgeolekuprobleemidele.

Sel eesmärgil leppisid Euroopa Parlament ja nõukogu kokku kaitsevalmidust käsitleva V koondpaketiga seotud kaitseotstarbelise varustuse ELi-sisese veo ja kaitsealaste hangete olulises lihtsustamises. Samal ajal tunnistavad Euroopa Parlament ja nõukogu, et ollakse eriarvamusel vajaduse suhtes lisada kaitsealaste hangete puhul konkreetsed kõlblikkuskriteeriumid ning võtta kasutusele vahend, mille abil saavutada vedude lihtsustamise menetluste ühtlustatud rakendamine, et see eesmärk saavutada.

Kaitsealaste riigihangete direktiivi läbivaatamise raames peaks edasine areng põhinema mõjuhinnangul, milles hinnatakse muu hulgas mõju kaitse- ja julgeolekualaste hangete erivajadustele, halduskoormust, vajadust suurema varustuskindluse järele ning Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi kaudu toimuvaid hankeid toetavate meetmete mõju. ELi-siseste vedude direktiivi hindamise raames peaks edasise arengu eesmärk olema veelgi lihtsustada kaitseotstarbeliste toodete vedu, kõrvaldada kitsaskohad ja tugevdada Euroopa kaitsevarustuse turgu kogu liidus. Kõigi algatuste puhul kaitsealaste hangete ja ELi-siseste vedude valdkonnas tuleks arvesse võtta liikmesriikide kohustusi.

Euroopa Parlament ja nõukogu leppisid kokku, et analüüsivad ja hindavad viivitamata ja vastastikuse lojaalse koostöö vaimus vajadust selliste algatuste järele, ilma et see piiraks kaasseadusandjate seadusandlikku kaalutlusõigust selliste läbivaatamistulemuste hindamise alusel.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0293

Kaitsevalmidus ning kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse tingimuste lihtsustamine (V koondpakett)

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse tingimuste lihtsustamisega (COM(2025)0822 – C10-0121/2025 – 2025/0176(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2025)0822),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ning artiklit 114, artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõiget 4, artiklit 183, artikli 188 teist lõiku ja artikli 192 lõiget 1, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C10-0121/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2025. aasta arvamust[1],

– pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

– võttes arvesse vastutavate komisjonide poolt kodukorra artikli 75 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 23. juuni 2026. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 60,

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni, keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni ühisarutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

– võttes arvesse julgeoleku- ja kaitsekomisjoni, keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni ning tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit (A10-0273/2025),

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha;

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;

3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

P10_TC1-COD(2025)0176

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 16. septembril 2026. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2026/…, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse tingimuste lihtsustamisega

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114, artikli 173 lõiget 3, artikli 182 lõiget 4, artiklit 183, artikli 188 teist lõiku ja artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust[1],

pärast konsulteerimist Regioonide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt[2]

[1] ELT C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj.

[2] Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

(1) Liikmesriikide kaitsevaldkonna investeeringute soodustamiseks on vaja kõrvaldada kaitsevalmidusega seotud regulatiivne ***ja halduskoormus ning kiirendada heakskiitmis- ja loamenetlusi***. ***Selliste investeeringute*** hõlbustamise ***ja lihtsustamise*** abil toetatakse kaitsetööstuse kasvu aja jooksul ja aidatakse toetada liikmesriikide kaitsevalmidust. ***On tähtis, et liit ja liikmesriigid jätkaksid kaitsetööstuse, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ees seisvate praktiliste probleemide lahendamist ja kaaluksid vajaduse korral kohanduste tegemist, tagades samal ajal alati õige tasakaalu tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse säilitamise, konkurentsivõimelise siseturu ja kaitsevalmiduse vahel.***

(2) Kuigi mitme liidu õigusaktidest tuleneva vahendiga on tagatud paindlikkus, mida liikmesriigid vajavad, et võtta meetmeid kaitsetööstuse arengu kiirendamiseks, piirab nende rakendamine koos liikmesriikide õigusaktidega sageli kaitsevalmidust, näiteks kuidas liikmesriigid kasutavad erandeid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EÜ) nr 1907/2006[3], kui see on vajalik kaitse huvides, sh kaitsevalmiduse kaalutlustel.

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/oj).

(3) Määrusega (EÜ) nr 1907/2006 kehtestatud õigusraamistikku tuleks kohandada, et võtta arvesse kaitsevalmiduse eesmärki. Halvenenud geopoliitilist olukorda kajastavate riiklike ja liidu ***kaitsealaste*** julgeolekuhuvide kaitsmiseks on vaja paindlikkust ja kiiret reageerimisvõimet. Samal ajal on ülioluline säilitada ▌ tervise ja keskkonna kõrgetasemeline kaitse ***ning õigusselgus***. On märke sellest, et osades liikmesriikides ei kasutata määruse (EÜ) nr 1907/2006 rakendamisel nimetatud määruses võimaldatud paindlikkust täiel määral ära. Kehtivat kaitseotstarbelist erandit saab täiustada, et tagada õiguskindlus ja võimaldada kiiremat tegutsemist. Seetõttu on asjakohane laiendada määruse (EÜ) nr 1907/2006 kehtivate riiklike kaitseotstarbeliste erandite kohaldamisala, andes liikmesriikidele võimaluse lubada ***kaitse huvides*** vajaduse korral ulatuslikumaid erandeid, säilitades ühtlasi peamise kohustuse tasakaalustada ***kaitsevajadused ja kaitseotstarbelised*** julgeolekuvajadused tervise ja keskkonna ***kõrgetasemelise*** kaitsega.

(4) Samalaadseid muudatusi tuleks teha teistes kemikaale käsitlevates õigusaktides, milles sätestatakse samaväärne riiklik erand, nimelt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1272/2008[4] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 528/2012[5], et tagada kaitsevalmiduse valdkonnas ühtne regulatiivne keskkond.

(5) Kuigi kaitsesektor võib tegevussuutlikkuse ja kaitsevalmiduse säilitamiseks nõuda teatavaid erandeid määrustest (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008 ja (EL) nr 528/2012, tuleks selliseid erandeid lubada üksnes juhul, kui see on kaitse huvides põhjendatult vajalik.

---

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (ELT L 353, 31.12.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1272/oj).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, 27.6.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/528/oj).

(6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1021[6] rakendatakse püsivate orgaaniliste saasteainete Stockholmi konventsiooni (edaspidi „konventsioon“) ja 1979. aasta piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni protokolli püsivate orgaaniliste saasteainete kohta. Konventsiooniosaline ei saa teha konventsioonis sätestamata erandeid, kui konventsiooni alusel on tehtud otsus kemikaali kandmise kohta konventsiooni A, B või C lisasse, v.a juhul, kui konventsiooniosaline ei nõustu asjaomasesse loetelusse kandmisega. Seega tuleks kaitsevalmiduse vajadusi käsitleda liidus ettevalmistavates etappides, enne kui rahvusvahelisel tasandil kehtestatakse konventsioonis keelud või piirangud. Seetõttu on oluline, et asjakohast teavet kogutaks ja hinnataks ning see esitataks riskijuhtimise otstarbel hindamise etapis aine konventsiooni loetellu kandmise protsessi vältel, kuna selles etapis võib püsivate orgaaniliste saasteainete hindamise komitee kaaluda võimalikke erandeid kõnealuse aine võimalikest kontrollimeetmetest.

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1021 püsivate orgaaniliste saasteainete kohta (ELT L 169, 25.6.2019, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1021/oj).

(7) Ei ole võimalik välistada, et keemiliste ainete kasutamist käsitlev teave võib sisaldada tundlikku teavet, mida on vaja kaitsta. Liikmesriikidel peaks seega olema võimalik rahvusvahelist õigust igakülgselt arvesse võttes teha erandeid määruse (EL) 2019/1021 artiklis 13 sätestatud aruannete esitamise kohustusest liidu või riiklike ***kaitsehuvide ja kaitseotstarbeliste*** julgeolekuhuvide kaitsmise kaalutlustel, et kaitsta tundlikku teavet.

(8) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/697[7] loodud Euroopa ***Kaitsefondiga tuleks aidata kaasa Euroopa Ülemkogu poolt kehtestatud 2030. aasta kaitsevalmiduseesmärgi elluviimisele ja saavutamisele, tugevdades seeläbi liidu strateegilist autonoomiat ja vastupanuvõimet muutuvatele julgeolekuprobleemidele. See hõlmab liikmesriikide kaitsevõime tugevdamist, et reageerida tulemuslikult mitmesugustele ohtudele, sealhulgas hübriidoperatsioonide ohule ja relvastatud kallaletungi ohule.***

[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj).

(9) ***Euroopa Kaitsefondiga tuleks tugevdada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi vastupanuvõimet, sealhulgas selliste tehnoloogiate ja varade arendamise kaudu, mille abil suurendatakse energiatõhusust ja vähendatakse sõltuvust kriitilise toorme välistarnijatest.***

(10) ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2025/2643[8] kohaselt peaks liit määrama kindlaks Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid, millele keskendada jõupingutused ja ressursid. Euroopa ühishuvi pakkuvad kaitseprojektid peavad hõlmama koostööpõhiseid tööstusprojekte, mille eesmärk on tugevdada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõimet kogu liidus, aidates samal ajal arendada liikmesriikide sõjalisi võimeid, mis on liidu julgeoleku- ja kaitsehuvide seisukohast kriitilise tähtsusega. Seetõttu võiks Euroopa Kaitsefondiga toetada teadus- ja arendustegevusega seotud koostööd, mis on selles kontekstis vajalike meetmetega kooskõlas.***

[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).

(11) Euroopa Kaitsefondi vahehindamise aruanne on kinnitanud selle üldist tulemuslikkust ja asjakohasust, rõhutades samal ajal vajadust menetlusi veelgi sujuvamaks muuta ja võimaluse korral vähendada halduskoormust ning lisada määrusesse (EL) 2021/697 selgitusi, lihtsustusi ja paindlikkust, et hõlbustada Euroopa Kaitsefondi rakendamist. Nimetatud määrust tuleks seega muuta, võttes arvesse alates 2021. aastast saadud kogemusi ning Euroopa Kaitsefondi vahehindamise kontekstis korraldatud konsultatsioonide käigus saadud tagasisidet.

(12) Euroopa Kaitsefondis osalemisega kaasnevat halduskoormust tuleks veelgi vähendada ja menetlusi lihtsustada. Erilist tähelepanu tuleks pöörata piiriülestele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et tagada õiglane ja võrdne juurdepääs konkursikutsetele kogu liidus. VKEde erivajaduste paremaks rahuldamiseks on asjakohane VKEdega seotud konkursikutsete taotlus- ja hindamismenetlusi märkimisväärselt lühendada ja lihtsustada. Sellise kiire toetuse andmise eritingimused ei tohiks kahjustada tipptasemel põhinevat lähenemisviisi ja need tuleks sätestada tööprogrammis.

(13) Euroopa Kaitsefondiga tuleks edendada koostööd, mis on kooskõlas liikmesriikide poolt ühises välis- ja julgeolekupoliitikas ühiselt kokku lepitud kaitsevõime prioriteetidega, eelkõige võimearenduse prioriteetide kontekstis, ning aidata käsitleda Euroopa Ülemkogus kindlaks määratud prioriteetseid võimevaldkondi.

(14) Euroopa Kaitsefondi rakendamise kehtiva õigusraamistiku kohaselt võib eelarve kaudset täitmist kasutada ainult erandlikel juhtudel. Kuid selleks, et võimaldada kiiremat ja tõhusamat innovatsioonitsüklit, mis võimaldaks Euroopa Kaitsefondi abil tulemuslikumalt reageerida tekkivatele kaitsevajadustele ja tehnoloogilistele edusammudele, ning et Euroopa Kaitsefondi kulutõhusamalt rakendada, võib olla vaja eelarve kaudset täitmist paindlikumalt kasutada. Seetõttu on vaja anda võimalus kasutada eelarve kaudset täitmist paindlikumal viisil, tagades samal ajal, et jätkuvalt järgitakse usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja vastutuse põhimõtteid ning et eelarve kaudse täitmise üle tehakse põhjalikku järelevalvet ja seda hinnatakse, et tagada liidu vahendite optimaalne kasutamine. ***Hindamis- ja väljavalimismenetlused viiakse ellu kooskõlas määrusega (EL) 2021/697, nagu seda on muudetud käesoleva määrusega, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) 2024/2509[9], olenemata sellest, kas seda tehakse eelarve otsese või kaudse täitmise raames.***

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(15) ***Kiiresti muutuva strateegilise konteksti tõttu, eelkõige tulenevalt Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast, on äärmiselt tähtis kiirendada Euroopa kaitsesektori tehnoloogilist ümberkujundamist. Ukraina kaitseökosüsteem on osutunud uuenduslikuks, vastupidavaks ja kulutõhusaks paljudes kaitsetehnoloogia asjakohastes aspektides. Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi jaoks oleks eriti kasulik sellest kogemusest ja oskusteabest õppust võtta ning vahetada innovatsioonisuutlikkuse parandamiseks parimaid tavasid. Sellele võiks aidata märkimisväärselt kaasa liidu rahaliste vahendite saajate ja Ukraina üksuste koostöö tugevdamine sihipäraste meetmete kaudu. Selline koostöö võib eelkõige pakkuda*** võimalusi, mis ei ole liidus kergesti kättesaadavad, näiteks kiiresti kättesaadavad tulemused, ööpäev läbi katsetamine ja katsetamine ***realistlikes kasutustingimustes***. ***See*** võimaldab märkimisväärselt edendada kaitsesektori tehnoloogiate ja toodete arendamist ja kontrollimist ***ning*** kaasata ***realistlikud stsenaariumid*** kaitsesektori tehnoloogiate ja toodete edasiarendamisse, tagades seega ***Euroopa kaitsesektori tehnoloogilisele ja tööstuslikule baasile*** tehnilise ja strateegilise eelise. Kui ***Ukrainas*** korraldatavate katsete kulud lubatakse rahastamiskõlblikuks tunnistada, võimaldaks see toetada tulemuslikumate ja uuenduslikumate kaitselahenduste arendamist, mis kokkuvõttes aitab suurendada liidu kaitsevõimet. ***Sellise katsetamise kulud peaksid olema rahastamiskõlblikud üksnes niivõrd, kuivõrd see on vajalik määruse (EL) 2021/697 artikli 3 lõikes 2 sätestatud Euroopa Kaitsefondi erieesmärkide saavutamiseks.***

(16) Euroopa Kaitsefondi vahehindamine on näidanud, et praegused Euroopa Kaitsefondi raames esitatud ettepanekute hindamiskriteeriumid on liiga keerukad, ebaselged ja neid on raske tegelikkuses kasutada. Selle tulemuseks on põhjendamatu halduskoormus ning komisjoni ja taotluse esitajate ebakindlus, mis pärsib kokkuvõttes Euroopa Kaitsefondi tõhusat rakendamist. Hindamiskriteeriume on vaja lihtsustada ja nende kohaldamine tuleb muuta paindlikumaks, et hindamine oleks tõhusam, läbipaistvam ja tulemuslikum. ***Kooskõlas tipptasemel põhineva lähenemisviisiga kaitseotstarbelisele teadus- ja arendustegevusele tuleks ettepanekuid hinnata vähemalt tipptaseme alusel kaitsevaldkonnas ning innovatsioonipotentsiaali alusel, võttes igakülgselt arvesse tegevuse asjakohasust ja lisaväärtust liidu jaoks, ning meetmete rakendamise kvaliteedi ja tõhususe hinnangu alusel.*** Võimalus valida ***igal üksikjuhul eraldi*** konkreetne hindamiskriteeriumide alamhulk kooskõlas konkursikutse erieesmärkidega võimaldaks kohandatumat ja sihipärasemat hindamist ning seega paremat kooskõla Euroopa Kaitsefondi prioriteetide ja eesmärkidega. ***Taotluste koostamise hõlbustamiseks tuleks kriteeriumide alamhulkade kasutamine ja nende kaal igas konkursikutses selgelt ja läbipaistvalt kindlaks määrata. Läbipaistvuse tagamiseks peaks iga konkursikutse teema sisaldama samu hindamiskriteeriume, mis on esitatud iga-aastase tööprogrammi konkursikutses.***

(17) Euroopa Kaitsefondi rakendamist on piiranud nõue võtta vastu iga-aastased tööprogrammid, mis on toonud kaasa keerulised menetlused ja raskendanud Euroopa Kaitsefondist toetatud meetmete prognoositavuse ja järjepidevuse tagamist. Selle probleemi lahendamiseks ning Euroopa Kaitsefondi haldamisel suurema paindlikkuse tagamiseks on vaja ette näha võimalus rakendada Euroopa Kaitsefondi iga-aastaste või mitmeaastaste tööprogrammide kaudu. See võimaldaks komisjonil paremini kavandada ja koordineerida kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevusele antavat toetust, tõhusamat ressursside kasutust ning eri projektide ja algatuste paremat koostoimet. Kui lubada mitmeaastaseid tööprogramme, siis saaks Euroopa Kaitsefondist paremini toetada pikaajalisi teadus- ja arendustegevuse projekte, edendada sidusrühmade koostööd ning kokkuvõttes aidata suurendada liidu kaitsevõimet. ***Muutunud geopoliitilise olukorra tõttu tuleks eritähelepanu pöörata meetmetele, mille abil käsitleda selliste liikmesriikide ja assotsieerunud riikide vajadusi, kus tavapäraste sõjaliste ohtude realiseerumise oht on kõige suurem.***

(18) Euroopa Kaitsefondi tõhususe ja tulemuslikkuse edasiseks parandamiseks on oluline anda komisjonile vajalik paindlikkus Euroopa Kaitsefondi haldamiseks viisil, millega optimeeritakse ressursside kasutamist ja minimeeritakse halduskoormust. Selleks tuleks selgitada tingimusi, mille alusel võib komisjon lepinguid ***erandkorras*** otse sõlmida, mis võimaldab teatavatel selgetel ja konkursikutse teema seisukohast asjakohastel asjaoludel tõhusamat ja kiiremat menetlust. Lisaks ***tipptasemel põhineva lähenemisviisi ning*** läbipaistvuse, õigluse ja võrdse kohtlemise põhimõtete austamisele tuleks soodustada kaitsealaste teadus- ja arendusprojektide järjepidevust ja tõhusat rakendamist. Komisjonil peaks olema võimalik paremini reageerida kaitsesektori muutuvatele vajadustele, edendada tuleks sidusrühmade omavahelist koostööd ning parandada uuenduslike ja tulemuslike kaitselahendute arendamist, suurendades seeläbi liidu julgeolekut ning liikmesriikide kaitsevõimet.

(19) Euroopa Kaitsefondil on potentsiaal suurendada uuenduslike kaitsetehnoloogiate ja -lahenduste arendamist kommertskasutusele eelnevate hangete abil. Kuid kehtiv õigusraamistik on liiga keerukas ega ole Euroopa Kaitsefondi raames kommertskasutusele eelneva hanke kasutamise tingimuste suhtes piisavalt selge, mis piirab selle tulemuslikku kasutamist. Kommertskasutusele eelneva hanke tingimusi on vaja lihtsustada ja selgitada, kuna kehtivad sätted soodustavad sama menetluse raames mitme lepingu sõlmimist (hulgihanked), mis ei ole kaitsesektori jaoks alati sobilik. Kui see piirang kõrvaldada, siis peaks kommertskasutusele eelneva hanke raamistik olema selgem ja tulemuslikum, võimaldades Euroopa Kaitsefondil paremini toetada uuenduslike lahenduste arendamist, ületada teadusuuringute ja turul kasutuselevõtu lõhet ning pakkuda liikmesriikidele tugevat stiimulit investeerida kaitsealasesse teadus- ja arendustegevusse.

(20) Euroopa Kaitsefondi kehtiva õigusraamistikuga ei ole antud liikmesriikidele, eriti arendusprojektide kaasrahastajatele, piisavaid õigusi pääseda juurde selliste projektide tulemustele. Selle mure leevendamiseks ning rohkem ühistegevusel ja koostööl põhineva kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuse lähenemisviisi edendamiseks on vaja anda kaasrahastavatele liikmesriikidele õigus pääseda arendusprojektide tulemustele juurde õiglastel tingimustel. ***Need juurdepääsuõigused peaksid piirduma rangelt sellega, mida on asjaomastel riiklikel asutustel vaja, et hinnata meetme tulemusi ning nende võimalikku kasutamist riigikaitse planeerimiseks ja riigikaitse võimete arendamiseks. Juurdepääsuõigused ei tohiks tuua kaasa intellektuaalomandi õiguste ega oskusteabe üleandmist ning peaksid piirduma mitteärilise ja konkurentsivälise kasutamisega. Kui liikmesriigid või Euroopa Kaitsefondiga assotsieerunud riigid on kinnitanud mõne konsortsiumisse kuuluva õigussubjekti kaasrahastamist, ei takista ükski määruse (EL) 2021/697 säte valitud konsortsiumisse kuuluvaid õigussubjekte andmast neile liikmesriikidele või Euroopa Kaitsefondiga assotsieerunud riikidele õigust kasutada või olla kasutanud tegevuse käigus saadud tulemusi, sealhulgas sertifitseerimiseks, katsetamiseks ja riiklikesse süsteemidesse integreerimiseks ning muudel kaitse-eesmärkidel, milles liikmesriigid või Euroopa Kaitsefondiga assotsieerunud riigid ja valitud konsortsiumisse kuuluvad õigussubjektid kokku lepivad.*** Selliste juurdepääsuõiguste kasutamise tingimused tuleks määrata kindlaks vahendite saajate ning tegevust kaasrahastavate riiklike asutuste vahelises lepingulises suhtes. Selle eesmärk on ***suurendada läbipaistvust, lihtsustada*** liikmesriikide ja tootmisharu vahelisi läbirääkimisi ning ***hõlbustada otsustusprotsessi. Selle tulemusena edendatakse eeldatavasti*** kaitsealase teadus- ja arendustegevuse valdkonnas tõhusamat koostööd.

(21) ***Ukrainas*** toimuva katsetamisega seotud ***kulude rahastamiskõlblikkus võib*** parandada Euroopa Kaitsefondist rahastatavate projektide tõhusust ja tulemuslikkust. ***Määruse (EL) 2021/697 muudatustest saadava kasu maksimeerimiseks*** peaksid nende kulutuste rahastamiskõlblikkust käsitlevad ***määruse muudatused kehtima tagasiulatuvalt*** alates 1. jaanuarist 2025.

(22) Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt toetada kaitsevalmidust, soodustada kaitseinvesteeringuid ja parandada kaitsetööstuse tingimusi, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(23) Määruseid (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määruse (EÜ) nr 1907/2006 muutmine

Määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 2 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid võivad kehtestada ainete ning segu või toote koostises esinevate ainete suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“

Artikkel 2

Määruse (EÜ) nr 1272/2008 muutmine

Määruse (EÜ) nr 1272/2008 artikli 1 lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Liikmesriigid võivad kehtestada teatavate ainete ***ja*** segude ***ning*** I lisa punktis 2.1 osutatud toodete suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“

Artikkel 3

Määruse (EL) nr 528/2012 muutmine

Määruse (EL) nr 528/2012 artikli 2 lõige 8 asendatakse järgmisega:

„8. Liikmesriigid võivad kehtestada biotsiidide või töödeldud toote koostises esinevate biotsiidide suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“

Artikkel 4

Määruse (EL) 2019/1021 muutmine

Määrust (EL) 2019/1021 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklisse 2 lisatakse järgmine punkt:

„14) „kaitsevalmidus“ – ühe või mitme liikmesriigi valmidus reageerida kaitsevaldkonna kriisile, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ* artikli 1 punktis 10.

_____

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).“

2) Artiklisse 3 lisatakse järgmine lõige:

„4a. Konventsiooni artikli 8 ***lõigetes*** 7 ja ▌ 8 osutatud riskijuhtimise hindamise otstarbel ***konventsiooni F lisa kohaste sotsiaal-majanduslike kaalutlustega seotud*** teabe kogumisel, hindamisel ja esitamisel võtavad komisjon ja liikmesriigid igakülgselt arvesse kaitsevalmidust ja kaitsesektori eripära, sh mõju kaitsevaldkonna tootmise tarneahelatele.“

3) Artikli 13 lõikesse 1 lisatakse järgmine lõik:

„Vajaduse korral võivad liikmesriigid teha käesolevast artiklist erandeid ***liidu või*** riiklike ▌ kaitsehuvide kaitsmise kaalutlustel tundliku teabe kaitsmiseks, kui sellised erandid ei õõnesta liidu või liikmesriikide poolt konventsioonist tulenevate aruandluskohustuste täitmist, kui see on asjakohane.“

Artikkel 5

Määruse (EL) 2021/697 muutmine

Määrust (EL) 2021/697 muudetakse järgmiselt.

1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

a) lisatakse järgmine punkt:

„6a) „piiriülesed VKEd“ – VKEd, mis on asutatud muus liikmesriigis või assotsieerunud riigis kui see riik, kus asuvad ***muud kui VKEdest vahendite saajad***, kes ***osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina***;“;

b) punkt 17 asendatakse järgmisega:

„17) „kommertskasutusele eelnev hange“ – teadus- ja arendusteenuste hange, mis hõlmab turutingimustel riski ja kasu jagamist, kus hangitud teadus- ja arendusteenused on selgelt eraldatud lõpptoodete kaubanduslike koguste kasutuselevõtust;“;

c) lisatakse järgmine punkt:

„18a) „võrdväärsed ettepanekud“ – kaks või enam ettepanekut, mis on konkursikutse alusel saanud sama hindamistulemuse;“.

2) Artiklisse 4 lisatakse järgmine lõige:

„6. Kaitsefondiga seotud ja pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.“

3) Artikkel 6 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 6

Murrangulise kaitsetehnoloogia ning VKEde teadus- ja arendustegevuse toetamine

1. Kaitsefondist toetatakse meetmeid, mille abil soodustatakse murrangulise kaitsetehnoloogia väljatöötamist ning VKEde teadus- ja arendustegevust artiklis 24 osutatud tööprogrammides kindlaks määratud sekkumisvaldkondades.

2. Tööprogrammides esitatakse murrangulise kaitsetehnoloogia ning VKEde teadus- ja arendustegevuse jaoks kõige paremini sobivad rahastamisvormid, valiku- ja hindamiskriteeriumid ja -menetlused ning rakendamise kord.“

4) Artikli ***8 lõige 2 asendatakse järgmisega***:

„***2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võivad põhjendatud juhtudel eelarve kaudse täitmise korras erimeetmeid ellu viia Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509* artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud asutused, järgides tööprogrammis kehtestatud tingimusi.***

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).“

5) Artikli ***9 lõike 6 kolmas*** lõik asendatakse järgmisega:

„Kõnealuste meetmetega seotud kulud ei ole kõlblikud kaitsefondist toetuse saamiseks. ***Kui aga*** vahendite saajad ja meetmes osalevad alltöövõtjad ***teevad koostööd Ukrainas asutatud õigussubjektidega, kes on Ukraina või mõne Ukraina üksuse kontrolli all, üksnes selleks, et kasutada nende taristut, rajatisi, vara ja ressursse artikli 10 lõike 3 punktis f osutatud katsetamiseks, on sellega seotud kulud kaitsefondist toetuse saamiseks rahastamiskõlblikud tingimusel, et need kulud on rahastava meetme jaoks kasulikud ning on vajalikud Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi konkurentsivõime, tõhususe ja innovatsioonisuutlikkuse tugevdamiseks kogu liidus, nagu on sätestatud*** artiklis 3[redacted] .“

[redacted]

6) Artikli 11 lõike 1 teine lõik asendatakse järgmisega:

„Teatavatel igakülgselt põhjendatud ***ja erandlikel*** juhtudel võib liidu rahastamine toimuda ka ilma konkursikutseta kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 198, sh kõnealuse artikli esimese lõigu punktis e osutatud juhtudel.“

7) Artikkel 12 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 12

Hindamiskriteeriumid

1. Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 203 hinnatakse iga ettepanekut järgmiste kriteeriumide alusel:

a) selle panus tipptasemesse kaitsevaldkonnas, eeskätt näidates, et kavandatud meetme oodatavad tulemused pakuvad märkimisväärseid eeliseid võrreldes olemasolevate kaitseotstarbeliste toodete või kaitsetehnoloogiatega;

b) meetme rakendamise kvaliteet ja tõhusus.

2. ***Lisaks lõikes 1 osutatud kriteeriumidele*** hinnatakse iga ettepanekut tööprogrammis sätestatud ühe või mitme järgmise kriteeriumi alusel ***igal üksikjuhul eraldi***:

▌

a) selle panus Euroopa kaitsetööstuse innovatsiooni või potentsiaalsesse murrangulisusesse, eeskätt näidates, et kavandatud meede sisaldab teedrajavaid või uudseid kontseptsioone ja käsitusviise, mida ei ole kaitsesektoris varem kohaldatud;

b) selle panus Euroopa kaitsesektori tehnoloogilisse ja tööstuslikku baasi, luues uusi turuvõimalusi kogu liidus ja mujal ning kiirendades ettevõtjate kasvu kogu liidus;

c) selle panus liiduvälistest allikatest sõltuvuse vähendamisse ja ***kaitseotstarbeliste toodete*** tarnekindluse suurendamisse ***kogu liidus***;

d) selle panus piiriülesesse koostöösse õigussubjektide vahel, kelle asukoht on liikmesriikides või assotsieerunud riikides, eelkõige VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatega, kes annavad meetmele olulist lisaväärtust vahendite saajate, meetmes osalevate alltöövõtjate või muude tarneahela õigussubjektidena;

▌

e) panus tõhususe suurendamisse kaitseotstarbeliste toodete ja kaitsetehnoloogiate kogu olelusringi vältel, sealhulgas kulutõhususse ning võimalikku koostoimesse hanke- ja hooldusprotsessis ning hävitamisprotsessis;

f) panus Euroopa kaitsetööstuse edasisse integreerimisse kogu liidus, eelkõige seoses lõpptoote või tehnoloogia ühise kasutamise, omamise või hooldamisega;

g) panus nende liikmesriikide ja assotsieerunud riikide vajaduste käsitlemisse, kus tavapäraste sõjaliste ohtude realiseerumise risk on kõige suurem.

3. Tööprogrammis määratakse kindlaks valikumenetluste üksikasjad ja lõikes 2 loetletud hindamiskriteeriumide kohaldamine, sealhulgas kriteeriumide osakaal, punktikünnised ja asjakohasel juhul võrdväärsete ettepanekute käsitlemine, võttes arvesse konkursikutse eesmärke.“

8) Artiklit 13 muudetakse järgmiselt:

a) lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 ei tohi kaitsefondist saadav toetus ületada 20 % artikli 10 lõike 3 punktis e osutatud tegevuse rahastamiskõlblikest kuludest, piiramata kõrgemaid rahastamise määrasid, mida võidakse kohaldada kooskõlas käesoleva artikli lõikega 3.“;

b) lõike 3 ***punktid a ja*** b asendatakse järgmisega:

„a) nõukogu otsuse (ÜVJP) 2017/2315* alusel loodud PESCO projekti kontekstis või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2025/2643** alusel loodud Euroopa relvastusprogrammi koostööstruktuuri raames väljatöötatud meetmele antavat rahalist toetust võib suurendada täiendava 10 protsendipunkti võrra;

b) kui vähemalt 10 % tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest on eraldatud liikmesriigis või assotsieerunud riigis asuvatele VKEdele, kes osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina, võib tegevuse rahastamismäära suurendada kooskõlas käesoleva punktiga.

Rahastamismäära võidakse suurendada protsendipunktide võrra, mis on võrdsed protsendiga tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest, mis eraldatakse VKEdele, kelle asukoht on sellises liikmesriigis või assotsieerunud riigis, kus asuvad muud kui VKEdest või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatest vahendite saajad, ning kes osalevad tegevuses vahendite saajana, alltöövõtjana või tarneahela muu õigussubjektina, kuid mitte rohkem kui täiendava ***10*** protsendipunkti võrra.

Rahastamismäära võidakse suurendada protsendipunktide võrra, mis on võrdsed kahekordse protsendiga tegevuse rahastamiskõlblikest kogukuludest, mis eraldatakse ▌ piiriülestele VKEdele ▌ .

---

* Nõukogu 11. detsembri 2017. aasta otsus (ÜVJP) 2017/2315, millega luuakse alaline struktureeritud koostöö ning määratakse kindlaks selles osalevate liikmesriikide nimekiri (ELT L 331, 14.12.2017, lk 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2017/2315/oj).

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2643, millega luuakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (EDIPi määrus) (ELT L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj).“

9) Artikli 14 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Ilma et see piiraks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 201 kohaldamist, kontrollitakse üksnes koordinaatori finantssuutlikkust.“

10) Artikli 17 lõike 2 punkt b asendatakse järgmisega:

„b) võib konkreetsetel juhtudel lubada sõlmida sama menetluse käigus mitu lepingut (hulgihange);“.

11) Artikkel 22 jäetakse välja.

12) Artiklit 23 muudetakse järgmiselt:

a) lõiked 3 ja 4 asendatakse järgmisega:

„3. Käesolev määrus ei mõjuta liikmesriikide kaalutlusõigust kaitseotstarbeliste toodete veo- ja ekspordipoliitika suhtes. Vedude puhul püüavad liikmesriigid kasutada ***kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid, nagu*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/43/EÜ* artiklis 5 osutatud ***üldised veoload,*** ning vältida liigselt koormavaid haldusnõudeid, et tagada meetmete ladus rakendamine.

4. Seoses tulemustega, mida vahendite saajad on saavutanud tänu kaitsefondist toetatavale arendustegevusele, ning ilma et see mõjutaks käesoleva artikli lõike 3 kohaldamist, teavitatakse komisjoni eelnevalt igasugusest omandiõiguse üleminekust mitteassotsieerunud kolmandale riigile või mitteassotsieerunud kolmanda riigi üksusele, mis toimub kolme aasta jooksul pärast tegevuse lõppmakset. Kui omandiõiguse üleminek on vastuolus liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega või artiklis 3 sätestatud eesmärkidega, tuleb kaitsefondist saadud toetus tagasi maksta.

---

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELT L 146, 10.6.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj).“;

b) lisatakse järgmine lõige:

„6. ***Selleks et hinnata arendustegevuse tulemusi ja nende võimalikku kasutamist riigikaitse planeerimiseks ja riigikaitse võimete arendamiseks, alustavad*** tegevust ***kaasrahastavad riiklikud ametiasutused ja tulemusi loovad vahendite saajad läbirääkimisi, et vahendite saajad annaksid riiklikele ametiasutustele kõnealustele tulemustele juurdepääsu õigused*** õiglastel ja mõistlikel tingimustel, milles lepitakse kokku selliseid tulemusi loovate vahendite saajatega. ***Juurdepääsuõigused ei too kaasa intellektuaalomandi õiguste ega oskusteabe üleandmist ning piirduvad mitteärilise ja konkurentsivälise kasutamisega. Juurdepääsuõigused ei hõlma olemasolevat intellektuaalomandit, välja arvatud juhul, kui see on rangelt vajalik tegevuse tulemuste mõistmiseks, ning selleks on vaja olemasoleva intellektuaalomandi omanike eelnevat nõusolekut.***

Kõnealuste juurdepääsuõiguste kasutamise tingimused määratakse kindlaks vahendite saajate ning tegevust kaasrahastavate riiklike asutuste vahelises lepingulises suhtes.“

13) Artikli 24 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Kaitsefondi rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 110 lõikes 2 osutatud iga- või mitmeaastaste tööprogrammide kaudu. Tööprogrammis esitatakse asjakohasel juhul segarahastamistoimingute jaoks ette nähtud kogusumma.“

Artikkel 6

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Määruse (EL) 2021/697 artikli 9 lõike ***6 kolmandat*** lõiku ▌kohaldatakse käesoleva määrusega muudetud kujul alates 1. jaanuarist 2025.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

…,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0300

Tuumaohutusalase koostöö instrument ajavahemikuks 2028–2034

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument ajavahemikuks 2028–2034 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 (COM(2025)0598 – C10-0262/2025 – 2025/0265(CNS))

(Seadusandlik erimenetlus – konsulteerimine)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni ettepanekut nõukogule (COM(2025)0598),

– võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklit 203, mille alusel nõukogu konsulteeris Euroopa Parlamendiga (C10-0262/2025),

– võttes arvesse eelarvekomisjoni eelarvehinnangut,

– võttes arvesse kodukorra artikleid 84 ja 58,

– võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit (A10-0196/2026),

1. kiidab komisjoni ettepaneku muudetud kujul heaks;

2. palub komisjonil ettepanekut vastavalt muuta, järgides Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 293 lõiget 2 ning Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklit 106a;

3. palub nõukogul Euroopa Parlamenti teavitada, kui nõukogu kavatseb Euroopa Parlamendi poolt heaks kiidetud tekstist kõrvale kalduda;

4. palub nõukogul Euroopa Parlamendiga uuesti konsulteerida, kui nõukogu kavatseb komisjoni ettepanekut oluliselt muuta;

5. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

Muudatusettepanek 1

2025/0265 (CNS)

Ettepanek võtta vastu

NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomissioneerimise instrument ajavahemikuks 2028–2034 ning tunnistatakse kehtetuks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 203,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust[1],

ning arvestades järgmist:

(1) Käesoleva määruse eesmärk on kehtestada normid ja menetlused Euroopa Aatomienergiaühenduse (edaspidi „ühendus“) tuumaohutusalase koostöö ja dekomisjoneerimistegevuse jaoks tuumaohutusalase koostöö ja dekomisjoneerimise instrumendi (edaspidi ka „instrument“) raames.

(2) Tuumaohutuse ja selle reguleerimise tagamiseks ja selle jätkuva parandamise edendamiseks võttis nõukogu vastu direktiivi 2009/71/Euratom[2]. See direktiiv ja ühenduses tuumaohutuse, kiirguskaitse ning radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse käitlemise alal kehtestatud ranged standardid on eeskujulikud näited, mille varal julgustada partnerriike võtma vastu sama rangeid standardeid.

(3) Ühendus ja selle liikmesriigid on 17. juunil 1994 vastu võetud tuumaohutuse konventsiooni[3] ja 5. septembril 1997 vastu võetud kasutatud tuumkütuse käitlemise

---

1 Arvamus …, ELT ….

2 Nõukogu 25. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/71/Euratom, millega luuakse tuumaseadmete tuumaohutust käsitlev ühenduse raamistik (ELT L 172, 2.7.2009, lk 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/71/oj).

3 EÜT L 318, 11.12.1999, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/convention/1999/819/oj.

ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni[4] osalised.

(4) Liikmesriigid on tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu[5] osalised ning sõlmisid Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga üldiste kaitsemeetmete lepingu ja allkirjastasid selle lepingu lisaprotokolli[6].

(5) Kuna Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamisleping (edaspidi „Euratomi asutamisleping“) hõlmab nii sise- kui ka välispoliitikat ning sellega on ette nähtud nende kahe koostoime, koosneb käesolev instrument kahest komponendist, mis käsitlevad vastavalt välis- ja sisetegevust.

(6) Instrumendi väliskomponent peaks toetama ***Euroopa ja*** rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö meetmeid, lähtudes meetmetest, mida varem toetati nõukogu määruse (Euratom) 2021/948[7] alusel. Väliskomponent on kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“][8] alusel toetatava välistegevusega ja täiendab seda.

(6a) Instrumendi väliskomponent peaks edendama ka rahvusvahelist koostööd, mis põhineb tuumaohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist käsitlevatel konventsioonidel, ergutades partnerriike nende konventsioonidega ühinema ja võimaldades riiklike süsteemide korrapärast vastastikust hindamist tunnustatud rahvusvaheliste tuumaenergiaagentuuride poolt, Rahvusvahelise

---

4 Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (IAEA), kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitlev ühiskonventsioon, vastu võetud 5. septembril 1997, jõustus 18. juunil 2001. Kättesaadav aadressil: https://www.iaea.org/topics/nuclear-safety-conventions/joint-convention-safety-spent-fuel-management-and-safety-radioactive-waste.

5 Tuumarelvade leviku tõkestamise leping (NPT), avatud allakirjutamiseks 1. juulil 1968, jõustus 5. märtsil 1970, 729 U.N.T.S. 161. Kättesaadav aadressil: https://www.un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt/.

6 15. mail 1997. aastal IAEA juhatajate nõukogu poolt heaks kiidetud näidisprotokoll, mis täiendab riikide ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vahelist lepingut kaitsemeetmete kohaldamiseks (INFCIRC/540). Kättesaadav internetis aadressil: INFCIRC/540 – näidisprotokoll, mis täiendab riikide ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vahelist lepingut kaitsemeetmete kohaldamiseks (INFCIRC/540).

7 Nõukogu 27. mai 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/948, millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument, mis täiendab naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 237/2014 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 79, ELI; http://data.europa.eu/eli/reg/2021/948/oj).

8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL).../... [„Globaalne Euroopa“], millega luuakse instrument „Globaalne Euroopa“ (ELT,..., ELI: …).

Aatomienergiaagentuuri (IAEA) toel. Need hindamised annavad välishinnangu kolmandate riikide tuumaohutuse olukorrale ja probleemidele, mille põhjal saab kavandada liidu kõrgetasemelist toetust ja seada selle prioriteete.

(7) Instrumendi sisekomponendiga tuleks toetada komisjoni tegevust dekomisjoneerimise ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise valdkonnas (Teadusuuringute Ühiskeskuse dekomisjoneerimise ja tuumajäätmete käitlemise programm), käsitledes komisjoni tuumaalaseid kohustusi, mis tulenevad Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) tegevuskohtades – JRC-Geel Belgias, JRC-Karlsruhe Saksamaal, JRC-Ispra Itaalias ja JRC-Petten Madalmaades – tehtud varasematest tuumauuringutest, lähtudes meetmetest, mida varem toetati nõukogu määruse (Euratom) 2021/100[9] alusel.

(8) Programmide hindamised on näidanud, et liidu rahastuse keerukas struktuur vähendab halduskoormuse tõttu liidu eelarve mõju, ***mistõttu tuleks halduskoormust võimaluse korral vähendada***. Seepärast tuleks määrusega (Euratom) 2021/100 reguleeritud Teadusuuringute Ühiskeskuse tuumauuringute rajatiste dekomisjoneerimise ja määrusega (Euratom) 2021/948 reguleeritud rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö valdkonna tegevused ümber rühmitada, et neid reguleeritaks ühe õigusaktiga.

(8a) Sellise lihtsustamisega peaks kaasnema suurem läbipaistvus, terviklik ja ajakohane strateegiline planeerimine ning instrumendi rakendamise tugevdatud seire ja järelevalve.

(9) Instrumendi üldeesmärk on edendada ***liidu huvides*** tuumaohutuse kõrget taset, kiirguskaitset, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist, dekomisjoneerimist ning tuumamaterjalide suhtes tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete rakendamist. ***Instrument peaks samuti aitama suurendada regulatiivset suutlikkust, läbipaistvust ja aruandekohustust.***

(10) Samuti on määruse eesmärk pakkuda suuremat paindlikkust ***ja lihtsustamist*** programmitöö lähenemisviisis, sealhulgas abi andmise viiside ja rahastamiskõlblike üksuste puhul, et reageerida ettenägematutele vajadustele, mis tehakse kindlaks määruse (Euratom) 2021/948 kohaste hindamiste ja konsultatsioonide käigus.

---

[9] Nõukogu 25. jaanuari 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/100, millega kehtestatakse tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise sihtotstarbeline rahastamiskava ning tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 1368/2013 (ELT L 34, 1.2.2021, lk 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/100/oj).

(11) Määruse alusel tehtava ühenduse koostöö eesmärk ei ole tuumaenergia edendamine partnerriikides[10].

(12) Määrusega kehtestatakse kogu instrumendi esialgne rahastamispakett. Määruse kohaldamisel kasutatakse jooksevhindade arvutamisel kindlaksmääratud 2 % deflaatorit. ***Kõiki käesoleva määruse kohaseid rahalisi vahendeid tuleks eraldada läbipaistval ja vastutustundlikul viisil ning tuumaohutusalase koostöö rahastamisvahendi komitee (INSC) asjakohase järelevalve all.***

(13) Kiiresti muutuvas majanduslikus, sotsiaalses ja geopoliitilises olukorras on hiljutised kogemused näidanud, et mitmeaastane finantsraamistik ja liidu rahastamisprogrammid peaksid olema paindlikumad. Seepärast tuleks kooskõlas käesoleva määruse eesmärkidega võtta rahastamisel nõuetekohaselt arvesse muutuvaid poliitilisi vajadusi ja liidu prioriteete, ***sealhulgas Euroopa konkurentsivõime, vastupanuvõime ja julgeolek***, mis on kindlaks määratud komisjoni avaldatud asjakohastes dokumentides, nõukogu järeldustes ja Euroopa Parlamendi resolutsioonides, tagades samal ajal eelarve täitmise piisava prognoositavuse ***ja läbipaistvuse vahendite jaotamisel instrumendi välis- ja sisekomponendi vahel***. ***Võttes arvesse muutuvat tuumaohutusmaastikku ning selleks, et tagada tulemuslikkus ja läbipaistvus, peaks komisjon võtma vastu tervikliku ja ajakohase strateegia, milles ta lähtub oma rahvusvahelise ohutusalase koostöö meetmete rakendamisel. Selles strateegias tuleks määrata kindlaks valdkonnad, kus ELi meetmetel on suurim lisaväärtus, võttes samal ajal arvesse teiste asjaomaste sidusrühmade algatusi ja vältides dubleerimist***.

(13a) Käesoleva määruse kohane rahastamine peab olema kooskõlas liidu geopoliitiliste ja julgeolekuhuvidega, sealhulgas liidu tehnoloogilise suveräänsuse ja strateegilise autonoomiaga. Seetõttu tuleks välistada toetuse andmine mis tahes tegevusele või riigile, mille kaasamisega tugevdataks liidu ja selle kodanike turvalisust, julgeolekut ja mis tahes strateegilisi huvisid kahjustada võivate osalejate suutlikkust.

---

[10] Nõukogu 27. mai 2021. aasta määrus (Euratom) 2021/948, millega luuakse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö Euroopa instrument, mis täiendab naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (Euratom) nr 237/2014 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 79, ELI; http://data.europa.eu/eli/reg/2021/948/oj).

(14) Instrumendi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2024/2509[11]. Selles on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise eeskirjad, sealhulgas eeskirjad sihttoetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste ja hangete kohta ning eelarve kaudse täitmise kohta rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kujul.

(15) Instrumendile eraldatavate assigneeringute summa ja programmitöö periood ning rahaliste vahendite jaotus eri tegevuste vahel tuleks läbi vaadata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [tulemusraamistiku määrus][12] artikli 10 kohaselt tehtud hindamise tulemuste põhjal.

(16) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013[13] ning nõukogu määrustele (EÜ, Euratom) nr 2988/95[14], (Euratom, EÜ) nr 2185/96[15] ja (EL) 2017/1939[16] tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib

---

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/OJ).

12 Määrus (EL) (EL, Euratom).../... [tulemusraamistiku määrus] (ELT...,... ELI: …).

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

14 Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj).)

15 Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj)).

16 Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/OJ).

Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid ebaseaduslikke toiminguid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371[17]. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.

(17) Instrumenti tuleb rakendada kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 202X/XXXX [tulemusraamistiku määrus], millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik, sealhulgas eeskirjad, millega tagatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ ja punktis f osutatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte ühtne kohaldamine, liidu programmide ja meetmete tulemuslikkuse seire ja aruandluse eeskirjad, liidu rahastamisportaali loomise eeskirjad, programmide hindamise eeskirjad ning muud horisontaalsed sätted, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes, näiteks need, mis käsitlevad teavet, teabevahetust ja nähtavust. ***Euroopa Kontrollikoda tegi oma eriaruandes 08/2026 tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö kohta kindlaks puudused ELi rahastatavate tuumaohutusalaste meetmete järelevalves. Seetõttu soovitab Euroopa Kontrollikoda muu hulgas koguda pärast meetme lõpuleviimist teavet asjaomaste väljundite tegeliku kasutamise kohta, mida vajaduse korral täiendatakse kohapealsete külastustega, ning kaasata süsteemselt tulemusnäitajaid, mis on kooskõlas meetmete eesmärkidega ja kajastavad nende mõju tuumaohutusele.***

(18) Käesoleva määrusega ette nähtud liidu rahastamise vormide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda sellest, kuivõrd need aitavad saavutada meetmete erieesmärke ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Sealhulgas tuleks kaaluda kindlasummaliste maksete, ühtsete määrade ja ühikuhindade kasutamist, samuti kuludega sidumata rahastamist, millele on osutatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 125 lõike 1 punktis a. ***Rakendamine peaks toimuma viisil, mis kaitseb liidu***

[17] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2017/1371/oj).

julgeolekuhuve, intellektuaalomandit, konfidentsiaalsust, tehnoloogilist juhtpositsiooni ja konkurentsivõimet, pöörates erilist tähelepanu Euroopa või liidule strateegilist huvi pakkuvatele tehnoloogiatele.

(19) Käesoleva määruse alusel rakendatavaid meetmeid tuleks koordineerida pideva koostöö ja dialoogi kaudu liikmesriikide, partnerriikide ja nende asjaomaste asutustega, eelkõige tuumaohutuse, kaitsemeetmete ja dekomisjoneerimise valdkonnas pädevate reguleerivate asutustega, et vältida dubleerimist ***ning edendada ühenduses parimate tavade ja eksperditeadmiste vahetamist***.

(19a) Komisjon peaks Euroopa Parlamenti korrapäraselt teavitama käesoleva määruse alusel rakendatud meetmetest, sealhulgas õigeaegse aruandluse ja struktureeritud dialoogi kaudu.

(20) Välistegevusega seotud osa järjepideva rakendamise tagamiseks tuleks instrumendi väliskomponendi suhtes kohaldada määruses (EU) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] sätestatud eeskirju ja menetlusi, kui need on asjakohased, ning käesoleva määruse kohastes rakendussätetes tuleks osutada nimetatud määrusega ette nähtud sätetele.

(21) Instrumendi väliskomponendi puhul peaksid käesolevas määruses osutatud ühe- või mitmeaastased tegevuskavad ja meetmed olema tööprogrammid määruse (EL, Euratom) 2024/2509 tähenduses. Iga-aastased või mitmeaastased tegevuskavad peaksid koosnema ühte dokumenti koondatud meetmete kogumitest.

(22) Komisjon peaks vastu võtma mitmeaastased sihtprogrammid, mis on kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] 1. peatükis osutatud mitmeaastaste sihtprogrammidega ja täiendavad neid, ***tagades samal ajal asjakohase nähtavuse seose sellega, kuidas need panustavad käesoleva instrumendi erieesmärkidesse***.

(23) Instrumendi väliskomponendi rakendamise üldise poliitikaraamistiku moodustavad assotsieerimislepingud, partnerlus- ja koostöölepingud, mitmepoolsed kokkulepped, tuumaalased koostöölepingud, vastastikuse mõistmise memorandumid ja muud kokkulepped, millega luuakse suhted liidu ja tema partnerriikide vahel, samuti Euroopa Ülemkogu järeldused***, Euroopa Parlamendi resolutsioonid*** ja nõukogu järeldused, tippkohtumiste deklaratsioonid, kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega vastu võetud järeldused, komisjoni teatised ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatised. ***Koostööettepanekute***

valimine peaks põhinema varem kindlaks määratud asjakohastel kriteeriumidel, nagu need on määratletud komisjoni vastu võetavas terviklikus strateegias, nagu ettepanekutes käsitletava tuumaohutusriski kiireloomulisus ja ulatus, ELi meetme lisaväärtus, kavandatud meetme arengutase, eeldatavate tulemuste tõenäoline kestlikkus, vajadus anda rahalist abi, sealhulgas tulutoovate tuumarajatistega, abisaajate finantssuutlikkus ja geopoliitiline kontekst, milles toetust antakse. See protsess tuleks asjakohaselt dokumenteerida.

(24) ***Võttes arvesse liidu strateegilist autonoomiat ja konkurentsivõime üldeesmärki***, võib instrumendi väliskomponendist rahastada meetmeid mis tahes partnerriigis käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide alusel. Eelistada tuleks ühinevate riikide, kandidaatriikide (***eelkõige*** Ukraina), potentsiaalsete kandidaatriikide ja Euroopa naabruspoliitika riikide isikuid ja üksusi.

(25) Rahvusvaheline koostöö põhineb IAEA ohutusstandardites sätestatud ohutuse aluspõhimõtetel***, võttes arvesse sõltumatu regulatiivse järelevalve ja läbipaistvuse tähtsust***.

(26) Võttes arvesse jätkuvat vajadust suurendada tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise ohutust ***ja julgeolekut*** partnerriikides, tuleks instrumendiga edendada kõrgeimat tuumaohutuse ja kiirguskaitse taset, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutut käitlemist ning tõhusate ja tulemuslike tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete kohaldamist partnerriikides. See hõlmab radioloogiliselt saastunud varasemate rajatiste saneerimist***, tuumataristu kaitset tekkivate küberturvalisuse ja füüsiliste ohtude, sealhulgas mehitamata õhusõidukisüsteemide eest,*** regulatiivse suutlikkuse suurendamist ***ning tagamist, et ennetatakse pikaajalist keskkonnakahju ning kahjulikku tervisemõju töötajatele ja üldsusele täielikus kooskõlas liidu ja rahvusvaheliste ohutusstandarditega***.

(27) Võttes arvesse, et tuumaenergia rahuotstarbeline kasutamine areneb jätkuvalt, peaks instrument sobima tegevusteks tuumaohutuse ning hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimisega seotud uutes valdkondades, näiteks aidates kaasa väikeste ja moodulreaktorite ohutusele ning kiirguskaitsele uutes meditsiiniradioloogia rakendustes. ***Sellise tegevuse puhul tuleks arvesse võtta liidu huve ja konkurentsivõimet, et vältida olukorda, kus liidu rahaliste vahenditega toetatakse Euroopa-väliste tehnoloogiate litsentsimisprotsessi. Selline toetus piirdub ohutusega seotud aspektidega, sealhulgas regulatiivse suutlikkus, Euroopa tehnoloogiate***

litsentsimine, hädaolukorraks valmisolek ja sellele reageerimine ning jäätmekäitlus, täielikus kooskõlas rahvusvaheliste ohutusstandarditega, eelkõige IAEA standarditega.

(28) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu kahjustab Ukraina taristut, sealhulgas riigi tuumarajatisi, nagu näitas 14. veebruari 2025. aasta droonirünnak Tšornobõli reaktori uuele ohutuskattele. Liidu toetus Ukrainaga seotud vajadustele tuumaohutuse valdkonnas ***tuleks seada prioriteediks, võttes arvesse tuumataristule tekitatavast kahjust tulenevaid julgeoleku- ja ohutusriske***. ***Sellist prioriteetide seadmist tuleks rakendada läbipaistval viisil ning see ei tohiks õõnestada koostöö järjepidevust teiste partnerriikidega, eelkõige liidu naabruses.*** Nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artiklis 6 osutatud Ukraina reservist kasutusele võetud assigneeringuid võib teha kättesaadavaks instrumendi väliskomponendi raames tagastamatu toetuse, rahastamisvahendite ja eelarvelise tagatise eraldistena antava toetuse jaoks. Käesoleva määrusega loodava instrumendi väliskomponendi raames Ukrainale nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel laenudena antavat toetust tuleks anda nõukogu otsusega 77/270/Euratom kehtestatud summa ja „Globaalse Euroopa“ määruse artikli 6 lõike 2 teises lõigus osutatud ülemmäära piires. Kui neid laene antakse Ukrainale kui suveräänsele riigile, tuleks need hõlmata nõukogu määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artikli 2 lõike 3 teise lõigu kohaselt antud tagatisega. Sellest tulenevalt on asjakohane näha ette erand määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 214 lõikest 1 ja mitte kehtestada nende Ukrainale antavate laenude suhtes eraldiste määra, nagu on sätestatud „Globaalse Euroopa“ määruse artikli 24 lõike 3 viimases lõigus.

(29) Järjepidevuse tagamiseks tuleks instrumendi väliskomponendi eelarvelist tagatist ja rahastamisvahendeid, sealhulgas kombineerituna tagastamatu toetusega segarahastamistoimingute puhul, rakendada kooskõlas määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] alusel kohaldatavate eeskirjadega selliste lepingute kaudu, mis sõlmitakse seda liiki toetuse jaoks programmi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi kohaselt.

(30) Kui instrumendi raames antakse väliskomponendi puhul liidu toetust eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas kombineerituna tagastamatu toetusega segarahastamistoimingute puhul, tuleb seda anda üksnes instrumendi „Globaalne

Euroopa“ rakendamismehhanismi kaudu kooskõlas „Globaalse Euroopa“ rakendamismehhanismi suhtes kohaldatavate eeskirjadega.

(31) Edukaks tuumaohutusalaseks koostööks ***ja kooskõlastamiseks*** peetakse vajalikuks tihedat koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, kelle eesmärgid on sarnased instrumendi eesmärkidega, nagu on osutatud Euratomi asutamislepingu II jaotise 10. peatükis, eelkõige ***IAEAga***.

(32) Olemasolevate vahendite kõige tõhusamaks kasutamiseks tuleks tagada liidu välistegevuse rahastute sidusus ja täiendavus ning koostoime liidu muude poliitikameetmete ja programmidega, nagu ***Euratomi teadus- ja koolitusprogramm***. ***Sellise tõhususe tagamiseks ja kulude kontrolli all hoidmiseks peaks komisjon kehtestama tugeva seire- ja järelevalveraamistiku, millega tagatakse, et projektikulusid hinnatakse ja et rakenduspartneritega sõlmitud lepingud sisaldavad tulemusnäitajaid***. ***Tulutoovate tuumarajatiste puhul tuleks vajaduse korral eelistada tagastatava toetuse vorme***. Ühise eesmärgi saavutamiseks rakendatavate kombineeritud sekkumiste võimalikult suure mõju huvides peaks käesolev määrus võimaldama kombineerida rahastamist ühenduse ja liidu muude programmidega, tingimusel et toetusest ei kaeta samu kulusid.

(33) Eelmine määruse (Euratom) 2021/100 kohane rahastamiskava näitas, et teadmiste kogumine ja levitamine annab täiendavat ühenduse lisaväärtust. Euratomi asutamislepingu artikli 8 ja nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom[18] artikli 7 kohaselt vastutab Teadusuuringute Ühiskeskus oma varasemate tuumaalaste kohustuste täitmise ja suletud tuumarajatiste dekomisjoneerimise eest, järgides vastavaid riigisiseseid õigusakte. Seetõttu käivitati 1999. aastal teatisega Euroopa Parlamendile ja nõukogule[19] Teadusuuringute Ühiskeskuse tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja tuumajäätmete käitlemise programm ning alates sellest ajast on komisjon regulaarselt

---

[18] Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks (ELT L 199, 2.8.2011, lk 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/70/oj).

[19] Komisjoni **17. märtsi 1999. aasta** teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule vananenud tuumarajatiste dekomissioneerimise ja tuumajäätmete käitlemise kohta: Euratomi asutamislepingu alusel Teadusuuringute Ühiskeskuses läbi viidud tuumaalasest tegevusest tulenevad varasemad kohustused (COM (1999) 114 final).

esitanud ajakohastatud teavet programmi edenemise kohta[20]. ***Neid teadmisi tuleks jätkuvalt struktureerida ja teha kättesaadavaks asjaomastele sidusrühmadele kogu ühenduses, et sellised teadmised ja oskusteave aitaksid kaasa liidu tööstusbaasi konkurentsivõimele ning toetaksid kõrget kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade loomist ja tehnoloogilist innovatsiooni liidus.***

(34) Komisjon on jõudnud järeldusele, et parim võimalus nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom artikli 5 lõike 1 punktis f ja artiklis 7 sätestatud nõuete täitmiseks on järgida dekomisjoneerimist ja radioaktiivsete jäätmete käitlemist ühendavat strateegiat ning samal ajal algatada Teadusuuringute Ühiskeskuse ja asukohaliikmesriikide vahel arutelud dekomisjoneerimise ja kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud vastutuse võimaliku üleandmise üle, kui komisjoni ja asukohaliikmesriigi selles kokku lepivad. Teadusuuringute Ühiskeskus peaks tagama ja säilitama piisavad vahendid, et täita oma kohustusi seoses dekomisjoneerimise ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutusega***, kuna kõik komisjoni tuumarajatiste dekomisjoneerimise kulud Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades ning sellega seotud radioaktiivsete jäätmete vaheladustamise ja lõppladustamise kulud kannab ühendus kuni dekomisjoneerimisprotsessi lõpuleviimiseni. Samal ajal peaksid komisjon ja Teadusuuringute Ühiskeskus ennetavalt välja töötama ja pakkuma asukohaliikmesriikidele uuenduslikke õiguslikke ja rahastamisvahendeid, millega on võimalik lahendada asukohaliikmesriikidele jäätmekäitlusega seotud vastutuse üleandmisest tingitud pikaajaline ebakindlus mitme aastakümne jooksul.***

.

(35) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[21].

---

20 SEC(2004) 624, COM(2008) 903 ja COM(2013) 734.

21 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

(36) Komisjon peaks viivitamata vastu võtma kohaldatavad rakendusaktid, et kehtestada ja muuta instrumendi väliskomponendi raames iga- või mitmeaastaseid tegevuskavasid ja meetmeid, kui seda nõuavad tungivad põhjused nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, mis on seotud ühenduse kiire reageerimise vajadusega. ***Instrumendi väliskomponendi rakendamisel abistab komisjoni tuumaohutusalase rahvusvahelise koostöö instrumendi komitee (INSC komitee).***

(37) Kooskõlas nõukogu otsuse 2010/427/EL artikliga 9 tagab kõrge esindaja komisjoni asepresidendina liidu välistegevuse üldise poliitilise koordineerimise, tagades käesolevas õigusaktis sätestatud instrumendi rakendamise abil selle ühtsuse, järjepidevuse ja tõhususe.

(38) Viited nõukogu otsuses 2010/427/EL[22] osutatud välisabi rahastamisvahenditele tuleks lugeda viideteks käesolevale määrusele ja selles osutatud määrustele. Komisjon peaks tagama, et käesolevat määrust rakendatakse kooskõlas kõnealuses otsuses Euroopa välisteenistuse jaoks ette nähtud rolliga.

(39) Selleks, et tagada asjaomastes poliitikavaldkondades toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamise alustamist mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 algusest, tuleks käesolevat määrust kohaldada alates 1. jaanuarist 2028.

(40) Euroopa Liidu lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 lõike 2 alusel vastu võetud ELi piiravate meetmete raames ei tohi rahalisi vahendeid ega majandusressursse teha otse ega kaudselt kättesaadavaks kindlaks määratud füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele või nende kasuks. Seepärast ei tohiks selliseid füüsilisi või juriidilisi isikuid, üksusi või asutusi ega nende omandis või kontrolli all olevaid juriidilisi isikuid, üksusi või asutusi toetada.

(41) Seetõttu tuleks määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

---

22 Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj).

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1
Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse tuumaohutusalase koostöö ja dekomisjoneerimise instrument (edaspidi ka „instrument“) ja sätestatakse selle eesmärgid, esialgne eelarve ajavahemikuks 1. jaanuar 2028 – 31. detsember 2034, liidu rahastamise vormid ja instrumendist rahastuse andmise eeskirjad. Selles käsitletakse ka instrumendi mõlema komponendi – väliskomponendi ja sisekomponendi eripära.

Artikkel 2
Instrumendi eesmärgid

1. Instrumendi väliskomponendi üldeesmärk on aidata kaasa kõrgetasemelisele tuumaohutusele, kiirguskaitsele, kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete ohutule käitlemisele, dekomisjoneerimisele ning tuumamaterjalide tõhusate ja tulemuslike kaitsemeetmete rakendamisele partnerriikides, täiendades määrust (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] ja tuginedes ühenduses toimuvale tegevusele, sealhulgas asjakohasele Euratomi reguleerivale raamistikule.

2. Instrumendi sisekomponendi üldeesmärk on toetada komisjoni tuumarajatiste dekomisjoneerimist Teadusuuringute Ühiskeskuse (JRC) tegevuskohtades kooskõlas vastavates dekomisjoneerimiskavades kindlaks määratud vajadustega ning sellega seoses käidelda ohutult kasutatud tuumkütust, tuumamaterjali ja radioaktiivseid jäätmeid. Lisaks toetatakse instrumendist tuumarajatiste ***demonteerimise*** ja dekomisjoneerimise protsessist ja sellest tulenevate radioaktiivsete jäätmete käitlemisest saadavate ***kogemuste, oskusteabe, parimate tavade ja*** teadmiste jagamist, mida jagatakse ***struktureeritud viisil*** ühenduse sidusrühmadega.

3. Instrumendi väliskomponendi erieesmärgid on järgmised:

   a) edendada tõhusat tuumaohutus- ja kiirguskaitsekultuuri ning kõrgeimate tuumaohutuse ja kiirguskaitse standardite rakendamist, sealhulgas tarnekindluse, hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise, suutlikkuse arendamise ja partnerriikide ametiasutuste otsustusprotsesside ***sõltumatuse ja*** läbipaistvuse osas;

b) toetada kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikku ja ohutut käitlemist ning endiste tuumaobjektide ja -rajatiste dekomisjoneerimist ja saneerimist partnerriikides;

c) tugevdada tuumamaterjali suhtes kehtestatud tõhusaid ja tulemuslikke kaitsemeetmeid partnerriikides.

ca) tugevdada elutähtsa energiataristu, sealhulgas tuumaobjektide julgeolekut ja vastupanuvõimet tekkivatele küberohtudele ja muudele hübriidohtudele, nagu mehitamata õhusõidukisüsteemide rünnakud.

4. Instrumendi sisekomponendi erieesmärgid on järgmised:

a) toetada dekomisjoneerimiskava ja viia kooskõlas asukohaliikmesriigi õigusega ellu meetmeid komisjoni tuumarajatiste demonteerimiseks ja saastest puhastamiseks Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades ja seonduvate radioaktiivsete jäätmete ohutuks käitlemiseks, ***tagada ja säilitada piisavad vahendid, et täita oma kohustusi seoses dekomisjoneerimise ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutusega*** ning vajaduse korral valmistada ette seonduvate tuumaalaste kohustuste võimalik kahepoolselt ***kokku lepitud üleandmine*** Teadusuuringute Ühiskeskuselt asukohaliikmesriigile, ***sealhulgas töötades välja ja pakkudes asukohaliikmesriikidele uuenduslikke õiguslikke ja rahastamisvahendeid, millega on võimalik lahendada jäätmekäitluse asukohaliikmesriikidele üleandmisega seotud pikaajaline ebakindlus mitme aastakümne jooksul***;

b) Teadusuuringute Ühiskeskuse puhul arendada sidemeid ja teabevahetust liidu sidusrühmade***, sealhulgas reguleerivate asutuste, tööstuse ja koolitusasutuste*** vahel tuumarajatiste dekomisjoneerimise valdkonnas, et tagada teadmiste***, parimate tavade ja saadud õppetundide süstemaatiline*** levitamine ja kogemuste jagamine kõikides asjakohastes valdkondades, nagu reguleerimine ja koolitus, ning arendada võimalikku liidu koostoimet.

Esimese lõigu punktis a osutatud vastutuse üleandmine on asukohaliikmesriigile vabatahtlik ning üleandmine toimub komisjoni ja asukohaliikmesriigi vahel sõlmitud kahepoolse kokkuleppe alusel. Selles kahepoolses kokkuleppes nähakse ette, et kõik Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades asuvate komisjoni tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja sellega seotud radioaktiivsete jäätmete ladustamise kulud kannab ühendus ***kuni***

dekomisjoneerimisprotsessi lõpuleviimiseni ning et see tegevus on täielikult kooskõlas direktiiviga 2011/70/Euratom. Läbirääkimised komisjoni ja asukohaliikmesriigi vahel ***algavad*** kahe aasta jooksul alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast.

Artikkel 3
Eelarve

1. Instrumendi rakendamise ***programmi*** rahastamispakett ajavahemikuks 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034 on 966 000 000 eurot jooksevhindades (***853 942 000 eurot 2025. aasta hindades***).

2. Lisaks võib vajaduse korral kasutada määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 6 lõike 2 alusel Ukraina reservist kooskõlas määruse (EL, Euratom) 202X/XXXX [mitmeaastase finantsraamistiku määrus] artikliga 6 kasutusele võetud rahalisi vahendeid, et anda Ukrainale käesoleva määruse alusel liidu toetust.

3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2034. aastat, et katta vajalikud kulud ja hallata meetmeid, mida ei ole instrumendi kehtivusaja lõpuks veel lõpule viidud.

4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahastamispaketti, lõikes 2 osutatud rahalisi vahendeid ning artiklis 3 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka instrumendi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide arendamiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sh liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, nähtavuse suurendamiseks ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon instrumendi haldamisel kannab.

5. Instrumendi väliskomponendi puhul kohaldatakse käesoleva määruse rakendamisel määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artiklis 22 sätestatud eeskirju ja menetlusi, mis käsitlevad ülekandmisi käesolevast instrumendist või selle eelkäijatest rahastatavatest rahastamisvahenditest, iga-aastaseid osamakseid, tagasimakseid, tulusid ja sissenõudmisi ning instrumendist või selle eelkäijatest eraldatud eelarveliste tagatiste ja laenude ülejääke.

Artikkel 3a
Kooskõla, koostoime ja vastastikune täiendavus

Käesoleva määruse rakendamisel tuleb tagada kooskõla, koostoime ja vastastikune täiendavus muude liidu välistegevuse programmide ning asjakohaste liidu poliitikameetmete ja õigusaktidega, näiteks nõukogu direktiividega 2009/71/Euratom, 2011/70/Euratom ja 2013/59/Euratom, liidu eesmärkide ja väärtuste ning programmidega, nagu Euratomi uuringu- ja koolitusprogramm, ning tagada tuleb ka poliitikavaldkondade arengusidusus.

Artikkel 4
Täiendavad vahendid

Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, partnerriigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud ***avaliku või erasektori*** kolmandad isikud võivad instrumenti täiendavalt rahaliselt või mitterahaliselt toetada. ***Sellise toetuse päritolu, eesmärk ja tingimused peavad olema läbipaistvad.*** Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punktide a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

Artikkel 5
Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Instrumenti rakendatakse koostoimes teiste ühenduse ja liidu programmidega. Toetust võib saada ka meede, mis on saanud ühenduse ja liidu toetust mõnest teisest programmist. Vastava rahalise toetuse suhtes kohaldatakse liidu asjaomase programmi eeskirju või kõigi toetuste suhtes võib kohaldada ühtseid eeskirju ja võtta ühe juriidilise kohustuse. Kui liidu rahaline toetus põhineb rahastamiskõlblikel kuludel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt vastavalt toetuse tingimustele.

2. Instrumendi raames võib väljavalimismenetlusi korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, partnerriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude ***avaliku või erasektori*** kolmandate isikutega (edaspidi „ühise väljavalimismenetluse partner“), tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Selliste menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid eeskirju ja nendega kaasneb üksainus juriidiline kohustus. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha

instrumendi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga [4] või delegeerida väljavalimismenetluse rakendamise partneritele, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Ühise väljavalimismenetluse partnerite esindajad võivad kuuluda ka määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikes 3 osutatud hindamiskomisjoni.

Artikkel 6
Liidu rahastuse rakendamine ja vormid

1. Instrumenti rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, kas täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. Liidu rahastust võib anda mis tahes kujul kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, eelkõige sihttoetuste, auhindade, hangete, mitterahaliste annetuste, eelarveliste tagatiste, rahastamisvahendite ja segarahastamistoimingute kaudu.

Artikkel 6a
Läbipaistvus ja teabe levitamine

Komisjon tagab täieliku läbipaistvuse instrumendi rakendamisel, instrumendist vahendite eraldamisel ja instrumendist toetatavate tuumaohutusmeetmete puhul. Komisjon tagab, et asjakohane teave tehakse Euroopa Parlamendile korrapäraselt kättesaadavaks.

Kõnealuse instrumendi raames koostööd tegevad kolmandad riigid tagavad, et üldsusele tehakse kättesaadavaks asjakohane teave instrumendist toetatavate tuumaohutusmeetmete ja tuumaohutusstandardite kohta üldisemalt, pöörates erilist tähelepanu kohalikele omavalitsustele, elanikkonnale, töötajatele ja sidusrühmadele tuumarajatiste läheduses. See hõlmab tagamist, et pädevad reguleerivad asutused ja litsentsiomanikud esitavad oma kohustuste raames teavet kooskõlas kohaldatavate õigusaktide ja rahvusvaheliste instrumentidega, ilma et see piiraks ülekaalukaid huve, nagu julgeolek.

II PEATÜKK

INSTRUMENDI ERI KOMPONENTIDE RAKENDAMINE

I JAOTIS. INSTRUMENDI VÄLISKOMPONENDI RAKENDAMISE ERISÄTTED

Artikkel 7

Poliitikaraamistik

Instrumendi rakendamise üldise poliitikaraamistiku moodustavad poliitikasuunad, mis on kindlaks määratud assotsieerimislepingutes, partnerlus- ja koostöölepingutes, sh tuumaalase koostöö lepingutes, mitmepoolsetes kokkulepetes, õiguslikult mittesiduvates lepetes, nagu vastastikuse mõistmise memorandumid, deklaratsioonid ja muud kokkulepped, millega luuakse suhted liidu ja/või ühenduse ja partnerriikide vahel, samuti Euroopa Ülemkogu ja nõukogu järeldustes, ***Euroopa Parlamendi resolutsioonides,*** tippkohtumiste deklaratsioonides, kõrgetasemelistel kohtumistel partnerriikidega vastu võetud järeldustes, strateegiates, komisjoni teatistes ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatistes.

Artikkel 8

Rakendamine ja rahastamiskõlblikkus kooskõlas instrumendiga „Globaalne Euroopa“

1. Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, rakendatakse instrumendi väliskomponendi liidupoolset rahastamist kooskõlas käesoleva määrusega, määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 ning vajaduse korral määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] II jaotise II ja III peatükiga, välja arvatud kõnealuse määruse artikkel 19, artikli 20 lõiked 2 ja 3 ning artikkel 26. Määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 20 lõigetes 1 ja 4–12 sätestatud rahastamiskõlblikkuse eeskirju kohaldatakse kõigi väliskomponendi raames rahastatavate meetmete suhtes.

2. Kui liidu toetust antakse eelarvelise tagatise või rahastamisvahendina, sealhulgas juhul, kui seda kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames, antakse seda üksnes instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi kaudu ning seda rakendatakse kooskõlas instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi suhtes kohaldatavate eeskirjadega

instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi raames seda liiki toetuse andmiseks sõlmitud lepingute alusel.

3. Eelarvelise tagatisena antakse liidu toetust instrumendi „Globaalne Euroopa“ määrusega kehtestatud eelarvelise tagatise maksimumsumma piires.

4. Kui instrumendi raames kasutatakse instrumendi „Globaalne Euroopa“ rakendamismehhanismi, nähakse ette eraldised eelarvelise tagatise jaoks ja rahastamisvahendite rahastamine, sealhulgas juhul, kui rahastamist kombineeritakse tagastamatu toetusega segarahastamistoimingu raames.

Artikkel 9
Euratomi laenud

1. Liidu toetust Ukrainale nõukogu otsuse 77/270/Euratom kohaste laenudena antakse määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 6 lõike 2 teises lõigus osutatud maksimumsumma piires. Nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel Ukrainale antavate laenude suhtes kohaldatakse määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artikli 24 lõike 3 viimase lõigu sätteid.

2. Nõukogu otsuse 77/270/Euratom alusel Armeeniale laenudena antava liidu toetuse eraldiste määr on määruse (EL) 202X/XXXX [„Globaalne Euroopa“] artiklis 24 sätestatud eraldiste määr.

Artikkel 9a
Rahvusvahelise ohutusalase koostöö strateegiline raamistik

1. Komisjon tugevdab rahvusvahelise tuumaohutusalase koostöö strateegilist raamistikku, töötades välja ajakohase ja tervikliku strateegia ning säilitades seda; selline strateegia tuleks vastu võtta hiljemalt 2027. aasta lõpuks, et suunata instrumendi raames võetavaid koostöömeetmeid.

Selles strateegias määratakse kindlaks valdkonnad, kus ELi meetmetel on suurim lisaväärtus, võttes arvesse teiste asjaomaste sidusrühmade algatusi. Samuti kehtestatakse selles saavutatavad eesmärgid, sealhulgas vajaduse korral mõõdetavad sihttasemed, kasutatavad vahendid ja asjaomased sidusrühmad ning nende koordineerimise kord.

2. Euroopa Komisjonil on eelkõige järgmised ülesanded:

a) tugevdada koostöömeetmete valikut eelnevalt kindlaks määratud ja asjakohaste kriteeriumide alusel, mis hõlmavad muu hulgas käsitletava tuumaohutusriski kiireloomulisust ja ulatust, liidu meetme lisaväärtust, kavandatud meetme arengutaset, tulemuste eeldatavat kestlikkust, kasu liidu tööstusbaasile ja geopoliitilist konteksti, milles toetust antakse. Valikuprotsess dokumenteeritakse nõuetekohaselt;

b) kui meetmed on seotud tulutoovate tuumarajatistega, sealhulgas tuumaelektrijaamadega, hinnata abisaaja suutlikkust rahastada oma ohutusprogramme ja kaaluda vajaduse korral, kas rahastamine laenude või muu tagasimakstava toetuse vormis oleks sobivam;

c) kui meetmed on seotud tuumaelektrijaamade käitamise ja ohutusega, võetakse rakendusüksuste valimisel nõuetekohaselt arvesse liidu organisatsioone, kes on tõendatult tegutsenud pikaajaliselt tuumavaldkonnas ohutult ja kestlikult kooskõlas kõrgeimate rahvusvaheliste ohutusstandarditega.

Artikkel 10

Mitmeaastased sihtprogrammid

1. Instrumendi väliskomponenti rakendatakse mitmeaastaste sihtprogrammide kaudu, mis võetakse vastu rakendusaktidega kooskõlas artikli 17 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega. Sellised mitmeaastased sihtprogrammid:

a) lähtuvad eesmärgist luua ühenduse ning asjaomase partnerriigi või piirkonna koostööks sidus raamistik viisil, mis on kooskõlas käesoleva määruse reguleerimiseseme ja -alaga ning ühenduse eesmärkide, põhimõtete ja poliitikaga ning mis tugineb käesoleva määruse artiklis 7 osutatud poliitikaraamistikule;

b) moodustavad instrumendist lähtuva tuumaohutusalase koostöö üldise aluse ning määravad kindlaks ühenduse eesmärgid koostöö tegemisel, võttes arvesse asjaomaste riikide vajadusi, ühenduse prioriteete, rahvusvahelist olukorda ja asjaomaste partnerriikide meetmeid;

c) näitavad punktis b osutatud koostöö lisaväärtust ja seda, kuidas vältida kattuvust muude programmide ja algatustega, eelkõige sarnaste eesmärkidega rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste peamiste rahastajate programmide ja algatustega;

d) kehtestavad liidu rahastamiseks valitud geograafilised ja poliitilised prioriteedid, erieesmärgid, ***eeldatavad tulemused*** ning vajaduse korral soovituslikud rahaeraldised ja rakendusmeetodid;

e) põhinevad partnerriikide või -piirkondadega peetaval dialoogil, millesse on kaasatud asjaomased sidusrühmad, eelkõige valitsusasutused ja reguleerivad asutused ning nende määratud organisatsioonid, ja vajaduse korral konsultatsioonidel komisjoni otsusega 2007/530/Euratom[23] loodud tuumaohutust reguleerivate asutuste Euroopa töörühmaga (ENSREG).

ea) näevad algusest peale ette asjakohased leevendusmeetmed, et minimeerida programmi ja selle meetmete rakendamise ajal viivitusi ja ülekulusid; need meetmed hõlmavad esialgseid kuluprognoose, lepingulistes kokkulepetes sisalduvaid tulemusstiimuleid ja teiste rahastajate piisavaid lubadusi, kui kaasatud on mitme rahastajaga rahastamismehhanismid;

eb) näevad ette liidu rahastatavate tuumaohutusmeetmete tugeva järelevalvemehhanismi, sealhulgas kogudes teavet väljundite tegeliku kasutamise kohta pärast meetmete lõpuleviimist, abisaaja poolt usaldusväärse finantsjuhtimise kohustuste täitmise kohta, lisades süstemaatiliselt tulemusnäitajad, mis on kooskõlas meetmete eesmärkidega ja mille abil on võimalik kindlaks teha nende mõju tuumaohutusele, ning tehes vajaduse korral kohapealseid kontrollkäike.

2. Mitmeaastased sihtprogrammid võib vajaduse korral läbi vaadata, kui see on vajalik nende tulemuslikuks rakendamiseks, eelkõige juhul, kui artiklis 6 osutatud poliitikaraamistikus tehakse sisulisi muudatusi või kui on tekkinud kriisi- või kriisijärgne olukord. Artikli 17 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlust kohaldatakse ka läbivaatamiste suhtes, mis muudavad oluliselt mitmeaastase sihtprogrammi sisu.

---

[23] Komisjoni 17. juuli 2007. aasta otsus 2007/530/Euratom, millega moodustatakse tuumaohutuse ja tuumajäätmete käitlemise kõrgetasemeline Euroopa töörühm (ELT L 195, 27.7.2007, lk 44, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2007/530/oj).

Artikkel 10a

Kooskõlastamine kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

Komisjon kooskõlastab oma koostöö kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, kes järgivad samasuguseid eesmärke, eriti Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuriga (IAEA) ja OECD Tuumaenergia Agentuuriga (OECD NEA). Selline kooskõlastamine võimaldab ühendusel ja asjaomastel organisatsioonidel vältida kolmandate riikidega seotud meetmete ja rahastamise kattumist. Komisjon kaasab oma ülesannete täitmisse ka liikmesriikide pädevad asutused ja liidu ettevõtjad.

Artikkel 11

Tegevuskavade ja meetmete vastuvõtmine

1. Instrumendi väliskomponendi ühe- või mitmeaastased tegevuskavad ja meetmed on tööprogrammid määruse (EL, Euratom) 2024/2509 tähenduses.

2. Lõikes 1 osutatud tegevuskavad ja meetmed võtab vastu komisjon rakendusaktidega. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 17 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse järgimine ei ole nõutav järgmistel juhtudel:

    a) erimeetmed ja toetusmeetmed, mille liidupoolne rahastamine ei ületa 10 miljonit eurot;

    b) tehnilised muudatused, eeldusel et need ei mõjuta märkimisväärselt asjaomase tegevuskava või meetme eesmärke, sh näiteks järgmised muudatused:

        i) rakendusmeetodi muutmine;

        ii) vahendite ümberjaotamine tegevuskavas sisalduvate meetmete vahel;

        iii) tegevuskavade ja meetmete eelarve suurendamine kuni 20 % võrra sellest eelarvest.

Kui käesoleva lõike alusel võetakse erimeetmeid ja toetusmeetmeid või tehakse tehnilisi muudatusi, teavitatakse sellest artikli 17 lõikes 1 osutatud komitee kaudu

liikmesriike ühe kuu jooksul alates meetmete vastuvõtmisest. Nendest teatatakse ka Euroopa Parlamendile.

4. Nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel, kui on vajalik ühenduse kiire reageerimine, võtab komisjon vastu käesoleva artikli lõikes 1 osutatud tegevuskavad või meetmed või muudab neid, kasutades selleks viivitamata kohaldatavaid rakendusakte, kooskõlas artikli 17 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 12
Rahvusvahelise koostöö kriteeriumid

1. Instrumendi väliskomponendist võib rahastada meetmeid partnerriikides käesolevas artiklis sätestatud kriteeriumide alusel.

2. Koostöö aluseks on partnerriigi ja ühenduse ühine arusaam või vastastikune kokkulepe.

3. Partnerriigid, kes soovivad teha ühendusega koostööd tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete valdkonnas, on tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu osalised ja on sõlminud IAEAga üldiste kaitsemeetmete lepingu või kehtestanud IAEAga lisaprotokolli.

4. Partnerriigid, kes soovivad teha ühendusega koostööd tuumaohutuse valdkonnas, peavad olema tuumaohutuse konventsiooni ning kasutatud tuumkütuse käitlemise ohutust ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutust käsitleva ühiskonventsiooni või muude asjaomaste konventsioonide aktiivsed osalised või olema astunud samme, mis demonstreerivad nende kindlat kavatsust liituda nimetatud konventsioonidega. ***Aktiivse koostöö puhul tuleb seda kindlat kavatsust igal aastal hinnata, võttes arvesse riikide aruandeid ja muid dokumente asjaomaste konventsioonide rakendamise kohta. Sellise hindamise põhjal tehakse otsus koostöö jätkamise kohta. Eriolukorras ilmutatakse erandkorras nimetatud põhimõtete kohaldamisel paindlikkust.***

5. Partnerriikidel, kes soovivad teha ühendusega koostööd hädaolukorraks valmisoleku ja sellele reageerimise, kiirguskaitse või radioaktiivsete jäätmete käitlemise valdkonnas ning kes ei vasta lõigetes 3 või 4 sätestatud kriteeriumidele, ei tohi nende territooriumil olla tuumarajatisi.

6. Koostöö partnerriikidega, kes ei vasta artikli 12 lõigetes 3–5 sätestatud kriteeriumidele, on erandlikku laadi, leiab aset asjaomase partnerriigi otsese taotluse korral ning piirdub nende taotletud toetusega tuumaavarii või kiirgusliku avariiolukorra korral, nagu on osutatud tuumaavariist operatiivse teatamise konventsioonis ja tuumaavarii või kiirgusliku avariiolukorra puhul abi andmise konventsioonis.

7. Koostöö kandidaatriikide või potentsiaalsete kandidaatriikidega, kes ei vasta oma riigi staatuse tõttu artikli 12 lõigetes 3–6 sätestatud kriteeriumidele, on erandlik. ***Selline koostöö viiakse kooskõlla strateegilise raamistikuga ja selle suhtes kohaldatakse eelnevat konsulteerimist INSC komiteega***.

8. Instrumendi koostööeesmärkide täitmise ja selle üle seire tagamiseks peab asjaomane partnerriik nõustuma võetud meetmete hindamisega ***ja tagama selleks vajaliku läbipaistvuse***. Hindamine peab võimaldama jälgida eesmärkide järgimist ja kontrollida nende täitmist ning see on tingimus ühenduse rahalise toetuse maksmise jätkamiseks. ***Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu nende hindamiste peamistest tulemustest.***

8a) Väliskomponendi raames rahastatavad meetmed ei tohi kahjustada liidu huve, sealhulgas tema geostrateegilisi huve, julgeolekuhuve ega konkurentsivõimet.

Artikkel 13
EUROOPA VÄLISTEENISTUS

Instrumendi väliskomponendi rakendamisel võetakse arvesse Euroopa välisteenistuse rolli, mis on sätestatud nõukogu otsuses 2010/427/EL, eelkõige selle artiklites 3 ja 9.

2. JAOTIS. INSTRUMENDI SISEKOMPONENDI RAKENDAMISE ERISÄTTED

Artikkel 14
Tööprogrammid

1. Instrumendi sisekomponenti rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu.

   Instrumendi sisekomponendi tööprogramm:

a) annab ülevaate mitmeaastase tööprogrammiga hõlmatud ajavahemikuks kavandatud tegevustest;

b) moodustab üldise aluse käesoleva määrusega hõlmatud tegevuste rakendamiseks ning põhineb kõrgeimatel tuumaohutusstandarditel ja ühenduse tuumaalaste kohustuste täitmise parimatel tavadel.

Artikkel 15

Liidu rahastamise rakendamine ja vormid ning rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid instrumendi sisekomponendi rakendamiseks

Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, rakendatakse instrumendi sisekomponendi liidupoolset rahastamist kooskõlas käesoleva määrusega ja määrusega (EL, Euratom) 2024/2509.

Instrumendi sisekomponendi raames on liidu rahastamiseks kõlblikud ainult järgmised tegevused:

a) suletud tuumarajatiste ohutu konserveerimine ja käitamine;

b) vananenud või mittekasutuses olevate tuumarajatiste või mõlema demonteerimine;

c) radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemine, sealhulgas kogumine, kirjeldamine, töötlemine, transport ja ladustamine;

d) tuumamaterjali varude vähendamine Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades;

e) radioaktiivsete jäätmete käitluskohtade arendamine ja ehitamine;

f) dekomisjoneerimiskavade koostamine ja ***korrapärane*** ajakohastamine, tehnilised uuringud***, litsentsidokumendid ja kuluprognoosid, sealhulgas olelusringi kulude prognoosid***

g) välistoetus projektide kavandamisele, hindamisele ja juhtimisele;

h) operatiivabi, sealhulgas kiirguskaitse ning seadmete ja rajatiste hooldus;

i) läbirääkimiste pidamine asukohaliikmesriikidega komisjoni tuumaalaste kohustuste üleandmiseks;

ia) ***selliste uuenduslike õiguslike ja rahastamisvahendite väljatöötamine, mis suudaksid lahendada jäätmekäitluse üleandmisega seotud pikaajalise ebakindluse probleemi mitme aastakümne jooksul;***

ib) ***Teadusuuringute Ühiskeskuse kohustused, mis tulenevad dekomisjoneerimisest ning kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise ohutusest pärast tuumaalase vastutuse üleandmist asukohaliikmesriikidele;***

j) teabevahetus ja koostöö väliste sidusrühmadega;

k) tuumarajatiste dekomisjoneerimise alaste teadmiste kogumine, loomine, hindamine ja levitamine, sealhulgas koolitustegevus;

l) mis tahes muu tegevus, millega toetatakse komisjoni tuumarajatiste dekomisjoneerimist Teadusuuringute Ühiskeskuse tegevuskohtades ning tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja tuumajäätmete käitlemise alaste teadmiste edendamist, nagu on osutatud artiklis 2.

Artikkel 16
Teadmiste jagamine

1. Teadusuuringute Ühiskeskuse tuumarajatiste dekomisjoneerimise ja tuumajäätmete käitlemise programmi rakendamise käigus saadud teadmisi levitatakse süstemaatiliselt ühenduse tasandil, et sellised teadmised ja oskusteave aitaksid kaasa liidu tööstusbaasi konkurentsivõimele ning toetaksid kõrget kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade loomist ja tehnoloogilist innovatsiooni.

2. Lõikes 1 osutatud tegevuse elluviimiseks võetavaid meetmeid rahastatakse instrumendi raames. Teadusuuringute Ühiskeskus koordineerib teadmiste struktureerimist ja levitamist liikmesriikidele, ***sealhulgas reguleerivatele asutustele, käitajatele, jäätmekäitlusorganisatsioonidele ja teadusasutustele***.

3. Teadmiste levitamise protsessi käsitletakse ja see määratletakse artiklis 16 osutatud tööprogrammides.

III PEATÜKK

RAKENDAMISVOLITUSED NING ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 17
Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab instrumendi väliskomponendi komitee ***(INSC komitee)***. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Sõltuvalt teemast või valdkonnast tuleb komitee kokku eri koosseisudes.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.

5. Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui lihtenamus komitee liikmetest seda taotleb.

6. Vastavalt liidu sõlmitud rahvusvahelistele lepingutele võib partnerriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid kutsuda komitee koosolekutele vaatlejana osalema komitee töökorras sätestatud tingimustel, võttes arvesse liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda. Partnerriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad ei osale käesoleva määruse artiklites 8 ***ja 12*** osutatud kõlblikkuskriteeriume käsitlevates aruteludes.

6a) Komisjon tagab, et komiteega konsulteeritakse nõuetekohaselt kooskõlas määrusega (EL) nr 182/2011, eelkõige instrumendi väliskomponendi programmide ettevalmistamisel ja valimisel. Komitee pädevusalasse kuulub komisjoni poolt artikli 9a kohaselt välja töötatud strateegia hindamine, artikli 2 lõigetes 1 ja 2 sätestatud instrumendi üldeesmärkidele vastavuse hindamine ning eelarvepaindlikkuse kasutamise läbivaatamine, eelkõige seoses instrumendi väli- ja sisekomponentide vaheliste rahaülekannetega. Komitee võtab arvesse liidu geostrateegilisi prioriteete ja huve seoses artikliga 7 ja artikli 12 lõikega 8 a. Komitee tuleb kokku vähemalt kord aastas, et vaadata läbi iga-aastaste või mitmeaastaste tööprogrammide rakendamine ning tagada instrumendi tegevuse nõuetekohane järelevalve ja kooskõlastamine.

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Määrused (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2028.

Artikkel 19

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta määruste (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 kohaste asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni; nimetatud määrusi kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.

2. Instrumendi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mida on vaja selleks, et tagada üleminek määrustelt (Euratom) 2021/100 ja (Euratom) 2021/948 alusel vastu võetud meetmetelt instrumendile.

Artikkel 20

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Nõukogu nimel

president/eesistuja

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0283

Euroopa Liidu 2026. aasta paranduseelarve projekt nr 2 – tulude ajakohastamine (omavahendid) ja kulude kohandamine

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta resolutsioon, mis käsitleb nõukogu seisukohta Euroopa Liidu 2026. aasta paranduseelarve projekti nr 2/2026 kohta – tulude ajakohastamine (omavahendid) ja kulude kohandamine (11540/2026 – C10-0207/2026 – 2026/0144(BUD))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 314,

– võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu artiklit 106a,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrust (EL, Euratom) 2024/2509 (mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid)[1], eriti selle artiklit 44,

– võttes arvesse Euroopa Liidu 2026. aasta üldeelarvet, mis võeti lõplikult vastu 26. novembril 2025. aastal[2],

– võttes arvesse nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrust (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027[3],

– võttes arvesse 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava[4],

1 ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
2 ELT L, 2026/72, 26.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/budget/2026/72/oj.
3 ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj.
4 ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

– võttes arvesse nõukogu 14. detsembri 2020. aasta otsust (EL, Euratom) 2020/2053, mis käsitleb Euroopa Liidu omavahendite süsteemi ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus 2014/335/EL, Euratom[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi 28. aprilli 2026. aasta resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034[6],

– võttes arvesse paranduseelarve projekti nr 2/2026, mille komisjon võttis vastu 9. juunil 2026. aastal (COM(2026)460),

– võttes arvesse 4. septembril 2026. aastal vastu võetud ja samal päeval Euroopa Parlamendile edastatud nõukogu seisukohta paranduseelarve projekti nr 2/2026 kohta (11540/2026 – C10-0207/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikleid 96 ja 98,

– võttes arvesse eelarvekomisjoni raportit (A10-0224/2026),

A. arvestades, et paranduseelarve projekti nr 2/2026 eesmärk on kohandada kulusid, eelkõige seoses maksete assigneeringutega, ja ajakohastada liidu eelarve tulusid;

B. arvestades, et paranduseelarve projektiga nr 2/2026 suurendatakse kulupoolel netosummades kulukohustuste assigneeringuid 444,2 miljoni euro võrra ja maksete assigneeringuid 8 004,2 miljoni euro võrra;

C. arvestades, et tulude poolel kaasneb paranduseelarve projektiga nr 2/2026 muude kui kogurahvatulu põhiste omavahendite suurenemine 2 997,9 miljoni euro võrra ja muude tulude suurenemine 641,3 miljoni euro võrra (mis tuleneb trahvidest saadava tulu suurenemisest 1 199,1 miljoni euro võrra ja Ühendkuningriigi osamaksu vähenemisest 557,8 miljoni euro võrra);

D. arvestades, et nende kohanduste tulemusena taotletakse maksevajaduste katmiseks täiendavaid kogurahvatulul põhinevaid osamakseid summas 4 364, miljonit eurot paranduseelarve projektiga nr 1/2026 võrreldes;

E. arvestades, et halvenev julgeolekuolukord mitmel liidu idapiirialal, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõjaga seotud korduvad sõjalised droonirünnakud, on juba toonud kaasa tõsised majanduslikud tagajärjed mitmes sektoris, eelkõige VKEdele;

1. võtab komisjoni esitatud paranduseelarve projekti nr 2/2026 teadmiseks;

2. väljendab heameelt ühtekuuluvusprogrammide maksete assigneeringute suurendamise üle 5,4 miljardi euro võrra ning ÜPP strateegiakavade maksete assigneeringute suurendamise üle Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames 2,2 miljardi euro võrra, mis näitab edasist tuginemist 2025 aastal alustatud tugevatele rakendamisalastele edusammudele; märgib siiski, et 2025. aasta mahajäämus ühtekuuluvuse valdkonnas koos rakendamise kiirendatud tempoga seab 2026. aasta eelarve surve alla; kutsub komisjoni üles jätkama eelseisva koondümberpaigutuse

5 ELT L 424, 15.12.2020, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2053/oj.
6 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0111.

raames eelarve täitmise seiramist kogu eelarve lõikes ning võtma kõik vajalikud meetmed, et vähendada maksete assigneeringute ammendumise ohtu; on ühtlasi seisukohal, et maksete suurendamine 2026. aastal peaks aitama leevendada 2027. aastal maksetele tekkivat survet ning tagama liidu vahendite õigeaegse eraldamise toetusesaajatele, kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele ning vähem arenenud piirkondadele;

3. väljendab sügavat muret halveneva julgeolekuolukorra pärast liidu idapiirialadel, mis on tingitud korduvatest sõjalistest droonirünnakutest ja muudest hübriidohtudest, mis on seotud Venemaa agressioonisõjaga Ukraina vastu; kutsub komisjoni üles arengut tähelepanelikult seirama, hindama kiiremas korras sellest tulenevaid sotsiaal-majanduslikke ja eelarvelisi tagajärgi ning tegema vajaduse korral ettepanekuid vajalike eelarvemeetmete kohta, sealhulgas järgneva paranduseelarve projekti kaudu, et anda mõjutatud piirkondadele õigeaegset liidu toetust; kutsub komisjoni ühtlasi üles määrama 2026. aastal kiiremas korras kindlaks ja võtma kasutusele vajalikud rahalised vahendid Euroopa mereturvalisuse arendamiseks ja kaitsekeskuste loomiseks;

4. võtab teadmiseks väetiste tegevuskava, mille komisjon võttis vastu 19. mail 2026, ja vastava ettepaneku suurendada põllumajandusreservi 300 miljoni euro võrra, et anda kiiret erakorralist abi põllumajandustootjatele, kes seisavad silmitsi tõsiste likviidsusprobleemidega; kutsub komisjoni üles jätkama ülemaailmse olukorra seiramist seoses põllumajandustootjaid mõjutavate võimalike uute turušokkidega; võtab ka teadmiseks kavandatud 140 miljoni euro suuruse lisasumma, et katta Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) vajadused ja kompenseerida oodatust väiksem sihtotstarbeline tulu, mis saadakse 2026. aastal pärast tegeliku raamatupidamisarvestuse kontrollimist ja heakskiitmist käsitleva otsuse arvesse võtmist; rõhutab, et kriisitoetusega ei tohi asendada vajadust tugeva, prognoositava ja piisavalt rahastatud ühise põllumajanduspoliitika järele;

5. võtab teadmiseks, et Ukraina toetuslaenu jaoks on vaja uut liiki finants-, eelarve- ja õigushaldust, mis eeldab komisjonilt selle rakendamiseks täiendavaid eksperditeadmisi ja kokku 53 ametikohta ametikohtade loetelus, millega ületatakse stabiilne töökohtade arv 41 ametikohta võrra, kooskõlas finants- ja digiselgitusega, mis on lisatud komisjoni ettepanekule võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Ukraina toetuslaenu andmiseks aastatel 2026 ja 2027[7]; võtab teadmiseks rubriigi 7 hinnangulise 3,2 miljoni euro suuruse mõju eelarvele, mis põhineb kuuekuulisel kohalolekul 2026. aastal; märgib murega, et stabiilse töötajate arvu põhimõte, mille komisjon endale kehtestas, on kahjustanud tegevusnõuete täitmist; tuletab meelde, et Euroopa Parlament toetas mitmeaastase finantsraamistiku 2024. aasta läbivaatamise käigus rubriigi 7 tugevdamist; võtab teadmiseks institutsioonide jätkuvad pingutused töötajate ümberpaigutamisel ja tõhususe suurendamisel, kuid tunnistab, et millalgi tuleb sellele tegutsemisviisile piir ette; rõhutab, et töötajate arvu tuleb vältimatult suurendada, kui see on vajalik selleks, et institutsioonid saaksid täita oma volitusi, ning tuletab sellega seoses meelde Euroopa Parlamendi seisukohta, et uued ülesanded tuleks katta lisavahenditest;

6. võtab ka teadmiseks, et Ukraina toetuslaenuga seotud laenuvõtmis- ja võlahaldustegevuse jaoks on alamrubriigis 2b vaja täiendavalt 1 miljon eurot toetuskulusid, mis kaetakse liidu ühtse rahastamismeetodi kohaselt; tuletab meelde, et

[7] COM(2026) 20.

need kulud on äärmiselt nappide ressursside kontekstis lisakoormus; tuletab meelde, et mitmeaastase finantsraamistiku 2024. aasta läbivaatamisega loodi Ukraina toetuslaenu rahastamisvahend, mille ainus eesmärk on rahastada Ukraina toetuslaenu teenindamise kulusid; rõhutab, et komisjon peab andma usaldusväärset, õigeaegset ja täpset teavet laenukasutuse kulutuste kohta ning kohustuste koondamise kohta manööverdamisruumi, mis sõltub laenutehingutest;

7. võtab teadmiseks, et kuna alamrubriigis 2b ja rubriigis 7 varud puuduvad, teeb komisjon ettepaneku võtta paindlikkusinstrumendist kasutusele 1 miljon eurot ja ühtsest varuinstrumendist 3,2 miljonit eurot; tuletab meelde, et on liidu prioriteete ja eelarvevajadusi silmas pidades väga mures ülimalt piiratud vahendite kättesaadavuse pärast 2026. aasta eelarves ning tunneb muret hädaolukordadele ja ettenägematutele vajadustele reageerimise suutlikkuse pärast;

8. võtab teadmiseks, et läbirääkimised roheväidete direktiivi ettepaneku[8] üle on seiskunud ja komisjoni Euroopa metsaseire ettepanek jäeti komisjoni menetluses olevate algatuste loetelust välja; märgib, et selle tulemusena saab kõik vastavad rahalised vahendid, mis Euroopa Keskkonnaamet asjaomaste ülesannete täitmiseks kavandas, tagastada programmile LIFE, millest need assigneeringud algselt kaeti;

9. võtab teadmiseks programmi „InvestEU“ ajakohastatud märkused pärast programmi „InvestEU“ II koondmääruse[9] vastuvõtmist, et parandada eelarve sidusust ja kajastada rakendamise praegust olukorda;

10. kordab oma pikaajalist üleskutset, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 310 kohaselt on ELi eelarve jaoks tingimata vaja kestlikku, prognoositavat ja vastupidavat tulu, mis peaks olema vastavuses kulude ja strateegiliste prioriteetide ning liidu kindlakstehtud rahastamisvajadustega; kinnitab Euroopa Parlamendi pikaajalist kohustust võtta kasutusele uued omavahendid mitte ainult NGEU võla tagasimaksmiseks, vaid ka liidu suuremate poliitiliste ambitsioonide rahastamiseks; tuletab meelde, et ilma uute tõeliste omavahenditeta langeb finantskoormus suuremate kogurahvatulul põhinevate osamaksete kaudu paratamatult liikmesriikidele; kordab seetõttu Euroopa Parlamendi seisukohta seoses vajadusega võtta kasutusele tõeliste, õiglaste ja kestlike uute omavahendite tasakaalustatud pakett suurusega vähemalt 60 miljardit eurot aastas, mis on oluline tingimus ambitsioonika mitmeaastase finantsraamistiku jaoks aastateks 2028–2034; rõhutab sellega seoses, et Euroopa Parlament tegi lisaks komisjoni ettepanekutele ettepaneku kolme uue omavahendi kohta: digimaks, interneti hasartmängude maks ja krüptovara maks; kutsub nõukogu ja komisjoni üles võtma Euroopa Parlamendi ettepanekuid täielikult arvesse käimasolevates aruteludes järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ja tulevase omavahendite süsteemi üle, et tagada prognoositav liidu tulu, mis vastab liidu prioriteetidele;

11. kiidab nõukogu seisukoha paranduseelarve projekti nr 2/2026 kohta heaks;

---

[8] COM(2023) 166.

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2025. aasta määrus (EL) 2025/2005, millega muudetakse määrusi (EL) 2015/1017, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695 ja (EL) 2021/1153, et suurendada määruse (EL) 2021/523 kohase ELi tagatise tõhusust ja lihtsustada aruandlusnõudeid (ELT L, 2025/2005, 23.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2005/oj).

12. teeb presidendile ülesandeks kuulutada paranduseelarve nr 2/2026 lõplikult vastuvõetuks ja korraldada selle avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas*;

13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0286

Euroopa demokraatia kaitse erikomisjoni järeldused ja soovitused

Euroopa Parlamendi 15. septembri 2026. aasta resolutsioon Euroopa demokraatia kaitse erikomisjoni järelduste ja soovituste kohta (2025/2069(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse oma 18. detsembri 2024. aasta otsust Euroopa demokraatia kaitse erikomisjoni moodustamise ning selle vastutusalade, liikmete arvu ja ametiaja kindlaksmääramise kohta[1],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 12. novembri 2025. aasta ühisteatist „Euroopa demokraatia kaitsekilp: tugevate ja vastupanuvõimeliste demokraatlike riikide võimestamine“ (JOIN(2025)0791),

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 2 ELi alusväärtuste kohta, artiklit 5 ELi pädevuste kohta, artiklit 10 demokraatliku elu kohta ja artiklit 21 välistegevuse kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114 siseturu kohta ja artiklit 222 solidaarsuse kohta,

– võttes arvesse ÜRO põhikirja,

– võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 19, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklis 19, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11 kehtestatud sätteid väljendusvabaduse kohta,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2025. aasta määrust (EL, Euratom) 2025/2445, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning

[1] ELT C, C/2025/1981, 11.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1981/oj.
[2] ELT L, 2025/2445, 8.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2445/oj.

direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus)[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2024. aasta määrust (EL) 2024/1624, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus)[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1069, milles käsitletakse avalikus elus osalevate isikute kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute nõuete või kuritarvituslike kohtumenetluste (avalikus elus osalemise vastased strateegilised hagid) eest[6] (vaigistushagide vastane direktiiv),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2024. aasta määrust (EL) 2024/900 poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta[7] (poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitlev määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2023. aasta määrust (EL, Euratom) 2023/2841, millega nähakse ette meetmed küberturvalisuse ühtlaselt kõrge taseme tagamiseks liidu institutsioonides, organites ja asutustes[8] (küberturvalisuse määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2023. aasta määrust (EL) 2023/1114, mis käsitleb krüptovaraturge ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 1095/2010 ning direktiive 2013/36/EL ja (EL) 2019/1937[9] (krüptovaraturgude määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiivi (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ[10] (elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiiv),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiivi (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv)[11],

---

3 ELT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
4 ELT L, 2024/1624, 19.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1624/oj.
5 ELT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj.
6 ELT L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj.
7 ELT L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj.
8 ELT L, 2023/2841, 18.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2841/oj.
9 ELT L 150, 9.6.2023, lk 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj.
10 ELT L 333, 27.12.2022, lk 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj.
11 ELT L 333, 27.12.2022, lk 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrust (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus)[12] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrust (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus)[13],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020[14] (Euroopa kriitiliste toormete määrus),

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 3. detsembri 2025. aasta ühisteatist ELi majandusjulgeoleku tugevdamise kohta (JOIN(2025)0977),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/692, millega luuakse kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1381/2013 ning nõukogu määrus (EL) nr 390/2014[15],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta[16],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv)[17],

– võttes arvesse nõukogu 17. märtsi 2014. aasta otsust 2014/145/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega,[18] ja nõukogu 17. märtsi 2014. aasta määrust (EL) nr 269/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega[19],

– võttes arvesse nõukogu 5. märtsi 2014. aasta otsust 2014/119/ÜVJP teatavate isikute, üksuste ja asutuste vastu suunatud piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Ukrainas[20] ning nõukogu 5. märtsi 2014. aasta määrust (EL) nr 208/2014 teatavate

---

12 ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj.
13 ELT L 265, 12.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj.
14 ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.
15 ELT L 156, 5.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.
16 ELT L 305, 26.11.2019, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj.
17 ELT L 95, 15.4.2010, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj.
18 ELT L 78, 17.3.2014, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/145(1)/oj.
19 ELT L 78, 17.3.2014, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/269/oj.
20 ELT L 66, 6.3.2014, lk 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/119(1)/oj.

isikute, üksuste ja asutuste vastu suunatud piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Ukrainas[21],

– võttes arvesse nõukogu 31. juuli 2014. aasta otsust 2014/512/ÜVJP, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas,[22] ja nõukogu 31. juuli 2014. aasta määrust (EL) nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas[23],

– võttes arvesse nõukogu 23. veebruari 2022. aasta otsust (ÜVJP) 2022/266, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetski ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud,[24] ja nõukogu 23. veebruari 2022. aasta määrust (EL) 2022/263, mis käsitleb piiravaid meetmeid vastusena valitsuse kontrolli alt väljas olevate Ukraina Donetski ja Luhanski oblastite tunnustamisele ja korraldusele siirda nendele aladele Venemaa relvajõud[25],

– võttes arvesse nõukogu 8. oktoobri 2024. aasta otsust (ÜVJP) 2024/2643, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa destabiliseeriva tegevusega[26], ja nõukogu 8. oktoobri 2024. aasta määrust (EL) 2024/2642, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa destabiliseeriva tegevusega[27],

– võttes arvesse nõukogu 15. oktoobri 2012. aasta otsust 2012/642/ÜVJP, mis käsitleb Valgevene vastu suunatud piiravaid meetmeid,[28] ja nõukogu 18. mai 2006. aasta määrust (EÜ) nr 765/2006, mis käsitleb president Lukašenka ja teatavate Valgevene ametnike vastu suunatud piiravaid meetmeid[29],

– võttes arvesse nõukogu 20. juuli 2023. aasta otsust (ÜVJP) 2023/1532, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Iraani sõjalise toetusega Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale,[30] ja nõukogu 20. juuli 2023. aasta määrust (EL) 2023/1529, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Iraani sõjalise toetusega Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale[31],

– võttes arvesse nõukogu 31. mai 2024. aasta otsust (ÜVJP) 2024/1603, millega muudetakse otsust (ÜVJP) 2016/849, mis käsitleb Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vastu suunatud piiravaid meetmeid,[32] ja nõukogu 31. mai 2024. aasta rakendusmäärust

---

21 ELT L 66, 6.3.2014, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/208/oj.
22 ELT L 229, 31.7.2014, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/512/oj.
23 ELT L 229, 31.7.2014, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj.
24 ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 109, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/266/oj.
25 ELT L 42 I, 23.2.2022, lk 77, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/263/oj.
26 ELT L 2024/2643, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2643/oj.
27 ELT L 2024/2642, 9.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2642/oj.
28 ELT L 285, 17.10.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/642/oj.
29 ELT L 134, 20.5.2006, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/765/oj.
30 ELT L 186, 25.7.2023, lk 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1532/oj.
31 ELT L 186, 25.7.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1529/oj.
32 ELT L, 2024/1603, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/1603/oj.

(EL) 2024/1602, millega rakendatakse määrust (EL) 2017/1509, mis käsitleb Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vastu suunatud piiravaid meetmeid[33],

– võttes arvesse komisjoni 16. juuli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu nõukogu määrus, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2028–2034 (COM(2025)0571),

– võttes arvesse komisjoni 21. jaanuari 2026. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus digivõrkude kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, direktiivi 2002/58/EÜ ja otsust nr 676/2002/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL (digivõrkude õigusakt) (COM(2026)0016),

– võttes arvesse komisjoni 20. jaanuari 2026. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametit (ENISA), Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise raamistikku ja IKT tarneahela turvalisust ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2019/881 (küberturvalisuse määrus 2) (COM(2026)0011) (muudetud küberturvalisuse määrus),

– võttes arvesse komisjoni 3. juuni 2026. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus liidu pooljuhiökosüsteemi tugevdamise meetmete raamistiku kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2023/1781 (kiibimäärus 2.0) (COM(2026)0504),

– võttes arvesse komisjoni 3. juuni 2026. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pilvandmetöötluse ja tehisintellekti ökosüsteemi tugevdamiseks (pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise määrus) (COM(2026)0502),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi 27. novembril 2025. aastal vastu võetud muudatusettepanekuid ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM(2023)0637 – C9-0464/2023 – 2023/0463(COD))[34],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Venemaa Föderatsiooni ja selle Ukraina-vastase agressiooni kohta ning Venemaa vaenuliku tegevuse kohta liikmesriikide vastu, sealhulgas 9. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni ühise reageerimise kohta Venemaa hiljutistele ELi liikmesriikide õhuruumi rikkumise ja elutähtsa taristu ohustamise juhtumitele[35],

– võttes arvesse oma 29. aprilli 2026. aasta resolutsiooni komisjoni iga-aastase õigusriigi olukorda käsitleva 2025. aasta aruande kohta[36],

---

33 ELT L, 2024/1602, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2024/1602/oj.
34 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0306.
35 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0230.
36 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0147.

– võttes arvesse oma 7. mai 2025. aasta resolutsiooni liidu uuendatud pikaajalise eelarve kohta muutuvas maailmas[37],

– võttes arvesse oma 23. jaanuari 2025. aasta resolutsiooni Venemaa levitatava desinformatsiooni ja ajaloo võltsimise kohta, et õigustada oma agressioonisõda Ukraina vastu,[38] ning 22. oktoobri 2025. aasta resolutsiooni, mis käsitleb nõukogu seisukohta Euroopa Liidu 2026. aasta üldeelarve projekti kohta[39], milles mainitakse Brüsselisse memoriaali rajamise projekti,

– võttes arvesse oma 13. juuli 2023. aasta resolutsiooni soovituste kohta Euroopa Parlamendi läbipaistvust, usaldusväärsust, vastutust ja korruptsioonivastast võitlust käsitlevate reeglite reformimiseks[40],

– võttes arvesse oma 13. novembri 2025. aasta resolutsiooni inimõiguste kaitsjate piiriülese represseerimise vastumeetmete kohta[41],

– võttes arvesse oma 21. jaanuari 2026. aasta resolutsiooni karistamatusega tegelemise kohta ELi sanktsioonide, sealhulgas kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (nn ELi Magnitski akt) kaudu[42],

– võttes arvesse oma 1. juuni 2023. aasta resolutsiooni, mis käsitleb välissekkumist kõigisse Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse, sealhulgas desinformatsiooni[43],

– võttes arvesse oma 15. detsembri 2022. aasta resolutsiooni Katariga seotud korruptsioonikahtluste ning vajaduse kohta suurendada ELi institutsioonides läbipaistvust ja vastutust[44],

– võttes arvesse oma 23. novembri 2022. aasta resolutsiooni Venemaa Föderatsiooni tunnistamise kohta terrorismi toetavaks riigiks[45],

– võttes arvesse oma 9. märtsi 2022. aasta resolutsiooni välissekkumise kohta kõigisse Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse, sealhulgas desinformatsiooni kohta[46],

– võttes arvesse oma 8. märtsi 2022. aasta resolutsiooni kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemise kohta Euroopas[47],

– võttes arvesse oma 20. oktoobri 2021. aasta resolutsiooni Euroopa meedia kohta digikümnendil: tegevuskava taastumise ja ümberkujundamise toetamiseks[48],

---

37 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2025)0090.
38 ELT C, C/2025/2147, 23.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2147/oj.
39 ELT C, C/2026/2114, 29.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2114/oj.
40 ELT C, C/2024/4011, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4011/oj.
41 ELT C, C/2026/1664, 22.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1664/oj.
42 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0015.
43 ELT C, C/2023/1226, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1226/oj.
44 ELT C 177, 17.5.2023, lk 109.
45 ELT C 167, 11.5.2023, lk 18.
46 ELT C 347, 9.9.2022, lk 61.
47 ELT C 347, 9.9.2022, lk 2.

– võttes arvesse oma 23. novembri 2016. aasta resolutsiooni ELi strateegilise kommunikatsiooni kohta vastusammuna tema vastu suunatud kolmandate osapoolte propagandale[49],

– võttes arvesse oma 15. juuni 2023. aasta soovitust nõukogule ja komisjonile pärast liidu õiguse kohaldamisel ilmnenud väidetavate rikkumiste ja haldusomavoli uurimist seoses Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamisega[50],

– võttes arvesse oma 23. novembri 2022. aasta soovitust nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ELi uue laienemisstrateegia kohta[51],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi 13. märtsi 2019. aasta soovitust nõukogule ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale Euroopa välisteenistuse järelmeetmete kohta kaks aastat pärast Euroopa Parlamendi raportit, milles käsitleti ELi strateegilist kommunikatsiooni vastusammuna tema vastu suunatud kolmandate osapoolte propagandale[52],

– võttes arvesse komisjoni järelmeetmeid Euroopa Parlamendi resolutsioonides esitatud soovitustele,

– võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2025. aasta teatist „ELi kodanikuühiskonna strateegia“ (COM(2025)0790),

– võttes arvesse komisjoni 3. juuni 2026. aasta teatist Euroopa tehnoloogilise suveräänsuse kohta koos sellele lisatud ELi avatud lähtekoodi strateegiaga (COM(2026)0503),

– võttes arvesse komisjoni 3. juuni 2026. aasta teatist „Energeetikasektori digitaliseerimise ja tehisintellekti strateegiline tegevuskava“ (COM(2025)0501),

– võttes arvesse komisjoni 1. aprilli 2025. aasta teatist „Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU“ (COM(2025)0148),

– võttes arvesse komisjoni 24. juuli 2024. aasta teatist „2024. aasta aruanne õigusriigi kohta. Õigusriigi olukord Euroopa Liidus“ (COM(2024)0800),

– võttes arvesse komisjoni 8. juuli 2025. aasta teatist „2025. aasta aruanne õigusriigi kohta – õigusriigi olukord Euroopa Liidus“ (COM(2025)0900),

– võttes arvesse komisjoni 12. detsembri 2023. aasta teatist demokraatia kaitse kohta (COM(2023)0630),

– võttes arvesse komisjoni 3. detsembri 2020. aasta teatist Euroopa demokraatia tegevuskava kohta (COM(2020)0790),

---

48 ELT C 184, 5.5.2022, lk 71.
49 ELT C 224, 27.6.2018, lk 58.
50 ELT C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
51 ELT C 167, 11.5.2023, lk 105.
52 ELT C 23, 21.1.2021, lk 152.

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 5. detsembri 2018. aasta ühisteatist „Väärinfovastane tegevuskava“ (JOIN(2018)0036) ning 14. juuni 2019. aasta ühisteatist „Aruanne väärinfovastase tegevuskava rakendamise kohta“ (JOIN(2019)0012),

– võttes arvesse 19. mail 2025. aastal loodud Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi julgeoleku- ja kaitsepartnerlust,

– võttes arvesse Ameerika Ühendriikide 2025. aasta novembris avaldatud riiklikku julgeolekustrateegiat ja 2026. aasta jaanuaris avaldatud USA riiklikku kaitsestrateegiat,

– võttes arvesse poliitilisi suuniseid Euroopa Komisjoni 2024.–2029. aasta ametiajaks „Euroopa valik“, mille komisjoni president Ursula von der Leyen esitas 18. juulil 2024,

– võttes arvesse komisjoni 28. märtsi 2025. aasta rakendusotsust, mis käsitleb programmi „Digitaalne Euroopa“ rahastamist ja mitmeaastase tööprogrammi vastuvõtmist aastateks 2025–2027 (C(2025)1839),

– võttes arvesse komisjoni 6. veebruaril 2026. aastal teatavaks tehtud esialgseid järeldusi selle kohta, et TikTok ei ole järginud digiteenuste määrust seoses oma soovitussüsteeme ja sõltuvusttekitavaid disainielemente käsitlevate riskihindamistega,

– võttes arvesse desinformatsiooni käsitlevat tegevusjuhendit (mis kehtestati 2018. aastal desinformatsioonivastase tegevusjuhendina ja mida tugevdati 2022. aastal), mille Euroopa Komisjon ja Euroopa digiteenuste nõukoda kiitsid heaks 13. veebruaril 2025 digiteenuste määruse artikli 45 kohase tegevusjuhendina, kusjuures üleminek jõustus alates 1. juulist 2025,

– võttes arvesse võrgu- ja infoturbe koostöörühma 23. jaanuari 2020. aasta aruannet „ELi meetmepakett 5G-võrkude turvalisuse tagamiseks“,

– võttes arvesse 30. oktoobri 2024. aasta aruannet „Ühiselt on turvalisem: Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamine“, mille koostas Soome Vabariigi endine president Sauli Niinistö Euroopa Komisjoni presidendi erinõuniku ülesannetes,

– võttes arvesse komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitust (EL) 2023/2829 kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta liidus ning Euroopa Parlamendi valimiste Euroopa mõõtme ja tõhusa läbiviimise kohta[53],

– võttes arvesse komisjoni 12. detsembri 2023. aasta soovitust (EL) 2023/2836 avaliku poliitika kujundamisse kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise ja nende sisulise osalemise edendamise kohta[54],

– võttes arvesse Euroopa valimiskoostöö võrgustiku (ECNE) loomist komisjoni poolt 2019. aastal,

– võttes arvesse komisjoni 13. novembri 2025. aasta pressiteadet uurimise algatamise kohta seoses digiturgude määruse võimaliku rikkumisega Google’i poolt meediaväljaannete sisu allapoole paigutamisel otsingutulemustes,

---

53 ELT L, 2023/2829, 20.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2829/oj.
54 ELT L, 2023/2836, 20.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2836/oj.

– võttes arvesse nõukogu 21. mai 2024. aasta järeldusi „Küberturvalisuse tulevik: rakendame ja kaitseme üheskoos“,

– võttes arvesse nõukogu 17. oktoobri 2022. aasta järeldusi IKT tarneahela turvalisuse kohta,

– võttes arvesse nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitust, mis käsitleb kogu liitu hõlmavat koordineeritud lähenemisviisi elutähtsa taristu toimepidevuse tugevdamise suhtes[55],

– võttes arvesse nõukogu 24. aprilli 2023. aasta otsust (ÜVJP) 2023/855, mis käsitleb Euroopa Liidu partnerlusmissiooni Moldovas (EUPM Moldova)[56],

– võttes arvesse tegevuskava „Julgeoleku- ja kaitsevaldkonna strateegiline kompass Euroopa Liidule, kes kaitseb oma kodanikke, väärtusi ja huve ning toetab rahvusvahelist rahu ja julgeolekut“, mille nõukogu kiitis heaks 21. märtsil 2022 ja Euroopa Ülemkogu kinnitas 25. märtsil 2022,

– võttes arvesse Leedult, Taanilt, Eestilt, Soomelt, Saksamaalt, Lätilt, Sloveenialt ja Hispaanialt transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu 6. juuni 2025. aasta istungiks saadud teavet, milles kutsuti üles võtma ühismeetmeid, et reageerida üleilmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide segamise ja võltsimise ohtudele,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 20. mai 2021. aasta institutsioonidevahelist kokkulepet kohustusliku läbipaistvusregistri kohta[57],

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 29. märtsi 2022. aasta eriaruannet 05/2022 „ELi institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisus: üldine valmisoleku tase ei vasta ohtudele“,

– võttes arvesse 24. juunil 2024. aastal avaldatud dokumenti „UN Global Principles for Information Integrity – Recommendations for Multi-stakeholder Action“ (ÜRO teabe tervikluse ülemaailmsed põhimõtted – soovitused mitut sidusrühma hõlmavaks tegevuseks),

– võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, eriti selle artiklit 20,

– võttes arvesse ÜRO 10. detsembri 1982. aasta mereõiguse konventsiooni, mis jõustus 16. novembril 1994,

– võttes arvesse 2001. aasta novembris vastu võetud rahvusvaheliselt õigusvastaste tegude eest riikide vastutust käsitlevaid artikleid,

– võttes arvesse Reykjavíki deklaratsiooni, mis võeti vastu Euroopa Nõukogu riigipeade ja valitsusjuhtide 16.–17. mail 2023 toimunud neljandal tippkohtumisel,

---

55 ELT C 20, 20.1.2023, lk 1.
56 ELT L 110, 25.4.2023, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/855/oj.
57 ELT L 207, 11.6.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj.

– võttes arvesse 8.–9. juunil 2018 Charlevoix's toimunud G7 tippkohtumisel loodud G7 kiirreageerimismehhanismi,

– võttes arvesse Eesti, Soome, Läti, Leedu, Poola ja Rootsi poolt 13. juunil 2025 Rahvusvahelisele Tsiviillennunduse Organisatsioonile esitatud töödokumenti ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi korduvate raadiosagedushäirete kohta Balti riikide, Ida- ja Põhja-Euroopa piirkonnas ning nende mõju kohta rahvusvahelise tsiviillennunduse ohutusele ja julgeolekule,

– võttes arvesse 9. mail 2022. aastal avaldatud aruannet Euroopa tuleviku konverentsi lõpptulemuste kohta ja eelkõige selle ettepanekuid 27 ja 37,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi Euroopa demokraatia kaitse erikomisjoni tellitud uuringut „Strengthening Resilience – Towards the European Democracy Shield“ (Vastupanuvõime tugevdamine – liigume Euroopa demokraatia kaitsekilbi suunas),[58] mille avaldas 2025. aasta oktoobris kodanike õiguste ning justiits- ja institutsiooniliste asjade peadirektoraat,

– võttes arvesse 2026. aasta veebruaris avaldatud Euroopa Parlamendi Eurobaromeetri 2025. aasta sügisuuringut, milles tuuakse välja üldsuse mure julgeolekuohtude pärast,

– võttes arvesse komisjoni Eurobaromeetri eriuuringut nr 568 „Demokraatia kaitsmine ja edendamine“, mis avaldati 2025. aasta mais,

– võttes arvesse Euroopa välisteenistuse esimest, teist ja kolmandat aruannet välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ohtude kohta,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu 2024. aasta aruannet „Press Freedom in Europe: A time to Turn the Tide – Annual assessment of press freedom in Europe by the partner organisations of the Safety of Journalists Platform“ (Ajakirjandusvabadus Euroopas: aeg suunda muuta. Euroopa ajakirjandusvabaduse iga-aastane hindamine ajakirjanike turvalisuse platvormi partnerorganisatsioonide poolt),

– võttes arvesse Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ameti (ENISA) 1. oktoobri 2025. aasta aruannet pealkirjaga „ENISA ohtude kaardistamise aruanne 2025“,

– võttes arvesse Europoli 2025. aastal avaldatud aruannet „EU Serious and Organised Crime Threat Assessment – The changing DNA of serious and organised crime“ (ELi raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnang – raske ja organiseeritud kuritegevuse muutuv DNA),

– võttes arvesse Madalmaade andmekaitseasutuse algoritmilise järelevalve koordineerimisosakonna 2025. aasta oktoobri aruannet „AI chatbots as voting aid“ (Tehisintellekti juturobotid kui abilised valimistel),

– võttes arvesse Itaalia sideteenuste tagamise ameti (AGCOM) 3. septembril 2025. aastal vastu võetud meetmeid mõjutajate kohta,

---

[58] Uuring „Strengthening Resilience – Towards the European Democracy Shield“, Euroopa Parlament, kodanike õiguste ning justiits- ja institutsiooniliste asjade peadirektoraat; justiits-, kodanikuvabaduste ja institutsiooniliste küsimuste poliitikaosakond, oktoober 2025.

– võttes arvesse mõjutajate reklaami tegevusjuhendit, mille AUTOCONTROL võttis Hispaanias vastu 7. juulil 2025,

– võttes arvesse Tšehhi riikliku küber- ja infoturbeameti (NÚKIB) 3. septembri 2025. aasta hoiatust küberohtude kohta, mis on seotud andmete edastamisega Hiina Rahvavabariigile ja selle erihalduspiirkondadele ning nende poolse kaughaldusega,

– võttes arvesse aruannet „Manipulation d'algorithmes et instrumentalisation d'influenceurs: enseignements de l'élection présidentielle en Roumanie & risques pour la France" (Algoritmidega manipuleerimine ja suunamõjutajate ärakasutamine: Rumeenia presidendivalimistest saadud õppetunnid ja ohud Prantsusmaale), mille avaldas Prantsusmaa valitsuse valvsuse ja välismaiste digisekkumiste vastase kaitse teenistus (VIGINUM) 2025. aasta veebruaris,

– võttes arvesse Soome Mediapooli 2020. aastal avaldatud käsiraamatut „Influencer Handbook" (Mõjutajate käsiraamat),

– võttes arvesse USA välisministeeriumi 2020. aasta augusti aruannet „Pillars of Russia's Disinformation and Propaganda Ecosystem" (Venemaa desinformatsiooni ja propaganda ökosüsteemi alustalad),

– võttes arvesse USA küberjulgeoleku ja taristu kaitsmise ameti, USA Riikliku Julgeolekuagentuuri, FBI ja rahvusvaheliste partnerite 2025. aasta augusti ühist küberturvalisuse alast nõuandedokumenti „Countering Chinese State-Sponsored Actors Compromise of Networks Worldwide to Feed Global Espionage Systems" (Meetmete võtmine ülemaailmsete võrkude kahjustamise vastu Hiina riiklikult toetatavate osalejate poolt, et toetada globaalseid spionaažisüsteeme),

– võttes arvesse Piirideta Reporterite 25. septembri 2025. aasta aruannet „The Propaganda Monitor: The Russian Edition" (Propagandaseire: Venemaa eriväljaanne),

– võttes arvesse Euroopa Ülikool-Instituudi meedia mitmekesisuse ja meediavabaduse keskuse 1. novembril 2025. aastal avaldatud artiklit „Influencers as news creators: implications for media regulation" (Suunamõjutajad uudiste loojatena: mõju meedia reguleerimisele),

– võttes arvesse AlgoSoci konsortsiumi 28. oktoobril 2025. aastal avaldatud artiklit „1 in 10 Dutch citizens are likely to ask AI for election advice. This is why they shouldn't" (Iga kümnes Madalmaade kodanik küsib tõenäoliselt tehisintellektilt valimisnõu. Põhjus, miks nad ei peaks seda tegema),

– võttes arvesse organisatsiooni What to Fix 2025. aasta juuni aruannet „Bankrolling Sanctioned Entities: How Meta Platforms Ireland Ltd. May Have Violated EU Sanctions and Channeled Money To RT, Sputnik and Other EU-Sanctioned Entities via Facebook's Revenue Redistribution Programs" (Sanktsioonide all olevate üksuste rahastamine: kuidas Meta Platforms Ireland Ltd võis rikkuda ELi sanktsioone ja suunata raha RT-le, Sputnikule ja teistele ELi sanktsioonide all olevatele üksustele Facebooki tulude ümberjaotamise programmide kaudu),

– võttes arvesse NewsGuardi 6. märtsi 2025. aasta eriaruannet „A Well-funded Moscow-based Global "News" Network has Infected Western Artificial Intelligence with Russian

Propaganda“ (Moskvas asuv hästi rahastatud üleilmne „uudistevõrgustik“ on nakatanud lääne tehisintellekti Venemaa propagandaga),

– võttes arvesse Media Freedom Rapid Response'i 2026. aasta veebruaris avaldatud aruannet „Mapping Media Freedom – Monitoring Report 2025“ (Meediavabaduse kaardistamine – 2025. aasta seirearuanne),

– võttes arvesse Maailma Majandusfoorumi 2025. aasta jaanuari aruannet „Global Cybersecurity Outlook 2025“ (Ülemaailmne küberturvalisuse väljavaade 2025),

– võttes arvesse VSquare'i, Delfi Estonia ja partnermeediaorganisatsioonide 26. veebruaril 2024. aastal avaldatud uurimisaruannet „Kremlin Leaks: Secret Files Reveal How Putin Pre-Rigged his Reelection“ (Kremli lekked: salajastest toimikutest ilmneb, kuidas Putin oma tagasivalimist ette valmistas),

– võttes arvesse Saksamaa Aspeni Instituudi 2024. aastal avaldatud sotsiaalmeedia mõjutajate ja sisuloojate eetikakoodeksit,

– võttes arvesse veebisaidil Debunk.org 4. mail 2023. aastal avaldatud artiklit „Kremlin spent 1.9 billion USD on propaganda last year, the budget exceeded by a quarter“ (Kreml kulutas eelmisel aastal propagandale 1,9 miljardit USA dollarit, eelarve ületati veerandi võrra),

– võttes arvesse Venemaa Föderatsiooni välisministeeriumi 28. detsembri 2024. aasta avaldust vastuseks ELi 15. Venemaa-vastaste sanktsioonide paketile võetavate meetmete kohta, milles teatati riiki sisenemise keelu saanud ELi ametnike ja kodanike nimekirja laiendamisest,

– võttes arvesse Venemaa uudisteagentuuri TASS 28. detsembri 2024. aasta artiklit „Russia substantially expands blacklist of EU officials in response to sanctions – MFA“ (Venemaa laiendab vastuseks sanktsioonidele oluliselt ELi ametnike musta nimekirja – välisministeerium),

– võttes arvesse komisjoni 18. detsembri 2023. aasta pressiteadet digiteenuste määruse alusel X-i suhtes ametliku menetluse algatamise kohta, et hinnata tema kohustuste võimalikku rikkumist, eelkõige seoses tema soovitussüsteemide ülesehituse ja toimimisega seotud süsteemsete riskide maandamisega, samuti seoses kohustustega, mis puudutavad riskihindamist, sisu modereerimist, reklaami läbipaistvust ja teadlaste juurdepääsu andmetele,

– võttes arvesse mitmeid teaduslikke ja uurimisuuringuid sotsiaalmeedia soovitussüsteemide kohta Saksamaa föderaalvalimiste kontekstis, mis näitavad algoritmilist kallutatust ja polariseeriva või erapooliku sisu võimendamist, kujundades seeläbi kasutajate poliitilist infokeskkonda,

– võttes arvesse komisjoni 30. aprilli 2024. aasta pressiteadet digiteenuste määruse kohaste ametlike menetluste algatamise kohta Meta platvormide vastu, eelkõige seoses poliitilise sisu käsitlemisega nendel veebiplatvormidel,

– võttes arvesse TikToki 2024. aasta detsembri avaldust TikToki usaldusväärsuse jätkuva kaitsmise kohta Rumeenia valimiste ajal,

– võttes arvesse Euroopa päikeseenergiatööstuse nõukogu (ESMC) 30. aprilli 2025. aasta avaldust „Restrict Remote Access of PV Inverters from High-Risk Vendors“ (Kõrge riskitasemega müüjate fotoelektriliste inverterite kaugjuurdepääsu piiramine), milles ESMC hoiatas Euroopa energiasõltumatusega seotud riskide eest, mis tulenevad suure riskiga kolmandate riikide tootjate fotoelektriliste inverterite reguleerimata ja kaugjuhitavatest võimetest,

– võttes arvesse 19. märtsil 2025 esitatud valget raamatut „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ ja nõukogu 27. mai 2025. aasta määrust (EL) 2025/1106, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“[59],

– võttes arvesse nõukogu eesistujariigi 28. novembri 2025. aasta järeldusi usaldusväärsetele uudistele juurdepääsu kohta Euroopa demokraatia kaitsekilbi raames,

– võttes arvesse kodukorra artikleid 55 ja 213,

– võttes arvesse Euroopa demokraatia kaitse erikomisjoni raportit (A10-0199/2026),

A. arvestades, et komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esitasid 12. novembril 2025. aastal ühisteatise Euroopa demokraatia kaitsekilbi loomise kohta, milles nähti ette rida meetmeid, et võimestada, kaitsta ja edendada kogu ELis tugevaid ja vastupanuvõimelisi demokraatiaid; arvestades, et see algatus annab ainulaadse võimaluse luua toimiva, kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi Euroopa demokraatia, vabaduse ja heaolu kaitsmiseks; arvestades, et demokraatia vastupanuvõime ja Euroopa julgeolek on üha enam lahutamatud;

B. arvestades, et vaesus, sotsiaal-majanduslik puudus ja tõrjutus võivad jätta teatavad ühiskonnarühmad välise sekkumise ja vaenulike teabeoperatsioonide suhtes eriti kaitsetuks ja haavatavaks;

C. arvestades, et oht, mida Venemaa kujutab Euroopa julgeolekule ja demokraatlikule terviklikkusele, on endiselt enneolematul tasemel; arvestades, et märkimisväärseid probleeme tekitavad ka muud osalejad, sealhulgas Hiina ja Iraan; arvestades, et on vaja omaks võtta teabepõhise heidutuse põhimõte ja vajaduse korral kohaldada piiravaid meetmeid nende osalejate vastu, kes vastutavad välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise eest;

D. arvestades, et ühisteatis Euroopa demokraatia kaitsekilbi loomise kohta sisaldab mitmeid positiivseid soovitusi ja ettepanekuid, nagu demokraatliku vastupanuvõime Euroopa keskuse loomine, selle vastutusala laiendamine läbirääkijariikidele ja ELi naabruses asuvatele riikidele ning peamiste ELi õigusaktide täielik jõustamine; arvestades, et Euroopa Parlamendi mõlemad välissekkumist kõigisse Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse, sealhulgas desinformatsiooni käsitlevad erikomisjonid (INGE ja INGE 2) on juba nõudnud kavandatava Euroopa demokraatliku vastupanuvõime keskusega sarnase ELi struktuuri loomist, et võidelda välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsiooni vastu; arvestades, et selline struktuur ei tohiks dubleerida olemasolevaid vahendeid, suutlikkust ja pädevusi, vaid peaks selle asemel koondama need ühtseks üksuseks, millel on selge

[59] ELT L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj.

visioon ja volitused, reaalsed volitused ja rahastamine;

E. arvestades, et Euroopa välisteenistuse hiljutistest aruannetest välisriigist lähtuvate infomanipulatiivsete ja sekkuvate rünnakute kohta ilmneb üha üksikasjalikum arusaam pahatahtlike osalejate metoodikast, tehnilisest taristust ja kavandatud narratiividest, kuid sellist olukorrateadlikkust ei ole muudetud püsivateks operatiivmehhanismideks, mis võimaldaksid liikmesriikidel ja ELil ennetada, ennetada, avastada ja võtta õigeaegseid ja koordineeritud vastumeetmeid; arvestades, et vaenulike infomanipulatsioonikampaaniate ja muude pahatahtlike rünnakute tulipunktis on riiklikud ja Euroopa Parlamendi valimised; arvestades, et need kampaaniad halvustavad konkreetseid kandidaate või erakondi, püüavad diskrediteerida valimisprotsessi ennast, kasutavad ära lahkarvamusi tekitavaid küsimusi ja püüavad diskrediteerida traditsioonilist meediat; arvestades, et intensiivselt rünnatakse ka ELi ja liikmesriikide institutsioone; arvestades, et EL kannatab killustatud lähenemisviisi all välisriigist lähtuva infomanipulatsioonide ja sekkumise ning desinformatsiooni vastu võitlemisel, kusjuures liikmesriikide suutlikkus on väga erinev ning puudub üldine strateegiline raamistik või toimivad riikidevahelised või Euroopa koostöömehhanismid, mis seoksid operatiivse reageerimise ohuteadmusega;

F. arvestades, et ECNE, kiirhoiatussüsteem ja Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskus (EDMO) on väärtuslikud komponendid ELi üldises vastupanuvõimes välisriigist lähtuvatele infomanipulatsioonidele ja sekkumistele ning desinformatsioonile, kuid nende mõjusust piirab oluliselt sellise spetsiaalse ELi tegevusstruktuuri puudumine, millel oleks volitus koordineerida vastupanuvõimet suurendavat tegevust ning kiirreageerimis- ja eskalatsioonimehhanisme, mis ühendavad riikliku tegevussuutlikkuse ELi tasandi koordineerimisega;

G. arvestades, et välisriigist lähtuvatest infomanipulatsioonidest ja sekkumistest ning desinformatsioonist tulenevad ohud ulatuvad üksikutest liikmesriikidest kaugemale ja kujutavad endast rünnakut Euroopa projekti olemuse vastu; arvestades, et välisriigist lähtuvate infomanipulatiivsed ja sekkuvad operatsioonid on süstemaatiliselt suunatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 2 sätestatud demokraatlike põhiväärtuste ning ELi lepingu artiklis 1 sätestatud avatud ja läbipaistvate otsustusprotsesside põhimõtte vastu viisil, mis kahjustab ELi huve ning demokraatlikke protsesse liikmesriikides; arvestades, et lõppkokkuvõttes on sellise tegevuse peamised ohvrid Euroopa kodanikud, kuna nii nõrgestatakse nende juurdepääsu usaldusväärsele teabele ja võimet kujundada sõltumatuid arvamusi ja osaleda sisuliselt demokraatlikus elus, samal ajal kui avalik julgeolek ja ühiskonna stabiilsus on samuti ohustatud;

H. arvestades, et üksikud liikmesriigid, kes on investeerinud selge põhikirja ja volitustega spetsiaalsetesse tegevusstruktuuridesse, millel on piisav rahastamine ja personal, näitavad, mida on võimalik saavutada, eelkõige puudutab see Prantsusmaa VIGINUMi ja Rootsi psühholoogilise kaitse ametit, mis on võtnud kasutusele faktipõhise, tehnilise ja erapooletu lähenemisviisi; arvestades, et need institutsioonid võivad taotluse korral või omal algatusel anda väärtuslikku teavet, kuid nad ei ole omavahel asjakohaselt seotud;

I. arvestades, et killustatud riiklike institutsioonide kohanemisvõime jääb tehisintellekti ja süvavõltsingutehnoloogia kiirele arengule alla, ning vanakooli lahendused, näiteks läbipaistvuse või parimate jõupingutustega seotud kohustused on muutunud iganenuks; arvestades, et ilma ELi koordineeritud reageerimise ja selge tegevus- ja

teadussuutlikkuseta on tehnoloogiline eelis üha enam ründajatel, mitte kaitsjatel, ohustades seega meie demokraatia põhialuseid; arvestades, et mõned tehisintellektiettevõtted on oma ohutusmeetmeid, et võidelda desinformatsiooni leviku ja tekke vastu oma teenuste kaudu, karmistamise asemel hoopis vähendanud; arvestades, et tehisintellekt hõlbustab desinformatsioonikampaaniaid, kuid pakub ka vahendeid, et parandada meie suutlikkust neid avastada, analüüsida ja nende vastu võidelda;

J. arvestades, et põhimõte, et tööstusharud peaksid rahaliselt panustama oma tegevusega seotud välismõjudega tegelemisse, on liidu õiguses ja tavades hästi juurdunud; arvestades, et laiendatud tootjavastutuse raamistiku kohaselt peavad teatavad tootjad rahastama oma toodetest tekkivate jäätmete käitlemist, kohaldades otseselt põhimõtet „saastaja maksab“; arvestades, et ühtse kriisilahenduskorra raames teevad kõik pangandusliidus tegutsevad pangad iga-aastaseid osamakseid ühtsesse kriisilahendusfondi, et nende tegevusega seotud süsteemsed riskid ei jääks maksumaksjate kanda; arvestades, et ravimifirmad peavad rahastama loa saamise järgseid ohutusuuringuid, lähtudes sellest, et need, kes saavad kasu toote turuleviimisest, peavad aitama jälgida kahju, mida see võib põhjustada; arvestades, et seda loogikat tuleks kohaldada suurte infoühiskonna teenuste osutajate suhtes, kes saavad kasu teabe ökosüsteemist, tekitades samal ajal süsteemseid riske demokraatlikule terviklikkusele;

K. arvestades, et EL on struktureeritud ettevalmistavate vahendite abil mitmel korral edukalt toime tulnud õiguslikult vastuolulistes ja esilekerkivates poliitikavaldkondades; arvestades, et selliste näidetena võiks muu hulgas tuua 1988. aasta rohelise raamatu autoriõiguse ja tehnoloogiaprobleemide kohta, kõrgetasemelise tehisintellekti eksperdirühma ja isikuandmete kaitse üldmäärusele eelnenud õigusloome-eelse konsulteerimisprotsessi[60]; arvestades, et välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised ning desinformatsioon kujutavad endast võrreldavat probleemi, mis on seotud rahvusvaheliste suhete, tehnoloogiliste ja ärimudelitega, mis arenevad koos ühiskondlike ja õiguslike nähtustega, konkureerides samal ajal ka põhiseaduslike kaalutlustega; arvestades, et kohandatud valdkondadevaheline ettevalmistusprotsess võib olla kriitilise tähtsusega välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsiooniga seotud tugeva ja kohtukindla õigusraamistiku jaoks, austades samas täielikult liikmesriikide pädevusi ja ELi institutsioonide volitusi;

L. arvestades, et ELi demokraatlikke ühiskondi ohustavad üha enam hübriidohud, desinformatsioon ning välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised, mis on eriti intensiivsed digivaldkonnas; arvestades, et veebikeskkond võimaldab uute manipuleerimismeetodite levikut, mille seas on järgmised: a) sotsiaalmeedia mitteautentne kasutamine automatiseeritud tarkvaraprogrammide, sotsiaalmeedia võltskontode ja trollivabrikute, robotite abil võimendamise ja kaasatuse kaudu; b) rohujuurepesu ja üleujutamise meetodite kasutamine internetis avaliku arutelu mõjutamiseks; c) üksikisikute isikustamine, jälgimine ja mikrosihtimine, d) veebisaidid, mille eesmärk on jäljendada ametlikke allikaid; e) lõhestava sisu kunstlik võimendamine ja monetiseerimine; f) sünteetilise sisu, näiteks süvavõltsingute ja muu

[60] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

tehisintellekti loodud sisu kasutamine; g) soovitussüsteemid, mis on kavandatud kaasatuse edendamiseks polariseerumise kaudu, ning h) LLMi (suurte keelemudelite) manipulatsioonid ja muud andmemürgitustehnikad, mis pahatahtlikult toidavad tehisintellektisüsteeme kallutatud, petlike või valede narratiividega, et mõjutada nende treenimist; arvestades, et nende meetodite ja negatiivsete nähtuste vastu võitlemiseks on välja töötatud vahendid, kuid need on endiselt väga ebapiisavad;

M. arvestades, et veebiplatvormidel on iga üksiku kasutaja eelistustest ja haavatavusest ülevaate saamise kaudu suurem mõju avalikule arutelule kui traditsioonilistel väljaannetel; arvestades, et tõendid näitavad, et platvormide omanikud ja aktsionärid võivad manipuleerida platvormide algoritmidega, et prioriseerida teatavat poliitilist sisu, moonutades seeläbi teabekeskkonda ja kahjustades kasutajate võimalust saada tõelevastavat ja mitmekülgset teavet; arvestades, et väga suured digiplatvormid ja väga suured otsingumootorid on de facto muutunud avaliku ruumi pääsuvalitsejateks, mõjutades seeläbi tugevalt seda, millise teabega kodanikud kokku puutuvad, kuidas seda prioriseeritakse ja millistel tingimustel see ringleb;

N. arvestades, et EL ja selle liikmesriigid võtsid turvalise ja läbipaistva digiruumi loomiseks hiljuti vastu ulatusliku kogumi õigusakte, sealhulgas digiteenuste määruse, digiturgude määruse, poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitleva määruse, Euroopa meediavabaduse määruse ja tehisintellekti käsitleva määruse; arvestades, et need õigusaktid tähistavad olulisi edusamme veebiplatvormide vastutusele võtmisel ja demokraatlike protsesside kaitsmisel, läbipaistvuse suurendamisel, väljendusvabaduse kaitsmisel, aidates nii kaasa välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ulatuslikule kaitsele, kuid nende tulemuslikkus sõltub täielikust, õigeaegsest ja järjepidevast jõustamisest, mis on endiselt keeruline ja aeglane, põhjustades haavatavusi; arvestades, et seetõttu on liikmesriikide struktureeritud toetamine selles valdkonnas eriti oluline; arvestades, et EL ja selle liikmesriigid peaksid jätkama ka mitteseadusandlike meetmete, ühiste lähenemisviiside ja metoodikate väljatöötamist, et häirida välisriigist lähtuvat infoga manipuleerimist ja sekkumist ning kaitsta demokraatiat; arvestades, et Euroopa Parlamendil on oluline koht ELi digivaldkonna õigusaktide kontrollimisel ja tugevdamisel ning tulemuslikkuse tagamiseks tuleks neid jõupingutusi täiendada Euroopa Parlamendi töömeetodite korrapärase läbivaatamisega;

O. arvestades, et on tõendeid selle kohta, et väga suurte digiplatvormide, sealhulgas X, TikToki ja Instagrami kaasamispõhiseid soovitussüsteeme juhib struktuurselt tähelepanukeskne majandus, et võimendada lõhestavat, polariseerivat või eksitavat sisu, mis kujutab endast ohtu ühiskondlikule arutelule ja valimiste usaldusväärsusele, nagu näitab äärmusliku poliitilise sisu võimendamine valimiste ajal kogu ELis; arvestades, et need süsteemid on kahjustanud toimetuslikult sõltumatu ja pluralistliku meedia nähtavust ning hõlbustavad tehisintellekti loodud süvavõltsingute ja sünteetilise või manipuleeritud sisu kiiret levikut, süvendades kasutajate, eelkõige kaitsetumate rühmade jaoks probleemi teha vahet tõesel ja väärteabel; arvestades, et tehisintellektimäärusega kehtestati normid tehisintellekti loodud sisu kohustusliku märgistamise kohta; arvestades, et digiteenuste määruse artiklite 34 ja 35 kohaselt on väga suured digiplatvormid kohustatud süsteemseid riske hindama ja maandama; arvestades, et digiteenuste määrusega kehtestati ka olulised uued normid algoritmilise läbipaistvuse ja vastutuse suurendamiseks, sealhulgas anti kasutajatele võimalus valida isikustamata sisendeid, vähendades seeläbi sõltuvust läbipaistmatust algoritmilisest kureerimisest; arvestades, et rakendamisel ja kasutajakogemuses esineb endiselt probleeme; arvestades, et digiteenuste määruse ja tehisintellekti käsitleva määruse

tulemuslik jõustamine, mida toetavad ajakohased suunised ja sõltumatu järelevalve, on oluline, et võidelda manipuleerimise vastu ja kaitsta demokraatlikke protsesse;

P. arvestades, et USA administratsioon on kehtestanud sihipäraseid sanktsioone, ähvardanud tariifidega, rakendanud viisakeelde ja isiklikke sanktsioone ELi üksustele, kes on seotud digiteenuste määruse ja muude digivaldkonna õigusaktide kujundamise ja jõustamisega, kahjustades ELi otsustusprotsessi terviklikkust ja õigusriiki; arvestades, et EL kui avatud ja reeglitel põhinev ühtne turg peab kaitsma oma suveräänset õigust võtta vastu õigusakte kooskõlas demokraatlike väärtuste, rahvusvaheliste kohustuste ja põhiõiguste, sealhulgas väljendusvabaduse kaitsega, mis on põhiväärtus, mida jagatakse Ameerika Ühendriikide ja sarnaselt meelestatud partneritega kogu demokraatlikus maailmas; arvestades, et põhjendamatud süüdistused tsensuuris õõnestavad neid ühiseid väärtusi ja juhivad tähelepanu kõrvale tegelikelt tõsistelt sõnavabaduse rikkumistelt sellistes riikides nagu Venemaa, Hiina ja Iraan; arvestades, et ELi digivaldkonna õigusaktide täitmise tagamisel tuleb seista vastu geopoliitilistest kaalutlustest tulenevatele viivitustele või piirangutele, eelkõige juhtudel, mis hõlmavad suurte tehnoloogiaplatvormide lobitööd; arvestades, et väline surve, sealhulgas geomajanduslik survestamine, strateegilised omandamised ja äärmusliikumiste toetamine ELi-väliste avaliku sektori osalejate või ettevõtjate poolt ohustab veelgi ELi otsuste tegemise suveräänsust ja demokraatlikku vastupanuvõimet; arvestades, et ELi diginormide täitmise tagamisel tuleb jätkuvalt juhinduda üksnes liidu õigusest ja demokraatlike huvide kaitsest, ilma et seda mõjutaks lubamatu poliitiline, kaubanduslik või väline surve; arvestades, et ELi liikmesriikide ühtsus ja nende poliitiline joondumine selles valdkonnas on keskse tähtsusega;

Q. arvestades, et tehisintellekt edendab innovatsiooni, teadmiste kättesaadavust, tootlikkust ja uusi digitööstusharusid ning pakub uusi võimalusi, näiteks valimiste juhtimise ja järelevalve tugevdamist tänu ebatavalise veebitegevuse ja koordineeritud manipuleeriva käitumise tuvastamisele; arvestades, et tehisintellekti, sealhulgas generatiivsete mudelite ja süvavõltsingute kasutamine tekitab ka märkimisväärseid probleeme teabe tervikluse ja valimisprotsesside seisukohast, mistõttu on vaja õigeaegseid ja tulemuslikke demokraatlikke kaitsemeetmeid ja regulatiivset järelevalvet; arvestades, et usaldusväärsetes aruannetes on paljastatud Moskvas asuva desinformatsioonivõrgustiku Pravda tegevus, milles on tahtlikult võetud sihikule suured keelemudelid ja imbutud neisse Kremli-meelsete narratiividega, mille eesmärk on jäljendada neutraalseid ja faktipõhiseid väljundeid; arvestades, et selline taktika kujutab endast välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ohtlikku arengut, kuna seejuures kasutatakse ära tehisintellektisüsteemide läbipaistmatust ja skaleeritavust, et autoriteetse keele varjus vargsi levitada vääri või eksitavaid geopoliitilisi sõnumeid ning õõnestada demokraatlikku arutelu ja usaldust digitehnoloogia vastu; arvestades, et selline algoritmilise manipuleerimise vorm ähvardab vähendada üldsuse usaldust tehisintellektitehnoloogia vastu, moonutada demokraatlikku arutelu ning süvendada desinformatsiooniohtu kogu ELis ja üle maailma; arvestades, et see rõhutab vajadust parema tehisintellektipädevuse järele hariduses, töös ja ühiskonnas laiemalt, suurema läbipaistvuse järele seoses suuri keelemudeleid kasutava treeninguga ning teadusuuringute piisava rahastamise järele; arvestades, et tehisintellekti väljundid võivad kajastada süsteemide kavandamisest tulenevat kallutatust;

R. arvestades, et interneti suunamõjutajatel võib olla oluline tähtsus meie ühiskonna digitaalse vastupanuvõime tugevdamisel, kui nad suurendavad teadlikkust meediapädevusest ja demokraatlikest menetlustest, edendades faktipõhist sisu või

aidates kaasa konstruktiivsele poliitilisele arutelule; arvestades, et samal ajal sõltub üha suurem osa kodanikke, eelkõige alaealisi ja noori täiskasvanuid, suurel määral sotsiaalmeedia sisuloojatest ja suunamõjutajatest, mänguteenustest ning video- ja sisujagamisteenustest, sealhulgas uudiste ja päevakajalise teabe puhul, mistõttu nad puutuvad kokku sõltuvusttekitava disaini, kahjuliku sisu ja manipuleerivate tavadega seotud riskidega; arvestades, et internetis tegutsevatel isikutel ja suunamõjutajatel võib olla märkimisväärne suutlikkus kujundada avalikku arvamust ja teabevooge, ilma et nende suhtes kohaldataks meediaga võrreldavaid vastutusstandardeid;

S. arvestades, et 2024. aasta sügisel Rumeenias toimunud presidendivalimistel tuli ilmsiks veebipõhise teabekeskkonna märkimisväärne haavatavus ning usaldusväärsed teated osutavad sellele, et konkreetsete poliitiliste narratiivide edendamiseks ning valmimiskonkurentsi moonutamiseks kasutatakse laialdaselt võltskontosid, roboteid ja algoritmiliselt võimendatud sisu; arvestades, et TikTok, üks noorte valijate seas kõige laialdasemalt kasutatavaid platvorme, väitis, et on blokeerinud rohkem kui 116 000 rämpspostikonto loomise ja eemaldanud valimisjärgse puhastuse käigus 59 000 võltskontot; arvestades, et mõjutajate, sealhulgas nano- ja mikromõjutajate kasutamine välisosalejate poolt rõhutab veelgi asjaolu, et odavaid ja vähenähtavaid osalejaid saab kasutada relvana, et vältida avastamist ja mõjutada avalikku arvamust, rikkudes demokraatlikke norme; arvestades, et tõendid osutavad kahele põhilisele tegutsemismustrile: soovitusalgoritmidega koordineeritud manipuleerimine sünkroniseeritud kontode võrgustike kaudu, mis kunstlikult võimendavad andmeliiklust ja -suundumusi, ning sisuloojate varjatud ärakasutamine, kusjuures mõlemad mustrid näitavad, kuidas platvormi tehnilist dünaamikat on võimalik ära kasutada ja demokraatlikest kaitsemeetmetest kõrvale hoida;

T. arvestades, et sõnumiplatvormi Telegram, millel on ELis kasvav kasutajaskond, on üha enam nimetatud desinformatsiooni, välissekkumise ja ebaseadusliku tegevuse, sealhulgas äärmusliku sisu, sabotaaži eesmärgil värbamise, ELi ja riiklikke õigusakte puudutava poliitilise propaganda ja desinformatsiooni kanaliks; arvestades, et Telegrami venemaine päritolu, selle läbipaistmatud omandistruktuurid ja sisu sisulise modereerimise puudumine on tekitanud püsivat muret seoses selle rolliga demokraatliku arutelu õõnestamisel; arvestades, et Telegramist on saanud peamine kanal nn kõrvaldatavate agentide värbamiseks ja hübriidoperatsioonide läbiviimiseks; arvestades, et on leitud, et pahatahtlikud riiklikud osalejad kasutavad ära Telegrami kasutajate, eelkõige noorte tehnoloogilisi oskusi, rahalisi vajadusi ja naiivsust, et viia spionaaži- ja sabotaažioperatsioone läbi minimaalsete kuludega, säilitades samal ajal võimaluse oma osalust usutavalt eitada; arvestades, et olemasoleva info kohaselt ületab Telegrami kasutajate arv künnise, mille alusel selle saab liigitada digiteenuste määruse kohaselt väga suureks digiplatvormiks, mistõttu tuleb selle suhtes kohaldada rangemaid regulatiivseid kohustusi ja riskimaandamisnõudeid; arvestades, et komisjonipoolse pikaleveninud hindamise käigus ei ole veel järeldusi tehtud;

U. arvestades, et Euroopa-väliste tehnoloogiaettevõtete, eelkõige Ameerika Ühendriikides ja Hiinas asuvate ettevõtete kasvav mõju on toonud esile ELi strateegilise sõltuvuse sellistes elutähtsates valdkondades nagu andmetaristu, satelliitside, pilveteenused, veebiplatvormid, makselahendused ja IT-tarkvara, samuti kaitsesektoris; arvestades, et kodumaise innovatsiooni edendamine, õiglaste ja konkurentsivõimeliste digiturgude tagamine, digireeglite jõustamine, Euroopa idufirmade toetamine ja investeerimine suveräänsesse digitaristusse on olulised sammud konkurentsivõimelise, turvalise, vastupidava ja sõltumatu ELi digitaalse ökosüsteemi loomiseks, piirates samal ajal

vaenuliku sekkumise, teabega manipuleerimise ja majandusliku survestamise võimalusi; arvestades, et digitaalse innovatsiooni vastavusse viimine demokraatlike väärtuste ja põhiõigustega annab ELile võimaluse saada vastutustundliku ja inimkeskse tehnoloogia valdkonnas ülemaailmseks liidriks; arvestades, et tehisintellekt kujundab ümber ja kiirendab üleilmastumist, luues strateegilise konkurentsi valdkonnas uue ajastu; arvestades, et ELi digitaalset suveräänsust on eriti raske saavutada, kui väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid tegutsevad de facto oligopolina;

V. arvestades, et uuringutest ilmneb murettekitav suundumus digiplatvormide tulude ümberjaotamise programmides, mis näitab, et meediaväljaanded, mille suhtes kohaldatakse sanktsioone, nagu Sputnik ja Russia Today, jäid Facebooki partnerväljaandjate nimekirja ka mitmeid kuid pärast ELi sanktsioonide kehtestamist Venemaa vastu, mis tekitab küsimusi seoses sellega, kas nad on jätkuvalt rahalist kasu saanud; arvestades, et sellised läbipaistmatud monetiseerimise mehhanismid võimaldavad välismaistel riigiga seotud osalejatel desinformatsiooni jagamisest kasu saada ja destabiliseerivad regulatiivsetest meetmetest hoolimata jätkuvalt ELi ja liikmesriikide teaberuumi; arvestades, et veebireklaami läbipaistmatus võimaldab suunata suuri rahasummasid seaduslikelt kaubamärkidelt desinformatsioonisaitidele, rahastades polariseerivat sisu ja õõnestades kvaliteetset ajakirjandust; arvestades, et Meta on ainus suur tehnoloogiaettevõte, kes avaldab piiratud mahus monetiseerimisandmeid, samas kui ülejäänud on endiselt läbipaistmatud;

W. arvestades, et enne 2025. aasta parlamendivalimisi Madalmaades korraldatud uuringus teatas iga kümnes vastaja, et nad küsivad hääletamisel tõenäoliselt tehisintellektilt nõu, samas kui veel 13 % küsitletutest teatas, et nad võib-olla küsivad; arvestades, et Madalmaades vastas rohkem kui kolmandik noorimatest vastajatest, et nad tõenäoliselt kasutavad või võivad kasutada hääletamisel tehisintellekti abi; arvestades, et see suundumus on kooskõlas liikmesriikides ja kogu maailmas tehtud järeldustega; arvestades, et Madalmaade andmekaitseasutuse hiljutine uuring näitab, et tehisintellekti juturobotite koostatud hääletussoovitused annavad poliitilisest maastikust sageli väga moonutatud ja polariseerunud ülevaate; arvestades, et investeerimine avatud lähtekoodiga suurte keelemudelite arendamisse on üks viis, kuidas vähendada muret varjatud kallutatuse, tagauste või andmete väärkasutamise pärast tehisintellekti juturobotites;

X. arvestades, et välisriigist lähtuvates infomanipulatsioonides ja sekkumistes osalejad kasutavad tehnoloogiat koordineeritud mitteautentsete desinformatsioonikampaaniate korraldamiseks; arvestades, et selline tehnoloogia, eelkõige robotid ja tehisintellektil põhinevad tarkvaraprogrammid, on võimeline käituma autonoomselt ning seega moonutama ja hävitama tõelist avalikku arutelu, ujutades tegelike inimeste vahelise suhtluse üle mitteautentse sisuga;

Y. arvestades, et inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 19, Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 11 ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 sätestatud põhiõigus väljendus- ja teabevabadusele on demokraatia nurgakivi; arvestades, et ELi pühendumus väljendusvabadusele kujutab endast sidusat ja põhimõttelist välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastast strateegiat, mis on selges vastuolus piirangutega, mida autoritaarsed osalejad kehtestavad süstemaatiliselt oma elanikkonnale; arvestades, et massiteabevahendite vabadus ja mitmekesisus ning elujõulise kodanikuühiskonna tegutsemisruumi

olemasolu annavad ühiskonnale võimaluse avastada, paljastada ja tõrjuda manipuleerivaid narratiive demokraatliku arutelu kaudu;

Z. arvestades, et väljendus- ja teabevabadus on põhiõigus, mille eesmärk on kaitsta inimesi, mitte masinaid, algoritme, roboteid või tehisintellekti;

AA. arvestades, et autoritaarsed režiimid on kasutanud sotsiaalmeedia platvorme väljendusvabaduse õõnestamiseks; arvestades, et kasutajad ootavad läbipaistvust, nõuetekohast menetlust ja väljendusvabaduse kaitset, mida tuleb digiteenuste määruse nõuete kohaselt järgida; arvestades, et seetõttu on nende põhimõtete kaitsmiseks vaja ELi digivaldkonna õigusaktide täielikku jõustamist;

AB. arvestades, et väljendus- ja teabevabadus ning meediavabadus ja meedia mitmekesisus, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 11 lõikes 2 ja kajastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artiklis 10, on demokraatliku ja vastupanuvõimelise ühiskonna nurgakivid; arvestades, et toimetuslikult sõltumatu, kvaliteetne, faktipõhine, hästi rahastatud ja majanduslikult elujõuline ajakirjandus, sealhulgas eksiilis viibivate ajakirjanike ajakirjandus, on peamine kaitsemeede välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsiooni vastu ning oluline vahend teadlike otsuste tegemiseks;

AC. arvestades, et ELi institutsioonid kasutavad oma poliitika- ja tegevusdokumentides korrapäraselt mõistet „teabe terviklus“, ning arvestades, et ELi tasandil ei ole selle mõiste ametlikku ega ühiselt kokku lepitud määratlust kehtestatud; arvestades, et määratluse puudumine võib põhjustada ebaselgust selle mõiste tõlgendamisel ja kohaldamisel;

AD. arvestades, et Euroopa meediavabaduse määrus kujutab endast verstaposti sõltumatu ja pluralistliku meediamaastiku edendamisel kogu Euroopas; arvestades, et meedia täidab tavapärastest äriüksustest erinevat demokraatlikku funktsiooni; arvestades, et toimetusliku sõltumatuse kaitsmiseks, eelkõige omandi koondumise, ülevõtmise või muutuste puhul kontrollis, ning läbipaistvuse, allikate vastutuse ja kutsestandardite tagamiseks on vaja tugevaid kaitsemeetmeid; arvestades, et komisjon peaks tegema jõupingutusi kandidaatriikide paremaks kaasamiseks ELi meediapoliitikasse; arvestades, et see peaks hõlmama ka kandidaatriikide endi vastavat kohustust;

AE. arvestades, et digitaalse reklaami ökosüsteem, mis pakub küll uusi võimalusi meedia kaudu teavitamiseks, on toonud kaasa ka turu kontsentratsiooni ja ebaausa konkurentsi, kusjuures mõned suured digiplatvormid saavad endale ebaproportsionaalselt suure osa reklaamitulust; arvestades, et Prantsusmaa audiovisuaal- ja digisidet reguleeriva asutuse (ARCOM) ja kultuuriministeeriumi 2023. aasta aruande kohaselt said uudistesisusse ja audiovisuaalloomingusse investeerivad meediaorganisatsioonid 2022. aastal ainult 40 % reklaamituludest, mis on vähem kui 2012. aasta 65 %, ning prognooside kohaselt langeb see näitaja 2030. aastaks 29 %-le; arvestades, et sageli toimub see professionaalsete Euroopa meediaettevõtete ja sõltumatu ajakirjanduse kestlikkuse arvelt;

AF. arvestades, et domineerivate internetireklaamituru osaliste kuritarvituslikud tavad, näiteks sellised tavad, mille eest määras komisjon Google’ile 2,95 miljardi euro suuruse trahvi konkurentsi moonutamise eest internetireklaami valdkonnas, rõhutavad vajadust struktuursemate meetmete järele, et tagada aus konkurents, suurem läbipaistvus, vastutus ja kaitsemeetmed meedia mitmekesisuse, toimetusliku sõltumatuse ja

demokraatlike protsesside tervikluse kaitsmiseks; arvestades, et kuritahtlikud osalejad võivad ära kasutada digitaalse reklaami turu struktuurseid puudusi, nagu on näidanud nn doppelgänger-ettevõtjad, kes kasutajateni jõudmiseks kasutavad sotsiaalmeediareklaame, ja mitmesugused Venemaa veebikampaaniad, mille eesmärk on heidutada Ukraina mehi sõjaväeteenistusse astumast;

AG. arvestades, et digiturgude määrus on oluline õiglaste digiturgude ja meedia mitmekesisuse tagamiseks; arvestades, et selle rakendamisel esineb endiselt probleeme; arvestades, et digiturgude määruse kohaselt võivad rakenduste arendajad teavitada kliente tasuta pakkumistest väljaspool rakenduste poode; arvestades, et komisjon on algatanud uurimise digiturgude määruse võimaliku rikkumise kohta Google'i poolt meediaväljaannete sisu allapoole paigutamisel otsingutulemustes; arvestades, et komisjon algatas digiturgude määruse esimese läbivaatamise 3. juulil 2025;

AH. arvestades, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga reguleeritakse audiovisuaalmeedia teenuseid, tagades tarbijakaitse ja täites ka muid avaliku huvi eesmärke audiovisuaalmeedia turul; arvestades, et selles direktiivis nõutakse, et liikmesriigid võtaksid meetmeid meediapädevusega seotud oskuste arendamiseks ja annaksid oma jõupingutustest aru iga kolme aasta järel; arvestades, et komisjon viib praegu läbi direktiivi hindamist ja kuulutas 2025. aasta novembris välja osalemiskutse, valmistudes 2026. aastaks kavandatud uuendatud hindamiseks;

AI. arvestades, et lastele tuleb anda oskused desinformatsioonile vastu seista; arvestades, et sellega seoses võivad vaenulikud osalejad tõhustada rünnakuid haridussüsteemidele, et võidelda digikirjaoskuse suurendamiseks tehtavate jõupingutuste vastu; arvestades, et eri põhjustel on teatavad rühmad, sealhulgas lapsed ja noored oma ulatusliku digitaalse kokkupuute tõttu väärinfo suhtes eriti haavatavad; arvestades, et meediapädevust ja kriitilist mõtlemist on vaja edendada juba varasest east alates;

AJ. arvestades, et Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskus (EDMO) täidab desinformatsiooni jälgimisel ja selle vastu võitlemisel olulist ülesannet; arvestades, et EDMO volitusi on pikendatud, et jätkata tema olulist tööd; arvestades, et volituste pikendamisega ei kaasnenud rahaliste vahendite vastavat suurenemist, mis võib piirata EDMO suutlikkust oma eesmärke täita;

AK. arvestades, et meedia vastupanuvõime programmi ajutine olemus võib anda võimaluse kaaluda uusi uuenduslikke lähenemisviise sõltumatu kohaliku ja piirkondliku meedia toetamiseks;

AL. arvestades, et meediavabaduse kiirreageerimise algatuse (MFRR) raames dokumenteeriti 2025. aastal 1481 ajakirjandusvabaduse rikkumist, mis mõjutasid 2377 meediaga seotud isikut või üksust 36 Euroopa riigis, hõlmates õiguslikke, füüsilisi ja psühholoogilisi ohte ning mitmesuguseid tsensuuri vorme; arvestades, et kuigi see arv on veidi väiksem kui 2024. aastal registreeritud 1548 rikkumist, on see endiselt murettekitavalt suur ja kujutab endast märkimisväärset kasvu võrreldes 2023. aastaga, mis näitab, et ohud meediavabadusele Euroopas on püsivad ja süsteemsed; arvestades, et uurivate ajakirjanike, nagu Jan Kuciaki, Giorgos Karaivazi, Peter R. de Vriesi ja Daphne Caruana Galizia mõrvad põhjustasid avalikkuse laialdast hukkamõistu;

AM. arvestades, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu läbirääkijad jõudsid 11. detsembril 2025 esialgsele kokkuleppele kavandatava määruse suhtes, milles käsitletakse välisinvesteeringute taustauuringuid ELis;

AN. arvestades, et raadio Vaba Euroopa / Vabadusraadio (RFE/RL) tegevus vastab ELi strateegilistele huvidele; arvestades, et pärast USA välisabipoliitika ümberkujundamist on EL kiitnud heaks selle tegevuse erakorralise rahastamise 5,5 miljoni euro ulatuses; arvestades, et RFE/RLi ja teiste sõltumatute meediaväljaannete jaoks, mis on olulised demokraatia vastupanuvõime tugevdamiseks naaberriikides, tuleb välja töötada kestlik rahastamislahendus;

AO. arvestades, et uus tehnoloogia, nagu tehisintellekt, võib parandada ajakirjanike töötingimusi ja -meetodeid, kuid võib tekitada ajakirjanikele ka uusi ohte, nagu kiire ja odav esinemine olemasoleva meediana, nn doppelgängeri-kampaaniad, desinformatsioonikanalite massiline loomine ja ajakirjanike vastu suunatud koordineeritud rünnakud; arvestades, et olemasoleva meedia mis tahes kujul teesklemine kujutab endast identiteedivargust ja õigusasutused peaksid sellega asjakohaselt tegelema; arvestades, et tehisintellekti mudelid peavad olema kooskõlas liidu autoriõigusega, et tagada õiguste omajate kaitse ja õiguskindlus; arvestades, et uudismeediasektor seisab silmitsi probleemidega, mis tulenevad tehisintellektisüsteemide kasvavast mõjust, mis mõjutab üldsuse usaldust, reklaamitulusid ja autoriõiguse kaitset; arvestades, et generatiivse tehisintellekti arengut tuleks arutada komisjoni eelseisva ELi autoriõiguse direktiivi läbivaatamise raames[61], mida peab täiendama aruanne peamiste järelduste kohta; arvestades, et tehisintellekti treenimisandmete suurem läbipaistvus on meediapoliitika kontekstis oluline;

AP. arvestades, et muutused Ameerika Ühendriikide Rahvusvahelise Arengu Agentuuris (USAID) on mõjutanud mitmeid Euroopa meediaväljaandeid; arvestades, et see rõhutab Euroopa enda meediamaastiku tugevdamise tähtsust; arvestades, et ELi rahastamine peaks keskenduma algatustele, millel on suurim avalik mõju, ja hõlmama põhilist operatiivtuge;

AQ. arvestades, et Fideszi juhitud eelmise Ungari valitsuse võetud meetmete tõttu on komisjon algatanud Ungari vastu rikkumismenetluse seoses Euroopa meediavabaduse määruse ja audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi täitmata jätmisega;

AR. arvestades, et Venemaa jätkuv agressioonisõda Ukraina vastu näitab kodanikuühiskonna olulist tähtsust kriisiolukordades, eelkõige humanitaarabi andmisel, põhivajaduste tagamisel ja mõjutatud elanikkonna igapäevaelu jätkumise tagamisel ning sabotaaži ja spionaažiga seotud ohtudele reageerimisel;

AS. arvestades, et kodanikuühiskonnal on oluline koht ka poliitikakujundamisele kaasaaitamisel, sotsiaal- ja kogukonnateenuste osutamisel, teadlikkuse suurendamisel olulistest sotsiaalsetest küsimustest, haavatavas olukorras olevate eri rühmade esindamisel ning kodanike põhiõiguste edendamisel ja kaitsmisel; arvestades, et kodanikuühiskonnal on oluline roll ka poliitikakujundamisele

---

61 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/790, mis käsitleb autoriõigust ja autoriõigusega kaasnevaid õigusi digitaalsel ühtsel turul ning millega muudetakse direktiive 96/9/EÜ ja 2001/29/EÜ (ELT L 130, 17.5.2019, lk 92, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/790/oj).

kaasaaitamisel, sotsiaal- ja kogukonnateenuste osutamisel, teadlikkuse suurendamisel olulistest sotsiaalküsimustest, vastupanuvõime suurendamisel, haavatavas olukorras olevate eri rühmade esindamisel, kodanike põhiõiguste edendamisel ja kaitsmisel ning selle tagamisel, et valitsused säilitaksid tänu avalikule kontrollile ja demokraatlikule järelevalvele läbipaistvuse ja vastutuse;

AT. arvestades, et komisjon on avaldanud oma ELi kodanikuühiskonna strateegia, mis väidetavalt täiendab Euroopa demokraatia kaitsekilpi käsitlevas ühisteatises sätestatud meetmeid; arvestades, et ELi kodanikuühiskonna strateegias kinnitatakse, et selle strateegia rakendamise osana loodava kodanikuühiskonna platvormi eesmärk on tagada korrapärane ja struktureeritud raamistik ELi väärtuste kaitsmiseks ja edendamiseks ning põhiõiguste, demokraatia, võrdsuse ja õigusriigi alase tegevuse ühtlustamiseks ja tugevdamiseks ning see võetakse kasutusele 2026. aastal; arvestades, et strateegia hõlmab ka kodanikuühiskonna tegutsemisruumi käsitleva veebipõhise teadmuskeskuse loomist, mis peaks koostöös Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga dokumenteerima olemasolevad kodanikuühiskonna tegutsemisruumi seire algatused, aruanded ja kaitseressursid riiklikul, ELi ja rahvusvahelisel tasandil;

AU. arvestades, et demokraatia vastupanuvõime rahastamist tuleks suurendada ning kasutada koordineeritult ja tulemuslikult, et saavutada maksimaalne mõju, austades samal ajal asjaomaste üksuste sõltumatust; arvestades, et programm AgoraEU, mille ettepaneku tegi komisjon mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 ja mille kavandatav eelarve on 9 miljardit eurot, on oluline samm edasi ELi toetuse suurendamisel kultuurile, meediale ja kodanikuühiskonnale;

AV. arvestades, et ühiskonnad, mis investeerivad tulemuslikult inimkapitali ja haridusse, on ühed kõige konkurentsivõimelisemad, vastupidavamad ja majanduslikult tugevamad; arvestades, et sellised programmid nagu „Erasmus+“ edendavad Euroopa väärtusi ning tugevdavad noorte demokraatlikku kaasatust ja ühiskonna vastupanuvõimet kogu ELis;

AW. arvestades, et kolmandate riikide pahatahtlikud osalejad on püüdnud Euroopa Parlamendi töösse sekkuda ja seda lubamatult mõjutada, sealhulgas ebaseadusliku lobitöö ja korruptiivse tegevuse kaudu, mida tõendavad sellised juhtumid nagu nn Qatargate; arvestades, et need arengud rõhutavad vajadust veelgi tugevdada ELi otsustusprotsesside vastupanuvõimet ja terviklikkust;

AX. arvestades, et Prantsusmaa siseministeerium on avaldanud aruande Moslemi Vennaskonna kohta, milles käsitletakse varjatud mõjutamistegevuse ja infiltreerumisega seotud probleeme; arvestades, et sarnaseid probleeme on tõstatatud ka seoses teiste religioossete osalistega, näiteks Venemaa õigeusu kirikuga (Moskva patriarhaat);

AY. arvestades, et ELis elutähtsa taristu vastu suunatud hübriidrünnakud on muutunud sagedasemaks kui kunagi varem ning juhtumid on seotud samade pahatahtlike kolmandate riikide osalejatega, nagu Venemaa, Valgevene ja Hiina, aga ka Iraan ja Põhja-Korea; arvestades, et üha muutlikumas geopoliitilises keskkonnas peab EL olema valmis ka muudest osalejatest tulenevateks hübriidohtudeks; arvestades, et need rünnakud on sageli suunatud oluliste süsteemide, võrkude ja rajatiste vastu, mis on ühiskonna toimimiseks, sealhulgas avaliku turvalisuse, julgeoleku ja majandusliku stabiilsuse jaoks üliolulised; arvestades, et sellised rünnakud esinevad eri kujul ja vormides, nagu füüsiline sabotaaž, süütamised, spionaaž ja signaalide segamine, samuti küberründed ja muud halli tsooni tegevused, mis kõik kujutavad endast koordineeritud

jõupingutust ELi julgeoleku ja ühiskonna vastupanuvõime proovile panemiseks, häirimiseks ja kahjustamiseks; arvestades, et sellised rünnakud näitavad vajadust haavatavused kiiresti kõrvaldada;

AZ. arvestades, et raudteetaristu vastu suunatud rünnakud ohustavad kodanike elu ja turvalisust ning strateegilisi logistikavõrgustikke, nagu enneolematu sabotaaž Poola raudteetaristu vastu Varssavi-Lublini strateegilisel marsruudil, mille eesmärk oli põhjustada raudteekatastroof ja tuua võimaluse korral kaasa surmajuhtumeid; arvestades, et Venemaa sõjaväeluureamet (GRU) on juhtinud pidevat füüsiliste sabotaažioperatsioonide kampaaniat kõigis ELi liikmesriikides, nagu 2014. aasta plahvatus Vrbětices (Tšehhi) asuvates laskemoonaladudes ning hiljuti sabotaažioperatsioonideks värvatud Kuuba kodanike rünnakud Leedu elutähtsa taristu vastu;

BA. arvestades, et Läänemeres on sagenenud enneolematult selliste merekaablite kahjustamine, mis on üliolulised internetiühenduse ja energiavarustuse jaoks kogu Balti riikide ja Põhjamaade piirkonnas; arvestades, et alates 2023. aastast on registreeritud vähemalt 11 kaabli kahjustamise juhtumit, mis viitab koordineeritud sabotaažile; arvestades, et kavandatav digivõrkude määrus sisaldab merekaablioperaatoritele siduvaid küberkerksusega seotud ELi tasandi kohustusi, sealhulgas kohustust täita muudetud küberturvalisuse määruse kohaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) tarneahelate turvanõudeid; arvestades, et Soome juhib koos Läänemere äärsete liitlaste ja komisjoniga uue Läänemere mereseirekeskuse loomist, et kaitsta elutähtsat merealust taristut; arvestades, et Venemaa laevade kohalolek Iirimaa vetes on alates Venemaa täiemahulise sissetungi algusest Ukrainasse 2022. aastal märkimisväärselt suurenenud, mis tekitab muret Iirimaa ja Ühendkuningriigi vahel kulgevate oluliste ühenduskaablite turvalisuse pärast;

BB. arvestades, et peamiste mereliste kitsaskohtade kaitse aitab kaasa demokraatia vastupanuvõimele, kuna hübriidrünnakud selliste sõlmede vastu võivad põhjustada tõsiseid majanduslikke, sotsiaalseid ja julgeolekuhäireid; arvestades, et Hiina kommunistliku parteiga tihedalt seotud Hiina äriühingud on omandanud osalused rohkem kui 30 Euroopa meresadamaterminalis, mis sageli asuvad Euroopa mereväebaaside vahetus läheduses; arvestades, et ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ võtsid komisjon ja komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja kohustuse vaadata läbi kehtivad ELi õigusaktid ning kehtestada rangemad eeskirjad elutähtsa transporditaristu omandiõiguse ja kontrolli kohta;

BC. arvestades, et viimastel kuudel on teatatud õhuruumi rikkumistest ja mehitamata õhusõidukite loata sissetungidest mitmes ELi liikmesriigis ja naabruses asuvas NATO liitlasriigis, sealhulgas Poolas, Balti riikides, Rumeenias, Taanis, Rootsis, Saksamaal, Belgias ja Norras; arvestades, et paljusid neist juhtumitest on selgelt seostatud Venemaa sõjalennukite ja mehitamata õhusõidukitega, samas kui muud vahejuhtumid, mis hõlmavad tundmatuid õhuobjekte, sealhulgas salakaubaõhupalle, mida kasutatakse piiriüleseks ebaseaduslikuks tegevuseks, on endiselt uurimise all, kuid nende puhul kahtlustatakse laialdaselt, et need kuuluvad samasse Euroopa vastu suunatud hübriidse hirmutamise ja destabiliseerimise mudelisse;

BD. arvestades, et mitu Euroopa riiki, sealhulgas Prantsusmaa, Eesti, Saksamaa, Poola, Tšehhi ja Norra, on hiljuti kogenud ulatusikke küberründe ja sabotaaži, mis on

suunatud valitsussüsteemide, elutähtsa taristu ja eraettevõtete vastu ning mida seostatakse vaenulike kolmandate riikidega, sealhulgas Venemaa sõjaväeluureteenistuste ja Hiina riigiga seotud osalejatega; arvestades, et need rünnakud rõhutavad tungivat vajadust tugevdada ELi kollektiivset kübervastupidavusvõimet ja küberoperatsioonide omistamise võimekust;

BE. arvestades, et ELi sõltuvus välisosalejatest ja välismaist päritolu tehnoloogiast elutähtsas taristus ja tarneahelates on endiselt suur probleem ning üks ELi suuremaid haavatavusi; arvestades, et see on eriti levinud tehnoloogia- ja digisektoris, kujutades endast küberturvalisuse seisukohast keskse tähtsusega probleemi;

BF. arvestades, et EL sõltub endiselt suurel määral USA tehnoloogiast ja finantsteenustest, seades Euroopa andmed ja digitaristu ohtu, mis tuleneb USA õigusraamistikest, nagu pilvandmetöötlusseadus (CLOUD Act), välisluure jälitustegevuse seadus ja sisejulgeoleku seadus (Patriot Act), mis annavad USA ametivõimudele laialdase juurdepääsu USA ettevõtete valduses olevatele andmetele, isegi kui neid säilitatakse ELis; arvestades, et komisjon võttis 2023. aasta juulis vastu ELi-USA andmekaitseraamistiku, mis võimaldab isikuandmete vaba liikumist ELi ja Ameerika Ühendriikide vahel piisavate kaitsenormide alusel ning loob ELi üksikisikutele mehhanismi juurdepääsuks sõltumatule ja erapooletule õiguskaitsemehhanismile seoses nende andmete kogumise ja kasutamisega USA luureasutuste poolt; arvestades, et Microsoft ise on Prantsusmaa Senatile tunnistanud, et ta ei saa kaitsta ELi andmeid USA jälgimise eest;

BG. arvestades, et Hispaania on sõlminud Huaweiga lepingu kohtulikult lubatud õiguskaitse- ja luureteenistuste pealtkuulamisandmete haldamiseks ja säilitamiseks; arvestades, et komisjon on julgeolekukaalutlustel piiranud Huawei juurdepääsu 5G-võrkudele kogu ELis;

BH. arvestades, et kõigi USA föderaalvalitsusasutuste suhtes kohaldatakse põhimõtet „osta Ameerika tooteid“, milles seatakse esikohale USAs valmistatud toodete ostmine; arvestades, et ELi hankeraamistik on sellest erinev ja võib mõnel juhul suurendada sõltuvust ELi-välistest toodetest ja sellega seotud riske Euroopa ettevõtjatele; arvestades, et kuigi paljudel juhtudel on olemas mõistlikud Euroopa alternatiivid, jätkavad Euroopa Parlament ja teised ELi institutsioonid väljaspool Euroopat valmistatud tark- ja riistvaratoodete ostmist;

BI. arvestades, et 20. jaanuaril 2026 esitas komisjon läbivaadatud küberturvalisuse määruse, milles pakuti välja siduvad nõuded elutähtsa taristu IKT tarneahela turvalisuse haldamiseks süsteemsete riskihindamiste ja piirangute kaudu suure riskiga müüjate suhtes neist riikidest, kus turvariskid on suured; arvestades, et see uus raamistik läheb kaugemale 2020. aasta vabatahtlikest 5G turvameetmetest, tehes ettepaneku kehtestada liikmesriikidele kohustuslikud vastavuskohustused; arvestades, et läbivaadatud küberturvalisuse määrusega saaks märkimisväärselt suurendada ENISA tegevusvolitusi ja eelarvet rohkem kui 80 % võrra, et hõlmata küberintsidentide reaalajas koordineerimist, varajase hoiatamise süsteeme ja ohuteadmuse jagamist liikmesriikide vahel;

BJ. arvestades, et digivõrkude määrusega, mille kohta komisjon tegi ettepaneku 21. jaanuaril 2026, kehtestatakse spektri eraldamise ELi tasandi järelevalve, sealhulgas seoses satelliiditeenuste osutajatega, nähes ette võrkude ja teenuste pakkumise õiguse

tühistamise juhul, kui teenuseosutaja ei täida läbivaadatud küberturvalisuse määruse IKT tarneahela turvalisuse nõudeid; arvestades, et muu elutähtsa taristu hulgas sõltub ka valimistaristu nõrkade lülide vältimisel üha enam digivõrkudest ja erinevatest sidekanalitest;

BK. arvestades, et fossiilkütusevaba energia on Euroopa energiasõltumatuse jaoks oluline hüppelaud; arvestades, et Wood Mackenzie 2025. aastal avaldatud analüüsi kohaselt paiknes kümnest maailma suurimast päikeseenergiainverterite tarnijast üheksa Hiinas; arvestades, et Euroopas ja Ameerika Ühendriikides kasutatavatest Hiinas valmistatud päikeseenergiainverteritest on leitud varjatud sideseadmeid; arvestades, et Tšehhi küberturvalisuse ameti andmetel eksisteerivad teatavad andmekaitsega ja äärmuslikel juhtudel fotoelektriliste inverterite kaugmanipulatsiooniga seotud riskid; arvestades, et detsentraliseeritud tiheda võrgustiku kaudu omavahel ühendatud päikeseelektrijaamad on altid küberrünnetele ja vajavad seetõttu piisavaid küberturvalisuse kaitsemeetmeid;

BL. arvestades, et hübriidrünnakud kujutavad endast tunnustatud julgeolekuohtu, millega EL ja selle liikmesriigid silmitsi seisavad ning millel on märkimisväärne mõju demokraatiale; arvestades, et sisejulgeolek jääb liikmesriikide vastutusalasse, kuid nende rünnakute piiriülese, omavahel seotud ja mitmemõõtmelise olemuse tõttu on vaja ELi tasandil tugevdatud koostööd, süstemaatilist teabevahetust ja koordineeritud tegevust, mida toetatakse piisava rahastamisega; arvestades, et 2025. aasta aprilli Euroopa sisejulgeoleku strateegias rõhutatakse, et ELi kriminaalõigus juba hõlmab välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsiooniga seotud tegevuse teatavaid vorme ning et ELi tugevdatud koostöö võib aidata seda liiki tegevuse vastu tulemuslikumalt võidelda; arvestades, et kriminaalõiguse vahendid võivad anda panuse Euroopa demokraatia kaitsekilpi, kui asjaomane tegevus kujutab endast kuritegu vastavalt kohaldatavale õigusele;

BM. arvestades, et õigusalase ja politseikoostöö mehhanisme ning piiriülese teabevahetuse vahendeid tuleb kohandada ja tugevdada, võttes arvesse kasvavaid probleeme, mida põhjustab välissekkumine ELi sisejulgeolekusse; arvestades, et terrori- ja kuritegelike organisatsioonide välja töötatud uusi strateegiaid kasutatakse üha enam välissekkumisoperatsioonide korraldamiseks ja rahastamiseks, sealhulgas krüptovarade kasutamiseks ja eri digikanalite, sealhulgas videomängude või e-poodide kaudu suhtlemiseks, et sanktsioonidest kõrvale hoida ja raha ebaseaduslikult üle kanda; arvestades, et seetõttu on vaja pakkuda kriminaalõigus- ja õiguskaitseasutustele piisavat koolitust kaasaegsete uurimismeetodite ja -tehnoloogiate ning kogu manipulatsiooni- ja sekkumisahela kohta, tagamaks, et nad saaksid kriminaalmenetluses tõendeid nõuetekohaselt koguda, töödelda, säilitada ja kasutada; arvestades, et isikuandmete edastamise suhtes kolmandatele riikidele või rahvusvahelistele organisatsioonidele, mis on vajalik politsei-, kriminaalõigus- või piirihalduskoostööks, kohaldatakse liidu õiguses sätestatud eritingimusi ning see peaks toimuma üksnes juhul, kui on võimalik tagada nende andmete terviklus ja turvalisus;

BN. arvestades, et Europol on oma viimases, 2025. aasta märtsis avaldatud EU-SOCTA aruandes hoiatanud kuritegelike organisatsioonide osalemise eest hübriidrünnakutes, sealhulgas desinformatsioonikampaaniates; arvestades, et komisjoni teatises ProtectEU kohta tunnistatakse, et mitmesugused tegurid takistavad Europoli saavutamast täielikult oma tegevuspotentsiaali piiriülese kuritegevuse vastase tegevuse toetamisel, sealhulgas lüngad Europoli volitustes seoses uute julgeolekuohtudega, eelkõige sabotaaži, hübriidohtude ja infoga manipuleerimisega; arvestades, et ühisteatises Euroopa

demokraatia kaitse programmi kohta teatati, et nii Europoli kui ka Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust) volituste läbivaatamisel uuritakse võimalusi, kuidas tõhustada jõupingutusi välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning desinformatsiooni vastu võitlemiseks;

BO. arvestades, et komisjon on võtnud kohustuse käivitada reform, mis muudab Europoli tõeliselt toimivaks politseiametiks; arvestades, et õiguskaitseametnikud on kõige soodsamas olukorras, et anda tunnistusi destabiliseeriva mõju kohta, mida välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised ning desinformatsioonikampaaniad võivad asjaomastele kogukondadele avaldada; arvestades, et seetõttu on nad demokraatlike institutsioonide kaitsmisel peamised partnerid; arvestades, et selle ülesande täitmiseks vajalik õigus-, kutse- ja eetikaraamistik tuleks paremini kindlaks määrata ja seda tuleks kogu ELis veelgi ühtlustada;

BP. arvestades, et liikmesriigid võivad paluda, et Eurojust abistaks riiklikke ametiasutusi nende jurisdiktsiooni alla kuuluva mis tahes liiki ebaseadusliku tegevuse käsitlemisel; arvestades, et õigusalane koostöö võib osutuda eriti keeruliseks, kui seda laiendatakse uutesse kuritegevuse valdkondadesse, mis nõuab ajakohastatud õiguslikke vahendeid;

BQ. arvestades, et olukord liikmesriikide Venemaa ja Valgevenega külgnevatel välispiiridel on püsivate hübriidohtude tõttu endiselt murettekitav; arvestades, et ELi justiits- ja siseküsimustega tegelevatel asutustel on koostöös riiklike ametiasutustega keskne tähtsus selliste ohtudega seotud riskidest ühise olukorrateadlikkuse loomisel ja säilitamisel ning kõige suurema surve all olevate liikmesriikide abistamisel kriisiolukordades; arvestades, et komisjon on lisanud Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) tugevdamise oma 2024.–2029. aasta ametiaja juhtalgatustesse; arvestades, et muud algatused, nagu idatiiva seire, võivad aidata tugevdada välispiiride kaitset ja suurendada vastupanuvõimet hübriidohtudele;

BR. arvestades, et piiriülesed repressioonid hõlmavad kolmandate riikide ametivõimude või nende esindajate poolset süstemaatilist hirmutamist ja ahistamist, mis on suunatud ajakirjanike ja aktivistide, inimõiguste kaitsjate, ELis elavate poliitiliste oponentide ja diasporaakogukondade liikmete vastu, nagu Ukraina ajakirjanike vastu suunatud Venemaa juhitud õiguslik ahistamine, Türgi ja Aserbaidžaani katsed opositsiooni vaigistada ning Valgevene diasporaa vastu kavandatud rünnakud Leedus; arvestades, et inimõiguste kaitsjate üha laiahaardelisemat jälgimist tuleks käsitada piiriülese represseerimise vormina; arvestades, et sellised tavad ei riku mitte ainult sihtmärgiks olevate isikute turvalisust ja põhiõigusi, vaid kahjustavad ka ELi ja liikmesriikide suveräänsust ja julgeolekut, demokraatlikke vabadusi ja õigusriiki; arvestades, et piiriülese represseerimise ohvrid ELis peaksid jätkuvalt olema kaitse all;

BS. arvestades, et välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised ning hübriidohud mõjutavad endiselt teravalt kandidaatriike ja ELi naaberriike, eelkõige Ukrainat, Moldovat, Armeeniat, Gruusiat ja Lääne-Balkani riike; arvestades, et eelkõige Moldova Vabariik seisab silmitsi püsivate, koordineeritud ja riigi toetatud desinformatsioonikampaaniatega, mille eesmärk on õõnestada demokraatlikke institutsioone, valimiste usaldusväärsust ja riigi liikumist ELiga ühinemise suunas; arvestades, et need riigid vajavad ELi toetust, et suurendada kodaniku- ja institutsioonilist vastupanuvõimet ning võidelda välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise ning hübriidohtude vastu, sealhulgas selliste rahalise toetuse mehhanismide kaudu, mida pakuvad Ukraina rahastu, Lääne-Balkani reformi- ja

kasvurahastu ning Moldova reformi- ja kasvurahastu; arvestades, et EL peaks võtma arvesse nende riikide tagasisidet ja kogemusi, kuna nad on aastaid seisnud silmitsi Venemaa hübriidrünnakutega; arvestades, et ELi jõupingutuste tulemuslikkuse kandidaatriikide institutsioonilise vastupanuvõime tugevdamisel sõltub nende valmisolekust võtta asjakohaseid meetmeid, viia ellu vajalikke reforme ja teha tulemuslikku koostööd;

BT. arvestades, et Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja Hiina jõuline geopoliitiline positsioon on suurendanud desinformatsiooni, majandusliku survestamise ja strateegilise mõju kasutamist, võttes sihikule mitte ainult ELi, vaid ka haavatavad piirkonnad, nagu Lääne-Balkani riigid, idapartnerlusriigid ja maailma lõunapoolsed riigid; arvestades, et eri allikatest on näha, et Venemaa desinformatsiooni ja propaganda levitamise iga-aastane eelarve ulatub mitme miljardi USA dollarini; arvestades, et EL ei ole Venemaa desinformatsioonisõjale vastanud piisava rahastamise ega toimiva strateegiaga; arvestades, et valimised ja poliitilised sündmused kogu Euroopas näitavad, et Venemaa peab jätkuvalt sihipärast ja keerukat täiemahulist hübriidsõda, mille eesmärk on destabiliseerida usaldust Euroopa poliitiliste süsteemide ja institutsioonide vastu ning tekitada pidevat segadust faktide ja valeteabega; arvestades, et selline sõjapidamine nõuab asjakohast reageerimist ja üleminekut pelgalt kaitsestrateegialt rünnakustrateegiale;

BU. arvestades, et Prantsusmaal 2027. aastal toimuvate presidendivalimistega seoses on juba tuvastatud kolme kandidaadi suhtes infoga manipuleerimise operatsioone ja need operatsioonid on omistatud Venemaale;

BV. arvestades, et Venemaa Ukraina-vastast agressioonisõda ja laiemat hübriidsõda Euroopa vastu ning sekkumist teiste riikide demokraatlikesse protsessidesse on võimaldanud ja õigustanud natsionaal-imperialistlik „rašismi“ ideoloogia, mis on osa laiemast lääne ning selle huvide ja väärtuste, sealhulgas reeglitel põhineva rahvusvahelise korra, õigusriigi, demokraatia, inimõiguste ja ühise julgeoleku vastu suunatud strateegiast; arvestades, et Euroopa Parlament on mõistnud hukka Venemaa praeguse režiimi ideoloogia, poliitika ja tavad, kuna need on vastuolus rahvusvahelise õiguse ja ELi väärtustega;

BW. arvestades, et Venemaa korraldas Moldova 2024. ja 2025. aasta valimiste takistamiseks mitmetasandilise hübriidsekkumiskampaania, milles kombineeriti desinformatsiooni, finantsmanipulatsioone, küberründe id ja varivõrgustikke; arvestades, et Venemaa investeeris tohutult nendesse katsetesse, mis ebaõnnestusid tänu Moldova kaitsepoliitika tõhususele ja ELi toetusele; arvestades, et Moldova Vabariigis läbiviidav ELi partnerlusmissioon (EUPM) algatati 24. aprillil 2023 selge eesmärgiga toetada Moldova ametivõime välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastases võitluses;

BX. arvestades, et Armeenias toimusid parlamendivalimised 7. juunil 2026 pärast intensiivset Venemaa-poolset sekkumist, sealhulgas koos teatavate usutegelaste ja rahvusvahelise diasporaa võimendustegevusega, et õõnestada Armeenia demokraatlikke institutsioone, katkestada rahukõnelused Aserbaidžaaniga ja kinnistada Venemaa mõju; arvestades, et Armeenia välisjulgeoleku riske käsitleva 2026. aasta aruande kohaselt kasutavad välisosalejad Armeenias aktiivselt oma agente;

BY. arvestades, et Serbiast on saanud üks peamisi desinformatsioonikeskusi ning Venemaa

ja vähemal määral ka Hiina mõjuoperatsioonide vahendajaid; arvestades, et Moldova kohtuotsuste kohaselt aitasid Serbia ja Bosnia Serblaste Vabariik 2024. aastal korraldada Venemaaga seotud võitlejate väljaõppelaagri, kus värvati ja koolitati aktiviste, et tekitada Moldova valimiste ja rahvahääletuse ajal massirahutusi; arvestades, et Serbia kübertaristut on kasutatud keerukate, Belgradi julgeolekukonverentsi nimel esinevate ning ELi ja NATO ametnike ja diplomaatide vastu suunatud andmepüügirünnakute käivitamiseks; arvestades, et Serbia on muutunud turvaliseks paigaks Vene luurajatele ja oligarhidele, kes jälgivad Venemaa opositsioonitegelasi ja leiavad viise sanktsioonidest kõrvalehoidmiseks; arvestades, et Prantsusmaal ja Saksamaal on vahistatud väidetavate Venemaaga sidemetega Serbia kodanikke vihakuritegude toimepanemise eest, sealhulgas juudi paikade rüvetamise eest eesmärgiga tekitada etnilisi ja usulisi konflikte;

BZ. arvestades, et USA poolt rahvusvahelisele demokraatiale antava toetuse murettekitav vähenemine peamistest mitmepoolsetest ja rahvusvahelistest raamistikest loobumisega on tekitanud märkimisväärse ülemaailmse rahastamispuudujäägi, sealhulgas desinformatsiooni ja autoritaarse mõju vastu võitlemiseks;

CA. arvestades, et USA riiklik julgeolekustrateegia ja riiklik kaitsestrateegia kajastavad muutust USA pikaajalises välispoliitikas, mida muu hulgas iseloomustab USA huvide selge fookus läänepoolkerale ning Venemaa ja Hiina põhjustatud ohu alahindamine; arvestades, et USA riiklik julgeolekustrateegia sisaldab ka kriitilisi viiteid väidetavatele demokraatlikele puudustele teatavates ELi liikmesriikides ja selles mainitakse välissekkumisega sarnaste meetmete kehtestamist; arvestades, et strateegias kirjeldatakse üleilmseid suundumusi suures osas majandusliku natsionalismi ja strateegiliste huvide seisukohast, mistõttu ilmneb suhetes traditsiooniliste liitlastega tehingupõhisem lähenemisviis ning aastakümneid USA välispoliitika aluseks olnud põhimõtted on seatud kahtluse alla;

CB. arvestades, et Hiina kasutab oma mõju suurendamiseks ELis teiste osalejatega võrreldes keerukamaid meetodeid, sealhulgas poliitilise eliidi koostöö kaudu, meelitades endisi ametnikke tulusatele töökohtadele ning luues ulatuslikke üliõpilaste, teadlaste ja äritegelaste võrgustikke, mis seejärel suruvad peale Hiina-meelseid narratiive ja poliitikat; arvestades, et sellised meetodid laienevad ka koordineeritud infomanipulatsioonidele ja desinformatsioonile kolmandates riikides, nagu näitavad USA kahepoolse komisjoni teated selle kohta, kuidas Hiina viis 2025. aasta India-Pakistani konfliktis läbi desinformatsioonikampaania, et diskrediteerida Prantsuse Rafale hävituslennukeid, mida India kasutab Hiina relvade vastu;

CC. arvestades, et rahvusvahelised algatused, sealhulgas ÜRO, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni, Euroopa Nõukogu, sarnaselt meelestatud Ida-Aasia riikide, sealhulgas Jaapani, Lõuna-Korea ja Taiwani ning G7 algatused, on hakanud visandama põhimõtteid ja raamistikke teabe tervikluse kaitsmiseks, mis põhinevad demokraatlikel väärtustel, meedia mitmekesisusel ja inimõigustel;

CD. arvestades, et välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise kampaaniad ja tegevused võivad pärineda ka ELi-sisestelt osalejatelt, sealhulgas liikmesriikidelt; arvestades, et demokraatlike institutsioonide usaldusväärsus sõltub ka sellest, kas valitsused hoiduvad ebatäpse, eksitava või poliitiliselt kasutatava teabe levitamisest, eelkõige loodusõnnetuste, tervisealaste hädaolukordade ja humanitaarkriiside ajal; arvestades, et tasustatud ametikohtade või nõuandvate rollide aktsepteerimine ELi

liikmesriikide ja ELi institutsioonide endiste kõrgete ametnike poolt või muus vormis koostöö autoritaarsete kolmandate riikide režiimidega või nende riigi kontrolli all olevate ettevõtetega võib kahjustada ELi usaldusväärsust ja selle otsustusprotsessi sõltumatust;

CE. arvestades, et infoga manipuleerimise ja sekkumise nähtust riigisiseses kontekstis ning selle mõju tuleks täiendavalt uurida ja mõista, eelkõige selle koostoimet välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega; arvestades, et välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu võitlemiseks esitatud meetmed aitavad suurendada ka ühiskondade üldist vastupanuvõimet riigisiseses kontekstis, eelkõige seoses olukorrateadlikkuse, läbipaistvuse ja pluralismi suurendamise ning meediapädevuse, digikirjaoskuse ja tehisintellektialase pädevuse taseme tõstmisega kõigis vanuserühmades; arvestades, et teabega manipuleerimise tulemuslikuks takistamiseks ja selle vastu võitlemiseks on vaja kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi kõigis sektorites;

CF. arvestades, et 2023. aasta detsembris avaldatud komisjoni soovitusi kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta liidus ei ole kõigis liikmesriikides veel täielikult rakendatud, sealhulgas sätteid, mille eesmärk on tugevdada riiklike ametiasutuste vahelist koostööd valimisprotsesside ajal ja enne neid riiklike valimisvõrgustike loomise kaudu;

CG. arvestades, et välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised valimiste kontekstis järgivad sageli korduvaid mustreid, sealhulgas püüdlusi diskrediteerida kandidaate või poliitilisi osalejaid, vähendada usaldust valimisprotsesside vastu ja kasutada ära ühiskondlikke lõhesid; arvestades, et valimiste usaldusväärsuse tagamiseks tehtavates jõupingutustes tuleb järgida terviklikku lähenemisviisi;

CH. arvestades, et Euroopa valimiskoostöö võrgustikul (ECNE) on viimastel aastatel olnud üha olulisem tähtsus, kuid praegu puuduvad sel vajalikud vahendid ja suutlikkus, et viia oma tegevus järgmisele tasandile;

CI. arvestades, et kandidaatriike on kutsutud osalema ECNE koosolekutel; arvestades, et lisaks sellisele osalemisele on veel märkimisväärne potentsiaal nende riikidega tehtava koostöö edasiseks tõhustamiseks ECNE tegevuse raames, et õppida üksteise kogemustest ohtudega kokku puutumisel ning vahetada parimaid tavasid nende ohtude vastu võitlemisel;

CJ. arvestades, et on selge vajadus tugevdada valimistaristu ja ka riiklike erakondade kaitset, kes on samuti olnud küberrünnete ja muude välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste sihtmärgiks, pidades muu hulgas silmas 2024. aasta sügisel Rumeenia valimisasutuste vastu suunatud ulatuslikke küberründeid; arvestades, et juba ENISA 2019. aasta tegevusaruandes soovitati klassifitseerida valimissüsteemid, -protsessid ja -taristud elutähtsaks taristuks, et kehtestada vajalikud küberturvalisuse meetmed;

CK. arvestades, et mitmed aruanded ja uurimised, sealhulgas järeldused väljakujunenud meediaväljaandeid kujutavate doppelgängeri-kampaaniate kohta, viitavad sellele, et Venemaa sekkus tõenäoliselt 2025. aasta Saksamaa föderaalvalimistesse, võttes sihikule Euroopa-meelsed erakonnad; arvestades, et on võimalik, et ka muud kolmandate riikide osalejad sekkusid sellesse valimisprotsessi, osana mitmes Euroopa riigis täheldatud

laiemast sekkumismudelist;

CL. arvestades, et erakondade ja poliitiliste liikumiste varjatud rahastamine ELis kolmandate riikide poolt, mida tõendavad olemasolevad dokumenteeritud juhtumid autoritaarsete režiimide välissekkumisest erakondade, sihtasutuste või nendega seotud meediaorganisatsioonide otsese või kaudse rahastamise kaudu, ohustab demokraatlikku vastupanuvõimet, valimiste usaldusväärsust ja demokraatliku protsessi legitiimsust;

CM. arvestades, et Euroopa Parlament on olnud spionaaži ja välissekkumise sihtmärk, sealhulgas on Euroopa Parlamendi endise liikme, AfD (Alternative für Deutschland) liikme Maximilian Krahi assistent mõistetud süüdi Hiina nimel spioneerimise eest; arvestades, et Euroopa Parlamendi liikmetel ja nende töötajatel on Euroopa Parlamendis juurdepääs tundlikule teabele ja dokumentidele;

CN. arvestades, et kohtusüsteemi sõltumatus on valimiste usaldusväärsuse asendamatu struktuurikomponent; arvestades, et valimiste usaldusväärsus sõltub kättesaadavate ja mõjusate õiguskaitsevahendite – mis on poliitilisest ja täitevvõimu survest isoleeritud – olemasolust hääleõiguse ja valimismenetluse rikkumiste vastu;

CO. arvestades, et alates 2022. aastast on EL vastuseks Venemaa sõjalisele agressioonile Ukraina vastu kehtestanud kokku 21 ulatuslike ja enneolematute sanktsioonide paketti; arvestades, et nende sanktsioonide eesmärk on suurendada oluliselt survet Venemaa sõjamajandusele, võttes sihikule sellised keskse tähtsusega sektorid nagu energeetika, rahandus ja kaitsetööstus, erimajandustsoonid ning Venemaa agressioonisõja võimaldajad ja kasusaajad ning lõpetades ELi sõltuvuse fossiilkütuste impordist Venemaalt; arvestades, et EL on võtnud vastu sanktsioonid ka Valgevene, Iraani ja Põhja-Korea vastu, kuna nad toetasid Venemaa sõjalist agressiooni Ukraina vastu; arvestades, et selliste meetmete tõhusust tuleks suurendada ja kõrvaldada kõik lüngad, mis võimaldavad neist kõrvale hoida;

CP. arvestades, et alates 8. oktoobrist 2024 on ELi sanktsioonide raamistikku laiendatud, et võimaldada võtta sihikule mitmesugused Venemaa hübriidtegevused, sealhulgas valimisprotsesside ja demokraatlike institutsioonide toimimise õõnestamise; majandustegevuse, üldist huvi pakkuvate teenuste ja elutähtsa taristu ähvardamise ja saboteerimise, koordineeritud desinformatsiooni ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste kasutamise, pahatahtliku kübertegevuse, rändajate ärakasutamise ja muu destabiliseeriva tegevuse; arvestades, et see raamistik on juba viinud kümnete isikute ja üksuste, sealhulgas Venemaa oligarhide, propagandistide, sõjaväeluuretöötajate, meediaväljaannete ja ettevõtete karistamiseni Kremli-meelsete narratiivide levitamise, sabotaaži elluviimise ja demokraatlike protsesside õõnestamise eest; arvestades, et sanktsioonirežiim võimaldab ELil nüüd lisada ka vara arestimise, reisikeelud ja ringhäälingulitsentside peatamise ning keelata hübriidtegevusega seotud finants- ja krüptovaratehingud;

CQ. arvestades, et Moskva režiim kasutab üldreeglina survemeetmeid, sealhulgas vahistamismäärusi ja tagaseljaotsuseid välisriigis asuvate välismaalaste vastu, keda süüdistatakse tema poliitika kritiseerimises või selle mõjule vastu seismises; arvestades, et 28. detsembril 2024. aastal teatas Venemaa valitsus, et ta on „märkimisväärselt laiendanud“ oma musta nimekirja ELi kodanikest ja ametnikest, sealhulgas ELi institutsioonide, riikide valitsuste, õiguskaitseasutuste ja äriorganisatsioonide esindajatest; arvestades, et selle musta nimekirjaga, mis on suunatud nende vastu, kes

edendavad demokraatlikke väärtusi ja on vastu Venemaa agressioonile Ukrainas, püütakse neid hirmutada ja vaigistada nende häält läbipaistmatute ja meelevaldsete piirangute ning võltsitud juriidiliste süüdistustega, sageli ilma ametliku teatamise, põhjenduse või edasikaebamisõiguseta; arvestades, et selline survestamine toimub kasvavas progressioonis, alustades halduslikust tõrjutusest, liikudes edasi internetis ahistamisele ning kulmineerudes füüsiliste ähvarduste, jälgimise, pereliikmete hirmutamise või isegi vägivaldsete rünnakutega; arvestades, et ainuüksi oht sattuda musta nimekirja võib viia selleni, et ELi ametnikud hakkavad end ise tsenseerima ja hoiduvad poliitiliste seisukohtade võtmisest; arvestades, et paralleelselt sellega on Moskva režiimil piiriülese represseerimise vahendina kasutusel väljaspool Venemaad elavate Venemaa kodanike nimekirjad;

CR. arvestades, et Venemaa must nimekiri tuleks tunnistada hübriidsõja ja välissurvestamise vahendiks; arvestades, et ELi asjakohane reageerimine peaks hõlmama tõhustatud luureteabe jagamist ning sihipäraseid sanktsioone, nagu varade külmutamine ja reisikeelud välisriigi ametnikele, agentidele ja finantsvahendajatele, kes vastutavad sunnimeetmete kehtestamise eest, ning neid operatsioone võimaldavate finants- ja logistikavõrgustike, sealhulgas krüptoraha kanalite häirimist;

CS. arvestades, et EL on võtnud vastu survestamisvastase õigusakti, et kaitsta ennast ja oma liikmesriike kolmandate riikide majandusliku survestamise vastu;

CT. arvestades, et hübriidohud, välissekkumine ja desinformatsioonikampaaniad on muutunud keerukateks, täieulatuslikeks ja sektoriülesteks kriisideks, millel on kahjulik mõju turvalisusele ja julgeolekule, kodanike heaolule ning ühiskonna, institutsioonide ja majanduse toimimisele tervikuna, mis on ELi siseküsimustes peamine probleem, destabiliseerides demokraatlikke institutsioone kõigis liikmesriikides ning ohustades kogu Euroopa tulevikku, nagu on olnud näha kogu Venemaa Ukraina-vastase agressiooni ajal;

CU. arvestades, et toimiv tsiviil- ja kaitsevalmidus nõuab terviklikku, kogu ühiskonda, kogu valitsemissektorit ja kõiki ohte hõlmavat lähenemisviisi, mis hõlbustab liikmesriikide ametiasutuste koostööd ja integratsiooni ELi institutsioonide, organite ja asutustega, samuti ettevõtjate, akadeemiliste ringkondade, kodanikuühiskonna ja üksikisikutega; arvestades, et Euroopa demokraatia kaitse programm on ainulaadne võimalus sellise lähenemisviisi kasutuselevõtuks; arvestades, et nende jõupingutustega peavad kaasnema pikaajalised investeeringud, mis vastavad realistlikult probleemi ulatusele, samuti rahaliste vahendite tulemuslik ja koordineeritud kasutamine, tulevikusuundade strateegiline analüüs ning vastupanuvõime lõimimine poliitika kujundamisse, taristu arendamisse, haridussüsteemidesse ja tarneahelatesse; arvestades, et ELi kaitse- ja valmisolekualgatused peaksid olema omavahel kooskõlas ja toimima koostoimes;

CV. arvestades, et kodanike võimestamine teadmiste, hariduse, meedia- ja digikirjaoskuse, kriitilise mõtlemise ja usaldusväärsele teabele juurdepääsu kaudu on ühiskonna vastupanuvõime jaoks keskse tähtsusega, millega tagatakse, et kõik kodanikud oskavad riske ette näha, manipuleerimist ära tunda, hädaolukordades asjakohaselt reageerida ja demokraatlike ühiskondade kollektiivsele vastupanuvõimele aktiivselt kaasa aidata; arvestades, et maapealne ringhäälinguraadio on olemas kogu ELis ning see on usaldusväärne ja stabiilne vahend kodanike teavitamiseks inimtegevusest tingitud katastroofidest või loodusõnnetustest, eelkõige interneti ja muude sidevahendite katkestustest; arvestades, et valmisolek peab hõlmama praktilisi vahendeid, nagu kogu

ELi hõlmav kriisihoiatusrakendus, kodumajapidamiste valmisoleku teemaline brošüür ja ulatuslikud teadlikkuse suurendamise kampaaniad, millega edendatakse igas vanuses ja igasuguse sotsiaalse taustaga inimeste iseseisvat toimetulekut ja kriisivalmidust;

CW. arvestades, et tsiviil-sõjaline koostöö, kahesuguse kasutusega võimed ja valmisoleku integreerimine haridusprogrammidesse koos praktiliste oskuste ja teadmistega tsiviilkaitse valdkonnas on olulised kaitsevalmiduse suurendamiseks sihipärase koolituse kaudu mitte ainult elutähtsate sektorite töötajatele, nagu tuletõrjujad, tervishoiutöötajad ja avalikud teenistujad, vaid ka kodanikuühiskonna osalejatele ja laiemale üldsusele; arvestades, et on vaja edendada kodanikuvastutust, ohuteadlikkust ja arusaamist kodanike osatähtsusest julgeoleku tagamisel;

CX. arvestades, et tehnoloogiline suveräänsus ja turvalised digitaalsed ökosüsteemid, sealhulgas sellised projektid nagu IRIS2 ja Euroopa elutähtsa teabevahetuse süsteem, on keskse tähtsusega, et säilitada kontroll oluliste sidekanalite üle ja tugevdada elutähtsat taristut; arvestades, et Euroopa telekommunikatsioonieттevõtted on olnud küberspionaaži sihtmärgiks, mida kinnitavad hiljutised juhtumid, millega seostatakse grupeeringut Salt Typhoon, millel on sidemed Hiinaga; arvestades, et telekommunikatsioonisektor kui digitaalsete ökosüsteemide nurgakivi nõuab tugevaid küberturvalisuse ja vastupanuvõime meetmeid, et jääda turvaliseks ja toimivaks;

CY. arvestades, et valmisolek sõltub sujuvast koostööst ELi institutsioonide, ametite, liikmesriikide ja sarnaselt meelestatud rahvusvaheliste partnerite vahel, mida toetavad ühisõppused ja -koolitused, ühised olukorrateadlikkuse platvormid ja kiire teabevahetus; arvestades, et Taiwan, kes on olukorrateadlikkuse valdkonnas ELi juhtivaid partnereid, on korraldanud ulatuslikke tsiviilkaitse ja vastupanuvõime õppusi, mille eesmärk on võidelda Hiina kasvava halli alasse kuuluva sõjapidamistaktika vastu, millega täiendatakse oma sõjalisi õppusi; arvestades, et Taiwani kogu ühiskonda hõlmav lähenemisviis ja parimad tavad võivad aidata arendada valmisoleku kontseptsiooni ELis ning tugevdada ühist olukorrateadlikkust, varajase hoiatamise suutlikkust ja Euroopa demokraatia kaitse programmi üldist tulemuslikkust;

CZ. arvestades, et usaldusväärse vastupanuvõime suurendamiseks ning tsiviil- ja kaitsealase valmisoleku piisava taseme saavutamiseks on vaja suuri investeeringuid, millega parandatakse Euroopa tehnoloogilist ja tööstuslikku baasi ning vähendatakse strateegilist sõltuvust, eelkõige digivaldkonnas; arvestades, et see jõupingutus eeldab uute sihipäraste rahastamismehhanismide uurimist;

Sissejuhatus

1. väljendab heameelt Euroopa demokraatia kaitsekilpi käsitleva ühisteatise üle ning jätkuvate jõupingutuste üle, milles tuginetakse Euroopa demokraatia tegevuskava ja demokraatia kaitse paketi raames juba tehtud tööle; on seisukohal, et Euroopa demokraatia kaitsekilbi põhiülesanne peaks olema Euroopa demokraatia kaitsmine väliste ohtude eest ning lõppkokkuvõttes Euroopa eluviisi, õigusriigi ja ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste kaitsmisele kaasaaitamine; on seisukohal, et teatises esitatud meetmed ei kajasta täielikult seda ambitsioonikuse, ettenägelikkuse ja suutlikkuse taset, mida on tarvis, ning neid tuleks aja jooksul edasi arendada ja järk-järgult tugevdada, et tagada demokraatia kaitsmiseks toimivate ja siduvate meetmete kehtestamine, mis on vastavuses tuvastatud probleemide ulatusega, austades samal ajal ELi aluslepingul põhinevat pädevuste jaotust; rõhutab, et pehmed poliitikameetmed on

sageli ebapiisavad, kui demokraatlikke väärtusi tahtlikult õõnestatakse, ning et võitlus välissekkumise, hübriidohtude ja desinformatsiooni vastu nõuab ambitsioonikust ja jõulist tegutsemist; on seisukohal, et Euroopa demokraatia kaitsekilbi usaldusväärsus sõltub ka tahtest ja otsusekindlusest tagada demokraatia kaitsmise seisukohast oluliste kehtivate ELi õigusaktide täitmine; tuletab lisaks meelde, et ELi killustatus teeb ta demokraatia kaitsmisel endiselt haavatavaks;

2. võtab murega teadmiseks üha keerukama ja muutuva ohupildi, mis õõnestab demokraatlikke protsesse ja institutsioone ELis ja selle liikmesriikides, mida iseloomustavad välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised, hübriidrünnakud ja desinformatsioonikampaaniad, mida viivad läbi kolmandate riikide pahatahtlikud osalejad ja nende käsilased ELis; rõhutab, et hübriidsõda läheb kaugemale küber- või inforünnetest ning hõlmab strateegilise vastasseisu majanduslikku, tehnoloogilist ja ühiskondlikku mõõdet; toonitab, et sellise olukorraga seisavad silmitsi paljud ELi sarnaselt meelestatud partnerid tema naabruses ja kogu maailmas;

3. rõhutab, et sotsiaalne sidusus ja usaldus avaliku sektori asutuste vastu on demokraatia vastupanuvõime nurgakivid; rõhutab, et puudused õigusriigi toimimises, eelkõige sellistes valdkondades nagu kohtusüsteemi sõltumatus, meedia mitmekesisus ja korruptsioonivastaste raamistike tulemuslikkus, võivad õõnestada üldsuse usaldust ning nii sisemised kui ka välised osalejad võivad neid ära kasutada, et nõrgendada demokraatlikku konsensust ja süvendada ühiskonna polariseerumist; toonitab vajadust tervikliku lähenemisviisi järele, mille eesmärk on käsitleda õigusriigiga seotud probleeme ning tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust, demokraatlikku legitiimsust ja ühiskonna usaldust kogu ELis ja selle liikmesriikides; tuletab lisaks meelde, et õigusriigi tugevdamine kandidaatriikides on keskse tähtsusega, et toetada nende ELi väärtustega vastavusse viimist ja suurendada Euroopa üldist demokraatlikku vastupanuvõimet;

4. on seisukohal, et peamine väline oht Euroopa julgeolekule ja demokraatlikule terviklikkusele on Venemaa, ning kordab oma seisukohta, et Venemaa on terrorismi toetav riik; rõhutab, et Euroopa demokraatia kaitsmiseks on vaja terviklikku ja tulevikku suunatud strateegiat;

5. rõhutab, et Euroopa demokraatia kaitsekilbi algatuses esitatud peamised poliitilised prioriteedid, sealhulgas välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumisete ning hübriidohtude vastu võitlemine, valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võime tugevdamine, küberturvalisuse suurendamine, kodanikuühiskonna toetamine ning sõltumatu ja uuriva ajakirjanduse edendamine, peavad olema järgmises mitmeaastases finantsraamistikus piisavalt rahastatud; rõhutab, et investeeringud demokraatia vastupanuvõimesse on ELi julgeoleku, suveräänsuse ja heaolu jaoks üliolulised; väljendab toetust komisjoni võetud kohustusele integreerida demokraatia vastupanuvõime kõigisse ELi rahastamisprogrammidesse; toonitab sellega seoses vajadust integreerida ELi kaitsealgatustesse hübriidkaitse eri aspektid; rõhutab siiski, et ELi ja riiklike vahendite tulemuslikuks kasutamiseks ning raiskamise või killustatud rahastamise vältimiseks on vaja selgeid eesmärke koos mõõdetavate meetmete ja tulemustega;

6. mõistab hukka kolmandate riikide sekkumise teatavates äärepoolseimates piirkondades ning ülemeremaades ja -territooriumidel, kuivõrd nende eraldatus ja geograafiline kaugus mandri-Euroopast võib sekkumise mõju süvendada;

Demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskus

7. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle luua demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskus (edaspidi „keskus“), mis on vajalik ja loogiline samm muutuvatele ühistele ohtudele, eelkõige välisriigist lähtuvatele infomanipulatsioonidele ja sekkumistele ning desinformatsioonile vastu seismiseks tehtavate jõupingutuste tõhustatud koordineerimise suunas; võtab teadmiseks tema funktsioonide ja operatsioonide järkjärgulise kasutuselevõtu, sealhulgas liikmesriikide osalemise järkjärgulise suurendamise põhimõtte; väljendab heameelt komisjoni kinnituse üle, et ta tegeleb juba keskuse loomisega demokraatia, õigusküsimuste, õigusriikluse ja tarbijakaitse voliniku juhtimisel ning selge eesmärk on tagada, et see hakkab täielikult toimima 2026. aasta jooksul; märgib siiski, et keskuse järkjärgulise kasutuselevõtu ajakava ja konkreetsed vahe-eesmärgid ei ole selged, kuna viide järkjärgulisele rakendamisele, mis põhineb liikmesriikide vabatahtlikul osalemisel, ei taga piisavat prognoositavust, vastutust ega tegevuskindlust; väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle korrapäraselt teavitada Euroopa Parlamenti ja kaasata ta Euroopa demokraatia kaitsekilbi ja keskuse rakendamise protsessi;

8. peab siiski kahetsusväärseks, et nagu ettepanekus märgitud, puuduvad keskusel õigusaktiga sätestatavad selged volitused ja mõjuvõim, samuti sihtotstarbelised eelarvevahendid ja personal, konkreetne juhtimisstruktuur ja ajakava; märgib, et ühisteatises Euroopa demokraatia kaitsekilbi kohta ei seota keskust sõnaselgelt ühegi selles kirjeldatud meetmega, mis jäävad komisjoni ja Euroopa välisteenistuse eri haldusraamistikesse; rõhutab, et keskus peaks andma lisaväärtust lisaks olemasolevatele struktuuridele ega tohiks muutuda muu hulgas veel üheks keskuseks, võrgustikuks, platvormiks või raamistikuks, vähendades seeläbi veelgi ELi suutlikkust kasutada tõhusalt ära kõiki praegu kättesaadavaid vahendeid, dubleerides tööd, suurendades institutsioonilist ebaselgust, süvendades killustatust ja suurendades eelarveid; on kindlalt veendunud, et keskus peaks toimima olemasolevate ELi tasandi meetmete vahendaja ja koondajana, toetades, laiendades, täiendades ja võimaluse korral koordineerides riiklikke meetmeid;

9. väljendab heameelt asjaolu üle, et ühisteatises kaardistatakse põhjalikult olemasolevad välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni vastased ja vastupanuvõime raamistikud, struktuurid, vahendid, algatused ja programmid ning loetletakse meetmed, mida komisjon ja Euroopa välisteenistus on kohustunud võtma; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles esitama selge ajakava nende järkjärguliseks kasutuselevõtuks ja keskusesse lõimimiseks, seades sellise lõimimise tähtajaks 2026. aasta lõpu; nõuab, et lõimimine hõlmaks operatiivset vastutust tõhustatud kiirhoiatussüsteemi eest, mis on võimeline tegelema teabega manipuleerimisega reaalajas, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ühtse luureandmebaasi kasutuselevõttu ja käitamist, arendades seeläbi edasi vahendit EUvsDisinfo, sealhulgas kaardistades välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni levitamiseks kasutatavad platvormid, ECNEt ning komisjoni desinformatsiooni ja strateegilise kommunikatsiooni rakkerühma; kutsub komisjoni üles tagama, et keskus oleks võimeline hindama koordineeritud rünnakuid teabe tervikluse vastu; rõhutab, et keskusel peavad olema vahendid välissekkumise ja hübriidohtude päritolu kindlakstegemiseks, jälgimiseks ja neile reageerimiseks, tagades samal ajal, et kõik seotud organisatsioonid jäävad sõltumatuks, eelkõige suurtest tehnoloogiaettevõtetest;

10. väljendab heameelt selle üle, et komisjon tunnistab vajadust teha liikmesriikide ja Euroopa Parlamendiga koostööd seoses keskuse volituste, struktuuri ja töömeetoditega, ning kutsub komisjoni üles esitama järgmise sammuna õigusakti ettepaneku keskuse loomiseks struktuurselt autonoomse ELi üksusena, millel on selge institutsiooniline põhikiri ja positsioon, juhtimisstruktuur ja parlamentaarse järelevalve mehhanismid; rõhutab, et institutsiooniline selgus on oluline, et keskus saaks tegutseda otsustavalt, jäädes samal ajal vastutavaks; on seisukohal, et keskuse loomine õigusakti alusel alalise struktuurina kujutaks endast kvalitatiivset üleminekut killustatud koordineerimiselt integreeritumale, operatiivsemale ja strateegilisemale ELi tasandi suutlikkusele; rõhutab, et selleks, et tagada kogu ELis sidusad ja õigeaegsed meetmed, pidades silmas kiiresti muutuvat olukorda, tuleks õigusaktiga kehtestada keskuse loomiseks ambitsioonikas ajakava;

11. nõuab, et keskuse juhtimisse kaasataks kõigi liikmesriikide esindajad; märgib, et liikmesriikide osalemise vabatahtlikkus, nagu on kavandatud komisjoni teatises, võib põlistada ebatõhusa ja killustatud struktuuri, kus kaitsetase ja reageerimine kogu ELis esinevatele ühistele ohtudele on erinev; märgib, et kõigi liikmesriikide esindatusega juhtimise puudumine võib seada ohtu struktuuri, mis toimib madalaima ühise nimetaja alusel;

12. rõhutab, et tõhustatud ELi tasandi meetmetega demokraatia kaitsmiseks peab kaasnema tugev demokraatlik järelevalve; kutsub komisjoni üles andma Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru keskuse tegevusest, sealhulgas selle eelarve-, tegevus- ja strateegilisest mõõtmest; rõhutab, et keskuse juhtimises peaksid osalema Euroopa Parlamendi esindajad, mis tugevdab selle demokraatlikku legitiimsust;

13. kutsub komisjoni üles andma keskusele selged volitused, otsustusmehhanismid ja tegutsemispädevuse, mis võimaldavad sel toimida sõltumatu tippkeskusena välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsioonioperatsioonide avastamisel, analüüsimisel ja nende vastu võitlemisel, suutlikkuse suurendamise platvormina, mis aitab kaasa ühiste määratluste, standardite, koolituse ja tehniliste vahendite loomisele kogu ELis, ning operatiivse tugisambana, mis muudab ohuanalüüsi ja varajase hoiatamise konkreetseteks, õigeaegseteks ja tõenduspõhisteks operatiivtulemusteks ning pakub tihedas koostöös riiklike ametiasutuste ja asjaomaste ELi organitega aktiivsete infoga manipuleerimise kampaaniate vastu võitlemisel tehnilise toe reaalajas koordineerimist; rõhutab, et keskus peab olema suuteline kriisiolukordades, eelkõige valimiste eel ja ajal, kiiresti tegutsema, et muuta olukorrateadlikkus tulemuslikuks tegevuseks; märgib, et pahatahtlike osalejate sekkumise taktika areneb aja jooksul koos tehnoloogia arenguga ning keskuse volitused peaksid pakkuma paindlikkust, et võimaldada tal lahendada uusi probleeme; rõhutab, et keskusel peab olema stabiilne, mitut valdkonda hõlmav töötajaskond, kuhu kuuluvad välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste analüütikud, avalike allikate luureteabe eksperdid ning küberturvalisuse ja finantsjärelevalve spetsialistid, ning keskusel peab olema õigus koordineerida piiriüleseid rakkerühmi liikmesriikide pädevate asutustega;

14. kutsub komisjoni üles tagama, et keskuse analüüsi- ja seiresuutlikkus oleks ametlikult struktureeritud sõltumatu eksperdi panuse allikana digiteenuste määruse alusel loodud süsteemse riskihindamise protsessidesse, sealhulgas koos digiteenuste koordinaatoritega igas liikmesriigis, ning Euroopa meediavabaduse määruse, poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitleva määruse ning tehisintellekti käsitleva määruse alusel, tehes

koostööd muu hulgas välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooniga seotud tõendite kogumisel, säilitamisel ja analüüsimisel, panustades otseselt täitmise tagamise meetmetesse ning esitades õigeaegseid ohuteadmuse alaseid aruandeid, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste mustrite analüüse ja demokraatia riskinäitajaid; rõhutab, et keskuse roll nendes protsessides peab jääma nõuandvaks ja analüütiliseks, et säilitada regulatiivsete otsuste tegemise sõltumatus; rõhutab, et kui välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised ning desinformatsioon õõnestavad ELi õigust, peaks keskuse koordineeriv roll tagama otsekontakti asutustega, kellel on volitused algatada uurimisi ja kohtumenetlusi; nõuab, et asjakohaseid järeldusi süsteemsete puuduste või korduvate haavatavuste kohta võetaks igakülgselt arvesse ja kajastataks komisjoni iga-aastases õigusriigi olukorda käsitlevas aruandes spetsiaalsetes alajagudes, milles käsitletakse desinformatsiooni ja meedia usaldusväärsust meedia mitmekesisuse ja -vabaduse samba raames ning valimiste usaldusväärsust ja kaitsemeetmeid lubamatu mõjutamise vastu kontrolli- ja tasakaalustussamba raames; märgib, et keskus võiks aidata kaasa ka digiteenuste koordinaatorite ja riiklike meediat reguleerivate asutuste töötajate koolitamisele välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni teemal;

15. väljendab heameelt sidusrühmade platvormi kontseptsiooni üle; märgib siiski, et selle eesmärk, struktuur ja lisaväärtus on endiselt ebapiisavalt määratletud, sealhulgas seoses olemasolevate võrgustike ja algatustega; tunnistab kodanikuühiskonna panuse lisaväärtust keskuse volituste arendamisel; kutsub komisjoni üles tagama, et keskuse koordineerimine hõlmaks kavandatava platvormi kaudu kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade praeguseid jõupingutusi; rõhutab, et keskus peab pakkuma ka võimalusi valitsuste ja eri sidusrühmade vahelisteks piiriülesteks sidemeteks ja õppimiseks;

16. kutsub komisjoni üles tagama, et keskuse volitused hõlmaksid ülesannet kaitsta ELi tasandil demokraatlike protsesside usaldusväärsust; kinnitab veel kord, et liikmesriikide tegevusstruktuurid kujutavad endast esimest kaitseliini; rõhutab siiski, et nende esmane vastutus ei ole ELi õigustatud huvide kaitsmiseks seoses välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni vastu võitlemise ja valimiste usaldusväärsuse tugevdamisega ammendav; märgib, et koordineeritud infoga manipuleerimise kampaaniad on sageli suunatud ELi inforuumile tervikuna ja seetõttu õigustab see sihipärast ELi tasandi tegevussuutlikkust, et kaitsta demokraatlikke protsesse väljaspool üksnes riiklikku konteksti; kutsub komisjoni üles selgitama, et keskusel peab olema kaks teineteist võimendavat eesmärki, nimelt koordineerida liikmesriikide tegevust selles valdkonnas ja suurendada nende tegevussuutlikkust ning kaitsta ELi demokraatlikke huve; rõhutab, et töömeetodid ja andmete kasutamine peavad olema olemasolevate ELi ja riiklike struktuuride vahel täielikult koostalitlusvõimelised; rõhutab sellega seoses vajadust avatud allikatel põhineva ühise metoodika ja toimiva koostöö järele osalejate võrgustike vahel, sealhulgas avalike allikate luureteabe uurijad, ajakirjanikud, teabeedastajad ja poliitikakujundajad;

17. kutsub neid liikmesriike, kellel puuduvad sihtotstarbelised tegevusstruktuurid, üles looma keskuse toel spetsiaalsed riiklikud välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni avastamise ja neile reageerimise asutused või neid oluliselt tugevdama; kutsub komisjoni üles koostama tegevuskava ja hindamisprotsessi liikmesriikide suutlikkuse arendamiseks; rõhutab, et selline protsess annaks aluse keskuse ambitsioonikuse taseme järkjärguliseks tõstmiseks;

18. kutsub komisjoni üles hindama, kas on võimalik anda keskusele volitused hallata praeguse ja tulevase mitmeaastase finantsraamistiku ning asjaomaste ELi programmide raames ELi sihtotstarbelisi rahalisi vahendeid, kui need on seotud välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu võitlemise, demokraatia vastupanuvõime tugevdamise ja teabe tervikluse edendamisega; kutsub komisjoni üles vältima programmitööd, mis hajutab ja killustab jõupingutusi või loob jätkusuutmatuid, ajutisi ja väikesemahulisi algatusi, ning keskenduma selle asemel koordineeritud, strateegilistele ja laiendatavatele jõupingutustele, mis on kõigi asjaosaliste jaoks jätkusuutlikud;

19. kutsub komisjoni üles tagama keskusele ja selle tegevusele piisava ja prognoositava rahastamise, sealhulgas piisava personali ja rahalised vahendid järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames, ning keskuse tegevuse jaoks ELi eelarves sihtotstarbelise eelarverea, eristades selgelt tegevuse rahastamise ja üldised koordineerimiskulud; kutsub lisaks komisjoni üles tagama piisavad inimressursid ja sildrahastamise olemasolevatest eelarvetest, et võimaldada enne 2028.–2034. aasta mitmeaastast finantsraamistikku ettevalmistavat tööd;

20. kutsub komisjoni üles hindama, kas on võimalik luua rahastamismehhanism, mis täiendaks keskuse tegevuse jaoks ette nähtud eelarverida; on seisukohal, et sellisesse mehhanismi panustajate hulka peaksid kuuluma suured infoühiskonna teenuse osutajad, kelle tegevus kujutab endast demokraatlikule usaldusväärsusele süsteemset ohtu; rõhutab, et iga sellise mehhanismiga peavad kaasnema võimalikult tugevad sõltumatuse tagatised ja huvide konfliktide täielik puudumine;

Digitaalne vastupanuvõime

21. nõuab kogu digivaldkonnaga seotud ELi õigustiku, sealhulgas selliste oluliste õigusaktide nagu digiteenuste määrus, digiturgude määrus, poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitlev määrus, tehisintellekti käsitlev määrus ja Euroopa meediavabaduse määrus täielikku rakendamist ja tulemuslikku täitmise tagamist kõigis liikmesriikides, austades täielikult põhiõigusi; rõhutab, et range, järjepidev, süstemaatiline ja õigeaegne täitmise tagamine on Euroopa digitaalse suveräänsuse ja heidutuse oluline tugisammas ning peab olema ühtsel turul tegutsemise eeltingimus; nõuab tungivalt, et komisjon annaks korrapäraselt aru ELi õiguse, eelkõige digiteenuste määruse täitmise tagamise ja kohaldamise kohta, väldiks liigseid viivitusi uurimistes ning kehtestaks väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite jätkuvate rikkumiste eest ranged karistused; on seisukohal, et digivaldkonna õigusaktide jätkuval rakendamisel tuleks pöörata suuremat tähelepanu välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning veebis leviva desinformatsiooni vastu võitlemisele, teabe tervikluse tagamisele ja demokraatliku arutelu kaitsmisele valimiste ajal ja väljaspool valimisi;

22. väljendab tõsist muret selle pärast, et teatavate väga suurte digiplatvormide kaasamispõhised soovitussüsteemid põhjustavad sageli süsteemset riski ühiskondlikule arutelule ja valimisprotsessidele, kuna need võimendavad lõhestavat, polariseerivat või eksitavat sisu, õhutades sageli välismaiste ja riigisiseste osalejate desinformatsiooni, eelistades ühtlasi ebaproportsionaalselt sensatsioonilist materjali faktidel põhinevale sisule; tuletab meelde, et digiteenuste määruse artiklite 34 ja 35 kohaselt on väga suured digiplatvormid kohustatud selliseid riske hindama ja maandama; on seisukohal, et tulemuslikud riskimaandamismeetmed peaksid tagama ka selle, et sünteetilist või

manipuleeritud sisu, näiteks süvavõltsinguid, saab autentsest materjalist selgelt eristada ning et toimetuslikult sõltumatu ja pluralistlik meedia ning kontrollitud allikad on nõuetekohaselt esile tõstetud; kutsub komisjoni üles uurima sellega seoses digiteenuste määrusest tulenevate kohustuste täitmist ja võtma asjakohaseid meetmeid, sealhulgas kehtestama ajutisi meetmeid; teeb ettepaneku, et sellised ajutised meetmed hõlmaksid vajaduse korral süsteemset riski põhjustavate kaasamispõhiste soovitussüsteemide piiramist; kutsub lisaks komisjoni üles edendama algoritmiliste soovitus- ja reklaamisüsteemide kavandamisel suuremat läbipaistvust ja vastutust, eelkõige koos muude algoritmiliste süsteemidega, et suurendada kasutajate valikuvõimalusi ja tagada mittemanipuleerivad vaikeseaded, edendades samal ajal väljendus- ja teabevabadust; tuletab sellega seoses väga suurtele digiplatvormidele meelde nende kohustust maandada süsteemseid riske, mis võib hõlmata nende algoritmiliste süsteemide, sealhulgas soovitussüsteemide testimist ja kohandamist, ning nende kohustust pakkuda kooskõlas digiteenuste määruse artikli 35 lõike 1 punktiga d ja artikliga 38 iga oma soovitussüsteemi puhul vähemalt ühte võimalust, mis ei põhine profiilianalüüsil; kutsub lisaks komisjoni üles tagama koostöös digiteenuste koordinaatoritega ja kaasates avalike konsultatsioonide kaudu sõltumatuid kolmandaid isikuid, et süsteemsete riskide maandamiseks on olemas ajakohased suunised, ning tagama järjepideva täitmise tagamise ja kõrgetasemelise kaitse ulatusliku manipuleerimise eest;

23. mõistab hukka USA administratsiooni sihipärased sanktsioonid ja survestamiskatsed ELi osalejate vastu, kes on seotud digiteenuste määruse ja muude digivaldkonna õigusnormide kujundamise ja täitmise tagamisega, eelkõige endise voliniku vastu; nõuab, et need meetmed viivitamata tühistataks; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid seisaksid sellisele survele vastu, järgiksid ELi õigusakte ning kaitseksid õigust autonoomiale ja digitaalsele suveräänsusele; rõhutab, et väljendusvabadus on ELis põhiõigus ning põhiväärtus, mida jagatakse Ameerika Ühendriikide ja sarnaselt meelestatud partneritega kogu demokraatlikus maailmas; rõhutab, et poliitilised ja kaubandusega seotud kaalutlused ning kolmandate riikide või suurte tehnoloogiaettevõtete surve ei tohiks ELi digivaldkonna õigusaktide täitmise tagamist lubamatult mõjutada; rõhutab, et ELi digireeglite kohaldamist käsitlevad otsused peavad juhinduma üksnes ELi õigusest ja demokraatlike huvide kaitsest ning et ELile kui avatud ja reeglitel põhinevale ühtsele turule jääb suveräänne õigus reguleerida oma majandustegevust kooskõlas demokraatlike väärtuste ja rahvusvaheliste kohustustega; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et ELi digivaldkonna õigusaktide kaitse- ja õiguskaitsemehhanismid oleksid kaitstud igasuguse sekkumise eest, mis võiks seada ohtu nende sõltumatuse või mõjususe, ning kehtestama selliste riskide vastu tugevad kaitsemeetmed;

24. kutsub komisjoni üles suurendama jõupingutusi digiteenuste määruse ja muude peamiste ELi digivaldkonna seadusandlike aktide edendamiseks ja ühtlustamiseks kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides ning tagama, et neil riikidel on selliste õigusaktide rakendamiseks vajalik toetus, vahendid ja suunised, mis võimaldavad vajaduse korral järkjärgulist integreerimist ELi asjakohastesse täitmise tagamise ja koostöömehhanismidesse; rõhutab, et desinformatsiooni demonetiseerimiseks tehtavad jõupingutused peaksid sõnaselgelt hõlmama kandidaatriike ja potentsiaalseid kandidaatriike, et vältida õiguslikke lünki ja piiriülest ülekanduvat mõju; rõhutab vajadust võtta desinformatsiooni käsitleva tegevusjuhendi alusel valimistega seotud töö tegemisel eriti arvesse kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides täheldatud suundumusi;

25. võtab teadmiseks desinformatsioonivastase vabatahtliku tegevusjuhendi ametliku integreerimise digiteenuste määruse raamistikku desinformatsiooni käsitleva tegevusjuhendina, millest saab asjakohane võrdlusalus, et teha kindlaks desinformatsiooniga seotud riskidega seoses vastavus digiteenuste määrusele, et täiendada väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite muid tulemuslikke leevendusmeetmeid, eesmärgiga tegeleda demokraatlikke protsesse ohustavate süsteemsete riskidega; märgib, et tegevusjuhendi võimaliku rikkumise mõju seoses digiteenuste määruse järgimise ja täitmise tagamisega võiks täiendavalt selgitada; rõhutab, et tegevusjuhend peaks jääma dünaamiliseks vahendiks, millega järgitakse viimaseid suundumusi, ning et komisjon peaks jätkama allakirjutanute poolse tulemusliku rakendamise järelevalvet; on seisukohal, et digiteenuste määruse rakendamisel tuleks käsitleda veebiplatvormide rööpmanipulatsiooniks kasutamist, näiteks veebirobotite, libakontode, polariseerivate algoritmide ning kunstliku kaasamise ja võimendamise kaudu, mis loob üldsuse toetuse illusiooni; peab neid nähtusi üheks kõige tõsisemaks ohuks vabale, autentsele ja avatud arutelule internetis, eriti valimiste ajal; rõhutab, et välismaised autoritaarsed osalejad, eelkõige Venemaa, on välja töötanud desinformatsiooni käsiraamatud, mille mõju on muutunud hiljutiste valimiste ajal kogu Euroopas üha nähtavamaks; kutsub kõiki ELis tegutsevaid väga suuri digiplatvorme ja väga suuri internetipõhiseid otsingumootoreid tungivalt üles tegevusjuhendit täielikult järgima ning nõuab tungivalt, et platvorm X sellega uuesti ühineks;

26. väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle koostada digiteenuste määruse kohane intsidentide ja kriiside protokoll, sealhulgas selged protsessid asjaomaste asutuste vaheliseks koordineerimiseks, et käsitleda täiendavalt suuremaid intsidente ja infokeskkonda sekkumisi; et see protokoll peaks ergutama veebiplatvormide ja veebipõhiste otsingumootorite osalemist ning käsitlema muu hulgas valimistesse sekkumist rööpmanipulatsioonide kaudu veebikeskkonnas, eelkõige veebirobotipõhise võimendamise ja kaasamise kaudu, millega moonutatakse tulemuslikult tõelist avalikku arutelu; rõhutab, et platvormid peavad sellise sekkumise vastu ennetus- ja parandusmeetmete abil kiiresti ja tulemuslikult reageerima ning ametiasutused peavad nõuetele mittevastavuse korral kiiresti reageerima, selle asemel et tugineda tagantjärele võetavatele meetmetele ja hilinenud täitmise tagamisele; väljendab sellega seoses heameelt selle üle, et Google eemaldas 2025. aastal ennetavalt peaaegu 11 000 YouTube'i kanalit ja kontot, mis on seotud Hiina, Venemaa ja muude pahatahtlike osalejate riiklikult toetatava propagandaga, ning nõuab tungivalt, et kõik platvormid tegeleksid süstemaatiliselt selliste ohtudega;

27. väljendab heameelt selle üle, et komisjon viis lõpule uurimise platvormi X digiteenuste määrusest tulenevate läbipaistvuskohustuste rikkumise kohta, millele järgnes 120 miljoni euro suuruse trahvi määramine, ning komisjoni otsuse üle alustada uurimist tehisintellektisüsteemi Grok platvormi X integreerimise kohta ja laiendada platvormi X soovitussüsteeme käsitlevaid käimasolevaid uurimisi; nõuab tungivalt, et komisjon kiirendaks ülejäänud uurimisi, sealhulgas Meta suhtes, pidades eelkõige silmas esialgseid järeldusi läbipaistvust ja kasutajate kaitset käsitlevate kohustuste rikkumise kohta ning teateid püsivate probleemide kohta seoses petureklaamidega ja õigusnormidest kõrvalehoidmisega; rõhutab vajadust võtta valimistesse sekkumise, algoritmide püsiva läbipaistmatuse ning avalikku arutelu moonutavate libakontode ja robotivõrgustike ulatusliku leviku korral meetmeid normide täitmise tagamiseks; kutsub sellega seoses komisjoni üles viima kiiresti lõpule uurimised, mis käsitlevad digiteenuste määruse järgimist TikToki poolt seoses välissekkumisega Rumeenia

2024. aasta presidendivalimistesse, mis tõi esile murettekitavad võimalused soovitussüsteemide ja robotivõrgustike ärakasutamiseks, ning seoses TikToki kohustusega leevendada demokraatlike protsesside süsteemseid riske ja tagada valimisperioodide ajal sellise tegevuse tõrjumine; võtab lisaks teadmiseks komisjoni esialgse hinnangu, mille kohaselt rikub TikTok oma sõltuvusttekitava disainiga digiteenuste määrust;

28. toonitab vajadust suurema läbipaistvuse järele seoses veebisisu ja -kontode taga olevate osalejatega, eelkõige reklaami eesmärgil; rõhutab, et meetmed rööpmanipulatsiooni vastu võitlemiseks, kaotamata internetis anonüümsust, on olulised, et vältida välisriigist lähtuvaid infomanipulatsioone ja sekkumisi, botivabrikuid ja varjatud poliitilisi kampaaniaid; kutsub komisjoni üles uurima võimalikke meetmeid, mis toetaksid veebiplatvorme proportsionaalsete meetmete võtmisel, et kontrollida, kas konto taga on inimene, võideldes seeläbi robotkontode tegevuse vastu; kutsub platvorme üles seadma prioriteediks tulemuslike mehhanismide väljatöötamise, et tuvastada, kontrollida ja vajaduse korral peatada mitteautentsed kontod, eelkõige need, mis on seotud koordineeritud mõjutusoperatsioonidega; rõhutab, et mitteautentsete kontode vastu suunatud meetmed ei tohi kahjustada võimalust jääda internetis anonüümseks, mis on oluline ajakirjanike, aktivistide, tõrjutud kogukondade ja haavatavas olukorras olevate isikute (nt rikkumisest teatajad, teisitimõtlejad ja autokraatlike režiimide poliitilised vastased) kaitsmiseks, ning need peaksid jätkuvalt jätma ruumi satiirilistele ja humoorikatele kontodele;

29. kutsub komisjoni ja asjaomaseid reguleerivaid asutusi üles süstemaatiliselt uurima varjatud desinformatsioonikampaaniaid, mille eesmärk on kasutada ära generatiivseid tehisintellektisüsteeme, sealhulgas koordineeritud propaganda- ja narratiivide edastamise võrgustikke, nagu Moskvas asuva võrgustiku „Pravda“ tegevus ja Groki (xAI) selge manipuleerimine, ning avalikustama need kampaaniad viisil, millega ei aidata kaasa nende levikule; rõhutab, kui oluline on selgitada pakkujate ja juurutajate täpseid kohustusi seoses tehisintellekti käsitleva määruse artiklis 50 ja desinformatsioonivastases tegevusjuhendis sätestatud nõuetega lisada märgistus „loodud tehisintellekti poolt“ ning täpsustada, mil määral hõlmab see raamistik lõppkasutajaid ja platvorme; nõuab tungivalt, et tehisintellektisüsteemide pakkujad tegeleksid selle nähtusega igakülgselt ja leevendaksid seda oma tehisintellekti riskijuhtimissüsteemide abil; nõuab lisaks, et tehisintellektiamet suurendaks jõupingutusi tehisintellektimudelite turvamaastiku jälgimiseks ja aitaks välja töötada tehisintellekti, sealhulgas suurte keelemudelite metoodika, tagades andmeallikate treenimisel suurema läbipaistvuse ja isikupuutumatuse austamise;

30. kutsub komisjoni üles viima koostöös Belgia reguleeriva asutusega kiiresti lõpule Telegrami kasutajabaasi ja funktsionaalsuse hindamine, nagu tehti WhatsAppiga, et määrata kindlaks selle liigitamine digiteenuste määruse alusel väga suureks digiplatvormiks, ning võtma arvesse võimalikke uusi tõendeid või muutusi kasutusmustrites; nõuab tungivalt, et komisjon ja asjaomased ametiasutused uuriksid Telegrami võimalikku rolli kuritegevuse, valimistesse sekkumise ning desinformatsiooni, äärmusluse ja terroristliku sisu levitamise hõlbustamisel ELis ning selgitaksid Telegrami võimalikke seoseid Venemaa luureteenistustega ning tema serverite ja andmekäitlustavade turvalisust; rõhutab vajadust võtta kõik võimalikud normide täitmise tagamise meetmed kindlustamaks, et Telegram järgib täielikult kõiki kohaldatavaid ELi norme läbipaistvuse, sisu modereerimise ja andmetele juurdepääsu nõuete kohta, et tagada võrdsed tingimused ja säilitada kodanike usaldus digitaalse

teaberuumi vastu; soovitab lisaks tungivalt Telegramil ühineda desinformatsioonivastase tegevusjuhendiga;

31. soovitab täiendavalt uurida mõjutajate, sealhulgas nano- ja mikromõjutajate osatähtsust avaliku arutelu kujundamisel ja valimiste mõjutamisel, seda nii nende puhul, kes võitlevad välismaiste desinformatsioonikampaaniate vastu, kui ka nende puhul, kes aitavad sellele teadlikult või teadmatult kaasa; väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle hinnata internetis tegutsevate suunamõjutajate kohta audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eelseisval hindamisel või tulevase digitaalse õigluse akti osana; rõhutab sellega seoses vajadust suuniste ja rangete läbipaistvusstandardite järele, sealhulgas platvormipõhise rahastamise, tasustamise ja sponsorluse korra kohta, samuti reklaamsisu ja orgaanilise sisu eristamise ning teabe tervikluse kohta poliitilise veebisisu loojate, eelkõige mõjutajate jaoks, kes tegutsevad müügiedenduse ja poliitiliste sõnumite edastamise vahelisel hallil alal; väljendab heameelt olemasolevate tegevusjuhendite, koolituste ja muude algatuste üle, mis on töötatud välja selleks, et muuta sotsiaalmeedia ja mõjutajad vastutustundlikumaks ja läbipaistvamaks; teeb ettepaneku, et ajakirjanike eetikastandardid ja kohustused võiksid olla inspiratsiooniallikaks suunamõjutajatele standardite koostamisel; kutsub lisaks komisjoni üles jätkama poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitleva määruse täitmise tagamist, eelkõige seoses veebiplatvormidega, ning hõlbustama suunamõjutajate jaoks nõuete täitmist kavandatava ELi suunamõjutajate võrgustiku kaudu;

32. nõuab tungivalt regulatiivliivakastide ja rahastamismehhanismide väljatöötamist, et toetada ELi tehnoloogiavaldkonna idufirmasid ja väärtuspõhiseid Euroopa alternatiive, mis põhinevad õiglasel tasustamisel, näiteks Madalmaades tekkivaid alternatiive, et vähendada strateegilist sõltuvust; tunneb heameelt komisjoni avatud lähtekoodi strateegia üle; toetab lisaks pikaajalist visiooni ELi sotsiaalmeedia platvormide kohta, mis on loodud kooskõlas ELi väärtustega, milleks on läbipaistvus, andmekaitse, põhiõigused, väljendusvabadus ja demokraatlik vastutus;

33. toonitab, et reklaam ja tulude jagamise tavad võivad stimuleerida manipuleeriva või kahjuliku sisu levikut, õõnestada valimiste usaldusväärsust ning viia uute desinformatsiooni levitajate ja võrgustike tekkeni; tuletab meelde, et desinformatsiooni ei saa demonetiseerida, kui olemasolevad monetiseerimise tavad ei ole piisavalt läbipaistvad; kutsub komisjoni, ELi digivaldkonna reguleerivaid asutusi, riiklikke pädevaid asutusi ja veebiplatvorme üles tegema koostööd, et avastada ja ennetada ebaseaduslikku rahastamist ning tagada läbipaistvus tulude ümberjaotamise programmides, reklaamipoliitikas ja muudes raha teenimise teenustes, mis võivad võimaldada välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega tegelejatel või isegi sanktsioonidega hõlmatud üksustel teenida tulu või muid hüvesid; kutsub platvorme üles avalikustama vähemalt kord aastas tasuvood ja nende saajad; on seisukohal, et välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega seotud tegevuse monetiseerimist selliste programmide raames tuleks käsitleda osana digiteenuste määruse kohastest riskihindamis- ja riskimaandamiskohustustest; on seisukohal, et sanktsioonidega hõlmatud üksuste sisu monetiseerimine on süsteemne risk, mis nõuab kiireid parandusmeetmeid, näiteks tulude jagamise peatamist; rõhutab, et tõelistele sisuloojatele ja meediaväljaannetele tuleks eksliku või ebaõiglase demonetiseerimise korral nende kahju hüvitada; tunneb muret internetivabaduse algatustega seotud ettevõtjate kohustuste järkjärgulise vähenemise pärast;

34. võtab murelikult teadmiseks Madalmaade andmekaitseasutuse järeldused, mis viitavad laiematele mureküsimustele kogu ELis, mille kohaselt tehisintellekti juturobotid võivad anda kallutatud ja ebausaldusväärseid hääletusnõuandeid, ohustades seeläbi valimiste usaldusväärsust; kutsub tehisintellektiametit üles uurima, kas selliste tavadega rikutakse kohaldatavat õigust, eelkõige tehisintellekti käsitlevat määrust, ning täitma oma kohustust koostada suunised tehisintellekti kasutamise kohta valimisprotsessides, et tagada tehisintellekti vastutustundlik kasutamine;

Väljendusvabadus

35. rõhutab, et Euroopa demokraatia kaitsekilp peab kaitsma ja toetama väljendus- ja teabevabadust kui põhiõigust, mida kohaldatakse nii võrguvälises kui ka veebikeskkonnas; rõhutab asjaolu, et inimõiguste kaitse ELis on üks tugevamaid kogu maailmas ning et ettevõtted, kes soovivad tegutseda ELis ja meelitada ligi Euroopa kliente, vastutavad ühiselt selle kaitse austamise ja tagamise eest; rõhutab seetõttu, et väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid peavad tunnistama oma teenuste laiemaid ühiskondlikke ja demokraatiale avalduvaid tagajärgi ja nendega tulemuslikult tegelema, sealhulgas usaldusväärsete süsteemse riski hindamise ja maandamise meetmete kaudu kooskõlas liidu õigusega; märgib sellega seoses, et teatava sisu või arvamuste võimendamine ja teiste vaigistamine võib kujutada endast süsteemset ohtu ühiskondlikule arutelule ja valimisprotsessidele või rikkuda väljendusvabadust, eelkõige vabadust vabalt saada ja levitada teavet ja ideid; kutsub komisjoni üles tagama, et platvormidel on sellega seoses digiteenuste määruse alusel vastutus; rõhutab sellega seoses, et EL peab jätkama aktiivset võitlust valenarratiivide vastu, mis väidavad, et ELi digitaalvaldkonda käsitlevad ja demokraatlikud õigusaktid õõnestavad väljendusvabadust; rõhutab, et väljendus- ja teabevabadus on mõeldud kaitsma inimesi, mitte masinaid või tarkvara, mille käitumine on ebaautentne, nagu tehisintellekt ja robotipõhine võimendamine ja kaasamine ning automatiseeritud tarkvaraprogrammid, mis täidavad võrgus korduvaid ülesandeid eesmärgiga jäljendada tegelikke kasutajaid; rõhutab lisaks, et väljendusvabadusele pühendumist ei tohi kasutada ettekäändena, et sallida ebaseaduslikku sisu või autoritaarsete režiimide hübriidoperatsioone, mille eesmärk on ELi ja selle demokraatlikke protsesse destabiliseerida;

36. tuletab meelde, et veebiplatvormidel on oluline koht avatud avaliku arutelu, ajakirjandusliku tegevuse ja poliitilise pluralismi võimaldamisel; tunnistab seetõttu, kui olulised on kasutajate jaoks oma demokraatlike õiguste kasutamisel mõjusad kaitsemeetmed, sealhulgas võimalus vaidlustada platvormide sisu modereerimise ja monetiseerimise otsuseid, sealhulgas haldus- ja õigusasutustes, ja tagada digiplatvormide kohustuste täitmine teavitada kasutajaid nende sisu eemaldamisest või piiramisest; toonitab sellega seoses, kui oluline on tagada juurdepääs kvaliteetsele sisu modereerimisele kõigis ELi keeltes; tuletab meelde digiteenuste määrusest tulenevat veebiplatvormide kohustust tagada sel eesmärgil täielik läbipaistvus ja eraldi kaebuste menetlemise mehhanism ning tagada, et teavitamine, aruandlus ja õiguskaitsevõimalused on kergesti juurdepääsetavad ja kasutajasõbralikud; märgib, et mitte kõik veebiplatvormid ei ole selliseid mehhanisme kooskõlas digiteenuste määruse sätetega rakendanud, ning nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid viiksid normide täitmise tagamise meetmed lõpule; rõhutab, et üksikkasutajate põhiõiguste kaitsmine hõlmab ka põhjalikku hindamist ja teaberuumi terviklikkust mõjutavate süsteemsete riskide leevendamist;

Meedia ja teabe terviklus

37. on seisukohal, et vaba, usaldusväärse ja toimetuslikult sõltumatu meedia, sealhulgas kohaliku ja piirkondliku tasandi meedia edendamise ja toetamise meetmed on Euroopa demokraatia kaitsekilbi eesmärkide saavutamise keskne osa; rõhutab lisaks, et meediasektori kaitsmine poliitilise, majandusliku või struktuurse kaaperdamise eest on demokraatia vastupanuvõime tagamise eeltingimus; märgib, et sõltumatu meedia kaitsmine on vaenulike osalejate põhjustatavate hübriidohtude vastu võitlemisel ülioluline; märgib sellega seoses lisaks, et praegune digitaalne teabekeskkond seab toimetusvastutust ja avaliku huviga seotud kohustusi täitvad meediaosalised sageli ebasoodsasse olukorda võrreldes vahendajatega, kellel ei ole võrreldavaid kohustusi; väljendab heameelt massiteabevahendite vabaduse ja mitmekesisuse murranguliste ühiste miinimumstandardite üle, mis kehtestati Euroopa meediavabaduse määruse vastuvõtmisega; tuletab liikmesriikidele meelde määruses sätestatud kohustust kaitsta meediat meediaturu põhjendamatu kontsentratsiooni eest; rõhutab siiski, et Euroopa meediavabaduse määruse tähtsust saab hinnata üksnes selle tegeliku rakendamise alusel; kutsub liikmesriike üles Euroopa meediavabaduse määrust kiiresti rakendama ja kutsub komisjoni üles tagama selle sätete kindla täitmise, sealhulgas võtma meetmeid, kui ei täideta kohustusi, eelkõige väga suurte digiplatvormide kohustusi, mille eesmärk on kaitsta toimetuslikku sisu põhjendamatu eemaldamise või nähtavuse piiramise eest; väljendab heameelt uute meedia toetamisega seotud kohustuste üle, mis on välja kuulutatud meediakerksuse programmi kaudu, ning kutsub üles võtma järgmises mitmeaastases finantsraamistikus vastavaid pikaajalisi kohustusi; rõhutab lisaks, et rahastamiskriis, millega Euroopa meedia silmitsi seisab, osutab vajadusele uurida uusi rahastamislahendusi;

38. rõhutab vajadust hoolikalt hinnata ELi algatuste võimalikku mõju ajakirjandusele ja toimetuslikule meediale, pöörates erilist tähelepanu meedia mitmekesisuse kaitsmisele ja meediaettevõtete ärimudelite kestlikkusele; nõuab tõenditel põhinevaid mõjuhinnanguid ja asjakohast konsulteerimist meedia sidusrühmadega enne algatusi, mis võivad mõjutada Euroopa meediaettevõtete elujõulisust; rõhutab sellega seoses, kui oluline on jälgida meediavabadust ja meedia mitmekesisust mõjutavaid arenguid kogu ELis, ning on seisukohal, et iga-aastane õigusriigi olukorda käsitlev aruanne koos meediavabadust ja meedia mitmekesisust käsitleva peatükiga on selles püüdluses keskne vahend; kutsub komisjoni üles seda aruande sammast edasi arendama, et esilekerkivaid probleeme paremini arvesse võtta;

39. rõhutab seoses meediaettevõtetega, kes pakuvad rakenduste kaudu tellimusi, digiturgude määruse täieliku rakendamise ja tulemusliku täitmise tagamise tähtsust; võtab teadmiseks komisjoni 23. aprilli 2025. aasta mittevastavust puudutava otsuse Apple'i ja Meta kohta ning käimasoleva uurimise digiturgude määruse võimaliku rikkumise kohta Google'i poolt meediaväljaannete sisu allapoole paigutamisel otsingutulemustes; rõhutab, et digiturgude määruse jõuline ja õigeaegne täitmise tagamine on oluline, et tagada õiglus, konkurentsile avatus ja pluralism ELi digikeskkonnas ning tegeleda struktuurse sõltuvuse ja turu kontsentratsiooniga, sealhulgas tehisintellektil põhinevate teenuste kontekstis;

40. väljendab heameelt asjaolu üle, et ühisteatis sisaldab uusi toetusmeetmeid digikirjaoskuse ja meediapädevuse edendamiseks, nagu meediakerksuse programm, põhioskuste toetamise kava koolide jaoks ja meediapädevuse eksperdirühma tugevdamine, sealhulgas uue meediapädevuse ekspertide võrgustiku loomine, ning

ajakohastatud suunised õpetajatele ja haridustöötajatele; juhib tähelepanu sellele, et praegused meediapädevuse algatused on ELis endiselt killustatud; nõuab sidusamate, kogu ELi hõlmavate lähenemisviiside ja täiendavate meetmete uurimist, sealhulgas digitaalsete vahendite ja platvormide loomist ELi tasandil; ergutab riikide ametiasutusi vahetama süstemaatiliselt parimaid tavasid, sealhulgas tugevdatud meediapädevuse eksperdirühma ja EDMO kaudu; rõhutab lisaks kultuurihariduse tähtsust demokraatiapädevuse ja desinformatsioonile vastupanuvõime tugevdamisel; rõhutab, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eelseisval läbivaatamisel tuleks tugevdada liikmesriikide meediapädevuse alase töö miinimumnõudeid käsitlevaid sätteid; rõhutab, kui oluline on edendada kriitilist arusaamist tehisintellekti loodud sisust osana laiematest meediapädevuse ja digikirjaoskuse alastest jõupingutustest;

41. väljendab heameelt ajakirjanike turvalisust käsitleva komisjoni soovituse[62] väljakuulutatud ajakohastamise ja vaigistushagide vastase soovituse[63] eelseisva läbivaatamise üle; rõhutab, et nendes ajakohastamistes ja läbivaatamistes tuleb arvesse võtta ähvarduste, vägivalla, sabotaaži ja muude meetmete muutuvat ja korduvat olemust, mille eesmärk on takistada ajakirjandustööd, sealhulgas esilekerkivaid probleeme, nagu identiteedivargused ja koordineeritud süvavõltsingute kampaaniad, mis võivad kahjustada ajakirjanike turvalisust ja sõltumatust; rõhutab, et erilist tähelepanu tuleks pöörata heidutavale mõjule, mida tekitab püsiv hirmuõhkkond, poliitiline surve või avaliku või erasektori osalejate põhjendamatu sekkumine; kutsub liikmesriike üles kaaluma kooskõlas oma riiklike õigusraamistike ja väljakujunenud tavadega kriminaalõigusesse konkreetsete raskendavate asjaolude lisamist ajakirjanike vastu toime pandud kuritegude puhul, kui sellised teod on ajendatud nende ametialasest tegevusest või on sellega seotud; märgib lisaks, et oluline võib olla töötada välja toetusmeetmed, et aidata ajakirjanikel tegeleda esilekerkivate probleemidega, nagu tehisintellekti abil teise isikuna esinemine ja süvavõltsitud sisu;

42. rõhutab, kui oluline on kaitsta ajakirjanikke vaigistuskaebuste eest; väljendab sellega seoses heameelt vaigistushagide vastase direktiivi vastuvõtmise ning vaigistushagide vastase eksperdirühma volituste ja koosseisu väljakuulutatud ajakohastamise üle; kutsub liikmesriike üles olema käimasolevas rakendamisprotsessis edasipüüdlikud ning kutsub komisjoni üles jätkama esmajärjekorras toetuse pakkumist, et tagada direktiivi täielik ja õigeaegne rakendamine; kutsub komisjoni üles koostama põhjaliku hindamisaruande rakendamise tulemuslikkuse kohta; kutsub lisaks ELi ja liikmesriike üles kaaluma lisameetmeid direktiivi täiendamiseks, et kaitsta uurivaid ajakirjanikke, eelkõige piiriüleses või tundlikus kontekstis; rõhutab sellega seoses käimasolevat arutelu uurivatele ajakirjanikele Euroopa kaitsestaatuse andmise üle kui üht võimalust, mida uurida;

43. tunnistab avalik-õigusliku meedia olulist kohta selle tagamisel, et kõigil kodanikel, sealhulgas kaugetes ja vähemuskogukondades ning kandidaatriikides elavatel kodanikel, oleks juurdepääs usaldusväärsetele, erapooletutele ja mitmekesistele

---

62 Komisjoni 16. septembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1534 ajakirjanike ja teiste meediatöötajate kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus (ELT L 331, 20.9.2021, lk 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).

63 Komisjoni 27. aprilli 2022. aasta soovitus (EL) 2022/758, milles käsitletakse avalikus elus osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) (ELT L 138, 17.5.2022, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

uudistele eri platvormidel, vormingutes ja keeltes, aidates seeläbi võidelda uudistekõrbe tekke vastu; rõhutab lisaks, et kvaliteetsele ja usaldusväärsele teabele juurdepääs on väga oluline võitluses väärinfo ja desinformatsiooni vastu; kinnitab veel kord, et avalik-õigusliku meedia kaitsmine poliitilise sekkumise ja kaaperdamise eest on demokraatliku aruandekohustuse ja õigusriigi säilitamiseks hädavajalik; rõhutab, et avalik-õigusliku meedia usaldusväärsus sõltub täielikust toimetuslikust ja korralduslikust autonoomiast kooskõlas Euroopa meediavabaduse määruse artikliga 5, ning kutsub komisjoni üles aktiivselt jälgima ohte avalik-õigusliku meedia sõltumatusele ja võtma tulemuslikke meetmeid meediavabadust kahjustavate tavade vastu; märgib sellega seoses, et katsed õõnestada avalik-õigusliku meedia sõltumatust võivad olla esimesed märgid demokraatia tagasilangusest;

44. rõhutab tungivalt vajadust tagada ajakirjanikele ja muudele meediaosalistele kõrgeimal tasemel kaitse ebaseadusliku nuhkvara, sekkuva jälgimistehnoloogia ja muude digitaalsete ohtude eest; tuletab meelde, et Euroopa meediavabaduse määrusega keelatakse liikmesriikidel rangelt kasutada sekkuvat jälgimistarkvara mis tahes materjali, digiseadme, masina või vahendi puhul, mida kasutavad meediateenuse osutajad või nende toimetuse töötajad, välja arvatud riikliku julgeoleku juhtumid; rõhutab lisaks, et ajakirjanike jälgimine kujutab endast sekkumist Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7, 8 ja 11 tagatud õigustesse; märgib, et nuhkvara kasutamine õõnestab ajakirjanike tööd, vähendades nende allikate usaldust nende vastu, ning et suutmatus tulemuslikult tagada ELi õigusaktide täitmist kujutab endast tõsist ohtu teabevabadusele;

45. kinnitab veel kord, kui oluline on läbipaistvus, aus konkurents ja Euroopa toimetusliku meedia kestlikkus kehtivas õigusraamistikus, sealhulgas digiteenuste määruses, digiturgude määruses, Euroopa meediavabaduse määruses ja poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitlevas määruses; märgib, et nende vahenditega käsitletakse manipuleerimist, välissekkumist ja konkurentsivastast tegevust, kaitstes samal ajal toimetusvastutust ja väljendusvabadust; kutsub komisjoni üles hindama, kuidas neid vahendeid nendel eesmärkidel kõige paremini kasutada; nõuab tungivalt, et väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid ei eemaldaks põhjendamatult Euroopa seaduslikku toimetuslikku meediasisu otsingutulemuste loetelust, ei paigutaks seda otsingutulemustes allapoole ega sekkuks muul viisil selle nähtavusse ja õiglasesse järjestusse ning tagaksid läbipaistvad ja mittediskrimineerivad järjestussüsteemid;

46. kutsub komisjoni üles täiendavalt uurima ja vajaduse korral kaaluma meetmeid, et parandada internetireklaami konkurentsivõimet, juurdepääsetavust ja õiglust kõigi väärtusahelas osalejate, sealhulgas toimetusliku meedia jaoks; märgib, et toimetuslikult sõltumatu, kvaliteetne ja faktipõhine ajakirjandus seisab silmitsi probleemidega, mis tulenevad kaasamispõhistest soovitussüsteemidest ja väga suurte digiplatvormide tehisintellektipõhistest otsingufunktsioonidest, mis vähendavad kvaliteetse sisu nähtavust ja piiravad liiklust meedia veebisaitidele; märgib murega, et andmeliikluse maht on seoses Google'i tehisintellekti kokkuvõtete kasutuselevõtuga vähenenud – ühel mõõdetud juhul kuni 70 %; ergutab pakkuma reklaamijatele stiimuleid, et nad toetaksid usaldusväärset Euroopa meediat, kasutaksid käitumispõhise suunamise asemel kontekstipõhist reklaami ning parandaksid internetireklaami tarneahela jälgitavust ja läbipaistvust, et tegeleda turumoonutustega ja vältida pahatahtlike osalejate poolt desinformatsiooni sisaldava sisu monetiseerimist ning ELi ühiskonna tahtlikku destabiliseerimist; kutsub sellega seoses komisjoni üles hindama võimalikke meetmeid,

et edendada kontekstipõhise internetireklaami Euroopa taristu arendamist ja kasutuselevõttu;

47. väljendab heameelt hiljuti vastu võetud välismaiste otseinvesteeringute määruse[64] üle, eelkõige sätete üle, mis hõlmavad meediasektorit kui tegurit, mida tuleb arvesse võtta selle kindlaksmääramisel, kas investeering võib mõjutada negatiivselt julgeolekut või avalikku korda; peab siiski kahetsusväärseks, et meediasektor ei kuulu määruse lisas esitatud kohustuslikku kohaldamisalasse; rõhutab sellega seoses vajadust Euroopa uudistekanalitesse tehtavate investeeringute suurema läbipaistvuse järele; juhib lisaks tähelepanu sellele, et ELis asuva audiovisuaalmeedia suhtes kohaldatakse rangemaid nõudeid kui väljaspool ELi asuva meedia suhtes, mis on ELi publikule kättesaadav muude levitamisviiside kaudu; rõhutab, kui oluline on tagada, et ELi publikule kättesaadava meedia puhul järgitaks õiglasi ja pluralistlikke teabestandardeid;

48. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles analüüsima hoolikalt USA administratsiooni abipoliitika muutmise tagajärgi meedia mitmekesisuse ja sõltumatu ajakirjanduse kontekstis ning vajaduse korral tegutsema meediaturgudel tekkinud tühimiku täitmiseks nii ELis kui ka sellega piirnevates piirkondades, muu hulgas instrumendi „Globaalne Euroopa“ kasutamise kaudu; väljendab heameelt RFE/RLile pakutava ELi erakorralise rahastamise üle; nõuab, et töötataks välja lahendus RFE/RLi stabiilseks ja pikaajaliseks rahastamiseks; kutsub komisjoni üles uurima uusi viise vaba ja toimetuslikult sõltumatu meedia toetamiseks ELi naabruses, eelkõige piirkondades, mida Venemaa desinformatsioon ja propaganda ebaproportsionaalselt mõjutab, nagu Lääne-Balkani riigid;

49. rõhutab, et ühiskondlikel sõltumatutel faktikontrollivõrgustikel võib olla koht desinformatsioonikampaaniate avastamisel ja nende vastu võitlemisel ning nad võivad anda väärtuslikku teavet digiteenuste määruse kohasteks riskihindamisteks ja riskide leevendamiseks; märgib, et sõltumatud faktikontrolliga tegelevad organisatsioonid vajavad tegutsemiseks tehnilist tuge ja stabiilseid tingimusi; on seisukohal, et Euroopa faktikontrollijate võrgustik, mille komisjon 2025. aastal välja kuulutas, võiks olla väärtuslik vahend selle saavutamiseks; rõhutab, et selleks, et faktikontrolliga tegelevad organisatsioonid oleksid usaldusväärsed ja toimiksid tulemuslikult, peavad nad järgima rangeid poliitilise neutraalsuse, veebiplatvormide pakkujatest sõltumatuse ja metoodilise objektiivsuse standardeid; rõhutab faktikontrollijate, avalike allikate luureteabe uurijate, ajakirjanike, teabeedastajate ja poliitikakujundajate vahelise koostöö tähtsust; rõhutab lisaks, kui oluline on toetada faktikontrollijate võrgustikke kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides;

Kodanikuühiskond, akadeemilised ringkonnad, kultuur ja kodanikuosalus

50. rõhutab aktiivse, elujõulise ja sõltumatu kodanikuühiskonna määrava tähtsusega kohta meie demokraatia kaitsmise ühe tugisambana, mitte ainult nn valvekoerana tegutsemisel, paljastades pahatahtliku sekkumise demokraatlikesse protsessidesse ja võideldes aktiivselt selle vastu, vaid ka põhijõuna pikaajalistes jõupingutustes tugevamate ja vastupidavamate ühiskondade ülesehitamiseks; rõhutab eelkõige kodanikuühiskonna olulist tähtsust ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtuste kaitsmisel;

---

64 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik (ELT L 79l, 21.3.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj).

51. väljendab heameelt komisjoni ELi kodanikuühiskonna strateegia üle, mis avaldati koos ühisteatisega Euroopa demokraatia kaitsekilbi kohta; väljendab heameelt komisjoni lähenemisviisi üle, mille kohaselt seotakse see strateegia Euroopa demokraatia kaitsekilbiga seotud tööga, et veelgi tugevdada kodanikuosalust; peab strateegiat oluliseks esimeseks sammuks, kuna see kujutab endast ELi esimest terviklikku lähenemisviisi kodanikuühiskonnale, märkides samas, et järgmised sammud peavad hõlmama ambitsioonikamat lähenemisviisi, mis sisaldab meetmeid kodanikuühiskonna koha tulemuslikuks kaitsmiseks demokraatlikes protsessides; toonitab, et selle valdkonna tulevastes algatustes tuleks käsitleda kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemist, tunnistades samas, et kodanikuühiskonna organisatsioonid ja inimõiguste kaitsjad on eriti haavatavad, ning rõhutab, et see kehtib eelkõige organisatsioonide kohta, kes tegelevad konkreetsete teemadega, nagu LGBTIQ+ kogukond, sooline võrdõiguslikkus ja rassismivastased küsimused;

52. kutsub komisjoni üles tõhustama oma tööd kodanikuühiskonna dialoogi valdkonnas ja looma selleks uusi vahendeid; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni kohustuse üle luua 2026. aastaks toimiv kodanikuühiskonna platvorm, et toetada süstemaatilisemat lähenemisviisi, mida kasutatakse dialoogi tõhustamiseks kooskõlas ELi väärtustega; on seisukohal, et väljakuulutatud kodanikuühiskonna tegutsemisruumi käsitlev veebipõhine teadmuskeskus võib aidata koordineerida kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevust demokraatia kaitsmise, hübriidohtude, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning piiriülese represseerimise vastu võitlemise valdkonnas ning parandada olukorrateadlikkust; rõhutab sellega seoses, kui oluline on diasporaale keskenduv kodanikuaktiivsus; tuletab lisaks meelde, et osal kodanikuühiskonnast on ulatuslikud kogemused välissekkumisega ja nad tuleks kodanikuühiskonna dialoogi raames kaasata selle käsitlemise poliitika kujundamisse;

53. rõhutab kodanikuühiskonna osatähtsust ja vastutust kandidaatriikide demokraatlikes protsessides; kutsub komisjoni üles tegema võimaluse korral koostööd kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide kodanikuühiskonna organisatsioonidega ELi kodanikuühiskonna strateegia praeguste ja tulevaste algatuste osas, eelkõige nende organisatsioonidega, kes tegelevad järjepidevalt digitaalse ühtlustamise, teabe tervikluse, valimiste usaldusväärsuse ja demokraatia vastupanuvõime edendamisega;

54. kutsub liikmesriike üles tagama kodanikuühiskonna organisatsioonidele kestliku ja mitmekesise rahastamise, sealhulgas stabiilse tegevustoetuse ja suutlikkuse suurendamise meetmed, tunnistades nende olulist kohta demokraatlike väärtuste kaitsmisel ning võimaldades neil tulemuslikult ja sõltumatult tegutseda; rõhutab, kui olulised on nende jõupingutuste täiendamiseks konkreetsed ELi rahastamisprogrammid, näiteks kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm, ning väljendab heameelt komisjoni kavatsuse üle säilitada kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm ning lisada see uude programmi „AgoraEU“ aastateks 2028–2034; kutsub kaasseadusandjaid üles tagama ambitsioonika ja prognoositava rahastamise programmi „AgoraEU“ sellele tegevussuunale, et see vastaks kodanikuühiskonna organisatsioonide vajadustele ja et seda rakendataks komisjoni eelarve otsese täitmise raames;

55. rõhutab, et kultuur on Euroopa projekti strateegiline tugisammas, kuna kultuurivabadus, kultuuripärand ja loovus soodustavad demokraatlikku osalemist, kriitilist mõtlemist ja usaldust institutsioonide vastu; toonitab asjaolu, et sellistel programmidel nagu „AgoraEU“ võib olla nende väärtuste käegakatsutavaks toetuseks muutmisel oluline

tähtsus; märgib murega, et rünnakud liberaalse demokraatia vastu on üha enam suunatud kultuuritegelaste ja institutsioonide vastu, eelkõige poliitilise surve eri vormide kaudu; rõhutab seetõttu, et kunstivabaduse ja kultuuriasutuste kaitsmine on ELis demokraatia kaitsmiseks väga oluline;

56. rõhutab, kui oluline on kaitsta Euroopa kultuuriajalugu ja kollektiivset mälu ning võidelda ajalooliste faktidega manipuleerimise ja nende võltsimise vastu, et tugevdada demokraatia vastupanuvõimet; tõstab sellega seoses esile vajadust tugevdada ühist Euroopa mälukultuuri ja kordab oma toetust 20. sajandi totalitaarsete režiimide ohvritele pühendatud üleeuroopalisele mälestusmärgile ning 2027. aasta alguseks esitatavale Euroopa ajaloomälu käsitlevale komisjoni aruandele; mõistab hukka Venemaa režiimi ajaloolise revisionismi ja moonutatud narratiivide kasutamise, et eitada varem alistatud rahvaste suveräänsust ja õigustada välist sekkumist;

57. tuletab meelde, et kolmandate riikide pahatahtlikud osalejad võivad kasutada ja on kasutanud eri huve esindavaid osalejaid, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioone, mõttekodasid ja katusorganisatsioone vahendina demokraatlike protsesside ebaseaduslikuks mõjutamiseks ELis ja selle liikmesriikides; rõhutab, et kui rahalise läbipaistvuse meetmed on asjakohaselt kavandatud ja sisaldavad kaitsemeetmeid, võttes arvesse organisatsioonide suurust, võivad need aidata maandada autoritaarsete riikide tulevase lubamatu mõju ohtu; rõhutab, et institutsioonina lasub Euroopa Parlamendil eriline vastutus usaldusväärsuse, läbipaistvuse ja aruandlusstandardite tugevdamise eest, võttes arvesse varasematest korruptsiooni- ja välissekkumise juhtumitest saadud õppetunde; toonitab siiski, et selle probleemi lahendamiseks võetavad meetmed tuleks kavandada nii, et neid ei saaks kuritarvitada selleks, et häbimärgistada kodanikuühiskonna seaduslikku tegevust ja selle otsustavat kohta meie demokraatia tugevdamisel;

58. rõhutab, kui oluline on komisjoni kavandatud direktiiv kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise kohta, mis on demokraatia kaitse paketi keskne element ja mille eesmärk on kehtestada ühtlustatud nõuded kolmandate riikide üksuste nimel toimuva huvide esindamisega seotud majandustegevusele; rõhutab, et sellekohased ühised reeglid võivad suurendada aruandekohustust ja usaldust ELi otsustusprotsessi vastu, muutes kolmandate riikide mõju läbipaistvaks; kutsub kaasseadusandjaid üles viima õigusloomeprotsessi viivitamata lõpule; rõhutab, et liikmesriigid peaksid tagama, et selle direktiivi järgimine ei tooks kaasa põhiõiguste piiramist;

59. rõhutab, kui oluline on kodanike kaasamine demokraatlikesse protsessidesse; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks koostöös liikmesriikidega selge ja tulemusliku teavitamise algatustest, mida ta arendab, et edendada ja tõhustada selliste kodanike kaasamise vahendite kasutamist, mis on juurdepääsetavad, kasutajasõbralikud, mitmekeelsed ja suudavad jõuda suure hulga kodanikeni; väljendab heameelt selle üle, et komisjon on tugevdanud selliseid vahendeid, eelkõige Euroopa kodanikualgatust, Euroopa kodanike paneelarutelusid ja kodanike kaasamise platvormi, ning ettepaneku üle tugevdada kodanike osalemise eest vastutavate riiklike asutuste võrgustikku; rõhutab sellega seoses, kui oluline on kaasata noori aktiivselt demokraatlikku ellu, tunnistades, et nad on kodaniku- ja poliitilise osaluse tugevdamisel peamised osalejad, sealhulgas osaluspõhiste digiplatvormide ja noortenõukogude arendamise kaudu, et tagada sisuline kaasamine otsustusprotsessidesse kohalikul, riiklikul ja ELi tasandil;

60. rõhutab, et akadeemiline vabadus, sealhulgas teadusuuringute, õpetamise ja

akadeemilise eneseväljenduse vabadus, on demokraatlike ühiskondade tugisammas; mõistab hukka rünnakud akadeemilise vabaduse vastu ja rõhutab vajadust tugevdada Euroopa teadusuuringute sõltumatust ja välissekkumisele vastupanuvõimet; hoiatab eelkõige väliste osalejate poolt ajalooga manipuleerimise eest; kordab oma üleskutset komisjonile esitada seadusandlik ettepanek, millega kaitstakse teadusuuringute põhivabadust ja mis sisaldab teadlaste õiguste, eetilise käitumise, usaldusväärsuse ja institutsioonilise sõltumatuse miinimumstandardeid, mida toetavad tulemuslikud seiremehhanismid;

Elutähtsa taristu kaitse

61. on seisukohal, et ELi ja selle liikmesriikide kaitsmine elutähtsa taristu vastu suunatud füüsilise ja kübersabotaaži eest on oluline element demokraatia vastupanuvõime kaitsmisel; nõuab ennetavat strateegiat ohtude ärahoidmiseks, jõuliste ennetusmeetmete vastuvõtmist, tugevdatud piiriülest koostööd ja ELi suuremat suutlikkust sellist vaenulikku tegevust avastada, ära hoida ja sellele reageerida; rõhutab, et välisriigiga seotud omand elutähtsas taristus suurendab julgeolekuriske ja nõuab tõhustatud kontrolli, eelkõige sidetaristu, digitaristu, merealuste kaablite, energiataristu, transpordisõlmede, haiglate ja avalike teenuste taristu puhul;

62. mõistab teravalt hukka eskaleeruvad droonide ja muud õhu kaudu toimuvad – eelkõige Venemaa ja Valgevene toime pandud – sissetungid, mis on suunatud elutähtsa taristu, sealhulgas tsiviillennujaamade, sadamate, sõjaväebaaside, tööstuskeskuste, piirihalduse taristu ja energiarajatiste vastu kogu ELis ja millega sekkutakse neisse; kutsub liikmesriike üles reageerima kooskõlastatult, ühtselt ja asjakohaselt oma õhuruumi mis tahes rikkumisele, sealhulgas õhusõidukite, mehitamata õhusõidukite ja muude õhust lähtuvate ohtude alla tulistamisega; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid töötaksid koos Ukrainaga teadmussiirde programmide kallal ning droonipilootide ühise koolitamise ja sertifitseerimise nimel, võttes arvesse Ukraina tänapäevase sõjapidamise kohta omandatud teadmisi;

63. rõhutab ELi asutuste strateegilist ülesannet piiriülese elutähtsa taristu kaitse tagamisel ELis ja selle liikmesriikides ning vajadust tugevdada koostööd meresadamate, lennujaamade ja maismaapiiripunktide valdkonnas, sealhulgas ühiste haavatavuse hindamiste kaudu; juhib erilist tähelepanu Venemaa ja Valgevene poolse GPSi signaali segamise ja võltsimisega seotud ohtudele ning võimalusele, et need võivad häirida elutähtsa taristu toimimist, ohustada navigatsiooniohutust ning kahjustada oluliste piiriüleste teenuste toimimist ja vastupanuvõimet;

64. rõhutab, et mitmesugused hübriidtegevused, mida Venemaa on ELi vastu ette võtnud, kujutavad endast riigi toetatavat terrorismi, isegi kui need ei ületa relvastatud kallaletungi künnist; rõhutab, et seetõttu tuleb Venemaa vaenuliku tegevuse suhtes kohaldada kõiki olemasolevaid terrorismivastase võitluse õigusraamistikke, kuna sellise tegevusega rikutakse ELi liikmesriikide territoriaalset suveräänsust ja kahjustatakse nende institutsioonide terviklikkust ning selline tegevus ohustab otseselt tsiviilelanikkonna turvalisust; rõhutab, et EL peab kiiresti minema kaitserežiimilt üle aktiivsele heidutusele; nõuab tungivalt, et liikmesriigid hindaksid õigus- ja tegevusraamistikke proportsionaalsete ründemeetmete jaoks, mis on suunatud Moskva destabiliseeriva tegevuse aluseks oleva logistilise ja digitaalse taristu vastu; märgib, et Venemaa on küberoperatsioonide suhtes haavatav, nagu näitas rühmituse Cyber Partisans rünnak Venemaa Aerofloti vastu; rõhutab Ukraina ulatuslikke kogemusi

Venemaa võimetele kahju tekitamisel ja vajadust kiirendada Ukraina toetamist tema küberründevõime tugevdamisel;

65. rõhutab, et merepiirkondades hübriidohtudega võitlemise piiriülest koordineerimist tuleks veelgi tugevdada, tuginedes sihtotstarbelisele ja piisavale ELi rahastamisele, ning et EL peab tõhustama oma operatiivset reageerimist, eelkõige Venemaa varilaevastikuga seotud ohtudele; kutsub sellega seoses komisjoni ja liikmesriike üles kehtestama kooskõlastatud ja kogu ELi hõlmava ÜRO mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) tõlgenduse, et tagada ühtne tegutsemine hübriidtegevuse, sabotaaži, ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning suveräänsete õiguste rikkumise vastu ELi merepiirkondades, eelkõige Läänemerel, tuletades samal ajal meelde UNCLOSi eesmärki tagada merede rahumeelne kasutamine; väljendab lisaks heameelt komisjoni soovituse üle, mis käsitleb kaitstud ja vastupidavat merekaablitaristut[65], ning ELi kaabliturvalisuse tegevuskava üle; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid kiirendaksid nende algatuste rakendamist, kaardistades kaablitaristu, töötades välja koordineeritud riskihindamised ja stressitestid, võttes leevendusmeetmeid ning tugevdades intsidentidele reageerimise ja nende parandamise suutlikkust, sealhulgas toetades moodulremondiseadmeid ja säilitades oluliste varuosade strateegilisi varusid;

66. nõuab hübriidtegevuse ja sabotaažiaktide, sealhulgas merealuste kaablite ja ühenduste ründamise tulemuslikku kriminaliseerimist ja tõkestamist; ergutab komisjoni ja liikmesriike tuginema Austraalia näitele, mille kohaselt luuakse nn kaablikaitsetsoonid, nähakse ette õiguslikud tagatised ja kriminaliseeritakse merekaablitele tekitatav kahju väljaspool 12 meremiili pikkust territoriaalmere piiri ning millega kaasneb aktiivne seire, järelevalve ja reageerimine koostöös asjaomaste kolmandate riikide partneritega;

67. ergutab liikmesriike uurima massihävitusrelvade leviku vastase julgeolekualgatuse volituste kasutamist, et minna selliste varilaevastikuga seotud laevade pardale, ning kutsub rahapesuvastast töökonda üles osalema aktiivsemalt lipuregistri haldamise kontrollimisel oma vastastikuse hindamise ja halli nimekirja kandmise protsesside raames;

68. kordab oma nõudmist luua vastusena Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale Mustal merel, Põhjamerel ja Läänemerel Euroopa merendusjulgeoleku keskused ning rõhutab, et sellised keskused peaksid suurendama teadlikkust olukorrast merel, võimaldama reaalajas seiret kosmosest kuni merepõhjani ning tugevdama varajase hoiatamise suutlikkust ja reageerimist Venemaa varilaevastikuga seotud suurenenud ohtudele, võttes samal ajal arvesse ka keskkonnaaspekte ja tagades kaubamarsruutide turvalisuse; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles takistama varilaevastiku sisenemist Euroopa vetesse ning viima läbi sagedasi ja põhjalikke kontrolle tagamaks, et varilaevastik ei riku ühtegi seadust ega kujuta endast ohtu;

69. rõhutab kindlalt, et praegune struktuurne sõltuvus, mis tuleneb turu kontsentratsioonist ja välismaisest kontrollist, sealhulgas USA suurte tehnoloogiaettevõtete domineerimisest ELi digitaristus ja operatsioonisüsteemides, andmekeskustes, pooljuhtide tootmises, tehisintellektis, andmepõhistes otsustusvahendites, maksetaristus,

---

65 Komisjoni 26. veebruari 2024. aasta soovitus (EL) 2024/779, mis käsitleb kaitstud ja vastupidavat merekaablitaristut (ELT L, 2024/779, 8.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2024/779/oj).

küberturvalisuses, pilvandmetöötluses ning mitmesugustes veebiplatvormides ja -teenustes, kujutab endast suurt ohtu demokraatiale, vabadusele, julgeolekule ja konkurentsivõimele ELis; peab kahetsusväärseks hiljutisi vahejuhtumeid, kus Microsoft, Visa ja Mastercard peatasid teenused ja USA poolt sanktsioneeritud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu töötajate tehingud; rõhutab sellega seoses ELi haavatavust sarnaste väliste otsuste suhtes, mis võivad häirida avalikke teenuseid ja majandustegevust; kutsub komisjoni üles süstemaatiliselt integreerima sõltuvuse vähendamise ja Euroopa tööstussuutlikkuse suurendamise eesmärgid Euroopa demokraatia kaitsekilbi rakendamisse;

70. on seisukohal, et vastupidav ja konkurentsivõimeline ELi digitaristu, sealhulgas turvalised kohalikud andmekeskused, ELi suveräänne pilvandmetöötlus, servtöötluse suutlikkus ja gigabitivõrgud, on digitaalse vastupanuvõime strateegiline tugisammas, mis tagab avatuse, konkurentsi ja ülemaailmse koostalitlusvõime; toonitab, et selline taristu peaks aitama kaitsta ELi kodanike tundlikke andmeid riskide eest, mis on seotud andmete säilitamisega välismaal ja kokkupuutega kolmandate riikide õigusaktidega, ning käsitlema välisomandi ja olulistesse taristutesse investeerimise keerukust, sealhulgas digitaalse autonoomia stressitestide kaudu, et kaardistada oluliste avalike teenuste puhul sõltuvus suurtest äritehnoloogiaettevõtetest; peab kahetsusväärseks, et pärast kuut aastat kestnud koostamist puudub ELi pilvteenuste küberturvalisuse sertifitseerimise kaval (EUCS) endiselt sertifitseerimise usaldusväärsuse tase, mis võimaldaks Euroopa pilvteenuse osutajatel tagada strateegiliste andmete kõrgeima kaitse Euroopa-väliste jurisdiktsioonide eest, ning rõhutab, et tugev küberturvalisuse sertifitseerimine on demokraatlike protsesside aluseks olevate digiteenuste terviklikkuse ja vastupidavuse jaoks hädavajalik; rõhutab, et pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusakti ning läbivaadatud küberturvalisuse määrusega tuleks jätkata tööd ELi pilvteenuste küberturvalisuse sertifitseerimise kavaga; väljendab heameelt selle üle, et pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusakti ettepanekusse on lisatud astmelised ELi usaldusväärsuse tasemed, ning nõuab kõrgeimat usaldusväärsuse taset, et tagada kõige tundlikumate ja strateegilisemate andmete toimiv kaitse juurdepääsu eest ELi-välistes jurisdiktsioonides, vältides samal ajal tarbetuid takistusi innovatsioonile ja investeeringutele;

71. rõhutab vajadust tegeleda riskidega, mis on seotud strateegiliste ja tundlike võrguühendusega riist- ja tarkvarakomponentide ja -teenustega, mis võimaldavad kaugjuurdepääsu, andmeedastust või süsteemi juhtimist ja mis on hangitud suure riskiga kolmandatest riikidest, sealhulgas Hiinast; võtab murega teadmiseks riskid, mis on seotud Hiina päikeseenergia inverterite ja muude komponentide turgu valitseva seisundiga, mis teatavatel juhtudel lastakse riigi toetatud turuväliste tavade abil ELi turule kunstlikult madalate hindadega; väljendab sellega seoses heameelt asjaolu üle, et läbivaadatud küberturvalisuse määruse ettepaneku eesmärk on luua raamistik, et keelata võrguühendusega komponendid, mis on võimelised kaugjuurdepääsuks, näiteks inverterid, suure riskiga tarnijatelt, ning et energiasektori digitaliseerimise ja tehisintellekti strateegilises tegevuskavas nähakse ette päikeseenergiaseadmete riskihindamine ja energiavarustuskindluse raamistiku läbivaatamine; nõuab nende meetmete kiiret vastuvõtmist, et kaitsta elutähtsat energiataristut kaugmanipuleerimise, elektrikatkestuste ja tarneahela riskide eest; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama turvalisi, ELis asuvaid ja ELis toodetud alternatiive, vaatama läbi kehtivad hanke-eeskirjad, et hinnata, kas need takistavad digitaalset suveräänsust, ning järgima ELi tehnoloogilist suveräänsust käsitlevat terviklikku tegevuskava koos selgete vastupanuvõime standardite ja kriteeriumidega tehnoloogia või digitaristu arendamiseks

või hankimiseks, tagades, et õigusraamistikud ning kaubandus- ja konkurentsipoliitika hoiavad tulemuslikult ära ebaausad turutavad ja vähendavad sõltuvust ELi-välistest pakkujatest; rõhutab, et digitaalne edu sõltub konkurentsist, avatusest ja tehnoloogilisest tipptasemest ning et ELil peaks olema strateegia elutähtsa tehnoloogia ligimeelitamiseks, säilitamiseks ja hoidmiseks, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse välismaiste omandamistega seotud tegureid; kordab vajadust juhinduda elutähtsa taristu puhul Euroopa toodete eelistamise poliitikast, mida tuleks kavandada ja rakendada tasakaalustatud ja proportsionaalsel viisil; toetab ELi suveräänset digitaristut, mis kasutab eraelu puutumatust soodustavat tehnoloogiat, omab ELi rakendusliidese ökosüsteemi ning kasutab andmekeskuste ja pilvetaristu jaoks ära fossiilkütusevaba energiat, sealhulgas turupõhiste ning avaliku ja erasektori algatuste kaudu, nagu ühisettevõtted või liitvõrgud sellistes valdkondades nagu tehisintellekt, gigatehased ja pilvteenused;

72. väljendab heameelt Euroopa kriitiliste toormete määruses sätestatud eesmärkide üle kriitiliste toormete kaevandamise, töötlemise, ringlussevõtu ja tarbimise leevendamise kohta ning rõhutab, et ootamatu kriisi ajal võib sõltuvus Hiina haruldastest muldmetallidest osutuda sama kahjulikuks kui sõltuvus Venemaa süsinikuvarudest; kordab vajadust täielikult rakendada kriitiliste toormete määrust, varuda, ringlusse võtta ja asendada kriitilisi toormeid, kiirendada kriitiliste toormete tarnete mitmekesistamist, asendades Hiina usaldusväärsemate partneritega, suurendada kaevandamist ja töötlemist ELi sees ning muuta ressursside kasutamine tõhusamaks;

73. nõuab, et ametlikult tunnistataks, et tasu eest häkkimine on demokraatlikele institutsioonidele ja protsessidele selge oht, mida saaks paremini käsitleda kriminaalõiguse määratluste ajakohastamisega; ergutab komisjoni ja liikmesriike käivitama koordineeritud rahvusvahelise algatuse, et võidelda nn kuulikindla veebimajutusteenuse pakkujate vastu, kes teadlikult rendivad taristut küberkurjategijatele, sealhulgas kuritahtlike autonoomsete süsteeminumbrite blokeerimise ja filtreerimise kaudu, et tulemuslikult piirata jurisdiktsioone, kus sellised pakkujad saavad tegutseda; rõhutab jätkuvat ohtu, et pimevõrgus kaubeldakse ettevõtete haavatavusega, mis seab digitaalsed sidesüsteemid ja -seadmed välissekkumise ohtu;

74. toonitab vajadust tagada suurem integratsioon ja strateegiline koordineerimine digitaristu kasutuselevõtu, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastase võitluse ja desinformatsiooni meetmete ning küberturvalisuse ja kaitsepoliitika vahel, et edendada ELi strateegilist autonoomiat; rõhutab vajadust võimendada kahesuguse kasutusega taristut, näiteks vastupidavaid andmekeskusi, mis on hajutatud üle kogu ELi, et tagada tegevuse järjepidevus loodusõnnetuste ning hübriid- või sõjaaegsete ohtude korral; rõhutab lisaks vajadust suurendada investeeringuid sõjalisse liikuvusse ja turvalisse sidesse, sealhulgas gigabitivõrkude ja kosmosepõhiste võimete, näiteks IRIS^2 kiiresse ja prioriteetsesse kasutuselevõttu, et pakkuda krüpteeritud sideteenuseid avalikuks ja kaitseotstarbeliseks kasutuseks; nõuab, et see kriitilise tähtsusega kommunikatsioonivõimekus tehtaks kättesaadavaks Ukrainale ja Taiwanile;

75. rõhutab vajadust suurendada investeeringuid kaitstud, koostalitlusvõimelistesse ja vastupidavatesse teabevahetussüsteemidesse ja kohalikesse andmekeskustesse, mille suhtes ei kehti eksterritoriaalsed õigusaktid; toonitab, et sellised investeeringud on väga olulised, et tagada kiirem ja usaldusväärsem teabevahetus pädevate asutuste vahel riiklikul ja ELi tasandil, tugevdada kaitset küberrünnete ja andmetega seotud rikkumiste eest ning tagada tundlike andmete terviklus, kättesaadavus ja konfidentsiaalsus,

sealhulgas suurema kübeturvalisuse alase võimekuse ja nüüdisaegse digitaristu kaudu; rõhutab, et varuvõimsus on ülioluline, et tagada talitluskindlus ja side turvalisus, näiteks maapealsed turvalised sidesüsteemid või inertsiaalsed navigatsioonisüsteemid;

76. rõhutab, et küberturvalisuse raamistikud, nagu küberturvalisuse 2. direktiiv, küberkerksuse määrus[66] ja kübersolidaarsuse määrus,[67] peavad toimima omavahel kooskõlas, et toetada sisseprojekteeritud turvalisuse standardeid ja vältida õiguslikku killustatust; võtab sellega seoses teadmiseks küberturvalisuse 2. direktiivi sihipärase läbivaatamise; väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle tugevdada ja laiendada läbivaadatud küberturvalisuse määruse kaudu märkimisväärselt ENISA operatiivvolitusi ja ressursse; nõuab, et läbivaatamisel lisataks välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste eksperdid sõnaselgelt ENISA nõuanderühmas esindatud sidusrühmade hulka; kutsub komisjoni üles kindlustama mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 piisavad rahalised vahendid tagamaks, et ettevõtjad, eelkõige IKT-sektori ettevõtjad, saavad lubada läbivaadatud küberturvalisuse määrusest tulenevaid lisainvesteeringuid; rõhutab lisaks, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad vajavad lisaks eranditele, mis peaksid tagama, et nende turvalisus ja sellest tulenevalt kollektiivne küberturvalisus ei nõrgene, tuge ka nõuete täitmisel;

77. tuletab meelde küberturvalisuse 2. direktiivi vähest ülevõtmist; peab kahetsusväärseks, et pärast 17. oktoobri 2024. aasta tähtaega pidi komisjon saatma ametlikud kirjad koguni 23 liikmesriigile, sest nad ei olnud direktiivi täielikult üle võtnud; kutsub liikmesriike tungivalt üles viima direktiivi ülevõtmine lõpule võimalikult kiiresti, arvestades, et 2025. aasta lõpuks – rohkem kui aasta pärast tähtaega – ei olnud kümme liikmesriiki direktiivi veel üle võtnud; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni lubaduse üle teha liikmesriikidega tihedat koostööd, et tagada küberturvalisuse 2. direktiivis sätestatud horisontaalse küberturvalisuse raamistiku ning küberkerksuse määruse ja kübersolidaarsuse määruse kiire ja sidus rakendamine, nagu on sätestatud sisejulgeoleku strateegias ProtectEU; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema küberohtude ning hübriid- ja teabeohtude puhul lünkadega olukorrateadlikkuses, riskimaandamises ja koordineeritud tegevuses;

Koostöö justiits- ja siseküsimuste valdkonnas

78. on seisukohal, et kõiki liikmesriikide ja ELi tasandil kättesaadavaid kriminaalõiguslikke vahendeid tuleks kohaldada ja vajaduse korral edasi arendada, et ennetada ja tõkestada ebaseaduslikku tegevust, mille eesmärk on õõnestada demokraatlikke institutsioone ja protsesse; rõhutab vajadust varustada pädevad riiklikud asutused piisavate vahendite ja koostöökanalitega, et ennetada, uurida, avastada ja menetleda välissekkumisega seotud kuritegusid; on seisukohal, et kuritegelike võrgustike poolt valitud ametnike ja

---

66 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2024. aasta määrus (EL) 2024/2847, mis käsitleb digielemente sisaldavate toodete küberturvalisuse horisontaalseid nõudeid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013 ja (EL) 2019/1020 ning direktiivi (EL) 2020/1828 (küberkerksuse määrus) (ELT L, 2024/2847, 20.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj).

67 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 2024. aasta määrus (EL) 2025/38, millega nähakse ette meetmed, et tugevdada liidus solidaarsust ja suurendada suutlikkust küberohtude ja intsidentide avastamiseks, nendeks valmistumiseks ja neile reageerimiseks ning millega muudetakse määrust (EL) 2021/694 (kübersolidaarsuse määrus) (ELT L, 2025/38, 15.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/38/oj).

riigiametnike suhtes toime pandud korruptsiooni ja hirmutamist tuleks käsitleda osana ELi vastusest hübriidohtudele, tugevdades koostööd korruptsioonivastasele võitlusele spetsialiseerunud asutuste, õiguskaitseasutuste ja asjaomaste liidu organite vahel; palub komisjonil hinnata, millist lisaväärtust annaks liidu õiguses miinimumeeskirjade kehtestamine selliste kuritegude määratlemiseks, mis seisnevad teadlikus osalemises välisriikide nimel organiseeritud sekkumistegevuses, ja nende eest karistamiseks; märgib, et mitme ELi justiits- ja siseküsimuste valdkonna organi volituste eelseisev läbivaatamine võib anda võimaluse tugevdada Euroopa demokraatia kaitsekilbi tegevusmõõdet; toetab eelkõige komisjoni võetud kohustust vaadata põhjalikult läbi Europoli volitused, et muuta see tõeliselt toimivaks politseiametiks, mis toetab liikmesriike paremini;

79. väljendab heameelt asjaolu üle, et ühisteatises tunnistatakse kriminaalõiguse ja õiguskaitsealase koostöö positiivset panust välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsiooni vastu võitlemisel; nõuab, et kaasseadusandjad hindaksid Europoli ja Eurojusti volituste käimasoleva läbivaatamise käigus hoolikalt õiguslikke lünki ja piiranguid, mis praegu takistavad neid asutusi pakkumast täielikku abi hübriidohtudega silmitsi seisvatele liikmesriikidele, ning uuriksid võimalusi nende piirangute kõrvaldamiseks, austades samal ajal põhiõigusi ja aluslepingul põhinevaid pädevusi; on seisukohal, et hübriidohtude lisamine Europoli määruse[68] I lisasse selgitaks õigusraamistikku ja hõlbustaks Europoli tööd selles valdkonnas; rõhutab lisaks vajadust tagada, et Europolile ja Eurojustile antakse piisavad rahalised ja inimressursid, et nende volituste eelseisvat tugevdamist tulemuslikult rakendada;

80. on seisukohal, et piiriülesed repressioonid kujutavad endast kasvavat ja tõsist ohtu demokraatiale ja sisejulgeolekule ELis; toonitab, et piiriüleseid repressioone saab toime panna internetis viha- ja laimukampaaniate ning ebaseadusliku sisu levitamise kaudu, kuid need võivad viia ka füüsiliste rünnakute ja mõrvadeni; võtab murega teadmiseks üha sagenevad näited selle kohta, kuidas kolmandate riikide pahatahtlikud osalejad kasutavad kuritegevust kui teenust ja kuritegelikke organisatsioone ELis vahendajatena, et võtta sihikule poliitiliste vastastena tuvastatud isikud ja üksused; rõhutab, et selline tegevus kujutab endast lubamatut välissekkumist, millel võib olla destabiliseeriv mõju meie ühiskonnale; rõhutab sellega seoses vajadust kõrvaldada liidu õiguses allesjäänud lüngad ning veelgi tugevdada ELi tasandi koordineerimist kriminaalõiguse ja õiguskaitse valdkonnas politsei- ja õigusalase koostöö raamistiku kaudu, mis on Euroopa demokraatia kaitsekilbi raames pühendatud piiriülesele represseerimisele, kaasates samal ajal sihikule võetud üksikisikuid ja rühmi ning tagades nende kaitse; juhib tähelepanu tungivale vajadusele tegeleda Interpoli tagaotsimisteadete kuritarvitamisega poliitilistel põhjustel;

81. mõistab teravalt hukka rände ärakasutamise kolmandate riikide või vaenulike valitsusväliste osalejate poolt eesmärgiga destabiliseerida liikmesriiki või ELi; on seisukohal, et see nähtus kujutab endast vastuvõetamatut katset avaldada poliitilist survet kõige suurema surve all olevatele liikmesriikidele ja ELile; rõhutab, et niisugune tegevus kujutab endast ka selliste haavatavate isikute rasket kuritarvitamist, kellel võib

---

[68] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta määrus (EL) 2016/794, mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) ning millega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsused 2009/371/JSK, 2009/934/JSK, 2009/935/JSK, 2009/936/JSK ja 2009/968/JSK (ELT L 135, 24.5.2016, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/794/oj).

olla õigus rahvusvahelisele kaitsele, ja see ei tohiks ohtu seada varjupaiga taotlemise õigust; võtab teadmiseks rände ärakasutamist käsitlevad erisätted, mis on hiljuti lisatud peamistesse ELi õigusaktidesse; väljendab lisaks heameelt ELi õigusraamistiku hiljutise läbivaatamise üle, et lisada hübriidohud põhjuste hulka, mis käivitavad ELi viisanõudest vabastamise peatamise korra; rõhutab, et tõsiseltvõetav ja tulemuslik ELi poolne reageerimine peab põhinema ka tihedal koordineerimisel ja lojaalsel koostööl naaberliikmesriikide vahel ning nende ja ELi institutsioonide vahel lojaalsuse ja vastastikuse solidaarsuse vaimus ning piirihalduse suuremal tehnoloogilisel ja operatiivsuutlikkusel, säilitades samal ajal Schengeni ala terviklikkuse ja tagades ELi põhiväärtuste täieliku austamise;

82. võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse vaadata läbi Frontexi volitused; rõhutab, et läbivaatamine peaks tagama vajaliku õigusliku aluse, analüütilise suutlikkuse ning piisavad inim-, rahalised ja tehnilised ressursid, et võimaldada liikmesriikidele mõjusat abi välispiiride haldamisel ja kaitsmisel kooskõlas asjakohase liidu õigusega, sealhulgas põhiõigustega; rõhutab sellega seoses vajadust veelgi tugevdada ELi suutlikkust toetada liikmesriike siseküsimustega seotud valdkondades mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 raames, sealhulgas hübriidohtudele reageerimisel;

Välismõõde

83. toonitab, et Euroopa demokraatia kaitsekilbil peab olema tugev välismõõde, ja väljendab heameelt meetmete üle, millega toetatakse riike väljaspool ELi, eelkõige suutlikkuse suurendamise kaudu, et tugevdada kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikide vastupanuvõimet välisriigist lähtuvatele infomanipulatsioonidele ja sekkumistele, hübriidsekkumisele ja piiriülesele represseerimisele, sõltumatu meedia ja ajakirjanduse toetamise kaudu ning parema suutlikkuse kaudu avastada desinformatsiooni ja selle vastu võidelda enne valimisi ja valimiste ajal; rõhutab vajadust naaberriikide sõltumatu meedia piisava rahastamise, sealhulgas põhirahastamise järele instrumendi „Globaalne Euroopa“ kaudu; märgib, et kandidaatriikide suutlikkus ja pühendumine on erinevad, mis nõuab Euroopa demokraatia kaitsekilbi diferentseeritud ja kontekstitundlikku rakendamist, austades täielikult ELi väärtusi; rõhutab, et demokraatia vastupanuvõime tugevdamine on oluline nii laienemisprotsessi usaldusväärsuse kui ka ELi julgeoleku ja stabiilsuse jaoks; nõuab kandidaatriikide süstemaatilist kaasamist asjakohastesse meetmetesse, toetusmehhanismidesse ja eksperdivõrgustikesse välismõõtme raames;

84. nõuab, et Euroopa demokraatia kaitsekilp toimiks kahesuunalise eksperditeadmiste mehhanismina, kuhu EL integreerib edukad kiirreageerimismudelid, tsiviil-sõjalise koostöö raamistikud ja reaalajas avastamise tehnikad, ning tuletab meelde Venemaa agressiooni ja sekkumise tõttu eesliinil olevate partnerite eksperditeadmisi; rõhutab, et ELil on Moldova ja Ukraina vastupanuvõimest palju õppida;

85. märgib Taiwani juhtivat kohta kõrgtehnoloogilises arengus ja tema ulatuslikke kogemusi enda kaitsmisel Hiina hübriidrünnakute ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste eest; nõuab korrapärast teabevahetust asjakohastes julgeolekuküsimustes ning tugevamat koostööd sarnaselt meelestatud partneritega Ida-Aasias, sealhulgas Taiwani, Jaapani ja Lõuna-Koreaga, et võidelda välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning merealuste kaablite sabotaaži vastu;

86. nõuab, et prioriteetsetes piirkondades töötataks välja terviklik strateegia, mille abil

mobiliseeritakse ELi delegatsioonid ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) missioonid ja operatsioonid tihedas koostöös ELi liikmesriikide diplomaatiliste esindustega, et parandada arusaamist kohalikest oludest, mis võivad viia välissekkumiseni, ja olukorrale vastavalt reageerida; märgib, et ELi delegatsioonidel ja liikmesriikide saatkondadel on võimalik toetada teadlikkuse suurendamise kampaaniate korraldamist vastuvõtvates riikides; on seisukohal, et tõhustatud strateegilise kommunikatsiooni ja avaliku diplomaatia suutlikkus ELi delegatsioonides – keskendudes faktipõhiste narratiivide edendamisele, kodanikuaktiivsusele ja usalduse suurendamisele, eelkõige noorte ja haridustöötajate seas – on äärmiselt oluline; on seetõttu mures teadete pärast, mis puudutavad ELi delegatsioonide ja nende töötajate arvu võimaliku vähendamise ohtu, eelkõige seoses kasvavate rahvusvaheliste probleemide ja geopoliitiliste pingetega;

87. rõhutab, et ELi delegatsioonid ning ÜJKP missioonid ja operatsioonid saavad tihedas koostöös ELi liikmesriikide diplomaatiliste esindustega toimida tulemuslikumalt esimese kaitseliinina hübriidrünnakute, sealhulgas küberrünnete ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu; nõuab, et suurendataks ÜJKP missioonide ja operatsioonide eeliste ning nende kohaloleku ja tähtsuse nähtavust ja strateegilist kommunikatsiooni kogu maailmas, eelkõige ELi lähinaabruses ning kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides; kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat ja nõukogu üles kaasama ÜJKP missioonidesse välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste seire ja neile reageerimise meeskondi, tagama välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste alase koolituse kõigile asjakohastele praegustele ja tulevastele missioonidele ning tugevdama koordineerimist tsiviil- ja sõjaliste operatsioonide vahel, et võidelda hübriidmõju vastu;

88. rõhutab, kui olulised on ühisõppused, suutlikkuse suurendamine ja tehniline abi partnerriikidele, kes seisavad silmitsi püsiva hübriidsurvega; kutsub liikmesriike ja Euroopa välisteenistust üles integreerima suutlikkuse suurendamise meetmed ja hübriidohtude alase koolituse üksikute missioonide ja operatsioonide volitustesse, et suurendada partnerriikide valmisolekut; väljendab heameelt hübriidohtudega tegelevate ELi kiirreageerimisrühmade ja küberturbe kiirreageerimisrühmade loomise üle, mis on kasulikud vahendid suutlikkuse ja vastupanuvõime suurendamiseks riikides, mis on küberrünnete ning hübriid- ja välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste sihtmärgiks, nagu näitab hiljutine näide Moldovast; märgib sellega seoses Frontexi kohalolekut mitmes asjaomases kolmandas riigis ja Frontexi suutlikkuse võimalikku lisaväärtust sellega seoses;

89. rõhutab, et korduvad katsed normaliseerida suhteid Venemaaga, käsitlemata Venemaa riigi põhiolemust ja selle imperialistlikke strateegilisi eesmärke, on suurendanud ebastabiilsust, nõrgendanud heidutust ning õõnestanud Euroopa ja ülemaailmset julgeolekut; rõhutab, et ELi ja liikmesriikide tulevane poliitika peab põhinema selle ajaloolise järjepidevuse realistlikul hinnangul, seades lühiajalistest majanduslikest või poliitilistest kaalutlustest tähtsamale kohale heidutuse, vastupanuvõime ja Venemaa naabruses asuvate riikide julgeoleku; väljendab heameelt viimastel aastatel tehtud jõupingutuste üle lahutada ELi majandus Venemaa fossiilkütustest sõltuvusest; rõhutab lisaks, et sellise sõltuvuse täielik ja pöördumatu järkjärguline kaotamine peaks olema ELi ja selle liikmesriikide strateegiline prioriteet;

90. väljendab heameelt ühisteatises võetud suurema kohustuse üle arendada teabega seotud

ründeoperatsioonide suutlikkust; märgib, et selline kohustus eeldab sihtotstarbelisi vahendeid ja pikaajalist planeerimist; rõhutab, et eesmärk peaks hõlmama ELi ennetavate ja tõhustatud teavitusmeetmete tugevdamist tema naabruses, et võidelda destabiliseerimispüüdluste ning muu vaenuliku riigi ja riiklikult toetatud koordineeritud teabega manipuleerimise, kognitiivse sõjapidamise ja autoritaarsete või pahatahtlike osalejate vaenulike mõjukampaaniate vastu; toonitab vajadust levitada faktipõhist ja usaldusväärset teavet autoritaarsete režiimide, eelkõige Venemaa ja Valgevene elanikele, et paljastada nende juhtide hävitavad juhtimistavad, mis ohustavad vabadust ja rahu mitte ainult naaberriikides, vaid eelkõige nende oma riigis; nõuab selle eesmärgi saavutamiseks digi- ja küberruumi ning selle piirideta olemuse igasugust võimalikku kasutamist;

91. märgib sügava murega, et teatavates liikmesriikides on valitsuse tegevus ja strateegilised otsused korduvalt teeninud Venemaa huve; tuletab eriti selge näitena meelde Fideszi endise valitsuse juhtumit Ungaris, sealhulgas suutmatust nõuetekohaselt teatada Venemaa riigiga seotud küberrünnetest ja neid uurida, pikaajaliste gaasilepingute sõlmimist Venemaaga turutasemest kõrgemate hindadega, Ukrainale antava ELi abi süstemaatilist takistamist ning ELi peamistes välis- ja julgeolekupoliitilistes otsustes Venemaa seisukohtadega kooskõlastamist; nõuab nõuetekohast aruandmist ning uurimist tegevuste ja kampaaniate kohta, mis võivad olla seotud välismõju ja -sekkumisega; nõuab suuremat valvsust, tõhustatud seiret ja ELi vahendite täielikku kasutamist, et kaitsta ELi sisemiste kanalite kaudu välismõju ja -sekkumise eest;

92. märgib, et kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning ELi naabruses asuvad riigid, eelkõige Lääne-Balkani riigid, Moldova, Ukraina, Armeenia ja Gruusia, on selgelt olnud Venemaalt lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste keskmes ning selle üks eesmärk on diskrediteerida ELi ja vähendada ELi integratsiooni tajutavat väärtust; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles süvendama koostööd nende riikide asjaomaste osalejatega teabealase vastupanuvõime, küberturvalisuse ja hübriidohtude valdkonnas ning minema sihtotstarbeliselt toetuselt üle süstemaatilisele pikaajalisele abile, mille eesmärk on suurendada institutsioonilist, õiguslikku ja kodanikuühiskonna vastupanuvõimet; nõuab, et EL rahastaks piirkondlikke koordineerimiskeskusi, et võidelda internetis teabe terviklust ähvardavate ohtude ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu asjaomastes ELi naaberriikides, ning et suurendataks toetust uurivale ajakirjandusele ja meediat reguleerivatele asutustele; rõhutab vajadust pöörata erilist tähelepanu valimiste usaldusväärsuse toetamisele kandidaatriikides või potentsiaalsetes kandidaatriikides, sealhulgas USAIDi rahastamise lõpetamise kontekstis, mis mõjutab eelkõige Lääne-Balkani riike;

93. toonitab, et ELi jõupingutustega toetada kandidaatriike nende vastupanuvõime tugevdamisel välissekkumise suhtes peaks kaasnema asjaomaste reformide tõendatud rakendamine ja käegakatsutavad tulemused nende riikide poolt; kutsub komisjoni üles jätkama range lähenemisviisi kohaldamist ühinemispeatükkide raames kandidaatriikide edusammude analüüsimisel; rõhutab, et puudused selliste põhiküsimuste käsitlemisel nagu korruptsioon, sõltumatu meedia puudumine, inimõiguste rikkumised ja puudused demokraatlikes protsessides õõnestavad kodanike usaldust riiklike ja ELi institutsioonide vastu, luues seeläbi ELi-vastaseid narratiive, mida kolmandad riigid ja välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega seotud osalejad võivad ära kasutada;

94. kutsub komisjoni üles looma piirkondlikke EDMO keskusi, mis hõlmaksid asjaomaseid ELi kandidaatriike, potentsiaalseid kandidaatriike ja naaberriike, järgides Moldovas asuva keskuse mudelit;

95. kutsub komisjoni üles muutma meediapädevuse programmid ühinemiseelse abi ja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi alaliseks osaks; rõhutab, et kultuurikoostöö peaks olema nende vahendite lahutamatu osa, millega tugevdatakse kandidaat- ja naaberriikides ühiskondlikku ühtekuuluvust, ühiseid väärtusi ja inimestevahelist koostööd; rõhutab, et temaatiliste programmide ja nendega seotud rahaliste eraldiste kaotamine inimõiguste ja demokraatia ning kodanikuühiskonna organisatsioonide jaoks, nagu on ette nähtud komisjoni ettepanekus mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kohta ja ettepanekus uue programmi „Globaalne Euroopa“ kohta, tekitab märkimisväärset ebakindlust selle suhtes, kuidas neid ELi aluslepingul põhinevaid kohustusi tulemuslikult süvalaiendatakse, rakendatakse ja jälgitakse; kordab oma üleskutset komisjonile tugevdada programme, mille eesmärk on teha kolmandates riikides sisulist koostööd kodanikuühiskonna, inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike ja uuriva meediaga ning neid toetada; nõuab, et uues mitmeaastases finantsraamistikus tagataks prognoositav rahastamine, mis võimaldab kiiresti reageerida põhivabadusi ähvardavatele ohtudele ja toetab kohalikke algatusi;

96. nõuab tungivalt, et EL teeks jõupingutusi, et toetada partnerriike oma ida- ja lõunanaabruses, samuti prioriteetsetes riikides Sahara-taguses Aafrikas, Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas, et suurendada vastupanuvõimet välisriigist lähtuvatele infomanipulatsioonidele ja sekkumistele, tugevdada demokraatlikke protsesse ja tagada valimiste usaldusväärsus, sealhulgas sihtotstarbelise rahastamise kaudu järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames; rõhutab eelkõige, et Põhja-Aafrikas ja Saheli piirkonnas toimuvatel muutustel on otsene mõju ELi julgeolekule ja demokraatlikule vastupanuvõimele, ning märgib, et need piirkonnad on välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste suhtes eriti haavatavad, eelkõige poliitilise ebastabiilsuse ja ebakindlate teabeökosüsteemide tõttu; rõhutab, et Venemaa ja Hiina teevad üha enam koostööd, et võimendada revisionistlikke narratiive lääne väidetava allakäigu ja neokolonialismi kohta nendes piirkondades, tuues esile strateegilise kommunikatsiooni lünga, mis õõnestab ELi usaldusväärsust ja mõju; rõhutab eelkõige vajadust jätkata nende piirkondade jaoks sihipäraste vastupidavusmeetmete väljatöötamist välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste suhtes, sealhulgas toetada lisaks rahalise toetuse mehhanismidele sõltumatut meediat, kodanikuühiskonda, digikirjaoskust ja tehisintellektialast pädevust, strateegilist kommunikatsiooni kohalikes keeltes ning tõhustatud seire- ja reageerimismehhanisme, nagu juhtprojekt EUvsDisinfo;

97. tunnustab EUPM Moldova loomist kui edukat näidet sellest, kuidas EL saab etendada otsustavat rolli partnerriigi kriisiohjestruktuuride toetamisel ning tema vastupanuvõime suurendamisel küber- ja hübriidohtude ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega seotud ohtude suhtes; on seisukohal, et EUPM Moldova peaks olema eeskujuks hübriidohtudega võitlemise lisamisel olemasolevate missioonide volituste hulka või sarnaste missioonide alustamisel teistes partnerriikides; on seisukohal, et sellised kokkulepped tuleks seada prioriteediks riikidega, kelle sisemine ebastabiilsus mõjutab otseselt ELi julgeolekut; võtab teadmiseks Moldovas 28. septembril 2025 toimunud parlamendivalimised ja 3. novembril 2024 toimunud presidendivalimised ning Euroopa-meelsete jõudude tugeva võidu, hoolimata Venemaa tehtud märkimisväärsetest jõupingutustest ja kulutatud ressurssidest olukorra

destabiliseerimiseks Moldovas ning riigi Euroopa ja Euroopa-Atlandi teelt kõrvalejuhtimiseks;

98. võtab murega teadmiseks Venemaaga seotud hübriidohtude intensiivistumise Armeenias, mille eesmärk oli mõjutada riigis 2026. aasta juunis toimunud valimiste tulemusi ning õõnestada Armeenia demokraatlikke protsesse, sotsiaalset ühtekuuluvust ja rahuloomepüüdlusi, sealhulgas pahatahtlik kübertegevus, koordineeritud infomanipulatsioonid, valimistesse sekkumine, majanduslik survestamine ning Venemaa kõrgemate ametnike avalikud ja varjatud ähvardused, samuti mõjuvõrgustike aktiveerimine; tuletab meelde, et Armeenia välisluureteenistus on teatanud avalike ja varjatud teabeoperatsioonide kasutamisest, moonutavatest narratiividest ja jõupingutustest manipuleerida avaliku aruteluga viisil, mis kahjustab Armeenia riiklikke huve, ning rõhutab, et selline hübriidsurve võib hõlmata nii riiklikke kui ka valitsusväliseid osalejaid, sealhulgas riigisiseseid võimendajaid, nagu teatavad usutegelased ja oligarhide võrgustikud, mis on seotud Venemaa laiemate mõjustrateegiatega piirkonnas; väljendab heameelt EUPM Armenia loomise üle, et anda Armeenia institutsioonidele strateegilist nõu ja suurendada nende suutlikkust välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste, küberrünnete ja ebaseaduslike rahavoogude vastu võitlemisel; ergutab ELi missiooni Armeenias (EUMA) tugevdama oma teavitustegevust kohalike demokraatlike osalejate, kogukonnaorganisatsioonide ja sõltumatu meediaga osana oma panusest demokraatlikku vastupanuvõimesse; tuletab meelde, et Armeenia on endiselt Venemaa juhitava Ühise Julgeoleku Lepingu Organisatsiooni liige, ja kutsub Armeeniat üles sellest täielikult lahkuma;

99. peab äärmiselt kahetsusväärseks USA presidendi 7. jaanuari 2026. aasta otsust loobuda koostööst märkimisväärse arvu rahvusvaheliste organisatsioonidega, sealhulgas paljude ÜRO organitega, neis osalemine peatada või lõpetada; väljendab tõsist muret asjaolu pärast, et selline samm kahjustab ÜRO süsteemi finantsilist jätkusuutlikkust, nõrgendab mitmepoolset koostööd ajal, mil see on kõige tähtsam, ning julgustab autoritaarseid ja revisionistlikke osalejaid, kes on ajalooliselt püüdnud ära kasutada olukordi, kus lääneriigid on astunud välja või eemaldunud rahvusvahelistest organisatsioonidest; rõhutab seetõttu, et EL peab tugevdama oma juhtpositsiooni mitmepoolsete organisatsioonide toetamisel ja tugevdamisel ning toetama demokraatlikke institutsioone; ergutab USA administratsiooni oma otsust kaaluma ja kinnitama veel kord oma pühendumust ÜRO-le ja mitmepoolsele koostööle;

100. väljendab tugevat vastuseisu hiljuti vastu võetud USA riiklikule julgeolekustrateegiale, eelkõige selles esitatud negatiivsele kirjeldusele EList ning selle probleemidest ja riskidest, ja nägemusele, et rahvusvahelised suhted põhinevad mõjusfääridel; mõistab hukka kõik katsed mõjutada või õõnestada demokraatlikke protsesse Euroopa Liidus; rõhutab, kui oluline on kaitsta ELi institutsioonide ja otsustusprotsessi usaldusväärsust; väljendab muret selle pärast, et strateegia teatavates osades ei käsitleta piisavalt ohtu, mis lähtub Venemaast, eelkõige Euroopa ja seega ka Ameerika julgeolekule; peab lisaks kahetsusväärseks strateegia ekslikku hinnangut ELile kui poliitilisele süsteemile ja põhjendamatut vastanduvat hoiakut ELi suhtes; on seisukohal, et strateegia tugevdab veelgi ELi kohustust edendada oma strateegilist autonoomiat, vähendada sõltuvust ja mitmekesistada partnerlusi;

101. rõhutab, kui oluline on seada Euroopa demokraatia kaitsekilbi põhimõtted ja eesmärgid esikohale rahvusvahelises koostöös sarnaselt meelestatud partneritega, sh G7, NATO, ÜRO, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon ning Euroopa Nõukogu; ergutab

arendama edasi ühiseid avatud lähtekoodiga standardeid, eesliini tehisintellekti ohutusraamistikke, andmemudeleid, metoodikaid ja taksonoomiaid sarnaselt meelestatud partnerite seas, et võimaldada tulemuslikumat koostööd; kinnitab NATO keskset kohta demokraatlike institutsioonide vastu suunatud hübriidsõja vastu võitlemisel ning tuletab sellega seoses meelde NATO sihtotstarbelisi vahendeid ja strateegiaid, eelkõige strateegilise kommunikatsiooni tippkeskuse kaudu; toonitab asjaolu, et pärast Soome ja Rootsi ühinemist on 27st ELi liikmesriigist 23 ka NATO liitlased, ning rõhutab vajadust tugeva koostoime järele ELi ja NATO strateegiate vahel; väljendab heameelt kahe- ja mitmepoolsetes raamistikes juba võetud meetmete üle, sealhulgas ÜRO tegevusjuhendi üle teabe tervikluse kohta digiplatvormidel, Euroopa Nõukogu Reykjavíki deklaratsioonis võetud kohustuste üle kaitsta valimissüsteeme välissekkumise eest, G7 kiirreageerimismehhanismi jätkuvate jõupingutuste üle ning julgeoleku- ja kaitsepartnerluste loomise üle, eelkõige nende üle, mis keskenduvad küberrünnete, hübriidohtude ning välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastu võitlemisele ning elutähtsa taristu kaitsmisele; kordab sellega seoses, et hindab siiralt Ühendkuningriigi jätkuvat osalemist Euroopa julgeolekus;

Valimissüsteemid ja valimisprotsessiga seotud probleemidega toimetuleku võime

102. rõhutab, et Euroopa demokraatia kaitsekilbi põhieesmärk peaks olema kaitsta valimiste usaldusväärsust kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil ning kandidaatriikides; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegema koostööd – austades täielikult subsidiaarsuse põhimõtet ja aluslepingutes määratletud kohaldamisala –, et viia ellu reforme, mille eesmärk on tugevdada Euroopas valimisprotsessidega seotud probleemidega toimetuleku võimet, pöörates erilist tähelepanu välissekkumise ennetamise meetmetele; märgib, et rünnakud valimiste usaldusväärsuse vastu on mitmetahulised, integreeritud ja pikaajalised ning osa ohtude ökosüsteemist, millega tuleb tegeleda kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi abil; teeb ettepaneku, et Euroopa demokraatia kaitsekilbi algatus peaks toetama nii internetis kui ka väljaspool seda tehtavate jõupingutuste koordineerimist, et säilitada Euroopa Parlamendi valimiste usaldusväärsus, sealhulgas jõupingutused hübriidohtude, küberohtude, sekkumise rahastamise ja teabega manipuleerimise vastu võitlemiseks;

103. kutsub liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et rakendada komisjoni soovitusi kaasavate, töökindlate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta ELis; rõhutab eelkõige riiklike valimisvõrgustike loomise tähtsust, et aidata riiklikel ametiasutustel ja ekspertorganitel töötada omavahelises koostoimes; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama selle nimel, et süstemaatiliselt arendada ja laiendada valimistele keskenduvaid stressiteste nii riiklikul kui ka piiriülesel tasandil, tuginedes praktilistele kogemustele ja eelmistest valimistsüklitest saadud õppetundidele, et paremini prognoosida, modelleerida ja maandada riske, mis on seotud teabega manipuleerimise, kübersekkumise ja platvormipõhise võimendamisega;

104. kutsub liikmesriike üles tagama, et hästi toimivate, vabade ja õiglaste valimiste eest vastutavad valimisasutused või samaväärsed organid oleksid piisavalt rahastatud ja varustatud nõuetekohaste vahenditega, mis võimaldavad neil oma ülesandeid täita, olgu siis tegemist töötajate koolitamise ja vajalike digitaalsete vahendite pakkumisega või valimisorganitesse ja valimistaristusse tehtavate piisavate investeeringute tagamisega;

105. on seisukohal, et vaenukampaaniad, hirmutamine ja vägivald, mis raskendavad kandidaatide osalemist avalikus arutelus või suhtlemist valijatega, kujutavad endast

ohtu demokraatiale; rõhutab, et selliseid ohte võivad võimendada kolmandate riikide katsed ELi destabiliseerida, sealhulgas desinformatsioonitaktika, näiteks süvavõltsingud, mis kujutavad vääralt tegelikke poliitilisi kandidaate ja on tahtlikult kavandatud valijaid eksitama; väljendab sellega seoses heameelt komisjoni võetud kohustuse üle esitada soovitused poliitilise tegevuse ohutuse kohta; kutsub liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et kaitsta valimistel osalevaid kandidaate ja valitud esindajaid;

106. rõhutab, et naiste turvalisus ja julgeolek poliitilises elus on võrdse esindatuse ja vastupanuvõimelise demokraatia eeltingimused; mõistab hukka desinformatsioonikampaaniad, sealhulgas süvavõltsingute ja nõusolekuta seksuaalse sisu kaudu, mida kasutatakse naiskandidaatide ahistamiseks, ähvardamiseks ja hirmutamiseks, tuginedes sageli narratiividele, mis seavad kahtluse alla nende pädevuse, usaldusväärsuse ja vaimse puutumatuse, pärssides seeläbi naiste osalemist poliitikas ja õõnestades usaldust demokraatlike institutsioonide vastu; väljendab heameelt selle üle, et tehisintellekti käsitleva määrusega on lahtiriietamisrakendused sihipäraselt keelatud, ning tuletab meelde, et digiteenuste määruses on sooline vägivald ja alaealiste kaitse määratletud süsteemse riskina; kutsub komisjoni üles lisama tulevastesse poliitika ohutust käsitlevatesse soovitustesse erisätted konkreetselt naiskandidaatidele suunatud desinformatsioonikampaaniate jälgimise, ennetamise ja tõkestamise kohta;

107. mõistab hukka petturlikud reklaamid, milles kehastatakse poliitikuid, poliitilisi kandidaate ja teisi avaliku elu tegelasi ja väärkasutatakse nende identiteeti; hoiatab, et kuigi selliste pettuste peamine eesmärk on sageli rahaline kasu, võib avaliku elu tegelase kuvandi ja sarnasuse loata kasutamine, mille eesmärk on ekslikult luua ehtsuse või heakskiidu mulje, kahjustada mainet, kuna see aitab kaasa autentse teabe ja fabritseeritud sisu vahelise piiri kadumisele ning õõnestab veelgi üldsuse usaldust demokraatlike protsesside ja poliitiliste osalejate vastu; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles uurima, kas veebiplatvormid täidavad nõudeid seoses ebaseadusliku reklaami eemaldamise protsessidega;

108. rõhutab ECNE keskset kohta valimiste vastupanuvõime parimate tavade vahetamise edendamisel kogu ELis ja selle liikmesriikides, võttes samal ajal teadmiseks ECNE praegused piirangud ja toetades komisjoni võetud kohustust seda võrgustikku tugevdada; nõuab ECNE ambitsioonikat reformi, sealhulgas selle ressursside ja personali läbivaatamist, valimistega seotud vastupanuvõime ühise mehhanismi edasiarendamist ja kandidaatriikide suuremat kaasamist; kutsub komisjoni üles looma ECNE raames alalise seirerühma, mille ülesanne on jälgida, kuidas rakendatakse komisjoni soovitusi kaasavate ja probleemikindlate valimisprotsesside kohta ELis ning tulevasi soovitusi poliitikas osalejate turvalisuse kohta; on seisukohal, et sellisele seirerühmale tuleks anda ka volitus töötada välja ettepanekud nende soovituste tulevaseks ajakohastamiseks; nõuab lisaks, et Euroopa Parlament ning Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste amet (APPF) kaasataks alaliste partneritena kõigil ECNE koosolekutel;

109. rõhutab, et valimistaristu on ELi demokraatia vastupanuvõime põhikomponent ning seda tuleb kasvavate füüsiliste ja küberohtude eest tulemuslikult kaitsta; väljendab heameelt komisjoni eesmärgi üle tugevdada valimistega seotud taristu kaitset kehtivate õigusaktide ja vahendite abil; kutsub komisjoni üles täiendama neid jõupingutusi elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiivi sihipärase läbivaatamisega, et lisada

valimistaristu direktiivi oluliste avaliku halduse teenuste loetellu; palub komisjonil tagada, et see lisamine kajastuks seejärel küberturvalisuse 2. direktiivis ja ENISA suunistes;

110. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles käsitlema küsimust, mis puudutab välisosalejate osalemist Euroopa erakondade poliitilisel maastikul; võtab murelikult teadmiseks mitu näidet sellest, et ELi-välised riigid rahastavad äärmuslikke liikumisi ELis; on seisukohal, et finantsalane läbipaistvus on oluline vahend selle küsimuse valgustamiseks, ning nõuab sellega seoses tõhusamat teabevahetust era- ja avaliku sektori üksuste vahel; on mures jätkuvate puuduste pärast liikmesriikide tegelike kasusaajate registrite toimimises, sealhulgas andmete kvaliteedi või õigustatud huvidega isikute, näiteks ajakirjanike või kodanikuühiskonna organisatsioonide juurdepääsu liigse piiramise ohu pärast; nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid täielikult ja usaldusväärselt üle rahapesuvastase direktiivi[69], millega ühtlustatakse tegelike kasusaajate registritele juurdepääsu reeglid; rõhutab lisaks, et poliitiline reklaam ja poliitiline kommunikatsioon veebikeskkonnas peavad olema tellija isiku ja rahastamisallikaga seoses täielikult läbipaistvad kooskõlas ELi läbipaistvusreeglitega; nõuab kehtivate normide täitmise ranget tagamist, et vältida poliitikas kaudse rahastamise kasutamist; rõhutab, kui oluline on kogu ELi hõlmav toimiv seire ja koostöö ametiasutuste vahel, et tagada läbipaistvuskohustuste täitmine; kutsub sellega seoses komisjoni ja liikmesriike üles uurima olemasolevaid võimalusi liikmesriikide korruptsioonivastaste asutuste ja sõltumatute valimiskomisjonide vahelise koostöö parandamiseks;

111. märgib murega, et nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil on üha rohkem tõendeid poliitiliste institutsioonide ja protsesside vastu suunatud välissekkumise ja spionaaži kohta; väljendab heameelt mitmes liikmesriigis toimunud uurimiste üle, mis viisid süüdimõistmisteni, ning käimasolevate uurimiste üle, mis on seotud altkäemaksu andmise, spionaaži ja välismõjuga; rõhutab tõsiseid riske, mida kujutavad endast ebapiisavad kaitsemeetmed autoritaarsete režiimidega tihedalt seotud töötajate ja kaastöötajate värbamisel; rõhutab, et ELi institutsioonide usaldusväärsuse ja toimimise kaitsmiseks on vaja jõulisi meetmeid spionaaži ja sisseimbumise vastu; rõhutab lisaks vajadust uurida tõsiseid ja esilekerkivaid väiteid, et Ungari ametnikud korraldasid Fideszi juhitud Ungari eelmise valitsuse ajal ELi institutsioonide vastu spionaaži, sealhulgas teateid selle kohta, et ELi kohtumistelt saadud tundlikku teavet jagati Venemaa kolleegidega, mis tekitab muret konfidentsiaalsuse rikkumise, luureandmete lekke ja ELi otsustusprotsesside usaldusväärsuse pärast;

112. väljendab heameelt hiljuti vastu võetud määruse üle, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist; võtab teadmiseks sätted, mis käsitlevad erakondade rahastamist kolmandatest riikidest ja kolmandate riikide erakondade osalemist, eelkõige asjaolu, et ELi mittekuuluvatel erakondadel ei tohiks olla vetoõigust ega kontrolli Euroopa erakondade üle; kutsub kaasseadusandjaid üles tagama määruse täieliku ja tulemusliku rakendamise;

---

69 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/849/oj).

113. kordab oma üleskutset komisjonile tugevdada iga-aastast õigusriigi olukorda käsitlevat aruannet ja tugevdada demokraatiat välissekkumise vastu, sealhulgas käsitledes vabu ja õiglasi valimisi, tugevaid õiguslikke tagatisi, kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi ning demokraatlike institutsioonide toimimist, et anda täielikum ülevaade õigusriigi standarditest kogu ELis;

114. märgib, et krüptoraha, sealhulgas väljaspool ELi tegutsevate platvormide ja teenuseosutajate kiire areng võib tekitada haavatavust seoses läbipaistvuse puudumise ja suutmatusega kontrollida Euroopas erakondade ja liikumiste rahastamist; rõhutab asjaolu, et arvestades krüptovara pseudonüümset olemust ja ülemaailmset ulatust ning anonüümimistehnikate ja -teenuste kättesaadavust, võib krüptovara tekitada probleeme poliitiliste annetuste päritolu kindlakstegemisel ja demokraatlikes protsessides võimaliku välismõju leevendamisel; rõhutab, et krüptovaraga seotud poliitiliste annetuste suhtes tuleks kohaldada põhimõtet „tunne oma annetajat“, järgides samu läbipaistvus- ja aruandlusstandardeid nagu traditsiooniliste rahaliste toetuste puhul; tunnustab komisjoni võetud kohustust tuua tihedas koostöös teiste ELi võrgustike ja sidusrühmadega ECNE raames kokku riiklikud eksperdid, et vahetada parimaid tavasid, valmistada ette võimalikke suuniseid ja edendada ühistegevust; kutsub komisjoni sellega seoses üles jätkama rahapesuvastase paketi ja krüptovaraturgude määruse rakendamise jälgimist, et tagada normide tulemuslik ja järjepidev täitmine ning kõrvaldada õigusaktides kõik võimalikud lüngad, mis võivad vajada täitmist; märgib sellega seoses, et turgude integreerimise ja järelevalve pakett sisaldab ettepanekut krüptovaraturgude määruse läbivaatamiseks;

115. kutsub liikmesriike üles vahetama erakondade rahastamise järelevalvega seotud parimaid tavasid; väljendab muret selle pärast, et teatavatel rahapesu andmebüroodel ei ole vajalikke volitusi, et esitada pädevatele riiklikele ja Euroopa asutustele teavet valimistesse sekkumise kohta; kutsub komisjoni üles hindama APPFi tähtsust, volituste ja vahendite laiendamise lisaväärtust, et veelgi tõhustada erakondade rahastamise järelevalve eest vastutavate riiklike ja ELi asutuste koordineerimist; rõhutab sellega seoses vajadust tugevdada koostööd APPFi ja ECNE vahel;

Sanktsioonide tähtsus demokraatia kaitsmisel

116. on seisukohal, et sanktsioonid üksikisikute ning riiklike ja valitsusväliste üksuste vastu, kes osalevad tegevuses, mille eesmärk on õõnestada ELi või selle liikmesriikide demokraatlikku terviklikkust, on Euroopa demokraatia kaitsekilbi vahendite oluline osa; rõhutab lisaks, et mõjusad sanktsioonid tuleb vastu võtta objektiivsete ja järjepidevate kriteeriumide alusel ning need peavad hõlmama terviklikku meetmete kogumit, sealhulgas varade külmutamist ja konfiskeerimist, selget omistamist ja avalikkuse ees paljastamist, kulude suurendamist ja tulude kärpeid, impordi- ja ekspordikeelde, reisikeelde, ELi turgudele ja finantssüsteemidele juurdepääsu keelamist ning muid tulemuslikke, jõulisi ja mõjusaid piiravaid meetmeid; kordab oma üleskutset nõukogule minna sellistes ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkondades nagu sanktsioonid järk-järgult üle kvalifitseeritud häälteenamust nõudvale hääletamisele;

117. nõuab pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse vastu võetud ELi sanktsioonide tulemuslikkuse ja mõju parandamist, et lõplikult õõnestada Venemaa suutlikkust jätkata jõhkrat agressioonisõda ja ohustada teiste naaberriikide julgeolekut; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama kehtestatud sanktsioone korrapäraselt ja hoolikalt optimaalse tõhususe ja võimaliku edasise laiendamise seisukohast, sealhulgas sanktsioone, mis on

suunatud üksikisikute ja üksuste vastu, kes tegelevad ELi Venemaa-vastastest sanktsioonidest aktiivse kõrvalehoidmisega; on seisukohal, et eelkõige Venemaa hübriidohtude ja destabiliseeriva tegevuse valdkonnas peaks EL oma sanktsioonirežiimi veelgi laiendama, võttes sihikule rahalised ja tehnilised võimaldajad, mis toetavad desinformatsiooni, küberründeid ja valimistesse sekkumist, nagu krüptobörsid, reklaamivõrgustikud ja veebimajutusteenuse pakkujad, häirides samal ajal ka Venemaa käsilaste võrgustikke kolmandates riikides, eelkõige Aafrikas, Lähis-Idas ja Ladina-Ameerikas, kehtestades sanktsioonid meediaväljaannetele, logistikakeskustele ja Wagneriga seotud rühmitustele, kes levitavad ELi-vastaseid narratiive; on seisukohal, et hübriidagressiooni kulude edasiseks suurendamiseks peaks EL laiendama sanktsioone kolmandate riikide (ja eelkõige Hiina) üksikisikute ja üksuste vastu, kes vastutavad sanktsioonidest aktiivse kõrvalehoidmise ja Venemaa tegevuse hõlbustamise eest, ning keelama Venemaa küberpalgasõduritel kasutada ELis osutatavaid teenuseid, nagu veebimajutus-, domeeni- ja pilvteenused, ning paljastama avalikkuse ees ELi poliitikud või lobistid, keda rahastab varjatult Moskva, ja kehtestama neile sanktsioonid;

118. on seisukohal, et lisaks üksikisikutele või ettevõtetele vastutuse omistamisele võib päritoluriikide kindlakstegemine ja nimetamine olla oluline samm edasi, et tunnistada selge süstemaatilise, mitmekihilise ja sageli riigi toetatava sekkumise probleemi, milles osalevad kogu Euroopas sellised riigid nagu Venemaa või Iraan; väljendab heameelt komisjoni otsuse üle kanda Venemaa ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikus suure riskiga kolmandate riikide loetellu, et säilitada ELi finantssüsteemi terviklikkus; kutsub komisjoni üles hindama, kas Valgevene täiendav loetellu kandmine oleks asjakohane, võttes arvesse Valgevene riskiprofiili ja sidemeid Venemaa poliitiliste ja majandusstruktuuridega; tuletab meelde, et uus rahapesuvastane määrus pakub laiendatud võimalusi suure riskiga kolmandate riikide kindlakstegemiseks ja loetellu kandmiseks; kutsub komisjoni üles kasutama Rahapesu ja Terrorismi Rahastamise Tõkestamise Ameti abiga täielikult oma volitusi sihipäraste finantssanktsioonide rakendamise tagamisel;

119. rõhutab, et ELi sanktsioonide tulemuslikkus ja usaldusväärsus sõltub rangest ja järjepidevast täitmise tagamisest; kutsub seetõttu liikmesriike üles looma mehhanismi täitmise tagamisega seotud tegevuse toimivaks seireks, sealhulgas koostöö kaudu kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondadega, et parandada koordineerimist ja teha koostööd lünkade kõrvaldamiseks ja menetluste ühtlustamiseks; väljendab heameelt asjaolu üle, et Euroopa Prokuratuuri volituste väljakuulutatud läbivaatamine annab võimaluse tugevdada tema osatähtsust, et see hõlmaks sanktsioonide rikkumiste uurimist ja nende eest vastutusele võtmist; rõhutab, et reformiga peaks kaasnema piisav rahastamine, et võimaldada Euroopa Prokuratuuril oma suuremaid kohustusi tulemuslikult täita;

120. tuletab meelde, et alates 2023. aastast kehtivas ELi survestamisvastases õigusaktis on ette nähtud mitmesugused ELi meetmed, et võidelda kolmandate riikide katsete vastu kasutada ELi või liikmesriigi vastu majanduslikku survestamist; rõhutab, et survestamisvastane õigusakt peaks olema osa ennetavast eskalatsioonistrateegiast, et reageerida ohtudele, mis on suunatud Euroopa territoriaalse terviklikkuse ning digitaalse, regulatiivse, rahalise või majandusliku suveräänsuse vastu; tuletab meelde, et kolmandate riikide ettevõtjate juurdepääs siseturule sõltub ELi õiguse järgimisest;

121. mõistab hukka selle, et välisriikide valitsused, sealhulgas Venemaa, kasutavad ELi kodanike, riigiasutuste ja kaubandusorganisatsioonide esindajate, ajakirjanike,

kodanikuühiskonna osalejate, humanitaarorganisatsioonide ja poliitiliste ametnike, sealhulgas demokraatlikult valitud Euroopa Parlamendi liikmete vastu musti nimekirju, viisakeelde ja muid piiravaid või vastumeetmeid poliitiliselt motiveeritud viisil; tunneb muret selle pärast, et sellised tavad, mille eesmärk on avaldada ELi regulatiivsele autonoomiale ja põhiõiguste raamistikule põhjendamatut poliitilist survet, õõnestavad diplomaatilisi norme ja jurisdiktsioonide vastastikuse austuse põhimõtet; nõuab, et EL reageeriks jätkuvate diplomaatiliste jõupingutuste kõrval nendele meelevaldsetele meetmetele kooskõlastatumalt ja resoluutsemalt, tagades musta nimekirja kantud isikute kaitse ja turvalisuse ning pakkudes neile solidaarsust ja vajalikku abi; väljendab täielikku toetust kõigile mõjutatud isikutele; rõhutab vajadust luua süsteem olukorra pidevaks hindamiseks ja sihtrühma kuuluvate isikute, sealhulgas Euroopa Parlamendi liikmete ja nende töötajate ning ELi ametnike teavitamiseks, et tagada läbipaistvus ja kaitse, eelkõige seoses Venemaa musta nimekirjaga;

ELi valmisolek

122. väljendab heameelt ELi kriisivalmiduse strateegia üle ja rõhutab, et strateegias seatud eesmärgid on tihedalt seotud Euroopa demokraatia kaitsekilbi eesmärkidega; rõhutab lisaks, et demokraatlik vastupanuvõime eeldab, et ühiskonnad saavad toimida erandlikes või häirivates tingimustes, ning et valmisoleku tugevdamisele suunatud reformid peaksid seetõttu olema Euroopa demokraatia kaitsekilbi lahutamatu osa; väljendab heameelt liikmesriikide algatuste üle, näiteks Rootsis ja Soomes, et tugevdada ühiskonna valmisolekut, koostööd ja selget teabevahetust kodanike kohustuste kohta; rõhutab, et tulemuslik valmisolekupoliitika peab põhinema kõigi vanuserühmade, kogukondade ning sotsiaalsete ja majanduslike rühmade kaasamisel; toonitab sellega seoses ettevõtete, ühenduste ja kvalifitseeritud üksikisikute tähtsust oluliste teenuste ja hoolduse toetamisel; rõhutab, et ühiskonna toimiv vastupanuvõime nõuab kodanike kaasamist ja harimist selle kohta, kuidas ja millal anda oma panus;

123. nõuab iga-aastase avalikult kättesaadava ELi tegevusaruande koostamist valmisoleku üldise olukorra kohta kogu ELis koos põhjaliku struktureeritud ülevaatega iga liikmesriigi kohta; rõhutab, et sellises aruandes võiks muu hulgas kirjeldada institutsioonilist valmisolekut, tsiviil-sõjalise koostöö seisu, strateegilist suutlikkust, ennetusmeetmeid, reageerimismehhanisme, haavatavust ja peamisi suundumusi, austades samal ajal riikliku julgeoleku kaalutlusi; rõhutab, et selline aruanne võiks aidata kaasa parimate tavade vahetamisele ning olla liikmesriikide valmisolekustrateegiate rakendamisel suunavaks ja nõuandvaks vahendiks; märgib, et tuleks kaaluda, kas demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskusel võiks olla sellise aruande koostamisel koordineeriv ülesanne;

124. nõuab, et kiiresti töötataks välja ja võetaks kasutusele kogu ELi hõlmav koostalitlusvõimeline kriisihoiatusrakendus, mis annab elanikele hädaolukordades reaalajas usaldusväärset ja mitmekeelset teavet; soovitab integreerida selle rakenduse riiklikesse ja ELi varajase hoiatamise süsteemidesse, et see oleks kättesaadav kõigile inimestele, pöörates erilist tähelepanu kättesaadavusele haavatavate rühmade jaoks, ning et seda ajakohastataks korrapäraselt vastavalt tehnoloogia arengule ja kooskõlas kriisiohjamise parimate tavadega;

125. väljendab heameelt mitme liikmesriigi algatuste üle, mille käigus jagatakse kodumajapidamiste valmisoleku brošüüri, milles antakse selgeid praktilisi suuniseid, mis on kohandatud Euroopa mitmesuguste sotsiaalsete ja geograafiliste olude järgi, et

aidata kodanikel hädaolukordadeks valmistuda; kutsub komisjoni üles koostama ELi tasandi brošüüri, mis kajastaks piiriülest ja rahvusvahelist konteksti, sealhulgas soovituslikke hädaabivarusid, praktilisi juhiseid iseseisvaks toimetulekuks vähemalt 72 tunni jooksul, esmaabi põhinõuandeid ja konkreetseid suuniseid haavatavatele rühmadele, sealhulgas eakatele, puuetega inimestele ja lastega peredele;

126. nõuab korrapäraste ulatuslike ja ELi koordineeritud valmisolekuõppuste korraldamist, millesse on kaasatud ELi institutsioonid, ELi asutused, liikmesriigid, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused, erasektor ja kodanikuühiskond; on seisukohal, et ettevalmistused stsenaariumideks, mis ulatuvad üleujutustest, metsatulekahjudest, maavärinatest ja meditsiinilistest hädaolukordadest keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaintsidentideni, võivad samuti aidata tugevdada Euroopa suutlikkust ennetada ohte, nagu need, mida on näidanud Venemaa agressioon Ukraina vastu ja hübriidrünnakud Euroopa vastu tervikuna, neile vastu seista ja neile reageerida; soovitab, et neil õppustel simuleeritaks keerulisi ja realistlikke stsenaariume, sealhulgas küberründeid, elutähtsa taristu häireid, koordineeritud desinformatsioonikampaaniaid ja hübriidkriise, et hinnata reageerimissuutlikkust, parandada juhtimistasandite koostalitlusvõimet, jagada parimaid tavasid ja edendada kõigil tasanditel valmisolekukultuuri; rõhutab sellega seoses, et ELi sõjalise liikuvuse algatused on väga olulised ka seoses tsiviilvalmidusega ja suutlikkusega transportida hädaolukorras hädaabivarusid; nõuab lisaks Euroopa valmisolekupäeva kehtestamist; on seisukohal, et selle ürituse kuupäev peaks olema 24. veebruar, mil Venemaa alustas 2022. aastal provotseerimata täiemahulist sõjalist sissetungi Ukrainasse, et see sümboliseeriks ELi solidaarsust Ukrainaga ning tuletaks teravalt meelde vajadust tugevdada tsiviil- ja kaitsevalmidust autoritaarsete režiimide kasvavate ohtude suhtes;

127. kutsub komisjoni üles uurima võimalust laiendada programmi „Erasmus+“ või sarnaseid programme, et need hõlmaksid piiriüleseid algatusi elutähtsate sektorite töötajate, näiteks tuletõrjujate, tervishoiutöötajate, elanikkonnakaitse vabatahtlike, avalike teenistujate ning kodanikuühiskonna organisatsioonide ja laiema üldsuse esindajate valmisolekukoolituse kohta; soovitab edendada nende programmidega piiriülest ja valdkondadevahelist teadmiste vahetamist, ühisõppusi ja koolitusi hübriidohtude ja -hädaolukordade kohta ning tugevdada kohalikku valmisolekualast suutlikkust kõigis liikmesriikides, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele piirkondadele;

128. nõuab turvaliste sidesüsteemide, nagu IRIS² ja Euroopa elutähtsa teabevahetuse süsteemi kiiremat rakendamist, tuginedes samal ajal liikmesriikide tasandil juba olemasolevatele süsteemidele; rõhutab, et need algatused tagavad telekommunikatsiooni vastupidavuse, oluliste teenuste järjepidevuse kriiside ajal, välissõltuvuse vähenemise strateegilistes sektorites ja selle taristu küberturvalisuse tugevdamise ühtlustatud spektrilubade, küberturvalisuse sertifitseerimise ja IKT tarneahela turbemeetmete kaudu kooskõlas komisjoni ettepanekutega digivõrkude õigusakti ja läbivaadatud küberturvalisuse määruse kohta;

129. nõuab tõhusamat koordineerimist ELi institutsioonide, organite ja asutuste, liikmesriikide ja sarnaselt meelestatud rahvusvaheliste partnerite vahel ühiste olukorrateadlikkuse platvormide, ühise metoodika ning kiirete ja turvaliste teabevahetusmehhanismide kaudu; rõhutab, et need vahendid võimaldavad sidusat, paindlikku ja kooskõlastatud reageerimist hübriidohtudele, parandavad riskide prognoosimist ning tugevdavad ELi ühist valmisolekut ja vastupanuvõimet; rõhutab

sellega seoses, et valmisolek ja vastupanuvõime on kollektiivsed kohustused, mis nõuavad ühiskonna osalemist;

130. rõhutab vajadust integreerida valmisolek 2028.–2034. aasta mitmeaastasesse finantsraamistikku, et suurendada usaldusväärset vastupanuvõimet ning saavutada piisav tsiviil- ja kaitsevalmidus; nõuab tungivalt, et komisjon töötaks välja sihipärased rahastamisvahendid, milles on ühendatud asjakohased kaitse- ja tsiviiljulgeolekuvahendid, nagu Euroopa kaitserahastu ja Euroopa julgeolekurahastu, et tagada piisav ja stabiilne rahastamine vastupanuvõime suurendamise projektidele, tehnoloogilisele innovatsioonile ja kahesuguse kasutuse suutlikkusele, tsiviilvalmiduse algatustele, elutähtsa taristu kaitsele ning jõupingutustele ELi tööstusliku ja tehnoloogilise suveräänsuse tugevdamiseks; märgib, et sihtotstarbeliste rahastamisvoogude puhul tuleks seada esikohale ka kohalikud valmisolekualased jõupingutused, eelkõige piirkondades, mis on kõige haavatavamad ja puutuvad enim kokku hübriidohtudega, eelkõige infosõjaga;

131. soovitab ELi otsuseid tegevatel institutsioonidel vaadata läbi ja optimeerida oma strateegiaid ja erandolukorra plaane, mida nad kasutaksid ühe või mitme liikmesriigi vastu suunatud avatud sõjalise konflikti korral ja sarnaste kriisistsenaariumide korral, sealhulgas ELi lepingu artikli 42 lõike 7 aktiveerimise korral; rõhutab lisaks vajadust tagada kõigis ELi institutsioonides, organites ja asutustes kõrgeim ohutuse ja turvalisuse tase, sealhulgas küberturvalisuse ning infoturbe ja teabe tervikluse valdkonnas, ning luua sellega seoses vajalikud tingimused, sealhulgas tagada akrediteeritud turvalised sidekanalid ja nõuetekohased koosolekuruumid kinnisteks koosolekuteks; rõhutab vajadust rangelt tagada infoturbe ja konfidentsiaalsuse rikkumisi käsitlevate normide täitmine, sealhulgas selliste rikkumiste tulemusliku uurimise ja nende eest vastutusele võtmise kaudu, eelkõige seoses suurenenud spionaaži- ja sabotaažiohuga; nõuab sellega seoses, et kõigis ELi institutsioonides, organites ja asutustes auditeeritaks korrapäraselt haavatavust ja sõltuvust, eelkõige digiruumis; rõhutab, et isegi väljaspool avatud sõjalist konflikti kujutavad hübriidohud jätkuvalt üha suuremat ohtu ELi igapäevasele toimimisele;

132. väljendab heameelt komisjoni jõupingutuste üle ELi institutsioonide füüsilise turvalisuse ja infoturbe tugevdamisel, nagu on kirjeldatud üldjuhatuse 2025. aasta oktoobri teates, sealhulgas turvaliste koosolekuruumidega seotud plaanide, salastatud teavet käitlevate töötajate tõhustatud julgeolekukontrolli korra ning julgeolekukolleegiumi loomise üle, et tagada ajakohastatud teabe korrapärane esitamine ohtude arengu kohta; märgib, et need meetmed vastavad suurenenud riskidele, mis tulenevad spionaažist, välissekkumisest ja hübriidohtudest, mis on suunatud ELi otsustusprotsesside vastu; rõhutab siiski, et füüsilise julgeoleku suurendamist tuleb täiendada usaldusväärsete küberturvalisuse protokollide ja vastuluurevõimega, et käsitleda kõiki sisseimbumise riske; nõuab, et kiiresti võetaks vastu komisjoni ettepanek võtta vastu määrus infoturbe kohta liidu institutsioonides, organites ja asutustes[70]; tuletab meelde, et ELi institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisuse määruses soovitatakse küberturvalisuse eelarvet, mis moodustab 10 % ELi üksuste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kogueelarvest; väljendab heameelt liidu institutsioonide, organite ja asutuste küberturvalisuse teenistuse (CERT-EU) tegevuse üle ning rõhutab vajadust tagada sellele piisav eelarve ja vajalik personal;

[70] Komisjoni 23. märtsi 2022. aasta ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus infoturbe kohta liidu institutsioonides, organites ja asutustes (COM(2022)0119).

133. soovitab võtta lisameetmeid, et tugevdada Euroopa Parlamendi julgeolekut, vastupanuvõimet välissekkumisele ja suutlikkust kriiside korral tulemuslikult tegutseda, sealhulgas suurendada toetust Euroopa Parlamendi liikmetele ja töötajatele IT- ja turvakontrollide, sihipäraste koolituste, enne lähetusi toimuvate infotundide ja valdkondadevahelise vastupanuvõime suurendamise meetmete kaudu, mis hõlmavad füüsilist julgeolekut, infoturvet ja küberturvalisust; rõhutab vajadust veelgi tõhustada Euroopa Parlamendi küberturvalisuse raamistikku kooskõlas küberturvalisuse määrusega, parandada operatiivset valmisolekut ja tugevdada ohtude avastamise suutlikkust muutuval tehnoloogilisel ja ohumaastikul, pakkudes samal ajal töötajatele sihipärasemat koolitust, et võidelda teabega manipuleerimise vastu, ning kohaldades tundlike koosolekute ja lähetuste suhtes rangemaid julgeolekukontrolle; märgib, et isiklike mobiilseadmete ja sülearvutite kasutamine Euroopa Parlamendi töös kujutab endast võimalikku haavatavust, ning rõhutab, et Euroopa Parlamendi liikmed ja töötajad peaksid olema varustatud institutsioonile kuuluvate turvaliste seadmetega; väljendab heameelt nuhkvara käsitleva praeguse vabatahtliku kontrolli üle ja nõuab selle süstemaatilist laiendamist kõigile Euroopa Parlamendi töös kasutatavatele seadmetele; kutsub lisaks komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles kaasama Euroopa Parlamenti süstemaatiliselt oma valmisolekualasesse tegevusse ja õppustesse, näiteks õppusesse „EU Integrated Resolve“;

o
o o

134. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0295

Flupüradifurooni jääkide piirnormid

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni määruse eelnõu kohta, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 II lisa seoses teatavates toodetes või nende pinnal esinevate asoksüstrobiini, etofeenproksi, fenpropidiini, flupüradifurooni, heksütiasoksi, imasaliili, spinosaadi ja tebufenosiidi jääkide piirnormidega (D113006/03 – 2026/2838(RPS))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni määruse eelnõu, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 396/2005 II lisa seoses teatavates toodetes või nende pinnal esinevate asoksüstrobiini, etofeenproksi, fenpropidiini, flupüradifurooni, heksütiasoksi, imasaliili, spinosaadi ja tebufenosiidi jääkide piirnormidega (D113006/03),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrust (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta[1], eriti selle artikli 14 lõike 1 punkti a,

– võttes arvesse alalise taime-, looma-, toidu- ja söödakomitee 19. mai 2026. aasta arvamust,

– võttes arvesse nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused)[2] artikli 5a lõike 3 punkti b ja artikli 5a lõiget 5,

– võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3 ning lõike 4 punkti c,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et komisjoni määruse eelnõus tehakse ettepanek suurendada rapsiseemnetes flupüradifurooni jääkide piirnorme 0,3 mg/kg-lt 0,4 mg/kg-le;

B. arvestades, et flupüradifuroon kiideti 2015. aastal heaks kümneks aastaks; arvestades, et 2025. aasta juulis pikendas komisjon flupüradifurooni luba 2029. aasta juunini, mis tähendab heakskiidu kehtivusaja pikendamist kolme ja poole aasta võrra;

[1] ELT L 70, 16.3.2005, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2005/396/oj.
[2] EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1999/468/oj.

Riskid tolmeldajatele

C. arvestades, et 2020. aasta novembris palus Prantsusmaa komisjonil keelata atseetamipriidi ja flupüradifurooni müügi ja kasutamise vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1107/2009[3] artiklile 69, võttes arvesse võimalikku muret, et need ained võivad kujutada endast suurt ohtu inimestele ja keskkonnale ning et määruse (EÜ) nr 1107/2009 artiklis 4 osutatud heakskiitmise kriteeriumid ei pruugi seetõttu enam olla täidetud;

D. arvestades, et 29. juunil 2020 teatasid Madalmaad määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 56 kohaselt komisjonile uuest teabest flupüradifurooni mõju kohta metsmesilaste liigile *Megachile rotundata*, kuna see näib olevat palju tundlikum kui meemesilane, kes on ainus heakskiitmistoimikus hinnatav mesilasliik;

E. arvestades, et pärast komisjonilt volituste saamist avaldas Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) 2022. aastal uue aruande toimeaine flupüradifurooni kohta[4], milles rõhutati, et esialgses riskihindamises uuriti flupüradifurooni mõju üksnes meemesilastele ja hindamine põhines aegunud metoodilistel suunistel; arvestades, et EFSA märkis, et eelmises vastastikuses eksperdihinnangus (EFSA, 2015a) kasutati SANCOt (2002). Selles riskihindamiskavas ei võeta arvesse erakmesilasi. Järelikult ei saa riskihindamise suhtes lõplikku seisukohta võtta, kui ei kasutata teistsugust kava. Siiski näib väga ebatõenäoline, et praegune riskihindamine, mis põhineb kas madalama või kõrgema tasandi meemesilaste andmetel, kaitseb ka erakmesilasi; arvestades, et EFSA soovitas viia läbi ajakohastatud riskihindamise kooskõlas Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) uusimate standarditega;

F. arvestades, et komisjon algatas 2022. aasta oktoobris määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 21 alusel flupüradifurooni heakskiidu läbivaatamise ja palus äriühingul Bayer Crop Science AG (edaspidi „loaomanik“) esitada 2022. aasta lõpuks kõik tema valduses olevad andmed flupüradifurooni mõju kohta mesilastele ning hinnangu asjakohase teaduskirjanduse kohta;

G. arvestades, et pärast loaomanikult lisateabe saamist ei ole komisjon ikka veel esitanud EFSA-le volitusi, sealhulgas loaomaniku esitatud viimaseid andmeid, eriti mis puudutab riskihindamist flupüradifurooni kasutamise kohta rapsi ja suhkrupeedi seemnete töötlemisel;

H. arvestades, et komisjon ei tohiks teha ettepanekut suurendada flupüradifurooni jääkide piirnorme rapsiseemnete puhul, kuni ei ole veel tehtud uusimatele OECD standarditele vastavat uut riskihindamist, eelkõige spetsiaalset riskihindamist erakmesilaste kohta, ning kuni on käimas määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 21 kohane menetlus;

I. arvestades, et määruse (EÜ) nr 1107/2009 kohaselt kõnealuse määruse artikli 21 kohase flupüradifurooni käsitleva menetluse raames koostatud hindamisaruandes jõudis Kreeka

---

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

[4] EFSA „Statement on the active substance flupyradifurone“ (Aruanne toimeaine flupüradifurooni kohta), EFSA Journal, 2022, 20(1): e07030, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7030.

kui artikli 21 kohase menetluse referentliikmesriik järeldusele, et pärast taotleja esitatud tõendite põhjalikku analüüsi ei ole vastuvõetav, et kokkupuuteoht põhjustab üldist riski tundlikele erakmesilastele. Mesilastele avalduvat riski võib pidada otsustavaks üksnes selliste flupüradifurooni kasutusviiside puhul, mille puhul kokkupuude mesilastega on väheoluline. Võttes arvesse flupüradifurooni lubatud kasutusviiside loetelu, leiab referentliikmesriik, et vastuvõetav risk on võimalik püsikasvuhoonetes ja tingimusel, et mesilasi ei kasutata tolmeldamiseks. Ühegi kasutusviisi puhul, mille puhul on võimalik kokkupuude mesilastega, ei saa kavandada leevendusmeetmeid või nende kombinatsiooni, mis tooks kaasa vastuvõetava riski kõigi asjakohaste kokkupuutestsenaariumide puhul; arvestades, et seetõttu puudub riskide vähendamise stsenaarium, mis võimaldaks vastuvõetavat riski avamaal kasutamisel;

J. arvestades, et kuigi loaomanik on määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 21 kohase menetluse raames esitanud kuni 2022. aastani ulatuvad andmed flupüradifurooni mõju kohta mesilastele ja hinnangu asjakohase teaduskirjanduse kohta, näitab kuni 1. märtsini 2026 ulatuv kirjanduse ülevaade, et flupüradifurooni mõju kohta mittesihtliikidele on kättesaadavad 72 uuringut, mida EFSA ei ole seni hinnanud, seejuures puudutavad 44 neist aine mõju mesilastele ja kimalastele;

K. arvestades, et valdavas enamikus neist uuringutest teatatakse toksilisest toimest, eelkõige looduslikele liikidele ja sageli keskkonnatekkese kokkupuute tasemel;

L. arvestades, et loaomanik ei täitnud oma kohustust vastavalt määruse (EÜ) nr 1107/2009 artiklile 56 teavitada nendest uutest uuringutest liikmesriike, kes on andnud flupüradifurooni sisaldavatele taimekaitsevahenditele loa;

M. arvestades, et määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 44 lõike 3 punkti e kohaselt peaksid liikmesriigid loa tagasi võtma, kui loaomanik ei täida kõnealusest määrusest tulenevat kohustust; arvestades, et komisjon peaks kiiresti tegutsema, et tagada määruse (EÜ) nr 1107/2009 nõuetekohane rakendamine selles osas;

N. arvestades, et 24. juulil 2026 heaks kiidetud põhjendatud arvamuses[5] teeb EFSA ettepaneku suurendada flupüradifurooni jääkide piirnorme mitmes tootes, nimelt mandlites, sarapuupähklites, pistaatsiapähklites, kreeka pähklites, maasikates ja eskarioolides; arvestades, et kavandatav suurendamine tekitab sarnast muret nagu rapsiseemnetes sisalduvate jääkide piirnormide suurendamine;

O. arvestades, et on vastuvõetamatu, et komisjon pikendas flupüradifurooni heakskiidu kehtivusaega 2029. aastani, mis suurendab kokkupuudet tolmeldajatega, eriti kuna seda kasutatakse põllukultuuride puhul, mis mesilasi eriti ligi tõmbavad, nagu rapsiseemned, kuna seda ei ole katsetatud erakmesilastel ja kimalastel ning praegu on olemas väga suur hulk teaduskirjandust selle toksilisuse kohta tolmeldajatele;

Neonikotinoidide toimemehhanism

P. arvestades, et flupüradifuroon on neonikotinoidide sarnane aine, millel on sama toimemehhanism nagu neonikotinoididel, mille toksilisus mesilastele on teada;

---

[5] EFSA põhjendatud arvamus „Modification of the existing maximum residue levels for flupyradifurone and difluoroacetic acid (DFA) in various crops“ (Flupüradifurooni ja difluoroäädikhappe (DFA) jääkide kehtivate piirnormide muutmine eri kultuuride puhul), EFSA Journal, 2026, 24(8): e10287, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.10287.

Q. arvestades, et flupüradifurooni klassifitseerimine butenoliidi insektitsiidide alarühma on tööstusharu otsus, mis on mesilastele avalduva toksilisuse osas eksitav; arvestades, et nii neonikotinoididel kui ka butenoliididel on sama toimemehhanism nagu nikotiinsete kolinoretseptorite agonistidel;

R. arvestades, et lisaks mesilastele avalduvale toksilisusele nähtub teaduskirjandusest[6], et kõik uuritud neonikotinoidid läbivad platsentabarjääri ja neil on vastasmõju loote neuronitele; arvestades, et kuna taotleja OECD katses nr 426 (arengutoksilisuse uuring)[7] täheldatakse mõju suurima doosi puhul, peaks komisjon kohaldama ettevaatuspõhimõtet ja vähendama flupüradifurooni jääkide piirnorme;

PFAS-pestitsiid

S. arvestades, et flupüradifuroon laguneb oma metaboliidiks difluoroäädikhappeks, mis on struktuurilt sarnane trifluoroäädikhappega, mis on hüdrolüüsitingimustes stabiilne; arvestades, et EFSA on varem jõudnud järeldusele, et difluoroäädikhappe lagunemine standardsetes hüdrolüüsitingimustes on samuti ebatõenäoline;

T. arvestades, et flupüradifuroon ja selle metaboliidid on määratletud pestitsiidi toimeainena/metaboliitidena, mis vastavad per- ja polüfluoritud alküülühendite (PFAS) määratlusele nende keemilise struktuuri põhjal;

U. arvestades, et trifluoroäädikhappega saastumine on laialt levinud ja sõltumatud teadlased peavad seda ohuks Maa taluvuspiiridele; arvestades, et kõik PFAS-pestitsiidid tuleks võimalikult kiiresti keelustada;

1. on vastu komisjoni määruse eelnõu vastuvõtmisele;

2. on seisukohal, et komisjoni määruse eelnõu ei ole kooskõlas määruste (EÜ) nr 396/2005 ja (EÜ) nr 178/2002 eesmärgi ega sisuga ega ka määrusega (EÜ) nr 1107/2009, sealhulgas selle II lisa punktiga 3.6.4;

3. kutsub komisjoni üles kohaldama ettevaatuspõhimõtet ja võtma määruse eelnõu tagasi ning esitama parlamendikomisjonile uue eelnõu, millega ei muudeta flupüradifurooni jääkide piirnorme rapsiseemnetes;

4. kutsub komisjoni üles kiirendama määruse nr 1107/2009 artikli 21 kohast heakskiidu läbivaatamist ja mitte ootama flupüradifurooni loa läbivaatamisega 2029. aasta juunini, võttes arvesse uut kättesaadavat teavet flupüradifurooni toksilisuse kohta mesilastele, referentliikmesriigi järeldust artikli 21 kohase menetluse raames ja asjaolu, et flupüradifuroon vastab PFAS-ainete määratlusele;

5. kutsub komisjoni üles mitte suurendama flupüradifurooni jääkide piirnorme, eelkõige seoses EFSA viimases aruandes välja pakutud uute jääkide piirnormidega, kuni määruse (EÜ) nr 1107/2009 artikli 21 kohane menetlus ei ole lõpule viidud;

---

6 Näiteks EFSA „Peer review of the pesticide risk assessment of the active substance metyltetraprole“ (Toimeaine metüültetraprooli pestitsiidina kasutamise riskihindamist käsitlev vastastikune eksperdihinnang), EFSA Journal, 2026, 24(4): e9971, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.9971.

7 OECD (2007), katse nr 426: arengutoksilisuse uuring, OECD kemikaalide katsetamise suunised, 4. jagu, OECD Publishing, Pariis, https://doi.org/10.1787/9789264067394-en.

6. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0296

ELi ja Šveitsi vaheline leping, mis käsitleb broneeringuinfo edastamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb broneeringuinfo edastamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks) sõlmimise kohta (05312/2026 – C10-0077/2026 – 2025/0343(NLE))

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (05312/2026),

– võttes arvesse Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (mis käsitleb broneeringuinfo edastamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks) eelnõu (05316/2026),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 16 lõikele 2, artikli 87 lõike 2 punktile a ning artikli 218 lõike 6 teise lõigu punktile a (C10-0077/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 107 lõikeid 1 ja 4 ning artikli 117 lõiget 7,

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni soovitust (A10-0204/2026),

1. annab nõusoleku lepingu sõlmimiseks;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Šveitsi Konföderatsiooni valitsusele ja parlamendile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0297

ELi ja Ühendkuningriigi vaheline nende konkurentsiõiguse kohaldamisel tehtavat koostööd käsitlev leping

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon nõukogu otsuse eelnõu kohta, mis käsitleb Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise nende vastava konkurentsiõiguse kohaldamisel tehtavat koostööd käsitleva lepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimist (10619/2025 – C10-0076/2026 – 2025/0111(NLE))

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (10619/2025),

– võttes arvesse Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise nende vastava konkurentsiõiguse kohaldamisel tehtavat koostööd käsitleva lepingu eelnõu (10616/2025),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 103 ja 352 ning artikli 218 lõike 6 teise lõigu punkti a alapunktile v ning artikli 218 lõikele 8 (C10-0076/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 107 lõikeid 1 ja 4 ning artikli 117 lõiget 7,

– võttes arvesse majandus- ja rahanduskomisjoni soovitust (A10-0203/2026),

1. annab nõusoleku lepingu sõlmimiseks;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi valitsusele ja parlamendile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0298

ELi ja Islandi vaheline leping Islandi osalemise kohta GOVSATCOMis ja liidu turvalise ühenduse programmis

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Liidu ning Islandi vahelise lepingu (milles sätestatakse normid Islandi osalemiseks liidu kosmoseprogrammi GOVSATCOMi komponendis ja liidu turvalise ühenduse programmis ning juurdepääsuks GOVSATCOMi teenustele ja liidu turvalise ühenduse programmi riiklikele teenustele) sõlmimise kohta (05271/2026 – C10-0099/2026 – 2025/0351(NLE))

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (05271/2026),

– võttes arvesse Euroopa Liidu ning Islandi vahelise lepingu eelnõu (milles sätestatakse normid Islandi osalemiseks liidu kosmoseprogrammi GOVSATCOMi komponendis ja liidu turvalise ühenduse programmis ning juurdepääsuks GOVSATCOMi teenustele ja liidu turvalise ühenduse programmi riiklikele teenustele) (05275/2026),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 189 ja artikli 218 lõike 6 teise lõigu punktile a (C10-0099/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 107 lõikeid 1 ja 4 ning artikli 117 lõiget 7,

– võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni soovitust (A10-0207/2026),

1. annab nõusoleku lepingu sõlmimiseks;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Islandi valitsusele ja parlamendile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0299

ELi ja Norra vaheline leping Norra osalemise kohta GOVSATCOMis ja liidu turvalise ühenduse programmis

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta seadusandlik resolutsioon, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Liidu ning Norra Kuningriigi vahelise lepingu (milles sätestatakse normid Norra Kuningriigi osalemiseks liidu kosmoseprogrammi GOVSATCOMi komponendis ja liidu turvalise ühenduse programmis ning juurdepääsuks GOVSATCOMi teenustele ja liidu turvalise ühenduse programmi riiklikele teenustele) sõlmimise kohta (05367/2026 – C10-0098/2026 – 2025/0352(NLE))

(Nõusolek)

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu (05367/2026),

– võttes arvesse Euroopa Liidu ning Norra Kuningriigi vahelise lepingu eelnõu, milles sätestatakse normid Norra Kuningriigi osalemiseks liidu kosmoseprogrammi GOVSATCOMi komponendis ja liidu turvalise ühenduse programmis ning juurdepääsuks GOVSATCOMi teenustele ja liidu turvalise ühenduse programmi riiklikele teenustele (05371/2026),

– võttes arvesse nõusoleku taotlust, mille nõukogu esitas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 189 ja artikli 218 lõike 6 teise lõigu punktile a (C10-0098/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 107 lõikeid 1 ja 4 ning artikli 117 lõiget 7,

– võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni soovitust (A10-0208/2026),

1. annab nõusoleku lepingu sõlmimiseks;

2. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Norra Kuningriigi valitsusele ja parlamendile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0304

ELi südame-veresoonkonna haiguste strateegia

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon ELi südame-veresoonkonna haiguste strateegia kohta (2025/2132(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 7, 9, 168 ja 191,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 3 ja 35,

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast,

– võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 ja kestliku arengu eesmärke, eelkõige eesmärki 3.4 vähendada 2030. aastaks ennetamise ja ravi abil kolmandiku võrra mittenakkuslikest haigustest tingitud enneaegset suremust,

– võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) 18. mail 2023. aastal avaldatud tervishoiuteenuste osutamise raamistikku rasvumise ennetamiseks ja ohjamiseks ning WHO 3. juuli 2023. aasta rasvumise peatamise kiirendamise kava,

– võttes arvesse komisjoni 16. detsembri 2025. aasta teatist ELi südame-veresoonkonna tervise kava (kava „Kaitstud südamed“) kohta (COM(2025)1024),

– võttes arvesse komisjoni 3. veebruari 2021. aasta teatist „Euroopa vähktõvevastase võitluse kava“ (COM(2021)0044),

– võttes arvesse oma 16. veebruari 2022. aasta resolutsiooni vähktõvevastase võitluse tugevdamise kohta Euroopas – ulatusliku ja koordineeritud strateegia suunas[1],

– võttes arvesse komisjoni algatust „Koos oleme tervemad“, mis käsitleb mittenakkuslikke haigusi,

– võttes arvesse ELi ülemaailmse tervishoiu strateegiat,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2025. aasta määrust (EL) 2025/327, mis käsitleb Euroopa terviseandmeruumi ning millega muudetakse

[1] ELT C 342, 6.9.2022, lk 109.

direktiivi 2011/24/EL ja määrust (EL) 2024/2847[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiivi 2014/40/EL tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/37/EÜ[3] (tubakatoodete direktiiv),

– võttes arvesse nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiivi 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv)[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1924/2006 toidu kohta esitatavate toitumis- ja tervisealaste väidete kohta[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiivi 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2002. aasta direktiivi 2002/49/EÜ, mis on seotud keskkonnamüra hindamise ja kontrollimisega[8],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiivi 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius[9] (piiriülese tervishoiu direktiiv),

– võttes arvesse Mario Draghi 9. septembri 2024. aasta aruannet „The future of European competitiveness“ (Euroopa konkurentsivõime tulevik),

– võttes arvesse komisjoni 29. jaanuari 2025. aasta teatist „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025)0030),

– võttes arvesse komisjoni 29. jaanuari 2026. aasta aruannet „Nullsaaste tegevuskava vahehindamine „Eesmärk: puhas õhk, maailmameri, magevesi ja muld““ (COM(2026)0042),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv

---

2 ELT L, 2025/327, 5.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/327/oj.
3 ELT L 127, 29.4.2014, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/40/oj.
4 ELT L 176, 5.7.2011, lk 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/64/oj.
5 ELT L 149, 11.6.2005, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj.
6 ELT L 404, 30.12.2006, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1924/oj.
7 ELT L 152, 11.6.2008, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/50/oj.
8 ELT L 189, 18.7.2002, lk 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/49/oj.
9 ELT L 88, 4.4.2011, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/24/oj.

2001/81/EÜ[10], ning selle 1. detsembril 2025 avaldatud hinnangut,

– võttes arvesse Euroopa Keskkonnaameti 22. juuni 2023. aasta aruannet „Beating cardiovascular disease – the role of Europe's environment“ (Südame-veresoonkonna haiguste vastu võitlemine – Euroopa keskkonna roll) ja 3. novembri 2025. aasta aruannet „Preventing cardiovascular disease through a healthy environment“ (Südame-veresoonkonna haiguste ennetamine tervisliku keskkonna kaudu),

– võttes arvesse 24. veebruaril 2021. aastal avaldatud ELi kliimamuutustega kohanemise strateegiat (COM(2021)0082),

– võttes arvesse programmi „Euroopa horisont“, programmi „EL tervise heaks“, programmi „Digitaalne Euroopa“ ja ühtekuuluvuspoliitika fonde,

– võttes arvesse komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta teatist kestlikkust toetava kemikaalistrateegia kohta (COM(2020)0667),

– võttes arvesse Euroopa vähktõve ebavõrdsuse registrit,

– võttes arvesse WHO ülemaailmset mittenakkuslike haiguste ennetamise ja tõrje tegevuskava aastateks 2013–2030, WHO mittenakkuslike haiguste ennetamise ja tõrje tegevuskava WHO Euroopa piirkonnas aastateks 2016–2025 ning WHO teist Euroopa tööprogrammi aastateks 2026–2030: ühine tegevus parema tervise nimel,

– võttes arvesse 8. detsembril 2025 toimunud ÜRO Peaassamblee neljandal kõrgetasemelisel kohtumisel vastu võetud poliitilist deklaratsiooni mittenakkuslike haiguste ennetamise ja tõrje ning vaimse tervise ja heaolu edendamise kohta,

– võttes arvesse WHO määratletud parimaid meetmeid (*best buys*) ja WHO Euroopa piirkondliku büroo määratletud kiiresti mõjuvaid meetmeid (*quick buys*) mittenakkuslike haiguste, sealhulgas südame-veresoonkonna haiguste ennetamiseks ja raviks,

– võttes arvesse komisjoni 7. märtsi 2025. aasta teatist „Naiste õiguste tegevuskava“ (COM(2025)0097),

– võttes arvesse WHO HEARTSi (Technical package for cardiovascular disease management in primary health care: Risk-based CVD management – südame-veresoonkonna haiguste ravi tehniline pakett esmatasandi tervishoius: riskipõhine südame-veresoonkonna haiguste käsitlus) tehnilist paketti,

– võttes arvesse WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni,

– võttes arvesse WHO Euroopa regiooni kehalise aktiivsuse strateegiat aastateks 2016–2025,

– võttes arvesse oma 16. veebruari 2022. aasta resolutsiooni vähktõvevastase võitluse tugevdamise kohta Euroopas – ulatusliku ja koordineeritud strateegia suunas[11],

---

10 ELT L 344, 17.12.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2284/oj.
11 ELT C 342, 6.9.2022, lk 109.

– võttes arvesse oma 13. detsembri 2023. aasta resolutsiooni mittenakkuslike haiguste kohta[12],

– võttes arvesse oma käimasolevat tööd ELi tervishoiutöötajate puuduse kriisiga,

– võttes arvesse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 15. detsembri 2025. aasta aruannet „The state of cardiovascular health in the European Union“ (Südame-veresoonkonna tervise seis Euroopa Liidus),

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 18. septembri 2025. aasta arvamust tervist mõjutavate kaubanduslike tegurite kohta,

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55 ja artikli 148 lõiget 2,

– võttes arvesse rahvatervishoiu komisjoni raportit (A10-0221/2026),

A. arvestades, et südame-veresoonkonna haigused hõlmavad mitmesuguseid südame- ja veresoonkonna haigusi, sealhulgas neid, mis mõjutavad nii südant kui ka vereringeelundkonda;

B. arvestades, et südame-veresoonkonna haigused ja nendega seotud riskitegurid on väga levinud ning neil on märkimisväärne mõju tervisele ja elukvaliteedile ning olulised majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed; arvestades, et südame-veresoonkonna tervis on seetõttu ELis suur rahvatervise ja ühiskondlik väljakutse, kuna südame-veresoonkonna haigused on endiselt peamine suremuse põhjus ELis, põhjustades igal aastal ligikaudu 1,7 miljonit surmajuhtumit; arvestades, et ELis on südame-veresoonkonna haigustesse haigestunud 62 miljonit inimest ja igal aastal lisandub ligi 13 miljonit uut südame-veresoonkonna haiguste juhtumit; arvestades, et keskkonnariskid põhjustavad Euroopas hinnanguliselt üle 18 %[13] südame-veresoonkonna haigustega seotud surmajuhtumitest; arvestades, et südame-veresoonkonna haigusi seostatakse märkimisväärse suremuse, puuete esinemise, elukvaliteedi halvenemise ja iseseisva elu võimekuse vähenemise, tootlikkuse vähenemise, nakkushaiguste tüsistuste riski suurenemise ja hinnangulise majandusliku kuluga 282 miljardit eurot aastas; arvestades, et hinnanguliselt 80 % südame-veresoonkonna haigustest on ennetatavad[14];

C. arvestades, et südame-veresoonkonna haigused on mittenakkuslikest haigustest peamine enneaegse suremuse ja puuete põhjustaja, ning arvestades, et südame-veresoonkonna haigustest põhjustatud suremuse vähendamine on oluline, et saavutada 2030. aastaks kestliku arengu eesmärk 3.4;

D. arvestades, et südame-veresoonkonna haigustel on suur mõju ühiskonnale ja majandusele kogu ELis, mõjutades tööturge, sotsiaalkaitsesüsteeme ja pikaajalist majanduslikku jätkusuutlikkust;

E. arvestades, et südame isheemiatõbi moodustab suurima osa südame-veresoonkonna haigustest põhjustatud suremusest, millele järgneb insult; arvestades, et südamepuudulikkus, kodade virvendus, perifeersete arterite haigused, südameklapi

---

12 ELT C, C/2024/4171, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4171/oj.

13 https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/beating-cardiovascular-disease-the-role-of-europes-environment

14 https://world-heart-federation.org/what-we-do/prevention/

rikked, kardiomüopaatiad, reumaatilised südamehaigused, hüpertensiivne südamehaigus ja aordihaigused on märkimisväärsed puuete, välditava haiglaravi ja enneaegse suremuse põhjustajad kogu ELis;

F. arvestades, et ainult piiratud arv liikmesriike saavutas ülemaailmse eesmärgi vähendada 2025. aastaks kõrge vererõhu esinemissagedust 25 %, mis näitab ebapiisavaid edusamme ühe kõige olulisema ja muudetava südame-veresoonkonna riskiteguri ennetamisel ja ohjamisel; arvestades, et hüpertensioon mõjutab ligikaudu 22 % ELi 15-aastastest ja vanematest elanikest ning on südame-veresoonkonna haiguste üks levinumaid riskitegureid; arvestades, et kõrge vererõhu ebapiisav avastamine ja puudulik ohjamine on jätkuvalt kogu ELis välditavate haiguste ja südame-veresoonkonna haigustest tingitud enneaegsete surmade põhjus;

G. arvestades, et vereringeelundkonna haiguste standarditud suremuskordajad on ELis piirkonniti jätkuvalt väga erinevad, mis kajastab püsivat ida-lääne lõhet; arvestades, et need lüngad viitavad piirkonniti ebavõrdsele kokkupuutele riskiteguritega ning ebavõrdsele juurdepääsule õigeaegsele ennetamisele, diagnoosimisele ja kvaliteetsele hooldusele; arvestades, et ainult 11 liikmesriigil 27st on riiklikud südame-veresoonkonna haiguste kavad; arvestades, et vaja on ühist Euroopa lähenemisviisi ja liikmesriigid, kellel selliseid kavasid ei ole, peavad võtma vastu kava „Kaitstud südamed“;

H. arvestades, et rahvastiku vananemine koos südame-veresoonkonna riskitegurite esinemise kasvuga suurendab prognooside kohaselt veelgi südame-veresoonkonna haiguste ja seonduvate krooniliste haiguste koormust, kui ennetust, varajast avastamist ja tervishoiusüsteemi reageerimist ei integreerita ega tugevdata, põhjustades samal ajal lisasurve tervishoiutöötajatele; arvestades, et südame-veresoonkonna haigused mõjutavad kõiki vanuserühmi, kusjuures varajane kokkupuude riskiteguritega ning nende haiguste hilinenud avastamine laste, noorukite ja noorte täiskasvanute seas kujundavad elukestvaid tulemusi; arvestades, et elukestev lähenemine südame-veresoonkonna tervisele on seega väga oluline;

I. arvestades, et südame-veresoonkonna haigused on tihedalt seotud muude peamiste mittenakkuslike haigustega, sealhulgas diabeet, hüpertensioon, vähk, krooniline neeruhaigus, rasvumine ja paljud muud; arvestades, et märkimisväärne osa südame-veresoonkonna haigustest tekib diabeedi ja sellega seotud häirete tüsistuste tõttu, mis jäävad avastamata, diagnoositakse hilises staadiumis või mida ei ohjata piisavalt; arvestades, et kui südame-veresoonkonna haigused arenevad, muutub diabeediga tegelemine keerulisemaks ja kulukamaks;

J. arvestades, et diabeet mõjutab ligikaudu 34 miljonit inimest kogu ELis, ning arvestades, et ligikaudu kolmandikul diabeeti põdevatest inimestest tekib elu jooksul südame-veresoonkonna haigus, mistõttu on diabeet Euroopas peamine ennetatav südame-veresoonkonna haiguste ja suremuse põhjustaja; arvestades, et 1. tüüpi diabeediga (elukestev autoimmuunhaigus, mis sageli diagnoositakse lapsepõlves) inimesed seisavad silmitsi oluliselt suurema südame-veresoonkonna haiguste riskiga elu jooksul, hoolimata muudetavate käitumuslike põhjuste puudumisest; arvestades, et kuni 40 %-l lastest diagnoositakse diabeetiline ketoatsidoos, mis võib olla eluohtlik seisund;

K. arvestades, et laste ülekaalulisus ja rasvumine on Euroopas endiselt suur probleem;

arvestades, et iga kümnes 5–19aastane laps on rasvunud ja 25 % on ülekaalulised[15];

L. arvestades, et rasvumine põhjustab peaaegu veerandi südame-veresoonkonna haiguste ravikuludest ning tekitab märkimisväärset ühiskondlikku kahju, mis väljendub tööjõu väiksemas osalemises ja tootlikkuses ning suuremas sõltuvuses sotsiaal- ja tervishoiuteenustest[16];

M. arvestades, et vaimse tervisega seotud haigused ja sümptomid, nagu depressioon, ärevus, viha ja vaenulikkus, samuti äge või krooniline stress, on tegurid, mis suurendavad südame-veresoonkonna haiguste riski[17]; arvestades, et praegustes soovitustes nõutakse depressiooni standarditud sõeluuringut ja asjakohase ravikava rakendamist südamehaigustega patsientidel; arvestades, et psühhosotsiaalse heaolu puudumine elanikkonna seas kujutab endast ka südame-veresoonkonna haiguste riskitegurit, kuna seda seostatakse südame-veresoonkonna tervise halvenemise ja südame-veresoonkonna haiguste kahjulikumate kliiniliste tulemustega; arvestades, et psühhosotsiaalsed tegurid on tihedalt seotud üldise südame-veresoonkonna haiguste riskiga, mõjutades sageli käitumist, näiteks tubakatarbimist ja kehalise aktiivsuse taset[18];

N. arvestades, et metaboolse düsfunktsiooniga seotud steatootiline maksahaigus on endiselt südame-veresoonkonna haiguste alahinnatud põhjustaja, mis mõjutab rohkem kui 25 % täiskasvanutest ELis;

O. arvestades, et liikmesriikide vahel ja sees, naiste ja meeste vahel, linna- ja maapiirkondade vahel ning haavatavate elanikkonnarühmade, sealhulgas rändajate, eakate, puuetega inimeste, harvik- ja mitmikhaigustega inimeste, töötute ja sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade seas esineb südame-veresoonkonna tervisenäitajates püsivat ja suurenevat ebavõrdsust; arvestades, et keskkonna- ja töötervishoiuriskid on ühiskonnas ebaühtlaselt jaotunud[19];

P. arvestades, et südame-veresoonkonna haigused mõjutavad üha enam ja ebaproportsionaalselt teatavaid rändajate kogukondi, ajendatuna sotsiaalsetest, keskkonnaalastest ja käitumuslikest teguritest, ning neid süvendavad mitmed tegurid, sealhulgas piiratud terviseteadlikkus ja piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele, mis on eelkõige tingitud keelebarjäärist, teabe puudumisest kättesaadavate teenuste kohta ja kultuurilistest erinevustest; arvestades, et haavatavad elanikkonnarühmad, sealhulgas rändajad, on kliinilistes uuringutes püsivalt alaesindatud;

Q. arvestades, et lastel ja noorukitel diagnoositakse 1. tüüpi diabeet ja perekondlik hüperkolesteroleemia pidevalt liiga hilja, mis põhjustab tõsiseid tüsistusi, hilinenud hooldust ja kehvemaid pikaajalisi tervisenäitajaid; arvestades, et 1. tüüpi diabeet esineb

---

15 https://www.oecd.org/en/publications/the-state-of-cardiovascular-health-in-the-european-union_ea7a15f4-en/full-report/preventing-and-identifying-cvd-targeting-key-risk-factors_df4bf1f4.html#tablegrp-d1e19578-1bd943d292

16 https://www.oecd.org/en/publications/the-heavy-burden-of-obesity_67450d67-en/full-report/component-6.html

17 https://www.revespcardiol.org/en-psychiatric-behavioral-aspects-cardiovascular-disease-articulo-S1885585711004683

18 https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7068361/

19 https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/unequal-exposure-and-unequal-impacts; https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2019-3507-43266-60638

ligikaudu ühel patsiendil 200st, kuid 40 %-l 1. tüüpi diabeediga lastest diagnoositakse diabeetiline ketoatsidoos, mis võib olla eluohtlik seisund; arvestades, et perekondlik hüperkolesteroleemia mõjutab ligikaudu ühte inimest 250st, kuid vähem kui 10 % juhtudest avastatakse ja diagnoosimine lükatakse sageli edasi, kuni on ilmnenud südame-veresoonkonna haigus;

R. arvestades, et ELi ametitelt ja rahvusvahelistelt organitelt saadud tõendid näitavad, et lisaks elustiilile ja keskkonnateguritele tingib ka tööga seotud kokkupuude südame-veresoonkonna haiguste arengut ja süvenemist; arvestades, et ELi tasandi riskihindamised ning tööohutuse ja töötervishoiu raamistikud on traditsiooniliselt keskendunud vähile, hingamisteedele ja ägedatele toksilistele tagajärgedele, samal ajal kui töökeskkonnas kokkupuutest tulenev südame-veresoonkonna mõju on endiselt alatunnistatud ja ebapiisavalt käsitletud;

S. arvestades, et naiste südame-veresoonkonna haigusi diagnoositakse ja ravitakse sageli puudulikult, mis on tingitud bioloogilistest ohuteguritest, sealhulgas raseduse negatiivsetest tagajärgedest, ning soolisest kallutatusest tervishoiupoliitikas, diagnoosimisel, ravis ja kliinilistes uuringutes, sealhulgas naiste püsivast alaesindatusest kliinilistes uuringutes, mis toob kaasa ravi hilinemise ja kehvemad tervisetulemused;

T. arvestades, et paljud reproduktiivtervise probleemid, nagu ovulatsioonihäiretest ja endometrioosist tingitud viljatus, rasedusaegsed hüpertensioonihäired, hormonaalsete rasestumisvastaste vahendite kasutamine ja menopausi algus, on seotud suurema südame-veresoonkonna haiguste riskiga[20]; arvestades, et teaduslikud tõendid näitavad, et polütsüstiliste munasarjade sündroom on reproduktiivses eas naiste kõige levinum endokriinne häire ning seda seostatakse suurema hüpertensiooni, insuldi ja südame-veresoonkonna haiguste riskiga, sõltumata kehamassiindeksist[21]; arvestades, et endometrioosi seostatakse südame isheemiatõve ja tserebrovaskulaarhaiguse suurenenud riskiga[22];

U. arvestades, et südame-veresoonkonna haiguste ja nendega seotud riskitegurite, nagu preeklampsia ja rasedusdiabeedi uuringud saavad vähe rahalisi vahendeid proportsionaalselt tervisekoormusega, mida need põhjustavad;

V. arvestades, et südame-veresoonkonna haigusi peetakse endiselt meeste probleemiks; arvestades, et naised peavad südamehaigusi viis korda väiksema tõenäosusega oluliseks terviseprobleemiks[23] või peamiseks surmapõhjuseks; arvestades, et naistel on väiksem tõenäosus läbida südame-veresoonkonna sõeluuringuid; arvestades, et paljudel sageli kasutatavatel südame-veresoonkonna ravimitel puuduvad piisavad sooliselt eristatud ohutusandmed, näiteks rasedusaegse kasutamise kohta, mis piirab ravivõimalusi ja tekitab rasedatele naistele suuremaid terviseriske;

W. arvestades, et koordineeritud ja terviklik ELi südame-veresoonkonna tervise kava võib aidata liikmesriikidel kiirendada südame-veresoonkonna haiguste ja nendega seotud

---

20 https://www.oecd.org/en/publications/the-state-of-cardiovascular-health-in-the-european-union_ea7a15f4-en/full-report/preventing-and-identifying-cvd-targeting-key-risk-factors_df4bf1f4.html#section-d1e26541-1bd943d292

21 https://doi.org/10.1186/s12905-025-03927-5

22 https://doi.org/10.1093/ejendo/lvad077

23 https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8835179/

riskitegurite integreeritud tõenduspõhiste ennetusmeetmete rakendamist, sealhulgas sekundaarset ennetamist ja süstemaatilisi järelmeetmeid, tugevdada tervishoiusüsteeme, suurendada vastupanuvõimet, laiendada piiriülest koostööd, suurendada teadlikkust sümptomitest ja meetmetest, mida tuleb võtta südame-veresoonkonna haigustele reageerimiseks, pakkuda õigeaegset ja taskukohast juurdepääsu ravimitele ning vähendada kogu ELis südame-veresoonkonna haigustega seotud ebavõrdsust ja omavahel seotud kaasnevaid haigusi;

X. arvestades, et enamik südame-veresoonkonna haigustest tingitud surmajuhtumeid on ennetatavad ja 74 % südame-veresoonkonna haiguste koormusest võib omistada muudetavatele riskiteguritele[24]; arvestades, et paljud neist riskiteguritest – sealhulgas tubaka tarbimine, kahjulik alkoholitarbimine, eelkõige tasemel, mis ületab teaduslikult kehtestatud tervisesoovitusi, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kokkupuude keskkonnaga – on samad mis teiste mittenakkuslike haiguste, eelkõige vähktõve puhul;

Y. arvestades, et mõned südame-veresoonkonna haigustega seotud surmajuhtumid on tingitud ka mittemuudetavatest riskiteguritest, sealhulgas geneetiliselt päritud seisunditest;

Z. arvestades, et vaktsineerimine võib olla tulemuslik tervisealane sekkumine, et toetada südame-veresoonkonna haiguste ennetamist ja ohjamist, nähes ette immuniseerimise ja vähendades seega nakkustest tingitud südame-veresoonkonna haiguste ja nendega seotud tüsistuste ohtu, ning see on oluline meede, et suurendada elulemust, vähendada haiglaravi ja parandada patsientide elukvaliteeti; väljendab heameelt nõukogu peatse soovituse üle, mis käsitleb vaktsineerimist hingamisteede nakkuste vastu osana südame-veresoonkonna haiguste ennetamise strateegiatest;

AA. arvestades, et tugev ja piisavate vahenditega esmatasandi tervishoid, tulemuslik ennetamine ja riskipõhine varajane avastamine on välditavate surmajuhtumite ja puuete vähendamiseks hädavajalikud ning need on kõige kulutõhusam strateegia universaalse tervishoiu jätkusuutlikkuse tagamiseks;

AB. arvestades, et enamik ELi riike seisab silmitsi pere- ja eriarstide nappusega ning tervishoiutöötajate ebaühtlase jaotusega piirkondade vahel, mis on tingitud demograafilisest survest ja keerulistest töötingimustest, sealhulgas tervishoiutöötajate vananemisest ning raskustest spetsialistide ligimeelitamisel ja tööl hoidmisel, mis kahjustab patsientide õigeaegset juurdepääsu arstiabile ja hooldusele ning tervishoiusüsteemide kestlikkust; arvestades, et praeguste hinnangute kohaselt ei ole kardioloogide tulevane arv piisav, et rahuldada kasvavat nõudlust südame-veresoonkonna haiguste ennetamise ja ravi järele, ning südame-veresoonkonna haiguste psühhosotsiaalsete tagajärgedega tegelemine ei ole samuti piisavalt kaetud;

AC. arvestades, et väljaspool haiglat aset leidvad südameseiskused on endiselt peamine ennetatava suremuse põhjus; arvestades, et elulemus sõltub olulisel määral südame seiskumise viivitamatust äratundmisest, kiirest kunstliku hingamise ja südamemassaaži abil elustamisest kõrvalseisja poolt, kiirest defibrillatsioonist ja õigeaegsest edasisest

[24] https://www.oecd.org/en/publications/the-state-of-cardiovascular-health-in-the-european-union_ea7a15f4-en/full-report/preventing-and-identifying-cvd-targeting-key-risk-factors_df4bf1f4.html

elustamisest; arvestades, et kogukonna reageerimise ja erakorralise meditsiini teenuste tulemuslikkuse parandamine on oluline, et vähendada välditavaid südame-veresoonkonna haigustest tingitud surmajuhtumeid;

AD. arvestades, et diagnoosimise ja ravi kiirusel on oluline roll südame-veresoonkonna haigusjuhtude pikaajalise mõju leevendamisel; arvestades, et paljud südame-veresoonkonna haigusjuhud diagnoositakse valesti, mis suurendab patsientide jaoks kordumise ja pikaajaliste tervisehäirete ohtu; arvestades, et ägedate koronaarsündroomide ja eelkõige ST-segmendi elevatsiooniga müokardiinfarkti korral sõltuvad tulemused suurel määral reperfusiooni tekkeni kulunud ajast; arvestades, et viivitused pärgarteri ummistuse avamisel suurendavad müokardikahjustusi, südamepuudulikkuse riski ja suremust; arvestades, et süsteemi viivituste vähendamiseks on vaja koordineeritud võrgustikke alates esimesest meditsiinilisest kontaktist kuni lõpliku reperfusioonini;

AE. arvestades, et usaldusväärne ja õigeaegne juurdepääs olulistele südame-veresoonkonna ravimitele on südame-veresoonkonna haiguste tulemusliku ennetamise ja ravi nurgakivi[25];

AF. arvestades, et teatavatel asjaoludel võivad haigla- ja kogukonnaapteekide proviisorid olla kõige kättesaadavamad tervishoiutöötajad ning aidata kaasa südame-veresoonkonna haiguste ennetamisele, varajasele avastamisele, ravi järgimisele ja pikaajalisele hooldusele;

AG. arvestades, et tervist mõjutavad sotsiaalsed tegurid viitavad mittemeditsiinilistele teguritele ja süsteemidele, mis kujundavad igapäevaelu tingimusi ja mida määratletakse kui tingimusi, milles inimesed sünnivad, kasvavad, elavad, töötavad ja vananevad[26,27];

AH. arvestades, et tervist mõjutavad sotsiaalsed tegurid, sealhulgas turundus ja põhjendamata tervisealased väited, võivad õõnestada ennetuspoliitikat ja normaliseerida kahjulikku tarbimist; arvestades, et sotsiaalsete teguritega tegelemine on oluline, et tagada ELi mittenakkuslike haiguste eri strateegiate sidusus ja tulemuslikkus;

AI. arvestades, et kokkupuude tervist mõjutavate sotsiaalsete teguritega on sotsiaal-majanduslike rühmade lõikes erinev; arvestades, et lapsed ja noored tarbivad paljusid ebatervislikke tooteid;

AJ. arvestades, et tulemuslik ennetamine elanikkonna tasandil nõuab struktuuripoliitilisi meetmeid, mis lähevad kaugemale üksikisiku käitumise muutmisest[28];

AK. arvestades, et kava „Kaitstud südamed“ kohaselt on maksustamisel olnud oluline roll kodanike elustiiliga seotud riskitegurite vähendamisel ja ligikaudu 40 % suitsetamise

---

25 https://www.escardio.org/news/press/press-releases/avoidable-inequalities-remain-in-cardiovascular-disease-burden-and-care/

26 https://www.cdc.gov/public-health-gateway/php/about/social-determinants-of-health.html

27 https://www.who.int/health-topics/social-determinants-of-health#tab=tab_1

28 Euroopa Komisjon: juhtivate teadusnõustajate rühm ning teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, „Towards sustainable food consumption – Promoting healthy, affordable and sustainable food consumption choices“ (Kestliku toidutarbimise suunas – tervislike, taskukohaste ja kestlike toidutarbimisvalikute edendamine), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.

vähenemisest ELis viimase kümne aasta jooksul võib seostada maksustamisega;

AL. arvestades, et nikotiin on sõltuvust tekitav südame-veresoonkonda mõjutav toksiin ja selle kasutamine kujutab endast tõsist ohtu tervisele; arvestades, et tubaka tarbimine, sealhulgas aktiivne suitsetamine, keskkonnas esineva tubakasuitsuga kokkupuude ja uued nikotiinitooted, on ELis endiselt südame-veresoonkonna haiguste peamine riskitegur ning suurendavad märkimisväärselt südame isheemiatõve, insuldi, aordi aneurüsmi ja perifeerse arteriaalse haiguse riski; arvestades, et 2023. aastal põhjustas tubakatarbimine ELis ligikaudu 160 000 südame-veresoonkonna haigustest tingitud surmajuhtumit ja üle 3,27 miljoni puudest tingitud eluaasta kaotuse[29], kusjuures meeste ja sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade osa oli ebaproportsionaalselt suur;

AM. arvestades, et suitsetamise majanduslik kulu Euroopas, sealhulgas tervishoiukulud, tootlikkuse vähenemine ja enneaegne suremus, ületab 300 miljardit eurot aastas; arvestades, et ennetamine on tulemuslikum kui mis tahes ravi ning kõige kulutõhusam pikaajaline südame-veresoonkonna haiguste tõrje strateegia;

AN. arvestades, et tubaka tarbimine on endiselt peamine mittenakkuslike haiguste ennetatav põhjus ELis, mis süvendab veelgi tervisealast ebavõrdsust; arvestades, et tugev tubakatoodete tarbimise piiramise poliitika on südame-veresoonkonna haiguste ja vähktõve ennetamise nurgakivi, kuna need haigused on kaks peamist surmapõhjust ELis;

AO. arvestades, et isegi vähese intensiivsusega või aeg-ajalt suitsetamine suurendab oluliselt südame-veresoonkonna haiguste riski ning uudsete tubaka- ja nikotiinitoodete kasutamist seostatakse samuti südame-veresoonkonna haigustest tingitud suremuse suurenemisega;

AP. arvestades, et teaduslikud tõendid näitavad, et e-sigaretid ei ole riskivabad ja tekitavad märkimisväärset südame-veresoonkonna haiguste riski, sealhulgas mehhanismide kaudu, mis suurendavad tromboosi ja ateroskleroosi riski, eelkõige nikotiiniga kokkupuute ja toksiliste ainete sissehingamise tõttu;

AQ. arvestades, et WHO ei soovita kasutada e-sigarette suitsetamisest loobumise vahendina ning tõendid näitavad, et e-sigarettide tarbimist seostatakse traditsiooniliste tubakatoodete suurema tarbimisega, eelkõige noorte seas;

AR. arvestades, et südame-veresoonkonna tervist mõjutavad tugevalt keskkonna-, sotsiaalsed, kaubanduslikud ja majanduslikud tegurid väljaspool tervishoiusektorit; arvestades, et põhimõtte „tervis kõikides poliitikavaldkondades“ süstemaatiline kohaldamine koos terviseühtsuse põhimõttega on oluline südame-veresoonkonna haiguste tulemuslikuks ennetamiseks;

AS. arvestades, et rasvumine, diabeet, istuv eluviis ja ebapiisav kehaline aktiivsus on südame-veresoonkonna haiguste ja suremuse peamised põhjustajad ning mitmes liikmesriigis on edusammud nende riskitegurite vähendamisel seiskunud või vastupidiseks muutunud;

---

[29] Tervisevaldkonna meetrika ja hindamise instituudi (Institute for Health Metrics and Evaluation, IHME) terviseandmete vahend 2023. aastaks.

AT. arvestades, et on täheldatud, et sotsiaalsed sidemed ning perekonna, sõprade ja kogukondade toetus parandavad südame-veresoonkonna tervisenäitajaid, vähendades südame-veresoonkonna haiguste ohtu, toetades taastumist ja tõhustades ravi järgimist – mõju, mida ei saa korrata üksnes tehisintellekti või digitaalsete sekkumistega[30];

AU. arvestades, et peaaegu 80 % südame-veresoonkonna koormusest tuleneb muudetavatest riskiteguritest[31];

AV. arvestades, et eksposoomipõhise lähenemisviisi puhul võetakse arvesse kõiki ümbritseva keskkonnaga seotud, keemilisi, füüsikalisi, bioloogilisi, sotsiaalseid ja käitumuslikke kokkupuuteid inimese eluea jooksul ning luuakse ühtne raamistik sihipäraseks ennetamiseks; arvestades, et uuringud on näidanud tugevat seost eksposoomi ja südame-veresoonkonna tervise vahel[32], kusjuures erinevad eksposoomi komponendid on olnud seotud südame-veresoonkonna haiguste arengu ja progresseerumisega;

AW. arvestades, et tõendid näitavad, et ümbritsevas keskkonnas müraga kokkupuude üle L_{den} 70 dB ja L_{night} 60 dB võib kahjustada laste käitumuslikku ja kognitiivset arengut ning seda seostatakse suurema südame-veresoonkonna riskiga kogu elu jooksul[33];

AX. arvestades, et südame-veresoonkonna haigustest tuleneva koormuse vähendamiseks on vaja võtta meetmeid mitmel tasandil, sealhulgas elanikkonna tasandil, et vähendada kokkupuudet riskiteguritega, suurendada tervisealast teadlikkust ning parandada tervishoiutöötajate ja patsientide pädevust;

AY. arvestades, et südame-veresoonkonna sõeluuringud ja järeluuringud on asjakohased ennetuslahendused, kuivõrd need on suunatud riskiteguritega isikutele; arvestades, et geneetilise eelsoodumusega südame-veresoonkonna haiguste avastamise korral tuleks ette näha asjakohased pereuuringud;

AZ. arvestades, et mittesihipärased või mittetõenduspõhised südame-veresoonkonna uuringud ja diagnostikatavad võivad anda piiratud kasu, suurendades samal ajal ülediagnoosimist, üleravi ja tervishoiuressursside ebatõhusat kasutamist, mistõttu on väikese väärtusega tervishoiuteenuste vältimine patsiendi ohutuse ja süsteemi kestlikkuse jaoks hädavajalik;

---

30 J. Holt-Lunstad, T. B. Smith, M. Baker, T. Harris, D. Stephenson, „Loneliness and Social Isolation as Risk Factors for Mortality: A Meta-Analytic Review“ (Üksindus ja sotsiaalne eraldatus kui suremuse riskitegurid: metaanalüütiline ülevaade). PMC link.

31 B. A. Stark *et al.*, „Global, Regional, and National Burden of Cardiovascular Diseases and Risk Factors, 1990–2023“ (Ülemaailmne, piirkondlik ja riiklik südame-veresoonkonna haiguste ja riskitegurite koormus, 1990–2023), Journal of the American College of Cardiology 86, nr 22 (2025): 2167–2243, https://doi.org/10.1016/j.jacc.2025.08.015.

32 https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37290538/

33 M. Raess, A. V. M. Brentani, B. Flückiger, B. Ledebur de Antas de Campos, G. Fink, M. Röösli, „Association between community noise and children's cognitive and behavioral development: A prospective cohort study“ (Seos ümbritsevas keskkonnas tekkiva müra ning laste kognitiivsete ja käitumisprobleemide vahel: süstemaatiline ülevaade ja metaanalüüs), Environment International, 158 (2022): 106961, https://doi.org/10.1016/j.envint.2021.106961.

BA. arvestades, et korrapärane kehaline aktiivsus on südame-veresoonkonna haiguste peamine kaitsetegur ning see on eriti oluline laste ja noorukite jaoks, kuna see alandab vererõhku, parandab kolesteroolitaset, toetab vere glükoosisisalduse reguleerimist, aitab säilitada tervislikku kehakaalu ja vähendab süsteemset põletikku, tekitades tervisekäitumist, mis püsib täiskasvanueas[34];

BB. arvestades, et dieedil ja toitumisel on oluline roll südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel ning halb toitumine ja ebatervislikud harjumused on tihedalt seotud südame-veresoonkonna haigustesse haigestumise ja suremuse suure riskiga; arvestades, et südame-veresoonkonna tervist mõjutab toitumisharjumuste kumulatiivne mõju, kuna neid kujundavad toidusüsteemid, sotsiaalsed tavad ja kättesaadavuse mustrid, mitte isoleeritud toidukomponendid; arvestades, et lähenemisviisid, mis eraldavad toitumispoliitika sellest laiemast kontekstist, võivad tervist mõjutavaid tegureid liigselt lihtsustada ja vähendada südame-veresoonkonna haiguste ennetamise tulemuslikkust;

BC. arvestades, et ennetaval tervisekäsitlusel ja tervislike harjumuste edendamisel on südame-veresoonkonna haiguste ja nende riskiteguritega tegelemisel oluline roll;

BD. arvestades, et toidusüsteemid mõjutavad nii inimeste kui ka planeedi tervist;

BE. arvestades, et energiajoogid võivad põhjustada südame-veresoonkonna riske, eriti noortele, kofeiini ja muude stimulantide kõrge taseme tõttu, mis võib põhjustada südame löögisageduse tõusu, kõrget vererõhku ja ebanormaalset südamerütmi;

BF. arvestades, et tervislikul toitumisel on positiivne mõju südame-veresoonkonna haiguste riskile; arvestades, et paljude liikmesriikide toitumisharjumusi iseloomustab soola, suhkru ja küllastunud rasvade liigne tarbimine; arvestades, et tasakaalustatud ja tervislikku toitumist, nagu Vahemere piirkonna ja Põhjamaade traditsiooniline toitumine[35], samuti taimset toitumist ja mahepõllumajanduslikul toidul põhinevat teatavat toitumist[36] seostatakse märkimisväärselt väiksema südame-veresoonkonna haiguste riskiga;

BG. arvestades, et ainult 12 % eurooplastest sööb päevas viis portsjonit või rohkem puu- ja köögivilju; arvestades, et see osakaal on väiksema sissetulekuga rühmade seas (10,8 %) väiksem kui suurema sissetulekuga rühmades (14,8 %), mis näitab sotsiaalset seisundit tervislikule toitumisele juurdepääsu ja selle taskukohasuse osas[37]; arvestades, et sõltumatutes teaduslikes ülevaadetes on jõutud järeldusele, et köögiviljade, puuviljade, täisteratoodete, marjade, kaunviljade ja kala poolest rikkaid toitumisharjumusi ning punase ja töödeldud liha, lisatud suhkru, ülemäärase soola ja töödeldud toidu mõistlikku tarbimist seostatakse südame-veresoonkonna haiguste, 2. tüüpi diabeedi ja enneaegse

---

34 Maailma Terviseorganisatsioon (WHO), „Guidelines on physical activity and istary behaviour“ (Suunised kehalise aktiivsuse ja istuva eluviisi kohta), https://www.who.int/publications/i/item/9789240015128.

35 https://www.who.int/europe/news/item/07-05-2018-fostering-healthier-and-more-sustainable-diets-learning-from-the-mediterranean-and-new-nordic-experience

36 https://www.thieme-connect.com/products/ejournals/abstract/10.1055/a-2747-5734?id=&lang=en

37 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Nutritional_habits_statistics

suremuse väiksema riskiga[38];

BH. arvestades, et EL on teadusuuringute, sealhulgas terviseuuringute valdkonnas maailmas juhtpositsioonil; arvestades, et struktuursed tõkked ELi regulatiivses keskkonnas on viinud selleni, et see juhtpositsioon ei vasta piisavalt selle suutlikkusele muuta teadusuuringud praktilisteks ravimeetoditeks; arvestades, et südame-veresoonkonna ravi puudutas ainult 4 % aastatel 2017–2022 alustatud kliinilistest uuringutest; arvestades, et ELi teaduslikku juhtpositsiooni tuleks kasutada südame-veresoonkonna haiguste vastu võitlemiseks; arvestades, et ELi bioteaduste sektori innovatsioonisuutlikkust tuleb toetada ja hõlbustada;

BI. arvestades, et digitaalsete tervishoiuvahendite, tehisintellekti ja uuendusliku meditsiinitehnoloogia tulemuslik ja õiglane kasutamine sõltub patsientide, tervishoiutöötajate ja laiema elanikkonna piisavast digikirjaoskusest;

BJ. arvestades, et temperatuuri tõus ja sagedasemad kuumalained avaldavad eeldatavasti üha tõsisemat mõju südame-veresoonkonna tervisele, eelkõige eakate ning kroonilisi haigusi või harvikhaigusi põdevate ning puuetega inimeste seas; arvestades, et kuumusega seotud suremus moodustab Euroopas suurima osa kliimaga seotud surmajuhtumitest, millest olulise osa moodustavad südame-veresoonkonna haigused, ning arvestades, et äärmusliku kuumuse, põua ja õhusaaste koostoime suurendab veelgi südame-veresoonkonna haiguste riski;

BK. arvestades, et sellised nähtused nagu kliimamuutused, äärmuslikud ilmastikunähtused, õhusaaste, keskkonnaseisundi halvenemine, kokkupuude kemikaalidega, julgeolekuprobleemid ja muud stressitegurid suurendavad märkimisväärselt südame-veresoonkonna haiguste riski, suurendades südameinfarkti, arütmia ja muude südamehaiguste sagedust, ning eeldatavasti mõjutavad need jätkuvalt tulevasi südame-veresoonkonna tervisenäitajaid;

Tegevusvaldkonnad

I. Ennetamine

1. kordab vajadust kohaldada ELi ja liikmesriikide tasandil süstemaatiliselt lähenemisviisi „Tervis kõikides poliitikavaldkondades“; nõuab, et rahvatervise seisukohast oluliste ulatuslikumate ELi seadusandlike algatuste mõjuhinnangutesse lisataks terviseaspektid; tuletab meelde, et kättesaadav, õigeaegne, taskukohane ja kvaliteetne tervishoid on põhiõigus ja osa õigusest tervisele; rõhutab, et toimivad ja jätkusuutlikud tervishoiusüsteemid peaksid tagama kõigile võrdse juurdepääsu südame-veresoonkonna haiguste ennetamisele, diagnoosimisele, ravile ja rehabilitatsioonile, olenemata inimese asjaoludest, näiteks soost, sissetulekust, tööalasest staatusest, elanikustaatusest või elukohast; rõhutab, et see on üks toimivamaid strateegiaid südame-veresoonkonna haiguste ennetamiseks, avastamiseks ja raviks; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid tegeleksid kiiresti ebavõrdsusega;

[38] SAPEA, Science Advice for Policy by European Academies (Euroopa akadeemiliste ringkondade teaduslikud nõuanded poliitika kujundamiseks) (2023). Towards sustainable food consumption (Kestliku toidutarbimise suunas). Berliin: SAPEA. doi:10.5281/zenodo.8031939, https://scientificadvice.eu/scientific-outputs/towards-sustainable-food-consumption-evidence-review-report/.

2. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste tulemuslik ennetamine algab varases lapsepõlves ja jätkub kogu elu jooksul ning nõuab varajasi ja püsivaid meetmeid; rõhutab, et rasvumise vastu võitlemine noores eas on oluline, et vähendada hilisemas elus südame-veresoonkonna haiguste tekkimise ohtu;

3. rõhutab, et Euroopa reageerimine südame-veresoonkonna haigustele peab liikuma otsustavalt peamiselt aktiivravi lähenemisviisilt ennetavale ja integreeritud lähenemisviisile kogu elu jooksul, hõlmates esimese, aga ka teise ja kolmanda tasandi ennetust; kutsub komisjoni üles võtma vastu horisontaalse ELi terviseennetuskava, et tegeleda mittenakkuslike haiguste kõigi riskiteguritega; rõhutab, et ennetamine peaks hõlmama kaasasündinud südameriketega patsientide üleminekuteekondi, rasedusega seotud südame-veresoonkonna riskide seiret ja eakohaseid strateegiaid eakate täiskasvanute jaoks; nõuab koordineeritud ennetavat lähenemisviisi südame-veresoonkonna haigustele ning nendega seotud riskiteguritele ja kaasnevatele haigustele, sealhulgas kõigile peamistele mittenakkuslikele haigustele, arvestades nende kattuvaid raviteekondi; rõhutab vajadust suurendada teadlikkust kaasnevatest haigustest ja tugevdada riskihindamist;

4. rõhutab, et teaduslike nõuannete kohaselt vähendab tulemuslikku ennetusse investeerimine pikas perspektiivis tervishoiukulusid, alandab tervishoiutöötajate koormust ja aitab ennetada tööjõupuudust;

5. rõhutab, et terviseteadlikkuse kõrge tase ja eri riskitegurite mõistmine on oluline, et vähendada kokkupuudet südame-veresoonkonna riskiteguritega kogu elanikkonna puhul ning parandada patsientide kaasatust, enesejuhtimist ja ravist kinnipidamist; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles edendama teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et tugevdada südame-veresoonkonna ja tervise alast teadlikkust kogu elu jooksul, sealhulgas sümptomite varajast tuvastamist, põhilisi elupäästvaid oskusi ja kogukonna tasandil reageerimist, tunnistades, et võimestatud ja teadlik elanikkond on ennetatavate südame-veresoonkonna surmajuhtumite vähendamiseks hädavajalik;

6. julgustab liikmesriike kehtestama praktilisi meetmeid, et toetada ravi pikaajalist järgimist, sealhulgas patsiendikeskset ravi optimeerimist, valdkondadevaheliste meeskondade koordineeritud järelmeetmeid ja valideeritud digivahendite (nt meeldetuletused ja järelmeetmed) kasutamist;

7. tunnistab, et psühhosotsiaalsed tegurid ja vaimse tervise probleemid, sealhulgas depressioon, krooniline stress ja ärevus, on üha olulisemad südame-veresoonkonna riskitegurid, eriti noorukite ja noorte täiskasvanute seas; nõuab, et rehabilitatsioonipoliitika hõlmaks psühhosotsiaalset tuge kogu elu jooksul;

8. rõhutab esmatasandi arstiabi ja kogukonnapõhiste teenuste osutajate keskset rolli, sealhulgas südame-veresoonkonna tervise alase teadlikkuse edendamisel, tõstes eraldi esile kogukonnaapteekreid, kes on sageli kõige kättesaadavamad tervishoiutöötajad, seda eriti alateenindatud piirkondades, ning haiglaapteekreid patsiendihariduse, enesejuhtimise toe ja ravist kinnipidamise alase nõustamise pakkumisel korrapärase ja madala lävega suhtluse kaudu kodanikega;

9. julgustab liikmesriike tugevdama esmaabialast haridust ja kiirreageerimisvõimet meditsiinilistes hädaolukordades põhikoolituse, teadlikkuse suurendamise ja parimate tavade vahetamise kaudu ELi tasandil;

10. julgustab kasutama terviseedendusprogramme, haridust, immuniseerimiskampaaniaid ja märgistamist, mida täiendavad digitaalne märgistamine ja muud digivahendid, et parandada tarbijate teavitamist, võimestamist ja kaitset, mida toetavad esmatasandi tervishoiu, sealhulgas haigla- ja kogukonnaapteekide pakutavad nõuanded; on seisukohal, et need meetmed peaksid täiendama rahvatervise poliitikat ja tervislikumat toidukeskkonda edendavat laiemat raamistikku, tunnistades, et tulemuslikuks terviseennetuseks on vaja tegeleda laiemate sotsiaal-majanduslike teguritega, andes samal ajal kodanikele võimaluse teha teadlikke valikuid;

11. märgib, et viirusnakkusi, sealhulgas hingamisteede infektsioone, seostatakse suurema südame-veresoonkonna haiguste riskiga; väljendab heameelt väljakuulutatud nõukogu soovituse üle hingamisteede nakkuste vastase vaktsineerimise kui südame-veresoonkonna haiguste ennetusmeetme kohta ning kutsub komisjoni üles seda edasi arendama paralleelselt riiklike südame-veresoonkonna tervise kavade väljatöötamise ja rakendamisega ning konsulteerides riiklike teadusekspertide ja asjaomaste sidusrühmadega, et tagada meetmete õigeaegne koordineerimine, sidusus ja vastastikune täiendavus ELi ja riiklikul tasandil; rõhutab, et nakkushaiguste ennetamine võib aidata vähendada südame-veresoonkonna haiguste riski; rõhutab, kui olulised on sihipärased vaktsineerimisprogrammid suurema südame-veresoonkonna haiguste riskiga elanikkonnarühmadele;

12. kutsub nõukogu üles võtma vastu nõukogu soovitused tervikliku ja tõenduspõhise terviseharidus kohta koolides, sealhulgas südame-veresoonkonna tervise alane teadlikkus ning teadlikkus südame-veresoonkonna haiguste ainevahetuslikest, käitumuslikest, keskkonna- ja muudest riskiteguritest, tervislikest eluviisidest, sealhulgas kehalise aktiivsuse mõjust, istuva eluviisi ja tervisliku toitumise vähendamisest ning mittenakkuslike haiguste ennetamisest; kutsub liikmesriike üles neid soovitusi rakendama ja muutma terviseharidus oma riiklike südame-veresoonkonna tervise kavade keskseks osaks;

13. rõhutab, et tervist mõjutavad sotsiaalsed tegurid, sealhulgas selliste eri toodete turustamine, mis aitavad kaasa südamehaiguste ja omavahel seotud mittenakkuslike haiguste tekkele, võivad avaldada negatiivset mõju tarbijate valikutele ja seega aidata kaasa südame-veresoonkonna haiguste arengule; rõhutab, et need tavad võivad kahjustada rahvatervise eesmärke ja avaldada ebaproportsionaalset mõju väiksema sissetulekuga leibkondadele; kordab vajadust anda tarbijatele selget teavet turustatud toodete eri kategooriatega seotud riskide kohta; rõhutab, et noored ja lapsed on eriti haavatavad ning väärivad konkreetset ja kohandatud kaitset neile sobimatu suunatud reklaami ja turunduse eest; kutsub liikmesriike üles võtma asjakohaseid meetmeid, et vähendada laste ja noorukite kokkupuudet selliste toodete reklaamiga, mis võivad aidata kaasa südamehaiguste ja omavahel seotud mittenakkuslike haiguste tekkele, sealhulgas digikeskkonnas; kutsub komisjoni üles tegelema regulatiivsete lünkadega nende toodete turustamisel, sealhulgas kasutajate sisu sotsiaalmeedia platvormidel, veebisaitidel, mänguplatvormidel ja rakendustes, ning hindama sellega seoses audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi[39];

---

[39] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj).

14. rõhutab, et tervishoiupoliitika peab olema tõenduspõhine, kooskõlas parimate kättesaadavate teaduslike andmetega ja vaba lubamatust mõjust; tunnistab, et edukas tervishoiupoliitika ja südame-veresoonkonna haiguste ennetamine nõuab kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi; nõuab läbipaistvust südame-veresoonkonna tervisega seotud otsustusprotsessides ja lobitöös; tuletab meelde asjakohastest rahvusvahelistest lepingutest tulenevat ELi kohustust kaitsta rahvatervise poliitika kujundamist äri- ja erahuvide eest; tuletab meelde, et komisjon ja liikmesriigid kohaldavad huvide konflikti käsitlevaid eeskirju, ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama võimalike huvide konfliktide toimiva haldamise eksperdirühmades, nõuandvates organites ning südame-veresoonkonna haiguste ennetamise ja haigustega seotud poliitikakujundamise protsessides;

15. rõhutab, et valed ja eksitavad tervisealased väited, mis esitatakse ilma piisava kontekstita ja mida ei toeta teaduslikud tõendid selliste toodete kohta nagu toit, e-sigaretid ning muud uudsed ja esilekerkivad nikotiini- ja tubakatooted, võivad mõjutada tarbijate valikuid ja ennetuspoliitika tulemuslikkust; tuletab meelde, et kehtivad ELi õigusaktid reguleerivad toidu ja jookide kohta esitatavate tervisealaste väidete kasutamist; kutsub liikmesriike üles kaaluma täiendavaid meetmeid tarbijate, eelkõige laste kaitsmiseks; nõuab täiustatud ja tõenditel põhinevat õigusraamistikku, millega tagatakse, et igasugune tarbijate teavitamine toodetest, mis võivad suurendada südame-veresoonkonna riskitegureid, põhineb sõltumatutel teaduslikel tõenditel, selle üle teevad asjakohast järelevalvet pädevad avaliku sektori asutused ning see ei eksita tarbijaid südame-veresoonkonna ja muude terviseriskide osas; võtab teadmiseks komisjoni kavatsuse kehtestada toitainelised koostised, et kõrvaldada eksitavad toitumis- ja tervisealased väited; nõuab lisaks tubakatoodete tasuta jagamise keelu täielikku jõustamist;

16. nõuab, et ebaausate kaubandustavade direktiivi[40] eelseisev läbivaatamine läheks kaugemale üksnes tarbijate majandushuvide kaitsest ja hõlmaks sõnaselgelt tarbijate tervise kaitset, et tegeleda mõjusalt inimeste tervist kahjustavate kaubandustavadega;

17. tunnistab, et südame-veresoonkonna haigused võivad olla tööga seotud ja tööl süveneda ning et tööalane kokkupuude on ennetatav südame-veresoonkonna haiguste ja suremuse riskitegur ELis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles parandama südame-veresoonkonna haiguste kutsealaste riskide hindamise raamistikke;

18. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste tulemuslikuks ennetamiseks on vaja tervislikumat sotsiaalset, majanduslikku ja füüsilist keskkonda; nõuab terviklikku avalikku poliitikat, mis käsitleks toitumist, töötingimusi, töö- ja eraelu tasakaalu, transporti, kehalist aktiivsust, haridust ja keskkonnakaitset;

MUUDETAVAD RISKITEGURID

Tubakas ja suitsetamine

[40] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj).

19. rõhutab, kui olulised on tugevad, tõenduspõhised ja asjakohased reguleerivad meetmed, et vähendada erinevate suitsetamisseadmete ning nikotiini ja tubakatoodete, sealhulgas uudsete ja kujunemisjärgus nikotiini- ja tubakatoodete kättesaadavust, taskukohasust, tarbimist ja atraktiivsust; märgib, et sellised meetmed võivad vajaduse korral hõlmata alaealistele ja mittesuitsetajatele eriti atraktiivsete lõhna- ja maitseainete keelustamist, nikotiinisisalduse piiramist ning eri toodete asjakohast ja toimivat aktsiisiga maksustamist; tuletab meelde, et nikotiin on suurendanud südame-veresoonkonna haiguste riski;

20. rõhutab, et mittesuitsetajad ja naised võtavad rohkem kasutusele uudseid ja kujunemisjärgus nikotiinitooteid; rõhutab, et alaealised on endiselt eriti haavatavad, kui nad hakkavad kasutama uusi nikotiinitooteid, nagu e-sigaretid, nikotiinipadjad ja kuumutatavad tubakatooted, mis on sageli atraktiivse maitse ja pakendiga; rõhutab vajadust tugevdada ennetus- ja haridusmeetmeid ning takistada alaealiste ja noorukite juurdepääsu tubaka- ja nikotiinitoodetele, sealhulgas alaealistele müümise keelu toimiva jõustamise ja tugevdatud vanusekontrolli kaudu müügikohas, sealhulgas digitaalse müügi ühtsete eeskirjade kaudu; kutsub sellega seoses liikmesriike üles kiiresti rakendama ELi digiidentiteedikukrut, et alaealised ei saaks osta vanusepiiranguga kaupu;

21. rõhutab, et suitsetamisest loobumise strateegiad ja poliitika peavad olema rangelt kooskõlas teaduslike tõenditega ning neid tuleb kujundada kooskõlas teadusringkondade sõltumatute nõuannetega;

22. rõhutab, et nikotiini tarbimine tavapärastes, uudsetes ja esilekerkivates vormides võib tõsta vererõhku, suurendada arütmia riski ning aidata kaasa endoteeli väärtalitlusele ja kiirendatud ateroskleroosile; märgib, et nikotiinisisalduse tasemed ja manustamismeetodid on toodete lõikes erinevad ning seetõttu võivad erinevatel nikotiinitoodetel olla erinevad riskiprofiilid, kuid kõik sellised tooted kujutavad endast endiselt terviseriske;

23. nõuab, et kõik mittemeditsiinilised nikotiinitooted, sealhulgas uudsed ja esilekerkivad tubaka- ja nikotiinitooted, lisataks täielikult tubakatoodete direktiivi kohaldamisalasse ning et nende suhtes kohaldataks asjakohaseid vanuse-, maitse-, nikotiinisisalduse, pakendamise ja turustamise reegleid eesmärgiga tagada õiguskindlus ja tugevad kaitsemeetmed, eelkõige noorte jaoks; rõhutab vajadust selgete, terviklike ja tehnoloogianeutraalsete määratluste järele; nõuab paremat kooskõla WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni põhimõtetega;

24. nõuab tubaka- ja nikotiinitoodete, sealhulgas uudsete ja esilekerkivate tubaka- ja nikotiinitoodete reklaami, müügiedenduse ja sponsorluse selget ja toimivat reguleerimist kõigis meedia- ja sidekanalites, sealhulgas veebiplatvormidel ja sotsiaalmeedias, ning meetmete kehtestamist, et kaotada kaudsed turundustavad ja vähendada toodete atraktiivsust, eelkõige alaealiste jaoks, võttes nõuetekohaselt arvesse

riikide pädevust; nõuab tungivalt sotsiaalmeediareklaami sõnaselget lisamist ja hõlmamist tubakareklaami ja -sponsorluse direktiivi kohaldamisalasse[41];

25. väljendab heameelt komisjoni algatuse üle vaadata läbi tubaka tarbimise leviku vähendamise õigusraamistik, millest teatati esimest korda Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas ja mis koostoimes ELi südame-veresoonkonna haiguste strateegiaga on otsustava tähtsusega, et saavutada kokkulepitud ELi eesmärgid tubaka tarbimise leviku vähendamise poliitika valdkonnas; kutsub komisjoni üles esitama võimalikult kiiresti tugeva ja teaduspõhise läbivaadatud raamistiku, et saavutada eesmärk saavutada 2040. aastaks tubakavaba põlvkond, kus tubakat kasutab vähem kui 5 % elanikkonnast, nagu on sätestatud Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas; märgib murega, et praegune suitsetajate määr Euroopas võib seda eesmärki kahjustada; rõhutab, et tulevasi ettepanekuid peavad toetama nõuetekohased mõjuhinnangud kooskõlas parema õigusloome suunistega; tuletab meelde kasvavat teadlikkust sigaretifiltrite mõjususe läbivaatamisest, kuna need võivad anda vale ettekujutuse kahju vähenemisest;

26. nõuab, et kõigi uute tubaka- ja nikotiinitoodete, sealhulgas kuumutatavate tubakatoodete, e-sigarettide ja nikotiinipatjade puhul viidaks vajaduse korral ja kooskõlas ELi õigusega läbi turustamiseelsed tervisemõju hindamised;

27. kutsub liikmesriike üles tulemuslikult jõustama suitsetamisvastaseid õigusakte, mis hõlmavad kõiki siseruumides asuvaid avalikke kohti ja töökohti, ning täiendavalt kehtestama suitsetamisvastaseid õigusakte, mis hõlmavad laste poolt külastatavaid välialasid, näiteks koolialasid, et kaitsta elanikkonda keskkonnas esineva tubakasuitsuga kokkupuutumise eest;

28. tuletab meelde, et komisjon rakendab lobitöö läbipaistvuse eeskirju, mida kohaldatakse ka tubakatööstuse suhtes, ning et teatavad peadirektoraadid on selle tööstusharu esindajatega suheldes kohaldanud lisameetmeid; märgib, et Euroopa Ombudsman esitas oma otsuses juhtumi OI/6/2021/KR kohta, mis käsitleb komisjoni ja tubakatööstuse esindajate vahelise suhtluse läbipaistvust, täiendavaid soovitusi läbipaistvuse tagamiseks seoses WHO tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooniga;

Alkoholi kuritarvitamine, eelkõige tasemel, mis ületab teaduslikult kehtestatud tervisesoovitusi

29. rõhutab, et alkoholi kuritarvitamine, eelkõige tasemel, mis ületab teaduslikult kehtestatud tervisesoovitusi, suurendab südame-veresoonkonna haiguste, vähi ja muude mittenakkuslike haiguste ohtu; rõhutab, et see võib põhjustada vererõhu pidevat tõusu, mis on südameinfarkti, insuldi ja muude südame-veresoonkonna haiguste peamine riskitegur ning mida seostatakse nii isheemilise kui ka hemorraagilise insuldi suurenemisega;

30. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tuginema Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas sätestatud ulatuslikele alkoholipoliitika meetmetele, sealhulgas alkoholi ja alkohoolsete

[41] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiiv 2003/33/EÜ tubakatoodete reklaami ja sponsorlusega seotud õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta liikmesriikides (ELT L 152, 20.6.2003, lk 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/33/oj).

jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamist käsitleva direktiivi[42] läbivaatamise kaudu; tuletab meelde, et maksustamine kuulub peamiselt liikmesriikide pädevusse; märgib, et liikmesriigid võivad oma alkoholipoliitika osana kasutada mitmesuguseid poliitikameetmeid, sealhulgas fiskaalmeetmeid, ning rõhutab, et lõivud, maksud ja tollimaksud võivad olla stiimuliks tarbijate käitumise mõjutamisel;

31. nõuab tarbijate teadlikkuse tõstmist, andes neile alkoholi kohta paremat ja täpsemat toitumisalast ja tervisealast teavet; võtab teadmiseks Euroopa vähktõvevastase võitluse kavas esitatud komisjoni ettepaneku lisada kõigi alkohoolsete jookide etikettidele kohustuslik koostisosade loetelu ja toitumisalane teave;

32. rõhutab vajadust võtta selge lähenemisviis alkoholitarbimise ennetamisele ning kutsub liikmesriike üles korraldama koolitus- ja teavituskampaaniaid kahjuliku alkoholitarbimisega seotud südame-veresoonkonna ja muude terviseriskide kohta, eelkõige tasemetel, mis ületavad teaduslikult kehtestatud tervisesoovitusi; julgustab liikmesriike vahetama parimaid tavasid, sealhulgas teadlikkuse suurendamise kampaaniate ja asjakohaste tugiteenuste kohta, et vähendada alaealiste alkoholitarbimist ja kaitsta inimesi alkoholist põhjustatud kahju eest;

33. nõuab alkoholireklaami ja -sponsorluse tulemuslikku reguleerimist olukordades, kus see võib jõuda alaealisteni;

Uimastid

34. tunneb muret uimastitarbimise suurenemise pärast ELis, kuna üha enam on saadaval uut liiki uimasteid; rõhutab, et puudub teadlikkus kahjulikust mõjust, mida uimastite tarbimine ja sõltuvus avaldavad südame-veresoonkonnale; nõuab, et EL ja liikmesriigid toetaksid ja korraldaksid teadlikkuse suurendamise kampaaniaid uimastite ohtliku mõju kohta ning koolitaksid tervishoiutöötajaid paremini segatarvitamise keerukate mustrite teemal; nõuab, et EL ja liikmesriigid kehtestaksid ambitsioonika valdkondadevahelise poliitika, et kaotada uimastite tarbimine Euroopas;

35. rõhutab vajadust edendada üldsuse teadlikkuse suurendamise kampaaniaid kahjulike ainete samaaegsest kasutamisest tuleneva kumulatiivse südame-veresoonkonna haiguste riski kohta;

Ebatervislik toitumine ja vähene kehaline aktiivsus

36. rõhutab, et ebatervislikud eluviisid ja halvad toitumisharjumused aitavad kaasa südame-veresoonkonna haiguste ja muude mittenakkuslike haiguste tekkele; rõhutab tasakaalustatud toitumise ja kehalise aktiivsuse edendamise tähtsust;

37. rõhutab, et ülekaalulisus ja rasvumine on südame-veresoonkonna haiguste üks peamisi põhjustajaid ja mitme vähiliigi teadaolevad riskitegurid ning et toidu kvaliteet on südame-veresoonkonna tervise peamine mõjutaja; rõhutab seetõttu vajadust tervikliku toidusüsteemi lähenemisviisi järele kõigis asjaomastes ELi poliitikavaldkondades, et süstemaatiliselt vähendada rasvumist soodustavat keskkonda ja edendada tervislikumat toitumiskäitumist;

---

[42] Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/83/EMÜ alkoholi ja alkohoolsete jookide aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta (EÜT L 316, 31.10.1992, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/83/oj).

38. nõuab ELi meetmeid toidukeskkonna parandamiseks, sealhulgas pakendi esiküljel esitatava toitumisalase teabe märgistamist kooskõlas toitumissoovitustega ja ebatervislike toiduainete turustamistavade reguleerimist; väljendab heameelt tööstusharu vabatahtlike kohustuste üle, kuid rõhutab, et neid tuleks täiendada järjepidevamate ja jõustatavate õigusaktidega; rõhutab, et selliste meetmetega tuleks vältida soovimatut mõju toitudele, mis on mõeldud konkreetsete toitumisvajaduste rahuldamiseks, ning võtab teadmiseks ELi kvaliteedimärgiste, näiteks kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafilise tähise (KGT) all kaitstud toodete eriomadused;

39. nõuab ELi meetmeid, et parandada tarbijate teadlikkust ja juurdepääsu teabele toitumise ja tervise vahelise seose kohta, sealhulgas koolides korraldatavate hariduskampaaniate kaudu; rõhutab, et toimiva rahvatervisepoliitika nurgakiviks on toitumisalaselt piisava, mitmekesise ja tasakaalustatud toitumisharjumuse edendamine, mis hõlmab sobivas koguses paljusid erinevaid toitainekategooriaid ja võtab arvesse kultuurilist mitmekesisust kogu ELis; rõhutab, et ennetusstrateegiad peaksid toetama teadlikke tarbijavalikuid ja toitumisharjumusi, mis põhinevad usaldusväärsetel teaduslikel tõenditel; toetab lisaks selliste algatuste käivitamist, mis soodustavad looduslike, värskete, hooajaliste ja kohalike toiduainete tarbimist, tõhustades lühikesi tarneahelaid ning tugevdades põllumajanduse ja tervishoiu vahelisi seoseid; rõhutab, et põllumajandustootjad ja nende organisatsioonid tuleks kaasata selliste algatuste elluviimisse, et edendada kestliku põllumajanduse, toitumise ja rahvatervise vahelisi seoseid;

40. kutsub komisjoni üles tagama, et riigihankedirektiivide läbivaatamine võimaldaks avaliku sektori asutustel pakkuda tervislikumat toitu, sealhulgas kohapeal ja kestlike tavade abil toodetud toitu; nõuab avalike toiduhangete strateegilist kasutamist, et parandada võrdset juurdepääsu tervislikule toidule lastehoiuasutustes, koolides, haiglates ja muudes avaliku sektori asutustes; väljendab heameelt Teadusuuringute Ühiskeskuse tehniliste suuniste üle tervislikumate valikute edendamiseks riigihangetes ning julgustab riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi neid suuniseid kohaldama;

41. nõuab suuremat sidusust ELi tervishoiueesmärkide ja ELi põllumajandusliku toidutööstuse poliitika vahel, tagamaks, et avaliku sektori vahenditest toetatakse väiksema südame-veresoonkonna haiguste riskiga seotud toiduainete tootmist ja tarbimist;

42. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste ja muude krooniliste haiguste tulemuslik ennetamine peab algama varases eas ja järgima kõiki vanuserühmi hõlmavat lähenemisviisi; rõhutab laste rasvumise ja ebatervislike toitumisharjumuste murettekitavat suurenemist; nõuab ELi koolipiima ning puu- ja köögivilja kava jätkamist ja piisavat rahastamist; nõuab tervislikku ja kättesaadavat koolitoitu ning minimaalsete kvaliteedistandardite kehtestamist koolisööklates ja avalikes sööklates; nõuab, et nende sööklate jaoks tagataks värskete, looduslike ja hooajaliste toodete kättesaadavus, vähendades samal ajal nende sõltuvust suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toiduainetest; nõuab lisaks, et avaliku sektori asutused edendaksid ja rahastaksid tervislikke toitumisharjumusi igas olukorras ja juba varases eas, sealhulgas spordirajatistes ja puhkealadel;

43. rõhutab, et suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toiduainete turustamistavad võivad mõjutada laste toitumisharjumusi ning seega aidata kaasa laste rasvumise ja muude elukestvate krooniliste haiguste tekkele; rõhutab eelkõige vajadust parandada selliste toodete lastele ja noorukitele turustamise ja reklaamimise reguleerimist kõigis kanalites, sealhulgas veebiplatvormidel, sotsiaalmeedias ja suunamõjutajate turunduses, ning seoses algoritmilise suunamise ja uute tehisintellektil põhinevate turundustavadega; rõhutab selles valdkonnas kehtivaid ELi õigusakte ja väljendab heameelt käimasolevate algatuste üle, sealhulgas audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi läbivaatamise üle, nagu on välja kuulutatud kavas „Kaitstud südamed“, ja digiteenuste määruse[43] rakendamise üle;

44. rõhutab, et praegune toitumine ELis ei ole kooskõlas toitumissoovitustega, kuna ainult 12 % eurooplastest tarbib iga päev viis või enam portsjonit puu- ja köögivilju; arvestades, et tasakaalustatud ja tervislikku toitumist, nagu Euroopa traditsioonilised toitumisharjumused, sealhulgas Vahemere piirkonna ja Põhjamaade toitumine[44], samuti taimset toitumist ja mahepõllumajanduslikul toidul põhinevat teatavat toitumist[45] seostatakse märkimisväärselt väiksema südame-veresoonkonna haiguste riskiga; rõhutab, kui oluline on puu- ja köögiviljade igapäevane tarbimine ning punase ja töödeldud liha mõistlik tarbimine kooskõlas Euroopa rahvatervisealaste soovitustega; märgib, et puu- ja köögiviljade tarbimine kiudaineid ja toiteväärtust säilitaval kujul võib toetada tervislikku ja tasakaalustatud toitumist;

45. rõhutab, et tervislike toitumisvalikute tegemisel on mitmesuguseid takistusi; rõhutab eelkõige, et on vaja sektoriüleseid meetmeid, et luua toidukeskkond, kus tervislikum toit on ELi kodanike jaoks kõige lihtsam ja taskukohasem valik, kuna tervislikum toitumine kipub olema kallim kui vähem tervislik toitumine ning hinnakujundus mõjutab ebaproportsionaalselt väikese ja keskmise sissetulekuga elanikkonnarühmi; rõhutab vajadust kõrvaldada takistused tervislikule ja täisväärtuslikule toidule juurdepääsul; nõuab asjakohaseid strateegiaid, mis muudaksid tervislikumad tooted taskukohasemaks; kutsub liikmesriike üles parandama puu- ja köögiviljade, kaunviljade ja täisteravilja taskukohasust ja kättesaadavust, sealhulgas sihipäraste regulatiivsete meetmete abil ja kasutades täielikult ära ELi rahastamisvahendeid;

46. rõhutab, et eraettevõtjad peaksid püüdma parandada tarbijate tervise huvides pakutavate toodete toiteväärtust;

47. väljendab heameelt asjaolu üle, et kavas „Kaitstud südamed“ mainitakse komisjoni

---

43 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

44 WHO, „Fostering healthier and more sustainable diets – learning from the Mediterranean and New Nordic experience“ (Tervislikuma ja kestlikuma toitumise edendamine – Vahemere piirkonna ja uutest Põhjamaade kogemustest õppimine), 2018, https://www.who.int/europe/news/item/07-05-2018-fostering-healthier-and-more-sustainable-diets-learning-from-the-mediterranean-and-new-nordic-experience.

45 J. B.Dahm, „Geringere Inzidenz atherosklerotischer Herz-Kreislauf-Erkrankungen bei Ernährung mit Biolebensmitteln (dänische Kohortenstudie)“ (Madalam ateroskleroотiliste südame-veresoonkonna haiguste esinemissagedus mahetoitu tarbivate inimeste seas (Taani kohortuuring), 2026, https://www.thieme-connect.com/products/ejournals/abstract/10.1055/a-2747-5734?id=&lang=en.

käimasolevat uuringut kõrgtöödeldud toiduainete tarbimise mõju kohta; kutsub komisjoni üles töötama ELi tasandil välja kõrgtöödeldud toidu selge, teaduspõhise ja ühtlustatud määratluse ja seda edendama, välja arvatud toidu puhul, mis on valmistatud konkreetsete toitumisvajaduste rahuldamiseks, mis tulenevad diagnoositud haigustest, allergiatest, tõsisest talumatusest või muudest patoloogiatest, et toetada sidusat toitumispoliitikat, ning tugevdama tõenduspõhiseid meetmeid südame-veresoonkonna ja muude mittenakkuslike haiguste ennetamiseks;

48. tunnistab, et traditsioonilistel töötlemismeetoditel, nagu kääritamine, konserveerimine, kuivatamine ja soolamine, on olnud oluline roll toidu säilitamise tagamisel, parandades seeläbi tervise- ja ohutusstandardeid ning paljudel juhtudel põllumajandustoodete kättesaadavust tervislikuma toitumise jaoks;

49. kutsub komisjoni üles hindama energiajookide mõju südame-veresoonkonna tervisele ja seejärel toetama asjakohaseid ELi tasandi meetmeid, kui hindamine ja teaduslikud tõendid seda õigustavad, eelkõige laste ja noorukite kaitsmiseks; kutsub komisjoni üles, kui hindamine ja teaduslikud tõendid seda õigustavad, seejärel toetama ja julgustama liikmesriike kaaluma meetmeid seoses energiajookide kättesaadavusega keskkonnas, mida peamiselt kasutavad alaealised, ning toetab parimate tavade vahetamist ELi tasandil;

50. rõhutab integreeritud linna- ja transpordimeetmete tähtsust, mille eesmärk on vähendada rasvumist soodustavat keskkonda, parandada juurdepääsu aktiivsele liikuvusele ning integreerida tervise-eesmärgid ruumilise planeerimise, eluaseme- ja taristupoliitikasse; rõhutab, et linnaplaneerimine, sealhulgas rohkete jalakäija- ja haljasalade ning kõndimise ja jalgrattasõidu ohutute tingimuste tagamise kaudu, aitab otseselt kaasa südamehaiguste ennetamisele; nõuab avaliku sektori investeeringuid tervislikku linnakeskkonda, mis edendab kehalist aktiivsust, parandab õhukvaliteeti ja vähendab südame-veresoonkonna haiguste riski; nõuab tõhustatud valdkondadevahelist koostööd, et luua toetav keskkond ja kooskõlastatud poliitika, mis soodustab kehalist aktiivsust kogu elu jooksul, aidates kaasa nii südame-veresoonkonna haiguste ennetamisele kui ka tulemuslikule rehabilitatsioonile;

51. kutsub liikmesriike üles võtma sihipäraseid meetmeid, et edendada laste ja noorte tervislikumaid igapäevaseid harjumusi, suurendades kehalise aktiivsuse võimalusi ja vähendades istuvat eluviisi, kuna need meetmed aitavad ennetada südame-veresoonkonna haiguste peamisi muudetavaid riskitegureid, nagu vähene kehaline aktiivsus, ülekaalulisus ja rasvumine; rõhutab lisaks, et haridus ja juurdepääs usaldusväärsele teabele kehalise aktiivsuse kohta on igas vanuses inimeste jaoks otsustava tähtsusega; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama selliseid algatusi nagu eakate sporditegevus kohalikes kogukondades ja juurdepääsetavad trennid ning tagama, et koolide õppekavad jätaksid iga päev piisavalt aega liikumiseks, et luua tervislikku eluviisi soodustav keskkond;

52. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama spordisektorit kui peamist keskkonda kehalise aktiivsuse ja tervisliku käitumise edendamiseks, sealhulgas rohujuure tasandi spordialgatuste kaudu ning vältides suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toiduainete turustamist spordiüritustel;

TERVIST MÕJUTAVAD SOTSIAAL-MAJANDUSLIKUD TEGURID

53. rõhutab, et südame-veresoonkonna tervis on ka üldsust puudutav sotsiaalne küsimus ning et südame-veresoonkonna haiguste, sealhulgas diabeeti ja rasvumist soodustavate riskitegurite püsimine kogu ELis on tihedalt seotud selliste sotsiaal-majanduslike teguritega nagu sissetulekute ebavõrdsus, ebakindel tööhõive, eluasemetingimused, haridustase, sugu ja kokkupuude keskkonnaga; tuletab meelde, et need tegurid mõjutavad ebaproportsionaalselt madala sissetulekuga leibkondi, krooniliste, harvikhaiguste ja puuetega inimesi, ebakindlas töösuhtes olevaid töötajaid, naisi, vanemaealisi inimesi, lapsi ja noori ning tõrjutud kogukondi ning tekitavad kumulatiivseid elukestvaid südame-veresoonkonna haiguste riske; nõuab, et südame-veresoonkonna tervise poliitika lõimitaks kindlalt ELi laiemasse sotsiaal-, ühtekuuluvus- ja kaasamispoliitikasse ning et kõige rohkem ohustatud inimesi võetaks piisavalt arvesse;

54. rõhutab vajadust tegeleda südame-veresoonkonna tervist mõjutavate sotsiaal-majanduslike teguritega nii riiklikul kui ka ELi tasandil, rakendades selleks tulemuslikult kehtivaid ELi raamistikke;

55. väljendab heameelt kava „Kaitstud südamed“ üle ja nõuab kindlalt, et mis tahes võimalik ELi südame-veresoonkonna tervise strateegia lõimitaks ELi sotsiaal-, keskkonna- ja majanduspoliitikasse; rõhutab, et vaesus ja töökoha ebakindlus suurendavad arvestatavalt kokkupuudet südame-veresoonkonna riskiteguritega, nagu krooniline stress, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus, ebapiisavad elamistingimused ja piiratud võimalus saada ennetavaid teenuseid;

56. rõhutab, et tervisepoliitika peaks kajastama patsientide ja mitteametlike hooldajate vaatenurki, tagamaks, et vastuvõetavates otsustes on võetud arvesse nende kogemusi ja et tulemuseks on poliitikameetmed, mis võimaldavad sisuliselt parandada nende igapäevaelu ja pikaajalist heaolu;

TERVIST MÕJUTAVAD KESKKONNATEGURID

57. rõhutab, et keskkonnategurid, sealhulgas õhusaaste, mürareostus, pinnase- ja veereostus, äärmuslikud temperatuurid ja kokkupuude kemikaalidega, eelkõige nende elanikkonnarühmade seas, kes puutuvad oma töös või kogukonnas tihedalt kokku pestitsiididega, on peamised ennetatavad südame-veresoonkonna haiguste põhjustajad ELis; toonitab, et need tegurid on liikmesriikide vahel ja liikmesriikide sees geograafiliselt ebaühtlaselt jaotunud; rõhutab, et kuumalained ja muud kliimaga seotud äärmuslikud sündmused mõjutavad ebaproportsionaalselt vanemaealisi inimesi ja kehva isolatsiooniga eluruumides elavaid inimesi, süvendades seeläbi südame-veresoonkonna haiguste riske ja sotsiaalset ebavõrdsust; peab kahetsusväärseks, et komisjon ei ole piisavalt tunnistanud, et kahjulike keskkonnateguritega kokkupuute vähendamine tuleb muuta iga tulemusliku ELi südame-veresoonkonna tervise kava tugisambaks, ning nõuab kooskõlastatud ja valdkondadevahelisi meetmeid väljaspool tervishoiusektorit; rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste ennetamine tuleks lõimida terviseühtsuse põhimõttesse, tunnistades inimeste, loomade ja keskkonna tervise omavahelist seotust;

58. toonitab, et kui oma elustiili on võimalik muuta, siis õhusaaste või keemilise reostuse eest inimesed oma tervist kaitsta ei saa; kutsub komisjoni üles esitama kõnealuste tervist mõjutavate teguritega seoses konkreetsed ELi pädevusse kuuluvad meetmed;

59. tunnistab, et pikaajaline kokkupuude maantee-, raudtee- ja lennuliiklusest tuleneva

keskkonnamüraga on oluline, kuid vähe käsitletud südame-veresoonkonna haiguste riskitegur; nõuab müra vähendamise poliitika tugevdamist, et vähendada kahjulikku müratasetning kaitsta tervist ja heaolu kogu ELis linnaplaneerimise, transpordi reguleerimise ja kehtivate ELi õigusaktide täitmise tagamise kaudu; rõhutab, et terviseühtsuse põhimõtte osana tuleks kaaluda selliste looduspõhiste lahenduste piisavat rahastamist, millel võib olla tervisele positiivne mõju;

60. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema õhusaastest ning pinnase- ja veereostusest tulenevate märkimisväärsete terviseriskidega; rõhutab, et metaan ja ammoniaak suurendavad kahjulikku õhusaastet, mida seostatakse kopsutalitluse vähenemise, süsteemse põletiku ning suurema südame-veresoonkonna haigustesse haigestumuse ja suremusega;

II. Varajane avastamine ja diagnoosimine

61. peab tervitatavaks väljakuulutatud nõukogu soovitust südame-veresoonkonna haigustele keskenduvate tervisekontrollide kohta; rõhutab, et kõik ELi suunised peavad olema tõenduspõhised, tulemuslikud, lähtuma patsientide, tervishoiutöötajate ja hooldajate vajadustest ja probleemidest, nendega peavad kaasnema selged võrdlusalused ja näitajad, need peavad vähendama ebavõrdsust ja neis tuleb vältida väikese väärtusega tavasid; märgib, et need suunised peaksid olema riskipõhised ning hõlmama südame-veresoonkonna haiguste ja nendega kaasnevate haigustega seoses lõimitud suunamisvõimalusi esmatasandi tervishoiust teise tasandi tervishoidu; toonitab lisaks, et need suunised peavad sisaldama soovitusi rakendamise, sealhulgas aktiivse piiriülese koostöö ja kvaliteedi tagamise kohta, et ohustatud elanikkonnarühmad oleksid tõeliselt hõlmatud; nõuab, et liikmesriigid rakendaksid kavandatavat nõukogu soovitust südame-veresoonkonna haigustele keskenduvate tervisekontrollide kohta, austades samal ajal nende pädevusi, ning rõhutab, kui oluline on edendada tervishoiutöötajate harimist ja koolitamist südame-veresoonkonna haiguste varajase avastamise valdkonnas, võttes asjakohaselt arvesse soospetsiifilisi erinevusi;

62. kutsub komisjoni üles tagama liikmesriikidele piisav rahaline toetus, et nad saaksid rakendada südame-veresoonkonna haigustele keskenduvaid tervisekontrolle käsitlevat nõukogu soovitust; rõhutab, et see rahaline toetus peaks olema südame-veresoonkonna haigustest tingitud koormuse ulatust silmas pidades sobiv ja sellega proportsionaalne;

63. on veendunud, et südame-veresoonkonna haiguste varajaseks avastamiseks tuleks rakendada eri haigusi hõlmavat lõimitud lähenemisviisi, mille puhul tunnistatakse südame-veresoonkonna ja muude mittenakkuslike haiguste ning nende ühiste riskitegurite vahelisi seoseid; juhib tähelepanu sellele, et niisugused ulatuslikud ennetuse ja varajase avastamise strateegiad, milles keskendutakse nii südame-veresoonkonna kui ka muudele mittenakkuslikele haigustele, võivad anda patsientidele võimaluse oma tervist paremini mõista ja juhtida ning aidata ennetada enneaegset suremust;

64. on mures valesti diagnoositud südame-veresoonkonna haigusjuhtude arvu pärast ja kutsub liikmesriike üles tervishoiutöötajaid võimalike sümptomite vallas paremini harima, sealhulgas hädaabiteenistustes; rõhutab, kui oluline on, et riiklikes tervishoiusüsteemides kehtestataks südame-veresoonkonna haiguste paremaks avastamiseks standardkord; toonitab, et piirkondlikes ja kohalikes tervishoiutaristutes ja haiglates tuleb südame-veresoonkonna haigusjuhtudega tegelemiseks pakkuda

eriteenuseid ning need peaksid olema patsientidele kiiresti kättesaadavad, et vältida valesti diagnoosimist ja võimaldada sobivat ravi;

65. rõhutab, et varajases ennetamises ja avastamises tuleks seada esikohale sihipärased riskipõhised lähenemisviisid, mida toetavad esmatasandi tervishoius kasutatavad valideeritud riskiprognoosimudelid, sealhulgas asjakohasel juhul sõeluuringud; rõhutab vajadust keskenduda sellistele riskiteguritele nagu tubakatarbimine, kahjulik alkoholitarbimine, eelkõige teaduspõhistes tervisesoovitustes kindlaks määratud tasemeid ületavas koguses, rasvumine, ebapiisav kehaline aktiivsus, hüpertensioon, menopaus, varasemad haigused perekonnas ja düslipideemia; rõhutab, et inimesi, kes põevad selliseid haigusi nagu krooniline neeruhaigus, diabeet, rasvumine, krooniline obstruktiivne kopsuhaigus, ainevahetushäirega seostatav steatootiline maksahaigus ja krooniline aneemia, samuti raseduskomplikatsioonidega naisi tuleks südame-veresoonkonna haiguste suhtes süstemaatiliselt kontrollida ning tagada ühtlasi toimivad suunamissüsteemid ja pikaajalised järelmeetmed; toonitab, et südame-veresoonkonna haigused avastatakse sageli alles pärast rasket tervisejuhtumit, nagu südameinfarkt või insult;

66. rõhutab, et südame-veresoonkonna haigused jäävad sageli varases etapis avastamata, eriti alateenindatud ja suure riskiga elanikkonna seas; kutsub liikmesriike üles tagama võrdsed võimalused diagnoosi saamiseks ning pöörama eritähelepanu alateenindatud piirkondadele ja naistele;

67. rõhutab, kuivõrd tähtis on südame-veresoonkonna haigusjuhu läbi elanud isikute puhul teisene ennetus, sealhulgas süsteemne riskitegurite juhtimine, ravijärgimus, elustiili ja vaimse heaoluga seotud tugi ning korrapärane arstlik kontroll, vähendamaks kordumise riski;

68. juhib tähelepanu pärilike, geneetiliste ja kaasasündinud südame-veresoonkonna haiguste, sealhulgas kardiomüopaatiate, kanalopaatiate, perekondliku hüperkolesteroleemia, 1. tüüpi diabeedi, aortopaatiate, sidekoehäirete ja kaasasündinud südamerikete olulisele aladiagnoosimisele ELis; rõhutab, et düslipideemiad, nagu perekondlik hüperkolesteroleemia, lipoproteiini a kõrge tase ja hüperglükeemia, suurendavad arvestatavalt südame-veresoonkonnahaigustesse haigestumise riski; kutsub liikmesriike üles tagama võrdsed võimalused diagnoosi saamiseks ja toetama geneetiliste haiguste varajast avastamist alates laste koolieast, mille kohta on olemas selged teaduslikud tõendid, et see toob kliinilist kasu, ning järgima samal ajal täielikult eetikapõhimõtteid, teadva nõusoleku põhimõtet ja andmekaitsenõudeid; rõhutab, et geneetilise eelsoodumusega südame-veresoonkonna haiguse avastamise korral tuleks teha pereuuring;

69. nõuab, et kavandatav südame-veresoonkonna haigustele keskenduvaid tervisekontrolle käsitlev nõukogu soovitus sisaldaks selgeid suuniseid südame-veresoonkonna tervise riskide tervikliku hindamise ja tervisekontrollide tegemise kohta sobivas eas inimestele, kellel on vähemalt üks riskitegur, sealhulgas neile, kelle peres on varem esinenud enneaegseid südame-veresoonkonna haigusi; nõuab samuti selgeid suuniseid kõrgete või ebatavaliste tervisenäitajatega isikute süstemaatilise seire ja järelkontrolli, sealhulgas lõimitud raviteekonna kohta;

70. rõhutab, et inimestele, kellel on mitu muudetavat südame-veresoonkonna haiguste riskitegurit, tuleks pakkuda igakülgset ja kättesaadavat tuge elustiili muutmiseks,

kasutades selleks sobivalt koolitatud elustiilimeditsiini spetsialistide või samaväärsete tervishoiutöötajate abi;

III. Ravi, hooldus ja rehabilitatsioon

71. toonitab, et südame-veresoonkonna haigustega inimestel peab olenemata nende elukohast olema kogu raviteekonna jooksul õigeaegne ja taskukohane juurdepääs kvaliteetsele, lõimitud, tõenduspõhisele ja suunistel põhinevale hooldusele, sealhulgas ravikontrollile ja ravijärgimusega seotud toele, samuti asjakohasele diagnoosimisele ja ravile; soovitab kindlaksmääratud eesmärkidele kohandatava ravi raamistike võimalikku ettevaatlikku kasutamist, vältides samal ajal vähese väärtusega hooldust ja tagades inimkeskse riskipõhise lähenemisviisi kooskõlas WHO suunistega; rõhutab, et südame rehabilitatsioon, tööalane rehabilitatsioon, integreeritud toitumisalane hooldus, füüsiline rehabilitatsioon ja taasintegreerumine ühiskonda on südame-veresoonkonna haigustega seotud tulemusliku hoolduse lahutamatud osad; märgib, et mitmes liikmesriigis on juurdepääs rehabilitatsiooniteenustele endiselt piiratud, ning rõhutab, et kõigil peab olema võimalik neid teenuseid saada; rõhutab vajadust spetsiaalsete eakohaste rehabilitatsioonikeskuste järele;

72. peab tervitatavaks väljakuulutatud nõukogu soovitust südame-veresoonkonna haiguste personaalse ravi ja seire kohta, mis aitab muuta personaalsed ja lõimitud raviteekonnad kvaliteetsemaks ja järjepidevamaks;

73. kutsub liikmesriike üles kavandama südame-veresoonkonna haiguste pikaajaliste raviteekondade jaoks terviklikud standarditud riigisisesed protokollid, mis hõlmavad eri haigustele spetsialiseerunud valdkondadevaheliste meeskondade mudelit, et võimaldada omavahel seotud mittenakkuslike haiguste ennetavat juhtimist, tagada hoolduses sujuvad üleminekud ja pakkuda tõeliselt patsiendikeskset hooldust kogu südame-veresoonkonna haiguste riskide, diagnoosimise, ravi ja rehabilitatsiooni tsüklis; rõhutab, et need teekonnad on olulised selleks, et tagada hoolduse järjepidevus, vähendada välditavaid tüsistusi ja haiglasse tagasivõtmist ning parandada südame-veresoonkonna haigustega inimeste pikaajalisi tervisenäitajaid; rõhutab, et reproduktiiv- ja emade tervise ning südame-veresoonkonna haigustega seotud teenuste puhul on vaja sujuvamaid raviteekondi; nõuab liikmesriikide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toetamist mitut valdkonda hõlmavatele rehabilitatsiooniteenustele juurdepääsu laiendamisel;

74. rõhutab, et hoolduse ja ravi pakkumisel tuleb võtta arvesse uusimaid teaduslikke tõendeid; kutsub liikmesriike üles lõimima tervishoiustrateegiatesse kvaliteetsed ja uuenduslikud ravimeetodid ning suurendama neile juurdepääsu;

75. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama kunstliku hingamise ja südamemassaaži abil elustamise koolituste ja sellest üldsuse teadlikkuse suurendamise programmide laialdasemat rakendamist ja suuremat juurdepääsu neile, sealhulgas laste ja noorte seas, pidades seda südame-veresoonkonna haigustega seotud hädaolukorraks valmisoleku ja sellele reageerimise tugevdamise oluliseks osaks; nõuab suuremat ELi toetust selleks, et parandada ellujäämisvõimalusi väljaspool haiglat aset leidvate südameseiskumiste järel, muu hulgas tehes kohustuslikuks kunstliku hingamise ja südamemassaaži abil elustamise ning automaatse välise defibrillaatori kasutamise koolitused koolides ja töökohal; kutsub liikmesriike üles tugevdama poliitikat, millega tagatakse ulatuslik, nähtav ja kogu ööpäev ligipääsetav automaatsete väliste defibrillaatorite võrk avalikes

ruumides ja tiheda liiklusega keskkonnas, ning nõuab riiklike kaardistamis- ja hooldussüsteemide väljatöötamist ning defibrillaatorite asukohaandmete integreerimist hädaabikeskuste süsteemidesse;

76. nõuab piiriülese Euroopa siirdamisteabesüsteemi tugevdamist, eelkõige haruldaste ja kaasasündinud südame-veresoonkonna haiguste puhul;

77. nõuab, et loodaks Euroopa võrgustik, mille moodustaksid südame-veresoonkonna haiguste tippkeskused, sealhulgas insuldi- ja südamehaiguste üksused, mis tegutseksid piiriülese tervishoiu direktiivi alusel valdkondadevaheliste eriasutustena; rõhutab, et need keskused peaksid toimima riiklike ja piirkondlike keskustena, et parandada juurdepääsu kvaliteetsele mitut valdkonda hõlmavale hooldusele, lühendada ravi kestust ja suurendada haiglate suutlikkust; rõhutab nende keskuste võimalikku rolli ühiste standardite ja parimate tavade edendamisel, kliinilistele uuringutele juurdepääsu hõlbustamisel ja nende optimeerimisel; toonitab, et need keskused võivad eri sidusrühmi kaasava koostöö, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluste kaudu anda panuse terviklike ja patsiendikesksete raviteekondade rakendamisse ning uuringutulemuste rakendamisse praktikas;

78. rõhutab, kui oluline on lõimida vaimse tervise tugi krooniliste südame-veresoonkonna haigustega patsientide ja raskest südame-veresoonkonna haigusjuhust taastuvate patsientide terviklikku füüsilisse ja psühholoogilisse rehabilitatsiooni;

79. rõhutab, et katkematu juurdepääs ohututele, toimivatele ja taskukohastele südame-veresoonkonna haiguste ravimitele ja meditsiiniseadmetele on ravi järjepidevuse ja soodsate tervisetulemuste eeltingimus; rõhutab, et ebavõrdne juurdepääs hädavajalikele südame-veresoonkonna haiguste ravimitele on jätkuvalt üks peamine tegur, mis takistab tulemuslikku ravi ja teisest ennetust; nõuab ELi kehtivate pädevuste raames ELi tasandi meetmete võtmist, et parandada taskukohasust, kättesaadavust ja varustuskindlust, ning toonitab tulevase esmatähtsate ravimite määruse[46] tähtsust nende küsimustega tegelemisel;

80. rõhutab, et struktuurse südamehaiguse hilinenud või puuduv ravi halvendab märgatavalt elukvaliteeti ning kiirendab vanemaealiste inimeste puhul funktsionaalsete võimete vähenemist, hapruse süvenemist ja iseseisvuse kaotust; toonitab, et õigeaegne diagnoos ja asjakohase ravi saamise võimalus on olulised selleks, et säilitada autonoomia, vähendada välditavat haiglaravi ning toetada tervena ja aktiivsena vananemist;

81. rõhutab tervishoiutöötajate nappuse kasvavat ohtu liikmesriikides ning et perearstide ebaühtlane jaotus, eriti maapiirkondades ja ebasoodsas olukorras olevates piirkondades, pärsib südame-veresoonkonna haiguste ennetamist ja varajast avastamist; nõuab meetmeid tervishoiukarjääri atraktiivsemaks muutmiseks, mis võiks hõlmata paremaid töötingimusi, piisavat palka, koolitust, töötajate hoidmise meetmeid ja valdkondadevaheliste meeskondade põhist hooldust, mille alustalaks on tõhus esmatasandi tervishoid; toonitab, kuivõrd tähtsad on tehnoloogia ja digivahendid tõhususe suurendamisel, vähendades töö- ja halduskoormust, ning tervishoiukarjääri

[46] Komisjoni 11. märtsi 2025. aasta ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse raamistik selleks, et parandada esmatähtsate ravimite kättesaadavust ja tarnekindlust ning ühist huvi pakkuvate ravimite kättesaadavust ja juurdepääsetavust, ning muudetakse määrust (EL) 2024/795 (COM(2025)0102).

atraktiivsemaks muutmisel; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tõhustama toetusmehhanisme, et parandada südame-veresoonkonna haiguste meditsiinitöötajate tööl hoidmist ja pöörata ümber nende liikuvuse suundumused piirkondades, mis kannatavad nende kroonilise nappuse käes, sealhulgas pakkudes sihipäraseid stiimuleid ja investeerides töötingimuste parandamisse, jätkukoolitusse ja ligitõmbavatesse karjäärivõimalustesse;

82. rõhutab, kui oluline on tagada kaugelearenenud südame-veresoonkonna haigustega inimestele õigeaegne ja võrdne juurdepääs palliatiivsele ravile; nõuab tervishoiutöötajate piisavat koolitamist palliatiivse ravi põhimõtete alal, et edendada väärikust, elukvaliteeti ning inimkeskset ja sootundlikku hooldust kogu elu jooksul;

83. rõhutab, et südame-veresoonkonna haigused põhjustavad olulist puuet, mis mõjutab patsientide ja nende mitteametlike hooldajate tööd ja elukvaliteeti ning patsientide võimet elada iseseisvalt; kutsub liikmesriike üles töötama välja hooldusstrateegiad, milles käsitletakse töökohale taasintegreerimise meetmeid ning patsientidele ja nende peredele mõeldud psühhosotsiaalset ja vastastikust tuge;

IV. Esmatasandi tervishoiu ja kogukonnapõhiste teenuste roll südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel ja riskide vähendamisel

84. rõhutab tugevate integreeritud esmatasandi tervishoiusüsteemide ja kogukonnapõhiste teenuste, sealhulgas haiglate ja kogukonnaapteekide ülitähtsat rolli südame-veresoonkonna haiguste ja nende omavahel seotud riskitegurite ennetamisel, varajasel avastamisel ja pikaajalisel riskide vähendamisel, eelkõige alateenindatud maapiirkondades ja mahajäänud linnapiirkondades;

85. kutsub komisjoni üles toetama koostöös liikmesriikidega sihipäraseid katsemeetmeid suure koormusega ja alateenindatud piirkondades, ühendades esmatasandi tervishoiu riskipõhised kontrollid, kogukonnateenuste abil pakutava ennetuse, telemeditsiini pakutava toe, mobiilsed diagnoositeenused ning selged suunamisvõimalused ja järelmeetmed, et hinnata mõju ja võimaldada tulemuslike mudelite kasutuselevõttu kogu ELis;

86. nõuab tihedamat koostööd esmatasandi tervishoiu ja südame-veresoonkonna haigustele spetsialiseerunud teenistuste vahel, et optimeerida sekkumisi südame-veresoonkonna haigustesse haigestumise riskide tulemuslikuks ennetamiseks ja vähendamiseks;

87. kutsub liikmesriike üles eraldama piisavalt vahendeid esmatasandi tervishoiu taristu, valdkondavaheliste meeskondade ja ennetavate teenuste jaoks, sealhulgas selleks, et tagada juurdepääs hädavajalikele diagnostikavahenditele ja digitaristule, mis toetavad sõeluuringute tegemist, varajast avastamist ja järelmeetmeid; innustab liikmesriike vähendama asjakohasel juhul südame-veresoonkonna haigustega seotud hädavajalike ennetavate ja hooldusteenuste puhul omaosalust, kuna patsientide suur omaosalus võib olla südame-veresoonkonna haigustega seotud ennetavate teenuste ja ravi saamisel suureks takistuseks, eelkõige madala sissetulekuga leibkondade jaoks; rõhutab, et varajase avastamise ja ennetavad teenused peaksid olema taskukohased, sealhulgas madala sissetulekuga leibkondade jaoks; tõstab esile esmatasandi tervishoiu rolli südame-veresoonkonna haiguste ravi järgimise toetamisel;

88. rõhutab, et varajane avastamine ja ennetus leiab suures osas aset esmatasandi

tervishoius, kus perearst on patsiendi jaoks sageli esimene kontaktpunkt; toonitab, et perearstidel ja esmatasandi tervishoiuteenuste osutajatel on äärmiselt tähtis roll elustiiliga seotud riskitegurite hindamisel ning tõenditel põhinevate suuniste andmisel selle kohta, mis liiki kehalise tegevusega – ja kui sageli – peaksid inimesed tegelema, et hoida või parandada südame-veresoonkonnaga seotud ja üldist tervist;

89. rõhutab, et teisene ennetus on südame-veresoonkonna haigusjuhu läbi elanud isikute puhul ülioluline; toonitab, et teisene ennetus hõlmab riskitegurite struktureeritud juhtimist, ravijärgimust, sihipärast elustiiliga seotud tuge ja korrapärast arstlikku kontrolli, vähendamaks kordumise riski;

90. rõhutab, kui oluline on suurendada esmatasandi tervishoiuteenuste osutajate suutlikkust rakendada südame-veresoonkonna haiguste riski vähendamiseks tavapärase kliinilise tava osana lühisekkumisi, sealhulgas järgides viieastmelist lähenemisviisi (küsi, hinda, nõusta, abista ja korralda), et hõlbustada südame-veresoonkonna haiguste peamiste riskiteguritega seotud käitumise muutumist;

91. rõhutab tungivat vajadust tugeva intensiivravisuutlikkuse järele igas võimalikus ELi südame-veresoonkonna haiguste strateegias, et tulla toime akuutsete südame-veresoonkonna haigusjuhtudega, nagu südame seiskumine, kardiogeenne šokk ja akuutne südamepuudulikkus, toetudes seejuures piirkondlike intensiivraviosakondade integreeritud võrgustikele; väljendab muret intensiivraviosakondade töötajate suure nappuse pärast, mis takistab südame-veresoonkonna hädaolukordadele vajaliku kiiruse ja täpsusega reageerimist, ning nõuab sihipärast toetust, sealhulgas vaimse tervise tuge, tõhustatud strateegiaid töötajate hoidmiseks ja mitut valdkonda hõlmavate erikoolituste pakkumist, et säilitada suutlikkus eesliinil;

92. kutsub liikmesriike üles suurendama südame-veresoonkonna haigustele ja hädaolukordadele reageerimise suutlikkust kogukonnas, sealhulgas juurdepääsu elupäästvatele seadmetele, koordineerimist esmatasandi tervishoiu ja hädaabiteenistustega ning kohalike reageerimisvõrgustike arendamist, et vähendada ebavõrdsust akuutsete südame-veresoonkonna haigusjuhtude üleelamises ja tulemustes;

93. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tunnistama kodanikuühiskonna tervishoiu- ja patsiendiorganisatsioonide olulist rolli südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel, teadlikkuse suurendamisel, vastastikuse toe pakkumisel, patsientide võimestamisel ja poliitika väljatöötamisel; rõhutab, et nende töö järjepidevus, sõltumatus ja tulemuslikkus sõltub piisavast, jätkusuutlikust ja läbipaistvast avaliku sektori rahastusest;

94. nõuab, et tunnistataks ja toetataks eriväljaõppe saanud tervishoiutöötajate rolli südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel, varajasel avastamisel ja teatavate raviülesannete täitmisel, kuna nad saavad osaliselt kompenseerida kardioloogide puudust, sealhulgas maapiirkondades; nõuab südame-veresoonkonna haiguste patsientidele pakutava vabatahtliku ja kogukonnapõhise psühholoogilise toe ametlikku tunnustamist ja asjakohast toetamist; tunnistab psühholoogilise toe olulist rolli teatavate südame-veresoonkonna riskiteguritega tegelemisel ja taastumisele kaasaaitamisel; rõhutab, et kogukonnapõhine hooldus aitab vähendada sotsiaalset tõrjutust, tervisealast teadmatust, häbimärgistamist ja juurdepääsutõkkeid, mis suurendavad südame-veresoonkonna haiguste mõju haavatavatele elanikkonnarühmadele;

V. Hulgihaigestumus

95. rõhutab, et südame-veresoonkonna haigused esinevad sageli koos muude krooniliste haigustega, nagu diabeet, rasvumine, krooniline neeruhaigus, reumaatilised ning luu- ja lihaskonna haigused, kopsuhaigused, sealhulgas hingamisteede haigused, ainevahetushäirega seostatav steatootiline maksahaigus, nahahaigused, obstruktiivne uneapnoe, kehvveresus, krooniline unetus, samuti vaimse tervise ja reproduktiivtervise häiretega ning vähktõve ja selle tagajärgedega vähist paranenute puhul ning see suurendab arvestatavalt südame-veresoonkonna haiguste riski, raskendab ravi ja halvendab tervisetulemusi; toonitab, et ainuüksi südame-veresoonkonna haigustega eraldi tegelemine ei ole haigestumuse ja suremuse vähendamiseks piisav; rõhutab, et nende haiguste ja probleemide ärahoidmine ja kontroll võiks olla kulutõhus viis, kuidas aidata ennetada südame-veresoonkonna tervise probleeme; tunnistab, kuivõrd oluline on tagada võrdne ja õigeaegne juurdepääs ravile ja uudsetele ravimeetoditele südame-veresoonkonna haiguste valdkonnas;

96. rõhutab, et diabeet suurendab märgatavalt haigestumust, suremust ja tervishoiukulusid; toonitab, et killustatud poliitikaalased lähenemisviisid, mille puhul käsitletakse südame-veresoonkonna haigusi ja diabeeti eraldi, võivad kahjustada ennetust, varajast avastamist ja pikaajalisi ohjamistulemusi; kutsub liikmesriike üles tagama, et riiklikud südame-veresoonkonna tervise kavad sisaldaksid põhjalikku diabeedile pühendatud osa või et need oleksid selgelt kooskõlla viidud kehtivate riiklike diabeedistrateegiatega; rõhutab, et eritähelepanu tuleb pöörata lastele ja noorukitele, kellel on diagnoositud 1. tüüpi diabeet ja üha sagedamini ka 2. tüüpi diabeet ning kes seisavad silmitsi elukestva haiguskoormusega ning kelle puhul on südame-veresoonkonna haigustest tulenevate tüsistuste varajase esinemise risk ja suremuse risk suurem; rõhutab, et diabeet ja rasvumine on südame-veresoonkonna haiguste ühed peamised põhjustajad ning neid iseloomustavad ühised riskitegurid ja bioloogilised mehhanismid; toonitab, et diabeedi ja rasvumise tulemuslik ennetamine ja ohjamine, sealhulgas varajase avastamise, pikaajalise ohjamise ja elustiiliga seotud toe pakkumise teel, on südame-veresoonkonna haiguste ennetamise ja ravi olulised komponendid; rõhutab, et rasvumise ja südame-veresoonkonna haiguste tulemuslikku ohjamist võib takistada vähene teadlikkus rasvumisest kui krooniliseist haigusest või rasvumise raviteekondade puhul killustatud poliitikaalase lähenemisviisi järgimine;

97. toonitab, et kroonilise neeruhaiguse ja südame-veresoonkonna haiguste vahel on tihe ja kahesuunaline seos; rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste riskiteguritega inimestel on neeruhaigus sageli aladiagnoositud, mida seostatakse suurema südame-veresoonkonna haigustesse haigestumuse ja suremusega; nõuab neerutervise paremat lõimimist südame-veresoonkonna tervise riskide hindamisse ja raviteekondadesse;

98. rõhutab, et krooniline obstruktiivne kopsuhaigus on sage ja tõsine südame-veresoonkonna haigustega kaasuv haigus; rõhutab, et kroonilisel obstruktiivsel kopsuhaigusel ja südame-veresoonkonna haigustel on ühised peamised riskitegurid, nagu tubakatarbimine, õhusaaste ja sotsiaal-majanduslik ebasoodne olukord; toonitab, et krooniline obstruktiivne kopsuhaigus suurendab märkimisväärselt südame-veresoonkonna haigustesse haigestumust, suremust ja nendega seoses haiglaravile võtmist;

99. tõstab esile asjaolu, et aordihaigused, sealhulgas aordi aneurüsm ja aordi dissektsioon, on rasked ja sageli aladiagnoositud südame-veresoonkonna haigused, mis on tihedalt

seotud hüpertensiooni, suitsetamise, geneetiliste häirete ja vananemisega; rõhutab, et aordi kahjustuse hilinenud avastamist seostatakse suure suremuse ja erakorraliste sekkumistega, mida oleks muidu võimalik ära hoida; nõuab südame-veresoonkonna haiguste ennetamise, varajase avastamise ja pikaajalise hoolduse strateegiate raames aordi kahjustustest teadlikkuse suurendamist, nende õigeaegset diagnoosimist ja asjakohaseid suunamisvõimalusi;

100. juhib tähelepanu sellele, et ainevahetushäirega seostatav steatootiline maksahaigus on südame-veresoonkonna haiguste, diabeedi ja rasvumisega väga sageli kaasuv haigus, mis on siiski vähe tunnustatud; toonitab, et ainevahetushäirega seostatav steatootiline maksahaigus, eriti maksafibroosi esinemise korral, on südameinfarkti, insuldi ja südamepuudulikkuse sõltumatu indikaator ning et 2. tüüpi diabeediga inimestel võib see suurendada südame-veresoonkonna haiguste riski kuni neli korda;

101. kutsub komisjoni üles tagama, et tulevases nõukogu soovituses südame-veresoonkonna haiguste personaalse ravi ja seire kohta antakse liikmesriikidele selged suunised selliste ennetuse ja haiguste ohjamise integreeritud programmide väljatöötamiseks, milles diabeedi ja rasvumise ravi, sealhulgas kaalu juhtimine, on lõimitud südame-veresoonkonna haiguste ennetamise korda;

102. rõhutab, et kroonilisi põletikulisi nahahaigusi, sealhulgas psoriaasi, atoopilist ekseemi ja aknet, seostatakse südame-veresoonkonna ja tserebrovaskulaarsete haiguste suurenenud riskiga, kuna neil on ühised süsteemsed põletikumehhanismid; toonitab, kui oluline on lõimida südame-veresoonkonna tervise riskide hindamine dermatoloogia raviteekondadesse;

103. rõhutab, et kardiomüopaatiad, mis moodustavad sageli pärilike südamelihasehaiguste heterogeense rühma, võivad mõjutada igas vanuses inimesi ning on südamepuudulikkuse, rütmihäire, insuldi ja kardiaalse äkksurma olulised põhjustajad; rõhutab, et kardiomüopaatiad on endiselt aladiagnoositud ja need tuvastatakse sageli alles pärast tõsist või eluohtlikku haigusjuhtu;

104. rõhutab, et harvaesinevad südame-veresoonkonna haigused, mis mõjutavad lapsi, on olulised haigestumuse põhjustajad; rõhutab, et hilinenud diagnoos ja killustatud hooldus lapsepõlves võivad põhjustada välditavaid tüsistusi, puuet ja enneaegset suremust kogu elu jooksul; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama varajast avastamist, spetsiaalseid suunamisviise pediaatrias ja sujuvat üleminekut pediaatrialt täiskasvanute ravile, muu hulgas Euroopa tugivõrgustike abil;

105. tõstab esile suureneva koormuse, mis on tingitud südamepuudulikkusest ja muudest elanikkonna vananemisega seotud kroonilistest südamehaigustest; rõhutab, et varajane diagnoosimine, ravi järjepidevus ja juurdepääs valdkondadevaheliste tervishoiumeeskondade teenustele on väga tähtsad selleks, et parandada elukvaliteeti, vähendada välditavat haiglaravi ja tugevdada pikaajalist haiguste ohjamist;

106. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste ja samaaegsete krooniliste haigustega inimesed kogevad sageli killustatud ja halvasti koordineeritud hooldust, sealhulgas immuniseerimisteenuseid, ning selle tulemuseks on hiline diagnoosimine, ebajärjekindel ravi ja välditavad tüsistused;

107 rõhutab, et selleks, et tegeleda südame-veresoonkonna haiguste ja nendega kaasuvate

haigustega tulemuslikult, tuleb tervishoiusüsteemides minna kapseldunud lähenemisviisidelt üle integreeritud ennetusele ja hooldusele, et parandada tulemusi, optimeerida ressursside kasutamist ja tugevdada kliinilist juhtimist, toetudes seejuures ELi rahalistele vahenditele, riikidevahelisele koostööle, väljaõppele ja parimate tavade vahetamisele;

108. rõhutab, et tugevdada tuleb tervishoiutöötajate pädevust, et aidata neil tegeleda südame-veresoonkonna haigustega samaaegsete krooniliste haiguste ravimise käigus; kutsub liikmesriike üles tagama, et esmatasandi tervishoiuteenuste osutajad saaksid tervikliku riskihindamise, ravimite haldamise ja ühise otsustusprotsessi alal koolitust;

109. nõuab südame-veresoonkonna haiguste ja samaaegsete krooniliste haigustega inimeste jaoks integreeritud inimkesksete raviteekondade väljatöötamist, tagades koordineerimise esmatasandi tervishoiu, eriarstiabi ja kogukonnateenuste vahel ning toetades ravi järjepidevust liikmesriikide ja ELi tasandil;

VI. Ebavõrdsuse vähendamine

110. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste ja muude peamiste mittenakkuslike haiguste põhjustatud koormus on liikmesriikide vahel ja sees ebaühtlaselt jaotunud, mille tulemuseks on püsiv ebavõrdsus haigestumuse, suremuse ja elukvaliteedi osas; toonitab, et need erinevused on tihedalt seotud sotsiaal-majandusliku staatuse, asukoha, soo, vanuse, tervishoiuteenuste kasutamise võimaluste, taskukohase tervisliku toidu ning ohutute ja ligipääsetavate kehaliseks aktiivsuseks sobivate kohtadega, samuti terviseedenduse ja ennetusalase hariduse kättesaadavusega;

111. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles muutma nende vastavate pädevuste piires südame-veresoonkonna tervisealase ebavõrdsuse vähendamise ELi tervishoiupoliitika mõõdetavaks eesmärgiks ning väljendab seetõttu heameelt komisjoni juhtalgatuse üle töötada välja ELi südame-veresoonkonna tervise alase ebavõrdsuse tulemustabel, mille kavandamisel võetakse eeskuju Euroopa vähktõve ebavõrdsuse registrist; rõhutab, et selline tulemustabel peab põhinema liikmesriikide esitatud ajakohastel, võrreldavatel ja disagregeeritud andmetel ning sisaldama rohkemat kui vaid peamised tervisenäitajad, milleks tuleks süstemaatiliselt jälgida tervist mõjutavaid sotsiaalseid ja keskkonnategureid käsitlevate meetmete rakendamist, et tagada vastutus, tõenditel põhinev poliitikakujundamine ning südame-veresoonkonna tervise alase ebavõrdsuse vähendamisel tehtud edusammude läbipaistev jälgimine kogu ELis; rõhutab, et kogutud andmeid tuleks kajastada ka ELis tervise seisu käsitlevates aruannetes ja riikide terviseprofiilides ning neid tuleks arvesse võtta liikmesriikidele Euroopa poolaasta raames esitatavate soovituste koostamisel; toonitab, et läbipaistev ja standarditud aruandlus hõlbustab liikmesriikide võrdlemist ja aitab kaasa ELi eesmärgile vähendada südame-veresoonkonna haigustest tulenevat koormust;

NAISTEL SÜDAME-VERESOONKONNA HAIGUSTE DIAGNOOSIMATA JÄTMINE JA SOOLÕHE

112. rõhutab, et naistel jäävad südame-veresoonkonna haigused sageli diagnoosimata või diagnoos pannakse liiga hilja või valesti, mille põhjuseks on soospetsiifilised riskitegurid, püsiv sooline kallutatus, ebatüüpiline sümptomite esinemine ja aegunud diagnostilised kriteeriumid, kusjuures 1. tüüpi diabeediga naistel on nooremas eas kuni kümme korda suurem risk haigestuda enneaegselt südame-veresoonkonna haigustesse; nõuab tervishoiutöötajate süstemaatilist koolitamist, et parandada südame-

veresoonkonna haiguste soospetsiifiliste sümptomite mõistmist ja äratundmist ning vähendada diagnoosi panemisel viivitusi, mis suurendab haigestumust ja suremust; toonitab, kui oluline on parandada kaasasündinud südamerikke avastamist ja ohjamist naistel ning tõhustada südame-veresoonkonna sõeluuringuid ja seiret raseduse ajal ja perinataalsel perioodil, et teha riskid kindlaks varajases etapis;

113. toonitab, et diabeeti ja muid ainevahetushaigusi põdevatel naistel diagnoositakse haigus keskmiselt kuni 4,5 aastat hiljem kui meestel; rõhutab, et selline viivitus diagnoosimisel suurendab südame-veresoonkonna haiguste põhjustatava suremuse riski naistel ligikaudu 30 %[47]; rõhutab, et hilinenud diagnoos lükkab edasi juurdepääsu õigeaegsele ja asjakohasele ravile ning suurendab seetõttu veelgi südame-veresoonkonna haigustest tulenevate tüsistuste riski ja praegust naiste ebavõrdset seisu südame-veresoonkonna tervise osas;

114. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles lõimima soo aspekti arvestava lähenemisviisi südame-veresoonkonna tervise poliitikasse, hõlmates nii ennetuse, varajase avastamise, diagnoosimise, ravi kui ka rehabilitatsiooni etapi, sealhulgas sihipäraste teadlikkuse suurendamise kampaaniate kaudu, milles käsitletakse soolisi erinevusi südame-veresoonkonna haigustes, naistel südame-veresoonkonna tervisega seoses esinevaid ebatüüpilisi sümptomeid ning naiste juurdepääsu südame-veresoonkonna tervise riskide hindamisele kogu elu jooksul; kutsub lisaks komisjoni ja liikmesriike üles institutsionaliseerima soospetsiifilised diagnostikaprotokollid; nõuab, et tervishoiutöötajatele korraldataks kliinilisi koolitusi sooliste erinevuste kohta patofüsioloogias ja ravivastuses;

115. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles lõimima naistele iseloomulikud terviseprobleemid südame-veresoonkonna tervise riskide hindamisse ja juhtimisse osana mõjutatud naistele pakutavast tavapärasest hooldusest; nõuab ainult naistele omaste südame-veresoonkonna tervise riskitegurite seiret, näiteks varajane loomulik või esilekutsutud menopaus, suukaudsete rasestumisvastaste vahendite võtmine, pikaajaline kokkupuude endogeensete östrogeenidega, polütsüstiliste munasarjade sündroom, endometrioos, rasedusaegne diabeet ja rasedusaegsed hüpertensiivsed häired, mida kõiki tuleks käsitleda eraldi; toonitab, et enneaegsed sünnid on samuti südame-veresoonkonna haiguste tekkimise riskitegur, kuna need osutavad platsenta puudulikkusele ja endoteelirakkude väärtalitlusele; rõhutab, et südame-veresoonkonna tervise riskid on suuremad transsoolistel naistel, kes on saanud hormoonravi; nõuab, et reproduktiivterviselugu ja kogu elukäigu jooksul esinevad tegurid, sealhulgas vanus menarhe ajal, viljatus, raseduse negatiivsed tagajärjed, rinnaga toitmine ja perimenopaus, lisataks süstemaatiliselt südame-veresoonkonna tervise riskide hindamisse ja juhtimisse osana tavapärasest naistele pakutavast hooldusest;

116. kutsub komisjoni üles avaldama sootundlikud kliinilised suunised ja kehtestama rangemad nõuded naiste kaasamiseks südame-veresoonkonna tervist käsitlevatesse avaliku sektori rahastatud uuringutesse; kutsub komisjoni üles muutma soo alusel eristatud andmete kogumise, analüüsimise ja esitamise kohustuslikuks kõigis ELi

---

47 Ballotari, P., Ranieri, S. C., Luberto, F., Caroli, S., Greci, M. jt, „Sex differences in cardiovascular mortality in diabetics and nondiabetic subjects: a population-based study (Italy)“ (Soolised erinevused südame-veresoonkonna haiguste põhjustatud suremuses diabeeti põdevatel ja diabeedita inimestel: elanikkonna hulgas tehtud uuring (Itaalia)), International Journal of Endocrinology, 2015, https://doi.org/10.1155/2015/914057.

rahastatavates südame-veresoonkonna tervise uuringutes, programmides ja digitervishoiu algatustes, et teha süstemaatiliselt kindlaks diagnoosimisel esinevad lüngad ja kaotada südame-veresoonkonna haigustega seotud hoolduses sooline kallutatus;

117. rõhutab, et reproduktiiv- ja emade tervis on südame-veresoonkonna tervisega lahutamatult seotud, ning nõuab, et pööratakse ümber pidev alainvesteerimine teadusuuringutesse, milles käsitletakse naistele iseloomulikke terviseprobleeme, sealhulgas neid, mis on seotud reproduktiiv-, günekoloogilise ja emade tervisega;

118. rõhutab tungivat vajadust tegeleda naiste alaesindatusega südame-veresoonkonna uuringutes ja kliinilistes uuringutes, milleks tuleks koostada selged strateegiad, et suurendada soolist võrdsust uuringute ülesehituses, osalejarühmades ja analüüsides, tagades muu hulgas soo alusel eristatud andmete esitamise ja naiste asjakohase esindatuse kõigi vanuserühmade ja eluetappide lõikes; nõuab lisaks, et kõigile raviotstarbelises kardioloogias ja elektrofüsioloogias kasutatavatele meditsiiniseadmetele antaks luba soo alusel eristatud andmete põhjal; nõuab piisavat rahastust soospetsiifilistele südame-veresoonkonna uuringutele, sealhulgas uuringutele, milles käsitletakse naistele omaseid, raseduse, menopausi ja hormonaalsete mõjutustega seotud riskitegureid; rõhutab vajadust laiendada uuringu- ja ennetusstrateegiaid, et hõlmata südame-veresoonkonna haiguste sümptomid, haiguste kulg ja ravivastused, mis on omased naistele, sealhulgas kaasasündinud ja rasedusega seotud südameprobleemide puhul, et tagada tõenduspõhine ja soo aspekti arvestav hooldus ning saada teavet uudse tervisetehnoloogia väljatöötamiseks;

119. kutsub liikmesriike üles tagama, et seksuaal- ja reproduktiivtervishoiu teenustesse lisataks kõigi reproduktiivses eas naiste, sealhulgas rasedate naiste jaoks rutiinne sõeluuring, et tuvastada südame häireid põhjustavaid nakkushaigusi; rõhutab, et see aitab ennetada raske südamehaiguse tekkimist ja katkestada nakkuse vertikaalset ülekannet;

SOTSIAALNE JA PIIRKONDLIK EBAVÕRDSUS

120. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste ja muude nendega seotud mittenakkuslike haiguste vähendamise meetmetes tuleb sõnaselgelt käsitleda sotsiaalset ja piirkondlikku ebavõrdsust, nagu erinevused linna- ja maapiirkondade vahel, sealhulgas meditsiinilised kõrbed, ning erinevused selliste haavatavate ja tõrjutud rühmade puhul nagu vaesuses elavad inimesed, inimesed, kes on elanud piirkondades, kus levivad südame-veresoonkonna haigusseisundeid põhjustavad nakkushaigused, ja ebakindlas töösuhtes olevad inimesed; nõuab sihipäraseid, kogukonnapõhiseid ja esmatasandi tervishoiust lähtuvaid sekkumisi, et tagada võrdne juurdepääs ennetusele, varajasele avastamisele ja hooldusele, sealhulgas meetmete abil, millega parandatakse juurdepääsu taskukohasele tervislikule toidule, ohutule ja ligipääsetavale kehaliseks aktiivsuseks sobivale keskkonnale ning sihipärasele tervise- ja ennetusalasele haridusele; toonitab, et piiratud tervisekindlustuskate võib takistada haavatavatel rühmadel saada südame-veresoonkonna haigusi ennetavaid teenuseid ja nende haiguste ravi;

121. rõhutab, et südame-veresoonkonna haigustega tegelemisel on äärmiselt tähtis liikmesriikidevaheline solidaarsus, eelkõige piiriüleste tervishoiuteenuste ja tervishoiutöötajate liikuvuse kontekstis; kutsub liikmesriike üles rakendama tulemuslikumalt ELi piiriülese tervishoiu raamistikku, et patsientidel oleks võimalik

saada ravi ja kirurgilisi protseduure teistes liikmesriikides, kui sellist ravi ei ole võimalik nende elukohaliikmesriigis õigel ajal pakkuda;

122. nõuab koostöö tegemist kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikidega, et aidata välja töötada koostalitlusvõimelised südame-veresoonkonna haiguste ja südame seiskumise juhtumite seire süsteemid ja registrid ning omavahel kooskõlla viidud koolitusstandardid, järgides ELi andmekaitse-eeskirju ning tunnustatud Euroopa ja rahvusvahelisi teadusraamistikke, et parandada valmisolekut, võrreldavust ja pikaajalist lõimimist ELi tervisealgatustesse;

123. nõuab, et ELi rahalisi vahendeid kasutataks strateegiliselt selleks, et vähendada südame-veresoonkonna tervise alast ebavõrdsust, sealhulgas investeerides ennetusprogrammidesse, näiteks immuniseerimiskavadesse ning tervise sõeluuringute taristusse ja tervishoiutöötajate suutlikkusse ebasoodsas olukorras olevates piirkondades, ning et suurendada esmatasandi tervishoiu ja rehabilitatsioonisuutlikkust, eelkõige kogukondades, mis asuvad näiteks maa- või mahajäänud piirkondades; rõhutab, et südame-veresoonkonna tervise alase ebavõrdsuse vähendamine sõltub ka liikmesriikide haldussuutlikkusest investeeringuid kavandada ja teha; nõuab tugevamat tehnilist abi, parimate tavade vahetamist ja paremaid ELi rahaliste vahendite saamise võimalusi piirkondade jaoks, kus esineb püsivaid puudujääke tervishoius ja taristus;

124. nõuab, et komisjon looks südame-veresoonkonna haiguste ennetamise ja südame-veresoonkonna tervise alase ebavõrdsuse teemal ELi missiooni, mille alusel moodustataks sihipärane ELi tasandi rakkerühm, kuhu kuuluvad avaliku sektori asutused, teadureksperdid, kodanikuühiskond ja asjaomased tööstusharu esindajad ning mida koordineeritakse asjakohaste ELi organitega, et toetada liikmesriike andmetega, edendada struktureeritud dialoogi, jagada tõendeid ja anda tõenduspõhiseid soovitusi, edendamaks tulemuslike ja vastutustundlike meetmete väljatöötamist ja rakendamist eesmärgiga parandada südame-veresoonkonna tervist ja kaotada ebavõrdsus;

VII. Digitervishoid, andmed ja tehisintellekt

125. pooldab digivahendite, telemeditsiini, ihunutikute ja andmepõhiste lahenduste vastutustundlikku kasutamist südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel, varajasel avastamisel ja diagnoosimisel ning nendega seotud hoolduses ja rehabilitatsioonis, kui need täiendavad kohapealset hooldust; rõhutab, et digiüleminek peaks parandama ravi järjepidevust, kliiniliste otsuste tegemist ja patsientide võimestamist, austades samal ajal täielikult patsientide õigusi, sealhulgas teadva nõusoleku põhimõtet, eraelu puutumatust, andmekaitset ja hooldusele võrdse juurdepääsu võimaldamist, ning see ei tohi suurendada teenuste killustatust ega nihutada vastutust tervishoiusüsteemidest eemale; tunnistab, et digivahendid ja tehisintellekt pakuvad võimalusi hoolduse kättesaadavuse parandamiseks maapiirkondades ja äärealadel; toonitab, et kättesaadavatel, taskukohastel ja kasutajasõbralikel meditsiiniseadmetel ja kaugseirevahenditel on roll teiseses ennetuses; rõhutab vajadust parandada elanikkonna seas digikirjaoskust ja terviseteadlikkust ning vältida digitaalset tõrjutust, tagades, et ükski patsient ei satu oma vanuse, sotsiaal-majandusliku staatuse või digioskuste tõttu ebasoodsasse olukorda; toonitab, et integreeritud digitaalsed tervishoiulahendused, sealhulgas patsiendikesksed töövahendid ja rakendused, võivad aidata täiustada südame-veresoonkonna haiguste ennetamist, seiret ja pikaajalist ohjamist, tagades samal ajal patsientide autonoomia ja valikuvõimalused; märgib, et ELi toetatud, digitaalse vähiravi ja vähist paranenute projektidest saadud kogemused võivad aidata tuua esile koostoime, skaleeritavuse ja

patsientide võimestamise eri haigusvaldkondades;

126. nõuab, et liikmesriigid analüüsiksid, kuidas digivahendid ja tehisintellekt saaksid asjakohaselt ja ohutult parandada riiklike tervishoiusüsteemide kvaliteeti; nõuab asjakohasel juhul ELi rahastamismeetmete võimendamist, et toetada selliste vahendite kasutamist; rõhutab, et peamine probleem seoses digitaalse ja tehisintellektil põhineva innovatsiooniga südame-veresoonkonna tervise valdkonnas ei seisne mitte tehnoloogialahenduste puudumises, vaid püsivas lõhes katseprojektide ja tegeliku rakendamise vahel, samuti nende eetilise kasutamise tagamises; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seadma prioriteediks tõendatud ja heakskiidetud digilahenduste hoolika ja tõenditel põhineva lõimimise tavapärastesse raviteekondadesse, tööjõu koolitamisse ja tervishoiusüsteemi töövoogudesse; kutsub komisjoni ja liikmesriike eelkõige üles toetama kaasaskantavate ja kaugseire seadmete ning tehisintellektil põhinevate vahendite edendamist ja kasutuselevõttu südame-veresoonkonna haiguste ennetamisel, varajasel avastamisel ja ohjamisel, kui need annavad selget kliinilist kasu ning tagavad patsientide ohutuse ja õigused; toonitab, et digi- ja uuenduslikud tehnoloogiad, sealhulgas tehisintellekt, võivad tõhustada personaalset hooldust, parandada varajast diagnoosimist, vähendada tervisealast ebavõrdsust ja tugevdada patsiendikeskset südame-veresoonkonna tervishoidu;

127. tunnistab, et nüüdisaegne täppismeditsiin võib aidata võidelda südame-veresoonkonna haiguste vastu individuaalselt kohandatud ennetuse, diagnoosimise ja ravi teel, mis põhineb iga inimese ainulaadsel geneetilisel profiilil;

128. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama tervishoiutöötajate digipädevust, lõimides digitaalset kardioloogiat, sealhulgas tehisintellektipõhist diagnostikat käsitleva erikoolituse, simulatsioonipõhise õppe ja digikirjaoskuse programmid nii esmasesse meditsiiniharidusse kui ka täienduskoolitusse; toonitab, et südame-veresoonkonna tervishoiu tööjõule nende oskuste andmine on oluline selleks, et tagada kujunemisjärgus digitaalsete ja tehisintellektipõhiste vahendite ohutu, tulemuslik ja eetiline kasutuselevõtt kliinilises praktikas;

129. rõhutab, et digivahendid, kui neid juhitakse õigesti, võivad toetada ka tervishoiusüsteeme, võimaldades pidevat tõendite kogumist, kvaliteedi parandamist ja raviteekondade kohandamist kõigile elanikkonnarühmadele;

130. nõuab digitervishoiu ja tehisintellekti puhul tõhusat avaliku sektori juhtimist ja kaitsemeetmeid, samuti suuniseid ja standardeid, sealhulgas seoses eraelu puutumatuse, eetikastandardite, inimjärelevalve, läbipaistvuse, vastutuse, tegelike ja representatiivsete andmete põhiseid kliinilisi tõendeid käsitlevate nõuete, kliinilise valideerimise ja turustamisjärgse järelevalvega, ning meetmeid kallutatuse ja andmete põhjendamatu kasutamise vältimiseks;

131. nõuab juurdepääsetavate, turvaliste ja koostalitlusvõimeliste elektrooniliste terviselugude koostamist, et toetada ravi järjepidevust, ennetusstrateegiaid, tervisealast valmisolekut ja järelevalvet; nõuab nende elektrooniliste terviselugude integreerimist Euroopa terviseandmeruumi, mida tuleks kasutada seireks, kvaliteedi parandamiseks ning teadusuuringuteks ja innovatsiooniks, eesmärgiga tagada ühised standardid ja võrdne osalemine kõigis liikmesriikides ning võimaldada piiriülest juurdepääsu, parandada ennetusmeetmete kasutuselevõttu ja toetada tõenduspõhist poliitikakujundamist, järgides samal ajal rangelt isikuandmete kaitset, patsientide

sisulise teadva nõusoleku nõuet ja andmete kasutamise läbipaistvust ning rakendades tulemuslikke kaitsemeetmeid väärkasutamise vastu; rõhutab, kui oluline on lisada nendesse elektroonilistesse terviselugudesse andmed ravi kvaliteedi ja patsiendil saavutatud tulemuste kohta ning vanuse ja soo alusel eristatud andmed, kusjuures rasedusega seotud terviseandmete suhtes tuleks ette näha erinõuded, kajastamaks eri elanikkonnarühmade erinevaid kogemusi, vajadusi ja tulemusi;

132. nõuab südame-veresoonkonna haigusi ja südameprobleeme käsitlevate andmete, sealhulgas soo, vanuse, sotsiaal-majandusliku staatuse, hariduse, asukoha ja muude asjakohaste näitajate alusel eristatud andmete paremat kogumist ja suuremat võrreldavust ELi tasandil; rõhutab, et kvaliteetsed, täielikud ja representatiivsed andmed on tulemusliku ennetuspoliitika, võrdse varajase avastamise ning usaldusväärsete ja erapooletute digi- ja tehisintellektisüsteemide väljatöötamise jaoks hädavajalikud;

133. nõuab südame-veresoonkonna tervise seire ja registrite integreerimist riiklikesse tervise infosüsteemidesse, tagades koostalitluse, järelmeetmed ja seosed asjakohaste andmetega riskitegurite, raviteekondade ja tulemuste kohta; rõhutab, et registrid peaksid toetama nii kliinilist ravi ja kliinilisi uuringuid kui ka juurdepääsu, ravi kvaliteedi ja tervisetulemustega seotud ebavõrdsuse seiramist;

134. kutsub komisjoni üles toetama muu hulgas Euroopa terviseandmeruumi, programmi „EL tervise heaks“, programmi „Digitaalne Euroopa“ ja tehnilise abi vahendite kaudu liikmesriike digi-, juhtimis- ja tööjõussuutlikkuse suurendamisel, mis on vajalik digitaalsete ja tehisintellektipõhiste lahenduste ohutuks, tulemuslikuks ja õiglaseks kasutuselevõtuks südame-veresoonkonna tervise valdkonnas, tegeledes samal ajal aktiivselt digitaalse tõrjutuse ja elanikkonnarühmade vajadustega;

135. tunnistab, et mitmes liikmesriigis on juba hästi toimivad ja välja arendatud registrid; nõuab südame-veresoonkonna tervise alase ELi teadmuskeskuse loomist, et kiirendada olemasolevate südame-veresoonkonna tervise registrite lõimimist, jagada parimaid tavasid ning toetada andmete ühtlustamist ja neile juurdepääsu;

VIII. Teadusuuringud ja innovatsioon

136. märgib, et hoolimata ELi investeeringutest programmi „Euroopa horisont“ ja muude programmide raames, esinevad südame-veresoonkonna haiguste ja muude nendega seotud terviseprobleemide valdkonnas endiselt teadus- ja innovatsioonilõhe ning struktuursed tõkked, mille jaoks on vaja koordineeritud ELi tasandi lahendusi; toonitab, et vaatamata südame-veresoonkonna haiguste ulatusele, moodustab ELi poolt nende teadusuuringuteks eraldatud rahastus vähem kui 5 % tervisealaste teadusuuringute kogurahastusest programmi „Euroopa horisont“ raames; nõuab meetmeid, et tugevdada sõltumatuid südame-veresoonkonna uuringuid, mis hõlmavad kogu haigustsüklit alates ennetusest ja varajasest avastamisest kuni ravi optimeerimise ja rehabilitatsioonini; nõuab uuringuid, milles käsitletaks juurdepääsu pikaajalisele hooldusele, kogukonna osalemist ja südame-veresoonkonna haiguste pikaajaliste tagajärgedega elavate inimeste elukvaliteedi alast tuge; nõuab lisaks sihtuuringuid, milles keskendutaks kaasasündinud, pärilikele ja haruldastele südame-veresoonkonna haigustele, mis esinevad lastel, noorukitel ja noortel täiskasvanutel; tuletab meelde vajadust ELi terviseandmete digitaliseerimise järele, et hõlbustada tehisintellektipõhiseid teadusuuringuid;

137. rõhutab, et innovatsioon südame-veresoonkonna haiguste ravi valdkonnas peaks jõudma

kliinilistesse tavadesse, et toetada ELi ennetus- ja hoolduseesmärke; nõuab meditsiinitehnoloogiaalase innovatsiooni suuremat toetamist, sealhulgas mehhanismides, mis kiirendavad rakendamist praktikas, näiteks katseprogrammid, rakendusuuringud ja investeeringud südame-veresoonkonna uuringute taristusse;

138. nõuab, et ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastusega toetataks paremini interdistsiplinaarseid ja valdkondadevahelisi lähenemisviise, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluste kaudu; rõhutab, et need teadusuuringud ja rahalised vahendid peaksid aitama uurida südame-veresoonkonna haiguste, diabeedi, rasvumise, ainevahetushäirega seostatava steatootilise maksahaiguse, neeruhaiguse ja muude kaasuvate haiguste vahelisi seoseid, samuti toitumise, keskkonnatekkese kokkupuute, tervist mõjutavate sotsiaalsete tegurite ja soospetsiifiliste riskitegurite rolli;

139. rõhutab, et avaliku sektori rahastatavad teadusuuringud peavad tooma selget avalikku kasu, nagu avatud juurdepääs tulemustele, taskukohased uuendused ja patsientide võrdne juurdepääs kõigis liikmesriikides;

140. tunnistab, et bioteaduste sektor aitab suurendada ELi teadussuutlikkust südame-veresoonkonna haiguste valdkonnas ning on tähtis Euroopa konkurentsivõime jaoks; nõuab, et liikmesriigid ja komisjon teeksid ELi bioteaduste sektoriga koostööd, et edendada teadusuuringuid ja innovatsiooni, võttes kasutusele avaliku ja erasektori kapitali, toetamaks südame-veresoonkonna tervisega seotud teadus- ja arendustegevust; rõhutab, et teadusuuringud ja innovatsioon peavad kajastuma kliinilistes tavades, milleks tuleks toetada teadusuuringutest ärilise kasutamiseni jõudmist ELi uuenduslikus bioteaduste sektoris, et pakkuda patsientidele tulemuslikumat ravi;

141. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama täisväärtuslikule toidule pühendatud teadusuuringuid ja innovatsiooni ning selle tootmist ja turustamist, et parandada toitumise kvaliteeti ja vähendada südame-veresoonkonna haigustest tulenevat koormust;

142. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seadma südame-veresoonkonna tervise poliitikas kesksele kohale terviseühtsuse põhimõtte (teadusuuringud, terviseandmed, ennetus), sealhulgas tugevdades valdkondadevahelist koostööd ning inim-, looma- ja keskkonnatervist hõlmavat seiret, et paremini ennetada ja vähendada südame-veresoonkonna haiguste riske, mis on seotud kumulatiivse ekspositsiooniga; nõuab ambitsioonikat eksposoomiuuringute ja seonduva innovatsiooni tegevuskava, sealhulgas programmi „Euroopa horisont“ raames, et täiendada olemasolevaid tõendeid, mis käsitlevad kumulatiivset ekspositsiooni ja selle seoseid südame-veresoonkonna haigustega, ning rõhutab, et selle tulemusi tuleks kasutada ennetusele keskenduvas poliitikakujundamises, mis on kooskõlas nullsaaste eesmärkidega, keskkonna- ja tervishoiustandardite rakendamise ning järgimise tagamisega ning ettevaatuspõhimõttega, nagu on asjakohane;

143. peab tervitatavaks komisjoni ettepanekut Euroopa biotehnoloogiamääruse kohta[48]; märgib, et suurema regulatiivse paindlikkuse, lihtsama bürokraatia ja tugevate

[48] Komisjoni 16. detsembri 2025. aasta ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse meetmete raamistik liidu biotehnoloogia- ja biotootmissektori tugevdamiseks eelkõige tervisevaldkonnas ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 178/2002, (EÜ) nr 1394/2007, (EL) nr 536/2014, (EL) 2019/6, (EL) 2024/795 ja (EL) 2024/1938 (Euroopa biotehnoloogia määrus) (COM(2025)1022).

intellektuaalomandiõiguste tagamine on väga oluline selleks, et soodustada ELis jätkuvat uurimistegevust ja innovatsiooni, sealhulgas südame-veresoonkonna tervise valdkonnas;

144. nõuab uudse tervisetehnoloogia kliinilisel hindamisel liikmesriikidevahelise koostöö tihendamist, tuginedes tervisetehnoloogia hindamist käsitlevale ELi määrusele[49], eelkõige kõrge riskitasemega meditsiiniseadmete ja siiratavate meditsiiniseadmete puhul, mis on ette nähtud südame-veresoonkonna haiguste raviks;

145. toonitab, et suuremad investeeringud kulutõhusatesse rahvatervise- ja ennetusalastesse teadusuuringutesse võivad oluliselt aidata vähendada südame-veresoonkonna haiguste esinemist, lükata edasi nende teket ja hoida ära komplikatsioone; rõhutab, et ennetusele suunatud teadusuuringud on raviuuendustega võrreldes endiselt struktuurselt alatähtsustatud, hoolimata nende suurest ühiskondlikust, majanduslikust ja tervishoiualasest kasust;

146. kutsub komisjoni üles töötama koos liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega välja sidusa ELi südame-veresoonkonna teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskava, millega ühtlustatakse rahastamisvahendeid, vähendatakse killustatust, tegeletakse kogu haigustsüklis seni rahuldamata vajadustega ning kiirendatakse uuringutulemuste rakendamist ennetuses, diagnoosimisel, hoolduses ja rehabilitatsioonis, täiendades samal ajal olemasolevaid algatusi, nagu innovatiivse tervishoiu algatus ja programmi „Euroopa horisont“ partnerlused;

IX. Juhtimine, elluviimine ja rahastamine

147. kutsub kõiki liikmesriike üles töötama välja või ajakohastama riiklikke südame-veresoonkonna tervise kavasid, mis peaksid hõlmama ennetamist, varajast avastamist, ravi, rehabilitatsiooni ja pikaajalist hooldust ning kõiki peamisi riskitegureid ning mis peaksid olema kooskõlas kavaga „Kaitstud südamed“, ELi eesmärkide ja rahvusvaheliste kohustustega, sealhulgas ÜRO Peaassamblee neljandal kõrgetasemelisel kohtumisel vastu võetud poliitilise deklaratsiooniga mittenakkuslike haiguste ennetamise ja tõrje ning vaimse tervise ja heaolu edendamise kohta, ning ELi ülemaailmse tervishoiu strateegiaga; rõhutab, et nende kavadega tuleks soodustada struktureeritud koordineerimist avaliku sektori asutuste, tervishoiuteenuste osutajate, patsiendiorganisatsioonide ja vastutavate erasektori partnerite vahel, kusjuures ette tuleks näha selged juhtimis-, läbipaistvus- ja vastutusmehhanismid;

148. kutsub komisjoni üles töötama välja suunised, sealhulgas parimate tavade kindlakstegemise ja vahetamise kohta, et aidata liikmesriikidel kavandada ja rakendada tulemuslikke tõenditel põhinevaid meetmeid, mille eesmärk on edendada osalemist ennetavates tervishoiuteenustes ja sõeluuringuprogrammides;

149. kutsub komisjoni üles toetama liikmesriike riiklike südame-veresoonkonna tervise kavade väljatöötamisel ja rakendamisel ELi tasandi suuniste, asjakohase rahastamise, parimate tavade vahetamise ja tehnilise abi kaudu ning hõlbustama riiklike strateegiate kooskõlastamist, et aidata vähendada südame-veresoonkonna tervisega seotud tulemuste

[49] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2282 tervisetehnoloogia hindamise kohta ning millega muudetakse direktiivi 2011/24/EL (ELT L 458, 22.12.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2282/oj).

erinevusi ELis;

150. nõuab, et komisjon töötaks välja kava „Kaitstud südamed“ rakendamise tegevuskava, mis põhineks selgel ja tugeval poliitilisel pühendumusel ning toetaks innovatsiooni ja juhtalgatusi kõigis liikmesriikides ja ELi tasandil;

151. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste tulemuslikuks ennetamiseks, nendeks valmisolekuks, nendega seotud hoolduseks ja nende uurimiseks on vaja piisavat, sihtotstarbelist, stabiilset ja pikaajalist ELi avaliku sektori rahastust kõigist asjakohastest ELi programmidest; toonitab, et südame-veresoonkonna tervis on avalik hüve ning et piisav rahastus peaks võimaldama kogu ELis tugevdada ennetust ja valmisolekut ning suurendada võrdsust, sealhulgas toetust, mille eesmärk on vähendada tõkkeid, mis takistavad diagnoosi, taskukohaste ravimite, meditsiiniliste protseduuride ja ravi saamise võimalusi; nõuab, et ELi rahastuses, andmete kogumisel ja teadusuuringutes võetaks arvesse soolist mõõdet ning et muu hulgas toetataks sihipäraselt uuendusi, mille keskmes on naistele iseloomulikud südame-veresoonkonna tervise riskid ja naistele sobivad raviteekonnad;

152. kutsub komisjoni üles kehtestama selged ja terviklikud eesmärgid, näitajad ja vahe-eesmärgid, et vähendada ja ohjata südame-veresoonkonna tervise riske, sealhulgas juhtida tulemuslikult peamisi riskitegureid ja kaasuvaid haigusi; nõuab läbipaistvat seiret ja korrapärast avalikku aruandlust, sealhulgas võrdsust puudutavate eesmärkide ning suure riskiga ja alateenindatud elanikkonnarühmade hüvanguks võetud sihtmeetmete puhul, ning nõuab selgeid eesmärke südame-veresoonkonna haiguste põhjustatud suremuse vähendamiseks;

153. rõhutab, et riiklikes südame-veresoonkonna tervise kavades tuleks sõnaselgelt käsitleda tervisealast ebavõrdsust, lisades neisse võrdsust puudutavad eesmärgid ja sihtmeetmed suurema riskiga elanikkonnarühmade hüvanguks;

154. kutsub komisjoni üles lisama Eurobaromeetri uuringutesse ja statistikasse andmed südame-veresoonkonna tervise, seda mõjutavate tegurite ja üldsuse hoiakute kohta;

155. nõuab hindamist ja aruandekohustust; kohustub sellega seoses tegema rakendamise kohta uuringu, milles hinnatakse kava „Kaitstud südamed“ rakendamise edenemist, sidusust ja tulemuslikkust liikmesriikides, pöörates eritähelepanu ennetusele, võrdsele juurdepääsule, varajasele avastamisele ning tervist mõjutavate sotsiaalsete ja keskkonnateguritega seotud meetmetele; kutsub samuti komisjoni üles esitama hiljemalt neli aastat pärast kava vastuvõtmist selle rakendamist käsitleva hindamisaruande, et hinnata edusamme seatud eesmärkide saavutamisel, teha kindlaks rakendamisel esinevad lüngad ja takistused ning pakkuda vajaduse korral välja lahendusi, et tagada vastutus, läbipaistvus ja pidev täiustamine; kutsub komisjoni üles olukorda pidevalt jälgima ja esitama pärast esimest aruannet korrapäraseid hindamisaruandeid;

X. Rahvusvaheline mõõde

156. rõhutab, et ELi tegevus südame-veresoonkonna haiguste ja mittenakkuslike haigustega seotud ülemaailmsetes meetmetes peaks olema kooskõlas ELi ülemaailmse tervishoiu strateegiaga ning ÜRO Peaassamblee neljandal kõrgetasemelisel kohtumisel vastu võetud poliitilise deklaratsiooniga mittenakkuslike haiguste ennetamise ja tõrje ning vaimse tervise ja heaolu edendamise kohta; toonitab, et see peaks aitama tugevdada

südame-veresoonkonna haiguste ennetamist, nendeks valmisolekut ja nendega seotud hooldussüsteeme, eesmärgiga suurendada vastupanuvõimet;

157. rõhutab, et ELi tegevus ülemaailmsetes meetmetes peaks hõlmama ka tihedamat koostööd kandidaatriikide ja potentsiaalsete kandidaatriikidega, et aidata tugevdada südame-veresoonkonna haiguste ennetamist, nendeks valmisolekut ja nendega seotud hooldussüsteeme, eesmärgiga suurendada vastupanuvõimet ning hõlbustada järkjärgulist vastavusse viimist ELi eesmärkide ja standarditega; märgib, et see koostöö võiks hõlmata osalemist ELi tervishoiuprogrammides, piiriülestes projektides ja tehnilises abis, mille eesmärk on tugevdada tervishoiusüsteeme ja vähendada südame-veresoonkonna haiguste põhjustatud suremust;

158. rõhutab, et südame-veresoonkonna haiguste põhjustatud suremus on peamine mittenakkuslikest haigustest tingitud enneaegse suremuse tegur kogu maailmas ning et südame-veresoonkonna haiguste põhjustatud suremuse vähendamine on väga oluline selleks, et saavutada 2030. aastaks kestliku arengu eesmärk 3.4; rõhutab ELi võetud kohustust aidata kooskõlas oma välistegevuse eesmärkidega aktiivselt kaasa ülemaailmsetele jõupingutustele vähendada südame-veresoonkonna haigustest tulenevat koormust ennetamise, varajase avastamise ja tervishoiusüsteemi tugevdamise kaudu; nõuab seetõttu sise- ja välispoliitika omavahel kooskõlla viimist, sealhulgas madala ja keskmise sissetulekuga riikide elanikkonna arvessevõtmist teadusuuringutes, et tegeleda südame-veresoonkonna haiguste ja nendega seotud riskiteguritega, nagu raseduse negatiivsed tagajärjed, arvestades, et emade haigestumus põhjustab suurt koormust;

159. nõuab südame-veresoonkonna tervist käsitlevate ELi meetmete ühtlustamist rahvusvaheliste raamistike ja kohustustega, sealhulgas WHO väljatöötatud strateegiate ja tegevuskavadega, et edendada poliitika sidusust, andmete võrreldavust, üksteiselt õppimist ja parimate tavade vahetamist ELi, naaberriikide ja ülemaailmsete partnerite vahel; innustab lisaks komisjoni ja liikmesriike tihendama koostööd asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide ja partneritega, et toetada südame-veresoonkonna haiguste ennetamist, seiret, teaduskoostööd ja tervishoiusüsteemi vastupanuvõimet kogu maailmas;

o
o o

160. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0306

Vastuväide kodukorra artikli 115 lõigete 2 ja 3 alusel: geneetiliselt muundatud sojauba GMB151 x DAS-44406-6

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud sojauba GMB151 x DAS-44406-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115873/01 – 2026/2783(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni rakendusotsuse eelnõu, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud sojauba GMB151 x DAS-44406-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115873/01),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta[1], eriti selle artikli 7 lõiget 3 ja artikli 19 lõiget 3,

– võttes arvesse määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 10. juunil 2026 toimunud hääletust, mille tulemusel arvamust ei esitatud, ning 15. juulil 2026 apellatsioonikomitees toimunud hääletust, mille tulemusel samuti arvamust ei esitatud,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes)[2] artiklit 11,

– võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) 10. detsembril 2025 vastu võetud ja

[1] ELT L 268, 18.10.2003, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
[2] ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.

27. jaanuaril 2026 avaldatud arvamust[3],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, milles väljendatakse vastuseisu geneetiliselt muundatud organismide (GMOd) lubamisele[4],

---

[3] EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus „Assessment of genetically modified soybean GMB151 × DAS-44406-6 (application GMFF-2024-21774, EFSA-Q-2024-00330)“ (Geneetiliselt muundatud sojaoa GMB151 × DAS-44406-6 hindamine (taotlus GMFF-2024-21774, EFSA-Q-2024-00330)), EFSA Journal, 2026, 24(1):e9844, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.9844.

[4] Euroopa Parlament võttis kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni ja üheksandal ametiajal 38 resolutsiooni, milles väljendatakse vastuseisu GMOde lubamisele. Lisaks on Euroopa Parlament kümnendal ametiajal vastu võtnud järgmised resolutsioonid:

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2628 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2627 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud puuvilla COT102 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2629 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 ja selle kaheksat alakombinatsiooni sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1828 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 810 sisaldava, sellest koosneva ja sellest valmistatud toidu ja sööda turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusotsus (EL) 2017/1207 (ELT C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1822 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP915635 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj);

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2618 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj);
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 94804 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj);
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP910521 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj);
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 95275 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj);
– Euroopa Parlamendi 8. mai 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/586, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/586/oj);
– Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2025. aasta resolutsioon komisjoni 22. septembri 2025. aasta rakendusotsuse (EL) 2025/1898 kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DP51291 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1523, 15.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1523/oj);
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DAS1131 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1703, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1703/oj);
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla MON 88913 (MON-88913-8) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1704, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1704/oj);
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud rapsi MON 88302 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1705, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1705/oj);

– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87708 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1706, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1706/oj);
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87427 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1707, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1707/oj);
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2150, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2150/oj);
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud suhkrupeedist KWS20-1 valmistatud toitu, toidu koostisosi ja sööta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2151, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2151/oj);
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba DBN-09004-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3759, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3759/oj);
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi T25 (ACS-ZMØØ3-2) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (OJ C, C/2026/3760, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3760/oj);
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla GHB614 × LLCotton25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (OJ C, C/2026/3761, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3761/oj);
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla T304-40 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (OJ C, C/2026/3762, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3762/oj);
– Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud sojauba MON 94637 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0150);

– võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et 29. mail 2024 esitas Saksamaal asuv äriühing BASF SE Ameerika Ühendriikides asuva äriühingu BASF Agricultural Solutions Seed US LLC nimel Belgia pädevale asutusele taotluse geneetiliselt muundatud sojauba GMB151 × DAS-44406-6 (edaspidi „geneetiliselt muundatud sojauba“) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud toidu, toidu koostisosade ja sööda turule laskmiseks;

B. arvestades, et EFSA avaldas 27. jaanuaril 2026 kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklitega 6 ja 18 geneetiliselt muundatud sojaoa kohta heakskiitva teadusliku arvamuse; arvestades, et EFSA jõudis järeldusele, et taotluses kirjeldatud geneetiliselt muundatud sojauba on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes sama ohutu kui vastav tavapärane toode ja katsetatud geneetiliselt muundamata sojaoa võrdlussordid; arvestades, et arvamuses ei käsitletud mitut laiemat keskkonna-, sotsiaal-majanduslikku ja kumulatiivset mõju, mis EFSA arvates ei kuulu tema pädevusse;

C. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba aretati ristamise teel, kombineerides kaks ühekordset transformatsiooni: GMB151 ja DAS-44406-6; arvestades, et kahe transformatsiooniga sojaoas avalduvad valgud Cry14Ab-1, HPPD-4, PAT, AAD-12 ja 2mEPSPS, mis annavad vastupidavuse taime parasiitsete nematoodide suhtes ja tolerantsuse mitme herbitsiidi, sealhulgas glufosinaadipõhiste, 2,4-D-põhiste ja glüfosaadipõhiste herbitsiidide suhtes;

D. arvestades, et EFSA tehtud riskihindamised ei hõlmanud pikaajalisi toksikoloogilisi uuringuid ega kumulatiivse ja kombineeritud mõju üksikasjalikku analüüsi, sealhulgas võimalikku koostoimet sojaoa kasvatamisel tavaliselt kasutatavate pestitsiidide jääkidega;

E. arvestades, et valdavat osa geneetiliselt muundatud põllukultuuridest, sealhulgas

---

– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1417 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 × T25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0263);
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1419 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0264);
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1443 kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 × NK603 × DAS-40278–9 ja selle alakombinatsioone DP202216 × NK603, DP202216 × DAS-40278–9 sisaldavaid, neist koosnevaid või valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0265).

geneetiliselt muundatud sojauba, on geneetiliselt muundatud nii, et need on tolerantsed vähemalt ühe täiendava herbitsiidi suhtes, mida saab kasutada kogu geneetiliselt muundatud kultuuri kasvatamise ajal, ilma et taimed sureks, nagu juhtuks herbitsiidide suhtes mittetolerantsete kultuuride puhul; arvestades, et mitu uuringut näitab, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride kasvatamise tõttu hakatakse rohkem kasutama täiendavaid herbitsiide, seda peamiselt herbitsiiditolerantse umbrohu tekke tõttu[5];

F. arvestades, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride puhul sõltuvad põllumajandustootjad umbrohutõrjesüsteemist, mis põhineb suures osas või täielikult herbitsiididel ja nõuab neilt geneetiliselt muundatud seemnete eest lisatasu, tekitades samal ajal sõltuvuse täiendavate herbitsiidide kasutamisest tootmissüsteemi lahutamatu osana; arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba kasvatavate põllumajandusettevõtete suurem sõltuvus täiendavatest herbitsiididest kiirendab nende herbitsiidide suhtes vastupidava umbrohu teket ja levikut ning suurendab seega veelgi vajadust herbitsiidide kasutamise järele, tekitades nõiaringi, kus nendest loobuda on keeruline; arvestades, et selle tagajärjel suureneb herbitsiidide liigsest kasutamisest tingitud kahjulik mõju mulla seisundile, vee kvaliteedile ning maapealsele ja -alusele elurikkusele, samuti suureneb inimeste ja loomade kokkupuude nendega, võimalik et ka toidus ja söödas leiduvate herbitsiidijääkide suurenemise tõttu[6];

G. arvestades, et glufosinaat on klassifitseeritud kategooria 1B reproduktiivtoksiliseks aineks ning seetõttu kehtivad selle suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1107/2009[7] sätestatud piirkriteeriumid; arvestades, et glufosinaat oli liidus kasutamiseks heaks kiidetud ajavahemikuks, mis lõppes 31. juulil 2018;

H. arvestades, et glüfosaadi ohutuse osas inimeste tervisele ja keskkonnale valitseb endiselt suur teaduslik ebakindlus; arvestades, et EFSA jõudis 2015. aasta novembris järeldusele, et glüfosaat ei ole tõenäoliselt kantserogeenne, ja Euroopa Kemikaaliamet jõudis 2017. aasta märtsis järeldusele, et selle klassifitseerimata jätmine oli õigustatud; arvestades, et Rahvusvaheline Vähiuurimiskeskus, mis on Maailma Terviseorganisatsiooni vähile spetsialiseerunud amet, seevastu klassifitseeris 2015. aastal glüfosaadi inimeste jaoks tõenäoliselt kantserogeenseks aineks; arvestades, et mitu teist hiljutist eelretsenseeritud teadusuuringut kinnitavad glüfosaadi võimalikku kantserogeenset toimet[8]; arvestades, et ajakiri „Regulatory Toxicology and Pharmacology“ on võtnud ametlikult tagasi 2000. aastal avaldatud teadusartikli „Safety

---

5 Vt nt S. Bonny artikkel „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact“ (Geneetiliselt muundatud herbitsiiditolerantsed põllukultuurid, umbrohi ja herbitsiidid: ülevaade ja mõju), Environmental Management, jaanuar 2016, 57(1), lk 31–48, https://doi.org/10.1007/s00267-015-0589-7 ja Benbrook, C.M., „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years“ (Geneetiliselt muudetud põllukultuuride mõju pestitsiidikasutusele USAs – esimesed 16 aastat), Environmental Sciences Europe, 28. september 2012, kd 24(1), https://doi.org/10.1186/2190-4715-24-24.

6 Vt nt https://doi.org/10.1002/ps.8105 ja https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.03.009.

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

8 Vt nt https://doi.org/10.1016/j.mrrev.2019.02.001, https://doi.org/10.1093/ije/dyz017, https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219610 ja https://doi.org/10.1186/s13045-019-0767-9.

Evaluation and Risk Assessment of the Herbicide Roundup and Its Active Ingredient, Glyphosate, for Humans“ (Herbitsiidi Roundup ja selle toimeaine glüfosaadi ohutuse ja riski hindamine inimeste puhul), mida on kasutatud glüfosaadi ohutuse kaitsmiseks paljudes riskihinnangutes, kuna „on tõstatatud küsimusi seoses selle autoritega, uurimistulemuste kehtivusega autorite ja uuringu sponsori panuse väärkajastamise kontekstis ning autorite võimalike huvide konfliktidega“[9];

I. arvestades, et geneetiliselt muundatud taimede herbitsiidijääkide ja neis leitud metaboliitide hindamist ei loeta EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni pädevusse kuuluvaks ning seetõttu ei ole seda GMOde loamenetluse osana ette võetud; arvestades, et see põhjustab probleeme, sest asjaomaste geneetiliselt muundatud taimede puhul võib seda, kuidas taim täiendavaid herbitsiide lagundab, ja metaboliitide koostist ning seega ka nende toksilisust mõjutada geneetiline muundamine ise[10];

J. arvestades, et elurikkusele, mulla seisundile, tolmeldajatele ja mittesihtliikidele avalduva võimaliku kahjuliku mõju sõltumatu kontroll ja seire ei ole endiselt piisavalt tagatud;

K. arvestades, et teadusliku ebakindluse korral tuleks kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 191 sätestatud ettevaatuspõhimõtet;

L. arvestades, et määruses (EÜ) nr 1829/2003 nõutakse, et geneetiliselt muundatud toit ja sööt ei tohi avaldada inimeste ja loomade tervisele ega keskkonnale kahjulikku mõju;

M. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojaoale liidu loa andmine ei oleks kooskõlas taimekaitsevahendite kasutamise vähendamist käsitlevate rahvusvaheliste kohustustega[11], võttes arvesse inimeste, loomade ja keskkonna suuremat kokkupuudet glüfosaadi ja glufosinaadiga riikides, kus kasvatatakse seda herbitsiiditolerantset geneetiliselt muundatud kultuuri, ning sellega seotud võimalikke raskeid tervisemõjusid;

N. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba ei ole liidus lubatud kasvatada;

O. arvestades, et komisjoni rakendusotsusega lubataks jätkuvalt liitu importida tooteid, mis ei vasta liidu põllumajandustootjate järgitavatele standarditele, seades nad seeläbi ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

P. arvestades, et ELi põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi[12] järeldustes kutsutakse komisjoni üles uuesti hindama oma lähenemisviisi põllumajanduslike toiduainete impordi ja ekspordi turulepääsule, võttes arvesse liidu ja selle

---

9 https://doi.org/10.1006/rtph.1999.1371

10 Glüfosaadi puhul on see on tõepoolest nii, nagu on ka kirjas EFSA põhjendatud arvamuses glüfosaadijääkide kehtivate piirnormide kohta vastavalt määruse (EÜ) nr 396/2005 artiklile 12, EFSA Journal, 2018, 16(5):e5263, lk 12, https://www.efsa.europa.eu/fr/efsajournal/pub/5263.

11 2022. aasta detsembris lepiti ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul kokku ülemaailmses elurikkuse raamistikus, mis sisaldab üleilmset eesmärki vähendada taimekaitsevahenditest tulenevaid ohte 2030. aastaks vähemalt 50 % (vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7834).

12 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_et

kaubanduspartnerite lahknevate standardite probleemi; arvestades, et õiglasemad kaubandussuhted ülemaailmsel tasandil, mis on kooskõlas tervisliku keskkonna eesmärkidega, olid 2023., 2024. ja 2025. aasta meeleavaldustel põllumajandustootjate üks peamisi nõudmisi;

Q. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt rõhutanud, et komisjon ei tohiks anda GMOdele luba juhtudel, kui liikmesriigid ei saavuta alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees või apellatsioonikomitees kvalifitseeritud häälteenamust, et leevendada demokraatia püsivat defitsiiti;

R. arvestades, et kuigi komisjon tunnistab puudujääke demokraatlikus protsessis, liikmesriikide toetuse puudumist ja Euroopa Parlamendi vastuväiteid, jätkab ta siiski GMOdele lubade andmist;

S. arvestades, et terviseühtsuse põhimõtte kohaselt tuleb GMOde pikaajalise kestlikkuse ja ohutuse hindamisel arvesse võtta inimeste, loomade, taimede ja keskkonna tervise vastastikust sõltuvust;

1. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu ületab määruses (EÜ) nr 1829/2003 sätestatud rakendamisvolitusi;

2. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu on vastuolus liidu õigusega, sest see ei ole kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 eesmärgiga, milleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002[13] sätestatud üldpõhimõtete kohaselt on luua alus inimeste elu ja tervise, loomade tervise ja heaolu ning keskkonna ja tarbijate huvide kaitse kõrge taseme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega ning tagada samal ajal ka siseturu tõhus toimimine;

3. palub komisjonil oma rakendusotsuse eelnõu tagasi võtta;

4. kutsub komisjoni üles geneetiliselt muundatud sojaoale luba mitte andma, kuna puuduvad piisavad tõendid pikaajalise mõju kohta elurikkusele, toiduohutusele, põllumajandustootjate elatusvahenditele ja loomatervisele kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega;

5. kutsub komisjoni üles esitama viivitamata seadusandliku ettepaneku GMOsid käsitleva otsustusprotsessi reformimiseks, et reageerida Euroopa Parlamendi järjepidevatele vastuväidetele ja liikmesriikide pooldava kvalifitseeritud häälteenamuse puudumisele;

6. rõhutab sellega seoses, et liidus keelatud herbitsiidide, näiteks glufosinaadi suhtes tolerantseks muudetud geneetiliselt muundatud taimede importimise lubamine toidu, sööda või toodetena kasutamiseks on vastuolus liidu rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad muu hulgas ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest, sealhulgas Kunmingi-Montréali raamistikust, ning et see loob liidu põllumajandustootjatele ebavõrdsed tingimused;

---

[13] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

7. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0307

Geneetiliselt muundatud sojauba MON 94313

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule viia geneetiliselt muundatud sojauba MON 94313 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115872/01 – 2026/2782(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni rakendusotsuse eelnõu, millega lubatakse turule viia geneetiliselt muundatud sojauba MON 94313 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115872/01),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta[1], eriti selle artikli 7 lõiget 3 ja artikli 19 lõiget 3,

– võttes arvesse määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 10. juunil 2026 toimunud hääletust, mille tulemusel arvamust ei esitatud, ning võttes arvesse 15. juulil 2026 apellatsioonikomitees toimunud hääletust, mille tulemusel samuti arvamust ei esitatud,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes)[2] artiklit 11,

– võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) 10. detsembril 2025 vastu võetud ja 21. jaanuaril 2026 avaldatud arvamust[3],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, milles väljendatakse vastuseisu geneetiliselt muundatud organismide (GMOd) lubamisele[4],

---

1 ELT L 268, 18.10.2003, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
2 ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
3 EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus geneetiliselt muundatud sojaoa MON 94313 hindamise kohta (taotlus GMFF-2022–6595), EFSA Journal 2026, 24(1): e9843, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2026.9843.

[4] Parlament võttis kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni ja üheksandal ametiajal 38 resolutsiooni, milles väljendatakse vastuseisu GMOde lubamisele. Lisaks on Euroopa Parlament kümnendal ametiajal vastu võtnud järgmised resolutsioonid:

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2628 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2627 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud puuvilla COT102 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2629 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 ja selle kaheksat alakombinatsiooni sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1828 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 810 sisaldava, sellest koosneva ja sellest valmistatud toidu ja sööda turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusotsus (EL) 2017/1207 (ELT C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1822 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP915635 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2618 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 94804 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj).

– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP910521 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj).
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 95275 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. mai 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/586, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/586/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2025. aasta resolutsioon komisjoni 22. septembri 2025. aasta rakendusotsuse (EL) 2025/1898 kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DP51291 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1523, 15.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1523/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DAS1131 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1703, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1703/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla MON 88913 (MON-88913-8) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1704, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1704/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud rapsi MON 88302 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1705, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1705/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87708 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1706, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1706/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87427 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1707, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1707/oj).

– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2150, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2150/oj).
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud suhkrupeedist KWS20-1 valmistatud toitu, toidu koostisosi ja sööta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2151, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2151/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba DBN-09004-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3759, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3759/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi T25 (ACS-ZMØØ3-2) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3760, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3760/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla GHB614 × LLCotton25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3761, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3761/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla T304-40 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3762, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3762/oj).
– Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud sojauba MON 94637 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0150).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1417 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 × T25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0263).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1419 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0264).

– võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et 16. septembril 2022 esitas Belgias asuv äriühing Bayer Agriculture B.V. Ameerika Ühendriikides asuva äriühingu Bayer CropScience LP nimel Madalmaade pädevale asutusele taotluse geneetiliselt muundatud sojauba MON 94313 (edaspidi „geneetiliselt muundatud sojauba“) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud toidu, toidu koostisosade ja sööda turule laskmiseks;

B. arvestades, et EFSA avaldas 21. jaanuaril 2026 kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklitega 6 ja 18 geneetiliselt muundatud sojaoa kohta heakskiitva teadusliku arvamuse; arvestades, et EFSA jõudis järeldusele, et taotluses kirjeldatud geneetiliselt muundatud sojauba on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes sama ohutu kui vastav tavapärane toode ja katsetatud geneetiliselt muundamata sojaoa võrdlussordid; arvestades, et arvamuses ei käsitletud mitut laiemat keskkonna-, sotsiaal-majanduslikku ja kumulatiivset mõju, mis EFSA arvates ei kuulu tema pädevusse;

C. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba on välja töötatud dikamba-, glufosinaadi-, 2,4-D- ja mesotrioonipõhiste herbitsiidide suhtes tolerantsuse saavutamiseks;

D. arvestades, et EFSA tehtud riskihindamised ei hõlmanud pikaajalisi toksikoloogilisi uuringuid ega kumulatiivse ja kombineeritud mõju üksikasjalikku analüüsi, sealhulgas võimalikku koostoimet sojaoa kasvatamisel tavaliselt kasutatavate pestitsiidide jääkidega;

E. arvestades, et valdavat osa geneetiliselt muundatud põllukultuuridest, sealhulgas geneetiliselt muundatud sojauba, on geneetiliselt muundatud nii, et need on tolerantsed vähemalt ühe täiendava herbitsiidi suhtes, mida saab kasutada kogu geneetiliselt muundatud kultuuri kasvatamise ajal, ilma et taimed sureks, nagu juhtuks herbitsiidide suhtes mittetolerantsete kultuuride puhul; arvestades, et mitu uuringut näitab, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride kasvatamise tõttu hakatakse rohkem kasutama täiendavaid herbitsiide, seda peamiselt herbitsiiditolerantse umbrohu tekke tõttu[5];

– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1443 kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 × NK603 × DAS-40278–9 ja selle alakombinatsioone DP202216 × NK603, DP202216 × DAS-40278–9 sisaldavaid, neist koosnevaid või valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0265).

5 Vt nt S. Bonny artiklit „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact“ (Geneetiliselt muundatud herbitsiiditolerantsed põllukultuurid, umbrohi ja taimemürgid: ülevaade ja mõju), Environmental Management, jaanuar 2016, 57(1), lk 31–48, https://doi.org/10.1007/s00267-015-0589-7 ja Benbrook, C. M., „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years“ (Geneetiliselt muudetud põllukultuuride mõju pestitsiidikasutusele USAs – esimesed 16 aastat), Environmental Sciences Europe, 28. september 2012, kd 24(1), https://doi.org/10.1186/2190-4715-24-24.

F. arvestades, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride puhul sõltuvad põllumajandustootjad umbrohutõrjesüsteemist, mis põhineb suures osas või täielikult herbitsiididel ja nõuab neilt geneetiliselt muundatud seemnete eest lisatasu, tekitades samal ajal sõltuvuse täiendavate herbitsiidide kasutamisest tootmissüsteemi lahutamatu osana; arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba kasvatavate põllumajandusettevõtete suurem sõltuvus täiendavatest herbitsiididest kiirendab nende herbitsiidide suhtes resistentse umbrohu teket ja levikut ning suurendab seega veelgi vajadust herbitsiidide kasutamise järele, tekitades nõiaringi, kus nendest loobuda on keeruline; arvestades, et selle tagajärjel suureneb herbitsiidide liigsest kasutamisest tingitud kahjulik mõju mulla seisundile, vee kvaliteedile ning maapealsele ja -alusele elurikkusele, samuti suureneb inimeste ja loomade kokkupuude nendega, võimalik et ka toidus ja söödas leiduvate herbitsiidijääkide suurenemise tõttu[6];

G. arvestades, et glufosinaat on klassifitseeritud kategooria 1B reproduktiivtoksiliseks aineks ning seetõttu kehtivad selle suhtes Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1107/2009 sätestatud piirkriteeriumid[7]; arvestades, et glufosinaat oli liidus kasutamiseks heaks kiidetud ajavahemikuks, mis lõppes 31. juulil 2018;

H. arvestades, et geneetiliselt muundatud taimede herbitsiidijääkide ja neis leitud metaboliitide hindamist ei loeta EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni pädevusse kuuluvaks ning seetõttu ei ole seda GMOde loamenetluse osana ette võetud; arvestades, et see põhjustab probleeme, sest asjaomaste geneetiliselt muundatud taimede puhul võib seda, kuidas taim täiendavaid herbitsiide lagundab, ja metaboliitide koostist ning seega ka nende toksilisust mõjutada geneetiline muundamine ise[8];

I. arvestades, et elurikkusele, mulla seisundile, tolmeldajatele ja mittesihtliikidele avalduva võimaliku kahjuliku mõju sõltumatu kontroll ja seire ei ole endiselt piisavalt tagatud;

J. arvestades, et teadusliku ebakindluse korral tuleks kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 191 sätestatud ettevaatuspõhimõtet;

K. arvestades, et määruses (EÜ) nr 1829/2003 nõutakse, et geneetiliselt muundatud toit ja sööt ei tohi avaldada inimeste ja loomade tervisele ega keskkonnale kahjulikku mõju;

L. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojaoale liidu loa andmine ei oleks kooskõlas taimekaitsevahendite kasutamise vähendamist käsitlevate rahvusvaheliste

---

6 Vt nt: https://doi.org/10.1002/ps.8105 ja https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.03.009.

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj).

8 Glüfosaadi puhul on see on tõepoolest nii, nagu on ka kirjas EFSA põhjendatud arvamuses glüfosaadijääkide kehtivate piirnormide kohta vastavalt määruse (EÜ) nr 396/2005 artiklile 12, EFSA Journal, 2018, 16(5):e5263, lk 12, https://www.efsa.europa.eu/fr/efsajournal/pub/5263.

kohustustega[9], võttes arvesse inimeste, loomade ja keskkonna suuremat kokkupuudet glüfosaadi ja glufosinaadiga riikides, kus kasvatatakse seda herbitsiiditolerantset geneetiliselt muundatud kultuuri, ning sellega seotud võimalikke raskeid tervisemõjusid;

M. arvestades, et geneetiliselt muundatud sojauba ei ole liidus lubatud kasvatada;

N. arvestades, et komisjoni rakendusotsusega lubataks jätkuvalt liitu importida tooteid, mis ei vasta liidu põllumajandustootjate järgitavatele standarditele, seades nad seeläbi ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

O. arvestades, et ELi põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi järeldustes[10] kutsutakse komisjoni üles uuesti hindama oma lähenemisviisi põllumajanduslike toiduainete impordi ja ekspordi turulepääsule, võttes arvesse liidu ja selle kaubanduspartnerite lahknevate standardite probleemi; arvestades, et õiglasemad kaubandussuhted ülemaailmsel tasandil, mis on kooskõlas tervisliku keskkonna eesmärkidega, olid 2023., 2024. ja 2025. aasta meeleavaldustel põllumajandustootjate üks peamisi nõudmisi;

P. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt rõhutanud, et komisjon ei tohiks anda GMOdele luba juhtudel, kui liikmesriigid ei saavuta alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees või apellatsioonikomitees kvalifitseeritud häälteenamust, et leevendada demokraatia püsivat defitsiiti;

Q. arvestades, et kuigi komisjon tunnistab puudujääke demokraatlikus protsessis, liikmesriikide toetuse puudumist ja Euroopa Parlamendi vastuväiteid, jätkab ta siiski GMOdele lubade andmist;

R. arvestades, et terviseühtsuse põhimõtte kohaselt tuleb GMOde pikaajalise kestlikkuse ja ohutuse hindamisel arvesse võtta inimeste, loomade, taimede ja keskkonna tervise vastastikust sõltuvust;

1. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu ületab määruses (EÜ) nr 1829/2003 sätestatud rakendamisvolitusi;

2. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu on vastuolus liidu õigusega, sest see ei ole kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 eesmärgiga, milleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002[11] sätestatud üldpõhimõtete kohaselt on luua alus inimeste elu ja tervise, loomade tervise ja heaolu ning keskkonna ja tarbijate huvide kaitse kõrge taseme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega ning tagada samal ajal ka siseturu tõhus toimimine;

---

9 2022. aasta detsembris lepiti ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul kokku ülemaailmses elurikkuse raamistikus, mis sisaldab üleilmset eesmärki vähendada taimekaitsevahenditest tulenevaid ohte 2030. aastaks vähemalt 50 % (vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7834).

10 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_et

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

3. palub komisjonil oma rakendusotsuse eelnõu tagasi võtta;

4. kutsub komisjoni üles geneetiliselt muundatud sojaoale luba mitte andma, kuna puuduvad piisavad tõendid pikaajalise mõju kohta elurikkusele, toiduohutusele, põllumajandustootjate elatusvahenditele ja loomatervisele kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega;

5. kutsub komisjoni üles esitama viivitamata seadusandliku ettepaneku GMOsid käsitleva otsustusprotsessi reformimiseks, et reageerida Euroopa Parlamendi järjepidevatele vastuväidetele ja liikmesriikide pooldava kvalifitseeritud häälteenamuse puudumisele;

6. rõhutab sellega seoses, et liidus keelatud herbitsiidide, näiteks glufosinaadi suhtes tolerantseks muudetud geneetiliselt muundatud taimede importimise lubamine toidu, sööda või toodetena kasutamiseks on vastuolus liidu rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad muu hulgas ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest, sealhulgas Kunmingi-Montréali raamistikust, ning et see loob liidu põllumajandustootjatele ebavõrdsed tingimused;

7. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0308

Geneetiliselt muundatud mais MON 87460

Euroopa Parlamendi 16. septembri 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud toodete turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115874/01 – 2026/2784(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse komisjoni rakendusotsuse eelnõu, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud toodete turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (D115874/01),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta[1], eriti selle artikli 11 lõiget 3 ja artikli 23 lõiget 3,

– võttes arvesse määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklis 35 osutatud alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees 10. juunil 2026 toimunud hääletust, mille tulemusel arvamust ei esitatud, ning võttes arvesse 15. juulil 2026 apellatsioonikomitees toimunud hääletust, mille tulemusel samuti arvamust ei esitatud,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) nr 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes)[2] artiklit 11,

[1] ELT L 268, 18.10.2003, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
[2] ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.

– võttes arvesse Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) 29. oktoobril 2025 vastu võetud ja 8. detsembril 2025 avaldatud arvamust[3],

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone, milles väljendatakse vastuseisu geneetiliselt muundatud organismide (GMOd) lubamisele[4],

---

[3] EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus „Assessment of genetically modified maize MON 87460 for renewal authorisation under Regulation (EC) No 1829/2003“ (Geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 hindamine turule laskmise loa kehtivuse pikendamise eesmärgil vastavalt määrusele (EÜ) nr 1829/2003) (toimik GMFF-2023-21251), EFSA Journal, 2025, 23(12): e9744, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9744.

[4] Euroopa Parlament võttis kaheksandal ametiajal vastu 36 resolutsiooni ja üheksandal ametiajal 38 resolutsiooni, milles väljendatakse vastuseisu GMOde lubamisele. Lisaks on Euroopa Parlament kümnendal ametiajal vastu võtnud järgmised resolutsioonid:

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2628 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2627 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud puuvilla COT102 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2629 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 ja selle kaheksat alakombinatsiooni sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1828 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 810 sisaldava, sellest koosneva ja sellest valmistatud toidu ja sööda turuleviimise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusotsus (EL) 2017/1207 (ELT C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1822 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP915635 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/1826 kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud maisi DP23211 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest toodetud kaupade turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj).

– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse (EL) 2024/2618 kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj).
– Euroopa Parlamendi 26. novembri 2024. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 94804 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj).
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi DP910521 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj).
– Euroopa Parlamendi 12. veebruari 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud maisi MON 95275 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. mai 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/586, 24.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/586/oj).
– Euroopa Parlamendi 8. oktoobri 2025. aasta resolutsioon komisjoni 22. septembri 2025. aasta rakendusotsuse (EL) 2025/1898 kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DP51291 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1523, 15.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1523/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud maisi DAS1131 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1703, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1703/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla MON 88913 (MON-88913-8) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1704, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1704/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud rapsi MON 88302 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1705, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1705/oj).

– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87708 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1706, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1706/oj).
– Euroopa Parlamendi 25. novembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi MON 87427 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/1707, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1707/oj).
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2150, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2150/oj).
– Euroopa Parlamendi 16. detsembri 2025. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud suhkrupeedist KWS20-1 valmistatud toitu, toidu koostisosi ja sööta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/2151, 6.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2151/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba DBN-09004-6 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3759, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3759/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi T25 (ACS-ZMØØ3-2) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3760, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3760/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla GHB614 × LLCotton25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3761, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3761/oj).
– Euroopa Parlamendi 11. veebruari 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud puuvilla T304-40 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT C, C/2026/3762, 12.8.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/3762/oj).
– Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2026. aasta resolutsioon komisjoni rakendusotsuse eelnõu kohta, millega lubatakse viia turule geneetiliselt muundatud sojauba MON 94637 sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest toodetud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0150).

– võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõikeid 2 ja 3,

– võttes arvesse keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et komisjoni rakendusotsusega (EL) 2015/683[5] on lubatud turule lasta geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 (edaspidi „geneetiliselt muundatud mais“) sisaldavat, sellest koosnevat või sellest valmistatud toitu ja sööta; arvestades, et kõnealune luba hõlmas ka selliste muude toodete (v.a toit ja sööt) turule laskmist, mis sisaldavad geneetiliselt muundatud maisi või koosnevad sellest ja mida kasutatakse nagu muud maisi, kuid mida ei viljelda;

B. arvestades, et 11. märtsil 2024 esitas Belgias asuv äriühing Bayer Agriculture BV Ameerika Ühendriikides asuva äriühingu Bayer CropScience LP nimel komisjonile taotluse kõnealuse loa kehtivuse pikendamiseks;

C. arvestades, et EFSA avaldas 8. detsembril 2025 kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklitega 6 ja 18 geneetiliselt muundatud maisi kohta heakskiitva teadusliku arvamuse; arvestades, et EFSA jõudis järeldusele, et kõnealuses pikendamistaotluses puuduvad tõendid uute ohtude, kokkupuuteviisi muutumise või teadusliku ebakindluse kohta, millest lähtuvalt võiks olla vaja muuta geneetiliselt muundatud maisi kohta tehtud algset

---

– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1417 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud maisi NK603 × T25 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0263).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1419 kohta, millega pikendatakse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toodete turule laskmise loa kehtivust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0264).
– Euroopa Parlamendi 8. juuli 2026. aasta resolutsioon komisjoni 29. juuni 2026. aasta rakendusotsuse (EL) 2026/1443 kohta, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud maisi DP202216 × NK603 × DAS-40278–9 ja selle alakombinatsioone DP202216 × NK603, DP202216 × DAS-40278–9 sisaldavaid, neist koosnevaid või valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0265).

5 Komisjoni 24. aprilli 2015. aasta rakendusotsus (EL) 2015/683, millega lubatakse lasta turule geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 (8746Ø-4) sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT L 112, 30.4.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/683/oj).

riskihindamist käsitlevaid järeldusi, mille EFSA avaldas 2012. aastal[6]; arvestades, et nendes arvamustes ei käsitletud mitut laiemat keskkonna-, sotsiaal-majanduslikku ja kumulatiivset mõju, mis EFSA arvates ei kuulu tema pädevusse;

D. arvestades, et geneetiliselt muundatud mais töötati välja *Agrobacterium*'i vahendatud transformatsiooni teel ning see ekspresseerib *Bacillus subtilis*'est saadud külmašoki valku B ja *Escherichia coli*'st saadud neomütsiinfosfotransferaas II (nptII), et vähendada veenappuse tingimustes tekkivat saagikadu;

E. arvestades, et geneetiliselt muundatud mais sisaldab taimes ekspresseeruvat nptII geeni, mis annab resistentsuse kanamütsiini ja neomütsiini suhtes, mistõttu võib tekkida probleeme seoses antimikroobikumiresistentsuse ülekandumisega;

F. arvestades, et EFSA tehtud riskihindamised ei hõlmanud pikaajalisi toksikoloogilisi uuringuid ega kumulatiivse ja kombineeritud mõju üksikasjalikku analüüsi, sealhulgas võimalikku vastastikmõju maisi kasvatamisel tavaliselt kasutatavate pestitsiidide jääkidega;

G. arvestades, et valdavat osa geneetiliselt muundatud kultuuridest on geneetiliselt muundatud nii, et need on tolerantsed vähemalt veel ühe herbitsiidi suhtes, mida saab kasutada kogu geneetiliselt muundatud kultuuri kasvatamise ajal, ilma et taimed sureks, nagu juhtuks herbitsiidide suhtes mittetolerantsete kultuuride puhul; arvestades, et mitu uuringut näitab, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride kasvatamise tõttu hakatakse rohkem kasutama täiendavaid herbitsiide, seda peamiselt herbitsiiditolerantse umbrohu tekke tõttu[7];

H. arvestades, et herbitsiiditolerantsete geneetiliselt muundatud kultuuride puhul sõltuvad põllumajandustootjad umbrohutõrjesüsteemist, mis põhineb suures osas või täielikult herbitsiididel ja nõuab neilt geneetiliselt muundatud seemnete eest lisatasu, tekitades samal ajal sõltuvuse täiendavate herbitsiidide kasutamisest tootmissüsteemi lahutamatu osana; arvestades, et geneetiliselt muundatud maisi kasvatavate põllumajandusettevõtete suurem sõltuvus täiendavatest herbitsiididest kiirendab nende herbitsiidide suhtes resistentse umbrohu teket ja levikut ning suurendab seega veelgi vajadust herbitsiidide kasutamise järele, tekitades nõiaringi, kus nendest loobuda on keeruline; arvestades, et

---

6 EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni teaduslik arvamus „Scientific Opinion of the EFSA Panel on Genetically Modified Organisms on an application (EFSA-GMO-NL-2009-70) for the placing on the market of genetically modified drought tolerant maize MON 87460 for food and feed uses, import and processing under Regulation (EC) No 1829/2003 from Monsanto" (Teaduslik arvamus Monsanto taotluse EFSA-GMO-NL-2009-70 kohta, mis käsitleb põuakindla geneetiliselt muundatud maisi MON 87460 turuleviimist toiduks ja söödaks kasutamiseks, importimiseks ja töötlemiseks määruse (EÜ) nr 1829/2003 alusel), EFSA Journal 2012, 10(11): 2936, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2012.2936.

7 Vt nt S. Bonny artikkel „Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact" (Geneetiliselt muundatud herbitsiiditolerantsed põllukultuurid, umbrohi ja herbitsiidid: ülevaade ja mõju), Environmental Management, jaanuar 2016, 57(1), lk 31–48, https://doi.org/10.1007/s00267-015-0589-7, ja Benbrook, C.M., „Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years" (Geneetiliselt muudetud põllukultuuride mõju pestitsiidikasutusele USAs – esimesed 16 aastat), Environmental Sciences Europe, 28. september 2012, kd 24(1), https://doi.org/10.1186/2190-4715-24-24.

selle tagajärjel suureneb herbitsiidide liigsest kasutamisest tingitud kahjulik mõju mulla seisundile, vee kvaliteedile ning maapealsele ja -alusele elurikkusele, samuti suureneb inimeste ja loomade kokkupuude nendega, võimalik et ka toidus ja söödas leiduvate herbitsiidijääkide suurenemise tõttu[8];

I. arvestades, et geneetiliselt muundatud taimede herbitsiidijääkide ja neis leitud metaboliitide hindamist ei loeta EFSA geneetiliselt muundatud organismide komisjoni pädevusse kuuluvaks ning seetõttu ei ole seda GMOde loamenetluse osana ette võetud; arvestades, et see põhjustab probleeme, sest asjaomaste geneetiliselt muundatud taimede puhul võib seda, kuidas taim täiendavaid herbitsiide lagundab, ja metaboliitide koostist ning seega ka nende toksilisust mõjutada geneetiline muundamine ise[9];

J. arvestades, et elurikkusele, mulla seisundile, tolmeldajatele ja mittesihtliikidele avalduva võimaliku kahjuliku mõju sõltumatu kontroll ja seire ei ole endiselt piisavalt tagatud;

K. arvestades, et teadusliku ebakindluse korral tuleks kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 191 sätestatud ettevaatuspõhimõtet;

L. arvestades, et määruses (EÜ) nr 1829/2003 nõutakse, et geneetiliselt muundatud toit ja sööt ei tohi avaldada inimeste ja loomade tervisele ega keskkonnale kahjulikku mõju;

M. arvestades, et geneetiliselt muundatud maisi loa pikendamine liidu poolt ei oleks kooskõlas pestitsiidide vähendamist käsitlevate rahvusvaheliste kohustustega[10], võttes arvesse inimeste, loomade ja keskkonna suuremat kokkupuudet herbitsiididega riikides, kus geneetiliselt muundatud põllukultuure kasvatatakse, ning sellega seotud võimalikke tõsiseid tervisemõjusid;

N. arvestades, et geneetiliselt muundatud maisi ei ole liidus lubatud kasvatada;

O. arvestades, et komisjoni rakendusotsusega lubataks jätkuvalt liitu importida tooteid, mis ei vasta liidu põllumajandustootjate järgitavatele standarditele, seades nad seeläbi ebasoodsasse konkurentsiolukorda;

P. arvestades, et ELi põllumajanduse tulevikku käsitleva strateegilise dialoogi järeldustes[11] kutsutakse komisjoni üles uuesti hindama oma lähenemisviisi põllumajanduslike toiduainete impordi ja ekspordi turulepääsule, võttes arvesse liidu ja selle kaubanduspartnerite lahknevate standardite probleemi; arvestades, et õiglasemad

---

8 Vt nt: https://doi.org/10.1002/ps.8105 ja https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.03.009.

9 See on nii glüfosaadi puhul, nagu on täheldatud EFSA väljaandes „Review of the existing maximum residue levels for glyphosate according to Article 12 of Regulation (EC) No 396/2005“ (Glüfosaadijääkide kehtivate piirnormide läbivaatamine vastavalt määruse (EÜ) nr 396/2005 artiklile 12), EFSA Journal 2018;16(5):e05263, lk 12, https://www.efsa.europa.eu/fr/efsajournal/pub/5263.

10 2022. aasta detsembris lepiti ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 15. istungjärgul kokku ülemaailmses elurikkuse raamistikus, mis sisaldab üleilmset eesmärki vähendada taimekaitsevahenditest tulenevaid ohte 2030. aastaks vähemalt 50 % (vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_22_7834).

11 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_et

kaubandussuhted ülemaailmsel tasandil, mis on kooskõlas tervisliku keskkonna eesmärkidega, olid 2023., 2024. ja 2025. aasta meeleavaldustel põllumajandustootjate üks peamisi nõudmisi;

Q. arvestades, et Euroopa Parlament on korduvalt rõhutanud, et komisjon ei tohiks anda GMOdele luba juhtudel, kui liikmesriigid ei saavuta alalises taime-, looma-, toidu- ja söödakomitees või apellatsioonikomitees kvalifitseeritud häälteenamust, et leevendada demokraatia püsivat defitsiiti;

R. arvestades, et kuigi komisjon tunnistab puudujääke demokraatlikus protsessis, liikmesriikide toetuse puudumist ja Euroopa Parlamendi vastuväiteid, jätkab ta siiski GMOdele lubade andmist;

S. arvestades, et terviseühtsuse põhimõtte kohaselt tuleb GMOde pikaajalise kestlikkuse ja ohutuse hindamisel arvesse võtta inimeste, loomade, taimede ja keskkonna tervise vastastikust sõltuvust;

1. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu ületab määruses (EÜ) nr 1829/2003 sätestatud rakendamisvolitusi;

2. on seisukohal, et komisjoni rakendusotsuse eelnõu on vastuolus liidu õigusega, sest see ei ole kooskõlas määruse (EÜ) nr 1829/2003 eesmärgiga, milleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 178/2002[12] sätestatud üldpõhimõtete kohaselt on luua alus inimeste elu ja tervise, loomade tervise ja heaolu ning keskkonna ja tarbijate huvide kaitse kõrge taseme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega ning tagada samal ajal ka siseturu tõhus toimimine;

3. palub komisjonil oma rakendusotsuse eelnõu tagasi võtta;

4. kutsub komisjoni üles mitte pikendama geneetiliselt muundatud maisile antud luba, kuna puuduvad piisavad tõendid pikaajalise mõju kohta elurikkusele, toiduohutusele, põllumajandustootjate elatusvahenditele ja loomatervisele kooskõlas terviseühtsuse põhimõttega;

5. kutsub komisjoni üles esitama viivitamata seadusandliku ettepaneku GMOsid käsitleva otsustusprotsessi reformimiseks, et reageerida Euroopa Parlamendi järjepidevatele vastuväidetele ja liikmesriikide pooldava kvalifitseeritud häälteenamuse puudumisele;

6. rõhutab sellega seoses, et liidus keelatud herbitsiidide, näiteks glufosinaadi suhtes tolerantseks muudetud geneetiliselt muundatud taimede importimise lubamine toidu, sööda või toodetena kasutamiseks on vastuolus liidu rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad muu hulgas ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest, sealhulgas Kunmingi-Montréali raamistikust, ning et see loob liidu põllumajandustootjatele ebavõrdsed tingimused;

7. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

---

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0312

ELi tervishoiutöötajate kriisi kava: tervishoiusüsteemide kestlikkus ning tervishoiusektori tööhõive ja töötingimused

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2026. aasta resolutsioon ELi tervishoiutöötajate kriisi kava kohta: tervishoiusüsteemide kestlikkus ning tervishoiusektori tööhõive ja töötingimused (2025/2062(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 4, 6, 9, 45–48, 53, 114, 121, 151, 152, 153, 165, 166, artikli 168 lõikeid 1 ja 5 ning artiklit 174,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 35,

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast (2017), eelkõige selle põhimõtteid, mis on seotud tervishoiu, pikaajalise hoolduse, kvaliteetse ja kaasava hariduse, koolituse ja elukestva õppe, soolise võrdõiguslikkuse ja õiglaste töötingimustega,

– võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava, eelkõige selle peamist eesmärki, mille kohaselt peab igal aastal koolitusel osalema vähemalt 60 % kõigist täiskasvanutest,

– võttes arvesse nõukogu 7. aprilli 1998. aasta direktiivi 98/24/EÜ töötajate tervise ja ohutuse kaitse kohta keemiliste mõjuritega seotud ohtude eest tööl[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta[2] (tööaja direktiiv),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta muudetud direktiivi (EL) 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest[3] (kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainete direktiiv),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta[4] (edaspidi

[1] EÜT L 131, 5.5.1998, lk 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1998/24/oj.
[2] ELT L 299, 18.11.2003, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2003/88/oj.
[3] ELT L 158, 30.4.2004, lk 50, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/37/oj.
[4] ELT L 255, 30.9.2005, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj.

„kutsekvalifikatsioonide direktiiv“),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiivi (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist[5] (edaspidi „tasustamise läbipaistvuse direktiiv“),

– võttes arvesse komisjoni 1. aprilli 2025. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks (COM(2025)0164),

– võttes arvesse mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 üle peetavaid läbirääkimisi,

– võttes arvesse komisjoni ning Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) 2024. aasta novembri aruannet „Health at a Glance: Europe 2024 – State of Health in the EU Cycle“ (Terviseülevaade: Euroopa 2024, tervise olukord ELi tsüklis),

– võttes arvesse ELi sotsiaalvaldkonna tulemustabelit ja teiseseid näitajaid,

– võttes arvesse komisjoni 7. juuni 2023. aasta teatist, milles käsitletakse kõikehõlmavat lähenemisviisi vaimsele tervisele (COM(2023)0298),

– võttes arvesse komisjoni 3. veebruari 2021. aasta teatist „Euroopa vähktõvevastase võitluse kava“ (COM(2021)0044),

– võttes arvesse komisjoni 28. juuni 2021. aasta teatist „ELi töötervishoiu ja tööohutuse strateegiline raamistik aastateks 2021−2027“ (COM(2021)0323),

– võttes arvesse komisjoni 7. septembri 2022. aasta teatist Euroopa hooldusstrateegia kohta (COM(2022)0440),

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 26. märtsi 2025. aasta ühisteatist ELi kriisivalmiduse strateegia kohta (JOIN(2025)0130),

– võttes arvesse oma 16. veebruari 2022. aasta resolutsiooni vähktõvevastase võitluse tugevdamise kohta Euroopas – ulatusliku ja koordineeritud strateegia suunas[6],

– võttes arvesse oma 21. juuni 2022. aasta resolutsiooni vaimse tervise kohta digitaalses töökeskkonnas[7],

– võttes arvesse 12. juuli 2023. aasta resolutsiooni COVID-19 pandeemiast saadud kogemuste ja tulevikuks mõeldud soovituste kohta[8],

– võttes arvesse oma 12. veebruari 2009. aasta resolutsiooni vaimse tervise kohta[9],

---

5 ELT L 132, 17.5.2023, lk 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.
6 ELT C 342, 6.9.2022, lk 109.
7 ELT C 47, 7.2.2023, lk 63.
8 ELT C, C/2024/4003, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4003/oj.
9 ELT C, C/2024/4162, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4162/oj.

– võttes arvesse nõukogu 2022. aasta soovitust, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu[10],

– võttes arvesse eksperdirühma 23. juuni 2021. aasta arvamust toimivate tervishoidu investeerimise viiside kohta „Tervishoiutöötajate ja muude elutähtsate kutsealade töötajate vaimse tervise toetamine“[11],

– võttes arvesse komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni 10. septembri 2025. aasta kõnet olukorrast Euroopa Liidus,

– võttes arvesse nõukogu 21. juunil 2024. aastal vastu võetud järeldusi „Euroopa terviseliidu tulevik: hoolitsev, valmistuv ja kaitsev Euroopa“,

– võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 21. septembri 2022. aasta omaalgatuslikku arvamust „Tervishoiutöötajate ja hoolduse strateegia Euroopa tuleviku jaoks“[12],

– võttes arvesse Euroopa Regioonide Komitee 14. mai 2025. aasta arvamust „Tervishoiutöötajad: piirkondlikud probleemid ja lahendused“[13],

– võttes arvesse ELi sotsiaalpartnerite 13. juuni 2025. aasta ühist poliitilist suunist vastupanuvõimelise haigla- ja tervishoiusektori loomise kohta COVID-19 pandeemia järel ning töötajate värbamise ja ametis hoidmisega seotud meetmete 2022. aasta ajakohastatud raamistikku,

– võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja 1. juuli 2024. aasta eriaruannet 10/2024 „Kutsekvalifikatsioonide tunnustamine ELis“,

– võttes arvesse Enrico Letta 2024. aasta aprilli aruannet „Much more than a market – Speed, Security, Solidarity: Empowering the single market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens“ (Palju enamat kui turg – kiirus, turvalisus, solidaarsus – siseturu võimestamine kõigile ELi kodanikele kestliku tuleviku ja jõukuse tagamiseks),

– võttes arvesse Mario Draghi 9. septembri 2024. aasta aruannet „The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe (Part A) and Part B – In-depth analysis and recommendations“ (Euroopa konkurentsivõime tulevik – A osa: Euroopa konkurentsivõime strateegia ja B osa: põhjalik analüüs ja soovitused) (edaspidi „Draghi aruanne“),

– võttes arvesse Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadi 2022. aasta aruannet „The Conference on the Future of Europe: Report on the final outcome“ (Euroopa tuleviku konverentsi lõpptulemuste aruanne),

– võttes arvesse ÜRO 2015. aasta resolutsioonis kestliku arengu tegevuskava kohta

---

10 ELT C 476, 15.12.2022, lk 1.

11 Euroopa Komisjon, „Supporting mental health of health workforce and other essential workers“ (Tervishoiutöötajate ja muude elutähtsate kutsealade töötajate vaimse tervise toetamine), 23. juuni 2021.

12 ELT C 486, 21.12.2022, lk 37.

13 ELT C, C/2025/3476, 16.7.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3476/oj.

aastani 2030 „Muudame oma maailma“ esitatud kestliku arengu eesmärki nr 3,

– võttes arvesse 2023. aasta oktoobris vastu võetud WHO Euroopa piirkondliku büroo resolutsiooni WHO Euroopa piirkonna tervishoiu- ja hooldustöötajate tegevusraamistiku kohta aastateks 2023–2030,

– võttes arvesse WHO Euroopa piirkondliku büroo aruannet „Report on the Pan-European Commission on Health and Sustainable Development – rethinking policy priorities in the light of pandemics“ (Aruanne üleeuroopalise tervise- ja kestliku arengu komisjoni kohta – pandeemiatest tingitud poliitiliste prioriteetide ümbermõtestamine) (august 2021),

– võttes arvesse WHO 14. septembri 2022. aasta väljaannet „Health and care workforce in Europe: time to act“ (Tervishoiu- ja hooldustöötajad Euroopas: aeg tegutseda) ning 7. oktoobri 2025. aasta väljaannet „Mental Health of Nurses and Doctors Survey in the European Union, Iceland and Norway“ (Euroopa Liidu, Islandi ja Norra õdede ja arstide vaimse tervise uuring),

– võttes arvesse üleeuroopalise tervise- ja kestliku arengu komisjoni 2021. aasta septembri aruannet „Drawing light from the pandemic: A new strategy for health and sustainable development – Final report of the Pan-European Commission on Health and Sustainable Development“ (Pandeemia õppetunnid: uus tervise- ja kestliku arengu strateegia. Üleeuroopalise tervise- ja kestliku arengu komisjoni lõpparuanne),

– võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 7. märtsi 2022. aasta raportit „Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work“ (Hooldus tööl: panustamine hoolduspuhkusesse ja teenustesse sooliselt võrdõiguslikuma töökeskkonna jaoks),

– võttes arvesse Eurofoundi 16. augusti 2023. aasta aruannet „Social services in Europe: Adapting to a new reality“ (Sotsiaalteenused Euroopas: uue reaalsusega kohanemine),

– võttes arvesse Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti 7. novembri 2023. aasta aruannet „OSH in figures in the health and social care sector“ (Töötervishoid ja tööohutus arvudes tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektoris), 15. oktoobri 2024. aasta aruannet „Mental health challenges in the EU health and social care sector during COVID-19: strategies for prevention and management“ (Vaimse tervise probleemid ELi tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektoris COVID-19 ajal: ennetus- ja juhtimisstrateegiad), 3. oktoobri 2025. aasta aruannet „Musculoskeletal health and risk factors in the health and social care sector“ (Luu- ja lihaskonna tervis ning riskitegurid tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektoris) ja 5. märtsi 2024. aasta aruannet „Digital platform work in the health and social care sector: implications for occupational safety and health“ (Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektori digiplatvormitöö mõju tööohutusele ja töötervishoiule),

– võttes arvesse Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti (EU-OSHA) uurimisaruannet „A review of good workplace practices to support individuals experiencing mental health problems“ (Ülevaade töökohal rakendatavatest headest tavadest vaimse tervise probleemidega inimeste toetamiseks),

– võttes arvesse Euroopa Tööjõuameti 27. juuni 2025. aasta aruannet „EURES Report on

labour shortages and surpluses 2024“ (EURESe aruanne tööjõupuuduse ja -ülejäägi kohta 2024. aastal),

– võttes arvesse komisjoni presidendi erinõuniku Sauli Niinistö 30. oktoobri 2024. aasta aruannet „Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness“ (Ühiselt on turvalisem: Euroopa tsiviil- ja sõjalise valmisoleku tugevdamine) (edaspidi „Niinistö aruanne“),

– võttes arvesse WHO 22.–23. märtsi 2023. aasta Bukaresti deklaratsiooni tervishoiu- ja hooldustöötajate kohta,

– võttes arvesse rahvatervishoiu komisjoni tellitud ülevaadet „The Health workforce crisis in the European Union“[14] (Tervishoiutöötajate kriis Euroopa Liidus) (september 2025),

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni ning rahvatervishoiu komisjoni ühiseid arutelusid vastavalt kodukorra artiklile 59,

– võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni ning rahvatervishoiu komisjoni raportit (A10-0168/2026),

A. arvestades, et tervishoiutöötajate puhul viidatakse WHO määratlusele[15], mis hõlmab kõiki tervishoiusektoris tegutsevaid töötajaid, sealhulgas tervishoiutöötajaid, tervishoiu abispetsialiste, tervishoiuteenustega seotud hooldustöötajaid, tervishoiuvaldkonna juhtiv- ja tugitöötajaid ning muid tervishoiuteenuste osutajaid, kes ei kuulu ühegi nimetatud kategooria alla;

B. arvestades, et kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba 16. põhimõttega peaks kõigil olema võimalik kasutada õigust saada õigeaegselt taskukohaseid ja kvaliteetseid ennetavaid ja aktiivravi tervishoiuteenuseid; arvestades, et tervishoiu- ja hooldustöötajad täidavad ülesandeid, mis kujutavad endast strateegilist avalikku hüve;

C. arvestades, et tervishoiutöötajate puudus on tervishoiusüsteemide vastupanuvõime ja kvaliteedi seisukohast ELis üks pakilisemaid probleeme; arvestades, et ELi liikmesriikides oli tervishoiuteenuste üldise kättesaadavuse saavutamiseks 2022. aastal hinnanguliselt puudu ligikaudu 1,2 miljonit arsti, õde ja ämmaemandat[16]; arvestades, et WHO hinnangul on 2030. aastaks ELis puudu 950 000 tervishoiutöötajat[17]; arvestades, et Euroopa tööturuasutuste võrgustiku (EURES) ja Euroopa Tööjõuameti andmetel on tervishoiusektor pidevalt nende kolme sektori hulgas, kus valitseb ulatuslik ja tõsine tööjõupuudus kõigis liikmesriikides[18]; arvestades, et kui võrrelda pensionile jääjate arvu praeguse tervishoiuerialade õppurite arvu languse ja äsja lõpetanute pealevooluga, on

---

14 Kuhlmann, E., The health workforce crisis in the European Union, september 2025.

15 Maailma Terviseorganisatsioon, Monitoring the building blocks of health systems: A handbook of indicators and their measurement strategies, 2010.

16 OECD, Health at a Glance: Europe 2024, 18. november 2024.

17 WHO, Health workforce migration in the WHO European Region: country case studies from Albania, Armenia, Georgia, Ireland, Malta, Norway, Republic of Moldova, Romania and Tajikistan, 17. september 2025.

18 Komisjoni 15. novembri 2023. aasta ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ELi talendireserv (COM(2023)0716).

selge, et tervishoiutöötajate puudus mitmes riigis tulevikus suureneb; arvestades, et WHO 2022. aasta aruandest Euroopa tervishoiutöötajate kohta nähtub, et 30 % arstidest ja 18 % õdedest on 55-aastased või vanemad ning 12 ELi riiki teatasid, et 2022. aastal oli 40 % arstidest 55-aastased või vanemad[19];

D. arvestades, et tervishoiutöötajate puudus ELis süveneb paljude tegurite tõttu, sealhulgas demograafilised muutused, millega kaasneb järjest suurem vajadus pikaajalise hoolduse ja ühiskondliku toetuse järele, vaimse tervise probleemide, vähi ja muude mittenakkuslike haiguste esinemissageduse suurenemine, jätkuv antimikroobikumiresistentsuse oht ning pandeemiatest ja muudest rahvatervise hädaolukordadest tulenevad püsivad riskid, sealhulgas keskkonnaseisundi halvenemise ja äärmuslike ilmastikutingimuste mõju tervisele;

E. arvestades, et Eurostati andmetest ilmevad märkimisväärsed erinevused tervishoiutöötajate suhtarvus nii liikmesriikide sees kui ka nende vahel, samuti väga suured palgataseme erinevused, kusjuures palgaerinevused aitavad kaasa tööjõu tasakaalustamatuse tekkele, tervishoiutöötajate rändele ja põhjustavad kogu ELis ebavõrdsust tervishoiuteenuste kättesaadavuses; arvestades, et pidev tervishoiutöötajate puudus kogu ELis on tekitanud olukorra, kus patsientide ja tervishoiutöötajate suhtarv ei ole enam kestlik, mis võib kaasa tuua lühemad arstivisiidid, pikad ooteajad, ülekoormatud erakorralise meditsiini osakonnad, diagnoosimise hilinemise, halvemad tervisenäitajad, märkimisväärsed majanduslikud kulud, vaimse tervisega seotud suurema koormuse, ennetava ravi jaoks jääva aja lühenemise ning üldise tervishoiuteenuste kvaliteedi languse, mis rõhutab pakilist vajadust strateegiliste investeeringute järele tervishoiutöötajate värbamise, koolituse ja ametis hoidmise poliitikasse; arvestades, et soo aspekti arvestavad tervishoiusüsteemid on Euroopa tervishoiusüsteemide üldise valmisoleku, vastupanuvõime ja stabiilsuse tagamiseks hädavajalikud;

F. arvestades, et rahvatervise valdkonnas tunnistatakse, et igaüks peab andma oma panuse ja omaks võtma tervist edendava ja haigusi ennetava eluviisi, et võtta vastutus oma tervise eest; arvestades, et paljud inimesed sõltuvad mitteametlikest hooldajatest ja seda rolli täidavad elu jooksul paljud inimesed;

G. arvestades, et tervishoiutöötajate kriis on suur avalik probleem, mis tuleb seada prioriteediks; arvestades, et tervishoiusüsteemide vastupanuvõime ja kestlikkus sõltuvad tervishoiu- ja hooldusökosüsteemi kõigi valdkondade suure hulga spetsialistide panusest, sealhulgas kliinilised, tehnilised, haldus-, teadus-, digi-, logistika- ja tootmisspetsialistid, kelle töö tagab üheskoos ravi järjepidevuse, ohutuse ja kvaliteedi; arvestades, et tervishoiutöötajate koolituse ja tunnustamise parandamine on oluline ELi tervishoiu-, sotsiaal- ja tööstuspoliitika eesmärkide saavutamiseks, kuna tervishoiuga seotud tööstussektor ELis vajab tehnilisi oskusi;

H. arvestades, et tervishoiutöötajate kriis ja krooniline tööjõupuudus ei ole mitte ainult ressursiprobleem, vaid ka patsientide ohutuse ja ravikvaliteedi probleem, kuna need võivad olla seotud suurema välditava kahju, tüsistuste ja uuesti haiglasse võtmise määraga, mis tulenevad jälgimise vähenemisest, vajalike kontrollide tegemata jätmisest, kliiniliste protokollide halvemast järgimisest, pikematest ooteaegadest, diagnoosimise hilinemisest, ravi järjepidevuse ja kättesaadavuse katkemisest ning suuremast kliiniliste

[19] Eurostat, Medical workforce in the EU: an ageing profession, 16. jaanuar 2025.

vigade riskist;

I. arvestades, et alateenindatud piirkonnad, sealhulgas mägi-, maa-, linnalähi-, äärepoolsed, hõredalt asustatud ja äärepoolseimad piirkonnad või saared, seisavad silmitsi märkimisväärsete probleemidega tervishoiuasutuste varustamisel piisavalt kvalifitseeritud töötajatega; arvestades, et haiglaosakondade ja tervishoiuasutuste sulgemine vähendab patsientide jaoks teenuste kättesaadavust, kusjuures rasedad peavad mõnes ELi piirkonnas sünnitusosakonda jõudmiseks läbima üle 100 km;

J. arvestades, et 2024. aastal teatas ELis 3,6 % 16-aastastest või vanematest inimestest, kes vajasid arstlikku läbivaatust või ravi, et neil ei ole võimalik seda saada rahaliste piirangute, pikkade ootejärjekordade või liiga suure vahemaa tõttu[20]; arvestades, et kogukonnapõhises ja esmatasandi hoolduses töötatakse liiga sageli ebakindlate lepingute alusel, mis seab ohtu järjepidevuse, kvaliteedi ja töötajate ametis püsimise; arvestades, et vajaduspõhine planeerimine peab käima käsikäes kvaliteetse koolituse ja õiglase tasustamisega;

K. arvestades, et viimaste aastate eelarvepiirangud on avaldanud tervishoiusüsteemidele märkimisväärset survet; arvestades, et eluaseme ja elukalliduse kriis on tervishoiutöötajate nappust süvendanud;

L. arvestades, et iga ennetusse investeeritud euro võib tuua 14 eurot tulu tänu ära hoitud tervishoiukuludele ja suuremale tootlikkusele; arvestades, et mittenakkuslikud haigused lähevad ELile igal aastal maksma üle 700 miljardi euro; arvestades, et igal aastal lähevad tervishoiukulude suurenemine ja tööjõu tootlikkuse vähenemine, mis tulenevad antimikroobikumiresistentsuse kasvavast survest tervishoiusüsteemidele, ELile maksma 11,7 miljardit eurot;

M. arvestades, et tervishoiusüsteemide korraldamise ja haldamise ning tervishoiuvaldkonna tööjõu planeerimise eest vastutavad peamiselt liikmesriigid; arvestades, et COVID-19 pandeemia tõi esile tervishoiusüsteemide struktuursed ja süsteemsed probleemid ja puudused ning süvendas neid, sealhulgas puudused, mis on seotud selliste aspektidega, nagu tervishoiuvaldkonna tööjõu planeerimine, töötingimused, tervishoiutöötajate tasustamine, talentide ligimeelitamine ja hoidmine ning vajadus suurema piiriülese liikuvuse ja koostöö järele ELis; arvestades, et ELi meetmed selles valdkonnas peaksid keskenduma liikmesriikide toetamisele, koostöö parandamisele, halduskoormuse vähendamisele ja võrreldava statistika paremale kättesaadavusele, järgides täielikult subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid; arvestades, et WHO/EuroHealthi 2023. aasta aruande kohaselt kaalus Euroopas üheksa õde kümnest COVID-19 pandeemia ajal töölt lahkumist; arvestades, et OECD aruandes „Ready for the next crisis?“ tõsteti tervishoiutöötajaid esile kui vastupidavuse suurendamisel tehtavate jõupingutuste olulisi tegureid, samas on liikmesriikide tervishoiusüsteemid endiselt alarahastatud ning napib töötajaid, taristut ja tegevussuutlikkust, mis nõrgestab tervishoiusüsteemi üldist vastupanuvõimet ning kujutab tõsist ohtu terviseturbele, hädaolukordadeks valmisolekule ja suutlikkusele rahvatervise ohtudele tulemuslikult reageerida;

N. arvestades, et karjääri alustavad tervishoiutöötajad on nii Euroopa tervishoiusüsteemide alus kui ka tulevik, ometi on just neil kõige keerulisemad töö- ja koolitustingimused,

---

20 Eurostat, 3.6% experience unmet needs for medical care in 2024, 20. august 2025.

sealhulgas ülemäärased töötunnid, tasustamata ületunnitöö ja ebapiisav juhendamine, mis kahjustavad nende heaolu ja seavad ohtu patsientide ohutuse; arvestades, et tervishoiutöötajad, nagu õed ja tervishoiuvaldkonna abitöötajad, on hakanud täitma üha rohkem lisakohustusi ja keerukaid ülesandeid, kuid nende palgad on jäänud suures osas samaks, mis viitab töökoormuse ja tasustamise üha suuremale tasakaalustamatusele;

O. arvestades, et kõigis tulevastes ELi tervishoiustrateegiates või -algatustes tuleks käsitleda ELi tervishoiutöötajate vajadusi, pidades silmas ka kasvavat mõju, mida avaldavad suure koormusega haigused, sealhulgas südame-veresoonkonna haigused, mis põhjustavad 1,7 miljonit surmajuhtumit aastas ja 22 % kõigist haiglaravi juhtudest[21], millel on märkimisväärsed tagajärjed nii tervishoiutöötajatele kui ka tervishoiusüsteemidele;

P. arvestades, et üks peamisi tööjõupuuduse põhjustajaid on madal palk; arvestades, et õiglased palgad ja hüvitised etendavad olulist rolli ametis püsimisel ja uute talentide tervishoiusektorisse meelitamisel; arvestades, et tulemuslik sotsiaaldialoog ja kollektiivläbirääkimiste süsteemid on olulised, et parandada tervishoiu- ja hooldussektoris töötasu, töötingimusi ja ametis püsimist; arvestades, et riikides, kus kollektiivläbirääkimistega hõlmatus on suurem, on üldiselt vähem tööjõupuudust ja väiksem tööjõu voolavus; arvestades, et ELi meetmetega tuleks toetada ka sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamist;

Q. arvestades, et ELi tervishoiutöötajate seas võib täheldada murettekitavaid suundumusi tööga rahulolu osas, sealhulgas väiksemat sallivust töötingimuste suhtes, mis häirivad pere- ja eraelu, samuti vaimse tervise probleeme, sealhulgas sekundaarset traumaatilist stressi, moraalset stressi, kurbust, ärevust, suurt kokkupuudet füüsiliste ja psühhosotsiaalsete riskidega, emotsionaalset kurnatust, läbipõlemist, väsimust, piiratud paindlikkust hoolimata kasvavast nõudlusest, ülemäärast tööaega, tunnustuse puudumist ja suurenevat soovi ametist lahkuda, mis tulenevad sellistest teguritest nagu töötajate nappus, suur töökoormus, ületunnitöö ja ebapiisav tasu;

R. arvestades, et ELi, Norra ja Islandi õdede ja arstide vaimset tervist käsitlevast WHO uuringust selgub, et pikemaid töötunde, töökoha ebakindlust ning kokkupuudet vägivalla ja ahistamisega seostatakse süstemaatiliselt halvema vaimse tervisega, iga kolmas töötaja väidab, et kannatab depressiooni või ärevuse all ning iga kümnes märgib, et on mõelnud endalt elu võtmisele või endale viga tegemisele; arvestades, et WHO andmetel töötab iga neljas arst, eelkõige arst-residendid, üle 50 tunni nädalas; arvestades, et 32 % arstidest ja 25 % õdedest on ajutine tööleping, mis suurendab nende muret töökohakindluse pärast[22]; arvestades, et tervishoiutöötajatel, kelle tööaeg on vähem stabiilne, nt pikem tööaeg, öised vahetused, vahelduv graafik ja ajutised lepingud, esineb rohkem ärevust, depressiooni ja alkoholisõltuvust; arvestades, et uuringutest ilmneb, et läbipõlenud tervishoiutöötajatel, näiteks muu hulgas südame-veresoonkonna eriosakondade töötajatel, on kaks korda suurem tõenäosus olla seotud patsientide ohutusega seotud juhtumitega;

S. arvestades, et EU-OSHA andmetel on luu- ja lihaskonna haigused peamine tööga seotud

---

21 Luengo-Fernandez R. jt, Economic burden of cardiovascular diseases in the European Union: a population-based cost study, European Heart Journal, kd 44, nr 45, 2023.

22 WHO, Healing hands – hurting minds, 10. oktoober 2025.

terviseprobleemide põhjus tervishoiusektoris[23], kusjuures igal aastal teatab 60–90 % õdedest, et nad kannatavad selliste haiguste all tööst tuleneva suure füüsilise koormuse tõttu; arvestades, et reumaatilised ning luu- ja lihaskonna haigused on peamine tervisega seotud põhjus, miks tervishoiutöötajad ametist lahkuvad, ning seega on need Euroopas peamised tervishoiutöötajate nappuse põhjustajad; arvestades, et ebaproportsionaalselt kannatavad reumaatiliste ning luu- ja lihaskonna haiguste all naised;

T. arvestades, et töötingimuste ja tervise parandamine ning ohutuse suurendamine, sealhulgas füüsilise ja vaimse tervise toetamine, usaldusväärsed vahetustega töötamise süsteemid, prognoositav graafik ning vägivalla ja ahistamise ennetamine ja nende eest kaitsmine, sealhulgas sotsiaalmeedias, on olulised kvalifitseeritud spetsialistide hoidmiseks ja patsientide ohutuse tagamiseks ning seega on need kogu ELi hõlmava tervishoiutöötajate nappuse korvamiseks tehtavate jõupingutuste põhielemendid;

U. arvestades, et tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande sektor on üks Euroopa suurimaid ja kõige kiiremini kasvavaid tööandjaid ning suurim naiste tööandja[24]; arvestades, et tervishoiuvaldkonna tööturul valitseb suur sooline segregatsioon, kusjuures enamik (78 %) ELi tervishoiutöötajatest on naised[25]; arvestades, et naiste palk erineb tervishoiu- ja hooldussektoris meeste omast 24 protsendipunkti võrra (keskmise kuupalga puhul) ning see erinevus on tingitud naiste kvalifikatsiooni puudulikust tunnustamisest, karjäärivõimaluste puudumisest ja hoolduskohustuste üldisest suuremast osakaalust; arvestades, et ligikaudu pooltes liikmesriikides on üle 90 % õendustöötajatest naised[26]; arvestades, et tervishoiutöötajate nappus suurendab soolist ebavõrdsust eri viisidel; arvestades, et üha rohkem naisi kannatab kasvava töökoormuse, stressi, läbipõlemise ja emotsionaalse koormuse all; arvestades, et sooline ebavõrdsus ja vägivald mõjutavad ebaproportsionaalselt palju naissoost meditsiiniõdesid; arvestades, et selles valdkonnas töötavatel naistel on halvemad töötingimused, nad kogevad töökohal rohkem vägivalda ja seksuaalset ahistamist ning nende puhul on juhtival ametikohal töötamise määr väiksem kui meestel[27]; arvestades, et neid probleeme süvendavad veelgi ebapiisavad või puuduvad ohvriabiteenused; arvestades, et tervishoiutöötajate põhjalik haridus ja koolitus on hädavajalikud, et ennetada, tuvastada ja käsitleda suhete ja tunnetega seotud problemaatilist, ahistavat ja vägivaldset käitumist;

V. arvestades, et rahvatervise kriisid mõjutavad sageli ebaproportsionaalselt suures ulatuses naisi, mis on tingitud püsivast ebavõrdsusest, hoolduskohustustest ja terviseriskidega kokkupuutest; arvestades, mitmed tervishoiusektori kutsealad on liiga vähe tuntud ja tunnustatud, mis toob kaasa madala palga ja vähese atraktiivsuse; arvestades, et kvaliteetne hooldus sõltub piisavalt laiaulatusliku ja hästi koolitatud tööjõu, inimväärsete töötingimuste, õiglaste palkade ning hästi integreeritud ja koordineeritud teenuste olemasolust; arvestades, et mitteametlikud hooldajad, kes on suures osas naised, osutavad hädavajalikke hooldusteenuseid ja vähendavad ühtlasi

---

23 EU-OSHA, Musculoskeletal Health and Risk Factors in the Health and Social Care Sector – A Review of Existing Information, 2025.

24 ÜRO rahvusvahelise majanduse tegevusalade klassifikaatori neljanda versiooni Q jagu.

25 Eurostat, Majority of health jobs held by women, 8. märts 2021; OECD, Health at a Glance: Europe 2024, 18. november 2024.

26 Eurostat, Healthcare personnel statistics – nursing and caring professionals.

27 Azzopardi-Muscat, N. jt, Moving from health workforce crisis to health workforce success: The time to act is now, The Lancet Regional Health – Europe, kd 35, 2023.

tervishoiutöötajate koormust; arvestades, et mitteametlike hooldajate staatuse tunnustamine on üks viis tööjõupuuduse vähendamiseks; arvestades, et 2022. aasta Euroopa hooldusstrateegias tunnistatakse sõnaselgelt, et mitteametlik hooldus, mida tavaliselt osutavad pereliikmed ja sõbrad, ning ametlik hooldus, mida osutavad professionaalsed teenusepakkujad, peavad toimima koostöös ja olema integreeritud sidusasse hooldussüsteemi; arvestades, et hooldusstrateegias rõhutatakse, et ametlik sektor peab mitteametlikke hooldajaid hoolduse kavandamisel ja pakkumisel partnerina tunnustama;

W. arvestades, et piisav töötajate arv on oluline, et tagada patsientide ohutus ning kaitsta tervishoiutöötajate töötervishoidu, vaimset tervist ning üldist heaolu ja ohutust, sealhulgas vähendada läbipõlemise ohtu ning suurendada tervishoiusüsteemide tõhusust ja vastupanuvõimet ning aidata vältida tervishoiutöötajate ametist lahkumist halbade töötingimuste tõttu;

X. arvestades, et kui neid hästi hallata, võivad digiüleminek ja ajakohastatud IT-taristu teataval määral tervishoiutöötajate tööd täiendada, vähendades töötajate töökoormust, eelkõige haldusülesannete täitmisel, aidata tehnoloogiat paremini ära kasutada, kujundada ümber teenuste osutamist ja optimeerida tegevuse juhtimist, leevendada ülekoormatud süsteemidele avalduvat survet ning parandada juurdepääsu alateenindatud piirkondades ja maapiirkondades, tingimusel et seda tehakse töötajate õigusi austades ja ilma töötajaid asendamata või teenuseid täiendavalt erastamata ning võttes arvesse asjaolu, et meetmetega võivad kaasneda psühhosotsiaalsed riskid, nagu kognitiivne ülekoormus, töökoha ebakindlus või usalduse puudumine; arvestades, et digi- ja kauglahenduste, sealhulgas tehisintellekti kasutuselevõtt peaks põhinema inimkesksel lähenemisviisil ja vaikimisi eetilisuse põhimõttel;

Y. arvestades, et tehisintellekti ja muude kujunemisjärgus tehnoloogiate kiire arengu tõttu on oluline investeerida uute tehnoloogiate kasutamise alasesse koolitusse ja haridusse, et anda tervishoiutöötajatele vajalikud vahendid oma ajakasutuse optimeerimiseks ja patsientide ravi parandamiseks; arvestades, et uuenduslikud töömudelid, mis põhinevad tervishoiutöötajate oskuste kombinatsiooni hindamisel, võivad suurendada tõhusust, säilitades samal ajal hoolduse kvaliteedi, tagades, et õigeid ülesandeid täidab õige töötaja, sealhulgas vajaduse korral ümbersertifitseerimisprotsesside kaudu; arvestades, et ümberõppe, oskuste täiendamise ja uute tehniliste oskuste omandamisega võib kaasneda veelgi laiem töökohtade valik tervishoiusektoris;

Z. arvestades, et tehisintellektisüsteemid, mida kasutatakse tööhõives, töökohahalduses ja iseenda tööandjana tegutsemise võimaldamisel, eeskätt inimeste töölevõtmiseks ja väljavalimiseks, tööalaste suhete tingimusi ning tööga seotud lepinguliste suhete edendamist ja lõpetamist mõjutavate otsuste tegemiseks, ülesannete jagamiseks isiku käitumise või isikuomaduste või erijoonte põhjal ning tööga seotud lepingulistes suhetes olevate isikute jälgimiseks või hindamiseks, on tehisintellekti käsitlevas määruses[28] liigitatud suure riskiga tehisintellektisüsteemideks, sest need süsteemid võivad

[28] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus), (ELT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

märkimisväärselt mõjutada nende isikute tulevasi karjääriväljavaateid ja sissetulekuid ning töötajate õigusi;

AA. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 168 kohaselt kuulub tervishoiuteenuste ja arstiabi korraldamine liikmesriikide pädevusse ning ELi meetmete suhtes kohaldatakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet; arvestades, et ELi poliitika peaks aitama parandada juurdepääsu toimivatele ja kestlikele tervishoiusüsteemidele, võttes arvesse riikide eripärasid;

AB. arvestades, et WHO on oma aruandes tervishoiu- ja hooldustöötajate kohta Euroopas hoiatanud tulevase tervishoiutöötajate kriisi ja nappuse eest ning teinud ettepaneku kümne meetme ja seitsme vaimse tervise poliitikameetme kohta, et toetada tervishoiutöötajaid ELis ja Euroopa piirkonnas laiemalt; arvestades, et meditsiinitudengid ja karjääri alustavad tervishoiutöötajad on Euroopa tervishoiusüsteemi tulevik; arvestades, et vaja on põlvkondadevahelist tööjõu üleminekut; arvestades, et tervisevaldkonna erialade sisseastujate arvu vähenemine kujutab endast pikaajalist ohtu tervishoiu kestlikkusele; arvestades, et mitmes liikmesriigis otsustatakse meditsiinierialadele vastuvõetute arv olemasolevate eelarvevahendite, mitte elanikkonna tervishoiuvajaduste läbipaistva hindamise põhjal; arvestades, et kui planeerimisel keskendutakse haiglatele jäävad maapiirkonnad, äärealad ja äärepoolseimad piirkonnad alateenindatuks;

AC. arvestades, et ELi-sisese liikuvuse ja kolmandate riikide kodanike värbamise edendamiseks võetavad meetmed peavad olema õiglased ja kestlikud, vältides ajude äravoolu piirkondadest, kus niigi valitseb tööjõupuudus, ning kooskõlas WHO ülemaailmse tegevusjuhendiga[29] tervishoiutöötajate rahvusvaheliseks värbamiseks; arvestades, et WHO üleilmse tegevusjuhendi vabatahtlikud kontrollimehhanismid ei ole piisavad, et tulemuslikult reageerida ELi tervishoiusüsteemide mitmesugustele vajadustele;

AD. arvestades, et Euroopa Kontrollikoda jõudis järeldusele, et ELi kutsekvalifikatsioonide tunnustamise süsteemi kasutatakse „vähe ja ebajärjekindlalt“, ning kutsus komisjoni üles paremini seirama, kas liikmesriigid järgivad kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi;

AE. arvestades, et Euroopa Regioonide Komitee on nõudnud andmepõhiseid lahendusi meditsiiniliste kõrbete probleemi lahendamiseks, programmi „EL tervise heaks“ tõhustatud ennetusmeetmeid, kvalifikatsioonide tulemuslikku tunnustamist ja jõulist ühtekuuluvuspoliitikat tervishoiualase koolituse laiendamiseks;

AF. arvestades, et komisjoni ettepanekus, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1057, ei mainita konkreetselt ESF+ vahendeid, mis suunatakse tervishoiusektorisse, samuti ei mainita selles sektori spetsiifilisi probleeme ega nähta ette sihtotstarbelisi eraldisi rahvatervise sektorile ja tervishoiutöötajate, eelkõige naiste ja noorte töötajate inimväärsete töötingimuste tagamiseks; arvestades, et tervishoiuteenuste osutajate erastamine võib vähendada patsientide jaoks teatavate teenuste kättesaadavust ja erastamise tulemusel võib kaduda kontroll riikliku tervishoiusüsteemi üle;

---

[29] WHO, WHO üleilmne tegevusjuhend tervishoiutöötajate rahvusvaheliseks värbamiseks, 2024.

AG. arvestades, et riiklike taastekavade vahendid olid mõeldud tervishoiusüsteemide vastupanuvõime ja arendamise toetamiseks ning neid tuleb täiendada lisameetmetega, et tervishoiutöötajate kriisi nõuetekohaselt käsitleda;

AH. arvestades, et Euroopa poolaasta on peamine raamistik majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika koordineerimiseks kogu ELis ning peaks toetama liikmesriike tervishoiutöötajatega seotud probleemide lahendamisel;

AI. arvestades, et Niinistö aruandes tunnistatakse, et hästi toimiv tervishoiusüsteem on ELi ühiskondliku vastupanuvõime põhielement ja ELi valmisoleku tegevuskava prioriteet, see hõlmab ka tervishoiutöötajate ja meditsiinivaldkonna tarneahelate toetamist ning liikuvusraamistike parandamist; arvestades, et tervishoiutöötajate nappus ohustab terviseturvet; arvestades, et komisjon on välja kuulutanud kriisiks valmisoleku strateegia, mille elluviimiseks on vaja piisaval arvul tervishoiutöötajaid; arvestades, et nõukogu (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) ei pööra tervishoiutöötajate nappusele piisavalt tähelepanu;

AJ. arvestades, et kiiresti muutuv ülemaailmne julgeolekukeskkond, mida iseloomustavad kasvavad geopoliitilised pinged, relvakonfliktid, hübriidohud, väärinfo ja ebastabiilsus ELi naabruses, mõjutab märkimisväärselt riiklikke tervishoiusüsteeme ja tervishoiutöötajate vastupanuvõimet;

AK. arvestades, et riiklikud ja üleeuroopalised meetmed tervishoiutöötajate nappuse leevendamiseks on sageli omavahel halvasti kooskõlastatud, samas kui toimivad juhtimis- ja rakendamisstrateegiad on halvasti välja töötatud või puuduvad üldse; arvestades, et halvasti toimivad tervishoiu tööturud mõjutavad ELi ühiskondi laiemalt kui ainult tervishoiusektoris, takistades majandusarengut, sotsiaalset ühtekuuluvust ja õiglust ning vähendades lõppkokkuvõttes usaldust valitsuste ja demokraatia vastu;

AL. arvestades, et Draghi aruandes käsitatakse rahvatervist ja bioteadusi Euroopa konkurentsivõime ja vastupidavuse juhtpõhimõttena ning tunnistatakse, et tervishoiuga seotud tööstusharud on konkurentsivõime osas raskes olukorras;

Tööhõive, töötingimused ja vaimse tervise kaitse

1. kutsub komisjoni üles töötama kiiresti välja tervikliku ja pikaajalise Euroopa tervishoiutöötajate strateegia, et suurendada järgmise seitsmeaastase mitmeaastase finantsraamistiku (2028–2034) jooksul tervishoiutöötajate arvu vähemalt miljoni spetsialisti võrra, et korvata tööjõupuudust, sest hinnangute kohaselt on kogu ELis puudu umbes 1,2 miljonit tervishoiutöötajat; nõuab, et see strateegia viidaks kooskõlla demograafiliste, tehnoloogiliste ja epidemioloogiliste suundumustega, keskenduks nappuse, töötingimuste, tööalase liikuvuse, oskuste nappuse, hariduse ja koolituse, parema andmekogumise ja innovatsiooni käsitlemisele, et aidata liikmesriikidel tagada kestlikud, juurdepääsetavad ja patsiendikesksed tervishoiusüsteemid, mis tagavad kvaliteetse tervishoiu kõigile ning pakuvad head, ohutut ja motiveerivat töö- ja koolituskeskkonda; kutsub komisjoni sellega seoses seirama tööjõupuudust kõigi tervishoiuvaldkonna kutsealade ja piirkondade lõikes; kutsub lisaks komisjoni üles arutama seda strateegiat ELi sotsiaalpartnerite ja kutseorganisatsioonidega;

2. kordab, et kõigi selles valdkonnas võetavate ELi meetmete puhul tuleks austada subsidiaarsuse põhimõtet, liikmesriikide pädevust ja sotsiaalpartnerite autonoomiat;

3. kutsub liikmesriike üles võtma selles valdkonnas vastu terviklikud riiklikud strateegiad ja neid korrapäraselt ajakohastama, sealhulgas koostama pikaajalisi tegevuskavasid ja tagama tööjõu toimiva planeerimise, mis hõlmab kõiki tööelu etappe alates haridusest, värbamisest ja ametis hoidmisest kuni pideva kutsealase arenguni ja kaasatuseni tööelu hilises etapis, pöörates erilist tähelepanu alateenindatud piirkondadele ja aladele, kus tervishoiusüsteemi võimekus on piiratud; rõhutab, et sellised pikaajalised tegevuskavad eeldavad tihedat valdkondadeülest koordineerimist, mis hõlmab kõiki asjaomaseid asutusi, tagamaks et haridussüsteemid, rahastamismehhanismid ja tööturupoliitika on sidusad ning vastavad riiklikele ja piirkondlikele tervishoiuvajadustele; kutsub lisaks komisjoni üles toetama liikmesriikidevahelist koostööd ja parimate tavade vahetamist;

4. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama ja koordineerima nii riiklikul kui ka ELi tasandil tihedas koostöös sotsiaalpartneritega integreeritud tööjõustrateegiaid, mille eesmärk on meelitada noori tervishoiu kutsealadele, võideldes samal ajal ajude äravoolu vastu, viies haridusalase suutlikkuse kooskõlla tervishoiusüsteemi vajadustega ja tagades, et kõigil liikmesriikidel on piisaval arvul asjakohaselt koolitatud tervishoiutöötajaid, eelkõige kõige suurema tööjõupuudusega erialadel; ergutab lisaks piiriülest koostööd ja vahetusi hariduse ja koolituse valdkonnas, eelkõige selliste liikuvusprogrammide kaudu nagu „Erasmus+“; nõuab tervishoiuvaldkonna haridus- ja koolitusasutustele eraldi Erasmuse vahetusprogrammi loomist, et aidata kogu ELis kaasa oskuste arendamisele eesmärgiga edendada riikidevaheliste ja valdkonnaüleste õppekavade väljatöötamist;

5. rõhutab, et ohutust tagav töötajate arv, head töötingimused ja sobiv tervishoiutöötajate kombinatsioon on patsientide ohutuse, ravikvaliteedi ja töötajate heaolu seisukohalt üliolulised; kutsub komisjoni lisaks üles tegema ettepaneku võtta vastu nõukogu soovitus, milles sätestatakse ühised ohutu, tõenduspõhise ja kvaliteetse ametikohtade täitmise põhimõtted, mis hõlmavad kõiki tervishoiutöötajaid ning põhinevad patsiendiohutusega seotud tulemustel, sotsiaaldialoogil, kollektiivläbirääkimistel ja riskipõhisel hindamisel, austades samas täielikult tervishoiusüsteemi mudelite mitmekesisust; nõuab, et soovituses tunnistataks ebapiisav töötajate arv tööalaseks ohuks; kutsub komisjoni üles kaaluma, kas selleks tuleks kehtestada kohustuslik raamistik, millega piiratakse töökoormust ja määratakse, kui palju patsiente võib olla ühe arsti või õe kohta, ka kõige raskemate patsientidega haiglaosakondades, ning meetmed tervishoiutöötajate füüsilise, psühholoogilise ja halduskoormuse leevendamiseks, eesmärgiga vähendada vigu ja tõsta tervishoiusüsteemi üldist tulemuslikkust, tunnistades samal ajal, et tervishoiuorganisatsioonid vajavad paindlikkust, et kohaneda tööturu tegelikkuse ja tööjõu planeerimise prioriteetidega, ohustamata seejuures ravikvaliteeti ega patsientide ohutust; kutsub liikmesriike üles seejärel vastu võtma riiklikud õigusraamistikud ning neid rakendama ja korrapäraselt läbi vaatama, sealhulgas võtma vastu ohutust tagava töötajate arvu alammäärad ja võrdlusalused, samuti sätestama minimaalsed vastuvõtuajad, mis on piisavalt pikad, et patsiendi seisundit oleks võimalik õigesti hinnata ja määrata sobiv ravi, arvestades et patsientide haigusseisundid on üha keerulisemad ning võttes asjakohasel juhul arvesse, et ravivõimalusi tuleb üha juurde; nõuab, et riiklikud lähenemisviisid põhineksid tõenditel, kliinilisel kontekstil, sotsiaaldialoogil ja kollektiivlepingutel ning tagaksid läbipaistva aruandluse kvaliteedi- ja ohutusnäitajate kohta;

6. kutsub komisjoni üles töötama koostöös liikmesriikide ja asjaomaste kutseorganisatsioonidega välja standarditud ELi vahendi õdede töökoormuse mõõtmiseks, näiteks õendusabimõõdiku (Nursing Activity Score) sarnaste valideeritud

süsteemide kaudu, et kindlustada ohutust tagav töötajate arv ja parandada patsientide ohutust;

7. kutsub liikmesriike üles tunnustama tervishoiutöötajaid strateegilise tähtsusega tööjõuna sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse tagamisel ning tagama töötingimused, mis kajastavad nende panust ühiskonda, samuti ametlikult tunnistama tervishoiuvaldkonna töökohad pingeliseks ja eriti nõudlikuks; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema tööjõupuuduse probleemiga, tagades töökohakindluse, õiglased töötingimused, õiglase tasu ja piisava miinimumpalga kooskõlas miinimumpalga direktiiviga[30] ning vastavalt kohustustele ja oskuste tasemele, samuti käsitlema töötervishoidu ja tööohutust, sealhulgas vaimset tervist, luu- ja lihaskonna haigusi ning kokkupuudet ohtlike ainete ja keskkonnaga; nõuab sellega seoses töötajate õiguste kaitset, eelkõige tööajast kinnipidamist, vahetustega töö prognoositavuse ja paindlikkuse parandamist, järjestikuste öiste vahetuste ja pikkade vahetuste piiramist, piisavate puhke- ja taastumisperioodide tagamist, seadusjärgset tasustatud põhipuhkust, töötervishoiu- ja tööohutusteenuste kättesaadavust ning muude kaitsetegurite, sealhulgas sotsiaalse toetuse ja töökoha tugistruktuuride tõhustamist ning tervishoiutöötajate kaitset ebakindlate töösuhete eest; ootab sellega seoses huviga komisjoni kavandatavaid kvaliteetsete töökohtade õigusakti käsitlevaid ettepanekuid;

8. kutsub komisjoni üles seirama tööaja direktiivi järgimist ja tagama kõnealuse direktiivi järgimise, kuna iga neljas arst, eelkõige nooremarstid, ja iga kümnes õde töötab rohkem kui 50 tundi nädalas, mis ELi, Norra ja Islandi õdede ja arstide vaimset tervist käsitleva WHO uuringu kohaselt põhjustab kurnatust, läbipõlemist ja suuremat meditsiiniliste vigade ohtu;

9. kutsub liikmesriike üles rahaliselt toetama meditsiini ja muude tervishoiuvaldkonna erialade akrediteeritud esimese astme ja ühetsükliliste õppekavade üliõpilaste praktikat ning uurima võimalust saada täiendavat toetust ELi vahenditest; nõuab, et võetaks kasutusele kogu õpingute kestust, sealhulgas kliiniliste praktikumide perioodi hõlmav sihtotstarbeline toetus; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles uurima võimalust luua ELi vahendite toel seireraamistik, et seirata üliõpilastele pakutava rahalise toetuse mehhanismi kasutuselevõttu ja mõju;

10. tunnistab nooremarstide, residentide ja kraadiõppe praktikantide kahetist olulist rolli nii õppijate kui ka töötajatena; nõuab neile konkreetse õiguskaitse tagamist, õiglast tasustamist, ohutuid töötingimusi, kaitstud puhkeaega, sotsiaalkindlustuskaitset, toetust raseduse ja lapsevanemaks olemise ajal ja nõuetekohast järelevalvet kooskõlas ELi ja riikliku tööõigusega; nõuab kaitsemeetmeid, et üliõpilasi ei kasutataks töötajate asendajana ning esikohale seataks nende õppetöö ja ohutus; rõhutab vajadust töötada välja residentuuriprogrammide kvaliteedi miinimumstandardite Euroopa raamistik, millega tagatakse õiglane tasustamine, läbipaistev edutamine, piisav järelevalve ja mentorlus ning töötervishoiu ja tööohutuse täielik austamine, hõlmates ka puhkeaega ja vaimse tervise toe kättesaadavust; rõhutab, et residentidesse investeerimine tähendab investeerimist Euroopa tervishoiu tulevasse vastupanuvõimesse ja kvaliteeti;

11. nõuab, et tervishoiusektorit kaitstaks dereguleerimise koondpaketi tegevuskava eest;

---

30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus (ELT L 275, 25.10.2022, lk 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

12. kutsub liikmesriike üles tagama kõigile tervishoiutöötajatele tõelise töö- ja eraelu tasakaalu, õiglase tööaja, vabatahtliku osalise tööajaga töö ning kontrolli töö ja tööaja planeerimise üle, peresõbraliku ja paindliku töökorralduse, taskukohased kvaliteetsed lastehoiuasutused ja muud perekonna tugiteenused; taunib asjaolu, et kuna taskukohast kvaliteetset ametlikku hooldust on raske saada, ollakse sunnitud toetuma mitteametlikule hooldusele või deklareerimata tööle, mis avaldab mõju naistele; võtab teadmiseks soolise mõõtme tervishoiusektoris, eriti naiste ülekaaluga töökohtadel, nagu õde ja ämmaemand, ning hooldussektoris; nõuab soolise ebavõrdsuse vastu võitlemist ja võrdse töö eest võrdset tasu, paremini kohandatud ja sihipäraseid töötervishoiu- ja tööohutusmeetmeid, ühtlasi meetmeid, et võidelda palgaerinevuste, karjääritakistuste, ohtlike töötingimuste, naistevastase töövägivalla ja soolise ebavõrdsuse vastu ning tagada võrdse töö eest võrdne tasu; rõhutab vajadust kaitsta naisi, muutes töökeskkonnad turvalisemaks, õiglasemaks ja toetavamaks; kutsub sellega seoses liikmesriike üles viivitamata täielikult rakendama tasustamise läbipaistvuse direktiivi ning tegelema soolise palgalõhe ja soolise klaaslae probleemiga; rõhutab depressiooni ja ärevuse suuremat levimust naissoost tervishoiutöötajate seas, nagu on märgitud ELi, Norra ja Islandi õdede ja arstide vaimset tervist käsitlevas WHO uuringus; tuletab liikmesriikidele meelde, et nõukogu direktiivi 2013/59/Euratom[31] artikliga 10 kehtestatakse kiirguse piirmäärad rasedatele ja rinnaga toitvatele töötajatele;

13. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid, et tagada tugev kaitse soolise diskrimineerimise ja vägivalla eest töökohal; kutsub komisjoni üles tagama rasedus- ja sünnituspuhkuse direktiivi[32] toimiva rakendamine; nõuab lisaks stiimulite pakkumist, et toetada naiste naasmist tööturule;

14. taunib tervishoiutöötajate vastu suunatud vägivallaaktide arvu suurenemist ning kutsub liikmesriike üles koostama tervishoiutöötajate ohutuse parandamiseks riiklikke tegevuskavasid, mis hõlmaksid asjakohaste koolitusprogrammide, eelkõige pingete leevendamisele suunatud kommunikatsioonistrateegiate integreerimist tervishoiutöötajate õppekavadesse, ning võtma kasutusele terviklikud toetusmehhanismid, nagu struktureeritud koostöö protokollid;

15. rõhutab tervishoiutöötajate vaimse tervise ja heaolu tähtsust; rõhutab vajadust tegeleda läbipõlemise, depressiooni ja ärevuse suure levimusega ELi tervishoiutöötajate seas; märgib, et läbipõlemise määr tervishoiutöötajate seas on eriti kõrge, eriti südame-veresoonkonna spetsialistide seas (79 % õdedest ja 65 % arstidest)[33], ning vastavalt ELi, Norra ja Islandi õdede ja arstide vaimset tervist käsitlevale WHO uuringule esineb igal kolmandal õel ja arstil vaimse tervise probleeme ning arstidel ja õdedel on kogu

---

31 Nõukogu 5. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/59/Euratom, millega kehtestatakse põhilised ohutusnormid kaitseks ioniseeriva kiirgusega kiiritamisest tulenevate ohtude eest ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ning 2003/122/Euratom (ELT L 13, 17.1.2014, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/59/oj).

32 Nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta, EÜT L 348, 28.11.1992, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/85/oj).

33 Jelen, A. jt, A qualitative co-design-based approach to identify sources of workplace-related distress and develop well-being strategies for cardiovascular nurses, allied health professionals, and physicians, BMC Health Services Research, kd 24, 2024.

elanikkonnaga võrreldes viis korda suurem tõenäosus depressiooni sümptomite tekkeks (32 % võrreldes 6 %ga); märgib, et liigne väsimus, füüsiline kurnatus, depressioon ja vaimne pinge suurendab vigade ohtu, millel võivad olla surmavad tagajärjed; rõhutab, et patsientide elu sõltub sageli kurnatud töötajate vastupidavuse piiridest; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama tööohutuse ja töötervishoiu raamdirektiivi[34] nõuetekohase rakendamise, et ennetada ja ohjata tervishoiutöötajate tööga seotud riskitegureid, sealhulgas ülemäärane töökoormus, tööstress, ohtlikud töötingimused, vägivald ja ahistamine; rõhutab lisaks vajadust teha kõigile tervishoiutöötajatele kättesaadavaks vaimse tervise ja sõltuvusprobleemide toetusprogrammid ning võtta arvesse COVID-19-pandemia pikaajalist mõju tervishoiutöötajate vaimsele tervisele; kutsub liikmesriike üles vahetama häid tavasid ja rakendama meetmeid, millega edendatakse ennetamist, varajast sekkumist ja pikaajalisi inimkeskseid toetusmeetmeid, nagu korrapärased taaste- ja vastupidavusprogrammid, sealhulgas psühholoogilise toe kättesaadavus, mis võivad suurendada tööga rahulolu ja vältida läbipõlemist, ilma et selleks oleks tingimata vaja suuri rahalisi investeeringuid;

16. soovitab muuta töötajate vaimse tervise kaitse oluliseks tulemusnäitajaks, et suurendada tervishoiuvaldkonna juhtide vastutust töötajate vaimse tervise ja heaolu edendamise ja kaitsmise eest;

17. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama tööohutuse ja töötervishoiu raamdirektiivi nõuetekohase rakendamise, eelkõige seoses tööga, mille käigus puututakse kokku ohtlike ravimitega, kooskõlas kantserogeenide, mutageenide ja reproduktiivtoksiliste ainete direktiiviga; rõhutab, et reumaatilised ning luu- ja lihaskonna haigused on peamised põhjused, miks tervishoiutöötajad lahkuvad ametist tervislikel põhjustel[35]; rõhutab, et komisjon ja liikmesriigid peavad tagama töötervishoiu ja tööohutuse meetmed, et käsitleda luu- ja lihaskonna haigusi ning psühhosotsiaalseid riske, sealhulgas tõhustatud teadusuuringute ja ennetamisega; kutsub komisjoni üles tugevdama ELi õigusraamistikku, mis käsitleb luu- ja lihaskonna haigusi ning psühhosotsiaalseid riske, ka kvaliteetsete töökohtade õigusakti raames;

18. rõhutab sotsiaalpartnerite, kutseorganisatsioonide, akadeemiliste asutuste ja teadusühingute ning muude asjaomaste sidusrühmade olulist rolli riiklikul ja ELi tasandil, samuti sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimiste rolli riiklikul ja ELi tasandil ning nõuab nende tihedat ja struktureeritud kaasamist tööjõustrateegiate väljatöötamisse, rakendamisse ja hindamisse ning töökohastandardite parandamisse;

Ebavõrdsuse vähendamine tervishoiuteenuste kättesaadavuses

19. soovitab liikmesriikide asjaomastel asutustel tõhustada koordineerimist, et töötada välja integreeritud piirkondlikud tervishoiustrateegiad, millega luuakse paremini integreeritud raviteekonnad ning võetakse vastu terviklik ja integreeritud ravimudel, mis hõlmab

---

34 Nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiiv 89/391/EMÜ töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1989/391/oj).

35 Sepehrian, R. jt, Nurses' viewpoint of sustaining work despite musculoskeletal pain: A qualitative study, Journal of Education and Health Promotion, kd 13(1), 2024; Gorce, P. ja Jacquier-Bret, J., Continental effect on work-related musculoskeletal disorders prevalence among nurses: systematic review and meta-analysis, BMC Nursing, kd. 24, 2025; vt ka Musculoskeletal disorders, Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Ameti veebisait.

haiglaravi, kodu- ja kogukonnapõhist hooldust ning ambulatoorset ravi; rõhutab, et patsientide raviteekondade ümberkorraldamine ja ajakohastamine on otsustava tähtsusega, et parandada tervishoiutöötajate strateegilist jaotamist ja kasutamist, suurendada süsteemi tõhusust ja patsientide ravitulemusi; kutsub liikmesriike üles tõhustama naiste tervisega seotud teenuseid, et pakkuda integreeritud ja sooteadlikku hooldust, ning tunnistab ametlike ja mitteametlike hooldajate ainulaadset rolli;

20. nõuab, et tunnustataks valdavalt naistest mitteametlike hooldajate staatust, et tunnustada ja hüvitada nende tasustamata tööd ning tagada neile piisav sotsiaal- ja töökaitse, sealhulgas juurdepääs sotsiaalkindlustusele, koolitusele ja tugiteenustele;

21. rõhutab, et erinevused hoolduse kättesaadavuses ja kvaliteedis põlistavad tervisealast ebavõrdsust ja ohustavad tööjõupuuduse tõttu tervishoiuteenuste kättesaadavust alateenindatud piirkondades, nagu mägi- ja maapiirkonnad, saared, äärepoolsed, äärepoolseimad, linnalähi- ja hõredalt asustatud piirkonnad, eelkõige eakate ja ebasoodsas olukorras olevate elanikkonnarühmade ning puuetega inimeste puhul; nõuab sihipäraste ja konkreetsete tervishoiustrateegiate väljatöötamist, et tõhustada tervishoiutaristut; rõhutab, et koduhooldusteenuseid ja kogukonnapõhiseid hooldusteenuseid tuleb pidada oluliseks sotsiaaltaristuks; kutsub lisaks liikmesriike üles parandama andmete kogumist ja analüüsi, et aidata vältida meditsiinitöötajate liigset koondumist teatavatesse suurlinnadesse ja arenenud piirkondadesse; ergutab tõhustama andmepõhiseid lähenemisviise, et teha kindlaks piirkondlikud ja territoriaalsed erinevused tervishoiutöötajate kättesaadavuses ja nendega tegeleda ning tagada teenuste piisav ja õiglane jaotus alateenindatud piirkondades;

22. soovitab piirkondliku tervisealase ebavõrdsusega seotud andmeid võtta arvesse tervishoiuvaldkonna tööjõu planeerimisel ja ühtekuuluvuspoliitika kavandamisel, toetades ESF+ ja ühtekuuluvuspoliitika raames sihtotstarbelise rahastamisvahendi loomist, et aidata liikmesriikidel rakendada kestlikke tervishoiutöötajate strateegiaid; rõhutab, et ühtekuuluvusfondidel on oluline roll kohalikku tervishoiutaristusse investeerimisel ning stiimulite loomisel tervishoiutöötajate ligimeelitamiseks ja hoidmiseks alateenindatud ja hõredamalt asustatud piirkondades, edendades seeläbi territoriaalset ühtekuuluvust;

23. nõuab tungivalt, et liikmesriigid ning kohaliku ja piirkondliku tasandi omavalitsused optimeeriksid ELi ja riiklike vahendite kasutamist ning pakuksid muu hulgas innovaatilisi rahalisi ja muid stiimuleid, millega meelitada tervishoiutöötajaid alateenindatud piirkondadesse, nagu mägi- ja maapiirkonnad, saared, äärepoolsed, linnalähi-, äärepoolseimad, raskesti ligipääsetavad ja hõredalt asustatud piirkonnad, ja neid sellistes piirkondades hoida; soovitab nende stiimulitega hõlmata selliseid aspekte, nagu tervishoiutöötajate eluasemelahenduste toetamine, stipendiumide, teadusstipendiumide ja struktureeritud karjäärivõimaluste rahastamine ning maksusoodustuste pakkumine; kutsub liikmesriike üles kiirendama ja hõlbustama ühtekuuluvusvahendite kasutamist, eelkõige selleks, et toetada sihipäraseid ja majanduslikult kestlikke algatusi ning tegeleda meditsiiniliste kõrbete probleemiga; teeb ettepaneku kaaluda piiriüleste tervishoiualgatuste tegemise võimalust, kui isoleeritud piirkonnad on tekkinud halduspiiride tõttu;

24. tunnistab, et noortel tervishoiutöötajatel on suurem risk kogeda tööpinget ja ebaproportsionaalset töökoormuse jaotust, ning nõuab, et töökohal loodaks tõhusad mentorlus- ja tugisüsteemid, mille abil suurendada nende heaolu ning edendada nende

kutsealast arengut ja tervishoiusektoris püsimist;

25. toetab telemeditsiini, tehisintellekti ja muude uuenduslike tehnoloogiate sihipärast ja õiglast kasutuselevõttu, sealhulgas vajalikku taristut, tasakaalustatud riiklikku reguleerimist, tervishoiutöötajate ja vajaduse korral patsientide vajalikku pidevat digiõpet ja -koolitust ning meetmeid võrdse juurdepääsu toetamiseks, mis on kohapealset ravi täiendav vahend tervishoiualase ebavõrdsuse vähendamiseks; rõhutab, et jätkuvalt on prioriteetne kohapealne ravi; nõuab turvaliste ja koostalitlusvõimeliste telemeditsiinilahenduste integreerimist, nagu patsientide kaugseire krooniliste haiguste korral, et parandada ravi järjepidevust, tegeleda meditsiiniliste kõrbete probleemiga ja leevendada survet tervishoiutöötajatele; rõhutab, et kõik ravimisektori digitaalsed ja tehnoloogilised uuendused peaksid apteekide piirkondlikku võrgustikku nende avaliku teenuse osutamisel toetama, mitte asendama, et tagada kõrged kvaliteedi- ja ohutusstandardid;

26. võtab teadmiseks komisjoni presidendi teadaande uue ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse kohta, mille eesmärk on tugevdada tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet ning tagada valmisolek pandeemiateks, loodusõnnetusteks ja inimtegevusest tingitud katastroofideks; kutsub sellega seoses liikmesriike üles tagama piisavad vahendid koordineerimiseks Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskusega, et seirata ja jälgida ülemaailmseid tervisealaseid suundumusi ning ülemaailmsete nähtuste õigeaegset kohapealset avastamist; rõhutab, et liidu tervisekriiside ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise kava ning liikmesriikide kavad peaksid tagama ravi järjepidevuse tervisekriiside, sealhulgas loodusõnnetuste või muude katastroofide korral, patsientide õiguste austamise vastavalt direktiivile 2011/24/EL[36] piiriülese tervishoiu kohta ning kaitsma tervishoiutöötajate tervist ja ohutust;

27. nõuab tungivalt, et liikmesriigid koostaksid riiklikud farmaatsiatööjõu strateegiad, et määrata kindlaks haigla- ja kogukonnaapteekrite roll integreeritud hoolduses; tunnustab kogukonnaapteeke eesliinil olevate tervishoiuasutuste ja olulise tervishoiutaristuna, austades samal ajal riikide pädevust ja tervishoiusüsteemide mudelite mitmekesisust; rõhutab tungivat vajadust suurendada haiglaapteekide tööjõudu; tunnistab, et teaduse areng muudab apteekrite rolli, ning nõuab sellele kutsealale suuremat toetust ja meetmeid apteekrite vaba liikumise hõlbustamiseks, et suurendada tööjõu paindlikkust; tunnistab apteekrite keskset rolli meditsiinitoodete käitlemisel, kõrvaldamisel ja ringlussevõtul, eelkõige ravimitest tingitud saaste vähendamisel, ning ergutab liikmesriike jätkama üldsuse teadlikkuse suurendamise ja koolitusalgatusi;

28. ergutab liikmesriike uurima tihedas koostöös kutse- ja patsiendiorganisatsioonidega tõenduspõhiseid mudeleid apteekrite oskuste järkjärguliseks täiendamiseks, et toetada krooniliste haigustega patsientide pikaajalist ravi ning tagada, et ravimite väljakirjutamise õiguste võimaliku laiendamisega kaasnevad asjakohane koolitus, patsiendi ohutusel põhinevad regulatiivsed kaitsemeetmed ja kvaliteedi tagamise mehhanismid;

Tervishoiutöötajate värbamine, liikuvus ja koolitus

---

[36] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius (ELT L 88, 4.4.2011, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/24/oj).

29. kutsub liikmesriike üles edendama tervishoiutöötajate kvaliteetset haridust ja ühendama seda kvaliteetse mentorlusega, et toetada üleminekut tööturule, edendada elukestvat õpet ja paindlikke karjäärivõimalusi ning investeerida koolitusvõimalustesse, sealhulgas oskuste täiendamisse, et tagada uute tehnoloogiate ohutu kasutuselevõtt ja ülesannete ümberjaotamine, kui see on kliiniliselt asjakohane; ergutab liikmesriike tegema koostööd, et suurendada koolitussuutlikkust ja -võimalusi, sealhulgas parandada keeleoskust ja digioskusi ning teadmisi, mis on piirkonnapõhised ja kohandatud geograafilisele kontekstile, tööle naasmise programme ja mitteametlike oskuste tunnustamist; kutsub liikmesriike üles võtma komisjoni toetusel kvaliteetsete andmete alusel koordineeritud meetmeid, mille eesmärk on saavutada haridusalane omavarustatus ja koolitada välja piisaval arvul tervishoiutöötajaid vastavalt oma riiklikele vajadustele, sealhulgas nendel erialadel ja neis valdkondades, kus valitseb kõige suurem tööjõupuudus, edendades seeläbi kestlikku ja tõhusat tööjõu planeerimist, et vältida teatavate tervishoiutöötajate ülekoormust; rõhutab vajadust suurendada investeeringuid tervishoiutöötajate kõrgharidusse ning edendada ELi tasandi ja riiklikke kampaaniaid, millega ergutatakse noori paigale jääma ja oma kodukoha tervishoiusüsteemides töötama, et vältida edasist ajude äravoolu; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hõlbustama parimate tavade vahetamist kogu ELis tervishoiualaste eksperditeadmiste edasiandmise kaudu, et parandada võrdsust tervishoiuteenuste kättesaadavuses;

30. nõuab tungivalt, et liikmesriigid edendaksid vähiravi spetsialistide kestlikku tööhõivet, et päästa elusid, vähendada ELis vähktõvest põhjustatud koormust ja saavutada Euroopa vähitõrje tegevuskava eesmärgid;

31. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma meetmeid, et minimeerida ajupotentsiaali raiskamist, mis on tingitud sellest, et tervishoiutöötajad töötavad madalat või keskmist kvalifikatsiooni nõudvatel töökohtadel, mille puhul pole diplomit vaja;

32. soodustab tervishoiutöötajate õiglast liikuvust ELis, mida hõlbustab kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiiv; rõhutab eelkõige, kui oluline on tagada ELis omandatud kvalifikatsioonide ühesugune tunnustamine kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõttega, mis on sätestatud direktiivi artikli 14 lõikes 5 ja komisjoni 15. novembri 2023. aasta soovituse (kolmandate riikide kodanike kvalifikatsioonide tunnustamise kohta (C(2023)7700)) VI peatüki punktis 51, eesmärgiga kasutada ära kogu potentsiaal;

33. rõhutab vajadust ILO, WHO ja ELi vahelise kooskõlastatud lähenemisviisi järele, et seirata tervishoiutöötajate liikuvust, edendades rahvusvahelise liikuvuse eetikanorme ja vältides ajude äravoolu; rõhutab, et kui on vaja rahvusvahelist värbamist, ei tohiks seda pidada ainsaks tervishoiusüsteemide pikaajalise kestlikkuse tagamise vahendiks, vaid seda tuleks käsitada täiendava meetmena ning rahvusvahelise värbamise korral tuleb järgida WHO üleilmses tegevusjuhendis sätestatud eetikapõhimõtteid, et vältida tööjõupuuduse tekkimist või süvenemist päritoluriikides ja parandada asjakohast seiret; tuletab meelde, et rahvusvahelise värbamise korral tuleks ka igakülgselt arvesse võtta riiklikke tervishoiusüsteeme ja tööjõu kestlikkust; väljendab heameelt, et hiljuti vastu võetud ELi talendireservi määruse[37] kontekstis lisati teatavad tervishoiutöötajate

[37] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2026. aasta määrus (EL) 2026/1047, millega luuakse ELi talendireserv (ELT L, 2026/1047, 12.5.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/1047/oj).

kategooriad kogu ELi hõlmava tööjõupuudusega kutsealade loetellu osana mitmesugustest meetmetest, millega käsitletakse tööjõupuudust ELis;

34. kutsub komisjoni üles vaatama läbi kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi, et lisada sellesse digitaalsel kujul antud kvalifikatsioonide tunnustamine, suurendada direktiiviga hõlmatud kutsealade arvu ning võimaldada kvalifikatsioonide, oskuste ja rollide tegelikku ülekantavust, sealhulgas pikaajalise hoolduse valdkonnas, ning parandada vastastikust tunnustamist, sealhulgas paremate ühiste miinimumnõuete ning tervishoiutöötajate hariduse ja koolituse parema võrreldavuse kaudu kõigis liikmesriikides;

35. rõhutab vajadust kaitsta teaduspõhiseid meditsiinitavasid ning rõhutab, et nende piiritlemine ja standardimine ELis ei tohiks hõlmata tavasid, mis põhinevad protseduuridel, millel puudub teaduslik alus;

36. ergutab täiendavate kvalifikatsioonide ja mikrokvalifikatsioonitunnistuste kiirendatud ja digitaalset tunnustamist, kasutades ulatuslikumalt ühiseid koolitusraamistikke, et parandada tervishoiutöötajate ametis hoidmist ja suurendada piiriülest liikuvust; ergutab ühtlasi tervishoiutöötajate ja -spetsialistide liikuvust kõrgema taseme töökohtadele, mida toetab nende kvalifikatsioonide tunnustamine kooskõlas pidevõppe Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga; rõhutab, kui oluline on keskenduda tervishoiutöötajate ja eelkõige õdede kui suurima tervishoiutöötajate rühma värbamisele ja ametis hoidmisele, arendades motiveerivaid karjääriväljavaateid ja kättesaadavaid koolitusvõimalusi, parandades samal ajal töötingimusi ning toetades töö- ja eraelu tasakaalu;

37. nõuab, et EL ja liikmesriigid töötaksid selle nimel, et lahendada liikmesriikide ees seisvad probleemid seoses ajude äravooluga, ning tagaksid kaitsemeetmete kehtestamise, et liikuvus ei põhjustaks oskuste nappust äärepoolsetes ja alateenindatud piirkondades; rõhutab, et tööjõu liikuvus ELis peaks olema valik, mitte vajadus, mis on tingitud liikmesriikidevahelisest püsivast ebavõrdsusest tööhõives ja karjäärivõimalustes; kutsub komisjoni üles toetama liikmesriike, keda tervishoiutöötajate väljavool kõige rohkem mõjutab; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles looma asjakohaseid stiimuleid meditsiini- ja tervishoiuvaldkonna praktikantidele, kes otsustavad oma koolituse lõpule viia maapiirkondades ja alateenindatud piirkondades, kus tervishoiutöötajate nappus on kõige teravam; nõuab lisaks programmide loomist, et hõlbustada praegu teistes liikmesriikides või väljaspool ELi töötavate ELi tervishoiutöötajate tagasipöördumist; rõhutab, kui oluline on töötajaid ümberpaigutamisest piisavalt varakult teavitada kooskõlas direktiiviga läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta ELis[38];

38. rõhutab, et EL ja liikmesriigid peaksid investeerima haridusse ja koolitusse, sealhulgas pidevasse oskuste täiendamisse, et koolitada välja kestlikud, vastupidavad ja kõrge kvalifikatsiooniga tervishoiutöötajad, sealhulgas ELi rahastatavate programmide kaudu, tagades tervishoiutöötajate kättesaadavuse, juurdepääsetavuse, vastuvõetavuse ja kvaliteedi, nagu on osutatud mitmes WHO aruandes, ning käsitama seda vastupidavate tervishoiusüsteemide põhikomponendina, tagades, et kõigil ELis on võimalik saada kvaliteetseid tervishoiuteenuseid; rõhutab, et pädevad, eetilistele põhimõtetele

[38] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1152 läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1152/oj).

tuginevad ja tunnustatud tervishoiutöötajad on terviseohtude ennetamiseks, nendeks valmisolekuks ja neile reageerimiseks hädavajalikud; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles viima riiklikud ja ELi tasandi meetmed kooskõlla WHO ja Euroopa piirkonna rahvatervise koolide ühenduse (ASPHER) tervishoiutöötajate professionaalsuse suurendamise tegevuskavaga; rõhutab, et kõrgete haridus- ja koolitusstandardite säilitamine on oluline, et tagada tervishoiuvaldkonna erialade atraktiivsus ning patsientide ohutus ja ravikvaliteet; kutsub komisjoni üles viima ELis läbi meditsiinihariduse ja -koolituse koordineeritud hindamise, aitamaks tagada, et lisaressursside eraldamine oleks sihtotstarbelisemalt suunatud praeguse tööjõupuuduse leevendamiseks; nõuab pikaajalist ühtekuuluvuspoliitikat, et suurendada liikmesriikide suutlikkust pakkuda tervishoiusektoris rohkematele inimestele haridus- ja koolitusvõimalusi;

39. nõuab tervishoiutöötajate nappuse kõrvaldamist järgmise mitmeaastase programmitöö perioodi lõpuks 2034. aastal, mis eeldab stiimulite kombineerimist, sealhulgas hariduse ja koolituse pakkumist ELis, töötajate ametis hoidmise strateegiaid, ELi-sisest liikuvust ja eetilist rahvusvahelist värbamist; rõhutab, et tervishoiusektori struktuursete probleemide lahendamine on väga oluline, et suurendada sektori atraktiivsust, hõlbustada noorte ja karjäärivahetajate värbamist, anda tervishoiusektorist lahkunutele võimalus sinna tagasi pöörduda ja suurendada ametis püsimise määra; rõhutab, et olemasoleva personali ametis hoidmine on kõige tulemuslikum ja kulutõhusam viis tervishoiusüsteemide stabiliseerimiseks; rõhutab, et piiriülese tervishoiualase koostöö tugevdamine võib olla abiks tööjõupuuduse probleemiga tegelemisel, tervishoiuteenuste kättesaadavuses võrdsuse tagamisel ning tervishoiutöötajatele ELis õiglaste töö- ja liikuvustingimuste kindlustamisel;

40. kutsub komisjoni üles parandama koostöös liikmesriikidega juurdepääsu mitmekesistele koolitusvõimalustele, sealhulgas ülikoolihariduse, kutseharidusele ja -õppele ning eriväljaõppele, töökohapõhisele õppele, ümberõppele ja oskuste täiendamisele; nõuab sätteid, millega tagatakse, et individuaalsetes töölepingutes eraldataks spetsiaalselt aega kutsealaseks koolituseks ja arenguks; nõuab ELis meditsiinihariduse alase koostöö heade tavade säilitamist ja edendamist, mis oleks kasulik nii lähte- kui ka sihtriikidele; palub komisjonil sellega seoses võimaldada liikmesriikidel täielikult ära kasutada ELi rahastamisvahendeid, nagu programm „EL tervise heaks“, ESF+, programm „Euroopa horisont“ ja ühtekuuluvuspoliitika vahendid, et tegeleda kõige kriitilisema tööjõupuudusega, ajakohastada õppekavasid, arendada digi- ja interdistsiplinaarseid oskusi, et hõlbustada tervishoiutöötajate värbamist ja ametis hoidmist ning nende vabatahtlikku tagasipöördumist päritoluriiki ja sealset reintegratsiooni; rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, sealhulgas ESF+ ja programmi „EL tervise heaks“, tuleks kasutada selleks, et rahastada sihipäraseid stiimuleid, mentorluskavasid ja tippkeskuseid, mis võimaldavad liikmesriikidevahelist oskuste ja teadmiste ülekannet; kutsub liikmesriike üles – võimaluse korral ELi rahaliste vahendite toel ja koostöös sotsiaalpartneritega – edendama stipendiumide abil üliõpilaste ja noorte spetsialistide liikuvust tervishoiusektoris ning arvestama stipendiumide andmisel ka ebasoodsatest oludest pärit inimestega, võttes arvesse riiklikku konteksti;

41. soovitab nii ELi kui ka riiklikul tasandil kehtestada stiimulid, et muuta haruldased erialad atraktiivseks arstidele, õdedele, ämmaemandatele, hambaarstidele, apteekritele, parameedikutele ja teistele tervishoiu- või muude valdkondade spetsialistidele, kes läbivad kõrgema taseme haridus- ja koolituskava, sealhulgas hädaolukordades ja piirkondades, kuhu on raske tervishoiutöötajaid leida, nagu paljud meditsiinilised

kõrbed ELis;

42. ergutab ELi ja liikmesriike ajakohastama oma õigusraamistikke ning jätkuvalt ergutama kõrgkoole võtma õppekavade väljatöötamisel arvesse meditsiini ja tehnoloogia arengut, et vaadata läbi ühised koolitusstandardid eri riikides ja erialadel, kohandada tervishoiutöötajate tegevuslubade uuendamise riiklikke menetlusi ning võimaldada piiriülest liikuvust muutuvas meditsiini- ja tehnoloogiakeskkonnas;

43. ergutab liikmesriike edendama tervishoiutöötajate kommunikatsioonialast koolitust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama ja rahastama üldsuse teadlikkuse suurendamise ja terviseteadlikkuse kampaaniaid, mille eesmärk on suurendada tervishoiuerialade atraktiivsust, innustada noori tervishoiusektorisse tööle asuma, suurendada elanikkonna üldist terviseteadlikkust ning kaasata tervishoiutöötajad õige terviseteabe levitamisse, et suurendada väärinfoga toimetuleku võimet;

44. ergutab liikmesriike lähtuma arstide ja õdede karjääri puhul elutsüklipõhisest lähenemisviisist, toetades nende hariduse omandamist ja kutseoskuste arendamist, et nad saaksid süstemaatiliselt edasi liikuda algastme ametikohtadelt juhtivatele ametikohtadele, muu hulgas tõhustades erialast juhendamist ja mentorlust, keskendudes eelkõige naistele ja noortele spetsialistidele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles ametlike ja mitteametlike hooldajate rolli ja õigusi integreeritud hoolduses suuremal määral tunnustama;

45. ergutab liikmesriike hindama tervishoiutöötajate oskuste kombinatsiooni ja kujundama ELis juba kasutusel olevatele mudelitele tuginedes ümber tööülesannete jaotamise süsteemid, kasutades vajaduse korral tööülesannete ümbersuunamise võimalust, sealhulgas võimalust delegeerida ülesandeid erialaspetsialistidele, eriõdedele ja kvalifitseeritud tervishoiutöötajatele või apteekide tervishoiuteenustele; ergutab liikmesriike uurima tõenditel põhinevaid mudeleid ning tõhusaid koostöö- ja järelevalvemudeleid, sealhulgas oskuste ja ülesannete jagamist, tagades samal ajal piisava koolituse, järelevalve, kõrged ohutusstandardid ja hoolduse kvaliteedi ning selged aruandlusstruktuurid; rõhutab vajadust kehtestada ELi tasandi suunised ohutu ja tõenditel põhineva tööülesannete ümbersuunamise ja jagamise kohta, olles eelnevalt konsulteerinud asjaomaste sotsiaalpartneritega; kinnitab, et mis tahes ulatuses tööülesannete delegeerimisel või üleandmisel tuleb ühiselt kokku leppida töökohustuses, selgelt määratleda kutsealase pädevuse ulatus ja asjakohased vastutusmehhanismid ning kindlustada töötasu, mis vastab uutele tööülesannetele; rõhutab, kui oluline on õdede ja ämmaemandate kaasamine tervishoiupoliitika väljatöötamisse kooskõlas WHO Euroopa piirkondliku büroo soovitustega;

46. rõhutab eriõdede potentsiaali suurendada tervishoiutöötajate suutlikkust, eelkõige aidates leevendada tervishoiutöötajate puudust maa-, linnalähi- ja äärepoolsetes piirkondades ning saartel; rõhutab, et laiema rakendusega eriõed ja nende funktsiooni tunnustamine võib aidata parandada ravi kättesaadavust, toetada esmatasandi tervishoiuteenuste osutamist ja leevendada niigi ülekoormatud meditsiinitöötajate koormust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles edendama tulevase kestlike ja vastupidavate tervishoiutöötajate strateegia raames selliste funktsioonide arendamist ja vastastikust tunnustamist ning asjakohase hariduse pakkumist ELis; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hõlbustama parimate tavade vahetamist seoses riigisiseste õigusnormidega, mida kohaldatakse rahastamis- ja tasustamissüsteemide suhtes, millega tagatakse eriõdede ülesannete täitmisel kvaliteet, ohutus, vastutus, õiglane hüvitis ja

tunnustus;

47. rõhutab vajadust värvata abipersonali, võttes seejuures arvesse oskuste kombinatsiooni võimalikult tõhusat kasutamist ja laiendamist;

Tervishoiutöötajate toetamine digiülemineku kaudu

48. rõhutab, et liikmesriigid peavad tegema tihedamat koostööd OECD, ILO ja WHOga, et täiustada oma registrite metoodikat ning luua ja arendada koostalitlusvõimelisi ja standarditud digisüsteeme, mis toetaksid tervishoiutöötajaid käsitlevate andmete reaalajas kogumist, kaardistamist ja analüüsimist; peab oluliseks, et need digisüsteemid sisaldaksid andmeid tegurite kohta, mis mõjutavad kutsealaseid karjäärivalikuid ja koolitusvajaduste suundumusi, töökeskkonnaga seotud vajadusi, tööjõu voolavust, sootundlikke ja võrdõiguslikkuse näitajaid, koolitustel osalemist ja digioskusi, tervishoiuteenustesse integreeritud sotsiaalhoolekandetöötajate segmente, tervishoiutöötajate liikuvust, väljavoolu teistesse sektoritesse ja nende koguarvu, töökoormust, sealhulgas puhkeaega ja ületunde, tööalast staatust, tervishoiusektorit käsitlevat statistikat välisriigis koolitatud töötajate kohta ja sellistes digisüsteemides esinevaid piirkondlikke erinevusi; rõhutab, et sellised süsteemid peaksid võimaldama prognoosimist, suutlikkuse planeerimist ja tõenduspõhist otsuste tegemist, et paremini prognoosida tulevasi tööjõuvajadusi ja teha kindlaks süsteemsed kitsaskohad, sealhulgas erialade ning hoolduse ja ravi mahu lõikes, samuti tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesektori vahelised koordineerimispuudujäägid; nõuab nii avaliku kui ka erasektori tervishoiuteenuste osutajate andmete kaasamist, et saada terviklik ülevaade tervishoiusüsteemi võimekusest, tagades, et andmepõhised uuenduslikud lahendused täiendavad laiemaid strateegiaid, mille eesmärk on parandada töötajate värbamist ja ametis hoidmist, parandada töötingimusi ja patsientide ravitulemusi;

49. nõuab tervishoiutöötajate pidevat kutsealast arengut digioskuste, biotehnoloogia, uuendusliku tehnoloogia ja tehisintellektipõhise diagnostika valdkonnas; nõuab hariduse ja koolituse süstemaatilist toetamist simulatsioonipõhiste programmide ja digikirjaoskuse algatustega, mis võimaldavad tervishoiuteenuste osutajate täiendusõpet kooskõlas kutsekvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi nõuetega; rõhutab vajadust tagada kõigile tervishoiutöötajatele uue tehnoloogia ja digivahendite kasutamise alane haridus ja koolitus; tunnistab, et tervishoiutöötajate digikirjaoskuse tase on väga erinev, mistõttu soovitab pidevaks oskuste täiendamiseks kasutusele võtta elukestva õppe lähenemisviisi; kutsub liikmesriike üles integreerima need oskused tervishoiu haridusprogrammide õppekavadesse, tagades, et kõik tervishoiutöötajad omandavad oskused, mis on vajalikud ohutuks ja tulemuslikuks töötamiseks tehnoloogiapõhises tervishoiukeskkonnas; tuletab meelde, et selline koolitus peaks olema kättesaadav kõigile tervishoiutöötajatele;

50. rõhutab, et uuendused, sealhulgas digivahendid ja -tehnoloogia, peavad kutsealast otsustusvõimet täiendama, mitte asendama, tagades inimkeskse inimhoolduse, patsientide ohutuse ja tuvastatava vastutuse; rõhutab, et digitaalsed tervishoiusüsteemid peavad olema kavandatud teaduslikele tõenditele tuginedes ning olema praktikas teostatavad ja kohanduma kohalike töövoogudega ning nende tõhususele ei tohi takistuseks saada killustunud süsteemid või kohustuslikud tehisintellekti otsustuslogid; märgib, et tehisintellektipõhised vahendid võivad ühtlasi vähendada kulusid ning muuta haldusülesanded sujuvamaks ja tõhusamaks, kuid rõhutab sellega seoses, et kliiniliste otsuste tegemisel tuleb alati järgida inimkontrolli põhimõtet; nõuab lisaks häireväsimuse

probleemiga tegelemist, soodustades tihedamat koostööd meditsiiniseadmete ja tarkvara arendajatega, et kujundada koostalitlusvõimelisi ja arukaid lahendusi, mis vähendavad ebavajalikke hoiatusi ja parandavad reageerimise täpsust; kutsub komisjoni üles hindama vajadust anda välja töökohal tehisintellekti kasutamist käsitlevad suunised, eelkõige seoses tehisintellektipõhiste seadmete ja vahenditega, milles kasutatakse turvakomponendina suure riskiga tehisintellektisüsteeme, et tagada inimkontrolli põhimõtte järgimine, eriti kliinilises töökeskkonnas, ning pöörama erilist tähelepanu tervishoiuteenustes kasutatavate võimalike algoritmilise juhtimise vahendite mõjule, pidades silmas tehisintellekti käsitleva määruse ja isikuandmete kaitse üldmääruse[39] kohaseid rakendamisraporteid; kutsub komisjoni üles viima läbi mõjuhinnangu, mida täiendab konkurentsivõime- ja VKE-test, ning esitama ettepaneku algoritmilise juhtimise kohta töökohal, tuginedes ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 2 punktile b koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punktiga b ja artikli 16 lõikega 2 ning tuginedes eespool nimetatud meetmete tulemustele;

51. toetab haldusprotsesside digitaliseerimist ja tehisintellektivahendite kasutuselevõttu, et vähendada ebavajalikku halduskoormust; toetab koostalitlusvõimeliste vahendite ja analüüsimudelite laiemat kasutamist, et tagada tööjõu toimiv haldamine, sealhulgas pensioniga seotud suundumuste prognoosimist, piirkondlikku kasutuselevõttu ja oskuste nappuse kindlakstegemist, tagades andmekaitse ja isikuandmete kaitse üldmääruse järgimise; soovitab need vahendid spetsiaalselt kavandada nii, et need vähendaksid digitaalse dokumentatsiooni mahtu ja elektroonilistele dokumentidele kuluvat aega, ning märgib, et pärast tööaega haldustöö lõpuleviimiseks kulutatud aeg suurendab väsimust ja töökoha vahetamise soovi ning see tuleb viia miinimumini, et anda spetsialistidele rohkem aega patsientide ravimiseks ja teavitamiseks; tunnistab tervishoiuvaldkonna sekretäride ja haldustöötajate rolli tervishoiutöötajate halduskoormuse leevendamisel ning toetab kaasava digivaldkonna ja tehisintellekti alase koolituse pakkumist ka nendele kutsekategooriatele; nõuab virtuaalreaalsuse ja veebipõhiste vahendite tõhusat kasutamist, et parandada kutsealase arengu võimalusi;

52. rõhutab turvaliste, koostalitlusvõimeliste ja uuenduslike tervishoiualaste digilahenduste rolli, mille eesmärk on parandada ägedate ja krooniliste haigustega patsientide raviprotsesside tulemuslikkust ning taastusravi võimalusi; rõhutab ka telemeditsiini, sealhulgas ühendatud meditsiiniseadmete kasutamise tähtsust, et toetada maa- ja äärepoolseid piirkondi; nõuab selliste lahenduste edendamist, et parandada töövooge ja nende talitluse kooskõlastamist; rõhutab, et kuigi need tehnoloogiad võivad tervishoiuteenuste osutamist täiendada ja parandada, ei saa need asendada piisavat ja hästi toetatud tervishoiupersonali ega kohapealset ravi; nõuab, et edendataks haldusprotsesside digitaliseerimist ning samal ajal tagataks, et kõik uuendused tehakse selleks, et apteekide territoriaalset võrgustikku toetada, mitte apteeke asendada; kordab, et farmaatsiaalaste kaugteenuste reguleerimine peab olema kooskõlas riigisiseste õigusaktidega; hoiatab, et digivahendid, mis on välja töötatud ja kasutusele võetud ilma tervishoiutöötajaid ja patsiendiorganisatsioone kaasamata, ei vasta sageli vajadustele ning võivad suurendada halduskoormust ja tööga seotud vaimset stressi;

53. tunnistab Euroopa terviseandmeruumi potentsiaali parandada tervishoiu tõhusust ELis

[39] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

ning võimaldada terviseandmete turvalist ja koostalitlusvõimelist vahetamist liikmesriikide vahel, tuginedes riiklikule e-tervise taristule ja täiendades seda; rõhutab selle potentsiaali tõhustada teadusuuringuid ja süsteemi vastupanuvõimet; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et Euroopa terviseandmeruum toetaks digisuutlikkuse suurendamist nii, et tagatud on ohutu ja turvaline digitaalne andmete kogumine, läbipaistev teabe esitamine, patsientidelt teadliku nõusoleku saamine ning kõrgete andmekaitse- ja kutse-eetika standardite järgimine; nõuab tungivalt, et komisjon toetaks kehtivas oskuste pakti raamistikus kutseõpet, kõrgharidust ja koolitust ning suutlikkuse suurendamise meetmeid, sealhulgas terviseandmetega seotud oskuste alaste algatuste väljatöötamist, mis võimaldavad tervishoiutöötajatel kasutada oma igapäevatöös tõhusalt Euroopa terviseandmeruumi ja muid digivahendeid;

54. nõuab tungivalt, et komisjon edendaks terviseandmetega seotud oskuste akadeemiat ning koostaks oskuste raamistiku ja ametikohtade loetelu, et toetada Euroopa tervishoiusüsteemides integreeritud terviseandmehalduse rakendamist;

Rahastamine ja strateegiline planeerimine ELi ja riiklikul tasandil

55. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles investeerima valmisoleku- ja ennetusmeetmetesse ning neid koordineerima, sealhulgas kasutama tervishoius ennetavat lähenemisviisi ning võtma reageerimis- ja taastemeetmeid, tuginedes COVID-19 pandeemiast saadud õppetundidele ja tunnistades tervishoiutöötajate olulist rolli tollase kriisi ajal, mil tervishoiutöötajad kannatasid sageli emotsionaalse kurnatuse all, puutusid olulisel määral kokku füüsiliste ja psühhosotsiaalsete riskidega ning pidid toime tulema suurenenud töökoormusega halvenevate töötingimuste ja töökorralduse piiratud paindlikkuse tingimustes; rõhutab vajadust tõhustada riiklikke tervishoiusüsteeme, investeerides pidevalt tervishoiutöötajatesse, sealhulgas suurendades meditsiinitöötajate arvu, parandades nende haridust, koolitust ja pädevust, samuti investeerides meditsiiniseadmetesse, haiglatesse ja uuenduslikku tervisetehnoloogiasse, mis võib suurendada tõhusust ja vastupanuvõimet; rõhutab, kui oluline on lisada kutseõppe- ja koolitusprogrammidesse kriisiohje, vastupanuvõime ja valmisoleku alased moodulid; kutsub komisjoni üles ergutama ja seirama koostöös liikmesriikidega investeeringuid tervishoiutöötajatesse, sealhulgas meetmetesse, millega kindlustatakse ohutust tagav töötajate arv, ning riiklikesse tervishoiusüsteemidesse Euroopa poolaasta raames; nõuab koordineeritud investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, et tagada Euroopa strateegiline autonoomia ning meditsiiniliste vastumeetmete kiire väljatöötamine ja tootmine kriisi ajal; nõuab, et komisjon ning tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu pööraksid oluliselt suuremat tähelepanu tervishoiusektori valmisolekule ja valmisolekustrateegia rakendamise suutlikkusele, uurides tervishoiuministrite tasandil aktiivsemalt väljavaadet kasutada tööjõuprobleemide lahendamiseks jagatud pädevuse võimalust;

56. kutsub komisjoni üles looma vaatluskeskuse, et koordineerida tervishoiutöötajate pakkumise ja nõudluse regulaarset seiramist ja prognoosimist tervishoiusüsteemide kõigil tasanditel ning töötama välja näitajad, mida liikmesriigid saaksid kasutada oma tervishoiusüsteemide tõhususe ja ohutuse hindamiseks, tuginedes Teadusuuringute Ühiskeskuse mudelitele, OECD aruannetele ja WHO algatustele ning tehes koostööd kutseliitude ja patsiendiorganisatsioonidega; ergutab komisjoni koostöös liikmesriikidega ühtlustama asjaomaste peadirektoraatide tööd, et suurendada läbipaistvust ja tõenduspõhist poliitikakujundamist kõigis liikmesriikides; ergutab prognoosima tööjõuvajadusi, et hõlbustada piiriülest tervishoiualast koostööd ja

harvikhaiguste ravi; rõhutab, et sellist seiret tuleks teha koostöös asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas patsiendiorganisatsioonidega;

57. rõhutab, kui oluline on piisav, kindel ja kestlik rahastamine, et tagada tervishoiuteenuste kättesaadavus; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama tervishoiusektori riiklikku rahastamist; rõhutab, et tervishoiusüsteemide rahaline jätkusuutlikkus on pikaajalise makromajandusliku stabiilsuse ja sotsiaal-majandusliku vastupanuvõime tagamiseks hädavajalik; rõhutab, et sihipärased investeeringud tervishoiualasesse koolitusse ja haridusse, ennetusse, tervise edendamisse, tervishoiutöötajate suutlikkuse suurendamisse ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekusse võivad tulevikus tervishoiusüsteemide ja riigi rahanduse koormust märkimisväärselt vähendada; rõhutab vajadust parema ja läbipaistvama juhtimise järele ning tarbetu halduskoormuse vähendamisega saavutatava otstarbekama halduse järele, et luua kvaliteetsemaid, paremaid ja ohutumaid hoolduskeskkondi; kutsub liikmesriike üles seadma oma riiklikes eelarveraamistikes esikohale tervishoiualased investeeringud, et tagada lisaks tervishoiuteenuste kättesaadavusele ka töökohakindlus tervishoiutöötajatele ning kindlustada, et rahalised vahendid suunatakse tõhusalt sellistesse valdkondadesse, nagu tervishoiutöötajate värbamine ja ametis hoidmine, ohutust tagav tervishoiutöötajate arv ning tervishoiutöötajate oskuste täiendamine ja heaolu; pooldab seisukohta, et rahvatervist tuleks rahastada viisil, et ühtegi patsienti, sealhulgas harvikhaigusi ja ravita haigusi põdevaid patsiente, ei jäeta kõrvale, samas tuleks strateegiliselt käsitleda demograafilisi suundumusi ja üldist haiguskoormust, keskendudes ennetamisele, varajasele avastamisele ja sekkumisele; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma võimalike tulevaste reformide ja Euroopa valmisolekualgatuste raames arvesse asjaolu, et tervishoidu investeerimisega kaasneb pikaajaline strateegiline kasu, mis võib tänu välditud tervishoiukuludele ja suuremale tootlikkusele anda esialgset investeeringut oluliselt ületava tulu; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid seaksid sellest lähtuvalt need strateegilised investeeringud esikohale, kasutades ära ELi eelarve-eeskirjade paindlikkuse ning kaaludes võimalust jätta tervishoiukulud kokkuhoiumeetmetest välja, tagades samal ajal eelarvedistsipliini, kulude läbipaistvuse ja meetmete tulemuslikkuse kontrolli ning austades riikide pädevust riiklikest vahenditest rahastamisel;

58. soovitab mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 suurendada ja tõhusalt kasutada ELi sihtotstarbelist rahastamist (programm „EL tervise heaks“, programm „Euroopa horisont“, Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, programm „Erasmus+“, programm „Digitaalne Euroopa“ jne), et toetada tervishoiusektoris integreeritud lähenemisviisi kasutamist sellistes valdkondades, nagu tööjõu planeerimine, ohutust tagav töötajate arv, värbamine, haridus ja koolitus, töötajate ametis hoidmine ja innovatsioon, pöörates erilist tähelepanu piirkondadele, kus valitseb terav puudus, pakkudes stiimuleid tervishoiutöötajatele, kes otsustavad töötada alateenindatud piirkondades; toetab ESF+ ja ühtekuuluvuspoliitika vahendite strateegilist kasutamist, et aidata liikmesriikidel rakendada tervishoiutöötajatele suunatud kestlikke strateegiaid; rõhutab, et elanikkonna vananemisest tingitud demograafiline probleem on üks olulisemaid tegureid, mis suurendab nõudlust tervishoiuteenuste ja tervishoiutöötajate järele, ning see tuleb tunnistada poliitiliseks prioriteediks; märgib murega, et tööjõupuudus pikendab juba niigi pikki ooteaegu, mis halvendab võimalusi õigeaegselt ravi saada, mis omakorda viib halvemate tervisenäitajateni; rõhutab, et diagnoosimise ja ravi viibimine suurendab tervishoiukulutusi ning tekitab erakorralise meditsiiniabi ja pikaajalise hoolduse süsteemidele lisasurvet; märgib murega, et 2027. aasta järgset mitmeaastast finantsraamistikku käsitlevas ettepanekus ei ole tervishoiu jaoks eraldi

eelarverida, ning rõhutab, et tulevases mitmeaastases finantsraamistikus tuleb tagada piisav tervishoiuvaldkonna rahastamine ja eraldada selleks vahendid; nõuab programmile „EL tervise heaks“ järgnevate tulevaste ELi rahastamisvahendite raames asjakohaseid eraldisi, et toetada Euroopa tervishoiutöötajaid; rõhutab, kui oluline on tagada igas mitmeaastases finantsraamistikus ELi sihtotstarbeline tervishoiueelarve, tagamaks, et tervishoiutöötajate nappuse leevendamiseks rahastatavad ELi algatused on kestlikud, prognoositavad ja suunatud konkreetsete eesmärkide saavutamisele;

59. rõhutab, et mitmeaastases finantsraamistikus 2028–2034 on vaja terviklikku ja piisavalt rahastatud tervishoiueelarvet, millega tagatakse Euroopa pikaajalise tervishoiutöötajate strateegia väljatöötamine ja rakendamine, käsitletakse tervishoiutöötajate nappuse probleemi ning tagatakse, et tervisesüsteemid on kogu ELis kestlikud, vastupidavad ja juurdepääsetavad;

Esmatasandi tervishoiu tähtsustamine

60. nõuab suuremat toetust perearstidele, õdedele, esmatasandi hambaraviteenuste osutajatele ja esmatasandi tervishoiutöötajatele, tunnustades nende keskset funktsiooni ennetuses, tervise edendamisel, varajasel diagnoosimisel, haiguste ohjamisel ning füüsilise ja vaimse tervise valdkonna integreeritud hoolduses; nõuab selle funktsiooni toetamist, luues stiimuleid perearstikeskuste asutamiseks ning laiendades üldmeditsiini alaseid koolitus- ja haridusvõimalusi, sealhulgas tervishoiutöötajate põlvkonnavahetuse tagamiseks; rõhutab, et ELi rahaliste vahenditega tuleks aidata rahastada ühiseid koolitusi ja digitaristut, et tagada esmatasandi tervishoiu ja eriarstiabi terviklik integreerimine, mis võimaldab näiteks luua telemeditsiini võrgustikke, mis parandavad patsientide jaoks tervishoiuteenuste kättesaadavust ja lühendavad ootejärjekordi; pooldab ennetamise ja terviseteadlikkuse edendamist juba noorest east alates, et vähendada esmatasandi tervishoiutöötajate koormust; rõhutab, kui oluline on pidev dialoog sotsiaalpartnerite, tervishoiutöötajate ja muude sidusrühmadega, ning kutsub liikmesriike üles tagama poliitikamuudatuste korral põhjalikud konsultatsiooniprotsessid;

61. tunnistab kogukondlike tervishoiuteenuste sotsiaalset aspekti; rõhutab, et digi- ja telemeditsiinilahendused ei tohiks asendada olulist funktsiooni, mida täidavad kogukonna tervishoiutöötajad, kes sageli hoolitsevad kogukondade kõige isoleeritumate inimeste, näiteks eakate eest;

62. rõhutab, et tagada tuleb järjepidev patsiendi ja arsti suhe, sest see on kvaliteetse, usalduspõhise ja inimkeskse ravi seisukohalt äärmiselt oluline; rõhutab, et igal inimesel peaks olema võimalus kasutada perearsti või esmatasandi arsti teenuseid, sest nii tagatakse pikaajaline, ideaaljuhul elukestev järjepidev ravi, sõltumata sellest, kas ravi osutatakse riiklike või eratervishoiuteenuste kaudu; kutsub liikmesriike üles looma raamistikke, milles tagatakse see õigus kestlike ja juurdepääsetavate tervishoiusüsteemide nurgakivina;

63. tunnistab kogukonnaapteekrite olulist rolli ja rõhutab, kui oluline on tagada nende tihe koostöö erinevate erialade ekspertidest koosnevate esmatasandi tervishoiu meeskondadega ning samal ajal integreerida sellistesse meeskondadesse psühholoogid, füsioterapeudid, sotsiaaltöötajad, pereõed ja tervishoiuvaldkonna spetsialiseerunud haldustöötajad, et suurendada tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet ning pakkuda koordineeritud ja inimkeskset hooldust; nõuab nõuetekohase taristu ning piisava

personali ja vastuvõtuaja tagamist, et esmatasandi tervishoiutöötajad saaksid pakkuda toimivat ennetavat ja terviklikku hooldust; soovitab parandada koordineerimist mitteametlike hooldajatega;

o
o o

64. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0313

Sotsiaalmeedia ja veebikeskkonna mõju noortele

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2026. aasta resolutsioon sotsiaalmeedia ja veebikeskkonna mõju kohta noortele (2025/2081(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 2, 3, 114 ja 165,

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artikleid 1, 21, 23 ja 24,

– võttes arvesse ÜRO naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee 26. juulil 2017. aastal avaldatud üldsoovitust nr 35 soopõhise naistevastase vägivalla kohta, millega ajakohastatakse üldsoovitust nr 19,

– võttes arvesse ÜRO 12. detsembri 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni,

– võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ja ÜRO naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee üldisi soovitusi,

– võttes arvesse ÜRO 21. detsembri 1965. aasta rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvahelist konventsiooni,

– võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 19. detsembri 2023. aasta resolutsiooni 78/187 lapse õiguste kohta, milles keskendutakse lapse õigustele digikeskkonnas,

– võttes arvesse ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ja ÜRO Lapse Õiguste Komitee 2. märtsi 2021. aasta üldist märkust nr 25 (2021) laste õiguste kohta seoses digikeskkonnaga,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu 11. mai 2011. aasta naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon),

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu 25. oktoobri 2007. aasta konventsiooni laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest,

– võttes arvesse Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) nõukogu 16. veebruaril 2012. aastal vastu võetud ja 31. mail 2021. aastal muudetud soovitust laste kohta digikeskkonnas,

– võttes arvesse 14. mail 2024 avaldatud dokumenti „OECD Digital Economy

Outlook 2024 (Volume 1)“ (OECD – 2024. aasta digitaalmajanduse väljavaated (1. köide)), eelkõige selle esiletõstetud peatükki vaimse tervise ja digikeskkondade kohta,

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu ministrite komitee 4. juulil 2018 vastu võetud soovitust „Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment“ (Suunised lapse õiguste austamiseks, kaitsmiseks ja täitmiseks digikeskkonnas),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1689, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 300/2008, (EL) nr 167/2013, (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1139 ja (EL) 2019/2144 ning direktiive 2014/90/EL, (EL) 2016/797 ja (EL) 2020/1828 (tehisintellekti käsitlev määrus)[1],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1183, millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 seoses Euroopa digiidentiteedi raamistiku kehtestamisega[2],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrust (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus)[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrust (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus)[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrust (EL) 2021/784, mis käsitleb võitlemist terroristliku veebisisu levitamise vastu[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrust (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004[6],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud

---

1 ELT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj.
2 ELT L, 2024/1183, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1183/oj.
3 ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj.
4 ELT L 265, 12.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj.
5 ELT L 172, 17.5.2021, lk 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/784/oj.
6 ELT L 345, 27.12.2017, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2394/oj.
7 ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj.

ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv)[8],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1385, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist[9],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda[10],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv)[11],

– võttes arvesse nõukogu 20. juuni 2025. aasta järeldusi laste ja noorukite vaimse tervise edendamise ja kaitsmise kohta digiajastul,

– võttes arvesse nõukogu 13. mai 2025. aasta järeldusi audiovisuaalmeedia teenuste ja videojagamisplatvormi teenuste õigusraamistiku hindamise kohta[12],

– võttes arvesse nõukogu 25. mai 2020. aasta järeldusi meediapädevuse kohta pidevalt muutuvas maailmas[13],

– võttes arvesse 10. oktoobril 2025. aastal allkirjastatud Jüütimaa deklaratsiooni, mis kajastab alaealistele turvalise internetikeskkonna kujundamist,

– võttes arvesse 15. detsembril 2022. aastal allkirjastatud Euroopa deklaratsiooni digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnendiks[14],

– võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 12. novembri 2025. aasta ühisteatist „Euroopa demokraatia kaitsekilp: tugevate ja vastupanuvõimeliste demokraatlike riikide võimestamine“ (JOIN(2025)0791),

– võttes arvesse komisjoni 6. veebruari 2024. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK (COM(2024)0060),

– võttes arvesse komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatist „ELi lapse õiguste strateegia“

---

8 ELT L 149, 11.6.2005, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/29/oj.
9 ELT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.
10 ELT L 303, 28.11.2018, lk 69, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2018/1808/oj.
11 EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj.
12 ELT C, C/2025/2954, 26.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2954/oj.
13 ELT C 193, 9.6.2020, lk 23.
14 ELT C 23, 23.1.2023, lk 1.

(COM(2021)0142),

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0152) ning komisjoni 5. märtsi 2026. aasta teatises „Soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2026–2030“ (COM(2026)0113) sätestatud prioriteete,

– võttes arvesse komisjoni 30. septembri 2020. aasta teatist „Digiõppe tegevuskava 2021–2027. Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks“ (COM(2020)0624),

– võttes arvesse komisjoni 24. märtsi 2025. aasta aruannet ELi noortestrateegia (2022–2024) rakendamise kohta (COM(2025)0117),

– võttes arvesse komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuse 2025. aasta poliitikaülevaadet „Social media usage and adolescents’ mental health in the EU“ (Sotsiaalmeedia kasutamine ja noorukite vaimne tervis ELis),

– võttes arvesse Teadusuuringute Ühiskeskuse 2022. aasta aruannet „Artificial Intelligence and the Rights of the Child“ (Tehisintellekt ja lapse õigused),

– võttes arvesse komisjoni 14. juuli 2025. aasta teatist „Suunised meetmete kohta, millega tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase internetis vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 4“[15],

– võttes arvesse komisjoni 2024. aasta kahte suunist koolijuhtidele, õpetajatele ja haridustöötajatele ning hariduspoliitika kujundajatele „Wellbeing and mental health at school“ (Heaolu ja vaimne tervis koolis),

– võttes arvesse komisjoni 2022. aasta eetikasuuniseid haridustöötajatele tehisintellekti ja andmete kasutamise kohta õpetamisel ja õppimisel, mis vaadati läbi 2026. aastal,

– võttes arvesse komisjoni talituste 3. oktoobri 2024. aasta töödokumenti „Executive summary of the fitness check of EU consumer law on digital fairness“ (Digitaalset õiglust käsitleva ELi tarbijaõiguse toimivuskontrolli kommenteeritud kokkuvõte) (SWD(2024)0231),

– võttes arvesse oma 26. novembri 2025. aasta resolutsiooni alaealiste kaitsmise kohta internetis[16],

– võttes arvesse oma 17. jaanuari 2024. aasta resolutsiooni virtuaalmaailma kohta: võimalused, ohud ja poliitiline mõju ühtsele turule[17],

– võttes arvesse oma 12. detsembri 2023. aasta resolutsiooni internetipõhiste teenuste sõltuvusttekitava disaini ja tarbijakaitse kohta ELi ühtsel turul[18],

---

15 ELT C, C/2025/5519, 10.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5519/oj.
16 ELT C, C/2026/1708, 24.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/1708/oj.
17 ELT C, C/2024/5723, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5723/oj.
18 ELT C, C/2024/4164, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4164/oj.

– võttes arvesse oma 5. oktoobri 2023. aasta resolutsioon uue lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (BIK+) kohta[19],

– võttes arvesse oma 10. novembri 2022. aasta resolutsiooni e-spordi ja videomängude kohta[20],

– võttes arvesse oma 14. detsembri 2021. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile soolise vägivalla vastu võitlemise kohta: kübervägivald[21],

– võttes arvesse oma 25. märtsi 2021. aasta resolutsiooni digiõppe poliitika kujundamise kohta[22],

– võttes arvesse oma 11. märtsi 2021. aasta resolutsiooni laste õiguste kohta seoses ELi lapse õiguste strateegiaga[23],

– võttes arvesse oma 11. detsembri 2018. aasta resolutsiooni hariduse kohta digiajastul ning ELi poliitikakujundamisega seotud probleemide, võimaluste ja õppetundide kohta[24],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi kultuuri- ja hariduskomisjoni tellitud uuringut „The impact of social media on the development of children and young people“ (Sotsiaalmeedia mõju laste ja noorte arengule), mille Euroopa Parlamendi sisepoliitika peadirektoraat avaldas 2023. aasta veebruaris[25],

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni ning kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni arvamusi,

– võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni raportit (A10-0220/2026),

A. arvestades, et 2024. aastal kasutas keskmiselt 97 % ELi noortest internetti iga päev; arvestades, et 2025. aasta üleilmsed andmed näitavad, et 11–14aastased veedavad ekraanide ees ligi 9 tundi päevas ja 8–10aastased ligi 6 tundi päevas;

B. arvestades, et sotsiaalmeedia kasutamine 9–16aastaste laste ja noorte seas on ELis 2010. aastaga võrreldes enam kui kahekordistunud, ulatudes praegu keskmiselt kolme tunnini päevas, kusjuures üle 80 % kasutab sotsiaalmeediaplatvorme iga päev;

C. arvestades, et „veebikeskkond“ viitab üldiselt internetiühendusega platvormidele, teenustele ja seadmetele, mida kasutatakse suhtlemiseks, meelelahutuseks, õppimiseks ja teabele ligipääsuks;

---

19 ELT C, C/2024/1190, 23.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1190/oj.
20 ELT C 161, 5.5.2023, lk 2.
21 ELT C 251, 30.6.2022, lk 2.
22 ELT C 494, 8.12.2021, lk 2.
23 ELT C 474, 24.11.2021, lk 146.
24 ELT C 388, 13.11.2020, lk 2.
25 Uuring „The impact of social media on the development of children and young people“ (Sotsiaalmeedia mõju laste ja noorte arengule), Euroopa Parlamendi sisepoliitika peadirektoraadi struktuuri- ja ühtekuuluvuspoliitika osakond, veebruar 2023.

D. arvestades, et alaealised võivad olla nii digikeskkonnas tekitatava kahju ohvrid kui ka toimepanijad;

E. arvestades, et sooline kübervägivald kõigis selle vormides, sealhulgas seksuaalne väljapressimine, vaenukõne, jälitamine, pildipõhine seksuaalne väärkohtlemine, peibutamine ja intiimse materjali või seksuaalse sisuga sõnumite nõusolekuta jagamine kujutab endast põhiõiguste ja inimväärikuse rasket rikkumist;

F. arvestades, et haavatavatesse rühmadesse kuuluvad lapsed ja noored, sealhulgas vaesuses elavad inimesed, puuetega inimesed, hoolekandeasutustes elavad inimesed ja piiratud perekondliku järelevalve all elavad inimesed, samuti romad, LGBTIQ+ kogukonda kuuluvad, rändetaustaga ning rassilise või etnilise vähemuse taustaga lapsed ja noored, seisavad silmitsi ebavõrdsusega, mis veebikeskkond sageli veelgi süvendab; arvestades, et nad puutuvad ebaproportsionaalselt palju kokku selliste ohtudega nagu küberkiusamine, vaenukõne, peibutamine, diskrimineerimine, algoritmiline kallutatus ja platvormide sõltuvusttekitav disain, mis võib vaimset tervist tõsiselt kahjustada; arvestades, et olemasolevate andmete kohaselt on probleemi süstemaatiliselt alahinnatud, kuna paljud ohvrid hoiduvad teatamisest hirmu, häbi, usalduse puudumise või selle tõttu, et nende teadmised tugimehhanismidest on piiratud[26, 27]; arvestades, et erinevused internetiühenduses, digi- ja meediapädevuses ning asjakohaste tugiteenuste kättesaadavuses, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel, süvendavad tõrjutust ja ebavõrdsust veelgi;

G. arvestades, et tõrjutud rühmadesse kuuluvad noored naised ja tütarlapsed, näiteks puuetega või tõrjutud rassilise ja etnilise taustaga naised ja tütarlapsed, puutuvad sageli kokku läbipõimunud diskrimineerimise vormidega, mis suurendavad füüsilise vägivalla ohtu väljaspool internetti;

H. arvestades, et vaenulikkus kahjustab noori ka siis, kui nad ei ole otsesed sihtmärgid, edendades sallimatuse kultuuri; arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet on rõhutanud, et ebaseadusliku ja kahjuliku vaenukõne tuvastamine internetis on väga keeruline, kuna ükski meetod ei suuda usaldusväärselt kajastada selle täielikku ulatust; arvestades, et sõltumatute uuringute ja järelevalve puudumise tõttu alahinnatakse süstemaatiliselt internetis leviva vaenukõne levikut[28];

I. arvestades, et internetis ei tohiks tolereerida tegevust, mis on ebaseaduslik või kahjulik väljaspool seda; arvestades, et digikeskkond peab järgima õigusriigi põhimõtet, põhiõigusi ja lastekaitsestandardeid, kehtestamata ebaproportsionaalseid piiranguid väljendusvabadusele või innovatsioonile;

J. arvestades, et digiteenuste osutajad peaksid tagama, et nende teenuste disain on

---

26 Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „Online content moderation – Current challenges in detecting hate speech“ (Veebisisu modereerimine – praegused probleemid vaenukõne tuvastamisel), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2023.

27 Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „Second European Union Minorities and Discrimination Survey – Main Results“ (Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring: peamised tulemused) (EU-MIDIS II), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luksemburg, 2017.

28 Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, „Online content moderation – Current challenges in detecting hate speech“ (Veebisisu modereerimine – praegused probleemid vaenukõne tuvastamisel), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2023.

eakohane ning need vastavad kõrgetele eetika-, eraelu puutumatuse ja ohutusstandarditele, sealhulgas muutes alaealiste profiilid vaikimisi privaatseks, ennetades soovimatuid kontakte võõrastega ning tagades, et profiilianalüüsil põhinevad soovitussüsteemid ei ole vaikimisi aktiveeritud;

K. arvestades, et veebikeskkond pakub noortele võimalusi õppimiseks, loovuseks, kodanikuosaluseks ja sotsiaalsete sidemete loomiseks, võimaldades neil kasutada oma õigusi ja vabadusi, sealhulgas väljendusvabadust, õigust haridusele, õigust teabele juurde pääseda ning õigust osaleda poliitilises ja avalikus elus;

L. arvestades, et ühtlasi võivad noored kasutajad veebikeskkonnas kokku puutuda erinevat tüüpi ebaseadusliku ja kahjuliku sisuga, sealhulgas küberkiusamise, peibutamise, seksuaalse alatooniga materjali, laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali, interneti hasartmängude, ahistamise ja väärkohtlemisega; arvestades, et see võib hõlmata ka desinformatsiooni, äärmuslust ja ohtlike käitumisviiside toetamist, kusjuures märkimisväärne arv Euroopa lapsi on teatanud, et negatiivsed veebikogemused on neid häirinud või nad endast välja viinud;

M. arvestades, et digiplatvormid ei paku sageli toimivaid kaitsemehhanisme; arvestades, et on hädavajalik kehtivaid ELi õigusakte tulemuslikult rakendada ja tagada nende täitmine, samuti on vaja täpsustada nende õigusaktide võimalikke omavahelisi seoseid ja kattuvusi; arvestades, et alaealisi peaks mis tahes internetipõhiste teenuste kasutamisel rohkem kaitsma ning teenuseosutajale peaks kehtestama proportsionaalsed kohustused vastavalt tema suurusele, rollile ja riskiprofiilile;

N. arvestades, et praegune ELi õigusraamistik, sealhulgas audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv, isikuandmete kaitse üldmäärus, digiteenuste määrus, tehisintellekti käsitlev määrus ja ebaausate kaubandustavade direktiiv, loob tugeva aluse laste kaitsmiseks internetis, sealhulgas sisu modereerimise, soovitussüsteemide läbipaistvuse ja võimalikult väheste andmete kogumise kaudu; arvestades, et jõustamise vallas on endiselt puudusi ja ebajärjepidevust, mis näitab vajadust ühtlustatud ELi lähenemisviisi järele;

O. arvestades, et komisjon on võtnud kohustuse tugevdada tulevase digitaalse õigluse akti kaudu alaealiste kaitset internetis;

P. arvestades, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et audiovisuaalmeedia teenuste osutajad ja videojagamisplatvormid kehtestavad meetmed, et kaitsta alaealisi nende füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut kahjustava sisu eest; arvestades, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaselt ei tohi alaealiste isikuandmeid töödelda ärilistel eesmärkidel, profiilianalüüsi tegemiseks ega käitumispõhise reklaamimise eesmärgil;

Q. arvestades, et digiteenuste määruse kohaselt ei ole veebiplatvormidel lubatud näidata isikuandmete profiilianalüüsil põhinevaid reklaame, kui nad teavad, et kasutaja on alaealine;

R. arvestades, et isikuandmete kaitse üldmääruse võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtet kohaldatakse rangelt mitte ainult alaealiste andmete otsese kogumise, vaid ka käitumise kaudse jälgimise suhtes;

S. arvestades, et digiteenused, mis töötlevad laste isikuandmeid, sealhulgas soovitussüsteemide ning laste füüsilist välimust muutvate foto- või videofiltrite jaoks, ei nõua vanema ega eestkostja „selgesõnalist nõusolekut“, vaid kasutavad alaealiste isikuandmete kogumiseks ja töötlemiseks muud õiguslikku alust;

T. arvestades, et tehisintellektimäärus sisaldab lastele kohandatud kaitsemeetmeid, millega keelatakse tehisintellektisüsteemid, mis kasutavad ära nende haavatavust, ja kehtestatakse kohustused suure riskiga tehisintellektisüsteemidele;

U. arvestades, et alaealised suhtlevad üha enam tehisintellektipõhiste vahenditega, sealhulgas vestlusagentide ja soovitussüsteemidega, millel on üha suurem roll veebikogemuste ja -suhtluse kujundamisel;

V. arvestades, et noored kasutavad uudiste tarbimiseks üha enam sotsiaalmeediat, sisujagamisplatvorme, veebivahendajaid ja virtuaalassistente; arvestades, et paljudel kasutajatel on raske hinnata veebikeskkonnast leitud teabe usaldusväärsust;

W. arvestades, et küberkiusamine võib toimuda mis tahes veebiplatvormil, kus lapsed omavahel suhtlevad, sealhulgas sotsiaalmeedias, videojagamisplatvormidel, sõnumirakendustes, veebifoorumites ja mänguplatvormidel;

X. arvestades, et küberkiusamine mõjutab märkimisväärset osa lastest kogu veebikeskkonnas; arvestades, et küberkiusamise määr on suurenenud peaaegu kõigis ELi riikides ning uuringute kohaselt on ligikaudu iga kuues laps Euroopas kogenud küberkiusamist ning 13–29 % on teatanud sagedasest kiusamisest nii internetis kui ka väljaspool seda; arvestades, et veebis ja väljaspool seda toimuv kiusamine on omavahel lahutamatult seotud ja neid tuleb käsitleda üheskoos, kuna digitaalne ahistamine on sageli põhjustatud koolis aset leidnud konfliktidest ja vastupidi, millel on pikaajalised tagajärjed laste ja noorte vaimsele tervisele, enesehinnangule ja õpitulemustele; arvestades, et enamik lapsi märgib, et küberkiusamine on üks nende vaimse tervise suurimaid probleeme;

Y. arvestades, et platvormidisain ja algoritmiline võimendamine, mis seavad kaasamise ohutusest tähtsamale kohale, võivad viia vaenuliku ja misogüünse sisu normaliseerimiseni; arvestades, et alaealised võivad veebipõhistes mängukeskkondades puutuda kokku ahistamise ja soolise vägivallaga ning teatavad veenvad disainielemendid võivad suurendada sellise kokkupuute kestust ja intensiivsust;

Z. arvestades, et 2026. aasta märtsis leidis Los Angelese kohus, et Meta ja Google vastutavad sotsiaalmeediaplatvormide sõltuvusttekitavate ja manipuleerivate disainielementide tekitatud kahju eest lastele ja noortele; arvestades, et see otsus kujutab endast märkimisväärset arengut üha laiemas rahvusvahelises arutelus veebiplatvormide kohustuse üle tagada alaealistele turvaline digikeskkond; arvestades, et ka mitu Euroopa riiki tõhustavad õiguslikke, regulatiivseid ja parlamentaarseid meetmeid, et tegeleda sõltuvusttekitavate disainielementide ning muu lastele ja noortele avalduva kahjuliku mõjuga internetis;

AA. arvestades, et Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivallaga võitlemise eksperdirühma 20. oktoobril 2021. aastal vastu võetud üldsoovituse nr 1 (naistevastase vägivalla digitaalse mõõtme kohta) kohaselt kuuluvad digikeskkonnas toime pandud soolise vägivalla ilmingud Istanbuli konventsiooni kohaldamisalasse;

AB. arvestades, et iga kümnes naine on alates 15. eluaastast kogenud kübervägivalda ning 52 % noortest naistest ja tütarlastest on kogenud internetis väärkohtlemist, kusjuures 68 % neist juhtumitest leidis aset sotsiaalmeedia platvormidel; arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi aruannete kohaselt on veebis toimuva seksuaalse ahistamise ja väljapressimise peamised ohvrid naised ja tütarlapsed; arvestades, et sellega kaasnevad sageli tõsised psühholoogilised tagajärjed, hõlmates hirmu ja ärevust, samuti püsivat mainekahju ning eemaldumist veebikeskkonnast ja avalikust elust;

AC. arvestades, et mitmes liikmesriigis tehtud uuringud näitavad, et alaealistel on väga noores eas juurdepääs pornograafilisele sisule, mõnikord tahtmatult, mis võib põhjustada kahjulikku seksuaalkäitumist ning suurendada agressiooni ja seksuaalvägivalda; arvestades, et surve jagada intiimseid pilte ja selliste piltide nõusolekuta jagamine suurematel platvormidel võib kujundada hoiakuid suhete ja nõusoleku suhtes viisil, mis põlistab ebaproportsionaalselt naiste- ja tüdrukutevastast vägivalda;

AD. arvestades, et juurdepääs terviseharidusele, sealhulgas eakohasele seksuaalharidusele, võib aidata kaasa noorte heaolule ja autonoomiale, austades samal ajal täielikult riikide pädevusi;

AE. arvestades, et sotsiaalmeedia ülemäärane kasutamine, kokkupuude kahjuliku sisuga ning võimalus luua ja levitada filtrite ja avataride abil ülirealistlikke pilte inimeste kehadest suurendab depressiooni, ärevuse, üksinduse, halva une ja istuva käitumise riski; arvestades, et kiiresti arenevad veebikeskkonnad ja algoritmilised lahendused, mis soodustavad kiiresti saadavat rahulolutunnet, võivad halvendada kognitiivseid ja inimestega suhtlemise oskusi, mõjutada negatiivselt õpitulemusi ja takistada kriitilise mõtlemise oskuse arengut;

AF. arvestades, et liigne ekraaniaeg võib piirata vaba mängimise aega, spordis osalemist ja näost näkku suhtlemist, mis on üldise heaolu jaoks hädavajalikud; arvestades, et uuringud näitavad, et digitaalne enesekahjustamine suurendab märkimisväärselt enesetapumõtete ja enesetapukatsete tõenäosust;

AG. arvestades, et komisjoni 2024. aasta digitaalset õiglust käsitleva ELi tarbijaõiguse toimivuskontroll näitab, et ainult 20 % suunamõjutajatest viitab süstemaatiliselt oma sisu kaubanduslikule olemusele; arvestades, et sotsiaalmeedia suunamõjutajad mõjutavad ja kujundavad märkimisväärselt noorte käitumist, tarbimisharjumusi ja arvamusi, mistõttu peavad nad kandma vastutust tasulise partnerluse läbipaistvuse ja oma reklaamitava sisu eest; arvestades, et sisuloojatel, kes sageli erinevad suunamõjutajatest selle poolest, et nad toodavad peamiselt teavitavat, haridus-, kultuuri- või meelelahutuslikku sisu, mitte ärihuvidest lähtuvaid reklaame, on üha olulisem roll loovuse, teabele juurdepääsu, kultuurilise mitmekesisuse ja haridusliku sisu edendamisel internetis, eelkõige alaealiste ja noorte seas;

AH. arvestades, et lastest suunamõjutajate nähtus hõlmab varases eas avalikkuses esinemist ja turustamist, millega kaasneb ilma nõusolekuta majandusliku ja emotsionaalse ärakasutamise oht; arvestades, et alaealised, kes jäävad alla vanuse alampiiri, tegutsevad sageli lapsest suunamõjutajatena platvormidel, kus õiguslikud kaitsemeetmed on tihti ebapiisavad või neid kohaldatakse ebajärjekindlalt, mis tekitab tõsist muret laste eraelu puutumatuse ja majandusliku ärakasutamise pärast;

AI. arvestades, et käesolevas aruandes kirjeldab „võrguvanemlus“ vanemate või hooldajate tava jagada internetis laialdaselt ja süstemaatiliselt teavet ja pilte oma lastest, et saada kasutajate kaasamise kaudu rahalist kasu; arvestades, et sellised tavad tekitavad tõsist muret nõusoleku ja lapse õiguse pärast eraelu puutumatusele, kuna need võivad põhjustada laste peibutamist, identiteedivargust või mainekahju ning püsivaid psühholoogilisi tagajärgi;

AJ. arvestades, et väga oluline on suurendada vanemate teadlikkust asjaolust, et oma laste piltide internetis jagamisega võivad kaasneda märkimisväärsed riskid, sest kui pilte jagatakse avalikult, võidakse neid kasutada viisil, mille üle neil puudub igasugune kontroll; arvestades, et fotode jagamine kaubandusliku eesmärgita ei ole siiski iseenesest kahjulik ning vanematele peaks jääma vabadus otsustada, mida jagada;

AK. arvestades, et kiiresti on vaja selgemat õigusraamistikku, mis hõlmab alaealiste pilte kasutavaid suunamõjutajatest lapsevanemaid või pereelu kajastavaid suunamõjutajaid, et vältida ärakasutamist ja kaitsta laste eraelu puutumatust;

AL. arvestades, et säilitada tuleks selge eristus mõistete „vanusetuvastus“, „vanusekontroll“, „vanuse hindamine“ ja „iseenda kinnitus“ vahel; arvestades, et vanusetuvastus on üldmõiste, mis hõlmab selliseid meetodeid nagu iseenda kinnitus, vanuse hindamine ja vanusekontroll; arvestades, et vanuse hindamine võib tugineda prognoosivatele meetoditele, sealhulgas tehisintellektil põhinevale või käitumuslikule analüüsile, samas kui vanusekontrolli meetodid nõuavad vanuse tõendamist, mis võib hõlmata ametlikke dokumente või digiidentiteedilahendusi, tagades samal ajal eraelu puutumatuse ja proportsionaalse lähenemisviisi;

AM. arvestades, et paljudest veebiplatvormide kehtestatud juurdepääsu kontrollimise mehhanismidest on lihtne mööda hiilida ning ametlikest vanusepiiridest noorematel lastel on sotsiaalmeedia kontod, kuna nad esitavad oma vanuse kohta valeandmeid; arvestades, et selline laialdane juurdepääs eakohatule sisule, võltsprofiilidele ja anonüümsetele kontodele suurendab kahjuliku käitumise riski;

AN. arvestades, et alaealistele tuleks tagada võrdne kaitsetase, olenemata nende elukohast; arvestades, et mitu liikmesriiki on juba vastu võtnud riiklikud õigusaktid ja nõudnud ühist Euroopa lähenemisviisi digitaalse täisea küsimuses, mis hõlmab sotsiaalmeedia ja muude internetipõhiste teenuste kasutamiseks vanuse alampiiri kehtestamist;

AO. arvestades, et vanusekontroll ei ole imelahendus, mis tagab alaealiste kaitse internetis, ning seda ei tohiks kaaluda eraldi, vaid pigem kooskõlas laste õiguste ja sisseprojekteeritud ohutusega ning riski- ja juhtumipõhiselt; arvestades, et vaja on usaldusväärseid, eraelu puutumatust kaitsvaid ja proportsionaalseid lahendusi, mis on kooskõlas isikuandmete kaitse põhimõtetega;

AP. arvestades, et normiks peaksid olema ohutus, eraelu puutumatus ja vaikimisi eakohased lähenemisviisid, mis hõlmavad muu hulgas profiilide vaikimisi privaatseks muutmist, et ennetada kontakte võõrastega, ning profiilianalüüsi soovitussüsteemi vaikimisi inaktiveerimist;

AQ. arvestades, et vanemliku kontrolli vahendid on oluline täiendus platvormi- ja poliitikameetmetele, mille eesmärk on alaealisi internetis kaitsta; arvestades, et praegu on turul mitmesugused vanemliku kontrolli rakendused ja seadmete sätted, millel on

erinevad funktsioonid ja kasutatavus;

AR. arvestades, et videomängud on suur sotsiaalne suhtluskeskkond; arvestades, et teatavad tulu teenimise mudelid, nagu aardelaekad, kujutavad endast hasartmängudega võrreldavaid riske, kuna need kopeerivad juhuslikustatud premeerimismehhanismi, mis võib õhutada alaealiste sundkäitumist; arvestades, et üleeuroopaline mänguteabe süsteem (PEGI) on endiselt peamine vahend videomängude sisu kohta eakohaste otsuste tegemiseks;

AS. arvestades, et videomängude reaalajas voogedastamist pakkuvad platvormid ei rakenda sageli toimivaid vanusekontrolli mehhanisme, mistõttu alaealised saavad juurdepääsu täiskasvanutele suunatud, seksualiseeritud ja hasartmängudega sarnanevale sisule; arvestades, et see on selge õigusalane tühimik;

AT. arvestades, et Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) andmetel esineb rohkem kui 11 %-l noorukitest sotsiaalmeediaga seoses probleemse käitumise märke ja 12 %-l on probleemse mängimise risk, kusjuures poisse (16 %) mõjutab see palju rohkem kui tüdrukuid (7 %); arvestades, et Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) on mängimishäiret ametlikult tunnistanud;

AU. arvestades, et sotsiaalmeedia funktsioonid, nagu lõputu kerimine, automaatne esitamine, soovitussüsteemid ja profiilianalüüsil põhinevad algoritmid, sundteated ja premeerimispõhised mehhanismid, on loodud selleks, et maksimeerida kaasatust ja teenida saadud tähelepanult tulu; arvestades, et 97 % kõige populaarsematest ELi tarbijate poolt kasutatavatest rakendustest kasutavad vähemalt üht eksitavat kasutajaliidest;

AV. arvestades, et kokkupuude selliste funktsioonidega on tingitud veebiplatvormide tahtlikust sihikule võtmisest ja seda süvendavad kahjulikku sisu võimendavad algoritmid, mistõttu tuleb selliste funktsioonide suhtes kohaldada digiteenuste määruses ja tehisintellektimääruses sätestatud riskihindamise ja läbipaistvuskohustuse nõuet;

AW. arvestades, et teatavad digitavad õõnestavad tarbijate sõltumatust, manipuleerides valikuarhitektuuriga, sealhulgas eksitavate vaikesätete, põhjendamatu kiireloomulisuse ja eksitava liidese disaini kaudu;

AX. arvestades, et komisjon on võtnud kohustuse võtta vastu digitaalse õigluse akt, et võidelda ebaeetiliste tavade, sealhulgas petuelementide, mõjutusturunduse ja sõltuvusttekitava disaini vastu, mis kasutavad ära tarbijate, sealhulgas alaealiste haavatavust;

AY. arvestades, et veebiplatvormid ei paku alati toimivaid turvaelemente; arvestades, et teatavad jälgimis- ja profileerimistavad tekitavad tõsist muret seoses eraelu puutumatusega; arvestades, et sõltuvusttekitava disaini ja petuelementide vastu võitlemiseks tuleb ELi tasandil võtta koordineeritud meetmeid; arvestades, et meediateenuse osutajate, eelkõige audiovisuaalmeedia teenuste osutajate, suhtes kohaldatakse rangemad reegleid; arvestades, et alaealiste kaitse tase varieerub sõltuvalt sisu allikast ja asukohast;

AZ. arvestades, et digi-, meedia- ja tehisintellektipädevus, sealhulgas algoritmide ja algoritmilise kallutatuse mõistmine, on väga oluline, et anda noortele võimalus

digiteenuseid oskuslikult kasutada; arvestades, et nimetatud pädevus annab vajalikud oskused ja vahendid, et mõista riske ja võimalusi, edendades kriitilist mõtlemist, et orienteeruda veebikeskkonnas vastutustundlikult ning tulla toime manipuleerimise, väärinfo, desinformatsiooni ja profiilianalüüsiga;

BA. arvestades, et digi- ja meediapädevuse alane haridus peaks laienema lapsevanematele, eestkostjatele, haridustöötajatele, noorsootöötajatele ja sotsiaalteenuste osutajatele, kellel sageli puudub toetus ja koolitus nende probleemide lahendamiseks; arvestades, et selline koolitus peaks hõlmama kriitilist mõtlemist, vastupanuvõimet ja tehisintellektialast teadlikkust, et aidata noortel hallata veebipõhist suhtlust;

BB. arvestades, et digitaalset tasakaalu käsitlev kogu kooli hõlmav lähenemisviis, sealhulgas selge poliitika nutitelefonide kasutamise kohta, võib luua rahulikuma õpikeskkonna, koondada õpilaste tähelepanu ja tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust; arvestades, et Euroopa kodanike digipädevuse raamistikus (DigComp 2.2) tunnustatakse võimet digivahenditest teadlikult loobuda kui heaolu ja ohutuse põhipädevust, mis toetab keskendumist, tervislikku und ja sotsiaalseid sidemeid;

BC. arvestades, et digitaalne kodanikuharidus on oluline, et anda noortele teadmised ja oskused, mis on vajalikud vastutustundlikuks ja kriitiliseks osalemiseks demokraatlikus elus; arvestades, et selline haridus toetab vastupanuvõimet internetis levivale desinformatsioonile, vaenukõnele ja manipuleerimisele, tugevdades samal ajal demokraatlikku kaasatust, teadlikku usaldust institutsioonide vastu, põhiõigusi ja ühiseid Euroopa väärtusi;

Üldpõhimõtted

1. rõhutab, et tegelemine sotsiaalmeedia mõjuga noortele nõuab integreeritud Euroopa strateegiat, milles on ühendatud sisseprojekteeritud ohutus ja privaatsus, vaikimisi ohutus, eakohane disain, algoritmiline läbipaistvus ja privaatsust esikohale seadvad vanusekontrolli mehhanismid ning mis tugevdab vaimset heaolu, perekondi, koole ja haridustöötajaid hõlmavat digi- ja meediapädevust ning kaasavat juhtimist ja tõenduspõhist hindamist, et tagada kõigile võrdne kaitse ja mõjuvõim;

ELi õigusraamistik

2. rõhutab vajadust tagada peamiste ELi õigusaktide, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmääruse, audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi, isikuandmete kaitse üldmääruse, digiteenuste määruse, ebaausate kaubandustavade direktiivi, digiturgude määruse[29], tehisintellekti käsitleva määruse ning eelseisva digitaalse õigluse akti tulemuslik ja ühtne rakendamine, täitmisele pööramine, järjepidevus ja vastastikune täiendavus, et luua laste internetis kaitsmiseks integreeritud raamistik; nõuab riiklike meetmete ühtlustamist, et vältida laste kaitse taseme killustumist ELis ning tugevdada koostööd ja teabevahetust riiklike pädevate asutuste ja komisjoni vahel;

3. rõhutab, et mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 kontekstis tuleb eraldada piisavad vahendid, millega tagada, et pädevatel asutustel ja komisjoni talitustel, kes

[29] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus) (ELT L 265, 12.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

vastutavad asjakohaste digivaldkonna õigusaktide rakendamise ja täitmise tagamise eest, on olemas vajalikud vahendid oma töö tulemuslikuks elluviimiseks; nõuab tungivalt, et liikmesriigid suurendaksid digiteenuste koordinaatorite, Euroopa meediateenuste nõukoja ja muude riiklike pädevate asutuste rahalisi vahendeid ja inimressursse, et tagada asjaomaste ELi õigusaktide tulemuslik rakendamine ja täitmise tagamine; rõhutab, et kahjulikku ja ebaseaduslikku sisu käsitlevatele pädevate asutuste töötajatele tuleb tagada selgelt määratletud raamistik ning psühholoogiline tugi ja abi;

4. rõhutab digiteenuste koordinaatorite õigeaegse ametisse nimetamise tähtsust kõigis liikmesriikides, mis on digiteenuste määruse tulemusliku rakendamise eeltingimus; võtab sellega seoses teadmiseks teatavate liikmesriikide vastu algatatud rikkumismenetlused; kutsub komisjoni üles toetama digiteenuste määruse tulemuslikku ja järjepidevat rakendamist kõigis liikmesriikides, sealhulgas suuniste, koordineerimise ja järelevalve kaudu ning määrama vajaduse korral trahvid ja parandusmeetmed, tagades samal ajal ühtlustatud lähenemisviisi ja vältides turu killustumist;

5. kutsub komisjoni, Euroopa digiteenuste nõukoda ja pädevaid riiklikke asutusi, eelkõige tarbijakaitsealase koostöö võrgustikku üles jälgima ja hindama veebiplatvormidel alaealiste kaitseks võetud meetmete tulemuslikkust, tagades samal ajal koordineeritud jõustamise ebaausate, eksitavate või agressiivsete kaubandustavade, sealhulgas sotsiaalmeedia ja mõjutusturunduse vastu juhul, kui riskid on selgelt kindlaks tehtud;

Audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv

6. kordab, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis tunnistatakse, et alaealiste kaitse on ELi oluline poliitiline eesmärk, ja see sisaldab põhisätteid, nagu artikli 28b lõiked 1, 2 ja 3, et tagada alaealiste parem kaitse internetis, eelkõige videojagamisplatvormidel; rõhutab, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis nõutakse, et videojagamisplatvormid võtaksid asjakohaseid meetmeid, et kaitsta alaealisi sisu eest, mis võib kahjustada nende füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut, näiteks vanusekontrolli ja vanemliku kontrolli vahendite kaudu, ning tagaksid üldsuse kaitse ebaseadusliku sisu ning kahjulike ja ebaseaduslike äriteadete eest; kordab lisaks, et videojagamisplatvormid peavad teavitama kasutajaid, kui sisu sisaldab reklaami, pakkudes kasutajatele võimalust sellisest reklaamist teada anda, ning pakkuma tulemuslikke meediapädevuse meetmeid ja vahendeid;

7. on seisukohal, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi eelseisev läbivaatamine annab hea võimaluse kaitsta noori tõhusamalt videojagamisplatvormidel, sealhulgas sotsiaalmeediaplatvormidel leviva ebaseadusliku ja kahjuliku sisu eest, täpsustades eelkõige artiklis 28b sätestatud kohustusi; rõhutab ühtlasi vajadust tugevdada sätteid, millega tagatakse üldist huvi pakkuvate meediateenuste esiletõstmine, täpsustades muu hulgas, et selliseid esiletõstmise reegleid võib kohaldada ka videojagamisplatvormide suhtes, et edendada juurdepääsu usaldusväärsele, kvaliteetsele ja eakohasele veebisisule; nõuab lisaks, et läbivaatamisel kaalutaks sihipäraseid ja proportsionaalseid meetmeid vägivalda, alandamist, enesevigastamisele õhutamist või muid kahjuliku sisu vorme sisaldavate otseülekannete avastamiseks, nendest teatamiseks ja nende ennetamiseks; rõhutab vajadust hinnata audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis liikmesriikidele sätestatud kohustusi edendada ja võtta meetmeid meediapädevuse arendamiseks, ning teha kindlaks, kas selliseid meetmeid on vaja veelgi tugevdada ja laiendada;

8. kutsub lisaks platvormihaldureid, kelle platvormil toimuvad otseülekanded (sealhulgas videomängude otseülekanded), üles nõudma, et striimerid märgistaksid selgesõnaliselt, kui sisu hõlmab hasartmängulaadseid mehhanisme, päris rahaga maksmist või muid vanusepiiranguga seotud aspekte; nõuab tungivalt, et platvormid rakendaksid suure tõenäosusega alaealiste kasutajate suhtes kaitsvaid vaikesätteid, nagu hägustamine enne täiskasvanutele suunatud märkega otseülekannete näitamist, annetusi või tasulisi hasartmänge hõlmavate teadete varjamine alaealiste kontodel ning täiskasvanutele suunatud otseülekannete leitavuse vähendamine alaealiste kontodel, tagades samal ajal, et sellised meetmed on proportsionaalsed ja austavad väljendusvabadust;

9. kutsub komisjoni üles hindama, kas audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi praegused määratlused hõlmavad täielikult asjakohaseid audiovisuaalmeedia teenuseid, eelkõige neid, mida suunamõjutajad ja professionaalsed sisuloojad videojagamisplatvormidel osutavad; nõuab sellega seoses selgitust selliste sisuloojate staatuse ja kohustuste kohta, et kehtestada neile samad reklaami läbipaistvust ja alaealiste kaitset hõlmavad kohustused nagu meediateenuse osutajatele; kutsub lisaks komisjoni üles hindama komisjoni 2020. aasta suuniseid audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi[30] kohase „videojagamisplatvormi teenuse“ määratluses nimetatud põhilise otstarbe kriteeriumi praktilise rakendamise kohta, hinnates, kas see on eesmärgipärane, et hõlmata kõiki audiovisuaalmeedia sisu pakkuvaid teenuseid ja nende kohustust kaitsta internetis alaealisi;

10. rõhutab vajadust hinnata audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi rakendamist ja kaaluda selle peamiste sätete, näiteks reklaami läbipaistvust ja alaealiste kaitset käsitlevate sätete laiendamist suurematele videojagamisplatvormidele; rõhutab, et videojagamisplatvormide ja meediateenuse osutajate kohustuste ühtlustamine aitaks kõrvaldada noori mõjutavad regulatiivsed lüngad;

Digiteenuste määrus

11. väljendab heameelt 2025. aasta juulis digiteenuste määruse artikli 28 lõike 4 kohaselt välja antud komisjoni suuniste üle, mis on oluline samm laste tõhusamaks kaitsmiseks internetis, eelkõige videojagamisplatvormidel ja sotsiaalmeedias, tehes digiteenuste koordinaatoritele ja komisjonile kättesaadavaks praktilised vahendid, et tulemuslikult digiteenuste määruses sätestatut kohaldada, ning palub veebiplatvormidel tagada internetis alaealiste privaatsuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase; kutsub veebiplatvorme üles tagama suuniste kiire rakendamise ja kutsub komisjoni üles seda jälgima; nõuab eelkõige tingimuste lihtsustamist, selgete, lihtsate ja kergesti kasutatavate aruandlusprotsesside rakendamist ning noorematele kasutajatele asjakohaste, lapsesõbralike ja konfidentsiaalsete suuniste andmist kõigi olemasolevate eraelu puutumatust, aruandlust ja andmekaitset käsitlevate vahendite kohta; rõhutab vajadust eraelu puutumatust austava vanusekontrolli järele; märgib, et kuigi suunised ei ole siduvad, kasutab komisjon neid digiteenuste määruse artikli 28 lõike 1 järgimise hindamiseks; nõuab nende korrapärast läbivaatamist, et käsitleda vajaduse korral esilekerkivaid küsimusi, ning pärast komisjoni eksperdirühma hinnangut ELi tasandil lisameetmete võtmist;

---

[30] Komisjoni 2. juuli 2020. aasta teatis „Suunised mõiste „videojagamisplatvormi teenus“ audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohases määratluses nimetatud põhilise otstarbe kriteeriumi praktilise rakendamise kohta“ (ELT C 223, 7.7.2020, lk 3)

12. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja digiteenuste määruse sidusat ja sünkroniseeritud rakendamise, et kaitsta alaealisi videojagamis- ja sotsiaalmeediaplatvormidel, ning uurima nende sidusust ja selgust audiovisuaalsisu suhtes kohaldamise korral, pidades silmas vajadust tagada videojagamisplatvormide kasutajate piisav kaitsetase;

13. nõuab tungivalt, et komisjon täpsustaks petuelemente reguleerivate kehtivate õigusaktide, nagu ebaausate kaubandustavade direktiivi ja digiteenuste määruse koostoimet ning kaaluks ebaausate kaubandustavade direktiivi I lisas esitatud ebaausate kaubandustavade loetelu läbivaatamist, et kõrvaldada täiendavad õiguslikud lüngad;

Isikuandmete kaitse üldmäärus

Andmekaitse ja õigus eraelu puutumatusele

14. tuletab meelde, et isikuandmete kaitse üldmäärus on ELi andmekaitse nurgakivi, millega kehtestatakse isikuandmete töötlemiseks tugevad kaitsemeetmed ja kohustused, sealhulgas olulised põhimõtted, nagu eesmärgi piirang, andmete täpsus, võimalikult väheste andmete kogumine ja vastutus, samuti isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 17 sätestatud peamised õigused nagu õigus andmete kustutamisele („õigus olla unustatud“), tagades samal ajal lastele eriti kõrgetasemelise kaitse;

15. rõhutab, et teenuseosutajad peaksid olemasolevaid isikuandmete kaitse üldmääruse vahendeid nõuetekohaselt rakendama; nõuab nende tugevdamist selgete eakohaste standardite kohaldamise kaudu, mis hõlmavad: maksimaalseid privaatsuse vaikesätteid; alaealiste suunatud profiilianalüüsi või neile suunatud reklaami, sealhulgas poliitreklaami tegemise keeldu; võimalikult väheste andmete kogumist; ning tingimusi, mida selgitatakse alaealistele arusaadaval viisil; julgustab töötama alaealistele välja suunised ja parimad tavad turvaliste vaikeseadete kohta, sealhulgas selliseid meetmed nagu automaatse mängimise funktsiooni inaktiveerimine, lõputu kerimise piiramine, uudisvoo lähtestamise võimaluse pakkumine, ajapiirangu seadistamine, korrapärased üleskutsed teha pause ja teadete piiramine, et tagada laste ja noorte digitaalne heaolu;

16. nõuab tungivalt, et liikmesriigid eraldaksid andme- ja tarbijakaitseasutustele piisavalt vahendeid, et uurida tulemuslikult alaealiste isikuandmete kasutamist ja võtta vastutusele selliste tavade järgimise eest, mis kujutavad endast ELi õiguse rikkumist;

17. palub komisjonil hinnata suunatud reklaami keelus esinevaid puudusi ja kaaluda ulatusliku keelu kehtestamist, et kõrvaldada manipuleeriva disaini ja käitumispõhiste profiilide koostamise peamine ajend;

18. peab kahetsusväärseks, et alates isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumisest ei ole paljud teenuseosutajad selle nõudeid korrektselt rakendanud; rõhutab tungivat vajadust isikuandmete kaitse üldmääruse rangema jõustamise järele ning kaaluda vajadust liikmesriikide andmekaitseasutuste ja komisjoni täiendavate suuniste koostamist selle kohta, kuidas kohaldada seda tehisintellektisüsteemide suhtes, mis on suunatud alaealistele või on neile kättesaadavad; tuletab meelde, et tehisintellektisüsteemid peavad kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega tagama, et kasutajad saavad hõlpsasti kasutada oma õigust isikuandmete, sealhulgas tuletatud isikuandmete kustutamisele;

19. kutsub komisjoni üles tagama isikuandmete kaitse üldmääruse ja digiteenuste määruse kohaselt kehtivate läbipaistvuskohustuste täitmise seoses andmetele juurdepääsuga, mis hõlmab fotodele juurdepääsu lubamist või automaatse asukoha jagamist, ning võib suurendada eraelu puutumatuse rikkumise ja jälitamise ohtu, mõjutades ebaproportsionaalselt naisi ja tütarlapsi;

Tulevane digitaalse õigluse akt

20. väljendab heameelt komisjoni tehtud ELi tarbijaõiguse toimivuskontrolli üle digitaalse õigluse valdkonnas; kutsub komisjoni üles tulevase digitaalse õigluse akti raames kindlaks tegema ja kõrvaldama olemasolevad asjakohased regulatiivsed lüngad, eelkõige seoses digiteenuste sõltuvusttekitavate ja manipuleerivate disainielementidega, mis hõlmab petuelemente, isikupärastatud reklaamitavasid, neuroturundus, aardelaekaid, videomängude rakendusesiseseid vääringud ja suunamõjutajate ebaausaid kaubandustavasid; rõhutab, et uue seadusandliku algatuse peamine eesmärk peaks olema tugevdada laste ja noorte kasutajate kaitset internetis, vältides samal ajal kattumist kehtivate õigusaktidega; rõhutab vajadust sihtotstarbeliste uuringute järele neuroturunduse vallas ja selle mõju kohta lastele ja noortele; kutsub komisjoni üles tagama, et seda küsimust käsitletakse tulevases digitaalse õigluse aktis;

Tehisintellektimäärus

21. tunnistab tehisintellekti potentsiaali edendada noorte seas õppimist, loovust ja ettevõtlust, sealhulgas personaalse nõustamise, kunsti- ja meediainnovatsiooni ning uutele majandusliku osalemise vormidele juurdepääsu kaudu;

22. rõhutab, et alaealiste üha lihtsama juurdepääsuga generatiivse tehisintellekti vahenditele, sealhulgas spetsiaalselt alaealistele loodud tehisintellektivahenditele, ja tehisintellektil põhinevatele noortele suunatud teenustele, nagu juturobotid, personaliseerimise mootorid, soovitussüsteemid, süvavõltsingutehnoloogiad ja algoritmilised sisufiltrid, ning nende vahendite kasutamisega, kaasnevad integreeritud kallutatuse, manipuleerimise või sihilikult manipuleerivate tehnikate, privaatsuse rikkumise ja väärinfo leviku tõttu uued riskid laste vaimsele tervisele ning kognitiivsele ja sotsiaalsele arengule;

23. kutsub komisjoni üles jõustama tehisintellektimäärusest tulenevaid kohustusi, eelkõige neid, mis on seotud läbipaistvusega, hõlmates tehisintellekti loodud sisu vesimärgistamist ja märgistamist, ning kutsub veebiplatvorme üles rakendama kiireid mehhanisme võltsitud või kahjuliku sisu kõrvaldamiseks; rõhutab lisaks vajadust töötada välja kaitsvad vaikeseaded selliste teenuste kaasamispõhise disaini vastu ja selgitada, kuidas automatiseeritud süsteemid töötavad;

Suhtlus tehisarukaaslasega

24. rõhutab riske, mida kujutavad endast tehisarukaaslased, kes matkivad virtuaalseid sõpru, hoiatades, et nad võivad ära kasutada alaealiste emotsionaalset haavatavust, suurendada sõltuvust ja koguda tundlikke psühholoogilisi andmeid; tuletab meelde, et tehisintellektimäärusega keelatakse teatavatel tingimustel tehisintellektisüsteemid, mis on võimelised kasutama manipuleerivaid võtteid või kasutama ära füüsiliste isikute haavatavust; hoiatab, et selliste tehisarukaaslastega suhtlemine on mitmel juhul viinud enesetapuni; rõhutab vajadust selge reguleerimise ja kohustuslike eetikastandardite

järele nende süsteemide disainimisel ja kasutamisel, et vältida manipuleerimist, sealhulgas silmatorkavat teavet selle kohta, et vestluspartner on tehisintellekt, alaealistele mõeldud vaikimisi turvarežiime, nõuet suunata enesevigastamise mõtteid väljendavad kasutajad abitelefonidele, vestlusliideste rangeid vanusekontrolli mehhanisme, ning tagada, et nende kaitsemeetmete puhul võetakse eelkõige arvesse tütarlaste suuremat kokkupuudet emotsionaalse manipuleerimise ja peibutamisega; kutsub komisjoni üles hindama nende tehnoloogiate mõju laste digitaalset ohutust käsitleva mis tahes tulevase strateegia raames ja koostama vajaduse korral ELi käitumisjuhendi alaealistele suunatud vestlusagentide kohta;

Mänguasjadesse ja nutiseadmetesse integreeritud tehisintellektisüsteemid

25. tuletab meelde, et mänguasjadesse ja laste nutiseadmetesse integreeritud tehisintellektisüsteemid liigitatakse tehisintellektimääruse kohaselt suure riskiga süsteemideks, kui nende puhul on tegemist ohutusseadistega või kui need süsteemid on ise mänguasjad; rõhutab, et neid süsteeme kasutatakse sageli ilma, et nendega kaasnevaid riske piisavalt mõistetaks; märgib, et selliste tehisintellektisüsteemide kasutamine peab olema vastavuses rangete läbipaistvus-, andmehaldus-, ohutus- ja järelevalvenõuetega;

Tehisintellekti loodud sisuga seotud sotsiaalsed riskid

26. kutsub liikmesriike ja veebiplatvorme üles tagama, et tehisintellekti toodete hindamise ja märgistamise raamistikud kajastaksid asjakohaselt mõju noorte kasutajate õigustele ja vaimsele tervisele; kutsub veebiplatvorme üles spetsiaalselt hindama alaealisi tõenäoliselt mõjutavate tehisintellektisüsteemide mõju lastele ja noortele kooskõlas lapse parimate huvidega; nõuab tungivalt, et liikmesriigid ja komisjon tagaksid, et tehisintellektimäärusest ja digiteenuste määrusest tulenevates tehisintellekti riskide liigitamise mehhanismides ja riskijuhtimiskohustustes võetakse järjepidevalt arvesse mõju noorte kasutajate õigustele, vaimsele tervisele ja sotsiaalsele kaasatusele, sealhulgas kohustuslike lastele orienteeritud hindamiste kaudu, mis täiendavad olemasolevaid auditi- ja õiguskaitsemehhanisme;

Sooline kallutatus ja diskrimineerimine tehisintellektisüsteemides

Sooliselt kallutatud treeningandmestikud

27. märgib, et tehisintellekti treenimisandmestikud kajastavad sageli juurdunud stereotüüpe, mille tulemuseks on kallutatud soovitusalgoritmid ja sisujärjestussüsteemid, sealhulgas misogüünsete kogukondade, tehisintellekti loodud seksualiseeritud piltide, anoreksiat ja enesekahjustamist toetava sisu ning diskrimineerivate modereerimistavade edendamine; nõuab sootundlikke näitajaid kasutavate treeningandmete ja algoritmiliste väljundite süsteemset auditeerimist, samuti stsenaariumide testimist, et uurida, kuidas soovitussüsteemid alaealistele sellist sisu avaldavad, ning nõuab, et platvormid esitaksid kahjuliku sisu leviku takistamise meetmeid;

28. nõuab tehisintellektimudelite treenimise suuremat läbipaistvust, sealhulgas selget teavet kasutatud andmekogumite ja materjalide kohta, eelkõige tehisintellektisüsteemide puhul, mida lapsed ja noored kasutavad või millele neil on tõenäoliselt juurdepääs; rõhutab, et sellise läbipaistvusega peaksid kaasnema lastekaitsemeetmed, et vältida kokkupuudet kahjuliku, kallutatud või sobimatu sisuga; nõuab, et koostataks

käitumisjuhend, millega kehtestatakse tööstuse standardid läbipaistvuse, vastutuse ja lastekaitse kohta nende tehnoloogiate arendamisel; tuletab meelde, et tehisintellektimääruse kohaselt peavad suure riskiga tehisintellektisüsteemide pakkujad tagama, et nende treenimis-, valideerimis- ja testimisandmestikud on asjakohased, piisavalt representatiivsed ja võimalikult suures ulatuses vigadeta ning täielikud, pidades silmas suure riskiga tehisintellektisüsteemide sihtotstarvet;

Kaasamine: kallutatud algoritmid ja diskrimineerimine

29. rõhutab vajadust vältida noori mõjutavat algoritmilist kallutatust ja diskrimineerimist; kutsub veebiplatvorme üles tellima korrapäraseid sõltumatuid auditeid ja rakendama läbipaistvaid aruandlusmehhanisme, et jälgida ja korrigeerida süsteemset kallutatust tehisintellektil põhinevates haridus-, tööhõive- ja sotsiaalmeediasüsteemides;

Kohustused, läbipaistvus ja võimalikud lahendused

Kaitsemeetmed

30. kutsub komisjoni üles töötama koostöös liikmesriikidega välja suunised lapsi mõjutavate tehisintellektisüsteemide kasutamise kohta, et seada esikohale ennetavad meetmed kaasamispõhise disaini vastu, sealhulgas kaitsvad vaikeseaded ja arusaadavad selgitused automatiseeritud süsteemide toimimise kohta, tagades samal ajal, et laste kasutatav tehisintellekt jääb ohutuks ja kättesaadavaks;

31. väljendab muret selle pärast, et tehisintellekti assistendid sageli moonutavad oma väljundites uudistesisu; kutsub tehisintellekti assistentide pakkujaid üles tegema koostööd meediasektoriga, et parandada tehisintellekti assistentide vastuseid ja väljundeid; kutsub komisjoni, liikmesriike ja asjaomaseid reguleerivaid asutusi üles tulemuslikult kohaldama asjakohaseid ELi meedia- ja digiõigusakte, et edendada tehisintellektiga seotud avaliku huvi eesmärke, nagu meedia mitmekesisus, ning vältida seda, et tehisintellekti abil tehtavad otsingud õõnestavad üldsuse usaldust uudiste vastu ja juurdepääsu usaldusväärsele teabele;

Pettused ja kelmused: kuulsustega seotud pettuste vastased erimeetmed

32. väljendab muret meediatöötajaid ja kaubamärke kujutava tehisintellekti loodud sisu leviku pärast kaubandusliku kasu saamiseks või desinformatsiooni või kuulsustega seotud pettuste levitamiseks; nõuab tungivalt, et veebiplatvormid võtaksid sellega seoses rohkem leevendusmeetmeid, ning nõuab tungivalt, et komisjon liigitaks kuulsustega seotud pettused süstemaatiliseks riskiks ja tõhustaks digiteenuste määruse alusel käimasolevaid uurimisi; julgustab komisjoni kaaluma tõhusamate meetmete, sealhulgas õigusaktide vastuvõtmist, et alaealisi pettuse eest kaitsta, tagades samal ajal tõhusa õiguskaitse meediaorganisatsioonidele ja nende töötajatele, keda selline ebaseaduslik tegevus mõjutab;

33. väljendab muret alaealiste vastu suunatud ohtlike veebiprobleemide ja desinformatsiooni pärast; nõuab sellega seoses ELi tasandi kiirhoiatusmehhanismi loomist koostöös turvalisema interneti keskustega; nõuab paremat täitmise tagamist, mis põhineks väga suurte digiplatvormide praegustel riskihindamistel; nõuab jõulisemaid ja andmepõhiseid süsteemseid hindamisi, et teha täpselt kindlaks ja leevendada konkreetseid ohte laste turvalisusele;

Tehisintellekti loodud sisu ja süvavõltsingud

34. väljendab muret tehisintellekti loodud seksualiseeritud piltide, manipuleeritud sisu ja süvavõltsingute kasvava leviku pärast, mille eesmärk on noori petta, kiusata, häbistada nende keha ja neid manipuleerida, vähendades seeläbi nende usaldust ja turvalisust digikeskkonnas;

35. nõuab, et sõnaselgelt keelustataks tehisintellektisüsteemid, mis loovad, manipuleerivad või muudavad realistlikke pilte või videoid, mis kujutavad ühemõtteliselt seksuaalset tegevust või tuvastatava füüsilise isiku intiimseid osi ilma selle isiku nõusolekuta, ning sünteetiline laste seksuaalset väärkohtlemist kujutav materjal, kuna need on tehisintellektimääruses sõnaselgelt loetletud keelatud tavade hulgas; märgib, et sellised süsteemid on ebaproportsionaalselt suunatud tütarlastele ja noortele naistele, sealhulgas neile, kes kuuluvad avalikku sfääri, ning nõuab, et nende süsteemide kasutuselevõtt, turule laskmine või kasutamine viidaks kooskõlla vastuvõetamatu riski liigitusega, et tagada normide järjepidev täitmise tagamine kogu ELis;

36. nõuab, et töötataks välja terviklikud, juurdepääsetavad ja lastele sobivad teatamismehhanismid ja tugiteenused, mis on proportsionaalsed, kooskõlas laste õigustega ning milles keskendutakse peamiselt harimisele, ennetamisele ja vastutusele, eelkõige pildipõhisest väärkohtlemisest mõjutatud alaealiste jaoks;

37. nõuab erimeetmete võtmist, et ennetada noorte seas toimuvat ja noori mõjutavat lähisuhtevägivalda digikeskkonnas, mis hõlmab selliseid tegusid nagu kättemaksuporno, süvavõltsitud pornograafia, häkkimine, teise isikuna esinemine ja tehnoloogia kasutamine partneri veebikäitumise kontrollimiseks või piiramiseks; kutsub liikmesriike üles noori sellest ohust paremini teavitama;

38. rõhutab lisaks, et soolist vägivalda käsitlevaid õigusakte tuleb sõnaselgelt kohaldada immersiivsete tehnoloogiate, näiteks virtuaalreaalsuse, veebipõhiste mänguplatvormide ja metaversumi suhtes, et käsitleda nõusolekuta seksuaalakte ja sunniviisilist suhtlust virtuaalruumis;

39. tuletab meelde, et võitlus seksuaalse väärkohtlemise ja ärakasutamise vastu internetis on hädavajalik, et tegeleda sotsiaalmeedia mõjuga noortele; rõhutab õigusraamistiku tugevdamise tähtsust ja juhib seda silmas pidades tähelepanu uuesti sõnastatud direktiivile 2011/93/EL[31], mis on peamine meede alaealiste kaitse tugevdamisel internetis;

40. kordab oma 16. novembri 2023. aasta seisukohta ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse eeskirjad laste seksuaalse väärkohtlemise ennetamiseks ja tõkestamiseks (COM(2022)0209), milles rõhutatakse, et kehtestatud tuvastamismeetmed peaksid olema sihipärased ja proportsionaalsed ning nende võtmisel kohaldatakse kohtulikku järelevalvet ja austatakse põhiõigusi, kahjustamata või vältimata kõigi kasutajate side otspunktkrüpteerimist ja konfidentsiaalsust krüpteeritud side automaatse ja üldise skaneerimise teel; rõhutab, et

---

[31] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja mis asendab nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK (ELT L 335, 17.12.2011, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/93/oj).

krüpteerimise vähendamine õõnestaks usaldust ja turvalisust digiteenuste vastu;

41. rõhutab, et liikmesriikide õigussüsteemid ei pea sammu uut liiki laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali, sealhulgas sünteetilise ja tehisintellekti loodud laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali ning intiimsete süvavõltsingute nõusolekuta loomine, ning nõuab, et kriminaliseeritaks mis tahes liiki laste seksuaalset väärkohtlemist kujutava materjali loomine, omamine ja levitamine, olenemata loomise meetodist, ning et teadaolevat väärkohtlemist kujutava materjali saaks viivitamata eemaldada ja platvormiüleselt räsida, et peatada selle levik;

42. rõhutab, et seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise vastu internetis tuleb võidelda ka ennetamise, teavitusvahendite ja harimismeetmete ning asjakohaste õiguskaitsevahendite teel; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tagaksid ohvritele võimaluse kasutada ohvrikeskseid ja mõjusaid õiguskaitsevahendeid; rõhutab, kui tähtsad on ligipääsetavate, konfidentsiaalsete ja lapsesõbralike kuriteost teatamise sisseprojekteeritud ohutuse ja lõimprivaatsuse põhimõttel põhinevad kanalid, mis sisaldavad noortele ohvritele ja nende vanematele mõeldud psühholoogilist ja õigusabi; tuletab meelde, et väärkohtlemise ohvrite eraelu puutumatus on vajalik, et kaitsta nende turvalisust ja suurendada nende suutlikkust abi otsida;

43. rõhutab, et sotsiaalmeedia pahupool kahjustab kõiki noori, sealhulgas kokkupuude ebarealistlike kehaideaalidega, ahistamine, peibutamine ja intiimse materjali nõusolekuta jagamine; rõhutab siiski, et tütarlapsed ja noored naised puutuvad sotsiaalmeedia kahjuliku poolega kokku rohkem ja neile avalduv mõju on seega ebaproportsionaalne, eelkõige seoses kehakuvandi surve, ahistamise, misogüünse sisu ja soolise survega, mis võib süvendada söömishäireid, anoreksiat, enesevigastamist ja rasketel juhtudel äärmuslikke tegusid; rõhutab seega vajadust sootundlike digitaalsete kaitsemeetmete järele, et tagada kõigile noortele kasutajatele turvaline, kaasav ja võimestav veebikeskkond; kutsub veebiplatvorme üles rakendama kiireid mehhanisme misogüünsest sisust teatamiseks ja selle eemaldamiseks, vältima soostereotüüpe võimendavaid algoritmilisi soovitusi ning toetama positiivseid kampaaniaid kehakuvandi ja soolise võrdõiguslikkuse kohta;

Küberkiusamine ja küberahistamine

44. rõhutab, kui tähtsad on küberkiusamise ennetamise ja sellele reageerimise vahendid, sealhulgas teadlikkuse suurendamise programmid, õpetajatele ja peredele mõeldud õppematerjalid ning vastastikused tugistruktuurid, näiteks kiusamisvastased programmid; rõhutab vajadust käsitleda veebipõhist ja veebivälist kiusamist terviklikult, tunnistades selle omavahelist seotust;

45. rõhutab, kui tähtis on mõista internetis leviva kammitsematuse nähtust, mis viitab sellele, et anonüümsuse, füüsilise distantsi ja mittesõnaliste vihjete puudumise tõttu vähenevad internetisuhtluses sotsiaalsed piirangud ja empaatia; märgib, et see mõju võib suurendada agressiooni, solvanguid ja küberkiusamist; rõhutab vajadust pakkuda noortele koolis, kodus, hoolekandeasutustes ning muus ühiskondlikus ja sotsiaalses keskkonnas sihipärast ja võimaluse korral individuaalset tuge;

46. nõuab tungivalt, et veebiplatvormid tagaksid kiire ja proportsionaalse reageerimise küberkiusamisega seotud sisule ja käitumisele ning annaksid läbipaistvalt aru selle levimusest, reageerimiskiirusest ja selle vastu võitlemiseks võetavatest meetmetest;

rõhutab, et sisumoderaatoritel on internetis leviva vihkamise vastu võitlemisel suur osa, ning julgustab veebiplatvorme tegema koostööd sõltumatute kodanikuühiskonna ekspertide ja teadlastega, et töötada välja ja pakkuda selleteemalist koolitust; rõhutab, et läbipaistvus on vajalik selleks, et paljastada internetis leviva vaenu tegelik ulatus, teha kindlaks avastamissüsteemide võimalik algoritmiline kallutatus ja tagada platvormide vastutus; kutsub veebiplatvorme üles tegema koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide, haridusasutuste, lastekaitseteenistuste, lapsevanemate ja hooldajatega, et töötada välja mõjusad küberkiusamise ennetamise kampaaniad ja suurendada teadlikkust olemasolevatest aruandlusmehhanismidest;

47. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama turvalisema interneti keskuste võrgustikus tegutsevate abi- ja vihjeliinide pikaajalise ja kestliku rahastamise ning selle, et nad oleksid riikides järjepidevalt nähtavad; rõhutab, et need on peamised vahendid viivitamatu, professionaalse ja anonüümse toe pakkumiseks lastele ja vanematele, kes puutuvad kokku väärkohtlemise või sobimatu veebisisuga;

Küberkiusamise vastane tegevuskava

48. väljendab heameelt komisjoni küberkiusamise vastase tegevuskava ja küberkiusamise ühise määratluse üle ELi tasandil; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et veebiplatvormid võtaksid küberkiusamise ennetamise ja selle vastu võitlemise eest vastutuse, ning looma liikmesriikide vahel parimate tavade vahetamise Euroopa mehhanismi; rõhutab haridus- ja õiguskaitseasutuste ning asjaomaste lastekaitseteenistuste vahelise valdkondadevahelise koostöö tähtsust küberkiusamise juhtumite ennetamisel ja varajasel avastamisel; kutsub komisjoni üles nõudma, et veebiplatvormid pakuksid alaealistele juurdepääsetavat teatamisliidest ning tagaksid, et platvormidisain on sisseprojekteeritult ja vaikimisi ohutu, sealhulgas võimalus blokeerida kahjulik tegevus ja käitumine ning sellest teatada;

Vaimne tervis

49. rõhutab, et sotsiaalmeedia võib tekitada sõltuvust ja seega vaimset tervist tõsiselt kahjustada, eelkõige alaealiste puhul, ning põhjustada ärevust, depressiooni, madalat enesehinnangut ja kehakuvandi probleeme;

50. julgustab korraldama noortele, peredele ja koolidele mõeldud teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, mis sarnanevad sellistele algatustele nagu turvalisema interneti päev, et ennetada digisõltuvust, edendada kriitilist mõtlemist, soodustada vastastikuse toetamise oskusi ning tervislikumaid ja vastutustundlikumaid sotsiaalmeedia harjumusi; nõuab tungivalt, et komisjon töötaks välja põhjalikud tõenduspõhised suunised tervisliku tehnoloogia kasutamise ja sobiliku digisisu kohta, mis on kohandatud vanuserühmade kaupa, keskendudes kasutusmustritele ja ekraaniajale; rõhutab, et sellised suunised peaksid olema alaealistele kättesaadavate digiteenuste ülesehituse ja turvaelementide alus; kutsub komisjoni üles julgustama koostöös liikmesriikidega veebiplatvorme rakendama alaealiste kontode suhtes vaikimisi kasutajasõbralikke meetmeid, sealhulgas andma korrapäraselt korraldusi teha pause, seadistada ajapiiranguid ning teavitada kasutajaid korrapäraselt ja pealetükkimatult nende tegevuse kestusest;

51. rõhutab, kui hea on noorte vaimse ja füüsilise heaolu edendamisel sport ja kehaline aktiivsus ning kogukonda kaasamine; julgustab komisjoni ja liikmesriike edendama korrapärast veebivälist tegevust, nagu kogukonnakunst, sport ja kodanikuaktiivsus, ja

seda osana laiemast strateegiast, mille eesmärk on vähendada sotsiaalmeedia ülemäärast kasutamist noorte seas ja toetada nende tervislikku arengut;

52. kutsub liikmesriike üles tagama kõigile noortele kiire juurdepääsu vaimse tervise toele ja psühholoogilisele abile, sealhulgas investeerides kohaliku tasandi ning eakaaslaste ja kogukonna juhitud psühhosotsiaalsetesse teenustesse; nõuab psühholoogilist nõustamist koolides, spetsiaalseid tugiliine ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid; nõuab enesetapuennetuse protokollide rakendamist peamistel veebiplatvormidel, sealhulgas abitelefoni numbrite ja tugiressursside nähtavat kuvamist; hoiatab, et veebipõhised vahendid, nagu tehisarukaaslased ja juturobotid, ei saa asendada vaimse tervise spetsialiste ja võivad olla ohtlikud, kui neid kasutatakse tõsiste vaimse tervise probleemide lahendamise vahendina;

53. kutsub veebiplatvorme üles leevendama sõltuvusttekitavate ja veenvate disainielementide mõju laste ja noorte heaolule, rakendades soovitussüsteemide suhtes riskipõhiseid kaitsemeetmeid ning meetmeid kõige kahjulikumate sõltuvusttekitavate tavade tulemuslikuks käsitlemiseks, järkjärguliseks kaotamiseks ja keelustamiseks;

54. nõuab tehisintellekti loodud seksualiseeritud piltidest ja süvavõltsingutest mõjutatud alaealistele kättesaadavaid ja lastele sobivaid tugiteenuseid, sealhulgas nõustamist, teatamise mehhanisme ja õigusabi;

Suunamõjutajad ja suunatud reklaam

55. rõhutab asjaolu, et sotsiaalmeedia suunamõjutajatel on üha suurem osakaal laste ja noorte arusaamade, püüdluste ja sotsiaalsete hoiakute kujundamisel; väljendab heameelt pingutuste üle, mida komisjon teeb tagamaks, et suunamõjutajad järgiksid kehtivaid õigusakte, sealhulgas suunamõjutajate õigusteabe portaali loomise üle; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama ELi tasandil välja suunamõjutajate, ametite ja veebiplatvormide käitumisjuhendi, mis hõlmaks kohustust olla alaealistele reklaamide tegemisel vastutustundlik, vastutuse selgitamist väärtusahela eri etappides – sellised suunamõjutajaid esindavad ametid ning kaubamärgid, mille tooteid ja teenuseid reklaamitakse – ning kahjuliku või eksitava sisu vältimist;

56. rõhutab vajadust võtta seadusandlikke meetmeid, sealhulgas kehtestada mõjutusturunduse ühtlustatud määratlus, ning tugevdada asjakohasel juhul ebaausate kaubandustavade keeldu, et tagada noortele suunatud mõjutusreklaami ja -turunduse täielik läbipaistvus, kuna neil on eriti raske kaubanduslikku ja mittekaubanduslikku sisu eristada; rõhutab sponsorluse avalikustamise ja eetikastandardite tähtsust ning juhib tähelepanu ohtudele, mida kujutab endast eksitav turundus, mille puhul reklaamid on peidetud orgaanilise sisuna, näiteks ebatervisliku toidu tarbimine või hasartmängulaadses tegevuses osalemine;

57. kutsub komisjoni üles kaitsma alaealisi ärilise ekspluateerimise eest võrguvanemluse ja lastest suunamõjutajate kontekstis; kutsub komisjoni üles võtma arvesse edusamme, mida mõned liikmesriigid on teinud võrguvanemlusega tegelemisel, ning kaaluma selle tava piiramiseks meetmeid, et kaitsta laste õigust iseteadlikkusele ja vältida nende liigset kokkupuudet digimaailmaga;

Kahjulik sisu, vanuse kontrollimine ja alaealiste kaitse

58. peab kahetsusväärseks asjaolu, et paljudest mehhanismidest, mida veebiplatvormid kasutavad oma teenustele juurdepääsu kontrollimiseks, näiteks iseenda antavast kinnitustest, on lihtne mööda hiilida ning et alaealistel on endiselt laialdane juurdepääs eakohatule sisule;

59. rõhutab vajadust mõjusate, eraelu puutumatust kaitsvate vanuse ja lapse õigustega kooskõlas olevate kontrollivahendite järele, et vajaduse korral kontrollida kasutaja vanust ilma isikuandmete kogumise või säilitamiseta kooskõlas ELi andmekaitsestandardite, audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi ja digiteenuste määrusega;

60. väljendab heameelt selle üle, et välja on töötatud ELi digiidentiteedikukru raamistik, millega kehtestatakse vanusekontrolli funktsioonide standardid; rõhutab, et igasugune vanusekontroll peab olema rangelt kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse põhimõtetega koguda võimalikult vähe andmeid ja eesmärki piirata, ning võimaldama vanuse tõendamist ilma isikut avaldamata; toetab mudeleid, mis kasutavad usaldusväärseid kolmandaid pooli ja millel on topeltanonüümsusmehhanismid, mille puhul tõendaja ei saa teenust tuvastada ja teenusepakkuja ei saa kasutajat tuvastada, nagu on ette nähtud siseturul e-identimist ja e-tehingute jaoks vajalikke usaldusteenuseid reguleerivas määruses[32] (millega kehtestatakse e-identimise, e-autentimise ja usaldusteenuste (eIDAS) raamistik); kutsub komisjoni ja nõukogu üles edendama koordineeritud investeeringuid ja stiimuleid vanusekontrolli rakenduse kasutuselevõtuks kõigis liikmesriikides;

61. kutsub seetõttu komisjoni üles tagama, et kõik vanusetuvastusmehhanismid oleksid avaliku sektori asutuste järelevalve all ning vastaksid ELi digiidentiteedikukru privaatsust tagavale, mittesekkuvale ja mittediskrimineerivale sisseprojekteeritud arhitektuurile, koostalitlusvõimele ja turvanõuetele;

62. kutsub komisjoni üles looma koostöös liikmesriikidega ELi mehhanismi, et jälgida laste internetis kaitsmise poliitika mõjusust, sealhulgas vanusepiirangute, vanuse kontrollimise vahendite ja turvaseadete rakendamist platvormidel, kasutades olemasolevat suutlikkust, eelkõige Eurostati andmeid ja metoodikat; võtab teadmiseks praeguse liikmesriikide vahelise killustatuse ja asjaolu, et mõni liikmesriik on alaealiste internetis kaitse tõhustamiseks rakendanud täiustatud meetmeid; ergutab sellega seoses tugevat koordineerimist ELi tasandil;

Digitaalne miinimumvanus

63. väljendab heameelt komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni positiivse seisukoha üle kehtestada kogu ELi hõlmav ühtlustatud vanuse alampiir juurdepääsuks sotsiaalmeediale (digitaalne miinimumvanus); võtab teadmiseks teatavates liikmesriikides sellega seoses juba tehtud algatused; rõhutab, et digitaalse miinimumvanuse kehtestamiseks on vaja ühtlustatud ELi lähenemisviisi, ning väljendab sellega seoses heameelt komisjoni laste internetiturvalisuse töörühma ekspertide järelduste üle, milles antakse selles küsimuses suuniseid; väljendab lisaks heameelt

---

[32] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj).

president von der Leyeni teadaande üle selleteemalise seadusandliku ettepaneku kohta;

64. tuletab meelde, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 8 on sätestatud kehtiva nõusoleku andmiseks vanusepiir 13–16 eluaastat, mille võib kindlaks määrata liikmesriik; rõhutab, et kohaldatud ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 8 lõiget 2, kus on sätestatud, et vastutav töötleja peaks tegema mõistlikke jõupingutusi selleks, et kontrollida, kas nõusoleku on andnud isik, kellel on lapse suhtes vanemlik vastutus; rõhutab, et teenuseosutajad peaksid nõuetekohaselt rakendama olemasolevaid vahendeid, sealhulgas lõimprivaatsuse ja privaatsuse vaikesätete, võimalikult väheste andmete kogumise ja eesmärgi piiramise põhimõtteid; tuletab meelde, et komisjoni digiteenuste määruse artikli 28 kohastes suunistes rõhutatakse, et juurdepääsupiirangud ja vanusetuvastus üksi ei saa asendada teisi, struktuursemaid suunistes soovitatud meetmeid; rõhutab, et audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi artikli 28b lõike 3 punktis f on sätestatud vanuse kontrollimise süsteemide loomine videojagamisplatvormidel, et kaitsta alaealisi nende füüsilist, vaimset või kõlbelist arengut kahjustava sisu eest; rõhutab, et selliste süsteemide tulemuslik rakendamine peaks tagama lastele ja noortele turvalisema veebikeskkonna, austades samal ajal täielikult nende eraelu puutumatust;

Vanemlik kontroll

65. tunnustab olemasolevaid vanemliku kontrolli vahendeid ja kutsub komisjoni üles töötama välja selliste vahendite mittenormatiivse ja tehnoloogianeutraalse ELi funktsionaalsete miinimumstandardite raamistiku koos ELi sertifitseerimissüsteemiga, et suurendada kasutuselevõttu ja seadmetevahelist toimivust; rõhutab, et need vahendid peavad olema kasutajasõbralikud, vaikimisi eraelu puutumatust austavad ning kättesaadavad kõigile vanematele ja eestkostjatele;

66. väljendab muret selle pärast, et vanematel ja eestkostjatel puuduvad sageli oma laste veebitegevuse mõjusaks jälgimiseks teadmised või vahendid ning et isegi vanemliku kontrolli olemasolu korral on neid sageli raske leida või neist on lihtne kõrvale hiilida; nõuab tungivalt, et platvormid võtaksid nende süsteemide mõjususe edendamise ja parandamise eest suurema vastutuse, ning kutsub neid üles nende süsteemide kasutuselevõtu ja toimimise kohta andmeid avaldama;

67. nõuab tungivalt, et veebiplatvormid võtaksid suurema vastutuse laste ja noorte kaitsmisel kahjuliku või manipuleeriva sisu eest; kutsub lisaks komisjoni üles kaaluma isikliku vastutuse nõude kehtestamist juhul, kui digiteenuste määruse artiklites 34–35 sätestatud alaealiste kaitset käsitlevaid sätteid pidevalt ja tõsisel määral rikutakse, kuna see stimuleeriks nõuete paremat täitmist;

68. rõhutab, et reguleeritud meediateenuse osutajad, eelkõige sõltumatud avalik-õiguslikud meediateenuse osutajad, kelle tegevust reguleeritakse kooskõlas Euroopa meediavabaduse määruse[33] põhimõtetega, pakuvad lastele ja noortele laia valikut sisu ja teenuseid, mis on kohandatud nende arenguvajadustele; kutsub veebiplatvorme üles tagama, et nende soovitussüsteemid ja sisu modereerimise mehhanismid muudaksid selliste kutseliste meediaorganisatsioonide pakutava usaldusväärse ja eakohase sisu ja

[33] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1083, millega luuakse siseturul meediateenuste ühine raamistik ja muudetakse direktiivi 2010/13/EL (Euroopa meediavabaduse määrus) (ELT L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

teenused nähtavamaks;

69. kutsub komisjoni üles töötama koostöös liikmesriikide, asjaomaste asutuste, platvormide ja ekspertidega välja konkreetsed suunised ja vahendid, et võidelda noortele suunatud desinformatsiooni leviku vastu internetis; rõhutab vajadust integreerida kahtlase sisu märgistamine, laste tervist või turvalisust ohustada võiva valeteabe eemaldamine ning usaldusväärsete allikate edendamine õppevahendite ja algoritmiliste soovituste kaudu;

Noortele mõeldud kaitsevahendid veebiplatvormide disainis

70. kutsub komisjoni üles selgitama suunatud reklaami ja manipuleerivat disaini, sealhulgas petuelemente reguleerivate kehtivate õigusaktide koostoimet, et kõrvaldada normides ja nende rakendamises esinevaid lünki ning asjakohasel juhul tegeleda lapsi ja noori sihikule võtvate tavadega; kutsub veebiplatvorme üles pakkuma kasutajatele funktsiooni, mis võimaldab neil eri soovitussüsteemide vahel valida, sealhulgas teha usaldusväärseid ja lapsekeskseid valikuid; nõuab lisaks, et soovitussüsteemidele kehtestataks kohustuslikud turvalised vaikeseaded;

Videomängud

71. tunnistab, et videomängud moodustavad olulise osa noorte vaba aja veetmisest ja sotsiaalsest suhtlusest internetis ning ühendavad loomingulisi, sotsiaalseid ja võistluslikke elemente; juhib tähelepanu sellele, et videomängud kuuluvad digiteenuste määruse kohaldamisalasse, kui need kvalifitseeruvad vahendusteenuseks või -platvormiks; rõhutab siiski, et selliste videomängude pakkujate suhtes, mis nendele kriteeriumidele ei vasta, digiteenuste määruses sätestatud õigusnorme ei kohaldata; kutsub komisjoni üles asjakohasel juhul tagama, et kõik veebipõhised videomängud vastaksid digiteenuste määruses sätestatud miinimumnõuetele, olenemata sellest, kas need kvalifitseeruvad digiteenuste määruse kohaselt veebiplatvormiks või mitte;

72. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles reguleerima veebimänge ja rakendusi, mis sisaldavad tasulisi ostu- või preemiasüsteeme (*loot boxes* ja muu juhuslikustatud sisu, nagu õnne- ja auhinnarattad ning kaardipakid), mis õhutavad alaealiste sundkäitumist ja loovad kokkupuute digitaalsete hasartmängude vormidega; nõuab, et alaealiste kaitse vahendina hinnataks selliseid võimalikke meetmeid nagu šansside kohustuslik avalikustamine ja juhuslikustatud premeerimismehhanismi sõnaselge märgistamine;

73. julgustab võtma veebipoodides, platvormidel ja konsoolides kasutusele üleeuroopalise mänguteabe süsteemi (PEGI) kohase vanusepiirangute määramise ning nõuab selle suuremat nähtavust; kutsub komisjoni üles tegema koostööd PEGI asutuse ja pädevate riiklike asutustega, et tagada vanusepiirangute nähtavus digipoodide metaandmetes ning vanusekontrolli jaoks vajalik koostalitlusvõime eri platvormidel;

74. julgustab videomängutööstust töötama laste, haridustöötajate, teadlaste ja kodanikuühiskonnaga konsulteerides välja mitme mängijaga veebipõhiste mängude ja voogedastusteenuste vabatahtliku käitumisjuhendi, mis hõlmab modereerimisstandardeid, lapsesõbralikke teatamismehhanisme, eskalatsioonimenetlusi ja soovitatavaid tehnilisi kaitsemeetmeid, nagu alaealiste jaoks vestluste vaikimisi vaigistamine ja märksõnafiltrid;

75. nõuab videomängude kujundajate, kirjastajate, platvormide, liikmesriikide pädevate asutuste ja komisjoni koostööd, et aidata mängimishäirete ohtu vähendada; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama välja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et tagada lapsevanemate ja eestkostjate suutlikkus ohtusid tuvastada ja pakkuda tuge;

Kodanikuosalus ja demokraatlik kaasatus

76. märgib, et veebiplatvormid võivad olla olulised kodanikuhariduse ja kriitilise mõtlemise kanalid, mis võimaldavad noortel osaleda ühiskondlikus ja poliitilises elus; rõhutab vajadust säilitada vaba ja pluralistlik sotsiaalne ja digitaalne keskkond; hoiatab siiski desinformatsioonist, valeuudistest ja küberahistamisest tulenevate riskide eest, mis võivad kaasatust takistada;

77. rõhutab, et mitme akadeemilise uuringu kohaselt eelistavad mõned suurte veebiplatvormide soovitussüsteemid äärmuslikku sisu, kuna see köidab rohkem kasutajaid ja toob seega rohkem sisse, suurendades noorte radikaliseerumise ohtu, näiteks nn kajakambrite kaudu; kutsub komisjoni üles seadma prioriteediks digiteenuste määruse täitmise tagamise ja tugevdama oma asjaomaseid suuniseid klõpsudest, vaadetest ja suhtlusest ajendatud kaasamispõhiste algoritmide vastu, mis ei kaitse kasutajaid piisavalt sõltuvuse, radikaliseerumise ja desinformatsiooni eest; rõhutab, et kuritegelikud võrgustikud, äärmuslased, terroristid ja inimkaubitsejad kasutavad ära veebikeskkondi alaealiste sihikule võtmiseks, nendega manipuleerimiseks või nende värbamiseks; nõuab sellise ebaseadusliku sisu tõhusamat tuvastamist, sellest teatamist ja selle eemaldamist täielikus kooskõlas digiteenuste määruse ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga;

Kaasatus, õiglus ja ligipääsetavus

78. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võtma sihipäraseid ja kaasavaid meetmeid, et kaitsta digikeskkonnas haavatavas olukorras olevaid lapsi ja noori, sealhulgas tagades turvalised, juurdepääsetavad ja kaasavad veebiruumid, edendades õiglast esindatust, töötades välja ja toetades teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning tagades kiired, taskukohased ja geograafiliselt kättesaadavad vaimse tervise ja psühholoogilise toe teenused; rõhutab vajadust tagada, et digi-, meedia- ja tehisintellektipädevuse programmid oleksid võrdselt kättesaadavad kõigile lastele ja noortele, pöörates erilist tähelepanu neile, kes on kõige suuremas ohus; rõhutab, kui tähtis on koguda teadusuuringute tegemisel eristatud andmeid, järgides seejuures täielikult eraelu puutumatuse kaitsemeetmeid, et paremini mõista erinevat mõju haavatavatele rühmadele ja anda teavet sihipäraste poliitikameetmete võtmiseks;

79. rõhutab, et romavastasus on rassismi erivorm, mis tuleneb romade ja *traveller*'ide kogukondade ajaloolisest diskrimineerimisest ja sotsiaalsest tõrjutusest; rõhutab, et romavastasus jääb sageli avastamata, kuna institutsioonid ega laiem üldsus ei tunnista seda alati diskrimineerimise vormina; rõhutab seetõttu vajadust pakkuda veebiplatvormidele, sisu läbivaatajatele ja asjaomastele sidusrühmadele korrapärast ja põhjalikku koolitust romavastasuse avastamise, tuvastamise ja sellele tulemusliku reageerimise kohta, et tagada võrdne kaitse ja vastutus; rõhutab, et organisatsioonid, kes esindavad piiratud ressurssidega rühmi, sealhulgas vähemus- ja tõrjutud kogukondi, nagu roma kogukond, ei tohiks olla internetis leviva vaenu vastu võitlemisel ebasoodsas olukorras;

Haridus, digioskused ja meediapädevus

80. tuletab meelde, et liikmesriikidel on audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi kohaselt kohustus edendada meediapädevust ja võtta selliseid meetmeid riigi tasandil; rõhutab lisaks, et liikmesriikidel on kohustus anda komisjonile nende meetmete kohta aru ning teha kindlaks, kas neid on vaja veelgi tugevdada ja laiendada; kutsub Euroopa meediateenuste nõukoda üles tõhustama koostööd parimate tavade vahetamisel ning edendama tulemuslike meetmete ja vahendite väljatöötamist ja kasutamist sellise pädevuse tugevdamiseks; märgib, et pingutused suurendada kasutajate mõjuvõimu meediapädevuse ja sisu märgistamise kaudu on veebiplatvormide lõikes väga erinevad ning seetõttu ei ole geograafiline ulatus, kasutajate kaasamine ja mõõdetavad tulemused alati läbipaistvad; kutsub audiovisuaalmeedia teenuste osutajaid ja videojagamisplatvormi teenuse osutajaid üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad audiovisuaalmeedia teenuste direktiivist ja desinformatsioonivastasest ELi tegevusjuhendist;

81. kutsub liikmesriike ja veebiplatvorme üles korraldama eakohaste turvaelementide, teatamisvahendite ja õppematerjalide väljatöötamisel korrapäraseid konsultatsioone laste, noorte ja vanematega, tagades, et sellised lahendused kajastavad nende tegelikke vajadusi ja tehnoloogia kasutamise mustreid;

82. rõhutab nii formaalse kui ka mitteformaalse hariduse tähtsust lastele ja noortele digi-, meedia- ja tehisintellektipädevuse õpetamisel, mida on vaja sotsiaalmeedias ja veebikeskkonnas turvaliseks ja tulemuslikuks navigeerimiseks, sealhulgas kriitiline mõtlemine, lugemisoskus ja oskus kaitsta end digikeskkonnas manipuleerimise, desinformatsiooni ja profiilianalüüsi eest;

83. rõhutab, et formaalse ja mitteformaalse hariduse süsteemides on vaja tugevdada finantskirjaoskust, et maandada tekkiva digitaalse ja tehisintellektipõhise keskkonnaga seotud riske;

84. rõhutab vajadust pakkuda laste ja noortega töötavatele spetsialistidele jätkuvaid digi-, meedia- ja tehisintellektipädevuse programme, milles käsitletakse internetiturvalisust, desinformatsiooni, tehisintellekti, küberkiusamist, digisisu kriitilist tarbimist, teadlikkust veenvast, sõltuvust tekitavast ja manipuleerivast disainist ning emotsionaalset profileerimist, et tugevdada digipedagoogikat ja edendada ohutuid klassiruumitavasid ning võimaldada teadlikke kutsealaseid hinnanguid selle kohta, millal ja kuidas digivahendeid hariduses ja noorsootöös parimal viisil kasutada; julgustab koole ja noorteorganisatsioone muutma digikirjaoskuse, meedia- ja tehisintellektipädevuse koolide õppekavade kohustuslikuks osaks juba varasest east alates;

85. rõhutab, kui oluline on tagada, et noortel oleks juurdepääs usaldusväärsele, tõenditel põhinevale ja eakohasele teabele seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste kohta; rõhutab, et usaldusväärsete allikate puudumisel võivad noored otsida abi sotsiaalmeedia sisust, mis on ebatäpne, eksitav või kahjulik;

86. kutsub liikmesriike üles kaaluma eelkõige alg- ja põhikoolides mobiilseadmete kasutamise kohta selgete reeglite kehtestamist, jättes võimaluse teha hariduslikel eesmärkidel erandeid, ning tagama turvalised internetivõrgud ja seadmete turvalise hoiule andmise; rõhutab vajadust jälgida selliste meetmete mõju õppimisele,

keskendumisele ja eakaaslastega seotud internetivägivallale;

87. rõhutab, kui tähtis on pakkuda vanematele, eestkostjatele ja hooldajatele kergesti kättesaadavat haridust, et suurendada vastupanuvõimet väärinfole ja desinformatsioonile; rõhutab, et selline haridus peaks hõlmama tehnilisi aspekte, nagu privaatsusseaded, et suurendada usaldust ja avatud suhtlust lastega nende veebikogemuste, riskiteadlikkuse ja teatamismehhanismide teemal;

88. kutsub liikmesriike üles edendama lapsevanemate, eestkostjate, koolide ja noorteorganisatsioonide korrapäraseid dialooge igapäevaste harjumuste teemal, nagu seadmevaba aeg, magamamineku-eelne aeg ja teavituste haldamine, et toetada tervislikumat sotsiaalmeedia kasutamist;

89. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama ja rakendama olemasolevaid digikirjaoskuse programme, sealhulgas ELi digiõppe tegevuskava aastateks 2021–2027 ja lastele parema interneti loomise Euroopa strateegiat (BIK+), toetades turvalisema interneti keskusi ja selliseid kampaaniaid nagu turvalisema interneti päev ning töötama välja uusi eakohaseid programme ja interaktiivseid haridusvahendeid, mis on kavandatud koos haridustöötajate ja kodanikuühiskonnaga; rõhutab sellega seoses programmi „Erasmus+“ ja muude ELi noorteprogrammide suuremat tähtsust, kuna need edendavad noorte demokraatlikku kaasatust ja piiriülest dialoogi; väljendab heameelt Euroopa koolide liitude eelseisva katseprojekti üle ning kutsub komisjoni üles seadma selles raamistikus esikohale digikirjaoskuse ja meediapädevuse, et edendada uuenduslikke õpetamismeetodeid, õppekavasid ja pädevusraamistikke;

90. nõuab tungivalt, et komisjon viiks ellu meetmed, mis on nähtud ette tema põhioskuste tegevuskavas, sealhulgas digioskuste lisamises sellesse, eelkõige suunised ja parimad tavad digioskuste hindamise edendamiseks hariduses ning Euroopa digipädevuse raamistiku ajakohastamiseks, et võtta arvesse kujunemisjärgus tehnoloogiaid; rõhutab vajadust toetada kohalikke laste ja noorte kogukonnakeskusi, et pakkuda turvalisi veebiväliseid ruume ja alternatiive sotsiaalmeedia ülemäärasele kasutamisele;

Läbipaistvus ja algoritmidega seotud vastutus

91. rõhutab vajadust suurendada sotsiaalmeedia algoritmiliste süsteemide läbipaistvust, kuna läbipaistmatud algoritmid ja sisu modereerimine piiravad noorte kasutajate võimet mõista, miks teatavat sisu soovitatakse, tõkestatakse või miks see eemaldatakse, kahjustades seeläbi nende suutlikkust veebisisus tahtlikult orienteeruda; nõuab tugevaid välisauditi mehhanisme ja tugevdatud järelevalvet algoritmilise läbipaistvuse Euroopa keskuse kaudu;

92. tuletab meelde, et digiteenuste määruse artiklis 27 nõutakse, et kasutajatele tuleks anda sisuline kontroll soovitussüsteemide üle, sealhulgas võimalus valida alternatiivseid süsteeme, mis ei põhine profiilianalüüsil, ning julgustab platvorme muutma sellised võimalused silmapaistvaks ja kättesaadavaks, eelkõige alaealiste jaoks; nõuab, et alaealiste kontode puhul kehtestataks soovitussüsteemidele kohustuslikud turvalised vaikeseaded;

93. kutsub veebiplatvorme üles andma akrediteeritud teadlastele kooskõlas andmekaitsenormidega juurdepääsu koondandmetele alaealiste kokkupuute kohta algoritmiliste süsteemidega, et analüüsida sõltumatult seda, kuidas algoritmid ja veenev

platvormidisain alaealisi mõjutab, ning rõhutab sellega seoses läbipaistvuse tähtsust;

94. toetab veebiplatvormidele nn noorterežiimi kehtestamist, et tõkestada suunatud reklaami ja piirata alaealistele sõltuvust tekitavaid disainielemente;

Seire ja poliitika rakendamine

95. kutsub komisjoni üles hindama strateegia BIK+ ja asjakohasel juhul ELi noortestrateegia tulemuslikkust noori praegu mõjutavate veebiohtude käsitlemisel ning viima nende strateegiate rakendamise kooskõlla muutuvate probleemidega, mis hõlmavad algoritmilisi ohte ja veenvaid disainielemente; rõhutab vajadust süsteemse järelevalve järele kõigis liikmesriikides, sealhulgas laste digiharjumuste, haridusele juurdepääsu ja kaitsemeetmete mõjususe võrreldavate näitajate väljatöötamise kaudu, hõlmates vanusepiiranguid, vanuse kontrollimise vahendeid ja ohutustingimuste rakendamist;

96. nõuab tungivalt, et komisjon, Euroopa digiteenuste nõukoda, Euroopa meediateenuste nõukoda ja asjaomased riiklikud ametiasutused tugevdaksid koordineerimist ning jälgiksid ja hindaksid veebiplatvormide võetud meetmete mõjusust; rõhutab, kui oluline on tagada pidev järelevalve ja võime kiiresti reageerida, et võidelda desinformatsiooni ja kahjuliku sisu vastu, sealhulgas töötades välja ELi järelevalvemehhanismi, mis sisaldab ühiseid näitajaid lastekaitsemeetmete kohta internetis, nagu vanuse kontrollimise vahendid ja turvaseaded, ning nende meetmete mõju kohta laste heaolule ja eraelu puutumatusele; nõuab laste, noorte ja vanemate kaasamist sellise poliitika kujundamisse, rakendamisse ja järelevalvesse, mis on seotud alaealiste kaitsega digikeskkonnas;

97. väljendab heameelt kogu ELi hõlmava uurimise üle, milles käsitletakse sotsiaalmeedia laiemat mõju noorte heaolule; rõhutab, et digitaalse sisu tarbimise pikaajalist neuroloogilist ja psühholoogilist mõju on vaja põhjalikult ja valdkonnaüleselt uurida; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama pikaajalisi uuringuid, et töötada välja tõenditel põhinevad digiplatvormide disainimise suunised; kutsub komisjoni üles andma välja alaealiste ekraaniaja ja digiplatormide disainimise kohta Euroopa tõenduspõhiseid tipptasemel tervishoiusuuniseid;

98. rõhutab vajadust tugevdada ja koordineerida olemasolevat ELi teadussuutlikkust, sealhulgas komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskuses, et jälgida veebiplatvormide ja algoritmiliste süsteemide mõju laste ja noorte heaolule ning toetada tõenduspõhiseid suuniseid liikmesriikidele;

99. kutsub komisjoni üles esitama regulaarseid aruandeid sotsiaalmeedias alaealiste kaitsmisel tehtud edusammude kohta; julgustab looma õiguskaitse- ja õigusasutustele erikoolitust sotsiaalmeedia dünaamika kohta, et parandada kahjuliku ja ebaseadusliku tegevuse, näiteks peibutamise ja küberkuritegevuse avastamist, järgides samal ajal rangelt seaduslikkuse, proportsionaalsuse ja kohtuliku järelevalve põhimõtteid;

o
o o

100. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0315

Ühise kalanduspoliitika hindamine ja järelmeetmed

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2026. aasta resolutsioon ühise kalanduspoliitika hindamise ja järelmeetmete kohta (2026/2778(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 3, 4, 5, 11, 13, 38, 39, 43, 225 ja 349,

– võttes arvesse komisjoni talituste 30. aprilli 2026. aasta töödokumenti „Evaluation – Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 on the Common Fisheries Policy“ (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1380/2013 (ühise kalanduspoliitika kohta) hindamine) (SWD(2026)0120),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ[1],

– võttes arvesse 9. juulil 2026. aastal täiskogu istungil esitatud komisjoni avaldust „Evaluation of the Common Fisheries Policy and follow-up“ (Ühise kalanduspoliitika hindamine ja järelmeetmed),

– võttes arvesse oma 18. jaanuari 2024. aasta resolutsiooni ühise kalanduspoliitika rakendamise seisu ja tulevikuväljavaadete kohta[2],

– võttes arvesse oma 4. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni edasiste sammude kohta ELi vesiviljeluse kestlikuks ja konkurentsivõimeliseks muutmisel[3],

– võttes arvesse oma 19. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni väikesemahulise kalapüügi olukorra kohta ELis ja tulevikuväljavaadete kohta[4],

1 ELT L 354, 28.12.2013, lk 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
2 ELT C, C/2024/5734, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5734/oj.
3 ELT C 132, 14.4.2023, lk 2.
4 ELT C 214, 16.6.2023, lk 150.

– võttes arvesse oma 21. mai 2026. aasta resolutsiooni Läänemere mitmeaastase kava ja edasise tegevuse kohta[5],

– võttes arvesse oma 7. juuni 2022. aasta resolutsiooni ühise kalanduspoliitika määruse artikli 17 rakendamise kohta[6],

– võttes arvesse oma 18. mai 2021. aasta resolutsiooni ühise kalanduspoliitika artikli 15 kohase lossimiskohustuse eesmärkide täitmise kohta[7],

– võttes arvesse oma 16. septembri 2021. aasta resolutsiooni tulevaste kalurite ning kalandussektorisse töötajate uue põlvkonna ligimeelitamise ja rannikukogukondades töökohtade loomise kohta[8],

– võttes arvesse oma 21. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni „Kalarohke meri? Meetmed kalavarude taastamiseks maksimaalse jätkusuutliku saagikuse tasemest kõrgemale, sealhulgas kalavarude taastamise piirkonnad ja merekaitsealad“[9],

– võttes arvesse komisjoni 5. juuni 2025. aasta teatist „Euroopa maailmamerepakt“ (COM(2025)0281),

– võttes arvesse komisjoni 29. jaanuari 2025. aasta teatist „ELi konkurentsivõime kompass“ (COM(2025)0030),

– võttes arvesse komisjoni 5. juuni 2026. aasta teatist „Säästev kalapüük ELis: ülevaade olukorrast ja suunad 2027. aastaks“ (COM(2026)0271),

– võttes arvesse 16. veebruari 2026. aasta kirja, millele on alla kirjutanud 18 ministrit ja milles palutakse komisjonil esitada kalanduse lihtsustamise pakett,

– võttes arvesse oma 18. jaanuari 2024. aasta resolutsiooni ELi tegevuskava kohta: mereökosüsteemide kaitse ja taastamine kestliku ja vastupanuvõimelise kalanduse heaks[10],

– võttes arvesse turgude nõuandekomisjoni 26. märtsi 2026. aasta nõuannet „Competitiveness of the EU Market of Fishery and Aquaculture Products – Simplification and reduction of administrative burden“ (ELi kalandus- ja vesiviljelustoodete turu konkurentsivõime – lihtsustamine ja halduskoormuse vähendamine),

– võttes arvesse Euroopa elurikkuse ja ökosüsteemide teemakeskuse aruannet 2026/3 „Marine Messages III – State, pressures and choices for the future of Europe’s seas“ (Meresõnumid III – Euroopa merede seisund, surveteegurid ja tulevikuvalikud),

– võttes arvesse Euroopa Komisjoni kalanduse ja ookeanide voliniku Costas Kadise 2025. aasta septembri aruannet „2025 Annual Progress Report – Simplification,

---

5 Vastuvõetud tekstid, P10_TA(2026)0189.
6 ELT C 493, 27.12.2022, lk 62.
7 ELT C 15, 12.1.2022, lk 9.
8 ELT C 117, 11.3.2022, lk 67.
9 ELT C 456, 10.11.2021, lk 129.
10 ELT C, C/2024/5735, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5735/oj.

Implementation and Enforcement“ (2025. aasta eduaruanne – lihtsustamine, rakendamine ja jõustamine),

– võttes arvesse komisjoni 17. novembri 2025. aasta teatist, milles käsitletakse läbipaistvuse suurendamist ja hea juhtimistava tõhustamist kalapüügivõimaluste jaotamisel liikmesriikides: määruse (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta artiklite 16 ja 17 kohaldamise käsiraamat[11],

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 2,

A. arvestades, et kalandus- ja vesiviljelussektor on väga olulised, et tagada toiduga kindlustatus, rannikukogukondade tööhõive ja sotsiaalne ühtekuuluvus, kalurikogukondade rahuldav elatustase ning Elis kestlik kvaliteetse toiduga varustamine;

B. arvestades, et ELi kalurid, eelkõige väikesemahulise kalapüügiga tegelevad kalurid, vesiviljelussektori tootjad ja sellega seotud sektorid, eelkõige saartel, äärepoolseimates piirkondades ja rannikukogukondades, on püsiva ja kasvava surve all, mis on tingitud kahjustatud ökosüsteemidest ja vähenevate kalavarudest, aga ka suurenevatest tegevuskuludest, ülemäärasest regulatiivsest koormusest, vananevast laevastikust ja tööjõust, põlvkondade vahetumise probleemidest ning suurenevast konkurentsist mereruumi pärast ja toodetest, mis on pärit kolmandatest riikidest, kus kestlikkusnõuded on madalad või puuduvad üldse;

C. arvestades, et majanduslik, sotsiaalne, keskkonnaalane ja geopoliitiline kontekst, milles ühine kalanduspoliitika (ÜKP) toimib, on alates sellest, mil praegune raamistik 2013. aastal loodi, oluliselt muutunud, sealhulgas Brexiti, COVID-19 pandeemia, Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja ja sellest tuleneva energiahindade volatiilsuse ning kliimamuutustest tuleneva kasvava keskkonnasurve tõttu; arvestades, et need suundumused on mõjutanud kalandus- ja vesiviljelussektori segmentide, eelkõige väikeettevõtjate kasumlikkust ja sotsiaalset kestlikkust ning ranniku- ja saarekogukondade vastupanuvõimet;

D. arvestades, et ajutised meetmed, mis EL ja liikmesriigid on võtnud eesmärgiga toetada kalandus- ja vesiviljelussektorit ning leevendada mõningaid praeguse ÜKP raamistiku vastuvõtmise järgselt esile kerkinud probleeme, on teretulnud ja aidanud sektoreid rasketel aegadel; arvestades, et samal ajavahemikul on ÜKP aluseks olev õigusraamistik jäänud suures osas samaks;

E. arvestades, et komisjoni hinnangus ÜKP kohta tõstetakse esile teatavaid edusamme, eelkõige seoses keskkonnasäästlikkusega, samas tunnistatakse, et ÜKP eesmärke ei ole saavutatud ning kestlikkuse, kalavarude taastamise ja ökosüsteemipõhise lähenemisviisi rakendamise valdkonnas on vaja teha edusamme, samuti tuuakse hinnangus välja püsivad probleemid, mis on seotud rakendamise, jõustamise, kasumlikkuse, konkurentsivõime, sotsiaal-majandusliku vastupanuvõime, toiduga kindlustatuse ja ELi vesiviljeluse arendamisega;

F. arvestades, et väga vajaliku lihtsustamise tulemuseks peaksid olema selgemad, sidusamad ja proportsionaalsemad õigusnormid, see peaks edendama

[11] ELT C, C/2025/6227, 17.11.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/6227/oj.

konkurentsivõimelisemat ELi veeandide sektorit, vähendama halduskoormust ning tõhustama rakendamist ja kontrolli, säilitades samal ajal kõrged keskkonna-, sotsiaalsed ja toiduohutuse standardid ning võideldes ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu; arvestades, et kahjuks ei ole komisjon seni selles valdkonnas konkreetseid algatusi esitanud;

1. väljendab heameelt ÜKPd käsitleva komisjoni hinnangu üle; peab kahetsusväärseks, et hinnanguga ei kaasnenud selgesõnalist lubadust võtta järelmeetmeid, konkreetset ajakava või meetmeid järelmeetmete võtmiseks ega konkreetseid reforme hindamise käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks; on veendunud, et järelmeetmetes tuleb käsitleda kalurite ja vesiviljelussektori tootjate tegevusprobleeme, säilitades samal ajal ÜKP põhieesmärgid;

2. märgib, et ÜKP rakendamise kontekst on alates 2013. aastast põhjalikult muutunud, ning on hindamise põhjal seisukohal, et sellest tingitult tuleb tagada ambitsioonikas, sihipärane ja õigeaegne läbivaatamine;

3. kordab, et ELi kalanduse majandamiseks on vaja sidusamat, proportsionaalsemat ning teadus- ja tulemuspõhisemat lähenemisviisi; tunneb muret, kuidas teaduslikud nõuanded kajastuvad praegu juhtimisotsustes, ning nõuab sellega seoses suuremat läbipaistvust ja järjepidevust;

4. peab kahetsusväärseks praktilisi raskusi, mis on tekkinud lossimiskohustuse rakendamisel, eelkõige mitme liigiga püügipiirkondades ja olukordades, kus püüki piiravate liikidega kaasnevad ebaproportsionaalsed sotsiaal-majanduslikud tagajärjed; kutsub komisjoni üles nende puudustega tegelema, pakkuma välja alternatiivseid majandamisvahendeid ja -lahendusi, kasutama täielikult ära tehisintellekti pakutavaid võimalusi ja suuremat paindlikkust, sealhulgas paremad kvootide haldamise vahendid, kaaspüügi vähendamine, kvoodireservid, püügipiirkondade reaalajas sulgemine, liikmesriikide ja tootjaorganisatsioonide vaheline teabevahetus ning muud asjakohased meetmed, säilitades samal ajal lossimiskohustuse üldeesmärgid;

5. rõhutab vajadust hõlbustada ja toetada ELi kalalaevastiku ajakohastamist ja uuendamist, et parandada ohutust ja töötingimusi pardal, suurendada energiatõhusust ja saavutada süsinikuheite vähendamine; kutsub komisjoni üles koostöös liikmesriikidega selle vajadusega kiiresti tegelema ja vaatama läbi püügivõimsuse raamistiku, et asjakohaselt arvesse võtta neid eesmärke teenivaid investeeringuid, sealhulgas seoses sotsiaalsete tingimuste ja ohutusega seotud tonnaažiga, ilma et seejuures suurendataks laevade püügivõimsust ja soodustataks liigset püügivõimsust; rõhutab, et selline läbivaatamine on oluline, et võimaldada ajakohastada ja uuendada ELi kalalaevastikku ning vähendada süsinikuheidet, säilitades samal ajal konkurentsivõime ning pakkudes tulevastele kaluripõlvkondadele atraktiivset ja turvalist tööhõivet;

6. rõhutab vajadust stimuleerida proportsionaalsete ja õigeaegsete menetlustega ning usaldusväärsetele teaduslikele tõenditele tuginedes investeeringuid soovimatut püüki vähendavatesse, selektiivsust parandavatesse ja energiatõhusust suurendavatesse kalapüügitehnoloogiatesse ja -tavadesse ning selliste tehnoloogiate ja tavade kasutuselevõttu;

7. nõuab, et maksimaalset jätkusuutlikku saagikust käsitlevate sätete kohaldamisel võetaks nõuetekohaselt arvesse eri püügipiirkondade, eelkõige mitme liigiga püügipiirkondade

eripära; kutsub komisjoni ja nõukogu üles võtma kalapüügivõimaluste kohta ettepanekute tegemisel ning lubatud kogupüügi ja kvootide kehtestamisel nõuetekohaselt arvesse sotsiaal-majanduslikke kaalutlusi, parimaid kättesaadavaid teaduslikke nõuandeid ja ÜKP eesmärke;

8. tunnistab kooskõlas piirkondadeks jaotamise põhimõttega, et ELi merepiirkondades valitsevad erinevad bioloogilised, keskkonnaalased ja sotsiaal-majanduslikud tingimused, mistõttu tuleks neid käsitleda eraldi; kutsub komisjoni üles, arvestades vajadust edasise piirkondadeks jaotamise järele ja ÜKP hindamise järelmeetmete kontekstis, hindama mitmeaastaseid kavasid ja nende rakendamist ning esitama sihipäraseid parandusettepanekuid, mis taotlevad suuremat selgust, paindlikkust, sidusust ja praktilist toimivust, tagades samal ajal keskkonnaalase, majandusliku ja sotsiaalse kestlikkuse;

9. väljendab heameelt komisjoni algatatud avaliku konsultatsiooni üle Vahemere lääneosa põhjalähedaste kalavarude püügi mitmeaastase kava üle ja nõuab kiiremas korras seadusandlike paranduste tegemist; rõhutab, et kuna püügipäevade arvu on aasta-aastalt vähendatud, on praegusel majandamisraamistikul asjaomasele kalalaevastikule ja rannikukogukondadele tõsised sotsiaal-majanduslikud tagajärjed ning sellele tuleb lahendus leida;

10. rõhutab oma 2026. aasta resolutsiooni (Läänemere mitmeaastase kava kohta) järeldusi ja vajadust paremini koordineeritud meetmete järele; rõhutab teaduspõhiste ja proportsionaalsete meetmete tähtsust, et toetada kalavarude taastamist, parandada teaduslikke nõuandeid, rakendada asjakohaseid keskkonnaalaseid õigusakte ja suurendada ökosüsteemi vastupanuvõimet, tagades samal ajal rannikukogukondade sotsiaal-majanduslikku stabiilsuse ja piirkonna kalandussektori tuleviku;

11. rõhutab, et kaitse- ja ruumilised majandamismeetmed peaksid põhinema parimatel kättesaadavatel teaduslikel nõuannetel, olema proportsionaalsed ja neid tuleks korrapäraselt hinnata, võttes nõuetekohaselt arvesse sotsiaal-majanduslikku mõju, traditsioonilisi ja ajaloolisi püügipiirkondi ning kalanduse ja vesiviljeluse jaoks olulisi alasid; nõuab, et mereala ruumilisel planeerimisel ja tulevases maailmamerd käsitlevas õigusaktis tunnustataks kestliku kalanduse ja vesiviljeluse strateegilist panust sellistes aspektides, nagu toiduga kindlustatus, tööhõive ja rannikukogukonnad, tagataks spetsiaalselt kalapüügiks ja vesiviljeluseks ettenähtud alad ning tasakaalustatud ja kaasav lähenemisviis mereruumi konkureerivatele kasutusviisidele, tagades samal ajal kaitse-eesmärkide saavutamise ja mereökosüsteemide kaitse;

12. võtab teadmiseks kalandussektori segmentide tõstatatud mureküsimused seoses süvamerepüüki reguleeriva määruse[12] alusel ohualdistes mereökosüsteemides kohaldatavate piirangute praktilise mõjuga; nõuab tungivalt, et komisjon kaaluks ajakohastatud teaduslikke tõendeid ja kättesaadavat teavet sotsiaal-majandusliku mõju kohta, sealhulgas eri põhjapüügivahendite, näiteks põhjaõngejadade eriomaduste ja mõjuprofiilide kohta, ning teeks ettepaneku lahendada need probleemid asjakohase

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2336, millega kehtestatakse süvamere kalavarude püügi eritingimused Kirde-Atlandil ja kalapüügisätted Kirde-Atlandi rahvusvahelistes vetes ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2347/2002 (ELT L 354, 23.12.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/2336/oj).

läbivaatamise käigus;

13. kutsub komisjoni üles vaatama läbi ja lihtsustama kalanduskontrolli määruse[13] rakendamist, sealhulgas aruandluskohustusi, digitaalse jälgitavuse nõudeid, saagi registreerimise menetlusi, kaalumiseeskirju ja elektroonilisi seiresüsteeme, tagades, et kontrollimeetmed jäävad proportsionaalseks, praktikas teostatavaks ja kohandatuks tegelikele püügioludele; kutsub komisjoni üles käsitlema digitaalse püügisertifikaadiga (CATCH) seotud praktilisi ja tehnilisi rakendusküsimusi, tagades asjakohased selgitused, ühtlustamise ja tehnilised kohandused;

14. nõuab õiglast ja konkurentsivõimelist ELi kalandus- ja vesiviljelustoodete turgu; toetab suuremat läbipaistvust ja jälgitavust kogu tarneahelas, tarbijate selgemat teavitamist ja kõigi mereanniliikide paremat märgistamist, sealhulgas päritolu kohustuslikku märkimist; nõuab, et ELi ja kolmandate riikide tootjate ning ELi ja imporditud toodete puhul valitseksid võrdsed konkurentsitingimused; on seetõttu seisukohal, et ühise turukorralduse määrus[14] tuleb sihipäraselt läbi vaadata, et neid eesmärke tugevdada ja tagada, et imporditud toodete suhtes kohaldatakse standardeid ja nõudeid, mis on samaväärsed ELi toodete suhtes kohaldatavate standardite ja nõuetega; rõhutab, kui oluline on ETR-kalapüügi suhtes jõuliselt rakendada ja jõustada ELi nulltolerantsi põhimõtet;

15. nõuab, et jätkuvalt lihtsustataks kalandus- ja vesiviljelussektori võimalusi saada ELi rahastust, eelkõige Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist, mis peaks jääma ÜKP konkreetseks ja piisavalt rahastatud vahendiks, vähendataks haldusnõudeid ja -menetlusi, parandades väikeettevõtjate juurdepääsu, ning pakutaks sihipärast rahalist, tehnilist ja haldustuge, säilitades samal ajal kaitsemeetmed ja toetades investeeringuid, millega parandatakse ohutust, töötingimusi, energiatõhusust, vähendatakse süsinikuheidet, suurendatakse selektiivsust ja edendatakse kestlikku arengut;

16. rõhutab vajadust toetada ELi vesiviljeluse, sealhulgas madala troofilise tasemega vesiviljeluse kestlikku kasvu, arengut ja konkurentsivõimet ning vähendada halduskeerukust, parandada loa- ja litsentsimismenetluste koordineerimist, kiirust ja prognoositavust, suurendada kestlike vesiviljelusprojektide õiguskindlust ning toetada väikeseid ja keskmise suurusega tootjaid, tagades samal ajal keskkonnaalase, majandusliku ja sotsiaalse kestlikkuse;

17. tunnistab, et kalandus- ja vesiviljelusettevõtjatele kohalduvad ELi ja liikmesriikide

---

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. novembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2842, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1224/2009, nõukogu määruseid (EÜ) nr 1967/2006 ja (EÜ) nr 1005/2008 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) 2016/1139, (EL) 2017/2403 ja (EL) 2019/473 kalanduskontrolli osas (ELT L, 2023/2842, 20.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2842/oj).

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määrus (EL) 2021/2117, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veinitoodete määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks (ELT L 435, 6.12.2021, lk 262, ELI http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2117/oj).

erinevatest poliitikavaldkondadest tulenevad nõuded; nõuab nende väljatöötamisel ja rakendamisel suuremat sidusust ja järjepidevust, et vältida dubleerimist ja kumulatiivset halduskoormust, järgides samal ajal täielikult asjaomaste õigusaktide eesmärke; rõhutab proportsionaalsete ja paindlike õigusnormide erilist tähtsust käsitöönduslikku ja väikesemahulise kalapüügi, vesiviljelussektori tootjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks, võttes arvesse nende piiratud haldussuutlikkust ning vajadust tagada sektorite atraktiivsus ja konkurentsivõime ning toetada põlvkondade vahetust;

18. väljendab heameelt komisjoni teadaande üle kalanduse ja vesiviljeluse lihtsustamise paketi kohta ning nõuab, et see esitataks enne 2026. aasta lõppu; on seisukohal, et paketiga tuleks ühtlustada kehtivaid ELi õigusakte, vähendada halduskoormust, parandada õigusselgust ja -kindlust, suurendada konkurentsi- ja vastupanuvõimet ning hõlbustada ELi õigusnormide praktilist rakendamist, säilitades samal ajal kalavarude säästva majandamise eesmärgid;

19. kutsub komisjoni üles esitama hindamise jätkuks selge tegevuskava, milles sätestatakse kavandatud vajalikud meetmed ja õigusaktid, sealhulgas teisesed õigusaktid, et käsitleda eespool nimetatud probleeme, menetluse ajakava ja halduskoormuse eeldatav vähenemine, tagades samal ajal kooskõla ÜKP eesmärkidega;

20. kutsub komisjoni üles esitama piisavalt aegsasti sihipärased seadusandlikud ettepanekud, et Euroopa Parlament ja nõukogu saaksid Euroopa Parlamendi praeguse koosseisu ametiajal võtta vastu sisulisi parandusi; kutsub lisaks komisjoni üles ajakohastama asjakohasel juhul asjakohaseid teiseseid õigusakte, sealhulgas delegeeritud õigusakte ja rakendusakte, kui tuvastatud puudused on seotud selliste sätetega;

21. kinnitab valmisolekut teha komisjoni ja nõukoguga kiiresti konstruktiivset koostööd ning pidada tihedat dialoogi kõigi asjaomaste sidusrühmadega, et saavutada parlamendi praeguse koosseisu ametiajal oluline edasiminek;

22. märgib, et kui komisjon ei esita 2026. aasta lõpuks konkreetseid seadusandlikke ettepanekuid, jätab Euroopa Parlament endale õiguse esitada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 225 alusel seadusandlik algatusraport, milles palutakse komisjonil esitada eespool nimetatud mureküsimustega seoses asjakohased seadusandlikud ettepanekud;

23. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0317

Hiljutised hübriidrünnakud ja rändajate ärakasutamine Ceutas ning vajadus koordineeritud reageerimise järele ELi välispiiride kaitseks

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2026. aasta resolutsioon hiljutiste hübriidrünnakute ja rändajate ärakasutamise kohta Ceutas ning vajaduse kohta koordineeritud reageerimise järele ELi välispiiride kaitseks (2026/2870(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti nende sätteid vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala kohta,

– võttes arvesse 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni ja selle lisaprotokolli,

– võttes arvesse 12. juunil 1985. aastal allakirjutatud lepingut Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Kreeka Vabariigi, Prantsuse Vabariigi, Iirimaa, Itaalia Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Madalmaade Kuningriigi, Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi, kes on Euroopa ühenduste liikmesriigid, ning Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi vahel Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi Euroopa Majandusühendusega ja Euroopa Aatomienergiaühendusega ühinemise kohta[1],

– võttes arvesse Vahemere piirkonna lepet, mille liit, selle liikmesriigid ja Vahemere lõunapiirkonna partnerid 2025. aasta novembris ühiselt käivitasid,

– võttes arvesse ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni, eelkõige selle artikleid 3 ja 18 ning lapse huvidest lähtumise põhimõtet,

– võttes arvesse õigusakte, mis moodustavad rände- ja varjupaigaleppe, mida hakati kohaldama 12. juunil 2026,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrust (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieeskirjad)[2],

– võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,

[1] EÜT L 302, 15.11.1985, lk 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/acc_1985/sign.
[2] ELT L 77, 23.3.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj.

– võttes arvesse nõukogu 5. oktoobri 2006. aasta otsust 2006/688/EÜ vastastikuse teabesüsteemi loomise kohta seoses liikmesriikide meetmetega varjupaiga ja sisserände valdkondades[3],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. veebruari 2026. aasta määrust (EL) 2026/464, millega muudetakse määrust (EL) 2024/1348 seoses liidu tasandil turvaliste päritoluriikide loetelu kehtestamisega[4], milles tunnistatakse Maroko turvaliseks päritoluriigiks,

– võttes arvesse 2000. aastal jõustunud Euroopa – Vahemere piirkonna lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel[5],

– võttes arvesse Hispaania Kuningriigi ja Maroko Kuningriigi vahelist lepingut koostöö kohta saatjata alaealiste ebaseadusliku väljarände ennetamise, nende kaitse ja kooskõlastatud tagasipöördumise valdkonnas, millele kirjutati alla 6. märtsil 2007 Rabatis ja mis jõustus 2. oktoobril 2012,

– võttes arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu 13. veebruari 2020. aasta otsust kohtuasjas N. D. ja N. T. *vs.* Hispaania (8675/15 ja 8697/15),

– võttes arvesse 15. mai 2026. aasta Chișinău deklaratsiooni ja osalevate riikide poolt selles võetud kohustusi,

– võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Maroko kohta, eelkõige 10. juuni 2021. aasta resolutsiooni ÜRO lapse õiguste konventsiooni rikkumise ja alaealiste kasutamise kohta Maroko ametivõimude poolt Ceuta rändekriisis[6] ning 16. jaanuari 2019. aasta muud kui seadusandlikku resolutsiooni, mis käsitleb nõukogu otsuse eelnõu Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu, millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4, sõlmimise kohta[7],

– võttes arvesse kirja, millele kirjutasid 1. augustil 2026 alla 22 riigipead ja valitsusjuhti ning mis saadeti Euroopa Ülemkogu eesistujale António Costale, Euroopa Komisjoni presidendile Ursula von der Leyenile ja peaministrile (*Taoiseach*) Micheál Martinile,

– võttes arvesse nõukogu ja komisjoni 15. septembri 2026. aasta avaldusi hiljutiste hübriidrünnakute ja rändajate ärakasutamise kohta Ceutas ning vajaduse kohta koordineeritud reageerimise järele liidu välispiiride kaitseks,

– võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 2,

A. arvestades, et Ceuta ja Melilla on ainulaadne näide kooseksisteerimisest – need on kaks Hispaania linna, kus kristlaste, moslemi, juudi ja hindu kogukonnad on põlvkondade jooksul koos eksisteerinud, jagades avalikku ruumi, kultuuritraditsioone ja

---

3 ELT L 283, 14.10.2006, lk 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2006/688/oj.
4 ELT L, 2026/464, 26.2.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2026/464/oj.
5 EÜT L 70, 18.3.2000, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2000/204/oj.
6 ELT C 67, 8.2.2022, lk 99.
7 ELT C 411, 27.11.2020, lk 292.

kodanikuühiskonda ning olles ühiselt pühendunud õigusriigile, võrdsetele õigustele ja Euroopa projekti aluseks olevatele väärtustele;

B. arvestades, et rahvusvahelist õigust ning suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja riigipiiride puutumatuse põhimõtet tuleb austada;

C. arvestades, et kõik katsed õõnestada liikmesriigi territoriaalset terviklikkust ja suveräänsust või avaldada nendele survet, sealhulgas rände relvana kasutamisega kolmandate riikide või muude vaenulike rahvusvaheliste osalejate poolt, kujutavad endast hübriidohtu liidu ja selle liikmesriikide julgeolekule ja stabiilsusele ning nõuavad reageerimist, mis ületab tavapäraste rändevoogudega tegelemiseks ette nähtud vahendite võimalusi;

D. arvestades, et ajavahemikul 29.–31. juulini 2026 saabus Marokost Ceutasse maismaad mööda ja meritsi ebaseaduslikult ligikaudu 80 000 rändajat ning Melillasse mitusada rändajat; arvestades, et piiriületuse käigus hukkus vähemalt 141 inimest; arvestades, et kuni 11 000 ebaseaduslikku rändajat keeldusid Marokosse tagasi pöördumast ja jäid Ceutasse; arvestades, et surmajuhtumite ja piiriületuste täpne arv ning riiki jäänud isikute identiteet ei ole veel teada;

E. arvestades, et kõigis lapsi puudutavates meetmetes tuleb esikohale seada lapse huvid; arvestades, et saatjata alaealisi võib ähvardada suurem inimkaubanduse, seksuaalse ja soolise vägivalla, ärakasutamise, kadumise ja taasohvristamise oht; arvestades, et tütarlapsed ning nooremad ja vägivalda kogenud lapsed võivad vajada erilist kaitset ja hoolt;

F. arvestades, et erilist tähelepanu tuleks pöörata naiste, laste ja teiste haavatavate isikute kaitsevajadusele, sealhulgas meetmetele seksuaalse ja soolise vägivalla ning ärakasutamise ennetamiseks ja sellega tegelemiseks;

G. arvestades, et ligikaudu 84 500 elanikuga Ceuta on langenud sissetungi ohvriks ning selle vastuvõtukohad, tervishoiuteenused ja taristu on viidud kokkuvarisemise äärele; arvestades, et kohapealset olukorda kajastavad tõendid, sealhulgas Hispaania prokuratuuri avaldused, näitavad, et seksuaalvägivald, sealhulgas lapsrändajate prostitutsioonile sundimine, on sagenenud; arvestades, et tavapärane elu ei ole taastunud, elanikud, töötajad ja ettevõtted kannatavad jätkuvalt püsivate tagajärgede all, avalik kord ja julgeolek on endiselt ohus ning lapsi tuuakse kooli relvastatud kaitse all, mis näitab, et olukord ei ole kaugeltki lahenenud;

H. arvestades, et 9. septembril 2026 avaldatud konfidentsiaalsete aruannete kohaselt edastati Hispaania valitsusele kohalike omavalitsuste ning julgeoleku- ja luureteenistuste korduvad hoiatused, mis näitasid, et surve piiril oli süvenenud juba tükk aega enne neid kuupäevi; arvestades, et kriisi ajal kutsus Ceuta autonoomse linna volikogu ühehäälselt riigi valitsust üles piiri sulgema, kuulutama välja riikliku hädaolukorra, kutsuma kokku riikliku julgeolekunõukogu, määrama ühe koordineeriva asutuse ja kasutama relvajõude; arvestades, et Hispaania valitsus ei reageerinud nendele üleskutsetele;

I. arvestades, et 1. augustil 2026 allkirjastasid 22 riigipead ja valitsusjuhti ühiskirja, milles nõutakse Euroopa viivitamatut ja koordineeritud reageerimist; arvestades, et kirjas seostasid riigipead ja valitsusjuhid kriisi enam kui miljoni ebaseadusliku rändaja

massilise seadustamisega Hispaania valitsuse poolt ning rõhutasid, et ebaseaduslik riiki sisenemine ei tohi kunagi muutuda seaduslikuks riigis viibimiseks; arvestades, et kirjas nõuti ka Frontexi suuremat toetust ja tagasisaatmise valdkonnas tulemuslikku koostööd Marokoga;

J. arvestades, et 4. augustil 2026 väljendasid liikmesriikide siseministrid solidaarsust Hispaaniaga ja rõhutasid vajadust tugevdada tagasisaatmist, välispiire, koostööd kolmandate riikidega ja varajase hoiatamise süsteeme; arvestades, et Hispaania siseminister Fernando Grande-Marlaska ning kaasamise, sotsiaalkindlustuse ja rände minister Elma Saiz keeldusid osalemast Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni 6. augusti 2026. aasta erakorralisel koosolekul;

K. arvestades, et 24. augustil 2026 taotles Hispaania Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu kaudu üle 32 miljoni euro erakorralist rahalist toetust, kuid taotles Frontexilt, Europolilt ja Euroopa Liidu Varjupaigaametilt suuremat toetust ametlikult alles 28. augustil 2026, peaaegu kuu aega pärast kriisi algust ja hoolimata komisjoni arvukatest pakkumistest;

L. arvestades, et Euroopa Nõukogu ministrite komitee poolt 15. mail 2026 vastu võetud Chișinău deklaratsioonis tunnistatakse, et rände ärakasutamine kujutab endast tänapäevast ohtu territoriaalsele terviklikkusele ja riigi julgeolekule, ning kinnitatakse riikide suveräänset õigust kaitsta oma piire ja järgida uusi lähenemisviise ebaseadusliku rände tõkestamiseks;

M. arvestades, et 7. septembril 2026 võttis Hispaania kõrge kohus Audiencia Nacional vastutuse rändajate massilise Ceutasse sisenemise kohtuliku uurimise eest põhjendusel, et need sündmused võivad kujutada endast tõsist rünnakut Hispaania territoriaalsele terviklikkusele;

N. arvestades, et 9. septembril 2026 andis komisjon Hispaaniale 114,7 miljonit eurot erakorralist rahalist toetust, et aidata kriisi ohjata;

1. avaldab austust ja väljendab täielikku toetust Ceuta ja Melilla rahvale, kes on pikka aega olnud elav näide eri päritolu ning eri kultuuridest ja religioonidest pärit inimeste kooseksisteerimise kohta; rõhutab, et selline kooseksisteerimine ei ole üksnes sotsiaalne reaalsus, vaid igapäevane kinnitus õigusriigi, võrdsete õiguste ja ühiste väärtuste kohta, mis on Euroopa projekti keskmes;

2. väljendab sügavat kahetsust ja kurbust 141 inimese hukkumise pärast merel 30. ja 31. juuli 2026. aasta sündmuste käigus;

3. väljendab oma täielikku solidaarsust Ceuta kodanike ja kohalike omavalitsustega, kes on seisnud ja seisavad jätkuvalt silmitsi enneolematu kriisiga, näidates üles märkimisväärset vastutust, rahu ja vastupanuvõimet; kordab, et Ceuta ja Melilla on Hispaania ja Euroopa linnad, mille suveräänsus ja territoriaalne terviklikkus on väljaspool kahtlust;

4. mõistab kõige karmimalt hukka maismaad mööda või meritsi toimunud massilised ebaseaduslikud piiriületused Marokost Ceutasse ning ebaseadusliku rände ärakasutamise hübriidsõja vahendina liikmesriigi territoriaalse terviklikkuse vastu; peab esmatähtsaks tugevdada Ceutas liidu välismaismaapiiri ja välismerepiiri kaitset;

5. peab kahetsusväärseks inimeste hukkumist ebaseadusliku piiriületuse ajal; tuletab meelde, et neid surmajuhtumeid oleks saanud ära hoida, kui mõlemad pooled oleksid võtnud vajalikud meetmed ebaseadusliku piiriületuse peatamiseks enne selle toimumist;

6. kutsub Hispaania ja Maroko ametivõime üles tagama komisjoni toetusel kõigi piiriületuse käigus hukkunute tuvastamise, nende säilmete väärika kohtlemise ja repatrieerimise ning nende perekondade teavitamise ja toetamise; nõuab iga surmajuhtumi asjaolude täielikku ja läbipaistvat uurimist;

7. kordab oma kindlat toetust mitmepoolsusele ja reeglitel põhinevale rahvusvahelisele korrale, märkides, et iga katse kahjustada mis tahes liikmesriigi suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust rikub rahvusvahelist õigust ja ÜRO põhikirja;

8. kutsub Hispaania valitsust üles võtma kiiresti kõik vajalikud meetmed, et taastada Ceutas normaalsus, sealhulgas pakkuda piisavat julgeoleku- ja majanduslikku toetust mõjutatud ettevõtjatele, töötajatele ja elanikele;

9. väljendab suurt muret president Pedro Sánchezi valitsuse sisse viidud ulatusliku seadustamispoliitika pärast, mis toimib tõmbetegurina ja saadab võimalikele rändajatele ja kuritegelikele smugeldamisvõrgustikele vale signaali; rõhutab, et ebaseaduslikust riiki sisenemisest ei tohi mingil juhul saada otseteed selleni, et riigis viibimine muutub seaduslikuks;

10. kutsub komisjoni üles hindama koostöös liikmesriikidega riiklike massilise seadustamise kavade võimalikku piiriülest mõju teisesele rändele ning Schengeni ala toimimisele ja julgeolekule;

11. tunnustab tööd, mida on teinud Policía Nacional, Guardia Civil, Hispaania relvajõud, Hispaania Punane Rist, Caritas, valitsusvälised organisatsioonid ja muud kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes osalevad kriisile reageerimises, sageli erakordselt rasketes tingimustes;

12. mõistab hukka vägivallaaktid, mis on Ceutas alates kriisi algusest registreeritud; kutsub Hispaania valitsust üles viivitamata tugevdama politsei- ja julgeolekujõudude kohalolekut linnas, et taastada avalik kord ja julgeolek, mis on nädalaid pärast massilist ebaseaduslikku piiriületust endiselt ohus;

13. kinnitab, et Schengeni ala säilitamiseks on vaja, et liit tagaks oma välispiiride tõhusa kaitse, ja nõuab, et kõik liikmesriigid täidaksid täielikult oma kohustusi rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel;

14. väljendab heameelt komisjoni kiire otsuse üle anda Hispaaniale 114,7 miljoni euro ulatuses hädaabi, et aidata Ceutas kriisi ohjata; kutsub Hispaania valitsust üles neid vahendeid ning komisjoni pakutavaid liidu asutuste materiaalseid vahendeid ja operatiivtuge täielikult ja tulemuslikult ära kasutama, et taastada normaalsus, parandada tingimusi ja kiirendada tagasisaatmist;

15. võtab teadmiseks Hispaania kõrge kohtu Audiencia Nacionali otsuse võtta ebaseadusliku piiriületuse kohtulik uurimine enda alluvusse põhjendusel, et see võib kujutada endast tõsist rünnakut Hispaania territoriaalsele terviklikkusele; kutsub Hispaania valitsust üles tegema käimasoleva uurimise käigus täielikku koostööd ja seda toetama;

16. kiidab heaks 22 riigipea ja valitsusjuhi väite, et kontrollimatu massiline piiriületus ja rände ärakasutamine ei tohi kunagi tekitada arusaama, et ebaseaduslik sisenemine Euroopa Liitu võib muutuda seaduslikuks riigis viibimiseks; hoiatab, et selline arusaam soodustab edasisi katseid ja õõnestab usaldust liidu ühise rändepoliitika vastu; tuletab sellega seoses meelde, et riiklikku poliitikat, nagu massiline seadustamine, ei saa vastu võtta, võtmata arvesse selle mõju teistele liikmesriikidele, Schengeni alale ja liidule tervikuna;

17. tuletab meelde, et liidu välispiiride kaitsmine on liikmesriikide jagatud vastutus ning et igasugune otsustavalt tegutsemata jätmine kahjustab Schengeni ala kui terviku terviklikkust; tunnustab jõupingutusi, mida on teinud rände ärakasutamise sihtmärgiks olevad riigid, sealhulgas Soome, Leedu, Läti, Eesti, Kreeka ja Poola, ning nende otsustavust liidu välispiiride kaitsmisel; kutsub komisjoni ja kõiki liikmesriike üles tõhustama oma jõupingutusi, suurendama rahastamist, sealhulgas välispiiride kaitse taristu jaoks, edendama Frontexi suutlikkust ja tagama, et kõiki vahendeid saab kriisi-, hübriidohtude või ärakasutamise olukordades kiiresti kasutusele võtta;

18. tuletab meelde, et rände- ja varjupaigalepet on täielikult kohaldatud alates 12. juunist 2026, ning rõhutab Hispaania kohustust kasutada täielikult ja tulemuslikult leppe õigus- ja tegevusraamistikku, sealhulgas taustakontrolli ning piiril toimuvat varjupaiga- ja tagasisaatmismenetlust; nõuab lisaks tugevamat koostööd päritolu- ja transiidiriikidega, et tagada rände toimiv haldamine;

19. tõdeb, et paljud saatjata alaealised on endiselt Ceutas; rõhutab, et Hispaania ametiasutused peavad tagama saatjata alaealiste kaitse ja asjakohase hoolitsemise nende eest; kutsub Hispaania ametiasutusi üles hindama viivitamata individuaalselt nende olukorda ja vajadusi, seades esikohale alaealiste huvid kooskõlas liidu õiguse ja ÜRO lapse õiguste konventsiooniga;

20. rõhutab tungivat vajadust tagada kõigi nende isikute, kellel ei ole õigust liitu jääda, sealhulgas saatjata alaealiste kiire ja toimiv tagasisaatmine täielikus kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega; nõuab tungivalt, et Hispaania ja Maroko kiirendaksid koostööd kõigi 29.–31. juulil 2026 toimunud massilise ebaseadusliku piiriületuse käigus saabunud ebaseaduslike rändajate tagasisaatmisel ja tagasivõtmisel;

21. rõhutab, et liidu suhted naabruses asuvate kolmandate riikidega peavad põhinema vastastikusel ja tõhusal koostööl; on seisukohal, et soodustatud pääs liidu turule, liidu rahaeraldised ja strateegiline koostöö peaksid sõltuma mõjusast koostööst, sealhulgas piirihalduse, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastase võitluse, isikute tuvastamise ja tagasivõtmise valdkonnas, ning seejuures tuleks taotleda selgete ja mõõdetavate kohustuste võtmist, et hoida ära ebaseaduslikud piiriületused, tagada tulemuslik tagasisaatmine ja kaitsta liidu välispiire; rõhutab, et sellise koostööga peab kaasnema liikmesriikide territoriaalse terviklikkuse täielik austamine; nõuab, et olemasolevaid liidu partnerlusi kasutataks konkreetsete kohustuste ja mõõdetavate tulemuste tagamiseks;

22. kutsub Maroko ametivõime üles täitma oma kohustusi Euroopa Liidu olulise partnerina ning järgima oma kohustusi piirihalduse, tagasisaatmise ja rändealase koostöö valdkonnas; rõhutab, et selline partnerlus peab põhinema liidu liikmesriikide territoriaalse terviklikkuse tingimusteta austamisel, mis on rahvusvahelise õiguse aluspõhimõte ja vaieldamatu tingimus; on seisukohal, et kõik avaldused, milles seatakse

kahtluse alla Hispaania suveräänsus, on vastuvõetamatud ja vastuolus partnerriigi kohustustega;

23. nõuab rangema ja läbipaistvama raamistiku loomist, mis reguleerib liidu arengu- ja koostööfondide väljamakseid kolmandatele riikidele ja nende järelevalvet; nõuab, et võetaks kasutusele tugevad mehhanismid, mis võimaldavad koostööst keeldumise korral või juhul, kui kaalul on liidu või liikmesriikide huvid, rahaliste vahendite väljamaksmise viivitamatut peatamist ja täielikku tagasinõudmist;

24. kutsub Hispaania valitsust üles koostama nõukogu ja komisjoni toetusel ettepaneku, milles sätestatakse vajalikud liidu regulatiivsed ja finantsmehhanismid, mida on vaja Ceuta ja Melilla linnade julgeoleku, stabiilsuse ja arengu tugevdamiseks, võttes arvesse mõlema linna konkreetseid olusid, riske ja ohte;

25. kutsub komisjoni ja komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles hindama Euroopa välisteenistuse toetusel ja koostöös asjaomaste liikmesriikide ametiasutustega nende asjaomase pädevuse piires ja kogu kättesaadava teabe, sealhulgas asjakohase Hispaania ja liidu õiguskaitsealase ja luureteabe alusel 30. ja 31. juuli 2026. aasta sündmustega seotud asjaolusid, sealhulgas võimalikku kaasaaitamist tahtliku tegevusetuse või riiklike või valitsusväliste osalejate kaasamise abil;

26. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Maroko valitsusele ja parlamendile.

Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2026)0318

Ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime tugevdamine partnerriikides

Euroopa Parlamendi 17. septembri 2026. aasta resolutsioon ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime tugevdamise kohta partnerriikides (2026/2731(RSP))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa terviseliitu (COM(2024)0206) ja liidu kriisivalmiduse strateegiat (JOIN(2025)0130),

– võttes arvesse liidu ülemaailmse tervishoiu strateegiat (COM(2022)0675),

– võttes arvesse liidu strateegiat „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030) ja selle 360-kraadist lähenemisviisi, milles käsitletakse tervishoiusüsteemide kõiki mõõtmeid terviklikul, integreeritud ja sektoriülesel viisil,

– võttes arvesse Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) 20. mai 2025. aasta pandeemiakokkulepet,

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsust nr 1313/2013/EL liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta[1] ning rescEU ja ReliefEU loomist,

– võttes arvesse WHO terviseühtsuse algatust ning WHO, ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), Maailma Loomatervise Organisatsiooni ja ÜRO Keskkonnaprogrammi ühist terviseühtsuse tegevuskava (2022–2026),

– võttes arvesse komisjoni 13. mai 2026. aasta teatist „Üleilmse tervishoiualase vastupanuvõime tugevdamine geopoliitiliste muutuste tingimustes“ (COM(2026)0197),

– võttes arvesse oma 23. juuni 2021. aasta resolutsiooni liidu arengukoostöö ja humanitaarabi rolli kohta COVID-19 pandeemia tagajärgedega toimetulekul[2] ning 12. juuli 2023. aasta resolutsiooni COVID-19 pandeemiast saadud kogemuste ja tulevikuks mõeldud soovituste kohta[3],

– võttes arvesse komisjonile esitatud küsimust ülemaailmse tervisehoiualase

[1] ELT L 347, 20.12.2013, lk 924, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj.
[2] ELT C 81, 18.2.2022, lk 13.
[3] ELT C, C/2024/4003, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4003/oj.

vastupanuvõime tugevdamise kohta partnerriikides (O-000033 – B10-0015/2026),

– võttes arvesse kodukorra artikli 142 lõiget 5 ja artikli 136 lõiget 2,

– võttes arvesse arengukomisjoni resolutsiooni ettepanekut,

A. arvestades, et viimase 25 aasta jooksul on tervisenäitajad märkimisväärselt paranenud, kuid edusammud on aeglustumas ja maailm ei ole ÜRO kestliku arengu eesmärkide tervisega seotud eesmärkide saavutamisel graafikus;

B. arvestades, et ÜRO 2025. aasta kestliku arengu eesmärkide aruande kohaselt on nakkushaigused ja mittenakkuslikud haigused endiselt suur oht ja riskitegur;

C. arvestades, et tugevad ja vastupidavad tervishoiusüsteemid on partnerriikide majandusarengu, sotsiaalse stabiilsuse ja riikliku julgeoleku eeltingimus; arvestades, et investeeringuid tervishoidu tuleks tunnustada strateegilise investeeringuna, mis aitab kaasa vastupanuvõimele ja kestlikule majanduskasvule;

D. arvestades, et partnerriikide väikese sissetulekuga ja ebakindlate oludega keskkonnas püsib tervisenäitajates märkimisväärne ebavõrdsus, mis mõjutab eelkõige naisi ja tütarlapsi, lapsi, puuetega inimesi, eakaid ja haavatavaid elanikkonnarühmi tervishoiualase suutlikkuse ja ressurssidega seotud probleemide tõttu;

E. arvestades, et tervisenäitajates valitseb endiselt märkimisväärne sooline ebavõrdsus, mida on süvendanud hiljutised rahastamiskärped, mis on seadnud ohtu naiste ja tütarlaste elu, kuna nende juurdepääs elupäästvatele ja olulistele teenustele on häiritud, eelkõige pidades silmas seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi, emade tervishoiuteenuseid, soolise vägivalla ennetamise programme ja teenuseid ning HIVi ennetus- ja raviprogramme; arvestades, et emade ja laste tervis, juurdepääs olulistele tervishoiuteenustele ja immuniseerimine on endiselt kõige kulutõhusamad investeeringud tervisenäitajate parandamiseks ning vaesuse vähendamiseks ebakindlates ja alateenindatud piirkondades;

F. arvestades, et COVID-19 pandeemia tõi paljudes arengumaades esile ebapiisavad investeeringud tervishoiutöötajatesse ja sotsiaalkaitse puudujääkide negatiivsed tagajärjed;

G. arvestades, et paljud partnerriigid seisavad silmitsi tervishoiutöötajate tõsise nappusega, mida süvendavad veelgi rändega seotud tegurid, nagu ajude äravool, mis õõnestavad nende tervishoiusüsteemide vastupanuvõimet ja kestlikkust;

H. arvestades, et terviseteabe valdkonnas kasvab tervisega seotud desinformatsioon, väärinfo ja välissekkumine, mis õõnestab usaldust teaduse vastu;

I. arvestades, et ülemaailmne tervishoiu rahastamine vähenes aastatel 2021–2025 rohkem kui 50 % ja 2030. aastaks on oodata edasist vähenemist, hoolimata tervishoiuinvesteeringute suurest tasuvusest päästetud elude, terviseturbe ja majandusliku stabiilsuse seisukohast; arvestades, et COVID-19 pandeemia tõi esile alainvesteerimise kulud ja tõi esile ülemaailmse tervisealase valmisoleku nõrgad kohad, eelkõige need, mis on seotud ebavõrdsusega vaktsiinide ja meditsiinitoodete kättesaadavuses;

J. arvestades, et ametliku arenguabi jätkuvad kärped mitme rahastaja poolt avaldavad juba märkimisväärset lisasurvet partnerriikide riiklikele ressurssidele; arvestades, et mõned madala ja keskmise sissetulekuga riigid ei ole struktuurselt võimelised suurendama tervishoiukulusid sellises ulatuses, mis oleks vajalik selliste kärbete kompenseerimiseks; arvestades, et prognoositav riiklik rahastamine on endiselt hädavajalik ning seda ei saa lühikeses ja keskpikas perspektiivis asendada;

K. arvestades, et haiguspuhangute sagedus ja raskusaste suureneb; arvestades, et hiljutised tervishoiukulutuste kärped võivad kaasa tuua nakkushaiguste juhtumite arvu suurenemise, kahjustades arengust saadavat kasu haavatavates ja ebakindlates oludes; arvestades, et ülemaailmsed terviseohud muutuvad üha komplekssemaks ja on seotud elurikkuse vähenemisega; arvestades, et zoonootiliste haiguste sagenemine viimastel aastakümnetel näitab, kuidas keskkonna- ja loomatervise probleemid võivad kiiresti muutuda ülemaailmseteks rahvatervise kriisideks, mis nõuab terviseühtsuse põhimõtet; arvestades, et kliimamuutused mõjutavad üha enam partnerriikide tervisenäitajaid, süvendades nakkushaiguste levikut, suurendades äärmuslike ilmastikunähtuste sagedust ja avaldades lisasurvet juba niigi hapratele tervishoiusüsteemidele;

L. arvestades, et ÜRO tasandi ülemaailmsed tervishoiuinstitutsioonid seisavad silmitsi struktuursete, rahaliste ja poliitiliste probleemidega, mis vähendavad nende tulemuslikkust ülemaailmsete terviseohtudega tegelemisel;

M. arvestades, et kestlikud tervishoiusüsteemid nõuavad toimivat avalikku juhtimist, usaldusväärset finantsjuhtimist ja soodsat keskkonda, mis toetab innovatsiooni, kohalikku tootmist, vastutustundlikke avaliku ja erasektori partnerlusi ning erasektori kestlikku arengut, säilitades samal ajal kooskõla rahvatervise eesmärkide ja riigi isevastutusega;

N. arvestades, et strateegia „Global Gateway“ annab võimaluse tugevdada partnerriikides tervishoiutaristut, digitaalseid tervishoiusüsteeme, ravimite tootmise suutlikkust ja tervishoiutöötajate arendamist, tugevdades samal ajal vastastikku kasulikke partnerlusi; arvestades, et tugevad, koostalitlusvõimelised ja kohalikul tasandil juhitavad terviseteabe- ja andmekaitsesüsteemid on olulised toimivaks haiguste seireks, varajaseks hoiatamiseks ja tõenduspõhiseks poliitikakujundamiseks, aidates samal ajal kaasa partnerriikide digitaalsele ja tervisealasele suveräänsusele;

O. arvestades, et EL peaks jääma usaldusväärseks ülemaailmseks partneriks tervishoiu valdkonnas, edendades reeglitel põhinevat rahvusvahelist koostööd, vähendades samal ajal strateegilist sõltuvust ja tugevdades vastupanuvõimet tulevastele piiriülestele terviseohtudele;

P. arvestades, et püsivad tõkked, mis takistavad võrdset juurdepääsu ravimitele, vaktsiinidele, diagnostikale, meditsiiniseadmetele ja tervisetehnoloogiatele, mõjutavad jätkuvalt paljusid madala ja keskmise sissetulekuga riike; arvestades, et neid probleeme võivad teravdada intellektuaalomandi raamistikud, turu kontsentratsioon, piiratud tootmisvõimsus ja ebavõrdne juurdepääs tehnoloogiale;

Q. arvestades, et partnerriikide tervishoiualase vastupanuvõime ja valmisoleku parandamiseks on oluline tugevdada kohalikku ja piirkondlikku tootmisvõimsust, tehnosiiret, innovatsiooni ja võrdse juurdepääsu mehhanisme;

R. arvestades, et olemasolevatel mehhanismidel, nagu liidu elanikkonnakaitse mehhanism, rescEU ja ReliefEU, on kõigil oluline roll ülemaailmse tervisealase vastupanuvõime suurendamisel, aidates kaasa valmisolekule, ennetamisele, hädaolukorrale reageerimisele ja solidaarsusele piiriüleste terviseohtude, humanitaarkriiside ja suurte haiguspuhangute korral;

1. tõdeb tungivat vajadust suurendada kogu maailmas süsteemide, kogukondade ja institutsioonide suutlikkust ennetada ülemaailmseid terviseohte, nendeks valmistuda, nendega toime tulla ja nendega kohaneda, võttes arvesse geopoliitilist ebakindlust, haiguspuhangute arvu suurenemist, tervishoiu rahastamise vähenemist, ülemaailmsete tervishoiueesmärkide saavutamisel tehtud edusammude seiskumist, püsivat soolist ebavõrdsust ja tervise üha suuremat kasutamist relvana;

2. rõhutab, et ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime tugevdamine on nii arengueesmärk kui ka strateegiline investeering Euroopa ja ülemaailmsesse julgeolekusse ja stabiilsusesse, kuna väiksemad rahvusvahelised tervishoiuinvesteeringud nõrgendavad kollektiivset valmisolekut, suurendavad kokkupuudet piiriüleste terviseohtudega ning võivad vähendada liidu diplomaatilist mõju ja ülemaailmset usaldusväärsust; märgib, et ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatus saadab olulise poliitilise signaali, et ülemaailmne tervishoid peab jääma liidu strateegiliseks prioriteediks ajal, mil geopoliitiline ebastabiilsus ja ebavõrdsus suurenevad, arenguabi väheneb ja ülemaailmsed terviseriskid suurenevad; rõhutab, et pidevad investeeringud ülemaailmsesse tervishoidu on seetõttu ka strateegiline investeering liidu vastupanuvõimesse;

3. nõuab, et selle eesmärgiga kaasneksid konkreetsed poliitilised ja rahalised kohustused, et säilitada ülemaailmne tervishoid kui universaalne õigus ja ülemaailmne avalik hüve; kordab oma nõudmist jätkata liidu toetust, sealhulgas strateegia „Global Gateway“ kaudu, et tugevdada ülemaailmset valmisolekut terviseohtudeks, investeerides partnerriikide ennetus-, valmisoleku- ja reageerimissuutlikkusse, mis on COVID-19 pandeemiast saadud väärtuslik õppetund;

4. kutsub komisjoni üles tegema ennetavat ja konstruktiivset koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide, kohalike kogukondade ja kogukonna tervishoiutöötajatega, kaasates neid ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse rakendamisse ja juhtimisse, et aidata tagada sidusus olemasolevate liidu kohustustega, sealhulgas liidu ülemaailmse tervishoiu strateegiaga, ning toetada nende kohustuste rakendamist vastupidavate, õiglaste ja kestlike tervishoiusüsteemide loomisel kogu maailmas;

5. märgib murega, et tervishoiule antava ametliku arenguabi hiljutine vähendamine on vastuolus kasvava tõdemusega, et tervishoiuinvesteeringud on strateegiline prioriteet, mille puhul rahastajate ja partnerite huvid ühtivad; rõhutab, et ülemaailmse tervishoiu rahastamise kärped nõrgendavad nii ülemaailmset kui ka Euroopa terviseturvet, suurendades haavatavust piiriüleste haiguspuhangute ning laiemate majanduslike ja geopoliitiliste riskide suhtes; rõhutab, et olemasolevad vahendid tuleks riigi tasandil suunata mõõdetavatele tulemustele, kestlikkusele, tõhususele ja riigi isevastutusele;

6. nõuab, et EL tugevdaks terviseühtsuse põhimõtte integreerimist oma ülemaailmsetesse tervishoiu- ja arengukoostöömeetmetesse, sealhulgas kestlike toidusüsteemide toetamise kaudu, tunnistades inimeste, loomade ja keskkonna tervise vahelisi seoseid; rõhutab, kui oluline on sektoritevaheline kooskõlastatud tegevus, et tugevdada valmisolekut,

ennetada haiguspuhanguid ja tugevdada vastupanuvõimelisi tervishoiusüsteeme partnerriikides;

7. kutsub komisjoni üles vältima killustatud ja patogeenipõhiseid lähenemisviise ning toetama partnerriikides integreeritud ja riigi juhitavaid valmisolekusüsteeme, milles on ühendatud olulised tervishoiuteenused, laborid, järelevalve, tööjõu arendamine, üldsuse teavitamine ja kogukonna usaldus, ning hõlbustama patogeenide proovide ja järjestuse andmete kiiret jagamist, mis on diagnostika, ravimeetodite ja vaktsiinide kiireks väljatöötamiseks otsustava tähtsusega;

8. märgib murega, et maakasutuse muutus ja looduslike elupaikade, näiteks troopiliste metsade hävitamine põhjustavad vähemalt poole tekkivatest zoonoosidest; rõhutab vajadust säilitada terviseühtsuse põhimõtte kohaselt elurikkust ja terveid ökosüsteeme, mis pakuvad inimeste heaolu aluseks olevat puhast õhku, vett ja toitu;

Tervishoiualase suveräänsuse tugevdamine partnerriikides

9. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tugevdaksid partnerriikide tervishoiualast suveräänsust, toetades üldiselt kättesaadavaid, riigi juhitavaid, vastupanuvõimelisi, taskukohaseid, võrdseid ja kaasavaid tervishoiusüsteeme ning tegeledes halva tervise algpõhjustega, nagu vaesus ja ebavõrdsus, mis mõjutavad eelkõige haavatavaid elanikkonnarühmi; ergutab komisjoni töötama välja integreeritud tervishoiumeetmeid, mis on kooskõlas partnerriikide prioriteetidega;

10. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama partnerriike institutsioonide ja juhtimissuutlikkuse tugevdamisel, sealhulgas avaliku sektori finantsjuhtimisel ja riigisiseste vahendite kasutuselevõtmisel, ning riiklike tervishoiu rahastamise kestlikkuse kavade väljatöötamisel, sealhulgas asjakohasel juhul liikumisel rahvusvaheliselt tunnustatud rahastamiskohustuste täitmisele;

11. nõuab liidu rahastamisvahendite kooskõlastatud kasutamist, vajaduse korral koos uuenduslike rahastamisvahendite ja tehnilise abiga, et saavutada partnerriikides kestlikud tervisenäitajad;

12. nõuab, et EL edendaks üldist tervisekindlustust tervikliku ja õigustel põhineva lähenemisviisi kaudu ning tegeleks tervist mõjutavate sotsiaalsete teguritega, eelkõige vaesuse ja ebavõrdsusega, sealhulgas tugevdades partnerriikides sotsiaalkaitsemehhanisme, tagamaks et kedagi ei jäeta kõrvale;

13. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama kliimamuutustele vastupanuvõimeliste tervishoiusüsteemide arendamist partnerriikides, sealhulgas investeerides kliimamuutustega kohandatud tervishoiutaristusse, varajase hoiatamise süsteemidesse ja kliimatundlikeks haigusteks valmisolekusse;

14. väljendab muret ebolapuhangust tingitud olukorra halvenemise pärast Kongo Demokraatliku Vabariigi idaosas, mida on raskendanud relvakonflikt, elanikkonna ümberasumine ja nõrk tervishoiutaristu; rõhutab konkreetseid riske, mida põhjustab viiruse Bundibugyo tüvi, mille jaoks ei ole praegu heakskiidetud vaktsiini; rõhutab vajadust kaitsta partnerriikide ökosüsteeme osana laiemast rahvatervise lähenemisviisist, et vähendada haiguste edasikandumise ohtu; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid ning rahvusvahelised partnerid suurendaksid koostöös WHO,

epideemiateks valmisoleku uuenduste koalitsiooni (CEPI) ja kohalike omavalitsustega toetust erakorralistele tervishoiuteenustele, haiguste seirele ja kogukonnapõhistele ennetuspüüdlustele; nõuab meditsiiniliste vastumeetmete kättesaadavuse suurendamist; kordab, et mittemeditsiinilised vastumeetmed, eelkõige juurdepääs puhtale veele, kanalisatsioonile ja hügieenitaristule tervishoiuasutustes ja kogukondades, on tulemusliku haiguste ennetamise ja tervishoiusüsteemi vastupanuvõime olulised komponendid;

15. nõuab oluliste meditsiiniliste vastumeetmete piirkondlike ja riiklike varude loomist ja tugevdamist ning koordineeritud mehhanisme nende kiireks kasutuselevõtuks tervisealastele hädaolukordadele reageerimisel;

16. nõuab, et EL töötaks välja diferentseeritud lähenemisviisi tervisenäitajate saavutamiseks ebakindlates, konfliktidest mõjutatud ja humanitaarolukordades; tuletab meelde, et vastupanuvõime sellistes olukordades nõuab pidevat kohalolekut, humanitaarabi juurdepääsu ja ravi järjepidevust ning et valitsusvälistel osalejatel ja abi kohaletoimetamise mehhanismidel, mis järgivad täielikult humanitaarpõhimõtteid, on otsustavalt tähtis roll tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamisel nende endi valitsuste poolt tõrjutud või kõrvalejäetud elanikkonnarühmadele;

17. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tegeleksid suureneva soolise ebavõrdsusega tervisenäitajates ja tervishoiu rahastamises, eelkõige emade ja laste tervise valdkonnas, ning naiste tervist mõjutava rahastamispuudujäägiga, ning toetaksid naisi ja tütarlapsi partnerriikides, edendades nende õigust tervisele ja võrdset juurdepääsu kvaliteetsetele tervishoiuteenustele, emade ja laste tervishoiuteenustele, ennetavale hooldusele ja kaitsele soolise vägivalla eest ning tegeledes naiste ja tütarlaste vajadusega saada üldine juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervise teenustele, mis on kestliku arengu jaoks olulised, austades samal ajal partnerriikide pädevusi ja riiklikku konteksti ning säilitades kooskõla rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustustega; tunnistab sellega seoses naiste õiguste organisatsioonide ning kogukonna juhitud ja kogukonnapõhiste organisatsioonide olulist rolli;

Suutlikkuse suurendamise ja kohaliku tootmise hoogustamine partnerriikides

18. rõhutab, et erasektori investeeringud ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse raames peaksid toetama rahvatervise eesmärke ja partnerriikide prioriteete; tõdeb erasektori rahastamise rolli rahastamispuudujääkide kõrvaldamisel ning rolli, mida erainvesteeringud ning avaliku ja erasektori partnerlused võivad täita tervishoiusüsteemide tugevdamisel, innovatsiooni hoogustamisel ja tervishoiutehnoloogiatele juurdepääsu laiendamisel, tingimusel et need investeeringud ja partnerlused on läbipaistvad, vastutustundlikud ja kooskõlas rahvatervise eesmärkidega; rõhutab samal ajal, et erainvesteeringud ning avaliku ja erasektori partnerlused ei saa asendada, vaid võivad täiendada prognoositavat avaliku sektori rahastamist elutähtsate teenuste, näiteks tervishoiu valdkonnas, eelkõige ebakindlates, konfliktidest mõjutatud ja humanitaarolukordades, kus vajadused on sageli suurimad, kuid majanduslik ja poliitiline kasu ei ole nii vahetu; kutsub komisjoni üles tagama, et partnerluste ja investeeringute puhul kohaldatakse jätkuvalt asjakohaseid läbipaistvus-, avaliku järelevalve ja aruandlusmehhanisme ega kahjustata üldist juurdepääsu tervishoiuteenustele ning et jõupingutused viia investeeringud kooskõlla liidu prioriteetidega aitavad kaasa ka nende partnerriikide ja elanikkonnarühmade vajaduste rahuldamisele, kes on tervise seisukohast kõige haavatavamad;

19. tuletab meelde, et kõigis kahepoolsetes või piirkondlikes tervishoiulepingutes tuleks austada partnerriigi isevastutust ja tervishoiualast suveräänsust ning vältida puhtalt tehingupõhiseid lähenemisviise;

20. rõhutab, et intellektuaalomandi kaitset käsitlevad sätted, sealhulgas patendid, tööstusdisainilahendused ja ärisaladused, koos piiratud tehnoloogia- ja teadmussiirdega võivad paljudes arengumaades takistada juurdepääsu taskukohastele ravimitele ja tervisetehnoloogiatele; tõdeb samal ajal innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse tähtsust ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime tugevdamisel;

21. nõuab tungivalt, et liit toetaks liitu mittekuuluvaid riike, eelkõige vähim arenenud riike, intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide (TRIPS) paindlikkusmeetmete mõjusal rakendamisel rahvatervise kaitseks kooskõlas TRIPS-lepingut ja rahvatervist käsitleva Doha deklaratsiooniga, milles kinnitatakse Maailma Kaubandusorganisatsiooni liikmete õigust kasutada selliseid paindlikkusmeetmeid rahvatervise kaitsmiseks ja ravimite kättesaadavuse edendamiseks kõigi jaoks;

22. kutsub komisjoni üles edendama poliitika sidusust ja koordineerimist tervishoiu-, kaubandus-, investeerimis-, digitaal- ja teaduspoliitika vahel ning toetama tehnosiiret, teadmiste jagamist ja intellektuaalomandi kaitse rahvusvahelise raamistiku paindlikkusmeetmete kasutamist, et vähendada takistusi tervishoiule juurdepääsul ja tugevdada tervisealast suveräänsust partnerriikides, edendades samal ajal kestlikke kohalikke innovatsiooni ökosüsteeme ja piirkondlikku tootmisvõimsust, ning maksimeerima liidu meetmete mõju ülemaailmsele tervisehoiualasele vastupanuvõimele partnerriikides;

23. tuletab meelde bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist ja selle Nagoya protokollist tulenevaid rahvusvahelisi siduvaid kohustusi geneetiliste materjalidega seotud tulu õiglaseks ja erapooletuks jaotamiseks;

24. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama kooskõlas ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse eesmärkidega investeeringuid tervishoidu, haridusse ja oskustesse, eelkõige tugevdades partnerriikides tervishoiutöötajate koolitust, töölevõtmist, tööl hoidmist ja õiglast tasustamist ning võttes meetmeid, et leevendada rahvusvahelise tervishoiutöötajate rände negatiivset mõju, nagu ajude äravool, ning toetama teadusuuringuid, et luua kohalikke töökohti, toetada kohaliku ettevõtluse arengut ja tugevdada vastupidavaid tervishoiusüsteeme;

25. rõhutab, et teadusuuringud, kõrgharidus ja akadeemilised partnerlused on vastupidavate tervishoiusüsteemide põhikomponendid; kutsub komisjoni üles tagama, et liiduülemaailmsed tervishoiuinvesteeringud toetaksid süstemaatiliselt partnerriikide kohalikke teadusasutusi, riiklikke tervishoiukoole, reguleerimisalast teadustegevust, tööjõu koolitamist, tõendite kogumist ja teadusuuringute põhise poliitikakujundamise suutlikkust; rõhutab samuti, et kohaliku teadus- ja arendustegevuse prioriseerimine on oluline, et kohandada sekkumismeetmeid vastavalt väikese ja keskmise sissetulekuga riikide konkreetsetele tervishoiuvajadustele, kuna nende tervishoiuprobleemid võivad oluliselt erineda kõrgema sissetulekuga riikide omadest;

26. kutsub komisjoni üles kaaluma suuremat geograafilist paindlikkust ülemaailmses tervishoiualases teaduskoostöös, sealhulgas võimaldades partnerriikide suuremat

osalemist väljaspool olemasolevaid piirkondlikke volitusi, kui see on asjakohane;

27. on veendunud, et avaliku sektori rahastamisele tuleks seada asjakohased tingimused, eelkõige seoses läbipaistvuse, õiglase juhtimise ning tehnilise oskusteabe ja kliiniliste tulemuste jagamisega viisil, mis tugevdab kohalikku isevastutust, aruandekohustust ja pikaajalist kestlikkust;

28. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles toetama tervisetehnoloogiate ülemaailmsete tarneahelate mitmekesistamist koordineeritud investeeringute, tagatiste, segarahastamise ning avaliku ja erasektori partnerluste kaudu partnerriikides; tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia näitas vajadust vähendada ülemäärast sõltuvust pikkadest ja hapratest ülemaailmsetest tarneahelatest ning kriitilise tähtsusega meditsiiniseadmete ja ravimite üksikutest tarnijatest; rõhutab, et nende tarneahelate mitmekesistamine ja asjakohasel juhul lühendamine suurendaks nii partnerriikide vastupanuvõimet kui ka Euroopa terviseturvet; kutsub komisjoni üles toetama vaktsiinide, diagnostika, ravimite ja muude oluliste tervisetehnoloogiate ülemaailmseid ühishankeid ja võrdse juurdepääsu mehhanisme, võttes õppust COVAXi mehhanismist ja tagades, et tulevastele hädaolukordadele reageerimisel välditakse killustatust, ekspordipiiranguid ja riiklikku enesekaitset, mis kahjustavad ülemaailmset valmisolekut;

29. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles, tuginedes vaktsiinide, ravimite ja tervisetehnoloogiate tootmist ja kättesaadavust käsitlevast Euroopa tiimi algatusest saadud kogemustele, laiendama toetust vaktsiinide, ravimite, diagnostika ja muude oluliste tervisetehnoloogiate kohaliku ja piirkondliku tootmisvõimsuse kestlikule arendamisele partnerriikides tehnosiirde, regulatiivsete suuniste, teabe jagamise ja investeeringute kaudu, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kaudu, et tugevdada kohalikke väärtusahelaid, vähendada sõltuvust ning parandada võrdset ja taskukohast juurdepääsu nendele tehnoloogiatele;

30. nõuab ravimite alase teadus- ja arendustegevuse riikliku rahastamise suuremat läbipaistvust, sealhulgas tootmiskulude, kliiniliste uuringute andmete ja hinnakujundusmehhanismide läbipaistvust, et tugevdada tõenditel põhinevat poliitikakujundamist, üldsuse usaldust ja võrdset juurdepääsu tervisetehnoloogiatele;

31. nõuab, et liit ja selle liikmesriigid tõhustaksid ülemaailmse tervishoiu koordineerimist, tugevdades Euroopa tiimi lähenemisviisi rakendamist, sealhulgas ühise kavandamise, ühise rakendamise ning liidu ja liikmesriikide investeeringute korrapärase kaardistamise kaudu, et parandada sidusust, vastastikust täiendavust, läbipaistvust, aruandekohustust, nähtavust ja mõju; kutsub komisjoni üles tugevdama partnerriikide tervishoiustrateegiate, Euroopa tiimi algatuste ja strateegia „Global Gateway“ vahelist koordineerimist, et maksimeerida arengumõju ja riigi isevastutust;

32. tõdeb, et keskkonnateguritel, sealhulgas saastel, võib olla märkimisväärne mõju partnerriikide tervisenäitajatele ja arengualastele edusammudele; ergutab liitu, kooskõlas ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse eesmärgiga toetama vastupanuvõimelisi ja riikide juhitavaid tervishoiusüsteeme, võtma arengukoostöö programmide kavandamisel ja rakendamisel partnerriikides arvesse tervist mõjutavaid keskkonnategureid;

33. nõuab, et liit aitaks arenguriikidel, eelkõige väikese ja keskmise sissetulekuga riikidel ning vähim arenenud riikidel seada esikohale haiguste ennetamise, investeerides saaste

haldamisse, sealhulgas strateegiatega, mis käsitlevad juurdepääsu puhtale energiale, puhtale ja tõhusale transpordile, tööstusheidete kontrolli ja kemikaalide mõistlikku kasutamist, kuna see on väga kulutõhus lähenemisviis elanikkonna tervise parandamiseks, piiratud tervishoiuressurssidele avalduva surve leevendamiseks ja riikliku arengu edendamiseks;

Ülemaailmse koostöö ja mitmepoolsuse toetamine

34. kinnitab veel kord oma tugevat toetust toimivale mitmepoolsusele, mille keskmes on WHO, et kõrvaldada praegused lüngad ülemaailmses tervisehoiualases vastupanuvõimes; rõhutab, et liit peaks jätkama tegutsemist usaldusväärse ja pikaajalise partnerina ülemaailmsete tervishoiuprobleemide lahendamisel; nõuab, et liit suurendaks oma poliitilist ja rahalist toetust mitmepoolsetele organisatsioonidele, nagu WHO, ülemaailmne vaktsineerimise ja immuniseerimise liit (GAVI), ülemaailmne AIDSi, tuberkuloosi ja malaaria vastu võitlemise fond ja CEPI; rõhutab, et rahvusvaheliste organisatsioonide suhtes tuleks kohaldada rangeid läbipaistvus-, tulemuslikkus- ja aruandlusstandardeid;

35. rõhutab, et ülemaailmne tervisehoiualane vastupanuvõime nõuab tugevaid riiklikke tervishoiusüsteeme ja toimivat rahvusvahelist koostööd, sealhulgas asjakohaselt rahastatud ja operatiivselt suutliku WHO kaudu, kes suudab oma pädevusvaldkondades oma eesmärke saavutada; toetab WHO reformiprotsessi ja jätkuvaid jõupingutusi rahvusvahelise tervishoiustruktuuri reformimiseks; tuletab meelde, et inimeste tervise kaitse ja parandamine kuulub kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 6 liikmesriikide pädevusse, mida liit saab toetada, koordineerida või täiendada oma meetmetega liidu tasandil; nõuab, et liit ja selle liikmesriigid aitaksid suurendada WHO tulemuslikkust, läbipaistvust ja aruandekohustust; nõuab, et liit tugevdaks oma rolli üleilmse tasandi tervisealases juhtimises, eelkõige edendades mittenakkuslikke haigusi käsitleva ÜRO kõrgetasemelise kohtumise tööd;

36. kutsub komisjoni üles tugevdama koostööd mitmepoolsete organisatsioonide, piirkondlike institutsioonide ja kohalike osalejatega, tunnistades nende keskset rolli ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse tulemusliku rakendamise tagamisel ning kohalikus isevastutuses ja kohalike oludega kohanemisel, sealhulgas mittetulunduslike tootearenduspartnerluste kaudu;

37. kutsub komisjoni üles tugevdama koordineerimist liikmesriikidega enne rahvusvaheliste tervishoiualgatuste vahendite täiendamist, töötades ühise vahendite täiendamise summa ja kooskõlastatud mitmeaastase lähenemisviisi nimel;

38. kutsub komisjoni üles parandama ülemaailmse tervishoiu liidupoolse rahastamise läbipaistvust, jälgitavust ja aruandlust, sealhulgas naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames, töötades välja selged näitajad, et mõõta mõju ja tulemuslikkust seoses selle panusega tervishoiusüsteemide tugevdamisse;

39. rõhutab ülemaailmsete tervishoiualgatuste ainulaadset väärtust; nõuab, et liit ja selle liikmesriigid koordineeriksid oma esindatust asjaomastes juhatustes ning osaleksid aktiivselt kõigis läbivaatamistes, mille eesmärk on parandada nende tõhusust ja tulemuslikkust;

Tervisealase desinformatsiooni ja väärinfo vastu võitlemine partnerriikides

40. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama ja koordineerima oma jõupingutusi, et võidelda tervisealase väärinfo, desinformatsiooni ja välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise vastu partnerriikides, taastada usaldus tõenduspõhise rahvatervisepoliitika vastu ning parandada terviseteadlikkust ja usaldust vaktsineerimise suhtes;

41. ergutab komisjoni tunnustama digitaalsete rahvatervise vahendite lisaväärtust tavapäraste meditsiiniliste vastumeetmete kõrval, eelkõige juhul, kui need toetavad detsentraliseeritud järelevalvet, varajast hoiatamist, odavat skaleeritavust, kogukonna kaasamist ja õigeaegset rahvatervisega seotud otsuste tegemist, tagades samal ajal tugevad andmekaitse, võrdsuse ja kohaliku isevastutuse kaitsemeetmed;

Edasised sammud ja rakendamine

42. kutsub komisjoni üles esitama teatise „Üleilmse tervishoiualase vastupanuvõime tugevdamine geopoliitiliste muutuste tingimustes“ rakendamiseks selge tegevuskava ja seirekava ning andma nõukogule ja Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru, sealhulgas teatises sisalduvate juhtalgatuste rakendamise kohta;

43. märgib, et ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime algatuse eesmärk on tugevdada partnerriikidega tehtava koostöö kaudu nii liidu kui ka ülemaailmset terviseturvet; kutsub komisjoni üles avaldama oma rakendamise tegevuskava osana selge aruandlusraamistiku, milles sätestatakse, kuidas iga juhtalgatus vastab partnerriikide vajadustele ja prioriteetidele, et tagada rakendamisel vastastikune kasu ja läbipaistvus; ootab, et see tegevuskava sisaldaks mõõdetavaid eesmärke, ajakavasid, rahalisi kohustusi, juhtimiskorda, partnerriikide isevastutuse mehhanisme, kodanikuühiskonna osalemist ja näitajaid, et hinnata mõju võrdsusele, vastupanuvõimele, juurdepääsule ja kohalikule suutlikkusele, samuti sisukat konsulteerimist partnerriikidega kogu algatuse kavandamise, rakendamise ja juhtimise ajal;

44. rõhutab asjaolu, et liidu püüdlust olla ülemaailmses tervishoius esirinnas peab toetama ülemaailmsete tervishoiusüsteemide piisav, prognoositav ja püsiv rahastamine; rõhutab vajadust lisada järgmisesse mitmeaastasesse finantsraamistikku eesmärgina ülemaailmne tervisehoiualane vastupanuvõime koos selge eelarveeraldisega selliste asjakohaste vahendite raames nagu instrument „Globaalne Euroopa“ ja programm „Euroopa horisont“; nõuab, et liidu välistegevus ja teadusuuringute vahendid hõlmaksid selgelt jälgitavat rahastamist ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime jaoks;

45. rõhutab, et tulevaste finantskohustustega peaksid kaasnema selged eesmärgid, mõõdetavad tulemused ja tugevad aruandlusmehhanismid; kordab, et toetuspõhine avaliku sektori rahastamine on endiselt hädavajalik tervishoiusüsteemide tugevdamiseks ja tervishoiuteenustele võrdse juurdepääsu saavutamiseks partnerriikides ning et avaliku sektori rahastamine peaks jääma ülemaailmse tervisehoiualase vastupanuvõime liidu poolse toetamise aluseks, võimendades samal ajal asjakohasel juhul erainvesteeringuid ja uuenduslikke rahastamisvahendeid;

o

o o

46. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet